

Banal na Alaala
Matanda Paisios ng Bundok Athos
Mga Salita

Tomo I
Sa Kalungkutan at Pag-ibig
Tungkol sa Makabagong Tao

Isinalin mula sa Griyego

Mga Nilalaman:

Tala ng Talambuhay	4
Panimula	5
Panimula (mula sa mga salita ng Matanda)	9
Paano sila nagdurusa	11
Kaligtasan at kahinaan	11
Ang mga paghahanap ng tao	12
Sa ating panahon, kulang ang mga buhay na halimbawa.....	13
Madaling makakita ng 'madulas na dalisdis' at madulas pababa nito	14
Hindi tayo iniwan ng Diyos sa ating kapalaran	15
Parating ang mahihirap na panahon.....	17
Bahagi 1. Tungkol sa kasalanan at sa diyablo	17
Kabanata 1. Tungkol sa katotohanang naging uso ang kasalanan	18
Kinokondena ng konsensya ang mga tao.....	19
Kapag ang isang tao ay lumalayo sa Diyos, nararanasan niya ang impyernong paghihirap.....	19
Huhusgahan ang isang tao ng panginoong pinagtatrabahuan niya.....	21
Kabanata 2. Tungkol sa katotohanang laganap ang diyablo sa mga araw na ito	21
Sa pamamagitan ng ating kasalanan, binibigyan natin ang diyablo ng kapangyarihan sa atin	21
Ang kumpisal ay nag-aalis sa diyablo ng kanyang kapangyarihan sa isang tao	22
Ang diyablo ay hindi lumalapit sa isang dalisay na nilikha ng Diyos	23
Huwag tayong makipagtalos kay Tangelashka	24
Ang diyablo ay walang kapangyarihan.....	25
Ang diyablo ay hangal.....	26
Bakit pinapayagan ng Diyos ang diyablo na tuksuhin tayo	28
Ang Diyablo ay ayaw magsisisi	29
Ang kababaang-loob ay nagpapababa sa diyablo hanggang sa maging alikabok.....	30
Kabanata 3. Tungkol sa makalupang espiritu	31
Ang diyablo ang namamahal sa kayabangan	31
Dapat unahin ang kagandahan ng kaluluwa	32
Mga pagnanasa sa mundo	32
Ang mga ligaya sa mundo ay materyal na ligaya	34
Ang makalupang espiritu sa buhay-espiritwal	35
Ang makalupang diwa sa monastisismo	36
Ang makalupang espiritu ay isang karamdaman.....	39
Kabanata 4. Tungkol sa malaking kasalanan ng kawalan ng katarungan	39

Ang kawalan ng katarungan ay nagdudulot ng poot ng Diyos	39
Ang mga di-matuwid ay nagdurusa.....	40
Ang kawalan ng katarungan ay nagdudulot ng pagdurusa sa mga susunod na henerasyon	42
Ang siyang gumagawa sa atin ng hindi makatarungan ay nagpapakita ng kabutihang-loob sa atin.....	43
" <i>Ibigay ninyo kay Cesar ang mga bagay na kay Cesar</i> "	44
Naging kasinungalingan na ang mundo	46
Kung ang isang tao ay matuwid, ang Diyos ay nasa panig niya	46
Ang isang matuwid na tao ay tumatanggap ng kanyang gantimpala kahit sa buhay na ito.....	48
Kabanata 5. "<i>Pagpalain, at huwag sumpain...</i>"	49
Mga karamdaman at aksidente na sanhi ng sumpa	50
Napakalakas ng sumpa ng magulang.....	51
"Isang marangal na sumpa"	53
Ang masamang mata	53
Ang biyayang nagmumula sa puso ay isang banal na biyaya	54
Kabanata 6. Tungkol sa kung paano nagdudulot ng kapahamakan ang kasalanan.....	56
Ang lahat ng pinapayagan ng Diyos ay para sa kabutihan ng sangkatauhan	57
Ngayon, itinutulak ang Diyos sa huling lugar	58
Nawa'y magkaroon ng awa ang Diyos sa mundo at magpadala sa atin ng ulan	61
Hilingin natin sa Diyos na ipagkaloob sa mundo ang pagsisisi	62
Bahagi 2. Tungkol sa makabagong kultura	64
Kabanata 1. Tungkol sa Karunungan ng Diyos at sa Kapaligiran	64
" <i>Sa buong karunungan ay nilikha Mo...</i> "	64
Ano na ang nagawa ng mga tao ngayong araw?	66
Nawalan ng pasensya ang mga tao	67
Dinumihan nila ang buong atmospera – ayos lang iyon, pero nakasagabal ang mga buto nila.....	68
Polusyon at pagkawasak ng kapaligiran	69
Kabanata 2. Tungkol sa kung paano ang isang panahon ng maraming kaginhawaan ay katumbas ng isang panahon ng maraming problema	72
Ang puso ng mga tao ay naging bakal din.....	72
Nabaliw na ang mga tao dahil sa mga makina	73
Malaki ang nagawa ng telebisyon na pinsala sa mga tao	74
Ang monghe at ang makabagong teknolohiya.....	75
Malaking tulong sa tao ang kawalan ng mga bagay	77
Ang labis na kaluwagan ay ginagawang walang silbi ang isang tao	78
Kabanata 3. Tungkol sa pangangailangang pasimplehin ang sariling buhay upang matanggal ang pagkabahala sa isip	81
Ang tagumpay sa mundo ay nagdudulot ng pang-mundong pagkabahala sa kaluluwa	81
Ang makabagong buhay, kasama ang walang tigil na karera, ay isang buhay na impyerno.....	82
Ang pagkabahala sa isip ay nagmumula sa diyablo.....	83
Malaking tulong ang pagiging payak sa buhay monghe	85
Ang marangyang pagkamundano ay sumisira sa mga monghe	87
Pasisimplehin mo ang iyong buhay	89
Kabanata 4. Tungkol sa panlabas na ingay at panloob na katahimikan	92
Ginulo ng mga tao ang payapang kalikasan	92
Sinira pa nga ng mga tao ang mga banal na disyertong lugar	93
Ang katahimikan ay isang mysteryosong panalangin.....	95
Nakasalalay sa mismong tao kung naririnig niya ang ingay o hindi	95
Igalang natin ang katahimikan ng iba	96
Ang panlunas sa ingay ay mabubuting kaisipan	97
Dapat nating maabot ang panloob na katahimikan	99
Kabanata 5. Tungkol sa kung paano pinapalayo ng labis na pag-aalala ang isang tao sa Diyos.....	100
Huwag tayong kumapit sa maraming bagay	100
Huwag mong ibigay ang puso mo sa mga materyal na bagay.....	101
Ang gawaing ginagawa nang may kapayapaan at panalangin ay pinapabanal	101
Sa labis na pag-aalala, nakakalimutan ng tao ang Diyos.....	103
Maraming gawain at maraming pang-mundong alalahanin ang isang monghe	104
Kung saan maraming problema, doon maraming espiritwal na pakikialam	104
Dapat nating hanapin ang mabuti.....	106

Bahagi 3. Tungkol sa Espiritu ng Diyos at sa espiritu ng mundong ito	107
Kabanata 1. Tungkol sa makalupang edukasyon at kaalaman.....	107
Ang matalinong tao ay isang taong naglinis sa kanyang sarili.....	107
Ang kaalaman nang walang Banal na kaliwanagan ay isang sakuna	109
Ang agham ay dapat ilapat sa buhay espirituwal.....	111
Ang Banal na Espiritu ay hindi bumababa sa pamamagitan ng teknolohiya.....	112
Dapat nating gawing banal ang kaalaman	113
"Namamaga ang isip sa kapalaluan"	115
Gamitin natin nang wasto ang ating isipan.....	116
Kabanata 2. Tungkol sa Rasyonalismo ng ating Panahon	118
Karaniwang pag-iisip sa buhay espirituwal	119
Ang makalupang rasunalidad ay pinahihirapan ang isang tao	121
Ang makalupang karaniwang pang-unawa ay nagpapaligoy sa kakayahan ng espirituwal na persepsyon	122
" <i>Huwag maghatol batay sa panlabas na anyo</i> ".....	124
Kabanata 3. Isang Bagong Henerasyon	126
Ang Pagkawalang-bisa ng Diwa ng Sakripisyo	126
Ang hindi matalinong pagmamahal ng magulang ay ginagawang walang silbi ang mga anak.....	130
Ang mga puwersang madilim ay ginagabayan ang mga kabataan patungo sa kasamaan	131
" <i>Huwag mong galawin ang mga bata!</i> "	132
Kailangang malampasan ng mga kabataan ang pagsubok ng kabanalan.....	135
Ang tunay na pag-ibig ay nagpapahayag ng sarili sa mga kabataan	138
Kabanata 4. Tungkol sa Kawalang-hiya at Kawalang-galang.....	140
Ang impormal na pag-uugali ay nagpapalayas sa paggalang	140
Paggalang sa matatanda.....	141
May mga taong umabot na sa puntong hinuhusgahan ang Diyos	144
Ang kawalang-hiya ay nagpapalayas sa Banal na Grasya.....	146
" <i>Igalang mo ang iyong ama at ang iyong ina</i> ".....	147
Pagkakahati ng mga henerasyon.....	148
Kabanata 5. Tungkol sa panloob na kaguluhan ng mga tao at sa kanilang panlabas na anyo	148
Ang mga malungkot na tao sa mundo ay nakasuot ayon sa kanilang panloob na kalagayan	148
Sa ngayon, imposibleng matukoy kung lalaki o babae ang isang tao	151
Nananabik ang mga tao sa kasimplehan.....	152
" <i>Ang lalaki ay hindi dapat magsuot ng damit ng babae, at ang babae naman ay hindi dapat magsuot ng damit ng lalaki</i> " ..	154
Kosmetiko — mga mantsa sa larawan ng Diyos.....	155
Ika-Apat na Bahagi. Tungkol sa Simbahan sa ating panahon.....	157
Kabanata 1. Tungkol sa edukasyon	157
Ang Wikang Griyego	157
Mga Problema sa Edukasyon	158
Ang teorya ng ebolusyon	160
Ang mga bata ay inilalayo sa Simbahan.....	161
Pinapabigatan ang mga bata ng napakarami	162
Banal ang gawain ng guro.....	164
Kabanata 2. Tungkol sa mga Pari at sa Simbahan	165
Ang isang pari ay may dalang malaking pananagutan.....	167
Sekularisasyon ng mga Pari.....	169
" <i>Sino ang maghahain ng kaso laban sa akin tungkol dito?</i> "	170
Ang tamang saloobin sa mga suliranin ng simbahan.....	173
Tungkol sa Mataas na Katungkulan at Kaluwalhatian ng Tao	174
Paano pinamamahalaan ang Simbahan.....	177
Ang Banal na Liturhiya	178
Kabanata 3. Sa mga pista opisyal at araw na walang pasok	181
" <i>Pagdiwangin natin ang espirituwal na handaan, O mga tapat</i> "	181
" <i>Mas mainam ang kaunti para sa matuwid...</i> "	182
Ang mga tao ay nagtatrabaho tuwing Linggo at mga araw ng pista, at bumabagsak sa kanila ang mga kapahamakan	186
Kabanata 4. Tungkol sa Ortodoksong Tradisyon.....	186
<i>Si Hesus Kristo ay pareho kahapon, ngayon, at magpakailanman.</i>	186
Paggalang sa Tradisyon.....	188

Panatilihin natin sa buhay monghe ang mga nasubok na ng karanasan.....	190
Babalik ang mga tao sa dating kaugalian	192
Kung walang pananampalataya, hindi tatagal ang mundo.....	193
Dapat tayong mag-iwan ng mabuting Tradisyon.....	194

Tala ng Talambuhay

Ang Pinagpalang Nakatatandang Paisios (ipinanganak na Arsenios Eznepidis) ay ipinanganak noong ika-25 ng Hulyo 1924 (Lumang Estilo) sa nayon ng Farasy, sa Kapadokya (Maliit na Asya). Sa panahon ng Palitan ng Populasyon¹, dinala siya sa Gresya bilang sanggol. Nanirahan ang kanyang mga magulang sa maliit na bayan ng Konitsa, kung saan lumaki ang hinaharap na Nakatatanda at doon niya natanggap ang kanyang pangunahing edukasyon.

Mula pa sa kanyang mga unang taon, namuhay si Arsenios bilang isang asketa. Nagalak siya sa pagbabasa ng Mga Buhay ng mga Santo, at nagsumikap nang may malaking sigasig, pambihirang alab at kahanga-hangang dedikasyong walang kompromiso upang tularan ang kanilang mga gawa. Ibinuhos niya ang kanyang sarili sa walang patid na panalangin at, kasabay nito, sinikap niyang linangin ang pag-ibig at kababaang-loob sa kanyang sarili. Sa kanyang kabataan, natutunan ng magiging Nakatatanda ang hanapbuhay ng karpintero, na ninais ding maging katulad ni Kristo rito. Nang magsimula ang Digmaang Sibil sa Gresya (1944–1948),² si Arsenios Eznepidis ay sapilitang inutusan na maglingkod sa aktibong hukbo, sinanay bilang isang radio operator at naglingkod sa kanyang bansa nang tatlong taon at kalahati. Sa hukbo, ipinagpatuloy niya ang kanyang ascetic na pamumuhay, at namukod-tangi siya sa pamamagitan ng tapang, pag-aanyaya sa sarili, mataas na Kristiyanong moralidad, at iba't ibang kaloob.

Matapos tuparin ang kanyang tungkulin sa kanyang tinubuang-bayan, sinimulan ni Arsenius ang buhay monghe—ang buhay na pinangarap niya mula pa sa pagkabata. Kahit noong siya ay hindi pangkaraniwang relihiyoso, makapagsalubong siya nang higit sa isang beses sa makalangit na pakikipagtagpo kay Kristo. Ngunit nang siya ay naging monghe, lalong naging maliwanag ang natatanging biyayang ipinagkaloob sa kanya ng mga Santo, ng Pinakabanal na Theotokos, at ng Panginoon Mismo. Naglingkod si Ama Paissios sa Banal na Bundok ng Athos, sa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa, at sa Banal na Bundok ng Sinai. Namuhay siya nang payak, inialay ang buong sarili sa Diyos, na siya namang naghayag at ibinigay siya sa mga tao. Marami, maraming tao ang lumapit sa Nakatatanda at nakatagpo ng gabay at kaaliwan, paggaling at kapayapaan para sa kanilang mga naghihirap na kaluluwa. Ang banal na pag-ibig ay umapaw mula sa banal na kaluluwa ng Nakatatanda; ang ningning ng Banal na Grasya ay sumilay mula sa kanyang pagmumukha bilang monghe. Araw-araw, nang walang pahinga, inalis ni Nanak na si Paisios ng Bundok Athos ang sakit ng mga tao, at ikinalat ang banal na aliw sa kanyang paligid.

Noong ika-12 ng Hulyo 1994, k³, matapos ang tunay na paghihirap na parang martir na, ayon sa sariling salita ng Matanda, nagdala sa kanya ng mas malaking kapakinabangan kaysa sa mga pagsisikap sa pag-aasceta ng kanyang buong nakaraang buhay, siya ay nakatulog sa Panginoon. Ang lugar ng

¹ Ang pagpapalitan ng populasyon noong 1924, kung saan ang mga Griyego mula sa Asya Menor ay lumipat sa Gresya, at ang mga Turko na naninirahan sa Gresya ay lumipat sa Turkey. – *Tala ng tagasalin*

² Ang Digmaang Sibil ng Griyego noong 1944–1948 sa pagitan ng hukbong pamahalaan at mga komunistang rebelde. – *Tala ng tagasalin*.

³ Ayon sa kalendaryong sibil. – *Tala ng tagasalin*.

kanyang pinagpalaing pahinga ay ang Monasteryo ni San Juan na Teologo, na matatagpuan malapit sa nayon ng Suroti, hindi kalayuan sa Thessaloniki. Doon, sa kaliwa ng altar ng simbahan ng monasteryo na inialay kay San Arsenius ng Cappadocia, inilibing si Elder Paisios ng Bundok Athos.

Nawa'y sumasaatin ang kanyang pagpapala at mga panalangin.

Amen.

Panimula

Matapos ang kanyang pagpanaw noong Hulyo 1994, iniwan ng Pinagpalang Nakatatandang Paisios ng Bundok Athos sa mundo ang isang espiritwal na pamana—ang kanyang mga aral. Isang payak na monghe na nakapagtapos lamang ng elementarya, ngunit sagana sa karunungan kaloob ng Diyos, tunay niyang inubos ang kanyang sarili para sa kapwa. Ang kanyang pagtuturo ay hindi pangangaral o katekismo. Siya mismo ay namuhay ayon sa Ebanghelyo, at ang kanyang mga aral ay nagmula sa kanyang sariling buhay, na ang tanglaw ay pag-ibig. 'Inaralan niya ang kanyang sarili' ayon sa Ebanghelyo at dahil dito, tinuruan niya tayo muna sa pamamagitan ng kanyang pag-uugali, at saka lamang sa pamamagitan ng kanyang ebanghelikal na pag-ibig at mga salitang inspirasyon ng Diyos. Sa pakikiharap sa mga tao—na magkakaiba-iba—hindi lamang matiisin na pinakinggan ng Nakatatanda ang kanilang mga ipinagkatiwala sa kanya. Sa kanyang katangi-tanging banal na kasimplehan at paghuhusga, tumagos siya hanggang sa kaibuturan ng kanilang mga puso. Ginawa ng Nakatatanda na parang sarili niya ang kanilang sakit, ang kanilang pagkabahala, at ang kanilang mga kahirapan. At pagkatapos, sa isang hindi halatang paraan, nagaganap ang isang himala—isang pagbabago ng tao. "Ang Diyos," sasabihin ng Matanda, "ay gumagawa ng himala kapag taos-puso nating pinaghahatian ang kirot ng ibang tao."

Ipinaghandog namin ang malaking kagalakan nang makita ang matinding interes sa pagbabasa ng mga unang aklat na inialay sa buhay at mga aral ni Nuno Paisios. Maraming tao ang nagsalita nang may pagkamangha kung paanong sa mga aklat na ito ay kanilang nahanap ang mga sagot sa mga katanungang bumabagabag sa kanila, mga solusyon sa kanilang mga problema, at kaaliwan sa kanilang mga kalungkutan. Lalo kaming natuwa nang makita kung paano ang mga taong malayo sa Simbahan, nang mabasa nila ang tungkol sa Matanda, ay tunay na nagmalasakit at binago ang kanilang mga buhay. Kaugnay nito, madalas kaming naaalala sa mga salita ng isang himnogrupo ng simbahan na inialay kay San Basil na Dakila: "Siya'y nabubuhay at pumanaw sa Panginoon; siya'y nabubuhay at kasama natin, habang nagsasalita siya mula sa mga aklat."⁴ Kasabay nito, bilang tugon sa patuloy na kahilingan ng aming mga kapatid kay Kristo, naramdaman naming kailangan silang ipakilala sa mga salita ng Nanak; mga salitang buong paggalang naming naitala mula pa sa unang mga araw ng pag-iral ng aming monasteryo at naghatid sa amin ng malaking kapakinabangan.

Sa probidensya ng Mabuting Diyos, ang aming monastikong komunidad ay utang ang mismong pag-iral nito kay Matandang Paissios ng Bundok Athos. Si Ama Paissios ang tumanggap ng pagpapala ng obispo upang itatag ang monasteryo, at siya rin ang nagsumikap na matiyak na makahanap ng lugar para sa pagtatayo nito. Noong 1966, nang makilala namin si Ama Paissius sa ospital matapos siyang sumailalim sa operasyon sa baga, tinulungan namin siya. Mula noon, bilang pasasalamat sa amin ng kanyang buong marangal at sensitibong puso, turing niya sa sarili na siya ang aming nakatatandang kapatid at sinabi niyang tungkulin niya ang 'maghanap ng tahanan para sa kanyang mga kapatid na babae'—na ang ibig sabihin ay ang pagtatatag ng kumbento.

⁴ Mula sa mga taludtod na nauna sa Synaxarion para sa ika-6 na oda ng kanon sa Matins, 1 Enero. – *Tala ng tagasalin*.

Noong Oktubre 1967, nang manirahan ang unang mga madre sa monasteryo, dumalaw sa amin si Elder Paisios at nanatili sa komunidad ng dalawang buwan, tinulungan niyang itatag ang pamumuhay ng komunidad sa monasteryo. Sa mga sumunod na taon, habang naninirahan sa Banal na Bundok ng Athos, karaniwang bumibisita sa amin ang Nakatatandang Paisios nang dalawang beses sa isang taon, nag-aalok ng kanyang mga payo na mula sa Diyos at nagbibigay ng personal na halimbawa upang tulungan ang espirituwal na paglago ng buong monasteryo at ng bawat madre nang paisa-isa. Bukod pa rito, mula sa Bundok Athos, mula sa tinawag niyang 'espirituwal na Amerika' na ito, sinuportahan kami ng Nakatatanda sa pamamagitan ng kanyang mga panalangin at mga liham, na ipinadala niya sa bawat isa sa mga madre o sa amin lahat.

Kaya, noong 1967, sinimulan ni Nanakang Paisios na itatag ang pundasyon ng komunal na estruktura ng aming monasteryo. Pinag-aralan niya ang bawat aspeto ng buhay monghe — mula sa pinakasimple, pang-araw-araw na bagay hanggang sa pinakamalubha at espirituwal. 43 anyos siya noon, ngunit isa na siyang taong perpekto 'ayon sa sukat ng tangkad ng kaganapan ni Cristo' (Efe. 4:13). Kahit noon pa man, taglay na ni Ama Paissios ang karunungan ng isang tunay na nakatatanda. Mula pa sa mga unang araw ng pagkakatatag ng monasteryo, itinuring namin ang kanyang mga salita bilang "mga salita ng buhay na walang hanggan" (Juan 6:68) at napagtanto naming ito ang mga pangunahing at hindi nagbabagong katotohanan na dapat maging saligan ng aming pang-araw-araw na pamumuhay. Kaya, sa takot naming makalimot sa sinabi ng Nakatatanda, nagmadali kaming isulat ang kanyang mga salita, upang sa hinaharap ay magamit namin ang mga ito bilang isang maaasahang tuntunin para sa aming buhay monghe.

Nang mapuno na ang mga unang kuwaderno ng mga tala, iniharap namin ang mga ito sa Matanda nang may matinding pag-aatubili para sa kanyang paghusga. Bakit nag-aatubili? Dahil palagi niyang binibigyang-diin ang kahalagahan ng pagsasabuhay ng mga aral, sapagkat ayaw niyang puro lang tayong mangolekta ng 'hilaw na materyal' o 'municion' nang hindi isinasabuhay ang ating mga narinig. Ipinag-utos niya na magsagawa kami ng espirituwal na gawain sa mga narinig o nabasa namin. Sinabi ng Nakatatanda na kung hindi, ang napakaraming tala at sulat-sulat ay hindi magiging kapakipakinabang sa amin, katulad ng napakaraming sandata at bala na walang silbi sa isang estado na ang hukbo ay hindi sanay at hindi kayang gamitin ang arsenal na ito.

Sa pagsunod sa aming paulit-ulit na pakiusap, pumayag si Ama Paissios na suriin ang aming mga tala at, kung kinakailangan (kung may hindi namin naintindihan sa kanyang mga sinabi), magtama at magdagdag.

Nagbigay ang Nakatatanda ng espirituwal na gabay sa aming monasteryo sa loob ng dalawampu't walong taon. Sa lahat ng mga taong iyon, naitala namin ang kanyang mga salita: sa mga pagtitipon ng buong komunidad ng mga monghe, pati na rin sa mga pagpupulong ng Espirituwal na Konseho ng monasteryo, na kanyang dinaluhan. Noong una, mano-mano ang pagtatala ng mga madre, at sa mga nakaraang taon — gamit ang tape recorder. Bukod pa rito, sinisulat ng bawat madre sa monasteryo ang nilalaman ng kanyang personal na pakikipag-usap sa Nakatatanda kaagad pagkatapos. Nang malaman ito ni Ama Paisios, pinagalitan pa nga kami nang kaunti: "Bakit ninyo sinisulat ang lahat ng ito? Ikinakalatip ninyo ito para sa oras ng pangangailangan, o ano? Ang punto ay magtrabaho kayo, isabuhay ang inyong mga narinig. At sino ang nakakaalam kung ano ang naisulat ninyo diyan! Halika, dalhin ninyo rito para makita ko!" Ngunit nang ipakita namin sa kanya ang isa sa mga tala ng mga madre, nagbago ang kanyang ekspresyon; siya ay kumalma at sumigaw nang may kasiyahan: "Ganito dapat gawin, kapatid ko! Ang madre na ito ay parang tape recorder! Nakasulat niya nang eksakto ang sinabi ko!..."

Karaniwan, ang aming mga pag-uusap ay nasa anyo ng kanyang mga sagot sa aming mga tanong. Ang pangunahing paksa ng pribadong pag-uusap kasama ang mga madre ay palaging personal na

espirituwal na pakikibaka. Ang mga paksa para sa mga pagpupulong ng Espirituwal na Konseho ay inihahanda nang maaga. Ipinapasa namin kay Ama Paissius ang mga tanong na naipon habang wala siya — mga usaping pang-administratibo at pang-araw-araw, mga isyung espirituwal at panlipunan, usaping pang-simbahan at pambansa, pati na rin ang napakaraming iba pang bagay. Sa wakas, sa mga pangkalahatang pagtitipon ng mga monghe, bukod sa mga tanong ng mga madre, kahit ano ay maaaring maging dahilan para magsimulang magsalita ang Nakatatanda tungkol sa isang partikular na paksa: ang ugong ng lumilipad na eroplano, ang ingay ng makina, awit ng ibon, kaluskos ng pinto, isang salitang basta-bastang binitiw ng iba — alam ng Matanda kung paano makakuha ng kapakinabangan para sa kaluluwa mula sa lahat ng bagay. Kahit ang pinakasimpleng bagay ay maaaring maging dahilan para sa isang seryosong pag-uusap. Sinasabi niya: "Ginagamit ko ang lahat upang makaugnayan ang makalangit, ang Langit. Alam mo ba kung anong espirituwal na pakinabang at karanasan ang nakukuha ng isang tao kung espirituwal niyang pinag-aaralan ang lahat ng [dumarating sa kanya]?"

"Ang Mabuting Diyos ay pinakamahalaga ang iniintindi sa ating buhay sa hinaharap at [pagkatapos lamang noon] sa ating buhay sa lupa," sabi ng Nakatatanda. Siya mismo, sa pakikitungo niya sa mga tao, ay may iisang layunin: sa pamamagitan ng pagtulong sa isang tao na malaman ang kalooban ng Diyos at makipag-isa sa kanyang Lumikha, inihanda ni Ama Paisius siya para sa Kaharian ng Langit. Sa pagbanggit ng mga halimbawa mula sa kaharian ng kalikasan o agham, sining o pang-araw-araw na pamumuhay ng tao, hindi niya ito tinuring na abstraktong hiwalay sa espirituwal na realidad. Nais niyang gisingin ang kaluluwa ng kanyang kausap mula sa kanilang pagtulog; sa pamamagitan ng mga parabula, tinulungan niya silang maunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay at "mahawakan ang Diyos."

Ang pananalita ni Nanakang Paissios ay nailalarawan ng kasimplehan, talas ng isip, at isang masigla at tunay na pagpapatawa. Nagawang ipahayag niya ang malalaking katotohanan nang payak at may kagalakan. "Pinapainit ko kayo tulad ng araw," ang sasabihin ng Nakatatanda, na ang ibig sabihin ay kung paanong ang init ng araw ay kinakailangan para mamulaklak ang mga usbong ng bulaklak, gayundin ang banayad na pastol na paghawak sa kaluluwa ay tumutulong dito upang magbukas at pagalingin mula sa paghihirap nito. Tunay na ito ay isang ministryo na hinimok ng Diyos. Madalas nitong inihahanda ang lupa ng kaluluwa upang tanggapin ang mahigpit na salita ng katotohanan ng Ebanghelyo, na hindi nagpapalubag. Kaya naman, kahit ang pinakamahigpit na salita ni Nanakang Paissios ay tinanggap ng puso bilang kapaki-pakinabang na hamog. At pagkatapos, ang mga pusong pinagyaman ng pagtuturo ng Nanakang Paissios ay namunga ng espirituwal na bunga.

Ang mga tala na naipon sa loob ng dalawampu't walong taon, pati na rin ang mga liham ng Nakatatanda mula sa Banal na Bundok, ay inayos pagkatapos ng kanyang pagpanaw. Inayos namin ang mga materyal ayon sa paksa para mas madali itong magamit sa aming pang-araw-araw na buhay. Kasabay nito, inayos din namin ang mga salaysay na naitala namin tungkol sa buhay ng Nanak, pati na rin ang mga makapangyarihang pangyayaring nagkaroon siya ng pribilehiyong maranasan. Ibinunyag sa amin ni Ama Paissios ang lahat ng ito hindi upang purihin ang sarili. Sa pamamagitan ng kanyang mga kuwento tungkol sa sarili, tunay niyang ipinagkaloob sa amin ang espirituwal na limos. "Sinasabi ko sa inyo ang lahat ng ito," wika niya, "hindi para magbigay kayo ng medalya sa akin at tawagin akong isang mabuting tao. Kapag nagsasalita ako tungkol sa digmaan, sa hukbo, o sa anumang bagay—kahit nakakatawa—hindi ko ito ginagawa nang walang dahilan. Nais kong ituon ninyo ang pansin sa isang bagay; nais kong maunawaan ninyo ang diwa. Hindi ako nagsasalita ng anumang walang laman o walang silbi." Sa ganitong paraan, ang Nakatatanda ay naging isang "espirituwal na donor." Ibinuhos niya ang kanyang dugo upang palakasin ang ating mahina at kulang sa lakas na pananampalataya. Bilang isang tunay na Hari—isang anak ng Diyos—sinikap ng Matanda na 'apihin' ang ating pagmamalaki at linangin ang espirituwal na kadakilaan sa ating kalooban, upang tayo ay 'maging isa sa

Diyos.' "Ibinubuhos ko ang sarili ko, ibinubuhos ko ang sarili ko," wika niya, "at ano ang resulta? Pagkatapos ng lahat, upang matulungan kayo, napipilitan akong magsalita tungkol sa mga napaka-personal na bagay. Sinimulan ko na ang pinakamalaking pag-aaksaya — inaaksaya ko ang aking mga espirital na reserba! May pakinabang pa ba rito? Ang ibig kong sabihin, nawawala sa akin ang bawat pangyayaring ikinukwento ko para makatulong sa inyo — maging ito man ay ang pagpapakita ng Banal na Paggabay ng Diyos sa buhay ko o anumang himalang naganap. May pakinabang bang makukuha rito?"

Isinasaalang-alang na napakahirap ng mga panahong ito na ating kinalalagyan, nagpasya kaming hatiin ang lahat ng materyal na mayroon kami sa magkakahiwalay na tomo ayon sa paksa at simulan ang publikasyon sa mga paksang may mas malawak na interes. Marami sa mga tanong na ito ay simple at pangkaraniwan; gayunpaman, kung hindi natin sila lapitan ayon sa hinihingi ng Ebanghelyo, magiging malungkot (kung hindi man mapaminsala) ang mga kahihinatnan para sa buhay na ito at sa buhay na darating. Sa pagpili ng mga materyal ayon sa tema at paghahanda nito para sa publikasyon, naudyukan kami ng panghabambuhay na hangarin ni Matanda Paissios na magsulat ng isang aklat "tungkol sa lahat: mga karaniwang tao, monghe, at mga klero." Hindi natupad ng Matanda ang kanyang plano, dahil inialay niya ang lahat ng kanyang oras sa mga taong pumupunta sa kanyang selda. Sa kabila ng kanyang unti-unting paghina ng pisikal na lakas, inialay niya nang lubos ang kanyang sarili sa mga tao. Sa isa sa kanyang mga liham mula sa Banal na Bundok, nabasa natin: "At ito ang aking balita: maraming tao, samantalang ako ay pagod at pagu na. Dumarami ang mga tao na may kanya-kanyang problema, at tungkol naman sa aking pisikal na lakas—ano pa ang masasabi ko? Mas mabuting ipagdasal na huwag itong maubos. Kailangan ko ring alagaan nang kaunti ang sarili ko—pagkatapos ng lahat, wala akong karapatang sabihin na 'hindi ko kaya.' Kaya mo man o hindi—dapat ay kaya mo."

Tulad ng nabanggit sa itaas, karaniwang sinasagot ni Matanda Paisios ang aming mga tanong. Dahil dito, ang aklat ay inihanda sa anyo ng isang dayalogo. Ang mga sagot ng Matanda ay pinagyaman ng mga kaugnay na sipi mula sa kanyang mga liham sa monasteryo at sa iba't ibang indibidwal, mula sa mga librong siya mismo ang sumulat, at mula sa mga personal na tala ng mga madre at iba pa, na ginawa habang o pagkatapos ng pakikipag-usap sa kanya. Ang mga dagdag na ito sa mga sagot ng Nakatatanda sa isang partikular na tanong ay nilalayong tuklasin ang mga paksa nang buong-buong hangga't maaari. Ginawa ang lahat ng pagsisikap upang matiyak na hindi mawawala ang sigla at masayang tono ng kanyang mga sinabi sa pagsulat nito sa papel. Hindi namin inalis ang ilang pag-uulit na ginamit ng Nakatatanda upang bigyang-diin ang isang partikular na punto. Pinanatili rin namin ang ilan sa mga panandang at sigaw na madalas lumitaw sa mga sinabi ng Nakatatanda at na nagpapahayag din ng kanyang malaking pag-ibig sa Diyos at sa tao.

Madalas na pinag-uusapan ni Nanak na Paisios ang buhay monghe. Ang dahilan nito ay hindi lamang dahil nakatuon ang kanyang talumpati sa mga madre. Ninais ng Nanak na ang bawat tao—monghe man o karaniwang tao—ay hanapin ang 'kagalakang monastiko' na ito, na nagmumula sa ganap na pagsuko ng tao sa Diyos. Sa ganitong paraan, ang isang tao ay napapalaya mula sa pakiramdam ng kawalan ng katiyakan na nagmumula sa pagtitiwala sa sariling 'ako', at kahit sa buhay na ito ay natitikman ang kagalakan ng paraiso.

Ang aklat na **With Pain and Love on Modern Man** ang unang tomo sa seryeng **The Words** ni Elder Paisios ng Bundok Athos. Para sa kaginhawahan ng mambabasa, hinati ang tomo sa apat na tematikong seksyon. Ang bawat seksyon, naman, ay nahahati sa mga kabanata, at ang bawat kabanata sa mas maliliit na bahagi na may katugmang mga pamagat. Ang mga paunang tala ay ibinigay pangunahin para sa mga hindi pamilyar sa terminolohiyang eklesiastiko at patristiko.

Tulad ng nabanggit sa itaas, madalas na kumukuha ang Nakatatanda ng mga halimbawa mula sa agham, sining, at iba pang mga espesyalisadong larangan. Upang maiwasan ang mga pagkakamali sa

mga espesyalisadong termino at pahayag, kumonsulta kami sa aming mga kapatid kay Kristo na mga eksperto sa mga kaugnay na larangan. Taos-puso naming pinasasalamatan ang aming mga kapatid kay Kristo na mga eksperto sa mga kaugnay na larangan para sa mga pagwawasto na kanilang ginawa, na hinihimok ng kanilang espesyal na paggalang kay Nakatatandang Paisios. Magiging lubos din kaming nagpapasalamat sa aming mga mambabasa para sa anumang payo o puna.

Nananalangin kami na ang 'espiritwal na paggasta' na isinagawa ni Nakatatandang Paisios dahil sa kanyang labis na pag-ibig ay magsilbing kapakinabangan sa mga payak at mabubuting puso ng aming mga mambabasa, at na sila ay mayapang yamanin ng Banal na karunungan, 'na itinago sa mga pantas at maingat, at ipinahayag sa maliliit na bata' (tingnan ang Lucas 10:21). Amen.

14 Hunyo 1998

Linggo ng Lahat ng mga Santo

Ang Abadesa ng Monasteryo ni San Juan na Teologo, si Sister Philothea, kasama ang kanyang mga kapatid sa Kristo.

-
- Sabihin mo sa amin, Geronda.
 - Ano ang sasabihin ko sa inyo?
 - Gawin mo ang sinasabi ng puso mo.
 - Ganito ang sinasabi ng puso ko: 'Kumuha ka ng kutsilyo, hiwain mo ako nang piraso-piraso, ibigay mo sa mga tao, at pagkatapos ay mamatay ka.'

Panimula (mula sa mga salita ng Matanda)

"Ang mga panahong ito na ating pinagdadaanan ay napakahirap at napakapanganib, ngunit sa huli ay magwawagi si Cristo"

— Sa ating panahon, karamihan sa mga tao ay may edukasyong sekular at nagmamadali sa mabilis na takbo ng mundo. Ngunit dahil wala silang takot sa Diyos (at 'ang takot sa Panginoon ang simula ng karunungan'⁵), wala rin silang preno, at sa ganoong bilis, nang walang preno, nauuwi ang kanilang karera sa bangin. Ang mga tao ay labis na nababahala sa mga kahirapan at, sa karamihan, ay halos mabaliw. Nawala na nila ang kanilang direksyon at unti-unti silang patungo sa isang kalagayan kung saan hindi na nila makontrol ang kanilang sarili. Kung maging ang mga pumupunta sa Banal na Bundok ay lubos na nababahala at nalilito, puno ng pagkabahala, isipin mo na lamang kung ano ang kalagayan ng iba, yaong malayo sa Diyos at sa Simbahan!

Sa bawat bansa, nakikita mo ang isang bagyo, isang malaking kaguluhan! Ang kalunos-lunos na mundo—nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay!—ay kumukulo na parang pressure cooker. At tingnan mo kung ano ang ginagawa ng mga nasa kapangyarihan! Patuloy silang humahalo, itinaon ang lahat sa pressure cooker, at umihip na ito! Sasabog na ang balbula anumang sandali! Sinabi ko sa isang taong nasa mataas na posisyon: "Bakit ninyo pinababayaan ang ilang bagay? Saan ito patutungo?" Sumagot siya sa akin: "Ama, noong una ang kasamaan ay parang banayad na pag-ulan ng niyebe, ngunit ngayon ay naging isang lahar. Tanging himala na lamang ang makakatulong." Ngunit ang iba, na nagnanais na itama ang sitwasyon, ay lalo pang pinapalaki ang lahar ng kasamaan. Sa halip na gumawa ng tiyak na hakbang hinggil sa edukasyon at pagpapalaki, upang itama ang mga bagay, lalo pa nilang pinapalala ang sitwasyon. Wala silang pakialam kung paano pigilin ang pagguho, kundi lalo pa nila

⁵ Awit 110:10.

itong pinapalaki. Pagkatapos ng lahat, sa simula ay maliit na bola ng niyebe lamang. Kung gumulong ito pababa sa dalisdid, nagiging bola ng niyebe ito. Ang bola ng niyebe, na tinitipon ang niyebe, mga puno, bato, at basura, ay lumalaki nang lumalaki at nagiging isang pagguho ng niyebe. Ganoon din ang kasamaan: unti-unti, ito ay naging pagguho ng niyebe at gumugulong pababa. Ngayon, upang wasakin ang pagguho na ito ng kasamaan, kailangan ng pagbomba.

— Geronda, nababahala ka ba sa lahat ng ito?

— Ah, at bakit pa nga ba naging kulay-abo nang maaga ang balbas ko? Dalawang beses akong nagdurusa. Una, kapag nahuhulaan ko ang isang bagay at sumisigaw ako para mabigyan tayo ng babala laban sa kasamaan na nagbabadya. At pagkatapos, kapag walang nag-iintindi rito (hindi naman dahil sa pagwawalang-bahala), natutupad ang kasamaan at nagsisimula nang humingi sa akin ng tulong ang mga tao. Nauunawaan ko na ngayon kung paano nagdusa ang mga propeta. Ang mga propeta ang pinakadakilang martir! Mas dakila silang mga martir kaysa sa lahat ng iba pang martir, kahit na hindi lahat sa kanila ay namatay bilang martir. Sapagkat ang mga martir ay nagdusa nang maikling panahon, samantalang ang mga propeta ay nakakita sa masamang nagaganap at patuloy na nagdusa. Patuloy silang sumisigaw nang paulit-ulit, habang ang iba ay nagpapatuloy sa kanilang mga gawain. At nang bumaba ang poot ng Diyos dahil sa iba, nagdusa ang mga propeta kasama nila. Ngunit noon, limitado ang pag-iisip ng mga tao, at dahil dito, lumayo sila sa Diyos at sumamba sa mga diyus-diyosan. Ngayon, kapag kusang-loob na lumalayo ang mga tao sa Diyos — nagaganap ang pinakamalaking idolatriya.

Hindi pa natin napagtatanto na nagmadali ang diyablo na wasakin ang mga nilikha ng Diyos. Nag-organisa siya ng isang 'punk party' (6) upang sirain ang mundo; nagalit siya nang husto dahil nagsimulang lumitaw ang isang mabuting kilusan sa mundo. Nag-aalab siya ng galit dahil alam niyang kaunti na lang ang natitirang oras para kumilos.⁷ Ngayon ay kumikilos siya na parang kriminal na, kapag napalilibutan, sinasabi: "Walang takas para sa akin, huhuliin nila ako!" — at sinisira ang lahat sa kaliwa't kanan. O tulad ng sa digmaan, kapag nauubos na ang bala, hinuhugot ng mga sundalo ang kanilang bayoneta o sable, sumusugod sa labanan at — anuman ang mangyari! "Mamamatay na rin tayo," sabi nila. "Patayin natin ang maraming kaaway hangga't kaya natin!" Nagliliyab ang mundo! Nauunawaan mo ba ito? Isang dakilang tukso ang bumagsak sa atin. Pinukaw ng diyablo ang apoy na ito na kahit magsama-sama ang lahat ng bumpero, hindi nila ito mapapatay. Isang espiritwal na apoy — wala nang natitirang hindi nasasaktan. Ang natitira na lang ay manalangin na patawarin tayo ng Diyos. Sapagkat kapag sumiklab ang malaking apoy at wala nang magawa ang mga bumpero, mapipilitan ang mga tao na lumapit sa Diyos at manalangin sa Kanya ng malakas na ulan upang patayin ang mga apoy. Ganoon din sa espiritwal na apoy na pinagyayaman ng diyablo—ang kailangan lang natin ay panalangin para sa tulong ng Diyos.

Ang buong mundo ay patungo sa isang bagay: ganap na pagbagsak. Hindi mo maaaring sabihin, 'May bahagyang sirang bintana o iba pang bagay sa bahay; hayaan mong ayusin ko.' Ang buong bahay ay gumuho na. Ang mundo ay naging isang wasak na nayon. Ang sitwasyon ay hindi na makontrol. Nasa Diyos na ngayon ang kumilos. Ngayon nasa Diyos na ang kumilos: minsan gamit ang distornilyador, minsan gamit ang karot, minsan gamit ang tungkod, upang itama ang lahat ng ito. Ang mundo ay may pigsang; nanilaw na ito at handang pumutok, ngunit hindi pa ito hinog. Ang kasamaan ay hinog na, gaya ng nangyari sa Jerico,⁸ na kailangang linisin, sumailalim sa 'disinfection.'

⁶ Pankinia (Griyegong πάντες ἀπὸ κοινου – lahat nang sama-sama, nang magkakasama) – isang gawain na kinabibilangan ng lahat ng naninirahan sa isang monasteryo o skete. (Mula rito, ang mga tala ng mga Griyegong tagapaglathala ay ibinibigay nang walang indikasyon).

⁷ Tingnan ang Pahayag 12:12.

⁸ Tingnan ang Jos. 6:23.

Paano sila nagdurusa

Walang katapusan ang pagdurusa ng tao. Pangkalahatang pagkabulok — buong pamilya, matatanda, mga bata... Araw-araw ay dumudugo ang puso ko. Karamihan sa mga tahanan ay puno ng kaguluhan, pagkabalisa, at paghihirap. Tanging sa mga tahananang naninirahan ang mga tao ayon sa kalooban ng Diyos lamang sila payapa. Sa iba naman, may mga diborsiyo, pagkabangkarote, karamdaman, aksidente; ang ilan ay umiinom ng mga gamot na nakakaapekto sa pag-iisip, ang iba naman ay gumagamit ng mga narkotiko... Ang mga kaluluha: ang iba'y mas matindi ang pagdurusa, ang iba'y hindi gaanong, ngunit lahat ay may sakit. Lalo na ngayon — walang trabaho, mga utang, pagdurusa, pinipiga ng mga bangko ang huling kusing ng mga tao, pagpapalayas sa mga tahanan — napakaraming paghihirap! At hindi lang ito usapin ng isa o dalawang araw! Kung may isa o dalawang malulusog na anak sa ganitong pamilya, nagkakasakit din sila dahil sa kalagayang ito. Kung ang mga tao sa maraming ganitong pamilya ay makakamit, kahit isang araw lang, ang walang-pakialam na paglayo ng mga monghe, iyon ang magiging pinakamagandang Pasko ng Pagkabuhay para sa kanila.

Anong trahedyang sa mundong ito! Kung ang bawat isa ay magdurusa at mag-aalala para sa iba kaysa sa sarili, makikita ang buong mundo, na parang nasa X-ray na pinapaliwanagan ng mga espirituwal na sinag. Kapag nananalangin ako, madalas kong nakikita kung paano ang mga bata — ang mga dukhang munting iyon — ay dumaraan sa aking paningin nang may kalungkutan at humihingi ng tulong sa Diyos. Mayroon silang mga problema at kahirapan sa kanilang mga pamilya, kaya pinapagawa sila ng kanilang mga ina na manalangin — upang humingi ng tulong sa Diyos. Nakikisabay sila sa iisang dalas, at ganoon tayo nakikipag-ugnayan sa kanila.

Kaligtasan at kahinaan

Ang mundo ngayon ay pinoprotektahan ng lahat ng uri ng 'mga pananggalang', ngunit, hiwalay sa Cristo, ito ay lubos na walang depensa. Walang ibang kapanahunan ang nagkaroon ng ganitong kawalan ng depensa gaya ng sa mga makabagong tao. At, dahil hindi nakakatulong sa kanila ang mga pananggalangang gawa ng tao, sila'y tumatakas sa barko ng Simbahan upang makaramdam ng espirituwal na kapanatagan, sapagkat nakikita nila na ang barkong makamundo ay lumubog na. Gayunpaman, kung makita nila na tumatagos din ang tubig sa barko ng Simbahan, at ito ay puno ng diwa ng sanlibutang ito, samantalang wala ang Banal na Espiritu, mawawalan ng lahat ng pag-asa ang mga tao, sapagkat pagkatapos noon ay wala na silang maasahan.

Ang mundo ay naghihirap, nasasaktan, at, sa kasamaang palad, napipilitan ang lahat ng tao na mabuhay sa gitna ng mundanong pagdurusa. Karamihan ay nakaramdam ng matinding pagkabayaan at kawalang-interes — lalo na ngayon — nararamdaman nila ito kahit saan. Wala nang mahigaan ang mga tao. Tulad ng kasabihan: "Ang nalulunod na tao ay kumakapit sa sariling buhok," ibig sabihin, naghahanap ang nalulunod na tao ng makakapitan, na para bang ililigtas niya ang sarili. Lulubog ang barko, at ang isang tao, na nagnanais iligtas ang sarili, ay nais kumapit sa mast. Hindi niya iniisip na lulubog ang mast kasama ng barko. Nakakapit siya sa mast at lalo pang lumulubog. Ang ibig kong sabihin ay naghahanap ang mga tao ng sandalan, ng mahahawakan. At kung kulang sila sa pananampalatayang pagsisandalan, kung hindi nila lubos na naniwala sa Diyos upang lubos na umasa sa Kanya, hindi nila matatakas ang pagdurusa. Ang pagtiwala sa Diyos ay isang dakilang bagay.

Ang mga panahong ito na ating pinagdadaanan ay napakahirap at napakapanganib, ngunit sa huli ay magwawagi si Cristo. Makikita ninyo ang paggalang na ipapakita ng mga tao sa Simbahan — basta tayo [mga Kristiyano] ay mabubuhay nang matuwid. Mapagtatanto ng mga tao na kung hindi, wala nang ibang mabubuting mangyayari. Napagtanto na ng mga pulitiko na kung sino man ang makakatulong sa mga tao sa mundong naging parang kulungan ng mga baliw, iyon ay ang mga tao ng Simbahan. Oo, huwag kayong magtaka! Inamin ng ating mga pinunong pampolitika ang kanilang

kawalan ng magawa at sumuko na. Noong isang beses, may ilang pulitiko ang dumating sa aking selda at nagsabi: "Dapat lumabas sa mundo ang mga monghe upang mangaral, upang magbigay-liwanag sa mga tao. Wala nang ibang paraan." Napakahirap nga ng mga panahong ito!... Sana'y malaman ninyo kung gaano na kami kalayo ang narating at kung ano ang naghihintay sa amin!...

Ang mga paghahanap ng tao

— Isang taglamig, walumpung tao ang dumating sa aking kaliva — [mga taong iba't iba] mula sa mga estudyante hanggang sa mga direktor ng teatro. May luha sa kanilang mga mata nang tanungin nila ako kung maaari silang... mag-aral ng teolohiya! Ang kalagayan ng mundo ay kabaliwan. Lahat ay naghahanap ng isang bagay, ngunit karamihan ay hindi alam kung ano. Ang iba ay hinahanap ang katotohanan sa mga sentro ng libangan, ang iba naman ay nais makahanap kay Kristo sa pamamagitan ng pakikinig sa magulong musika...

— Totoo nga, Geronda, ang paghahanap ng mga tao! Napakaraming tao ang pumupunta sa iyo, at nakatayo sila nang nakatayo nang ilang oras, hinihintay ang kanilang turno para makita ka.

— Isa pa iyon sa mga palatandaan ng panahon — humihingi ng tulong ang mga tao [kahit] sa abakong sarili. Wala akong nakikitang mabuti sa aking sarili at nagtatanong: ano kaya ang nakikita ng mga tao sa akin na nagtutulak sa kanila na dumagsa sa akin nang ganito? Pagkatapos ng lahat, sino nga ba talaga ako: isang kalabasa na may balat ng pakwan. At sa mga araw na ito, kalabasa pa nga ang kinakain nila sa halip na pakwan, dahil ang mga balat nito ay kamukha ng balat ng pakwan. Naglalakbay ang mga tao papunta sa akin mula sa kabilang panig ng mundo at hindi nga nila siguradong mahahanap ba nila ako o hindi. At ano ang pakiramdam ko? Sa isang banda, kinamumuhian ko ang sarili ko, pero sa kabilang banda — nakakalungkot din ako para sa mga taong ito. Nasaanghangan na ba tayo! Napakababa na ng mundo! Sinasabi ng propeta Isaias na darating ang panahon na makakakita ang mga tao ng isang lalaki na nakasuot ng balabal at sasabihin sa kanya: 'Halika, gagawa ka naming hari.'⁹. Mahabagin sana sa amin ang Diyos!

Si San Arsenio ng Kapadokya ay nagbasa ng Ika-28 na Salmo tungkol sa mga nahaharap sa panganib sa dagat. At habang binabasa ko ito, sinasabi ko: 'Diyos ko, tiyak na maging mas mapanganib pa kaysa sa dagat ang lupa—ibig sabihin, ang buong mundo! Ang mga tao ay nalulunod nang espirituwal sa mundo.' Kapag may mga taong nawalan ng pananampalataya sa buhay na lumalapit sa akin, binabasa ko sa kanila ang ika-siyamnapung-tatlo at ika-tatlumpu't anim na salmo: "*Ang Diyos ang Panginoon ng paghihiganti, ang Diyos ang Panginoon ng paghihiganti; hindi Siya di-makatarungan. Bumangon ka, O Hukom ng lupa; ibalik mo ang ganti sa mga mayabang... 'Ang bayan Mo, O Panginoon, ay napababa, at ang mana Mo ay hinamak... Ngunit ang Panginoon ang naging kanlungan ko, at ang aking Diyos ang lakas ng aking pag-asa...'*" Ang mga banal na salitang ito ay malaking kaaliwan sa kaluluwa. Kung ang mga kapus-palad ay magtapat man lang ng isang sulyap sa Langit, maraming magbabago. Ngunit sa ngayon, hindi iniisip ng mga tao ang Diyos. Kaya naman, ang espirituwal na tulong ay hindi nakatatanggap ng tugon mula sa mga tao mismo; hindi ka makakabuo ng pagkakasundo sa kanila.

Palagi kong ipinapanalangin sa Diyos na magpadala ng matutuwid na tao, mga Kristiyano, sa mundo, upang matulungan nila ang iba. Nawa'y pagkalooban ng Diyos ng mahabang buhay ang mga ganitong Kristiyano. Magsipamanalangin tayo na liwanagan ng Diyos ang mundo at lumitaw ang ibang mga tao — hindi katulad ng mga sumisira sa mundo ngayon, kundi mga bago at dalisay. Manalangin tayo sa Diyos na magpakita ng mga bagong Makabeo.¹⁰ Maaaring kulang sa karanasan ang mga kabataan, ngunit malaya sila sa panlilinlang at tuso.

⁹ Tingnan ang Isa. 3:6.

¹⁰ Ang palayaw na Maccabeus (na malamang ay ang kahulugan ng salitang ito ay 'isa na nagpapatumba ng mga kaaway') ay ibinigay sa pinuno ng pag-aalsa ng mga Hudyo (166 BC), si Judas, at sa kanyang mga kahalili. Ang pag-aalsa ay nakatuon laban kay Antiochus IV

Hilingin natin sa Diyos na liwanagan hindi lamang ang mga kabilang sa Simbahan, kundi pati ang mga nasa kapangyarihan, upang magkaroon sila ng takot sa Diyos at makapagsalita ng ilang liwanag na salita. Ang mga nasa kapangyarihan ay maaaring baguhin ang kalagayan ng mundo sa isang kikap-mata sa pamamagitan ng isang liwanag na salita, at sa isang hangal na salita ay maaari nilang pabagsakin ang buong estado. Ang mabuting desisyon ay biyaya sa mundo, samantalang ang masamang desisyon ay isang sakuna para rito. Ang kapahamakan ng tao ay hindi lamang nasa kanilang materyal na pangangailangan, hindi lamang sa katotohanang wala silang pagkain at naghihirap. Ang kanilang espirituwal na kapahamakan ay mas kakila-kilabot pa. Ang panalangin ay malaking tulong upang matiyak na magkaloob si Kristo sa mga tao ng kaunting liwanag. Sapagkat ganito ang pagkimut ng Kristo: Kumuha Siya ng screwdriver, hihigpitan kung kinakailangan, papaluwagin kung kinakailangan — at ang lahat ay nasa ayos, isang ligaya na masdan — ang lahat ay napupunta sa kani-kanilang lugar. Kapag pinapaliwanag ng Diyos ang ilang tao, unti-unti ring nawawalan ng halaga ang kasamaan at hindi na ito hinahangad. Dahil hindi Diyos ang sumisira sa kasamaan, hindi — ito ay sumisira sa sarili nito. Darating ang panahon — at aayusin ang lahat. Nakikita ko na marami sa mga nasa mataas na posisyon ay nauunawaan kung ano ang nangyayari; nasasaktan sila, at lumalaban sila sa kasamaan. Lahat ng ito ay nagdudulot sa akin ng natatanging kagalakan.

Sa ating panahon, kulang ang mga buhay na halimbawa

— Geronda, bakit sinasabi ni San Cirilo ng Jerusalem na ang mga martir ng mga huling araw ay *'pinakadakila sa lahat ng mga martir'?*¹¹

— Dahil noong nakaraan ay maraming makapangyarihang tao [ng espiritu]. Ngunit sa ating panahon ay kulang ang mga buhay na halimbawa; pangkalahatan kong sinasabi ngayon ang tungkol sa Simbahan at sa monastisismo. Sa ating panahon, dumami ang mga salita at aklat, ngunit nabawasan ang mga karanasan sa totoong buhay. Hinahangaan na lang natin ang mga banal na asketa ng ating Simbahan, nang hindi natin namamalayan kung gaano kabigat ang kanilang pagsusumikap. Upang maunawaan ito, kailangan nating magsumikap din; kailangan nating mahalin ang mga santo at, dahil sa pagmamahal¹², magsikap na maging katulad nila. Siyempre, isasaalang-alang ng Mabuting Diyos ang mga partikularidad ng ating panahon at ang mga kalagayang kinaroroonan natin, at huhusgahan Niya tayo nang naaayon. At kung makagawa tayo ng kahit maliit na gawa, tayo ay papurihan ng mas dakilang kaluwalhatian kaysa sa mga Kristiyano ng mga nakaraang panahon.

Noong mga nakaraang panahon, may diwa ng pag-aascetismo. Lahat ay nagsikap na tularan ang mabuti. Kasabay nito, hindi nanaig ang kasamaan o katamaran. May kasaganaan ng kabutihan, may diwa ng pag-aascetismo, kaya hindi makapagtuloy sa kanyang katamaran ang isang tamad na tao. Siya ay nadala ng pangkalahatang agos ng kabutihan. Naalala ko noong isang beses sa Thessaloniki, naghihintay kami na magbago ang ilaw trapiko para makatawid kami. Nagliwanag ang berdeng ilaw, nagsimulang gumalaw ang lahat, at naramdaman kong nadadala rin ako kasama ng iba. Ang kailangan ko lang gawin ay igo ang aking mga paa at tumawid patungo sa kabilang gilid ng kalsada. Ang ibig kong sabihin ay kung lahat ay papunta sa iisang direksyon, mahirap para sa isang tao na hindi sumabay sa karamihan — maliban kung sadyang pipiliin niyang huwag. Hinahatak siya ng iba, at nasasama siya

Epiphanes, ang pinuno ng dinastiyang Seleucid. Ang mga Maccabee ay lumaban nang buong sakripisyo para sa pananampalataya ng kanilang mga ninuno at para sa pampulitikang kasarinlan ng Israel (tingnan ang mga Aklat ng mga Maccabee).

¹¹ "Ang mga martir ng mga huling araw ay magiging higit kaysa sa mga unang martir." *San Cirilio ng Jerusalem*. Mga Homiliya, Ika-15 Homiliya. Moscow, 1855. p. 261.

¹² Philotimo (Griyego: φιλότιμο) – walang katumbas na salita para rito sa makabagong Ruso. Sa pangkalahatan, maaari itong isalin bilang kabayanihan, isang disposisyon tungo sa pagsakripisyo sa sarili, o pagwawalang-bahala sa mga materyal na bagay sa paghahangad ng isang espirituwal o moral na ideal. Madalas lumitaw ang salitang ito sa mga sinulat ni Nanak ng Paissios, na binibigyang-diin ang kahalagahan ng philotimo sa buhay na espirituwal. – *Tala ng tagasalin*.

sa kanila. Ngayon, kung nais ng isang tao na mabuhay nang tapat at espiritwal, wala siyang lugar sa mundo; nahihirapan siya. At kung siya ay pabaya, babagsak siya; dadalhin siya pababa ng agos ng mundo.

Noong mga nakaraang panahon, sagana ang kabutihan, sagana ang birtud; marami ang mabubuting halimbawa, at nalunod ang kasamaan sa dami ng mabuti. Ang iilang pagkakataon ng maling gawain na umiiral sa mundo o sa mga monasteryo ay hindi napapansin at hindi nakasasama sa mga tao. Ngunit ano ang nangyayari ngayon? Napakarami ng masasamang halimbawa, at ang kaunting kabutihan na natitira ay hindi pinahahalagahan. Ibig sabihin, kabaligtaran ang nangyayari ngayon: nalulunod ang kaunting kabutihan sa napakaraming kasamaan, at ang kasamaan ang may kapangyarihan.

Kung ang isang tao o iilang tao ay may diwa ng debosyon, malaking tulong ito sa iba. Sapagkat kung ang isang tao ay umuunlad sa espiritwal, ang benepisyong nito ay hindi lamang para sa kaniya, kundi pati na rin sa mga nakakakita sa kaniya. Ganoon din sa isang taong maluwag sa kaayusan — nakakaapekto rin sila sa iba. At kung ang isang tao, at pagkatapos ay ang isa pa, ay maging maluwag, unti-unti, at hindi namamalayan, wala nang mabuti ang natitira sa kanilang paligid. Kaya naman, sa gitna ng laganap na pagpapabaya, mahalaga ang diwa ng paghahain sa sarili. Dapat tayong maging lubhang mapagmatyag sa bagay na ito, sapagkat ang mga tao ngayon, sa kasamaang palad, ay narating na ang punto na tinatanggap pa nila ang mga batas na nagpapalaganap ng katamaran at kalaswaan. Kahit ang mga nagsusumikap ay napipilitang sumunod sa mga batas na ito. Kaya naman, ang mga nagsusumikap ay hindi lamang dapat lumaban sa impluwensya ng makalupang diwa, kundi dapat ding iwasang ikumpara ang kanilang sarili sa mga tao ng mundong ito.¹³ Sa paghahambing ng kanilang sarili sa mga taong makamundo, nagsisimulang ituring ng mga Kristiyano ang kanilang sarili bilang mga santo at nagiging kampante, at sa huli ay nagiging mas masahol pa kaysa sa mga taong kanilang inihambing sa sarili. Ang mga santo, hindi ang mga tao ng mundong ito, ang dapat maging huwaran sa buhay espirituwal. Mabuting gawin ang sumusunod na ehersisyo para sa bawat birtud: maghanap ng isang santo na kilala sa birtud na iyon, at basahin nang mabuti ang kanyang talambuhay. Makikita ng isang tao na wala pa siyang nagawa, at ipagpapatuloy niya ang kanyang buhay-espiritwal nang may kababaang-loob. Hindi lumilingon ang mga mananakbo sa istadyum upang tingnan kung nasaan ang mga nasa hulihan. Sapagkat kung tititigan nila ang mga nasa hulihan, sila mismo ang magiging huli. Kung sisikaping tularan ko ang mga nangunguna, napapalinis ang aking budhi. Ngunit kapag tiningnan ko ang mga nahuhuli, nakakahanap ako ng dahilan para sa aking sarili, na nagsasabing kung ikukumpara sa kanilang mga kamalian, maliit lamang ang akin. Pinapatibay ko ang sarili sa kaisipang may iba pang mas malala kaysa sa akin. Sa ganitong paraan, pinipigilan ko ang aking budhi, o mas tama, ginagawang manhid ang aking puso, na para bang natatakpan ng patong ng palitada.

Madaling makakita ng 'madulas na dalisdis' at madulas pababa nito

— Ngunit bakit, Geronda, napakahirap nating gumawa ng mabuti, ngunit napakadali nating mahulog sa kasamaan?

— Dahil kapag tungkol sa paggawa ng mabuti, kailangang magtrabaho nang mabuti at magsikap ang isang tao, samantalang kapag tungkol sa paggawa ng masama, tinutulungan sila ng diyablo. Higit pa rito, hindi ginagaya ng mga tao ang kabutihan, at hindi rin sila nag-iingat ng mabubuting hangarin. Madalas kong ibinibigay ang sumusunod na halimbawa sa mga karaniwang tao. Sabihin nating may kotse ako. Nagsisimula akong mag-isip: 'Bakit ko ito kailangan? Maaari akong ihatid ng isang kaibigan

¹³ Ang salitang "κοσμικός" sa mga sinulat ni Nakatatandang Paissios, at sa wikang Griyego sa pangkalahatan, ay karaniwang nangangahulugang isang taong hindi kabilang sa Simbahan o kabilang lamang sa pangalan. Sa tekstong ito, ang salitang ito ay karaniwang isinasalin bilang 'taong makamundo' o 'tao ng mundong ito', samantalang ang salitang 'layko' ay katumbas ng salitang Griyegong λαϊκός, na tumutukoy sa isang Kristiyanong may malay na namumuhay sa mundo. — *Tala ng tagasalin.*

ko, na may kotse rin, kapag kailangan kong gumawa ng mga lakad. Kung kinakailangan, puwede akong sumakay ng taxi. Mas mabuti pang ibigay ko ang kotse na ito sa kaibigan ko, isang ama ng maraming anak, para madala niya ang kanyang mga dukhang munting anak palabas ng bayan, sa mga monasteryo, upang sila'y makapagpahinga at makabawi ng lakas." Kaya, kung ibibigay ko ang kotse sa iba, walang susunod sa halimbawa ko. Gayunpaman, kung ipapalit ko ang kotse ko — pareho ng marka sa kanyo — para sa mas maganda, makikita mo, hindi ka makakatulog sa paghahanap ng paraan para ipalit ang kotse mo sa iba, sa mas maganda, na katulad ng sa akin. Hindi mo man lang maisip na maganda rin naman ang kotse na meron ka ngayon. Sa ganitong kaso, sasabihin mo: 'Magbebenta ako ng isang bagay, mangungutang, pero papalitan ko ang kotse ko.' Samantalang sa unang kaso, kabaligtaran, walang susunod sa halimbawa ko; walang magsasabing: 'Bakit ko pa kailangan ang kotse na ito? Mas mabuti pang ibigay ko ito sa taong talagang nangangailangan nito!' O baka sabihin pa nila na nabaliw ako.

Madaling maimpluwensyahan ng kasamaan ang mga tao. Sa kaibuturan, kinikilala nila ang kabutihan; karapat-dapat ito sa kanilang paggalang. Ngunit madali silang mailihis ng kasamaan at mabighani rito, sapagkat sa kasamaan ay may 'cannonshot'¹⁴ tangalashka.¹⁵ Madaling hanapin ang 'matamis na burol'—sapagkat ang tagatukso ay walang ibang ginagawa kundi itulak ang mga nilikha ng Diyos patungo sa burol na iyon. Ngunit kumikilos si Kristo nang may sukdulang kabaitan. "Ito ay mabuti," wika Niya, "*kung may sinumang nagnanais na sumunod sa Akin...*"¹⁶ Hindi Niya pinipilit ang sinuman na lumapit sa Kanya, at hindi rin Niya sinasabi: "Halika, magmartsa ka rito sa Akin!" Ang diyablo ay mapanlinlang. Ginagapos niya ang isang tao sa kamay at paa upang dalhin siya kung saan niya gusto. Ang Diyos, gayunpaman, ay iginagalang ang kalayaan ng tao. Nilikha Niya ang mga tao hindi bilang alipin, kundi bilang mga anak. Alam Niya na mangyayari ang Pagbagsak, ngunit gayon pa man, hindi Niya ginawang alipin ang mga tao. Pinili Niya sa halip na bumaba, na magkatawang-tao, na tiisin ang Pagpapako sa Krus, at sa ganitong paraan ay iligtas ang sangkatauhan. Binigyan ng Diyos ang tao ng kalayaan. At kahit na magamit ito ng diyablo para sa maraming kasamaan, sa kalayaang ipinagkaloob sa tao ay may nakapaloob na paborableng pagkakataon para masubok ang mga tao. Nauunawaan nang malinaw kung ano ang ginagawa ng isang tao mula sa puso [at kung ano ang hindi]. At kapag ang isang tao ay may labis na pag-ibig, kitang-kita ito.

Hindi tayo iniwan ng Diyos sa ating kapalaran

Ang mga tao, na nasa ganitong [nakakatakot] na kalagayan ngayon, ay ginagawa ang anumang gusto nila. Ang iba ay nabubuhay sa mga tableta, ang iba naman ay sa droga. Paminsan-minsan, tatlo o apat na naliligaw na kaluluwa ang nagtatatag ng bagong relihiyon. Ngunit kakaunti lamang ang mga krimen, aksidente, o masamang gawain. Tinutulungan ng Diyos ang mga tao. Naalala ko minsan may isang binatang pumasok sa kubo ko at nagtanong: "Uy, may gitara ka ba?" Hindi lang siya naninigarilyo ng hashish, hindi lang siya walang tigil sa kwentuhan nang hindi man lang nagtatanong kung may iba pang gustong makinig, kundi ayaw pa—gusto pa niya ng gitara! Ang iba ay pagod na sa buhay at gusto nang kitilin ang sarili, o kaya naman, matapos gumawa ng masamang gawain, ay nagdudulot ng gulo. Hindi natin tinutukoy ang mga taong ang ganitong pagnanasa ay sumisibol bilang mapanlait na kaisipan, at kanilang tinataboy ito. Ang tinutukoy natin ngayon ay ang mga taong pagod na sa buhay at hindi na alam kung ano ang gagawin. Sinabi sa akin ng isang ganoong tao: "Gusto kong isulat ng mga pahayagan na ako ay isang bayani." Ang mga taong ganito nga ang sinasamantala ng ilan upang makamit ang

¹⁴ Kanonarch, ibig sabihin, ang nagmumungkahi kung ano ang dapat gawin. Mula sa salitang "kanonarch" – isang tagabasa na, sa panahon ng paglilingkod, iniaanunsyo kung ano ang kakantahin ng koro.

¹⁵ Tangalashka (Griyego: ταγκαλάκι) – ito ang palayaw na ibinigay ng Matanda sa diyablo.

¹⁶ Mat. 16:24.

kanilang masamang layunin. Ngunit—salamat sa Diyos!—medyo kakaunti lang talaga ang masamang nangyayari.

Sa kabila ng katotohanang tayo mismo ang nagdala sa ating sarili sa ganitong kalagayan, hindi tayo iniwan ng Diyos sa ating kapalaran. Pinoprotektahan ng Diyos ang kasalukuyang mundo gamit ang magkabilang kamay, samantalang noong mga nakaraang panahon, isa lamang ang ginagamit Niya. Ngayon, kapag ang isang tao ay napapaligiran ng napakaraming panganib, pinoprotektahan siya ng Diyos, tulad ng isang ina na pinoprotektahan ang batang unang naglalakad. Ngayon, tinutulungan tayo ni Kristo, ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, at ng mga santo nang higit kaysa noong nakaraan, ngunit hindi natin ito napagtatanto. At kung hindi dahil sa tulong na ito, saang lagay na sana ang mundo!

Ang karamihan sa mga tao ay nasa ganoong kalagayan na nakakatakot isipin. Ang isa ay lasing, ang isa nama'y nadismaya sa buhay, ang ikatlo ay magulo ang isipan, at ang ikaapat ay pinahihirapan ng sakit at hindi pagkakatulog. At nakikita mo kung paano nagmamaneho ng kotse, nagmo-motor, gumagawa ng mapanganib na trabaho, at nag-ooperate ng mapanganib na makinarya ang lahat ng taong ito. Talaga bang nasa tamang pag-iisip ang lahat nila para gawin iyon? Ilan na kaya ang maaaring napinsala noon pa! Pinoprotektahan tayo ng Diyos, ngunit hindi natin ito namamalayan...

Naalala ko noong araw, aalis ang mga magulang namin para magtrabaho sa bukid at iiwan kaming nasa pangangalaga ng isang kapitbahay. Makikipaglaro kami sa mga anak niya. Noong mga panahong iyon, maayos ang pag-iisip ng mga bata. Paminsan-minsan lang siyang titingin sa amin at ipagpapatuloy ang kanyang gawaing-bahay, habang tahimik kaming naglalaro. Ganoon din, dati'y pinapangalagaan na lang ng Kristo, ng Ina ng Diyos, at ng mga santo ang mundo. Ngunit ngayon, palagi nilang hinuhuli ang isang tao rito't roon, o pinipigilan ang iba sa isang bagay, dahil hindi na balanse ang mga tao sa ngayon. Ang nangyayari ngayon ay nakakatakot isipin!... Parang isang ina na may ilang pasaway na anak: ang isa ay medyo bobo, ang isa naman ay medyo pasaway, at ang pangatlo ay suwail... Kaya kailangan niyang bantayan sila: ang sarili niyang mga anak, pati na rin ang mga anak ng kapitbahay. Ang isa ay umakyat nang mataas at malapit nang mahulog, ang isa naman ay kumukuha ng kutsilyo at gusto nang gupitin ang kanyang lalamunan, ang pangatlo ay malapit nang saktan ang pang-apat. Hindi makapagpahinga ang ina, hindi siya pumikit, binabantayan niya sila, ngunit hindi nauunawaan ng mga bata ang kanyang pagkabahala. Sa parehong paraan, hindi nauunawaan ng mundo na tinutulungan ito ng Diyos. Kung hindi tumutulong ang Diyos, sa lahat ng mapanganib na makabagong teknolohiya, matagal nang tuluyan nang nasira ang mundo. Ngunit [sa kabutihang-palad] mayroon tayong mga tagapagtanggol: ang ating Ama — ang Diyos, ang ating Ina — ang Pinakabanal na Theotokos, ang ating mga kapatid na lalaki at babae — ang mga santo at ang mga Anghel.

Napakalaki ng poot ng diyablo sa sangkatauhan! Napakalakas ng hangarin ng kaaway na tayo'y wasakin! At nakakalimutan natin kung kanino tayo nakikipagdigma. Sana'y malaman mo kung ilang beses nang binalot ng diyablo ang mundo gamit ang kanyang buntot, na nagnanais itong wasakin! Ngunit hindi ito pinapayagan ng Diyos; sinisira Niya ang kanyang mga plano. Ang Diyos ay nagbubunga ng kabutihan kahit sa kasamaan na nais gawin ng diyablo; nagbubunga Siya ng dakilang kabutihan mula sa kasamaan. Hinahakot ng diyablo ang lupa ngayon, ngunit sa huli, si Cristo ang maghahasik nito.

Isipin ito: sapagkat ang Mabuting Diyos ay hindi kailanman nagpapahintulot na magtagal ang malalaking pagsubok nang higit sa tatlong salinlahi. Palagi Siyang nag-iiwan ng labi. Bago ang pagkakabilanggo sa Babilonia, itinago ng mga Israelita ang apoy mula sa kanilang huling hain sa isang bakanteng balon, upang magamit nila ito sa pag-aabono ng apoy para sa mga bagong hain. At sa katunayan — pitumpung taon ang lumipas, nang sila'y bumalik mula sa pagkabihag, ang apoy para sa unang hain ay sinindiha mula sa kanilang natagpuan sa balon.¹⁷ Sa anumang mahirap na panahon,

¹⁷ Tingnan ang 2 Makabeo 1:19–22.

hindi lahat ay naaakit sa kasamaan. Pinananatili ng Diyos ang lebadura para sa mga susunod na henerasyon. Ang mga Komunista ay lumaban nang pitumpu't limang taon, at nanatili nang pitumpu't limang taon — eksaktong tatlong henerasyon. Ngunit ang mga Sionista, sa kabila ng paglaban nang napakaraming taon, ay hindi magtatagal kahit pitong taon.

Parating ang mahihirap na panahon

Pinapayagan na ngayon ng Diyos ang isang matinding pagyanig. Parating ang mahihirap na panahon. Naghihintay sa atin ang malalaking pagsubok. Seryosohin natin ito at simulan nang mabuhay nang espiritwal. Pinipilit tayo ng mga kalagayan, at patuloy tayong pipilitin, na maglingkod nang espiritwal. Gayunpaman, magiging makabuluhan lamang ang espiritwal na gawaing ito kung gagampanan natin ito nang may kagalakan, ayon sa ating malayang kalooban, at hindi dahil pinipilit tayo ng kalungkutan. Maraming mga santo ang sana'y nais mabuhay sa ating panahon upang makagawa sila ng mga gawa ng kabayanihan.

Nalulugod ako kapag may nagbabanta sa akin dahil hindi ako nananahimik at sinisira ko ang kanilang mga plano. Kapag hatinggabi ay may naririnig akong tumatalon sa bakod papasok sa bakuran ng kaliva, ang puso ko'y nagsisimulang tumibok nang matamis. Ngunit kapag tinatanong ako ng mga bisitang gabi: "May dumating na telegrama; ipagdasal mo si ganito na may sakit!" — saka sinasabi ko sa sarili ko: "Ah, ganoon pala! Mukhang isa na namang kabiguan!.." Sinasabi ko ito hindi dahil sa pagod na akong mabuhay, kundi dahil nagagalak akong mamatay para kay Cristo. Kaya't magalak tayo na nagkakaroon ng ganoong kanais-nais na pagkakataon ngayon. Isang dakilang gantimpala ang naghihintay sa mga nagnanais ng pagkamartir.

Noong nakaraan, nagkakaroon ng digmaan, at ang isang tao ay lumalaban sa kaaway upang ipagtanggol ang kanyang Inangbayan, ang kanyang mga kababayan. Ngayon, hindi tayo pumapasok sa labanan para ipagtanggol ang Inangbayan. Hindi tayo lumalaban upang pigilan ang mga barbaro sa pagsunog ng ating mga tahanan, pang-aabuso sa ating mga kapatid na babae, at paglapastangan sa atin. Hindi tayo nakikipagdigma para sa pambansang interes o para sa anumang ideolohiya. Ngayon, nakikipaglaban tayo sa panig ni Cristo o sa panig ng diyablo. Naka-alin ang bawat isa — malinaw na malinaw ang balanse ng kapangyarihan. Noong panahon ng okupasyon, naging bayani ka kung hindi ka bumabati sa mga Aleman. Ngayon, nagiging bayani ka kung hindi ka bumabati sa diyablo.

Sa isang paraan o iba pa, nakatakda tayong masaksihan ang mga kakila-kilabot na pangyayari. Magaganap ang mga espirituwal na labanan. Ang mga santo ay lalo pang luluwalhatiin, samantalang ang mga maruruming tao ay lalo pang magiging kasuklam-suklam.¹⁸ May bagyong naghihintay sa atin, at ang ating pakikibaka ay may kabuluhan, sapagkat ang ating kaaway ngayon ay hindi si Ali Pasha, ni si Hitler, ni si Mussolini, kundi ang diyablo mismo. At dahil dito, ang ating gantimpala ay isang gantimpalang langit.

Nawa'y gawing mabuti ng Diyos, bilang Mabuting Diyos, ang kasamaan. Amen.

Bahagi 1. Tungkol sa kasalanan at sa diyablo

"Sa pamumuhay nang malayo sa Matamis na Hesus, tayo'y umiinom ng mapait na tasa"

¹⁸ Tingnan ang Pahayag 22:11.

Kabanata 1.

Tungkol sa katotohanang naging uso ang kasalanan

— Geronda, narinig namin na sinabi mo sa isang tao na magkakaroon ng digmaan. Totoo ba iyon?

— Hindi ako nagsasalita, pero ang mga tao ay nagsasabi ng kahit ano ang gusto nila. At kahit na may alam ako—kanino ko ito sasabihin?..

— Ang digmaan, Geronda, ay tunay na kabastusang ganoon!

— Kung hindi 'pinalinang' ng mga tao ang kasalanan, hindi sana sila nakarating sa ganitong kabangisan. Ngunit ang mas malaking kabangisan ay ang moral na trahedya. Ang mga tao ay nabubulok kapwa sa espiritu at sa katawan. May isang lalaki ang nagsabi sa akin: 'Tinaguriang gubat ng mga tao ang Athens, ngunit tingnan mo, walang umalis sa gubat na ito. Lahat ay nagsasabi, 'Ang gubat!' — at lahat ay dumagsa sa gubat na iyon." Nakarating na nga sa ganito ang mga tao! Sa kalagayan ng mga hayop. Alam mo kung paano ito sa mga hayop: una silang pumapasok sa sabsaban, dumudumi at umihi, pagkatapos ay nagsisimulang mabulok at mag-init ang dumi, at nararamdaman ng mga hayop ang init. Gusto nila sa sabsaban at ayaw nilang umalis. Ang ibig kong sabihin, nararamdaman din ng mga tao ang 'init' ng kasalanan at ayaw nang umalis. Naamoy nila ang baho, pero ayaw nilang iwan ang init. Kapag may bagong salta sa sabsaban, hindi niya matiis ang amoy. Pero ang iba ay sanay na rito; palagi siyang nasa sabsaban, kaya hindi na siya naaabala ng amoy.

— At ang ilan, Geronda, ay pinagtatwiran ang kanilang sarili sa pagsasabing hindi nagsimula ang ganoong makasalanang buhay sa ating panahon. "Tingnan," sabi nila, "ang nangyari sa sinaunang Roma!.."

— Oo, pero sa Roma sumamba ang mga tao sa mga diyus-diyosan; mga pagano sila. At ang Apostol Pablo [sa kanyang Epistola sa mga taga-Roma] ay kinausap ang mga pagano na tumanggap ng Banal na Pagbibinyag ngunit hindi pa rin iniwan ang kanilang masasamang gawi.¹⁹ Hindi natin dapat gawing huwaran ang mga halimbawa ng pinakamalaking katiwalian mula sa bawat panahon. Ngayon, naging uso ang kasalanan. Isipin nga — tayo ay isang Ortodoksong bayan, ngunit tingnan ninyo kung saan tayo napunta! At tungkol naman sa ibang mga bansa, wala nang saysay na pag-usapan pa sila... Ngunit ang pinakamalala sa lahat ay ang mga tao ngayon, na hinahatak ng kasalanan at nakikita na ang isang tao ay hindi sumusunod sa diwa ng panahon, ay hindi nagkakasala at may kaunting kabanalan, ay tinatawag siyang atrasado, isang reaksyunaryo. Nakakainis sa ganitong mga tao na may isang tao na hindi nagkakasala. Tinuturing nilang pag-unlad ang kasalanan. At iyan ang pinakamalala sa lahat. Kung ang mga makabagong tao, na nabubuhay sa kasalanan, ay aaminin man lang na [sila'y nabubuhay nang makasalanang], magkakaroon sana ng awa ang Diyos sa kanila. Ngunit ipinagtatanggol nila ang hindi matatanggap at pinupuri ang kasalanan. At ang ituring ang kasalanan bilang pag-unlad at ang sabihin na lipas na ang moralidad ay, bukod sa iba pa, ang pinakakakila-kilabot na pamumuska laban sa Banal na Espiritu. Kaya naman, kung ang isang tao, na namumuhay sa mundo, ay nagsusumikap na panatilihin dalisay ang kanyang buhay, ito ay may malaking halaga. Isang dakilang gantimpala ang naghihintay sa mga taong gaya nito.

Noong mga nakaraang panahon, ang isang malikot o lasing ay nahihiya pang lumabas ng bahay, dahil pagtutuksoan siya ng mga tao. At kung ang isang babae ay malandi, natatakot pa siyang lumabas ng bahay. At, masasabi natin, nagsilbing isang uri ng pwersang pumipigil sa kasalanan ito. Ngunit ngayon, kung ang isang tao ay namumuhay nang matuwid, kung, halimbawa, ang isang dalaga ay namumuhay nang may kabanalan, sinasabi ng mga tao tungkol sa kanya: 'Parang galing siya sa buwan?' At sa pangkalahatan, noong araw, kung ang mga taong makalupa ay nakagawa ng kasalanan, sila, mga

¹⁹ Tingnan ang Roma 1:24–32.

kaluluwang kawawa, ay naramdaman ang bigat ng kanilang kasalanan at naging mas mapagkumbaba. Hindi nila pinagtawanan ang mga namumuhay nang espiritwal, kundi, sa kabaligtaran, hinahangaan pa nga nila sila. Ngunit sa ating panahon, ang mga nagkakasala ay hindi nakaramdam ng pagkakasala. Wala rin silang paggalang sa iba. Lahat ay napantay na sa lupa. Kung ang isang tao ay hindi namumuhay nang makalupa, ginagawan siya ng katatawanan ng mga makasalanan.

Kinokondena ng konsensya ang mga tao

Ang Pransya ay hindi basta-bastang bansang papaunlad; nauuna ito sa marami. Ngunit nitong mga nakaraang taon,²⁰ walong pulung libong Pranses ang naging Muslim. Bakit? Dahil naging uso ang kasalanan sa kanila, ngunit sinisisi sila ng kanilang konsiyensya at nais nilang pakalmahin ito. Ang mga sinaunang Griyego, na nagnanais na bigyang-katwiran ang kanilang mga pagnanasa, ay lumikha ng labindalawang diyos para sa kanilang sarili. Ganoon din ang mga Pranses — sinubukan nilang maghanap ng isang relihiyon na magbibigay-katwiran sa kanilang mga pagnanasa, upang hindi na sila guluhin ng bagay na ito. Ang Islam, masasabi natin, ay bagay na bagay sa kanila: maaari kang kumuha ng maraming asawa hangga't gusto mo, at sa kabilang buhay, nangangako ang pananampalatayang ito ng walang katapusang suplay ng pilaf, saganang krema, at isang tunay na dagat ng pulot. At kung ang yumao ay hinuhugasan ng maligamgam na tubig pagkatapos ng kamatayan, siya ay [daw] nalilinis mula sa kanyang mga kasalanan—kahit gaano pa karami ang mga ito. Pupunta sila kay Allah na malinis! Ano pa ang hahanapin? Napakadali nga naman! Ngunit hindi makakahanap ng kapayapaan ang mga Pranses. Nagsusumikap sila para sa panloob na kapayapaan, ngunit hindi nila ito matatagpuan, dahil walang katwiran para sa kanilang mga pagnanasa.

Anuman ang maaaring imbento ng tao, anuman ang pamamanhid na kanilang itinatago sa likod nito — hindi pa rin sila makakahanap ng kapayapaan. Sa kanilang pagsisikap na ipagtwiran ang hindi matwiran, pinahihirapan ang kanilang mga kaluluwa. Hinahati-hati sila sa loob. Kaya naman ang mga kaluluwang ito ay naghahanap ng libangan, naglilibot sa mga bar at diskoteka, umiinom nang labis, nanonood ng telebisyon... Sa madaling salita, sinisisi sila ng kanilang konsensya, at para makalimot, gumagawa sila ng mga kabobohan. At kahit natutulog sila — sa tingin mo ba payapa sila? May konsiyensya ang tao. Ang konsiyensya ang kauna-unahang Banal na Kasulatan na ibinigay ng Diyos sa unang mga tao. 'Naminamana' natin ang ating konsensya mula sa ating mga magulang na parang kopya. Kahit gaano pa man sipa-sipa ng isang tao ang kanilang konsensya, huhusgahan pa rin sila nito mula sa loob. Kaya nga sinasabi nila: 'May uod na kumakagat sa kanya.' Pagkatapos ng lahat, walang mas matamis pa kaysa sa isang mapayapa, kalmadong konsensya. Ang ganitong tao ay nakakaramdam ng inspirasyon sa loob, at pagkatapos ay lumilipad sila.

Kapag ang isang tao ay lumalayo sa Diyos, nararanasan niya ang impyernong paghihirap

Hindi ko maisip ang kahit isang araw na hindi ko nararanasan ang Banal na aliw. May mga pagkakataon ng katahimikan, at doon ako hindi maganda ang pakiramdam. Kaya naiintindihan ko kung gaano kahirap ang pamumuhay ng karamihan. Ipinaling nila ang kanilang mga mukha sa Diyos kaya sila'y pinagkakaitan ng Banal na aliw. Habang lumalayo ang isang tao sa Diyos, lalo siyang nahihirapan. Ngunit kung taglay ng isang tao ang Diyos, wala na siyang hahanapin pa o iibigin pa. Iyan ang buong punto. Kung, gayunpaman, taglay ng isang tao ang lahat ng bagay ngunit wala ang Diyos, nararanasan niya ang panloob na paghihirap. Kaya, hangga't maaari, dapat tayong lumapit sa Diyos. Sa piling lamang ng Diyos matatagpuan ng tao ang kagalakan—ang tunay, walang hanggang kagalakan. Kapag malayo tayo sa Matamis na Hesus, umiinom tayo mula sa mapait na tasa. Kapag ang makaluma ay naging makabago—isang anak na hari—pinapakain siya ng banal na kagalakan, makalangit na tamis, at

²⁰ Ibinigay noong Nobyembre 1988.

nakakaranas ng makalangit na ligaya, na sa buhay na ito ay bahagyang natitikman na ang ligaya ng paraiso. Mula sa isang mas mababang kaligayahan sa langit, araw-araw na umaangat ang tao patungo sa mas lalong dakila pa. Tinanong niya ang sarili: "Tiyak na mayroong mas dakila pa sa Paraiso kaysa sa nararanasan ko ngayon?" Nararanasan niya ang ganoong kalagayan na hindi na siya makapagtrabaho. Mula sa banal na init at tamis na ito, nanghihina ang kanyang mga tuhod na para bang kandila. Ang kanyang puso ay napupuno, nanginginig sa tuwa, na gustong sumabog sa manipis na pader ng buto sa dibdib at lumipad palayo — sapagkat ang lupa at lahat ng makamundong bagay ay tila walang halagang kalokohan sa mata ng puso.

Noong una, ang tao ay nasa pakikipag-isa sa Diyos. Gayunpaman, pagkatapos ay lumayo siya sa Diyos at nagsimulang maramdaman na para bang siya ay unang nanirahan sa isang palasyo, at pagkatapos, nang makita ang sarili nang permanente sa labas ng mga pintuan ng palasyo, tiningala ang palasyo mula sa malayo at umiyak. Kung paanong ang isang bata ay nagdurusa kapag malayo sa kanyang ina, gayundin ang paghihirap at pagdurusa ng taong lumayo sa Diyos. Sa pamamagitan ng pagtalikod sa Diyos, nararanasan ng tao ang impyernong paghihirap. Nagtagumpay ang Diyablo na ilayo ang tao nang husto sa Diyos kaya't nagsimulang sumamba ang mga tao sa mga diyus-diyosan at inihain ang kanilang mga anak sa mga ito. Kay kakila-kilabot nito! At nariyan pa ang mga demonyo: saan ba nila hinuhukay ang napakaraming 'diyos'? 'Diyos' Khamus!..²¹ Sapat na ang marinig ang isang pangalan! Ngunit ang diyablo mismo ang pinakamatindi ang pagdurusa — sapagkat siya ang pinakalayong lumihis mula sa Diyos, pinakalayong lumayo sa pag-ibig. Ngunit kapag nawala ang pag-ibig, nagsisimula ang impyernong paghihirap. Ano ang kabaligtaran ng pag-ibig? Kasamaan. At ang kasamaan at paghihirap ay iisa at pareho.

Ang lumihis sa Diyos ay napapailalim sa impluwensiya ng demonyo, samantalang ang namumuhay kasama ng Diyos ay tumatanggap ng Banal na Grasya. Ang Grasya ng Diyos ay ibibigay sa sinumang nagtataglay nito. At kung ang isang tao ay may kaunting Grasya, ngunit hindi ito tinatratro nang may nararapat na paggalang, ang kaunti pa niyang taglay ay kukunin din.²² Ang mga tao sa makabagong panahon ay kulang sa Biyaya ng Diyos dahil, sa pamamagitan ng pagkasala, itinakwil nila kahit ang mga mumo ng Biyayang taglay nila. At kapag umalis ang Biyayang Divino, lahat ng demonyo ay nagmamadaling pumasok nang galit sa isang tao. Sa lawak ng paglayo ng tao sa Diyos, nararanasan nila ang kalungkutan sa buhay na ito. Sa buhay na darating, mararanasan nila ang walang hanggang kalungkutan. Hangga't ang isang tao ay namumuhay ayon sa kalooban ng Diyos, sa gayon ding antas—kahit sa buhay na ito—natitikman niya, sa ilang bahagi, ang tamis ng paraiso. Mararanasan natin ang kaunting kagalakan ng paraiso sa mismong buhay na ito at magpatuloy mula rito patungo sa Paraiso, o mararanasan natin ang ilan sa mga paghihirap ng impyerno at—huwag sana—mauwi sa impyerno. Ang paraiso ay ang mismong diwa ng kabutihan; ang mga paghihirap ng impyerno ay ang mismong diwa ng kasamaan. Sa paggawa ng mabuti, nakararamdam ang isang tao ng kagalakan. Kapag nagkakasala, nagdurusa sila. Habang mas maraming kabutihan ang ginagawa ng isang tao, mas siya'y nagagalak; habang mas maraming kasamaan ang ginagawa niya, mas nagdurusa ang kanyang kaluluwa. Naramdaman ba ng isang magnanakaw ang kagalakan? Anong kagalakan ang mayroon doon? Sapagkat ang kagalakan ay nararamdaman ng mga gumagawa ng mabubuting gawa. Kahit makakita ka ng bagay sa daan at buhatin mo ito, sasabihin mong sa'yo iyon, agad mong mawawala ang iyong kapanatagan ng isip. Hindi alam ng nakakita kung sino ang nawalan ng bagay; hindi nila sinaktan o ninakawan ang sinuman, ngunit nawawala pa rin ang kanilang kapanatagan ng isip. At ano pa ang masasabi sa isang magnanakaw! Kahit na tumanggap lang ang isang tao ng isang bagay mula sa iba, hindi niya

²¹ Χαμός – 'diyos' ng mga inapo ni Moab, ang panganay na anak ni Lot (tingnan 3 Hari 11:7), χαμός (Makabagong Griyego) – pagkawala, pagkawasak, pinsala. – *Tala ng tagasalin*.

²² Ihambing ang Lucas 19:26.

nararamdaman ang tuwang nararanasan niya kapag siya mismo ang nagbibigay. At anong tuwa ang mayroon sa pagnanakaw at pananakit sa iba! Kaya, tingnan mo ang mga naninakit at nanlilinlang sa iba: nakakatakot ang kanilang mga mukha, gaano sila kamurang ngiti!

Huhusgahan ang isang tao ng panginoong pinagtatrabahuan niya

Ang mga taong lumihis sa Diyos ay hindi kailanman nakakaranas ng kapanatagan at nagdurusa nang doble. Ang sinumang hindi naniniwala sa Diyos at sa buhay pagkatapos ng kamatayan ay hindi lamang pinagkakaitan ng kapanatagan, kundi hinahatulan din ang kanilang sarili sa walang hanggang paghihirap. Babayaran ang isang tao ng panginoong pinagtatrabahuan niya. Kung magtrabaho ka para sa isang madilim na panginoon, gagawin niyang madilim ang buhay mo kahit dito pa lamang. Kung magtrabaho ka para sa kasalanan, sasamahan ka ng diyablo sa huli. Kung pinagyayaman mo ang birtud, gagantimpalaan ka ni Kristo. At habang mas nagsisilbi ka kay Kristo, mas nagiging maliwanag at masigla ka. Ngunit sinasabi natin: "Magtrabaho para kay Kristo? Baliw ba tayo?" Nakakatakot! Ang hindi kilalanin ang Sakripisyo ni Kristo para sa sangkatauhan! Tinitiiis ni Kristo ang Pagpapako sa Krus upang tubusin tayo mula sa kasalanan, upang ang buong sangkatauhan ay malinis. Ano ang ginawa ni Kristo para sa atin, at ano ang ginagawa natin para sa Kanya?..

Nais ng mga tao na magkasala at magkaroon ng mabait na Diyos. Isang Diyos na magpapatawad sa atin habang patuloy tayong nagkakasala. Sa madaling salita, gagawin natin ang anumang gusto natin, at papatawarin Niya tayo; patuloy Niyang papatawarin tayo nang walang humpay habang patuloy tayong gumagawa ng ayon sa ating gusto. Hindi naniniwala ang mga tao, at dahil dito ay walang sawa silang sumisid sa kasalanan. Mula rito, ibig sabihin mula sa kawalan ng pananampalataya, nagsisimula ang lahat ng kasamaan. Hindi naniniwala ang mga tao sa ibang buhay kaya't wala silang pakialam sa anumang bagay. Sinasaktan at niloloko nila ang isa't isa, iniwan ang kanilang mga anak... May mga bagay na nangyayari na hindi mo na maisip pang banggitin. Mga malubhang kasalanan. Mga kasalanang napakabigat na kahit ang mga Banal na Ama ay hindi inasahan ang ganitong mga bagay sa mga Banal na Kanon. Tulad ng sinabi ng Diyos tungkol sa Sodoma at Gomora: "Hindi ako makapaniwala; tiyak na hindi naman talaga nagagawa ang ganitong mga kasalanan? Pupunta ako at titingnan."²³

Kung ang mga tao ay hindi magsisisi at babalik sa Diyos, mawawalan sila ng buhay na walang hanggan. Dapat tulungan ng isang tao ang sarili na maramdaman ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay. Dapat silang magkamalay upang maramdaman ang Banal na aliw. Ang tungkulin ng isang tao ay lumago nang espiritwal, hindi lamang magpigil sa kasalanan.

Kabanata 2.

Tungkol sa katotohanang laganap ang diyablo sa mga araw na ito

Sa pamamagitan ng ating kasalanan, binibigyan natin ang diyablo ng kapangyarihan sa atin

— Maraming aktibidad ng demonyo sa mundo ngayon. Naging laganap ang diyablo dahil binigyan siya ng malaking kapangyarihan ng mga tao ngayon. Ang mga tao ay napapailalim sa kakila-kilabot na impluwensiya ng demonyo. Isang lalaki ang nagpaliwanag nito nang napakatumpak: "Noong nakaraan, kinakalaban ng demonyo ang mga tao, ngunit ngayon ay hindi na niya sila pinapansin. Ginagabayan niya sila sa [kaniyang] landas at pinapauwi na: 'Sige, good luck!' At ang mga tao ay nag-iisa sa paglalakad sa landas na ito." Nakakatakot ito. Isipin ito: ang mga demonyo sa lupain ng mga

²³ Tingnan ang Genesis 18:21.

Gadarenes²⁴ ay humiling kay Kristo ng pahintulot na pumasok sa mga baboy, dahil hindi binigyan ng mga baboy ang diyablo ng kapangyarihan sa kanila at wala siyang karapatang pumasok sa kanila nang walang pahintulot. Pinagbigyan ito ni Kristo, upang parusahan ang mga Israelita, dahil ipinagbabawal sa kanila ng batas ang pagkain ng baboy.

— At may ilan, Geronda, ang nagsasabing hindi umiiral ang diyablo.

— Oo, may isang tao ring nagpayo sa akin na alisin sa Pranses na pagsasalin ng aklat na *Ang Kagalang-galang na Arsenius ng Cappadocia*²⁵ ang mga talatang nagbabanggit sa mga sinapian. "Hindi ito maiintindihan ng mga Europeo," sabi niya, "hindi sila naniniwala na umiiral ang demonyo." Nakikita mo: ipinaliwanag nila ang lahat sa pamamagitan ng sikolohiya. Kung ang mga taong sinapian sa mga Ebanghelyo ay napunta sa mga kamay ng mga psychiatrist, isasailalim sila sa electroconvulsive therapy! Kinuha ni Cristo sa diyablo ang karapatang gumawa ng masama. Makakagawa lamang siya ng masama kung ang isang tao mismo ang magbibigay sa kanya ng karapatang iyon. Sa hindi pakikilahok sa mga Sakramento ng Simbahan, binibigyan ng tao ang masama ng mga karapatang ito at nagiging mahina laban sa impluwensyang demonyo.

— Geronda, paano pa kaya mabibigyan ng tao ang diyablo ng ganoong karapatan?

²⁶— Loobin, pagiging mapanghamon, pagiging mapagtalo, pagkasuklam, pagkamakasari, pagsuway, kawalang-hiya — lahat ng ito ay mga katangian ng diyablo. Nagiging madaling maimpluwensyahan ng demonyo ang isang tao hangga't taglay niya ang mga katangiang ito. Gayunpaman, kapag napadalisay ang kaluluwa ng isang tao, pumapasok sa kanila ang Banal na Espiritu at napupuno sila ng Biyaya. Kung dinungisan ng isang tao ang sarili ng mga mortal na kasalanan, sinasakop siya ng isang maruming espiritu. Ngunit kung ang mga kasalananag nagdungis sa kaniya ay hindi mortal, nasa ilalim siya ng impluwensya ng isang masamang espiritu mula sa labas.

Sa kasamaang palad, sa ating panahon, ayaw ng mga tao na pigilan ang kanilang mga pagnanasa o ang kanilang sariling kalooban. Hindi sila tumatanggap ng payo mula sa iba. Pagkatapos noon, nagsisimula silang magsalita nang walang hiya at itaboy ang Biyaya ng Diyos sa kanilang sarili. At pagkatapos, kahit saan pa tumingin ang isang tao, hindi siya maaaring magtagumpay, dahil siya ay naging madaling maimpluwensyahan ng demonyo. Hindi na nakokontrol ng isang tao ang sarili, dahil inutusan siya ng diyablo mula sa labas. Hindi naman nasa loob niya ang diyablo—huwag sana! Ngunit kahit mula sa labas, kayang utusan ng diyablo ang isang tao.

Ang taong pinabayaan ng Grasya ay nagiging mas masahol pa kaysa sa diyablo. Dahil hindi ginagawa ng diyablo ang lahat ng bagay nang mag-isa, kundi ginaganyak niya ang mga tao sa kasamaan. Halimbawa, hindi siya ang gumagawa ng mga krimen, kundi hinihikayat niya ang mga tao na gawin ito. At mula rito, ang mga tao ay sinasapian.

Ang kumpisal ay nag-aalis sa diyablo ng kanyang kapangyarihan sa isang tao

Kung sana'y magtungo man lang ang mga tao sa isang espirituwal na ama at magkumpisal, mawawala ang impluwensya ng diyablo at makakapag-isip muli sila. Sa ngayon, dahil sa impluwensya ng diyablo, hindi na nila kayang mag-isip para sa kanilang sarili. Ang pagsisisi at kumpisal ang nag-aalis sa diyablo ng kanyang kapangyarihan sa isang tao. Kamakailan, isang mangkukulam na si²⁷, ang dumating sa Banal na Bundok. Gamit ang ilang uri ng mahiwagang turok at lambat, hinarangan niya sa isang bahagi ang buong daan papunta sa aking hermitage. Kung may taong hindi pa nakikumpisal ang dumaan doon, magdurusa siya nang hindi man lang alam ang dahilan. Nang makita ko ang mga

²⁴ Tingnan ang Lucas 8:26–33.

²⁵ Ang pagsasalang Ruso ay inilathala ng Lavra ng Banal na Trinidad-San Sergio noong 1997. – *Tala ng tagasalin*.

²⁶ Sa pamamagitan ng 'lohika' ang tinutukoy ng Nakatatanda ay rasyonalismo, katwiran.

²⁷ Sinabi noong Hunyo 1985, nang naninirahan ang Nakatanda sa selda ng 'Panaguda'.

salamangkang lambat na iyon sa daan, agad akong nag-sign of the cross at tinahak ko ang mga ito nang direktso — pinunit-punit ko silang lahat. Pagkatapos, ang salamangkero mismo ang dumating sa kaliva. Ikinuwento niya sa akin ang lahat ng kanyang mga pakana at sinunog niya ang kanyang mga libro.

Ang Diyablo ay walang kapangyarihan o awtoridad sa isang mananampalataya na dumadalo sa simbahan, kumukumpisal, at tumatanggap ng Banal na Komunyong. Ang Diyablo ay kumukurog na lamang sa ganoong tao, na parang asong walang ngipin. Gayunpaman, mayroon siyang malaking kapangyarihan sa isang hindi mananampalataya na nagbigay sa kanya ng kapangyarihan sa sarili. Kaya pa ngang punitin ng Diyablo ang ganoong tao — sa kasong ito, may ngipin siya at ginagamit niya ito upang pahiritin ang kaluluwang kawawa. May kapangyarihan ang Diyablo sa kaluluwa alinsunod sa mga karapatang ipinagkakaloob nito sa kanya.

Kapag namatay ang isang taong maayos ang kalagayang espiritwal, ang pag-akyat ng kanyang kaluluwa patungong Langit ay parang isang mabilis na tren. Tumatalon ang mga aso sa bukas na pinto ng bagon at kumakagat, nahihirapan sa sarili nilang pag-aming-aming, sinusubukang makahabol, ngunit tuloy-tuloy lang ang bilis ng tren—maaaring madamay pa nga nito ang isang ligaw na aso at maputol sa dalawa. Ngunit kung namatay ang isang taong ang kalagayang espiritwal ay hindi kanais-nais, ang kaluluwa niya ay parang nasa isang tren na halos gumagapang. Hindi ito makapagpabilis dahil sira ang mga gulong. Tumatalon ang mga aso sa bukas na pinto ng karwahe at kinakagat ang mga tao.

Kapag nakamit na ng demonyo ang malaking kapangyarihan sa isang tao at nakontrol na niya ito, kailangang hanapin ang sanhi ng nangyari upang matanggal sa demonyo ang mga kapangyarihang ito. Kung hindi, kahit gaano pa man magdasal ang iba para sa taong ito, hindi aalis ang kaaway. Pinapahina niya ang tao. Paulit-ulit siyang pinapagalitan ng mga pari,²⁸ ngunit sa huli ay lalo pang lumalala ang kalagayan ng kawawang tao, dahil lalo siyang pinahihirapan ng demonyo kaysa dati. Kailangan magtubig ang lalaki, magkumpisal, at agawin mula sa demonyo ang mga karapatang siya mismo ang nagbigay rito. Doon lamang aalis ang demonyo; kung hindi, magpapatuloy ang pagdurusa ng lalaki. Maaari mo siyang sawayin nang buong araw, o dalawang araw, o kahit linggo, buwan, at taon — nananatili pa rin ang kapangyarihan ng demonyo sa kawawang tao at hindi siya umaalis.

Ang diyablo ay hindi lumalapit sa isang dalisay na nilikha ng Diyos

— Geronda, paano ako naging alipin ng aking mga pagnanasa?

— Naging alipin ng mga pagnanasa ang isang tao sa pamamagitan ng pagbibigay sa diyablo ng kapangyarihan sa kanyang sarili. Ibinato mo ang lahat ng iyong mga pagnanasa sa mukha ng diyablo. Ito ang gusto ng Diyos, at ito rin ang para sa iyong ikabubuti. Ibig sabihin, gamitin ang galit, katigasan ng ulo, at iba pang katulad na pagnanasa laban sa kaaway. O, mas mabuti pa, ipagbili mo ang iyong mga pagnanasa sa diyablo, at gamitin mo ang perang makukuha mo para bumili ng mga bato at ihagis sa kanya upang hindi na siya lumapit sa iyo. Kadalasan, tayo bilang tao, sa pamamagitan ng kapabayaan o mayabang na pag-iisip, hinahayaan natin ang kaaway na saktan tayo. Maaaring samantalain ng diyablo ang isang kaisipan o salita. Naalala ko ang isang pamilya—sobrang magkakabigkis. Minsan, biro ng asawang lalaki sa kanyang misis: 'Ay, hiwalayan kita!'—at sumagot naman ang misis, biro rin: 'Hindi, ako ang magtatapos ng kasal!' Nagbibiruan lang sila nang ganoon, nang hindi pinag-isipan, pero dinala nila ang biro nang napakalayo kaya sinamantala ito ng diyablo. Pinahirapan niya sila nang kaunti, at seryoso na silang maghiwalay—hindi na nila inisip ang mga anak, o anumang iba pa. Sa kabutihang-

²⁸ Ang pagpapalayas ng maruruming espiritu (eksoorsismo o ritwal ng eksoorsismo) ay isang ritwal na itinatag ng Simbahan, kung saan ang isang pari, sa pamamagitan ng pagbigkas ng mga espesyal na dasal na may himig ng anting-anting, ay nagpapalayas ng maruruming espiritu mula sa mga taong sinasakupan nito. Binibigyang-diin ng Nanak na ang isang taong sinapihan na humihingi ng tulong sa pamamagitan ng eksorsismo ay dapat talagang magsisi, ikumpisal ang kanyang mga kasalanan sa isang espirituwal na ama, at maging determinado na mamuhay nang Kristiyano. Ang mga detalye tungkol sa pagsasapihan ng demonyo at eksorsismo ay tinalakay sa Tomo III ng 'Mga Salita' ni Nanak Paissios. — *Tala ng tagasalin*.

palad, may dumating na isang tagapakinig ng kumpisal at kinausap sila. "Ano ba," sabi niya, "magdidiborsyo kayo dahil sa ganitong kalokohan?"

Kapag ang isang tao ay lumalayo sa mga utos ng Diyos, sinasakop siya ng kanyang mga pagnanasa. At kung hinahayaan ng isang tao na sakupin siya ng kanyang mga pagnanasa, hindi na nga kailangan ang diyablo para doon. Pagkatapos ng lahat, ang mga demonyo ay may kanya-kanyang 'espesyalisasyon.' Sinusuri nila ang isang tao, hinahanap kung saan siya 'mahina,' nagsusumikap na ilantad ang kanyang kahinaan at sa gayon ay mapagtagumpayan siya. Dapat tayong maging mapagmatyag, isara ang mga bintana at pinto — ibig sabihin, ang ating mga pandama. Hindi natin dapat iwanang may bitak para sa masama, ni hayaang gumapang siya papasok. Nasa mga bitak at butas na ito ang ating mga kahinaan. Kung mag-iwan tayo ng kahit na pinakaliit na bitak para sa kaaway, maaari siyang sumiksik sa loob at magdulot ng pinsala. Pumasok ang demonyo sa isang taong ang puso ay puno ng karumihan. Hindi lumalapit ang diyablo sa dalisay na nilikha ng Diyos. Kung ang puso ng isang tao ay nililinis mula sa dumi, tumatakas ang kaaway at bumabalik si Kristo. Tulad ng baboy na, kapag walang nakitang putik, ay umaungol at umalis, gayundin ang diyablo ay hindi lumalapit sa pusong malaya sa karumihan. At ano ang matatagpuan niya sa isang dalisay at mapagkumbabang puso? Kaya, kung nakita nating ang ating tahanan — ang ating puso — ay naging lungga ng kaaway — isang kubong payat na payat — dapat natin itong gibain kaagad, upang ang demonyo — ang ating malisyosong nakatira — ay umalis. Sapagkat kung ang kasalanan ay naninirahan sa isang tao nang matagal, natural lamang na ang diyablo ay nagkakaroon ng malaking kapangyarihan sa taong iyon.

— Geronda, paano kung dati'y nabubuhay nang pabaya ang isang tao at dahil dito ay nabigyan ng kapangyarihan ang manunukso sa kaniya, ngunit ngayon ay nais na niyang itama ang kanyang mga pagkakamali at magsimulang mabuhay nang may pag-iingat, lalaban ba sa kaniya ang tangalashka?

Kapag lumapit ang isang tao sa Diyos, tinatanggap niya mula sa Kanya ang lakas, kaliwanagan, at kaaliwan na kailangan sa simula ng paglalakbay. Ngunit sa sandaling sinimulan ng isang tao ang kanyang espirituwal na pakikibaka, agad na inilulunsad ng kaaway ang isang mabagsik na pag-atake laban sa kanya. Dito nga kinakailangan ang kaunting pasensya. Sapagkat paano pa mabubunot ang mga pagnanasa? Paano matataboy ang dating sarili? Paano matataboy ang kayabangan? At dito napagtatanto ng isang tao na sa sarili niyang lakas, wala siyang magagawa. Mapagkumbabang hinihiling nila ang awa ng Diyos, at dumarating sa kanila ang kababaang-loob. Ganoon din ang nangyayari kapag nais ng isang tao na itigil ang isang masamang gawi, gaya ng paninigarilyo, paggamit ng droga, o pagkalasing. Sa simula, nararamdaman nila ang kagalakan at tinitigil nila ang gawi. Pagkatapos, nakikita nila ang iba na naninigarilyo, gumagamit ng droga, umiinom, at hinaharap nila ang isang matinding laban. Kung mapagtagumpayan ng isang tao ang laban na ito, hindi na magiging mahirap para sa kaniya na talikuran ang hilig na ito. Dapat magpunyagi nang kaunti, lumaban. Ginagawa ng tangalashka ang tungkulin nito — kaya bakit hindi natin gawin ang sa atin?

Huwag tayong makipagtalos kay Tangelashka

Lahat tayo ay may likas na hilig, ngunit sa kanilang sarili ay hindi naman tayo sinasaktan. Para itong isang taong ipinanganak, halimbawa, na may moli sa mukha, na nagbibigay sa kanya ng natatanging ganda. Ngunit kung kukulatin ang moling ito, maaaring magkaroon ng bukol na kanser. Hindi natin dapat hayaan ang diyablo na kalikutin ang ating mga hilig. Kung papayagan natin siyang kalikutin ang ating kahinaan, magkakaroon tayo ng [espiritwal na] kanser.

Dapat tayong magkaroon ng espirituwal na tapang, hamakin ang diyablo at lahat ng kanyang mapanlinlang na kaisipan—ang kanyang mga 'telegramo'. Huwag tayong makipag-usap sa tagasubok. Kahit pa magsama-sama ang lahat ng abogado sa mundo, hindi nila mapagtatalo ang isang maliit na diyablo. Huwag makipag-usap sa tagasubok, at sa gayon ay maputol mo ang ugnayan sa kanya at

maiiwasan mo ang mga tukso. Sabihin nating may nangyari sa atin: tayo ay ginamot nang hindi patas, tayo ay pinagmaliwanan. Suriin natin: tayo ba mismo ang may kasalanan dito? Kung hindi tayo ang may kasalanan, naghihintay sa atin ang gantimpala. Dapat doon na tayo huminto: hindi na kailangang maghukay pa nang mas malalim. Kung magpapatuloy ang isang tao sa pakikipag-usap sa tagatukso, bubuuin niya ang isang saput ng kasinungalingan,²⁹ , at magpapakitang-gilas... Hinimok ng tagatukso ang isang tao na suriin ang nangyari ayon sa sarili niyang 'katotohanan' at itinutulak ang tao sa kapaitan.

Naalala ko kung paano, nang umalis ang mga tropang Italyano sa Gresya, iniwan nila ang mga toldang puno ng granada. At may mga tambak din ng pulbura na naiwan. Kinuha ng mga tao ang mga toldang iyon at ang lahat ng laman nito. Naglaro ang mga bata sa mga granada, at alam mo ba kung ilan sa mga kaluluwang iyon ang nasawi!

Paano nga ba maaaring maglaro ng granada! At ganoon din naman sa atin — talagang maglalaro ba tayo ng laro sa diyablo?

Ang diyablo ay walang kapangyarihan

— Geronda, may sinasabi sa akin ang isang kaisipan na ang diyablo ay may napakalaking kapangyarihan, lalo na sa ating panahon.

— Ang diyablo ay wala namang kapangyarihan, kundi malisya at poot. Ang pag-ibig ng Diyos ang may buong kapangyarihan. Nagpapanggap si Satanas na may buong kapangyarihan, ngunit hindi niya kayang gampanan ang papel na ito. Mukha siyang malakas, ngunit sa katotohanan ay lubos siyang walang kapangyarihan. Marami sa kanyang mga mapanirang plano ang nabubuwag bago pa man maisakatuparan. Tiyak na ang isang ama — isang napakabuti at mabait — ay hindi kailanman papayag na pahiramin ng isang salbahis ang kanyang mga anak?

— Ngunit ako, Geronda, natatakot ako sa maliliit na demonyo.

— Bakit ka natatakot sa kanila? Wala namang kapangyarihan ang mga tangalas. Makapangyarihan ang Cristo, at ang diyablo ay puro bulok. Hindi ka ba nagsusuot ng krus? Walang kapangyarihan ang mga sandata ng diyablo. Binaril tayo ni Cristo ng Kanyang Krus. May kapangyarihan lamang ang kaaway kapag tayo mismo ang nagbaba ng ating mga espirituwal na sandata. May isang pagkakataon nang ipinakita ng isang Ortodoksong pari sa isang salamangkero ang isang maliit na krus at dahil dito ay natakot ang demonyong tinawag ng salamangkero sa pamamagitan ng kanyang salamangka.

— At bakit siya natatakot nang husto sa Krus?

— Dahil nang tiisin ni Kristo ang pagtu-thuk, ang pang-aalipusta, at ang mga paghampas, ang kaharian at kapangyarihan ng diyablo ay napawi. Napakagandang paraan ng tagumpay ni Kristo laban sa kanya! 'Ang kapangyarihan ng diyablo ay napugnawan ng isang tubo,' sabi ng isang santo. Ibig sabihin, ang kapangyarihan ng diyablo ay napugnawan nang ang huling palo ay ipinukol sa ulo ni Cristo gamit ang isang tubo. Kung gayon, ang espirituwal na sandata sa pagtatanggol laban sa diyablo ay ang pagtitiis, at ang pinakamakapangyarihang sandata laban sa kanya ay ang kababaang-loob. Ang panghihigop sa diyablo ang pinakagaling na balsamo, na ibinuhos ni Kristo sa Kanyang Sakripisyo sa Krus. Pagkatapos ng pagkakrusipi ni Kristo, ang diyablo ay parang ahas na pinutol ang lason, parang aso na nabunot ang mga ngipin. Ang diyablo ay hinubaran ng kanyang makamandag na kapangyarihan; ang mga aso, ibig sabihin, ang mga demonyo, ay binunutan ng kanilang mga ngipin. Sila ay walang armas na ngayon, samantalang tayo ay armado ng Krus. Wala magagawa ang mga demonyo sa nilikha ng Diyos maliban kung tayo mismo ang magbibigay sa kanila ng karapatang gawin ito. Ang tanging magagawa nila ay magulo—wala silang awtoridad.

²⁹ Sa madaling salita, pinapanatili ng diyablo ang isang tao na abala sa mga 'bagay na walang kabuluhan' – itinatanim niya sa kanila ang mga kaisipan upang palagi silang 'maabala', manatili sa kalagayan ng pagkabahala, at hindi makapagsagawa ng espirituwal na gawain. Sa ganitong paraan, pinahihina ng diyablo ang isang tao.

Noong isang beses, habang naninirahan ako sa hermitage ng Banal na Krus, nagdaos ako ng isang kahanga-hangang buong-gabi na pagbabantay! Sa gabi, isang pulutong ng mga demonyo ang nagtipon sa atíp. Sa simula, pinapalo nila nang buong lakas ang isang bagay gamit ang malalaking martilyo, at pagkatapos ay nagsimulang magulo, na para bang iginugulong nila ang malalaking troso at puno sa sahig ng atíp. Nagmarka ako ng krus sa sarili at kumanta: "*Yuyuko kami sa Harap ng Krus Mo, O Panginoon...*"³⁰ Nang matapos akong kumanta, muling nag-umpisa silang mag-iikot ng mga troso. "Ngayon," sabi ko sa kanila, "hatiin natin sa dalawang koro. Ikayo ang mag-roll ng mga troso sa itaas, at ako'y kakanta rito sa ibaba." Nang magsimula akong kumanta, tumigil sila. Kumanta ako ngayon ng "*Yuyuko kami sa Harap ng Krus Mo, O Panginoon...*", ngayon naman ng "*O Panginoon, ibinigay Mo sa amin ang Krus Mo bilang sandata laban sa diyablo...*"³¹ Nagsaya ako nang labis sa isang gabi habang umaawit ng mga salmo. Pagkatigil ko sa pagkanta, nagpatuloy sila sa pagpapatugtog para aliwin ako. At napakalawak ng kanilang repertoryo! Sa tuwing may bago silang ipinapakita!..

— At nang una kang kumanta ng troparion, hindi ba't umalis sila?

— Hindi. Pagkatapos ko, sumasali na rin sila. Tila dapat sana'y kinanta namin ang pagbabantay kasama ang dalawang koro. Napakagandang pagbabantay iyon. Kuma-kanta ako nang buong damdamin! Ang mga araw na iyon ay kahanga-hanga...

— Geronda, ano ang itsura ng demonyo?

— Alam mo ba kung gaano siya kaguwapong lalaki? Hindi ito mailarawan, kahit sa isang engkwento! Sana makita mo siya! Napakabait ng pag-iingat ng pag-ibig ng Diyos sa tao upang hindi makita ang diyablo! Kung makita nila siya, karamihan ay mamamatay sa takot. Isipin mo nga, kung makita ng mga tao kung paano siya kumikilos, kung makita nila kung gaano siya 'gwapo'! Totoo, gagawin ito ng iba bilang isang kaaya-ayang libangan para sa kanilang sarili. Nakalimutan ko ba kung ano ang tawag dito?.. 'Cinema,' marahil?.. Gayunpaman, ang ganoong 'pagtatanghal ng pelikula' ay may mataas na presyo, at kahit gaano pa kataas ang halaga, hindi pa rin madaling makita ang ganoong bagay.

— May sungay at buntot ba ang diyablo?

— Oo, meron siya. Mga sungay, buntot, at lahat ng kasamang detalye!

— Geronda, naging ganoon ba kakila-kilabot ang mga demonyo pagkatapos ng kanilang pagbagsak, nang sila'y maging demonyo mula sa mga anghel?

— Siyempre. Ganyan na sila ngayon, na para bang pinatamaan ng kidlat. Kapag tumama ang kidlat sa puno, hindi ba ito nagiging uling sa isang kisap-mata? Ganyan na sila ngayon, na para bang pinatamaan sila ng kidlat. Noong panahon, sinasabi ko sa demonyo: 'Lumapit ka rito para makita kita at hindi ako mahulog sa mga bitag mo! Ngayon, tinitingnan lang kita, at nakikita ko na kung gaano ka kabangis! At kung mahulog ako sa iyong mga kamay — ay, naiisip ko na kung ano ang naghihintay sa akin noon!"

Ang diyablo ay hangal

— Geronda, alam ba ng diyablo ang nasa ating mga puso?

—Hindi mangyayari! Parang hindi pa sapat ang alam niya—parang alam na niya ang mga puso ng tao. Ang Diyos lamang ang nakakakilala ng puso. At sa mga tao ng Diyos lamang Niya kung minsan ibinubunyag, para sa ating ikabubuti, kung ano ang nasa ating mga puso. Ang diyablo ay tanging panlilinlang at malisya ang alam niya, na siya mismo ang nagtatanim sa mga sumasamba sa kanya.

³⁰ "*Yuyuko kami sa Harap ng Iyong Krus, O Panginoon, at pinupuri namin ang Iyong Banal na Pagkabuhay Muli*" – stichera para sa Banal na Krus.

³¹ Linggong stichera ng ikawalong tono sa Mga Puri.

Wala siyang alam tungkol sa ating mabubuting hangarin. Mula sa karanasan lamang niya minsan nahuhulaan ang mga ito, ngunit kahit ganoon ay karaniwan siyang nagkakamali!

At kung hindi pinapayagan ng Diyos na maunawaan ng diyablo ang isang bagay, magkakamali ang diyablo sa lahat ng bagay. Sapagkat ang diyablo ay ganap na kadiliman! "Walang nakikita!" Halimbawa, magkaroon ako ng mabuting iniisip. Wala itong alam ang diyablo. Kung magkaroon ako ng masamang iniisip, malalaman ito ng diyablo, dahil siya mismo ang naghasik nito sa akin. Kung gusto kong pumunta sa isang lugar at gumawa ng mabuting gawa, halimbawa, para iligtas ang isang tao, hindi iyon malalaman ng diyablo. Gayunpaman, kung mismong diyablo ang magmumungkahi sa isang tao: "Pumunta ka at iligtas si ganito," ibig sabihin, itinanim niya ang ganitong kaisipan sa kaniya, saka niya gigisingin ang kayabangan ng taong iyon at dahil dito malalaman niya kung ano ang nasa puso ng taong iyon.

Napakasutile nito. Naalala mo ba ang kuwento ni Abba Macarius?³² Isang araw ay nakasalamuha niya ang diyablo na papauwi mula sa kalapit na disyerto. Pumunta siya roon upang tuksuhin ang mga monghe na naninirahan doon. Sinabi ng diyablo kay Abba Macarius: "Lahat ng mga kapatid ay napakatigas sa akin, maliban sa isang kaibigan ko na sumusunod sa akin at, kapag nakikita niya ako, umiikot na parang gulong." — "Sino ang kapatid na ito?" — tanong ni Abba Macarius. "Ang pangalan niya ay Theopemptus," — tugon ng diyablo. Pumunta ang reverendo sa disyerto at natagpuan ang kapatid na ito. Sa napakadiplomatikong paraan, dinala niya ito sa pagbubunyag ng kanyang mga iniisip at tinulungan siya sa espirituwal. Nang muling makita ang demonyo, tinanong siya ni Abba Macarius tungkol sa mga kapatid na naninirahan sa disyerto. "Lahat sila ay napakamasama sa akin," ang pakli ng demonyo. "At ang pinakamalala sa lahat, ang dating kaibigan ko—hindi ko alam kung bakit—ay nagbago, at siya na ngayon ang pinakamasama sa kanila." Hindi alam ng demonyo na napunta si Abba Macarius sa kapatid at itinama siya, sapagkat ang kagalang-galang na ama ay kumilos nang mapagkumbaba, dahil sa pag-ibig. Walang karapatan ang diyablo sa mabuting hangarin ng abbot. Ngunit kung naging mayabang ang reverendo, ipinagtabuyan niya ang Grasya ng Diyos sa kanyang sarili, at nakamit ng diyablo ang karapatang iyon. Noon, malalaman na niya ang hangarin ng reverendo, sapagkat siya mismo ang nag-udyok ng kayabangan nito.

— At kung ang isang tao ay naghayag ng mabuting kaisipan, maaari bang makinig ang diyablo rito at tuksuhin ang taong iyon?

— Paano niya makikinig kung walang kaugnayan sa diyablo ang sinasabi? Gayunpaman, kung ipinahayag ng isang tao ang kanyang iniisip upang magmayabang, doon hihimasok ang diyablo. Ibig sabihin, kung may hilig sa kayabangan ang isang tao at mayabang niyang idineklara: 'Pupunta ako at ililigtas ko si ganito-ganito!' — doon sasangkot ang diyablo. Sa kasong ito, malalaman ng demonyo ang kanyang intensyon, samantalang kung ang isang tao ay hinihimok ng pag-ibig at kumikilos nang may kababaang-loob, hindi ito nalalaman ng demonyo. Kinakailangan ng pag-iingat. Napakadelikadong usapin ito. Hindi nakapagtataka na tinatawag ng mga banal na ama ang buhay espirituwal na 'agham ng mga agham.'

— Gayunpaman, Geronda, paminsan-minsan ay nangyayari na ang isang salamangkero ay humuhula, halimbawa, sa tatlong dalaga na ang isa ay mag-aasawa, ang isa pa ay mag-aasawa rin ngunit hindi magiging masaya, at ang ikatlo ay mananatiling hindi nag-asawa, at natutupad ito. Bakit?

— May karanasan ang demonyo. Halimbawa, ang isang inhinyero, kapag nakita ang isang bahay na sira-sira na, ay masasabi kung gaano pa katagal itong tatagal. Ganoon din, nakikita ng demonyo kung paano nabubuhay ang isang tao, at mula sa karanasan ay napagkakasya kung paano ito magwawakas.

³² Tingnan ang *The Ancient Paterikon*, Moscow, 1899. pp. 343–344.

Ang diyablo ay kulang sa talas ng isip; siya ay napakabobo. Siya ay lubos na magulo, at walang katapusan ang kanyang kalokohan. At kung minsan ay kumikilos siya na parang pantas, kung minsan naman ay parang hangal. Magaspang ang kanyang mga panlilinlang. Inayos ito ng Diyos sa ganitong paraan upang malantad siya sa atin. Dapat ay labis na nabulag ng kayabangan ang isang tao para hindi makita ang panlilinlang ni Satanas. Sa pamamagitan ng kababaang-loob, nagagawa nating makilala ang mga bitag ni Satanas, sapagkat sa kababaang-loob ay nagiging liwanag ang isang tao at nagiging isa sa Diyos. Ang kababaang-loob ang nagpapahina kay Satanas.

Bakit pinapayagan ng Diyos ang diyablo na tuksuhin tayo

— Geronda, sabihin mo sa akin, bakit pinapayagan ng Diyos ang diyablo na tuksuhin tayo?

— Upang mapili Niya ang Kanyang mga anak. "Gawin mo ang gusto mo, demonyo," sabi ng Diyos. Sapagkat ano man ang gawin ng demonyo, sa huli ay mabibigo pa rin siya sa batong pangukulan — si Cristo. At kung naniniwala tayo na si Cristo ang batong pangukulan, wala tayong dapat ikatakot.

Hindi nagpapahintulot ang Diyos ng isang pagsubok maliban kung may mabuting magmumula rito. Dahil nakikita Niya na mas mabigat ang mabuting magresulta kaysa sa kasamaan, pinapayagan ng Diyos ang diyablo na gawin ang kanyang gawain. Naalala mo ba si Herodes? Pinatay niya ang labing-apat na libong sanggol at nagdagdag ng labing-apat na libong anghel-martir sa hukbong langit. Nakakita ka na ba ng anumang anghel-martir? Nabali ang ngipin ng diyablo! Si Diocletian, sa malupit niyang pag-uusig sa mga Kristiyano, ay naging kasabwat ng diyablo. Ngunit, nang hindi niya sinasadya, nagbigay siya ng serbisyo sa Simbahan ni Kristo, pinagyaman ito ng mga santo. Akala niya ay wawasakin niya ang lahat ng Kristiyano, ngunit wala siyang nagawa — iniwan niya lamang tayo ng napakaraming banal na relikyang ating pinapahalagahan at pinagyaman ang Simbahan ni Kristo.

Matagal na sana niyang napag-usapan ang diyablo, sapagkat Siya ay Diyos. At kahit ngayon, kung Nais Niya, kaya Niya namang baluktutin ang diyablo at gawing sungay ng tupa at ipadala siya sa impyernong paghihirap [sa buong kawalang-hanggan]. Ngunit hindi ito ginagawa ng Diyos para sa ikabubuti natin. Ipapayag ba Niya na pahiritin at guluhin ng diyablo ang Kanyang nilikha? At gayon pa man, sa isang tiyak na sukat, sa isang panahon, pinayagan Niya siyang gawin ito, upang sa pamamagitan ng kanyang kasamaan ay matulungan tayo ng diyablo, upang tuksuhin tayo at tayo ay lumingon sa Diyos. Pinapayagan ng Diyos ang diyablo na tuksuhin tayo kung ito ay hahantong sa kabutihan. Kung hindi ito humahantong sa kabutihan, hindi Niya ito pinapayagan. Pinapayagan ng Diyos ang lahat para sa ating kabutihan. Dapat nating paniwalaan ito. Pinapayagan ng Diyos ang diyablo na gumawa ng kasamaan upang makipaglaban ang tao. Pagkatapos ng lahat, kung hindi mo huhawinin ang masa, hindi ka magkakaroon ng tinapay. Kung hindi tayo tinutukso ng diyablo, baka isipin natin na mga santo tayo. At dahil dito, pinapayagan siya ng Diyos na saktan tayo ng kanyang kasamaan. Sapagkat sa pagtama sa atin, tinatanggal ng diyablo ang lahat ng dayami sa ating marusing na kaluluwa, at nagiging mas dalisay ito. O kaya naman, pinapayagan siya ng Diyos na umatake at kagatin tayo, upang lumapit tayo sa Kanya para humingi ng tulong. Patuloy tayong iniimbitahan ng Diyos sa Kanya, ngunit karaniwan ay lumalayo tayo sa Kanya at bumabalik lamang kapag tayo ay nasa panganib. Kapag ang isang tao ay nagkakaisa sa Diyos, walang puwang para makapasok ang masama. Ngunit, bukod dito, wala nang dahilan ang Diyos para payagan ang diyablo na tuksuhin ang ganoong tao, sapagkat pinapayagan Niya ito upang ang tinutukso ay mapilitan na lumapit sa Kanya. Ngunit, sa isang paraan o iba pa, nagagawa tayong mabuti ng masama — tinutulungan tayo niyang maging banal. Dahil dito, tinatanggap siya ng Diyos.

Iniwan ng Diyos na malaya hindi lamang ang mga tao kundi pati na rin ang mga demonyo, sapagkat hindi sila nakakapagdulot ng kapahamakan, at hindi rin nila maaaring saktan ang kaluluwa ng isang tao, maliban na lamang kung ang taong iyon mismo ang nagnanais na saktan ang kanyang sariling kaluluwa. Sa kabaligtaran, ang masasama o pabaya na mga tao—na, nang hindi nila sinasadya, ay nagdudulot sa

atin ng kapahamakan—ang naghahanda ng ating gantimpala. "Kung hindi dahil sa mga tukso, walang sinuman ang maliligtas," sabi ni Abba³³. Bakit niya ito sinasabi? Dahil walang maliit na benepisyong nagmumula sa mga tukso. Hindi dahil kailanman magiging may kakayahan ang demonyo na gumawa ng mabuti; hindi — masama siya. Nais niyang durugin ang ating mga ulo at ihahagis sa atin ang isang bato, ngunit ang Mabuting Diyos... ay hinuhuli ang batong iyon at inilalagay ito sa ating kamay. At sa palad ng ating kabila namang kamay ay ibinubuhos Niya ang mga mani para sa atin, upang durugin natin ang mga ito gamit ang batong iyon at kainin! Ibig sabihin, pinapayagan ng Diyos ang mga tukso hindi upang tayo ay pagharassin ng diyablo. Hindi, pinapayagan Niya siyang tuksuhin tayo upang sa ganitong paraan ay makapasa tayo sa mga pagsubok para makapasok sa susunod na buhay at hindi magkaroon ng labis na reklamo sa Ikalawang Pagparito ni Cristo. Dapat nating malinaw na maunawaan na tayo ay nasa digmaan laban sa mismong diyablo at patuloy tayong lalaban sa kanya hanggang sa tayo'y lisanin ang buhay na ito. Habang buhay ang isang tao, marami siyang dapat gawin upang mapabuti ang kanyang kaluluwa. Habang sila ay buhay, may karapatan silang kumuha ng mga espirituwal na pagsusulit. Ngunit kung mamatay ang isang tao at bumagsak, mabubura siya sa listahan ng mga kumuha ng pagsusulit. Walang muling pagsusulit.

Ang Diyablo ay ayaw magsisisi

Likhâ ng Mabuting Diyos ang mga Anghel. Gayunpaman, dahil sa kayabangan, ang ilan sa kanila ay bumagsak at naging mga demonyo. Likhâ ng Diyos ang isang perpektong nilalang — ang tao — upang palitan ang bumagsak na hanay ng mga anghel. Kaya naman, napakaselos ng diyablo sa tao — ang likha ng Diyos. Sumigaw ang mga demonyo: "Isang paglabag lamang ang nagawa namin, at pinagmamalupitan Mo kami, gayong pinapatawad Mo ang mga taong napakarami ng paglabag." Oo, pinapatawad Niya, ngunit ang mga tao ay nagsisisi, samantalang ang mga dating anghel ay napababa nang husto kaya't naging mga demonyo, at sa halip na magsisi, lalo lamang silang nagiging mapanlinlang at mas masama. Sa matinding galit, sinimulan nilang wasakin ang mga nilikha ng Diyos. Si Lucifer ang pinakamaliwanag sa hanay ng mga anghel! At tingnan kung saan siya napunta... Dahil sa kayabangan, tinalikuran ng mga demonyo ang Diyos libu-libong taon na ang nakalipas, at dahil sa kayabangan, patuloy pa rin nilang tinalikuran Siya at hindi nagsisisi. Kung sana'y sinabi lang nila ang isang bagay: '*Panginoon, maawa ka,*' tiyak na hahanap si Dios ng paraan [para iligtas sila]. Kung sana'y sinabi lang nila '*Nakasala ako,*' ngunit hindi nila ito sinasabi. Sa pagsabi ng '*Nakasala ako,*' muling magiging Anghel ang diyablo. Walang hanggan ang pag-ibig ng Diyos. Ngunit ang diyablo ay may matigas na kalooban, katigasan ng ulo, at kasakiman. Ayaw siyang sumuko; ayaw niyang maligtas. Nakakatakot ito. Pagkatapos ng lahat, minsan siyang isang Anghel!

— Geronda, sabihin mo sa akin, naaalala pa ba ng diyablo ang dati niyang kalagayan?

— Nagtatanong ka pa rin! Siya ay puro apoy at poot, dahil ayaw niyang maging anghel ang iba, ang mga papalit sa dati niyang kinalalagyan. At habang tumatagal, lalo siyang lumalala. Lumalago ang kanyang kasamaan at inggit. Oh, kung sana'y maramdaman lamang ng tao ang kalagayan ng diyablo! Iiyak siya araw at gabi. Kahit pa ang isang mabuting tao ay magbago tungo sa mas masama at maging kriminal, nakakaawa pa rin siya. Ano nga ba ang masasabi ng isang tao kapag nakita niya ang pagbagsak ng isang Anghel!

Noong isang panahon, ang isang monghe na si E³⁴, ay labis na naawa sa mga demonyo. Lumuhod at yumuyuko, nanalangin siya sa Diyos gamit ang mga salitang ito: "Ikaw ang Diyos, at kung ninanais Mo, makakahanap Ka ng paraan upang iligtas kahit ang mga salbaheng demonyong ito, na minsang

³³ Abba Evagrius. Mga Tagubilin sa Aktibong Buhay. Sa: Ang Pag-ibig sa Kabutihan (salin sa wikang Ruso). Bol. I. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 1992. p. 637.

³⁴ Tulad ng kalaunan ay nalaman, ang mongheng ito ay si Matandang Paissius mismo.

nagkaroon ng dakilang kaluwalhatian, ngunit ngayon ay napupuno ng lahat ng kasamaan at katusuhan ng mundo; at kung hindi dahil sa Iyong pakikialam, winasak na sana nila ang buong sangkatauhan." Nanalangin ang monghe nang may malaking kalungkutan. Nang masabi niya ang mga salitang ito, nakita niya sa tabi niya ang nguso ng isang aso, na nakalabas ang dila sa kaniya at ginagaya siya. Tila pinayagan ito ng Diyos, na ninais ipaalam sa monghe na Handa Niyang tanggapin ang mga demonyo, basta magsisi lamang sila. Ngunit hindi nila hinahangad ang kanilang sariling kaligtasan. Isipin ito: Ang pagbagsak ni Adan ay nalunasan sa pamamagitan ng pagdating ng Diyos sa lupa, sa pamamagitan ng Pagkakatawang-tao. Ngunit ang pagbagsak ng diyablo ay hindi malulunasan ng anumang bagay maliban sa kanyang sariling kababaang-loob. Hindi nagbabago ang diyablo dahil ayaw niya mismo. Alam mo ba kung gaano kasaya si Kristo kung nais magbago ng diyablo! At ang isang tao ay hindi nagbabago kung hindi niya ito hinahangad sa kanyang sarili.

— Geronda, ano na nga ba? Alam ba ng diyablo na ang Diyos ay Pag-ibig, alam niyang minamahal Siya siya, at gayon pa man, ay nagpapatuloy pa rin siya gaya ng dati?

— Parang hindi niya alam! Ngunit papayagan kaya ng kanyang kayabangan na magpakumbaba siya? At bukod pa rito, mapanlinlang din siya. Sa ngayon, sinusubukan niyang akitin ang buong mundo. "Kung mas marami akong tagasunod," sabi niya, "sa huli mapipilitan ang Diyos na patawarin ang lahat ng Kanyang nilikha, at kasama rin ako sa planong iyon!" Iyan ang pinaniniwalaan niya. Kaya gusto niyang makuha ang pinakamaraming tao sa kanyang panig. Nakikita mo ba kung saan siya patutungo? 'Napakaraming tao,' sabi niya, 'ang nasa panig ko! Mapipilitan ang Diyos na magpakita rin ng awa sa akin!' [Nais niyang maligtas] nang hindi nagsisisi! At hindi ba ginawa rin ni Hudas ang pareho? Alam niya na ililigtas ni Cristo ang mga patay mula sa impierno. "Pupunta ako sa impierno bago si Cristo," sabi ni Hudas, "upang iligtas rin Niya ako!" Nakikita mo ba kung gaano ito katuso? Sa halip na humingi ng kapatawaran kay Cristo, isinabit niya ang kanyang ulo sa lubid. At tingnan mo, yumuko ang puno ng igos dahil sa awa ng Diyos sa kanya nang magbigis siya rito, ngunit si Hudas [na ayaw mabuhay] ay isiniksik ang kanyang mga paa sa ilalim niya upang hindi ito tumama sa lupa. At lahat ng ito ay para hindi siya makapagsabi ng kahit isang 'patawarin mo ako.' Nakakatakot, hindi ba? Tulad ng diyablo, na siyang nangunguna sa kasakiman, ay hindi nagsasabing 'Nakasala ako,' kundi patuloy na nagsusumikap na hikayatin ang maraming tao sa kanyang panig.

Ang kababaang-loob ay nagpapababa sa diyablo hanggang sa maging alikabok

Ang kababaang-loob ay may dakilang kapangyarihan. Sa pamamagitan ng kababaang-loob, nagiging alikabok ang diyablo. Ito ang pinakamakapangyarihang hampas sa diyablo. Kung saan may kababaang-loob, doon ay walang lugar para sa diyablo. At kung walang lugar para sa diyablo, wala ring tukso. Noong isang beses, pinilit ng isang esketang monghe ang isang tangalashka na magsalita ng, '*Banal na Diyos...*' '*Banal na Diyos, Banal na Makapangyarihan, Banal na Walang-Kamatayan!*' ang mabilis na binigkas ng tangalashka, at doon siya huminto; hindi niya sinabi ang, 'kaawaan mo kami'. Sabihin: "*Maawa ka sa amin!*" Hindi pwede! Kung nasabi niya ang mga salitang iyon, siya ay naging isang Anghel. Maaaring sabihin ng isang tangalashka ang kahit ano mong gusto, maliban sa '*mahabagin ka sa amin,*' dahil kailangan ang kababaang-loob upang bigkasin ang mga salitang iyon. Sa panawagang '*mahabagin ka sa amin*' ay may kababaang-loob — at ang kaluluwang humihiling ng dakilang awa ng Diyos ay tumatanggap ng kanyang hinihiling.

Anuman ang ating gawin, mahalaga ang kababaang-loob, pag-ibig, at karangalan. Pagkatapos ng lahat, napakasimple lang naman — tayo mismo ang nagpapalito [sa ating espirituwal na buhay]. Gawin natin, hangga't maaari, na maging mahirap ang buhay para sa diyablo at madali para sa tao. Ang pag-ibig at kababaang-loob ay mahirap para sa diyablo at madali para sa tao. Kahit ang isang mahina at maysakit na tao, na kulang sa lakas para sa pag-aawit, ay maaaring talunin ang diyablo sa pamamagitan

ng kababaang-loob. Ang isang tao ay maaaring, sa isang sandali lamang, maging isang Anghel o maging isang diyablo. Paano? Sa pamamagitan ng kababaang-loob o kayabangan. Matagal ba bago naging demonyo si Lucifer mula sa isang anghel? Ang kanyang pagbagsak ay naganap sa loob lamang ng ilang sandali. Ang pinakamadaling paraan para maligtas ay sa pamamagitan ng pag-ibig at kababaang-loob. Kaya, dapat tayong magsimula sa pag-ibig at kababaang-loob, at saka lamang tayo magpatuloy sa iba pa.

Manalangin sa Kristo upang palagi nating siya'y mapasaya at mailigalig ang diyablo, sapagkat labis niyang ikinagagalak ang impiyernong paghihirap at ayaw siyang magsisi.

Kabanata 3. **Tungkol sa makalupang espiritu**

Ang diyablo ang namamahal sa kayabangan

— Geronda, bakit tinatawag na 'pinuno ng mundong ito' ang diyablo? Talaga bang pinamumunuan niya ang mundo?

— Huling bagay na iyon ang hindi natin kailangan, ang diyablo ang maghahari sa mundo! Nang tawagin ni Cristo ang diyablo na 'prinsipe ng mundong ito' (³⁵), hindi Niya ibig sabihin na siya ang pinuno ng mundo, kundi na siya ay naghahari sa pamamagitan ng kayabangan at kasinungalingan. Ngunit paano mangyayari iyon! Papayagan ba ng Diyos ang diyablo na mamuno sa mundo? Gayunpaman, ang mga taong ang puso ay inialay sa kayabangan at sa makamundo ay nabubuhay sa ilalim ng kapangyarihan ng 'panginoon ng panahong ito.'³⁶ Ibig sabihin, ang diyablo ang namamuno sa kayabangan at sa mga alipin ng kayabangan at ng mundo. Ano nga ba ang ibig sabihin ng salitang 'mundo'? Palamuti, mga walang-kwentang alahas, hindi ba?³⁷ Kaya, ang mga alipin ng kayabangan ay nasa kapangyarihan ng diyablo. Ang pusong nabighani sa mayayamang bagay ay nagpapanatili sa kaluluwa sa kalagayan ng pagka-tigil, at sa isipan ay nasa kadiliman. At saka, ang isang tao ay tila tao lamang; sa totoo, sila ay isang espirituwal na pagpapalaglag.

Sinasabi sa akin ng aking isipan na ang pinakamalaking kaaway ng ating kaluluwa, isang kaaway na higit pa sa diyablo, ay ang makalupang espiritu. Hinahatak tayo nito nang matamis at iniwan tayo sa kapaitan magpakailanman. Ngunit kung makita natin ang diyablo mismo, mamamangha tayo sa matinding takot, mapipilitan tayong lumapit sa Diyos, at walang dudang makakarating tayo sa Paraiso. Sa ating panahon, maraming bagay na makamundo ang pumasok sa mundo, maraming espiritu ng mundong ito. Ang pagkamundong ito ang wawasakin ang mundo. Sa pagtanggap ng mundong ito sa kanilang sarili [at pagiging makalupa mula sa loob], itinakwil ng mga tao si Cristo mula sa kanilang sarili.

— Geronda, bakit hindi natin nauunawaan kung gaano karaming kasamaan ang dinadala ng makalupang espiritu, ngunit naaakit pa rin tayo rito?

— Dahil unti-unting sumusulod sa ating buhay ang makalupang espiritu. Tulad ng pagpasok ng pagong sa lungga ng kuneho: una, humingi ito ng pahintulot sa kuneho na ipasok ang ulo nito sa lungga upang hindi ito mabasa ng ulan. Pagkatapos ay ipinasok nito ang isang paa sa loob, saka ang isa pa, at sa huli ay piniga nito ang buong katawan papasok, at gamit ang mga tinik nito ay pinalayas ang kuneho mula sa kaniyang tirahan. Ganoon din, niloloko tayo ng karunungan ng makamundo sa pamamagitan ng

³⁵ Juan 16:11.

³⁶ Tingnan ang Ef. 6:12.

³⁷ Mga kahulugan ng salitang "κόσμος" sa Sinaunang Griyego: 1. palamuti, pampanganda; 2. kaayusan; 3. mundo, sansinukob; 4. lahat ng makamundo at makalupa. Tingnan A.D. Veisman. Greek-Russian Dictionary. St Petersburg, 1899. p. 725.

maliliit na pagsang-ayon at unti-unti tayong nasasakop nito. Ang kasamaan ay unti-unting sumusulong. Kung biglaang susulong ito, hindi tayo maloloko. Kapag pinapaso ng [mga pasaway na bata] ang isang palaka, patak-patak nilang ibinubuhos dito ang kumukulong tubig. Kung ibubuhos nila nang sabay-sabay ang lahat ng kumukulong tubig sa palaka, talon ito at tatakas mula sa panganib. Ngunit kung maliliit na patak ng kumukulong tubig ang ibubuhos mo rito, sa una ay yuyugyugin pa nito palabas, at pagkatapos ay magpapakalma. Kung patuloy mo itong ibubuhos nang paunti-unti, sa simula ay yuyugyugin pa nito nang kaunti, ngunit unti-unti itong mapapaso nang halos hindi man lang mapansin. "Halika na, munting palaka! Sa sandaling matalsikan ka ng kumukulong tubig, tumalon ka at tumakbo!" Hindi, hindi ito tumatakbo. Pinapalobo nito ang sarili, pinapalobo nang pinapalobo, at saka napapaso. Ganoon din ang ginagawa ng diyablo — "binubuhusan tayo ng kumukulong tubig" patak-patak, at sa huli, nang hindi natin namamalayan, natatagpuan nating tayo ay "naluto."³⁸

Dapat unahin ang kagandahan ng kaluluwa

Ang kaluluwang ginagalaw ng mga ganda ng materyal na mundo ay nagpapatunay na may isang mayabang na mundo na naninirahan sa loob nito. Kaya naman, hindi ito nahuhumaling sa Maylalang—kundi sa nilikha, hindi sa Diyos—kundi sa luwad. Ang katotohanang ang luwad na ito ay dalisay at malaya sa marusing na dumi ay walang kabuluhan. Nahuhumaling sa mga kagandahang makamundo, na bagaman hindi makasalanan, ay nananatiling mayabang, ang puso ay nakararamdam ng panandaliang kagalakan—isang kagalakang walang banal na aliw, panloob na inspirasyon, at espirituwal na pagdiriwang. Ngunit kapag minahal ng isang tao ang espirituwal na kagandahan, ang kanyang kaluluwa ay napupuno at nagiging maganda.

Kung ang isang tao, at lalo na ang isang monghe, ay nakakaalam ng kanilang panloob na kasalanan, hindi sila hahabol sa panlabas na kagandahan. Ang kaluluwa ay napakasmaring, napupuno ng mantsa, at gayon pa man, inaalala pa rin natin, halimbawa, ang ating mga damit? Nililinis at plantsado natin ang ating mga damit, at sa panlabas ay malinis tayo, ngunit kung ano ang tayo sa loob — mas mabuting huwag nang itanong. Kaya, sa pamamagitan ng pagtutuon ng pansin sa kanyang panloob na espirituwal na karumihan, hindi na aaksayahin ng isang tao ang oras sa masusing paglilinis ng kanyang damit hanggang sa huling mantsa—dahil libong beses na mas malinis ang mga damit na ito kaysa sa kanyang kaluluwa. Ngunit, habang pinapabayaang ang espirituwal na basura na naipon sa loob niya, masigasig namang pinagsisikapang ng isang tao na alisin kahit ang pinakamaliit na mantsa sa kanyang damit. Ang lahat ng pag-aalaga ay dapat nakatuon sa espirituwal na kadalisan, sa panloob na kagandahan, sa halip na sa panlabas na kagandahan. Dapat unahin hindi ang mga mayabang na kagandahan, kundi ang kagandahan ng kaluluwa, ang espirituwal na kagandahan. Sapagkat ang ating Panginoon Mismo ang nagsabi na ang buong mundo ay hindi kasinghalaga ng isang kaluluwa.³⁹

Mga pagnanasa sa mundo

Ang mga hindi pinipigil ang kanilang puso, na naghahangad ng mga materyal na bagay na maaaring hindi kailanganin (hindi pa kasama ang mga laman-hilig), ang mga hindi pinagsasama ang kanilang isipan sa kanilang puso upang isuko ang mga ito sa Diyos kasama ng kanilang kaluluwa — ay naghihintay ng lubos na kapahamakan.

— Geronda, mali ba palagi na magnasa ng isang bagay?

³⁸ Ibinibigay ng Nakatatanda ang halimbawang ito upang ipakita kung gaano kadalang tinatanggap natin ang kasamaan o kasalanan kapag tahimik silang pumasok sa ating buhay, hakbang-hakbang. Kung biglang papasok sa ating buhay ang kasamaan o kasalanan, lalabanan natin ito; subalit sa unti-unting pagsuko sa kasamaan, nasasanay tayo rito at sa huli ay lubos na naging alipin nito. – *Tala ng tagasalin*.

³⁹ Tingnan ang Mateo 16:26.

— Hindi, ang isang taos-pusong hangarin sa sarili nito ay hindi masama. Ngunit ang mga bagay—kahit hindi naman makasalanan—sa pamamagitan ng pagsakop sa bahagi ng puso ko, ay nagpapahina ng pagmamahal ko kay Kristo. At ang ganoong hindi makasalalang hangarin ay nagiging masama rin, dahil dito hinahadlangan ng kaaway ang pagmamahal ko kay Cristo. Kung nais kong makakuha ng isang kapaki-pakinabang na bagay, halimbawa isang aklat, at ang bagay na iyon ay kumukuha ng bahagi ng puso ko, hindi mabuti ang ganoong hangarin. Bakit kailangang makuha ng aklat ang bahagi ng puso ko? Alin ang mas mabuti — magnasa ng aklat o pagnasain si Cristo? Anumang pagnanasa ng tao—gaano man ito kabuti—ay [gayunpaman] mas mababa kaysa kay Cristo o sa Pinakabanal na Ina ng Diyos. Maaari bang hindi ibigay ng Diyos ang Kanyang buong Sarili sa akin kung ibibigay ko sa Kanya ang aking puso? Hinahanap ng Diyos ang puso ng tao. "*Ibigay mo sa Akin, anak ko, ang iyong puso.*"⁴⁰ At kung ibibigay ng isang tao sa Kaniya ang kanyang puso, ibibigay naman ng Diyos sa kanya ang mga minamahal ng kanyang puso, hangga't hindi ito nakasasama sa kanya. Ang puso ay nasasayang nang walang kabuluhan lamang kapag hindi ito ibinigay kay Kristo. At kay Kristo lamang natatagpuan ng tao, sa buhay na ito, ang katuparan ng Banal na pag-ibig, at sa kabilang buhay, ang buhay na walang hanggan — ang Banal na kagalakan.

Dapat nating iwasan ang mga bagay na makamundo, baka maakit ang ating mga puso. Gamitin natin ang mga payak na bagay na tumutugon lamang sa ating mga pangangailangan. Gayunpaman, tiyakin natin na ang mga ginagamit natin ay maaasahan. Kapag nais kong gamitin ang isang magandang bagay, ibinibigay ko ang buong puso ko sa kagandahang iyon. Hindi na magkakaroon ng puwang sa puso para sa Diyos. Halimbawa, kapag dumaraan ka sa isang bahay, nakikita mo ang marangyang dekorasyon, marmol, at pinong pagkakagawa; hinahangaan mo ang mga bato at ladrilyo at naiwan ang iyong puso sa gitna ng lahat ng ito. O makakita ka ng magandang salamin sa isang tindahan at gusto mo itong bilhin. Kung hindi mo sila bibilhin, iiwan mo ang puso mo sa tindahang iyon. Ngunit kung bibilhin mo sila at isusuot, ang puso mo ay mailalagay sa mga frame na iyon at didikit doon. Ang mga kababaihan ay partikular na madaling matuksong mabiktima ng panlinlang na ito. Iilan lamang ang mga babae na hindi sinasayang ang kanilang puso sa mga walang-kwentang bagay na pambongga. Ang ibig kong sabihin, ninanakaw ng diyablo ang kanilang mayamang puso sa tulong ng lahat ng makamundo, makulay, at kumikislap na bagay. Kung ang isang babae ay nangangailangan ng plato, hahanap siya ng may mga bulaklak. Akala mo pa naman ay lalasang maalat ang luto niya kung hindi may bulaklak ang plato! At ang ilang babaeng espirituwal ay nahuhulog sa mga seryosong disenyo — mga agila na may dalawang ulo [Byzantine] at iba pa. At saka sila magtatanong: 'Bakit tayo walang pakiramdam sa espirituwal?' Ngunit paano ka magkakaroon ng katinuan kung ang puso mo ay nakakalat sa mga aparador at pinggan? Wala kang puso, kundi isang piraso ng laman — ang kalamnan ng puso na tumitibok sa iyong dibdib na parang orasan. At ang ganoong mekanikal na gawain ng puso ay sapat lamang para igo ang iyong mga binti. Dahil kaunti sa puso ay napupunta sa isang bagay, kaunti sa iba pa, at wala nang natitira para kay Kristo.

— Geronda, ibig bang sabihin masiningo na pati ang ganoong kasimpleng mga pagnanasa?

— Ang mga pagnanasa na ito, gaano man sila kawalang-kasalanan, ay mas masama pa kaysa sa makasalalang pagnanasa. Sapagkat ang makasalalang pagnanasa ay sa huli ay mararamdaman ng isang tao bilang kasalanan — sa paglipas ng panahon ay magsisimula siyang makaramdam ng kirot ng budhi at sisikapin niyang itama ang kanyang mga gawain. Magsisisi siya, na sasabing: 'Nagkasala ako, Diyos ko.' Samantalang ang mga 'mabubuting' pagnanasa na ito, sa kabaligtaran, ay hindi siya pinapabagabag; inaakala ng isang tao na maayos ang lahat sa kanya. 'Ako,' sabi niya, 'ay minamahal ko ang lahat ng mabuti, lahat ng maganda. Pagkatapos ng lahat, nilikha rin naman ng Diyos ang lahat ng maganda.' Oo, totoo iyan, ngunit ang pag-ibig ng ganitong tao ay nakatuon hindi sa Maylalang, kundi sa nilikha. Kaya

⁴⁰ Kaw. 23:26.

naman, mabuti kung putulin natin ang bawat pagnanasa. Kapag ang isang tao ay nagsumikap para kay Cristo, isinakripisyo ang kanyang minamahal—kahit gaano pa ito kabuti—at ginawa ang hindi niya gusto, binibigyan siya ng Diyos ng higit na kapayapaan.

Bago malinis ang puso, mayroon itong mga makamundong pagnanasa at nagdudulot ito ng kagalakan dito. Gayunpaman, kapag nalinis na, nagdadalamhati ang puso sa mga makamundong pagnanasa at nararamdaman nito ang pagkasuklam dito. At saka nagagalak ang puso sa espirituwal. Sa ganitong paraan, sa pamamagitan ng pagkasuklam sa mga makamundong pagnanasa, nagiging dalisay ang puso. Kung hindi nararamdaman ang pagkasuklam sa mga pagnanasa na ito, nahuhumaling ang puso rito. Ngunit tingnan kung ano ang nangyayari: ayaw nating pigilan kahit kaunti ang ating lumang sarili, ngunit nais nating tuparin ang mga pabigla-biglang pagnanasa nito. Paano nga ba tayo magiging tagapagaya ni Cristo?

— Matanda, kung nahihirapan akong putulin ang isang tiyak na pagnanasa, dapat ba akong magpatuloy sa pakikibaka?

— Oo. Kahit na ang iyong puso ay nagdadalamhati dahil hindi mo ito sinusunod at hindi mo ginagawa ang gusto nito, hindi mo ito dapat pakinggan, dahil kung gagawin mo, mararanasan mo muna ang makamundong kagalakan, at pagkatapos ay — ang makamundong pagkabahala. Ngunit kung hindi mo sinusunod ang iyong puso at ito'y nalulungkot dahil hindi ka sumuko rito, samantalang ikaw ay nagagalak dito, saka dumarating ang Banal na Grasya. At ang pagkamit ng Banal na Grasya ang ating tungkulin. Ibig sabihin, upang makamit ang Banal na Grasya, dapat putulin ang mga pagnanasa — pati na ang mabubuti — at dapat putulin ang sariling kalooban. Doon nagiging mapagkumbaba ang isang tao. At kapag nagkumbaba na siya, dumarating ang Banal na Grasya. Dahil hindi na naaakit sa mga bagay na pangmundo, nagagalak ang puso sa espirituwal na paraan. Dapat nating, hangga't maaari, matutunang iwasan ang ginhawang pangmundo at magsagawa ng panloob na espirituwal na gawain upang makamantan ang ginhawang espirituwal mula sa Diyos.

Ang mga ligaya sa mundo ay materyal na ligaya

— Geronda, madalas sinasabi ng mga taong nasa mundo na, sa kabila ng pagkakaroon ng lahat ng uri ng biyaya, nararamdaman nila ang isang partikular na kawalan.

— Ang tunay at dalisay na kagalakan ay matatagpuan sa Kristo. Sa pamamagitan ng pagkakaisa sa Kanya sa panalangin, makikita mong mapupuno ang iyong kaluluwa. Ang mga tao sa mundong ito ay naghahanap ng kagalakan sa mga luho. Ang ilang taong espirituwal ay naghahanap ng kagalakan sa mga teolohikal na debate, pag-uusap, at iba pa. Ngunit kapag natapos na ang kanilang mga teolohikal na pag-uusap, naiwan silang may bakanteng pakiramdam at tinatanong ang kanilang sarili kung ano ang susunod na gagawin. Ano man ang gawin nila—mali ito man o neutral—pareho lang ang kinalabasan. Mas mabuting matulog na lang sila upang makapunta sa trabaho sa umaga nang malinaw ang isip.

Ang kagalakang espirituwal ay hindi dumarating sa mga nagpapasasa sa makamundong pagnanasa ng kanilang puso. Ang ganoong tao ay binibisita ng pagkabagabag. Ang mga taong espirituwal ay nakararamdam ng pagka-abalang-loob sa makamundong kagalakan. Ang makamundong kagalakan ay hindi permanente, hindi ito totoo. Ito ay pansamantala, mabilis na naglalaho na kagalakan — isang materyal, hindi espirituwal na kagalakan. Ang mga ligayang makamundo ay hindi nagpapasigla sa kaluluwa ng tao, kundi nagpapalito lamang dito. Kapag naranasan na natin ang espirituwal na kagalakan, hindi na natin hahangad ang materyal na ligaya. *'Masisiyahan ako kapag nasilayan ko ang kaluwalhatian Mo.'*⁴¹ Ang ligayang makamundo ay hindi nagpapabuti, kundi ninanakawan ang espirituwal na tao ng kanilang lakas. Ilagay mo ang isang taong espirituwal sa isang makamundong

⁴¹ Awit 16:15.

apartment — hindi siya makakahanap ng kapayapaan doon. At tungkol naman sa taong makamundo: mukhang nagpapahinga lamang siya, ngunit sa katotohanan ay pinahihirapan siya. Sa panlabas ay magagalak siya, ngunit hindi nito bibigyan ng panloob na kasiyahan, at magdurusa siya.

— Geronda, nakakasakal huminga sa gitna ng makamundong pamumuhay!

— Nakakasakal ang pakiramdam ng mga tao rito, ngunit sila mismo ang nagnanais ng pagkakakulong na ito! Tulad ng palaka — sapagkat kusang-loob itong tumatalon sa bibig ng ahas. Nakatago ang ahas sa gilid ng tubig, masigasig nitong pinagmamasdan ang palaka. Habang nakatitig sa ahas at nawawala sa sarili, ang palaka, na para bang nahipnotismo, ay tumatakbo nang kulitngit papasok sa panga nito. Inaahitan ito ng ahas ng lason upang hindi na ito makalaban. Naga-gag ang palaka, ngunit kahit pa may dumating na tumulong at patabuin ang ahas, mamamatay pa rin ang palaka dahil na-ahitan na ito ng lason.

— Geronda, bakit nagagalak ang mga tao sa mga bagay na panlipunan?

— Ang mga tao ngayon ay hindi iniisip ang kawalang-hanggan. Tinutulungan sila ng pagmamahal sa sarili na makalimot na mawawala sa kanila ang lahat. Hindi pa nila natutuklasan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, ni naranasan ang ibang makalangit na kagalakan. Ang puso ng mga taong ito ay hindi masayang naghahangad ng mas mataas. Halimbawa, binigyan mo ang isang lalaki ng kalabasa. 'Ang sarap ng kalabasa!' ang sabi niya. Binigyan mo siya ng pinya. 'Ang dami ng kaliskis ng mga pinya!' ang sabi niya at itinaon ang pinya, dahil hindi pa niya ito natikman. O sabihin mo sa isang bulagta: 'Ang ganda ng araw!' — at bumalik siya sa paghuhukay sa ilalim ng lupa. Ang mga nasisiyahan sa mundong materyal ay parang mga hangal na sisiw na tahimik na nakaupo sa kanilang mga itlog, walang ingay, walang pagtatangka na basagin ang balat ng itlog, upang lumabas at magalak sa sikat ng araw— ang makalangit na paglipad tungo sa isang buhay na parang paraiso—ngunit, sa pag-upo nang hindi gumagalaw, ay namamatay sa loob ng balat ng itlog.

Ang makalupang espiritu sa buhay-espiritwal

— Geronda, paminsan-minsan sinasabi mo na ang isang tao ay nakikita ang mga bagay sa pamamagitan ng lente ng Europeo, sa halip na sa tulong ng espiritu ng Silangan. Ano ang ibig mong sabihin noon?

— Ibig kong sabihin, tumatanaw siya sa pamamagitan ng mga mata ng Europeo, gamit ang lohika ng Europeo, nang walang pananampalataya, sa makataong paraan.

— At ano ang diwa ng Silangan?

— "*...Ang Silangan ng Silangan, at ang mga naninirahan sa kadiliman at anino...*"⁴²

— Ibig sabihin?

Kapag sinasabi kong tinanggap ng isang tao ang diwa ng Silangan at itinabi ang diwa ng Europa, ibig kong sabihin na sa pamamagitan ng pag-iwan sa lohika at rasionalismo, tinanggap niya ang pagiging payak at paggalang. Sapagkat ang pagiging payak at paggalang ang mismong diwa ng espiritong Ortodokso, kung saan naninirahan si Cristo. Sa ngayon, madalas kulang sa kasimplehan ang mga taong espiritwal — ang banal na kasimplehang nagbabalik ng lakas ng kaluluwa. Maliban kung talikuran ng isang tao ang makalupang diwa at magsimulang kumilos nang payak—ibig sabihin, nang hindi nag-aalala kung paano ka titingin ng iba o kung ano ang sasabihin nila tungkol sa iyo—hindi makikipag-isa sa Diyos o sa mga santo. Upang makapasok sa ganitong pagkakaisa, dapat magsimulang mabuhay sa espirituwal na kaharian. Kapag mas payak ang kilos ng isang tao—lalo na sa isang

⁴² "*Bumisita Siya sa atin mula sa kaitaasan, ang ating Tagapagligtas, ang Silangan ng mga Silangan, at tayo na nasa kadiliman at anino ay nakatagpo ng Katotohanan, sapagkat ang Panginoon ay ipinanganak mula sa Birhen*" – himno para sa ika-9 na ode sa Matins sa Kapanganakan ni Kristo.

monastikong komunidad—mas nagiging maayos at mas 'pinakintab' sila, dahil natatanggal ang magaspang na bahagi ng kanilang mga pagnanasa. Kung hindi ito ang nangyayari, susubukan nilang hulmahin ang kanilang sarili upang maging isang huwad na tao. Kaya naman, upang maging tulad ng mga Anghel, sikapin nating hubarin ang mga kasuotan ng karnawal ng mundo.

Alam mo ba kung paano naiiba ang mga taong makalupa sa mga taong espiritwal? Sinisigurado ng mga taong makalupa na malinis ang kanilang bakuran. Wala silang pakialam kung magulo man ang loob ng kanilang bahay. Nililinis nila ang bakuran at siniswip ang basura papasok sa loob ng bahay. "Nakikita ng mga tao," sabi nila, "ang bakuran; hindi nila nakikita ang bahay sa loob." Sa madaling salita, hayaang magulo ako sa loob, ngunit hindi sa labas. Nais nilang humanga ang iba sa kanila. Ang mga taong espiritwal, gayunpaman, ay sinisigurong malinis ang loob ng bahay. Hindi nila alintana ang sinasabi ng iba tungkol sa kanila, dahil si Cristo ay nananahan sa bahay—sa puso, hindi sa bakuran.

Gayunpaman, nangyayari na kahit ang mga taong espiritwal ay nagpapakitang-gilas, sa makalupang paraan at, upang mas tuwirin, sa paraang Pariseo. Ang mga taong ganito ay hindi iniisip kung paano makapasok sa Paraiso, sa Diyos, kundi kung paano magmukhang mabuti sa buhay na ito. Kinakaltasan nila ang kanilang sarili ng lahat ng espirituwal na kagalakan, samantalang maaari sana nilang maranasan ang isang kalagayang makalangit dito mismo. Kaya nananatili silang makalupang tao. Sinusubukan nilang mamuhay nang espiritwal ayon sa makalupang kaugalian. Ngunit sa loob, sila'y walang laman — wala ang Diyos sa kanilang kalooban.

Sa kasamaang palad, malakas ang impluwensya ng makalupang espiritu kahit sa mga taong espiritwal. At kung ang mga taong espiritwal ay kumikilos at nag-iisip sa makalupang paraan, ano pa ang matitira para sa mga makalupang tao na gawin at isipin? Nang hiningi ko sa ilang tao na tulungan ang mga batang adik sa droga, sumagot sila sa akin: "Kung magtatayo kami ng kanlungan para sa mga adik sa droga, walang gustong mag-donate para sa adhikaing iyon. Kaya mas mabuting magtayo na lang tayo ng isang care home." Hindi ko sinasabing hindi kailangan ang care home — kailangan nga ito. Ngunit kung magpapatuloy tayo sa ganitong palagay, magwawakas sa kabiguan ang ating kawanggawa. Hindi nauunawaan ng mga tao na ang tagumpay sa mundo ay kabiguan sa espirituwal.

Ang makalupang diwa sa monastisismo

— Geronda, maraming tao ang nagsasabi sa amin: "Nakatira kayo rito na parang nasa Paraiso."

— Manalangin na huwag kayong mawalan ng ikalawang Paraiso. Ikagagalak ko kung ang inyong espirituwal na pag-unlad ay mag-iiwan ng impresyon sa mga taong makalupang ito, ngunit kayo mismo — dahil mismo sa pag-unlad na ito — ay hindi makikita ang impresyong naiwan ninyo sa iba, hindi kayo magsisikap na gumawa ng anumang impresyon, upang ito ay maging panloob at likas, na kusang lumilitaw. Huwag ninyong hayaang maligaw kayo sa kawalan ng kabuluhan—kung hindi, mawawala sa inyo si Cristo. Pagsikapan ninyong gawing kasing-monastiko ng maaari ang inyong konsensya. Mabuhay kayong espirituwal, na parang mga madre. Huwag ninyong kalimutan si Cristo, upang maalala rin Niya kayo. Ang layunin ko ay hindi para guluhin ka, kundi para tulungan ka, para patatagin ka. Ang makalupang espiritu, na sumisingit sa buhay monghe, ay nagpapalungkot kay Kristo Mismo. Subukang kilalanin ang dayuhang espiritung ito at paalisin ito.

Sa kasamaang palad, nakalusot ang makalupang espiritu mula sa mundo patungo sa maraming monasteryo. Ang dahilan nito ay sa ating panahon, ang ilang espirituwal na gabay ay pinapatahimik ang monastisismo sa makalupang landas, at ang mga kaluluwa ng mga monghe ay hindi dumadaloy patungo sa grasya-puno na espiritu ng mga Banal na Ama. Nakikita ko na sa ngayon ay nangingibabaw sa mga monasteryo ang isang espiritu na salungat sa diwa ng mga Banal na Ama. Hindi tinatanggap ng mga monghe ang mabuting diwa ng mga Banal na Ama. Ibig sabihin, hindi sila namumuhay nang espiritwal. Sa pangalan ng pagsunod at ng pagpapailalim ng kanilang sariling kalooban, ibinababa nila ang mga

espritwal na katanyagan sa lupa at nakikilahok sa makalupang pagpapasya. Sa pamumuhay na ito, hindi sila umuunlad, sapagkat ang manunukso, ang makalupang espiritu, ay 'nagsusumikap' kasabay nila sa monasteryo. Wala tayong karapatang ipakahulugan ang mga utos ng Diyos ayon sa ating kagustuhan. Walang karapatan tayong ilarawan ang monastisismo ayon sa ating gusto. Ang kilalanin ang ating mga kahinaan at mapagkumbabang humingi ng awa ng Diyos ay ibang usapin. Ang pinakamalaking kasamaan, sa aking pananaw, ay ituring ng ilan ang mundanong espiritung ito bilang pag-unlad. Dapat nating kilalanin ang espiritung ito bilang isang pagbagsak at itaboy ito sa ating sarili, upang tayo ay mapalinis sa espirituwal. At saka agad na darating ang Banal na Espiritu, na nagpapabanal, nagbibigay-liwanag, at nagpapalakas sa mga kaluluwa.

At mayroon ding mga mongheng nagsasabi: "Dapat nating ipakita ang ating kultura." Anong kultura? Ang makamundo? Natural lamang kung tayo, bilang mga monghe, ay ipapakita ang ating espirituwal na kultura, ang ating espirituwal na pag-unlad. Anong espirituwal na pag-unlad? Ito ay: ang hindi pagsubok na malampasan ang mga taong sekular sa kanilang pag-unlad, sapagkat ang pag-unlad na ito ay nagpapahirap kahit sa kanila, lalo na sa mga monghe. Ang ating espirituwal na bilis ay dapat napakataas na ang mga tao sa mundo ay nahihikayat na sumunod sa atin. Kung gagawin nating mga monghe ang kapareho ng isang lubos na espirituwal na layko, wala itong pakinabang sa mga taong nasa mundo, sapagkat mayroon na silang halimbawa ng isang lubos na espirituwal na layko kahit wala tayo. Dapat mas mataas ang ating buhay kaysa sa buhay ng mga espirituwal na layko. Hindi dapat gawing layunin ng isang monghe na ipakita sa iba ang anumang uri ng mundanong pag-unlad. Ito ay isang insulto sa monastisismo. Ang isang monghe na nag-iisip nang makalupa ay nagpapakita na siya ay naligaw sa landas — sinimulan niya ang landas para sa kapakanan ni Kristo, ngunit ang kanyang kaluluwa ay nananabik sa mundo. Sa pamamagitan ng makalupang pag-unlad, na itinuturing na pag-usad, ang monastisismo ay bumabagsak sa espirituwal na pagkasira.

Marami na ang naglalaho sa buhay monghe, tulad ng dangal at paggalang na naglalaho rin sa mundo at itinuturing nang mga bagay ng nakaraan. Kaya't sumasakit ito sa akin nang sobra na gusto ko nang sumigaw. Gusto kong pumunta sa isang lugar na malayo [upang hindi makita ang lahat ng ito]. Ang taong hindi nakaranas ng mas mataas pa ay hindi gaanong nag-aalala tungkol sa kanyang buhay-espirituwal, na kung saan inaayos niya ang lahat ayon sa sarili niyang tipikon. Ngunit, alam mo ba kung anong paghihirap ang mabuhay ayon sa ganoong tipikon para sa isang taong nakatikim na ng mas mataas pa? Kung ipagkaloob sa akin ni Kristo na mabuhay ayon sa aking nais, sa paraang monastiko, at mamatay bilang isang bayani, ituturing ko iyon na parang kamatayan sa digmaan, sa unahang linya. Ganito ang mga panahon na sulit na mamatay, maging martir, maghandog ng sakripisyo, kahit pa upang hindi mapintas ang mga banal na ama.

Patuloy tayong nagbabasa tungkol sa mga banal na ama, ngunit bihira nating isipin kung saan at paano sila nanirahan. Sinabi ng Panginoon: *"Ang mga soro ay may lungga, at ang mga ibon sa himpapawid ay may pugad, ngunit ang Anak ng Tao ay walang mapapahingahan ng kaniyang ulo."*⁴³ Nakakabigla ito. Pinagsikapan ng mga banal na ama na manirahan sa mga kuweba at maging tulad ni Cristo. Naranasan nila ang kagalakan ni Cristo dahil ginaya nila Siya sa lahat ng bagay. Iyon lamang ang mahalaga sa kanila. Ginawa ng mga banal na ama ang disyerto na isang espirituwal na lungsod, subalit ngayon ginagawa natin itong isang makamundong lungsod. Ang Simbahan ni Cristo ay tumatakas sa disyerto upang maligtas,⁴⁴ subalit ginagawang mundanong lungsod ang disyerto. At madadaya ang mga tao nito, mawawalan ng tulong, at pagkatapos ay wala na silang mahahawakan. Ito ang napakalaking panganib na nakikita ko sa mga mahihirap na taon na ating dinaranas. Bagaman ngayon ay nararapat tayong mamuhay nang parang monghe upang magkaroon ng banal na lakas, tayo,

⁴³ Mat. 8:20 at Luc. 9:58.

⁴⁴ Ihambing sa Pahayag 12:6.

sa kasamaang palad, ay napapasailalim sa impluwensya ng makalupang espiritu; binabago tayo nito para sa mas masama, at tayo ay nagiging walang kapangyarihan. Ibig sabihin, tayo mismo ang nagpapalayas sa ating espiritu at nagiging isang bangkay.

May mga monghe ngayon na sa panlabas ay namumuhay nang monastiko. Hindi sila naninigarilyo, hindi gumagawa ng laman-sa-laman na kasalanan, nagbabasa ng *The Love of Goodness*, at sa bawat pagkakataon ay nagbanggit ng mga Banal na Ama. Sa mundo, ang mga batang hindi nagsisinungaling, gumagawa ng tanda ng krus, pumupunta sa simbahan, at habang sila'y lumalaki ay medyo nag-iingat sa kanilang moral na pag-uugali, ay itinuturing na sapat na ito. Ang mga tao sa ilang monasteryo ay namumuhay nang eksaktong ganoon, at ito ang umaakit sa mga layko roon. Ngunit, sa mas malapit na pakikilala sa ganitong mga monghe, nakikita ng mga layko na wala silang pinagkaiba sa mga tao sa mundong ito, dahil taglay pa rin nila ang buong diwang makamundo. At kung naninigarilyo sila, nagbabasa ng diyaryo, o nag-uusap tungkol sa pulitika, iiwasan man lang sila ng mga layko bilang mga taong makamundo, at hindi mapupungahan ang monastisismo.

Paano makakahipo ng puso ng isang taong sekular ang isang mongheng mahina ang espiritu? Kung iiwan mo ang alak sa bukas na bote, ito ay mangaaalis, mawawalan ng lahat ng bisa, at hindi na makapatay ng mikrobyo o makasunog. At kung punuin mo ang lamparang espiritu ng ganoong lipas na espiritu, sisirain din nito ang pabilo. Ganoon din ang isang monghe: sa kanyang kapabayaang, itinataboy niya ang Banal na Grasya mula sa kanyang sarili at pagkatapos ay tanging ang eskemang — ang anyo ng isang monghe — ang natitira sa kanya. Siya ay parang lipas na espiritu at hindi kayang 'sunugin' ang diyablo. Sapagkat 'ang liwanag ng mga monghe ay ang mga Anghel, at ang liwanag ng mga tao ay ang mga monghe!'⁴⁵ Ngunit ang mga 'luma' na monghe ay hindi na nagsisilbing liwanag. Alam mo ba kung gaano kasira ang karunungan makamundo! Kung aalis ang kapangyarihang espiritwal mula sa monastisismo, wala nang matitira rito. Sapagkat "kung mawawala sa asin ang alat nito,"⁴⁶ hindi na ito angkop maging pataba. Ang dumi at basura ay nagiging kompost, ngunit hindi ang asin. Kung "papataba" mo ang halaman ng asin, mapapaso ito. Sa kapanahunan na ating ginagalawan, dapat ay nagniningning nang maliwanag ang monastisismo. Ang lahat ng bulok at pagkabulok na ito ay nangangailangan ng asin. Kung walang karunungan makamundo sa mga monasteryo, kung ang kanilang kalagayan ay espiritwal, ito ang magiging kanilang pinakamalaking ambag sa lipunan. Hindi na nila kailangang magsalita o gumawa pa ng iba, sapagkat magsasalita sila sa pamamagitan ng kanilang mismong buhay. Ito mismo ang kailangan ng mundo ngayon.

At tingnan ang mga Katoliko — tingnan kung saan sila napunta! Naalala ko, maraming taon na ang nakalipas, nang ako ay nasa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa, may isang tao na nagdala sa akin ng isang piraso ng pahayagan kung saan nakasulat: "Tatlong daang Katolikong madre ang nagprotesta — una dahil hindi sila pinayagang manood ng pelikula sa sinehan, at pagkatapos ay isa pang protesta — dahil ang kanilang mga bestida ay hanggang bukung-bukong sa halip na hanggang tuhod." Nang mabasa ko ito, sobrang nagalit ako kaya sinabi ko pa: "Eh sa huli, bakit nga ba kayo naging madre?" At sa dulo ng artikulo, nakasulat na tinanggal na nila ang kanilang habito at bumalik na sa mundo. Pero sa ganoong pag-iisip, mas maaga pa nga silang bumalik doon. Sa isa pang pagkakataon, nakita ko ang isang Katolikong madre na diumano'y nasa gawain ng misyonaryo at ay—paano ko ba sasabihin—basta, parang ilang kabataang babaeng sobrang makalupa. Walang pinagkaiba! Kaya huwag nating hayaang mag-ugat sa atin ang espiritung Europeo, baka tayo rin ay mapunta sa ganoong kalagayan.

⁴⁵ "Ang liwanag ng mga monghe ay ang mga Anghel, at ang liwanag para sa lahat ng tao ay ang buhay monghe; at dahil dito, magsikap ang mga monghe na maging mabuting halimbawa sa lahat ng bagay, na hindi nakasasakit ng damdamin ng sinuman sa anumang paraan, ni sa gawa ni sa salita (2 Cor. 6:3). Sapagkat kung ang liwanag na ito ay maging kadiliman, kung gayon ang kadilimang iyon, ibig sabihin, ang mga nasa mundo, ay lalo pang dumidilim." Ang Reverendo Ama Abba Juan, Abad ng Bundok Sinai, Ang Hagdan (salin sa Ruso). Lavra ng Banal na Trinidad-Sergius, 1898. p. 181.

⁴⁶ Mat. 5:13.

— Geronda, ang pagtatabi sa karunungan makamundo ay tila mahirap na gawain para sa akin.

— Hindi ito mahirap, ngunit mahalaga ang pagiging mapagbantay. Palaging pagmunimuniin kung ano ang sinabi ni Arsenius na Dakila: 'Bakit mo iniwan ang mundo?'⁴⁷ Nakakalimutan natin kung bakit tayo dumating sa monasteryo. Mabuti man o masama, lahat ay nagsisimula nang mabuti, ngunit hindi lahat ay nagtatapos nang mabuti, dahil nakakalimutan nila kung bakit sila pumasok sa monasteryo.

— Geronda, sinabi ninyo na ang espiritu ng mundong ito ay sumusuhol sa buhay monghe at sinisira ang mga pamantayang espiritwal nito. Magtatagal pa kaya ang tunay na diwa ng monastisismo?

— Dumating na ang bagyong ito, ngunit hindi tayo pababayaang ng Diyos.

— Geronda, may naisip ako: 'Mayroon pa bang mga monastikong komunidad na may espiritwal na kalikasan?'

— Huling patak na iyon kung wala nang ganitong mga komunidad! Dito ipapadala ng Ina ng Diyos ang buong 'brotherhood' natin nang may eskorta sa mga lugar na hindi naman ganoon kalayo!.. May mga monghe na namumuhay nang tunay na espiritwal, nang walang palakasan. Ang ganitong mga kaluluwa ay matatagpuan sa bawat monasteryo, sa bawat diyosis. Ang mga bihirang kaluluwang ito ang nagpupukaw sa awa ng Diyos, at iyan ang dahilan kung bakit Siya ay mapagpasensya sa atin.

Ang makalupang espiritu ay isang karamdaman

Ang pinakamahalagang bagay ngayon ay huwag sumunod sa diwang makamundo na ito. Ang ganitong hindi pagsunod ay isang patotoo kay Cristo. Subukan natin, hangga't maaari, na huwag hayaang dalhin tayo ng agos na ito sa daloy ng mundong ito. Ang matalinong isda ay hindi nahuhuli sa kawit. Nakikita nito ang pain, nauunawaan kung ano ito, lumalangoy palayo sa lugar na iyon at nananatiling hindi nahuhuli. Ngunit ang isa pang isda ay nakikita ang pain, nagmamadaling lunukin ito at agad na nahuhuli sa kawit. Ganoon din ang mundo—may pain ito, at nahuhuli nito ang mga tao gamit iyon. Nahihikayat ang mga tao ng makalupang espiritu at pagkatapos ay nahuhuli sa lambat nito.

Ang karunungan makamundo ay isang sakit. Gaya ng pagsisikap ng isang tao na huwag mahawa ng anumang sakit, gayundin dapat niyang pag-isipang huwag mahawa ng karunungan makamundo—sa alinmang anyo nito. Upang umunlad sa espiritu at maging malusog, upang magalak na parang anghel, ang isang tao ay hindi dapat makipag-ugnayan sa makalupang espiritu.

Kabanata 4.

Tungkol sa malaking kasalanan ng kawalan ng katarungan

Ang kawalan ng katarungan ay nagdudulot ng poot ng Diyos

Kung ang isang tao ay may pagpapala ng Diyos, isang dakilang bagay iyon. Tunay na kayamanan iyon! Ang pinagpala ay mananatiling matatag at hindi nasisira. Ang walang pagpapala ay hindi tumatagal. Ang kawalan ng katarungan ay isang malaking kasalanan. May mga nagpapagaan na kalagayan para sa lahat ng kasalanan, ngunit hindi para sa kawalang-katarungan — ito ay nagdudulot ng galit ng Diyos. Nakakatakot iyan! Ang mga hindi patas sa kapwa ay nagdadala ng apoy sa kanilang sariling ulo. May mga taong gumagawa ng ilang kawalang-katarungan, at pagkatapos ay namamatay ang kanilang mga mahal sa buhay, ngunit hindi nila maiintindihan ang dahilan nito. Ngunit paano nga ba nagsasaplaran ang mga taong gumagawa ng napakaraming kawalang-katarungan? Sa paggawa nila nito, binibigyan nila ang diyablo ng kapangyarihan sa kanilang sarili, at saka dumarating sa kanila ang

⁴⁷ Tingnan ang Mga Kapanapanabik na Kwento ng Pag-aascetismo ng mga Banal at Pinagpalang Ama. Lavra ng Banal na Trinidad at San Sergius, 1993. p. 27.

mga kapahamakan, karamdaman, at iba pang salot... At [nang hindi nauunawaan ang espirituwal na sanhi ng mga kapahamakan na ito] hinihiling nila sa iyo na ipagdasal ang kanilang paggaling.

Karamihan sa mga kapahamakan ay nagmumula sa kawalang-katarungan. Halimbawa, kung ang mga tao ay nagtitipon ng kayamanan sa pamamagitan ng kawalang-katarungan, maaaring mamuhay sila nang marangya sa loob ng ilang taon, ngunit pagkatapos ay nauubos nila ang lahat ng kanilang hindi makatarungang nakuha sa mga doktor. Sapagkat nakasulat sa awit: 'Mas mabuti ang kaunti para sa matuwid kaysa sa malaking kayamanan ng masasama.'⁴⁸ "Ang salaping nakuha nang hindi makatarungan ay parang hangin," sabi ng kasabihan. Lahat ng natipon sa pamamagitan ng panlilinlang ay naglalaho, natatapon sa hangin. Ang sakit, pagkabangkarote, at iba pang kapighatian, na nagiging pagsubok mula sa Diyos, ay bihira at para lamang sa iilan. Makakatanggap ang mga taong ito ng dalisay na gantimpala mula sa Diyos, at karaniwan silang mas yumayaman pagkatapos, gaya ni Job.⁴⁹ Higit pa rito, ang mga katawan ng maraming patay ay nananatiling hindi nabubulok sa lupa dahil dito — sa kanilang buhay, gumawa ang mga taong ito ng ilang kawalang-katarungan.⁵⁰

Ang mga di-matuwid ay nagdurusa

Ang isang taong hindi matuwid—sa katunayan, sinumang nakagawa ng mali sa iba sa anumang paraan at hindi humingi ng kapatawaran—ay pinahihirapan ng kirot ng kanyang sariling konsensya, at higit pa rito, ng matinding sama ng loob ng taong kanyang napinsala. Sapagkat kung ang taong naagrabyado ay hindi nagpapatawad sa kanyang nang-abuso at patuloy na nagdadalamhati, magsisimula siyang makaranas ng matinding paghihirap at pagdurusa. Hindi siya makakatulog; mararamdaman niyang para siyang hinahampas ng magulong alon. Hindi masukat kung gaano niya ramdam ang pagkapoot ng taong kanyang napinsala! Kapag minamahal ng isang tao ang iba at iniisip siya, nararamdaman ng huli ang pagmamahal na iyon. May katulad ding nangyayari sa kaso ng nagkasala. Oh, kung gayon, ang sama ng loob ng napagkamalian ang pumipilas sa kanyang kaluluwa! Kahit na malayo siya—sa Australia man o Johannesburg—kung ang kaluluwa ng isang tao ay napupuno ng sama ng loob dahil sa kanya, hindi siya makatagpo ng kapayapaan.

— At kung siya ay walang pakiramdam?

— Sa tingin mo ba hindi naghihirap ang mga taong walang pakiramdam? Naghihirap din sila, nagdidistract lang sila sa sarili sa pamamagitan ng libangan para makalimot. Maaaring pinatawad na ng napagkamalian ang may sala, ngunit may kaunting sama ng loob pa rin sa kanyang puso. Kung ganoon, siya mismo ay naghihirap nang kaunti, ngunit ang may sala sa kanyang sama ng loob ay naghihirap nang labis. Gayunpaman, kung hihingi ng tawad ang may sala at hindi siya patawarin ng napagkamalian, siya mismo ang magsisimulang magdusa. Walang apoy na mas nagliliyab kaysa sa panloob na pagkasunog ng kaluluwa na dulot ng kirot ng budhi. Ang budhi ng ganitong tao ay pinahihirapan kahit sa buhay na ito; walang tigil itong kinakain ng isang panloob na uod. Ngunit walang duda na sa susunod, walang hanggang buhay, *ang 'walang-patid na uod'* ay lalo pang kakagat sa kanyang budhi nang mas matindi, kung sa buhay na ito ay hindi magsisi ang tao at hindi ibabalik sa kanyang kapwa ang kanyang maling nakuha mula sa kanila — kahit man lang sa pamamagitan ng kanyang mabuting kalooban, kung hindi na ito posible sa anumang ibang paraan.

Naalala ko ang isang abogado na nagdulot ng malaking kawalan ng katarungan sa maraming tao. Napakahirap ng paghihirap na dinanas niya sa pagtatapos ng kanyang buhay! Sa distrito kung saan

⁴⁸ Awit 36:16.

⁴⁹ Tingnan ang Aklat ni Job.

⁵⁰ Sa Bundok Athos at sa Greece sa pangkalahatan, hinuhukay ang mga labi ng yumao mula sa libingan 3–4 na taon matapos ang kamatayan, hinuhugasan, at inilalagay sa mga espesyal na silid-imbakan ng libingan. Kung hindi nabulok ang katawan ng yumao, ito ay muling inihuhukay sa libingan at pinatitindi ang mga panalangin para sa kapahingahan ng yumao. — *Tala ng tagasalin*.

matatagpuan ang kanyang tanggapan, maraming magsasaka ng hayop, kaya't hindi bihira ang mga kasong nagdudulot ng pinsala sa taniman at damuhan ng mga hayop. Ang mga pastol na responsable sa pinsala ay lumalapit sa abogadong ito para humingi ng tulong, at siya, sa pamamagitan ng kanyang katusuhan, ay binabaluktot ang kaso upang kumbinsihin ang agronomo at ang hukom na inosente sila, habang ang mga kawawang magsasaka ay hindi lamang nabigong makamit ang katarungan, kundi nagdulot pa ng problema sa kanilang sarili. Alam ng lahat na salbahis ang abogadong ito, at walang tapat na tao ang lumalapit sa kanya. Ngayon, pakinggan ninyo ang payo ng isang tagapayo sa espirituwal sa isang pastol na sensitibo sa espirituwal na naninirahan sa mga pook na iyon.

Ang pastol na ito ay may maliit na kawan ng mga tupa at isang aso. Isang araw ay nanganak ang aso, at ipinamigay ng pastol ang lahat ng mga tuta. Halos sa parehong panahon, may isang maliit na tupa na nawala, na iniwan ang isang kordero na sumisuso pa. Dahil hindi nahanap ng kordero ang kanyang ina, sinundan niya ang aso at nasanay sa kanyang gatas. Nakahinga nang maluwag ang aso. Napaka-sanay na ng dalawang hayop rito kaya't hinahanap nila ang isa't isa. Kahit anong pagsisikap ng mahirap na pastol na paghiwalayin sila, magkasama pa rin silang lumalapit. Ang pastol, na isang taong sensitibo sa espirituwal na bagay, ay hindi alam kung maaari niyang kainin ang karne ng kordero, kaya nagpasya siyang itanong ito sa kanyang kumpesor. Ang kumpesor, nang malaman niyang mahirap ang pastol, ay nag-isip sandali at sinabi: "Hindi, anak ko, hindi mo dapat kainin ang karne ng kordero na ito, sapagkat pinalaki ito sa gatas ng aso. Gawin mo ito sa halip: dalhin mo ang kordero na ito bilang regalo sa ating abogado, sapagkat nagdadala rin sa kanya ng mga kordero at keso ang ibang mga pastol. Hayaan mong kainin niya ang laman na ito, sapagkat siya lamang ang may sapat na biyaya para gawin iyon: alam ng lahat kung gaano siya kawalang-katarungan."

Nang siya'y tumanda at nakahigang lamang sa kanyang kama, pinag-uusig ng bangungot ang maling abogado at hindi makatulog. Nagtuloy-tuloy ito nang maraming taon. Lalo pang pinalala ng paralisis ang kanyang kalagayan kaya hindi na siya makapagsalita. Sinubukan siyang hikayatin ng kanyang kumpesor na isulat man lang sa papel ang kanyang mga kasalanan, ngunit tuluyan nang nawalan ng kontrol sa sarili ang kawawa. Napilitan ang pari na basahin sa kanya ang panalangin ng 'Pito'y Kabataan para sa mga May Sakit at Hindi Makatulog' (⁵¹) upang kahit kaunti ay makatulog siya, pati na rin ang mga panalangin na may himig-anting upang sa anumang paraan ay maibsan ang kanyang kalagayan. Sa ganitong paraan, pumanaw ang abogado, at ngayon ang natitira na lamang ay ang manalangin sa Diyos na ipagkaloob Niya sa kanyang kaluluwa ang tunay na kapayapaan.

— Geronda, maraming tao ang kumbinsidong may sumpa na ipinataw sa kanila. Maaari bang makasakit sa isang tao ang sumpa?

— Kung ang isang tao ay nagsisisi at kumukumpisal, hindi. Para makasakit sa isang tao ang sumpa, kailangang siya mismo ang magbigay [sa diyablo] ng karapatan sa kanyang sarili. Halimbawa, kumikilos nang hindi makatarungan ang isang tao laban sa iba, inilaligaw ang isang dalaga sa pamamagitan ng panlilinlang, o gumagawa ng katulad na bagay. Sa kasong ito, kailangan nilang magsisi sa ginawa nila, humingi ng kapatawaran sa taong kanilang napinsala, magkumpisal, at itama ang kanilang mga pagkakamali. Kung hindi naman — kahit pa magsama-sama ang lahat ng mga pari para sawayin sila — hindi matatanggal ang sumpang gawa ng salamangka. At kahit walang sumpang ipinataw sa kanya, ang simpleng sama ng loob ng kaluluwang naagrabyado niya ay sapat na upang magdulot sa kanya ng paghihirap.

May dalawang uri ng kawalan ng katarungan: materyal at moral. Ang materyal na kawalan ng katarungan ay kapag tinatrato ng isang tao ang iba nang hindi patas sa pisikal o konkretong paraan. Ang moral na kawalan ng katarungan ay kapag, halimbawa, pinahihilo ng isang tao ang isip ng isang dalaga

⁵¹ Tingnan ang *The Great Trebnik*. Panalangin para sa May Sakit at sa Hindi Makatulog. Moscow: Synodal Printing House, 1884. p. 165b.

at iniligaw siya. At kung ang babaeng niloko ay ulila pa, limang beses na dinadagdagan ng nagloko ang pasanin ng kanyang kaluluwa. Alam mo ba kung gaano kabilis makahanap ng bala ang mga taong walang moralidad sa digmaan? Sa digmaan, lalong kitang-kita ang makatarungang hatol ng Diyos at ang Kanyang pag-aaruga sa mga tao. Hindi pinapayagan ng digmaan ang kahihiyan — mabilis na natatagpuan ng bala ang taong walang moralidad. Noong isang beses, nakatakdang palitan ng aming dalawang kumpanya ang isang batalyon sa unahang linya na aalis upang magpahinga. Habang isinasagawa ang pagpapalit, umatake sa amin ang mga Komunista, at umigting ang labanan. At isang sundalo mula sa papalabas na batalyon ang nakagawa ng isang karumal-dumal na gawing walang-dangal noong isang araw — ginahasa ang isang kaluluhan na buntis. Aba, alam mo na: sa labanan na iyon, siya lang ang napatay! Hindi ba nakakatakot? Lahat ay nagsabi pagkatapos: 'Iyan ang nararapat sa hayop na iyan — nakuha niya ang kanyang nararapat.'

At nangyayari rin ito sa mga mapanlinlang, sa mga sumusubok tumakas at magtago — sa huli, sila ang napatay. Ang mga may matibay na pananampalataya, siyempre, ay namumuhay nang tapat, sa Kristiyanong paraan. At narito ang naobserbahan: pinangangalagaan ng ganitong mga tao ang dangal ng kanilang katawan, at pinoprotektahan sila nito laban sa bala ng kaaway at mga shrapnel nang mas mabisa pa kaysa sa pagsusuot ng piraso ng Banal na Krus ng Panginoon.

Ang kawalan ng katarungan ay nagdudulot ng pagdurusa sa mga susunod na henerasyon

— Geronda, nang maging madre ako, hindi ako tinrato nang patas ng aking pamilya. Maaari ko na bang hingin sa kanila ngayon ang nararapat sa akin ayon sa batas?

— Hindi, mali iyon.

— Oo, pero natatakot ako na baka may masamang mangyari sa kanila dahil sa kawalang-katarungang ginawa nila.

— Tingnan mo nga kung gaano karaming dalisay na pag-ibig ang taglay mo! Kung ako ang nasa kalagayan mo, sasabihin ko ito sa kanila: "Wala akong kailangan para sa sarili ko. Gayunpaman, nais kong ipamahagi ninyo sa mga mahihirap, gamit ang inyong sariling mga kamay, ang bahagi ng mana na akin. At higit sa lahat, tulungan ninyo ang ating mga dukhang kamag-anak. Sinasabi ko ito upang hindi bumagsak ang galit ng Diyos sa mga anak ninyo." Minsan, nagbibigay ang isang ama ng limos sa mga dayuhan para sa kapayapaan ng kanyang kaluluwa—halimbawa, nagbibigay siya ng pera sa isang kawanggawa—ngunit wala siyang iniwan para sa sariling mga anak.

Maaaring mangyari na sa isang pamilya ay gumawa ng ilang di-makatarungang gawain ang isang lolo o lola, ngunit hindi ito direktang nakaapekto sa kanila. Gayunpaman, ang parusa ay bumabagsak sa kanilang mga anak o apo, na nagkakasakit at napipilitang ipagwaldas sa mga doktor ang perang di-makatarungang nakuha, upang sa ganitong paraan ay mabayaran ang mga utang ng kanilang mga ninuno. Naalala ko ang isang pamilya na pinagbuntunan ng maraming kapahamakan. Una, tinamaan ng malubhang karamdaman ang pinuno ng pamilya: naghirap siya nang ilang taon, nakahiga sa kama, at sa huli ay namatay. Pagkatapos ay namatay naman ang kanyang asawa at mga anak — isa-isa. Kamakailan, namatay din ang huli sa kanila—ang ikalimang anak. Noon, napakayaman ng pamilyang ito, ngunit napahamak sila sa kahirapan dahil, upang mabayaran ang mga doktor at matustusan ang iba't ibang gastusin, inilako nila ang lahat ng pag-aari nila sa napakababang halaga. "Bakit napakaraming karamdaman at kapahamakan ang dumadapo sa kanila?" tanong ko sa sarili. Kilala ko ang ilang miyembro ng pamilyang ito. Malinaw mula sa kanila na ang kanilang mga kapighatian ay walang kinalaman sa mga pinagpalang pagsubok na ipinapadala ng Diyos sa Kanyang mga pinili. "Malamang," naisip ko, "sa kanilang kaso, nagkaroon ng bisa ang mga espirital na batas ng Diyos." Upang matanggal ang aking pag-aalinlangan, sinubukan kong tanungin ang ilang mapagkakatiwalaang matatanda—ang kanilang mga kabaryuan—tungkol sa kanilang pamilya, at sinabi nila sa akin ang mga

sumusunod. Ang pinuno ng pamilyang ito ay nakatanggap ng mana mula sa kanyang ama at pagkatapos ay pinalaki ito sa pamamagitan ng paggawa ng iba't ibang di-makatarungang gawain. Halimbawa, isang biyuda ang humiling sa kanya na pautangin siya ng pera para mapakasal ang kanyang anak na babae. Babayaran sana niya ang utang pagkatapos ng pag-aani at pag-aalis ng butil. Siya naman ay binigyan ng pera sa kundisyong ilipat niya sa pangalan niya ang kanyang lupain para sa pagtatayo ng bahay. Dahil nangangailangan, ibinigay ng kawawang babae ang lahat ng hinihiling niya. May isa pang lalaki na humiram ng pera para bayaran ang utang niya sa bangko. Babayaran sana niya ang pera pagkatapos ng pag-aani ng bulak, ngunit hindi pumayag ang hindi makatarungang ulo ng sambahayan at hiniling ang buong taniman bilang kapalit. Ang kawawang lalaki, sa takot na mapahamak siya ng bangko, ay ibinigay ang kanyang taniman. Isang ikatlong lalaki ang humiram ng kaunting pera para bayaran ang mga doktor, at hiniling ng salbaheng manghihiram ng pera ang isang baka mula sa kanya. Ibinigay ng mahihirap na lalaki sa kanya ang hinihiling nito. Sa ganitong paraan, nakapagtipon ang lalaking ito ng napakalaking kayamanan. Gayunpaman, ang lahat ng sama ng loob ng mga nagdusa ay bumagsak hindi lamang sa kanya at sa kanyang asawa, kundi pati na rin sa kanilang mga anak. Kaya naman, nagkabisa ang mga espirital na batas, at ang mismong mga miyembro ng pamilya ng di-makatarungang mayaman na lalaki ay napunta sa kalagayan ng mga kanilang inapi. Kaya, upang mabayaran ang mga doktor at iba pang gastusin kaugnay ng mga karamdaman, aksidente, at iba pang kapahamakan, ipinagbili nila ang lahat ng pag-aari nila sa napakababang halaga. Mula sa pagiging mayayamang tao, naging pulubi sila, at isa-isa silang pumanaw. Siyempre, huhusgahan sila ng Diyos alinsunod sa Kanyang dakilang pag-ibig at katarungan. Ngunit ang mga, sa kanilang pangangailangan, ay napilitan magbenta ng kanilang huling pag-aari upang bayaran ang doktor o iba pa, at dahil dito ay naghirap, ay makakatanggap ng kanilang gantimpala alinsunod sa kawalang-katarungang kanilang tiniis. Samantala, ang mga di-makatarungan, sa pamamagitan ng pagdurusa sa ganitong mga kapahamakan, ay nababayaran ang kanilang mga utang sa Diyos.

Ang siyang gumagawa sa atin ng hindi makatarungan ay nagpapakita ng kabutihang-loob sa atin

— Geronda, paano natin dapat tratuhin ang isang taong hindi patas ang pagtrato sa atin?

— Paano natin siya dapat ituring? Bilang ating dakilang tagapagkaloob, na nagdedeposito sa bangko ng Diyos para sa atin. Ang ganoong tao ay pinagyayaman tayo magpakailanman. Hindi ba iyon sapat? Hindi ba iniibig natin ang mga gumagawa ng mabuti sa atin, hindi ba ipinapahayag natin ang ating pasasalamat sa kanila? Sa eksaktong parehong paraan, dapat nating mahalín at pasalamatan ang mga hindi patas sa atin, sapagkat ginagawa nila sa atin ang isang pabor para sa walang hanggan. Kung paanong ang mga hindi matuwid ay magpakailanman na pinagkakaitan ng katuwiran, gayon din naman ang mga taos-pusong tumatanggap ng kawalan ng katarungan ay tumatanggap ng walang hanggang katuwiran.

Isang taimtim na lalaki, ang pinuno ng isang pamilya, ang nagtitiis ng maraming kawalang-katarungan sa kanyang pinagtatrabahuhan. Ngunit taglay niya ang malaking kabaitan, at tiniis niya ang lahat ng mga kawalang-katarungan nang walang reklamo. Minsan ay napunta siya sa Athos, binisita niya ako sa aking selda, at nang ikwento niya sa akin ang kanyang mga pagsubok, tinanong niya: 'Ano ang payo mo sa akin?' — 'Ituloy mo ang sinimulan mo,' ang sagot ko. Magtiwala sa banal na katarungan at banal na ganti, at magpakita ng pasensya. Sa Diyos, walang bagay na nawawala. Sa paggawa nito, inilalagay mo ang iyong kayamanan sa bangko ng Diyos. Walang duda na sa buhay na darating ay makakatanggap ka ng ganti para sa mga pagsubok na dumating sa iyo. Ngunit, bukod dito, alamin mo rin na ang Mabuting Diyos ay nagbibigay ng ganti sa taong inapi nang hindi makatarungan kahit sa

buhay na ito; kung hindi man palagi sa kaniya mismo, tiyak naman sa kanyang mga anak. Inaalagaan ng Diyos ang Kanyang nilikha; Nalaman Niya [kung paano siya gantimpalaan]."

Kung magtiyaga ang isang tao, nauuwi sa ayos ang lahat. Inaayos ng Diyos ang lahat. Ngunit kailangan ang pagtitiis—isang pagtitiis na lampas sa pangangatwiran. Dahil nakikita at pinangangalagaan ng Diyos ang lahat, dapat lubos na ipagkatiwala ng tao ang sarili sa Kanya. Tingnan si Jose⁵² —pagkatapos ng lahat, nanahimik siya nang ipagbili siya ng kanyang mga kapatid bilang alipin. Maaari sana niyang sinabi: "Ako ang kanilang kapatid," ngunit hindi siya umimik — subalit kalaunan ay nagsalita ang Diyos ng Kanyang salita at ginawa Siyang pinuno. Kung, gayunpaman, kulang sa pasensya ang isang tao, ang kanyang buhay ay nagiging paghihirap — gusto nilang mangyari ang lahat ayon sa kanilang kagustuhan, upang maging komportable sila. Ngunit, siyempre, hindi sila makakahanap ng kapayapaan, at hindi lumalabas ang mga bagay ayon sa kanilang inaasahan.

Kung ang isang tao ay nakaranas ng kawalan ng katarungan sa buhay na ito sa kamay ng mga tao o demonyo, hindi nag-aalala ang Diyos tungkol dito, sapagkat nakikinabang ang kaluluwa ng taong iyon. Gayunpaman, madalas nating sinasabi na may hindi patas na pagtrato sa atin, samantalang sa katotohanan, tayo mismo ang hindi patas sa iba. Sa ganitong kaso, dapat tayong maging mapagmatyag at mapagtanto na tayo mismo ang may kasalanan.

***"Ibigay ninyo kay Cesar ang mga bagay na kay Cesar"*⁵³**

— Geronda, kapag bumibili kami ng gamit para sa monasteryo, may ilang tinderero na ayaw magbigay ng resibo.⁵⁴ Ano ang dapat naming gawin sa ganitong mga pagkakataon?

— Dapat laging magbigay sa iyo ng resibo, ngunit bukod doon, kayo mismo ang dapat maglimita sa inyong mga kahilingan. Ilimitahan ninyo ang inyong mga pangangailangan sa mga bagay na mahalaga; huwag magpa-gawa ng hindi kailangang konstruksyon o pagkukumpuni. Kung ako ang nasa kalagayan ninyo, iyan mismo ang gagawin ko. At ano man ang kailangan, tatalabasin ng Diyos. Sa pamamagitan ng hindi paghingi ng invoice, inaakit natin ang iba na magkasala, na nagsasabing: 'Kung pati mga monasteryo ay kumikilos nang ganito...' Napagtatanto mo ba kung paano tayo—mga taong nagsusumikap tuparin ang mga utos ng Diyos—nag-uudyok sa iba kapag kumikilos tayo nang ganito? *'Ibigay ninyo kay Cesar ang sa kay Cesar,'* sabi ng Banal na Kasulatan. Kapag nagpapadala ako ng mga liham hindi sa pamamagitan ng koreo kundi sa pamamagitan ng ibang tao, naglalagay pa rin ako ng selyo sa sobre. Ang mga taong makamundo ay naghahanap ng dahilan para sa kanilang sarili sa ganitong mga bagay, ngunit kung ang mga monasteryo ay kumikilos sa parehong paraan, ipinapakita nito ang kanilang kawalang-tapat at na ang Ebanghelyo ay naisantabi na para sa kanila. Sa hindi pagbibigay ng materyal na bagay na nahahawakan (tulad ng utos ng Ebanghelyo: 'Kung ninanais ng sinuman ang iyong kamiseta, ibigay mo rin sa kanya ang iyong amerikana'⁵⁵), nagbibigay tayo ng masamang halimbawa, at pagkatapos ay ina-justify ng mga taong makamundo ang kanilang mga pagkukulang, naghahanap ng mga dahilan upang mapagaan ang kanilang budhi. Dapat tayong maging maingat, sapagkat sa Araw ng Paghuhukom ay wala tayong magiging dahilan. Ang ating tungkulin ay makamit, higit sa lahat, ang espirituwal na pakinabang at hindi lamang ang materyal. At kung, sa anumang dahilan, hindi ka nabigyan ng resibo, dapat mong isipin na nakaranas ka ng espirituwal na pagkalugi.

⁵² Tingnan ang Genesis 37:20 at sumunod.

⁵³ Roma 13:7.

⁵⁴ Sa hindi pagbibigay ng resibo, itinatago ng mga mangangalakal ang transaksyon sa mga awtoridad sa buwis, at hindi nababayaran ng mamimili ang kinakailangang buwis, na sa Gresya ay napakataas (hanggang 25% ng halaga ng mga kalakal). – *Tala ng tagasalin.*

⁵⁵ Ihambing sa Mateo 5:40.

— At kung minsan, Geronda, nangyayari ito: may isang tao na nag-aambag ng maliit na halaga ng pera sa monasteryo at humihiling ng resibo na nagsasabing mas malaki ang inambag niya. Ano ang dapat gawin sa ganitong mga pagkakataon?

— Sabihin mo sa kanya: "Hindi kami nag-iisyu ng resibo para sa malalaking halaga. Kung hindi iyan ang gusto mo, ibalik namin ang pera mo; baka matupad ang iyong nais sa iba." Mag-ingat kang huwag mahawa sa ganitong uri ng karamdaman.

— Isang monghe, Geronda, ang humiling sa amin na paalisin siya sa monasteryo upang makakuha siya ng benepisyong para sa kawalan ng trabaho, at pagkatapos ay bumalik na magtrabaho kasama namin.

— Hindi, kapatid ko, hindi iyon tama! Kung ang isang tao ay may kahit kaunting konsensya, hindi siya sasang-ayon sa ganoong bagay. Hindi angkop ang pakikipagsabwatan sa ganoong mga usapin sa isang monasteryo. Mas mabuting bayaran siyang doble — kahit na walang ekstrang pera ang monasteryo — basta't hindi siya gumagawa ng ganoong pandaraya. Sapagkat ito ay isang mabigat na kasalanan! Ang pagpapala ay nagbubunga ng pagpapala, ngunit ang kabulaanan ay nagdudulot ng kapahamakan. Mag-ingat ka nang husto sa bagay na ito. At huwag makipagtawaran sa mga nagtatrabaho sa monasteryo, sapagkat pagkatapos nito ay nagdudulot ito ng sunog at pagkawasak sa mga monasteryo.

Ang isang kawani ng pamahalaan ay sumusumpa na gagampanan nang tapat ang kanyang tungkulin.⁵⁶ Kami, mga monghe, ay hindi kumukuha ng ganoong panunumpa, kundi ng isang panunumpa na dalawang beses na mas dakila: kumukuha kami ng espirituwal na panunumpa, at kung lalabagin namin ito, ang aming kasalanan ay doble ang tindi. Subukang panatilihin ang iyong balanse, upang mapanatili sa buhay mong monghe ang isang bagay na naiiba [hindi-pangmundo]. Nakikita kong paputok na ang pigsang. Puputok ito at malilinis. Sa mga nasa maling kalagayang espirituwal, hindi ipinagkakaloob ng Diyos ang Kanyang Grasya — kung hindi, katulad na rin Niya ng tinutulungan ang diyablo. Pagsikapan ninyong maging tapat at matapat. Ang nangyayari ngayon ay parang kalagayan ng isang lasing na halos hindi makatayo. Magtatagal kaya ang ganoong bagay? Sasabog ang poot ng Diyos. Malapit na tayong humarap sa isang pagsubok. Sa unang yugto, ang dumi ay ihihiwalay mula sa ginto; sa ikalawa, malilina kung ilang karat ng ginto ang nasa bawat isa sa atin.

Ang mundo ay naging isang sapot ng mga kasinungalingan. Ang mga tao ay nagiging mga sinungaling; gumawa sila ng isa na namang konsensya para sa kanilang sarili. Ngunit hindi ako maaaring maging sinungaling; hindi ko maaaring ipagkanulo ang tunay kong pagkatao dahil lang hinihingi ito ng lipunan. Mas pipiliin kong magdusa. Dapat mag-ingat ang isang tao na huwag mahulog sa paikot-ikot na ito ng mundo. Ngunit ang kasalukuyang sistemang pang-ekonomiya ay hindi naghihikayat sa mga tao na maging tapat. Napipilitan silang mag-underreport ng kanilang kita sa mga awtoridad sa buwis at gumawa ng iba pang ganoong kalokohan. Pinagsabihan ko pa nga nang mabuti ang ilang tax inspector na kakilala ko—mga taong may pananampalataya. "Ano ba'ng ginagawa ninyo?" tanong ko sa kanila. "Subukang panatilihin kahit kaunti lang ang inyong integridad!" Alam mo ba kung ilang tao ang nagrereklamo tungkol sa inyo? May lalaking pumupunta sa tanggapan ng buwis at nagsasabing, 'Isang milyon ang kita ko,' at isinusulat ng inspektor ng buwis na tatlong milyon ang kita niya. May ilan na idinedeklara lang ang isang katlo ng kanilang kita, kaya tinuturing ng mga inspektor ng buwis na mandaraya ang iba pa at pinagsasama-sama na lang nila ang lahat. Ngunit kung ang isang taong may konsensya ay lumalapit sa inyo, sa pamamagitan ng pagpataw sa kanila ng buwis na tatlong beses na mas malaki, pinipilit ninyo silang maging magnanakaw. Sa madaling salita, sa halip na magkaroon ng kahit kaunting positibong epekto sa pangkalahatang kalagayan, ginagawa ninyo ang kabaligtaran." Bilang tugon dito, sinabi nila sa akin na hindi nila matukoy kung kailan sila sinasabihan ng katotohanan at kung kailan sila pinapagsinungalingan. "Matutukoy mo ang pinagkaiba," sabi ko,

⁵⁶ Ang mga kawani ng pamahalaan sa Gresya ay nanunumpa na gampanan nang tapat ang kanilang tungkulin. — *Tala ng tagasalin*.

"kung mamumuhay ka nang espiritwal. Doon, matutukoy mo ang katotohanan mula sa kasinungalingan. Pagpapaliwanagin ka ng Diyos, at magiging malinaw ito sa iyo."

Naging kasinungalingan na ang mundo

Ang kasamaan ng mga tao ay lumampas na sa lahat ng hangganan. Pinagsisikapan ng mga tao na linlangin ang isa't isa at itinuturing ang panlilinlang bilang isang tagumpay. Tunay nga, naging kasinungalingan na ang mundo! Lahat ng bagay ay ginagawa nang hindi tapat, pabaya, ngunit mas mataas pa ang singil nila kaysa noong nakaraan. At sa pangkalahatan, ano man ang kunin mo, lahat ay naging kasinungalingan at panlilinlang. Noong isang beses, may nagdala sa akin ng ilang punla ng kamatis. Bawat halaman ay itinanim sa isang maliit na plastik na supot, na puno ng mga bugkos ng lupa na hinaluan ng matuling na lupa at magaspang na buhangin, para hindi makatakas ang kahalumigmigan mula sa supot. Sa madaling salita, mahirap diligan ang mga punla ng tubig! Hindi naman pinataba ang timpla — binudburan lang ng kaunti sa ibabaw — pero para namang paminta! Aba, nang inalis ko ang mga punla sa mga supot, lumabas na nabulok na lahat ng ugat. Kinailangan kong takpan nang buo ng lupa ang mga punla nang ilang sandali para makapagtubo sila ng bagong ugat.

Naku, ang galing nilang mandaya! Noong isang beses, may nagdala sa akin ng malaking kahon ng kendi. Hindi ko ito binuksan at naghintay ako na dumating ang isang malaking grupo ng mga peregrino. "Kung hindi," naisip ko, "ay hindi maubos ang mga kendi at sisirain sila ng mga langgam sa nakabukas na kahon." Isang araw, nang magtipon ang maraming tao, tinantya kong sasapat ang kendi sa kahon para sa lahat at magkakaroon pa ng sobra. Nang buksan ko ang kahon, nakita kong halos buong laman nito ay polystyrene, at maliit na maliit lang ang espasyo sa gitna para sa mga kendi — sa madaling salita, halos walang laman ang kahon! Sa isa pang pagkakataon, may nagdala sa akin ng magandang kahon ng Turkish delight na may laso. "Itatabi ko ito para sa mga bata sa Afonia,"⁵⁷ — ang sabi ko sa sarili. Ngunit nang buksan ko ito, lumabas na luma na at matigas na ang Turkish delight. Hindi ko binibigyan ang mga tao ng ganoon katigas na Turkish delight — pinipili ko ang mas malambot.

— Geronda, hindi ba napagtatanto ng mga gumagawa nito na hindi ito totoo?

— Itinuturing nilang tagumpay iyon, dahil sa ating panahon ay naging uso na ang kasalanan at ang kabulaanan ay itinuturing na katusuhan. Sa kasamaang palad, pinapatalas ng makalupang espiritu ang isip sa katusuhan, at sinumang kumikilos nang hindi makatarungan sa kanyang kapuwa ay itinuturing itong isang tagumpay. Bukod pa sa lahat ng iyon, sinasabi ng mga tao tungkol sa kanya: "Tingnan mo siya, ang tuso, para siyang demonyo!" — samantalang sa kaloob-looban, pinahihirapan ang taong ito ng mga paratang ng kanyang budhi, at nararanasan niya ang kaunting paghihirap ng impierno.

Kung ang isang tao ay matuwid, ang Diyos ay nasa panig niya

Sa ngayon, wala nang sapat na puwang sa mundong ito para sa lahat. Kung nais ng isang tao na mabuhay nang tapat at espiritwal, wala siyang lugar sa mundo.

— Ngunit bakit, Geronda, wala nang lugar para sa kanya?

— Kung ang isang sensitibo at pinong tao ay mapunta sa gitna ng kalupitan at kawalang-pakialam, at ang kanilang buhay ay maging walang pag-asa, paano nila ito titiisin? O kailangan ba nilang, tulad ng iba, maging bastos, sumunod sa iba sa lahat ng bagay, o kaya ay umalis? Ngunit hindi rin sila maaaring umalis, dahil kailangan nilang kumita ng pera sa anumang paraan. Halimbawa, sinasabi ng isang mangangalakal ng dayami sa kanyang manggagawa: "Pinagkakatiwalaan kita dahil hindi ka

⁵⁷ Afoniada (Akademyang Eklesiastiko ng Bundok Athos) – isang paaralang paninirahan para sa mga batang lalaki na matatagpuan sa Bundok Athos. Itinatag noong 1753. Bilang karagdagan sa mga asignaturang kasama sa kurikulum ng sekondaryang paaralan, pinag-aaralan ng mga mag-aaral sa Athoniada ang mga disiplinang teolohikal at eklesiastikal (Banal na Kasulatan, mga buhay ng mga santo, liturhiya, Lumang Griyego, pag-awit ng simbahan ng Byzantine, ikonograpiya, atbp.). – *Tala ng tagasalin*.

nagnanakaw. Ngunit kailangan mong haluin ang bulok na dayami sa mabuting dayami. Kapag nag-aangkat ng clover, kailangan mong haluan ng ilang bulto ng bulok ang mga mabubuti." Para mapanatili ang isang tapat na manggagawa, ginagawa siyang panginoon ng mga manggagawa ng amo, ngunit pinipilit siyang gawin ang sinasabi ng amo — kung hindi, matataboy siya. Pagkatapos, hindi na makatulog ang kawawang tao, at nagsisimula nang uminom ng gamot. Alam mo ba kung paano naghihirap ang mga taong ito! Alam mo ba kung anong mga paghihirap, anong pang-aabuso ang tinitii ng marami sa trabaho mula sa kanilang mga amo? Wala nang pag-asa ang buhay nila. At ano ang magagawa nila? Magbitiw sa trabaho? May pamilya sila. Manatili? Parang pagpapahirap ito. Isang patigang daan na wala nang mapuntahan. Parang butil ng trigo sa pagitan ng dalawang gilingan — mas mabuti pang sumigaw ka na lang. Kailangan mo itong tiisin, labanan mo ito.

Nangyayari rin ito nang ganito: lahat ng trabaho ay ipinapasa sa isang tao, habang ang kanyang katrabaho ay pumupunta lang para kunin ang kanyang sahod. May kilala akong isang ganoong tao; siya ay manager sa isang organisasyon. Pagkatapos ng eleksyon, tinanggal siya sa kanyang posisyon at pinalitan ng ibang lalaki — isang miyembro ng partidong nakapuwesto. Ang bagong manager na ito ay wala pa nga pinag-aralan sa haykul. Ginawa siyang manager, pero hindi niya alam ang trabaho, kaya hindi nila mailipat ang nauna sa kanya sa ibang posisyon. Ano ang solusyon nila? Ganito: naglagay sila ng isa pang mesa sa opisina ng manager! Ang dating manager ang gumawa ng lahat ng trabaho, habang ang bago ay nakaupo lang at walang ginagawa: sigarilyo, kape, tsikahan... Walang hiya, walang konsensya! At higit pa rito, hindi rin naman siya henyo — puro kalokohan ang sinasabi niya, habang lahat ng responsibilidad ay napupunta sa dating manager. Naging sobra na nang napilitan nang umalis ang kawawang lalaki. "Makinig ka," sabi niya sa bago, "sa tingin ko aalis na ako. Sikip ang opisina namin—halos hindi na kasya ang dalawang mesa. Mas mabuti pang mag-isa ka na lang." At umalis nga siya, dahil ginawa ng katrabaho niyang lalaki ang buhay niya na parang impyerno. At hindi lang ito isang araw o dalawa, kundi araw-araw na may ganoong tao na nakabantay sa'yo—tunay na pagpapahirap 'yan!

Karaniwan, itinutulak ng mga tao ang isang matuwid na tao sa pinakahuling bahagi ng pila, o kaya ay hindi na siya isinasama. Ang ganitong mga tao ay tinatrato nang hindi makatarungan; dinadaganan sila, o, gaya ng kasabihan, tinatawid ng mga tao ang kanilang bangkay. Ngunit habang mas pinipiga ng mga tao ang ganoong matuwid na tao, mas ibinababa nila siya, mas itinaas at pinatitibay siya ng Diyos — gaya ng tubig na nagtutulak sa palutang pataas. Gayunpaman, kailangan ng labis na pasensya. Sa pamamagitan ng pasensya, maraming bagay ang nauumpisa sa ayos. Sinumang nagnanais na mamuhay nang marangal at maging tapat sa kanilang gawain—maging manggagawa man, mangangalakal, o iba pa—dapat nilang ipasyang, matapos magsimulang magtrabaho nang tapat, darating ang panahon na, halimbawa, wala na silang magagamit para bayaran ang upa—kung, sabihin nating, may tindahan sila. Ngunit sa ganitong paraan, darating sa kanila ang biyaya ng Diyos. Gayunpaman, hindi dapat hangarin [sa pamamagitan ng katapatan at mababang presyo] na makaakit ng maraming mamimili at kliyente hangga't maaari. Hindi iyon ang dapat na layunin [ng katapatan]—sa ganoong kaso, wala ang ibibigay ng Diyos. Hindi pababayaan ng Diyos ang isang tao kung sasabihin niya: 'Mabubuhay ako ayon sa kalooban ng Diyos. Hindi ako kikilos nang hindi makatarungan sa sinuman. Sasabihin ko ang tunay na presyo ng bawat bagay: halimbawa, ang ito ay nagkakahalaga ng limampung drachma, at iyon ay dalawang daan.' Gagawin niya ito, samantalang ang isa pang mangangalakal ay magbebenta ng paninda na nagkakahalaga ng limampung drachma sa halagang limang daan — at yayaman. Gayunpaman, sa huli ay mahuhuli ang mandaraya, at darating ang panahon na kailangan niyang isara ang kanyang tindahan, dahil wala na siyang magagamit na pambayad kahit sa upa. At ang tapat na mangangalakal ay unti-unting darating sa puntong hindi na mauubos ang kanyang mga kostumer, at upang makayanan ang pagdagsa, mapipilitan siyang patuloy na kumuha ng mas maraming tagapagbenta! Ngunit una,

kailangan munang pagdaanan ang mga pagsubok. Sinusubok ang isang mabuting tao kapag dumaraan siya sa kamay ng masasama — na parang lana sa makina ng pagsusuklay.

Kung ang isang tao ay makinig sa diyablo, namumuhay sa pamamagitan ng katusuhan at panlilinlang, hindi pinagpapala ng Diyos ang kanyang mga gawain. Ang ginagawa ng mga tao sa pamamagitan ng panlilinlang ay walang tagumpay. Maaaring mukhang umuunlad ang mga gawain ng mga mapanlinlang, ngunit sa huli ay gugumuho rin sila. Sa anumang gawain, ang pinakamahalaga ay simulan ito nang may paghahanap ng pagpapala ng Diyos. Kung ang isang tao ay namumuhay nang matuwid, ang Diyos ay nasa kanyang panig. At kung, higit pa rito, siya ay may kahit kaunting katapangan sa harap ng Diyos, nagagawa ang mga himala. Sa pamamagitan ng pamumuhay ayon sa Ebanghelyo, ang isang tao ay namumuhay kasama ni Kristo at may karapatang tumanggap ng banal na tulong. Paano nga ba magiging iba? Pagkatapos ng lahat, karapat-dapat sila rito. Ito ang mismong saligan ng lahat. Kung naroroon ito, wala nang dapat ikatakot. Ang mahalaga ay ang bawat isa sa ating mga gawa ay dapat kaaya-aya kay Kristo, sa Ina ng Diyos, at sa mga santo. Kung gayon, ang pagpapala ni Kristo, ng Ina ng Diyos, at ng mga santo ay mananatili sa atin, at ang Banal na Espiritu ay maninirahan sa loob natin. Ang katapatan ng isang tao ang pinakamahasag na Matapat na Punò. Kung ang isang tao ay hindi tapat at may hawak ng piraso ng Punong-kahoy ng Katapatan, para na ring wala siyang anumang hawak. Ngunit kahit na ang isang tapat na tao ay kulang sa piraso ng Punong-kahoy ng Katapatan, tumatanggap pa rin siya ng banal na tulong. At isipin mo nga, kung bukod sa kanilang katapatan ay mayroon din silang piraso ng Punong-kahoy ng Katapatan!

Ang isang matuwid na tao ay tumatanggap ng kanyang gantimpala kahit sa buhay na ito

Nakita ko ang mga kaluluwa na, bagaman di-makatarungang napagkamalian, ay tiniis ang kawalang-katarungan nang may mabubuting hangarin, at bumuhos sa kanila ang Biyaya sa buhay na ito. Maraming taon na ang nakalipas, dinalaw ako ng isang debotong Kristiyano — isang payak at mabait na lalaki. Hiningi niya sa akin na ipanalangin ang kanyang mga anak, upang liwanagan sila ni Cristo at, pagdating nila sa hustong gulang, hindi sila magrereklamo laban sa kanilang mga kamag-anak dahil sa malaking kawalang-katarungang ginawa nila sa kanila. Pagkatapos ay sinabi niya sa akin ang dahilan, at naunawaan kong tunay siyang taong may takot sa Diyos. Siya ang panganay sa limang anak ng kanyang ama, at nang hindi inaasahang pumanaw ang kanilang ama, siya ang pumalit bilang sandigan ng kanyang mga kapatid. Tulad ng isang mabuting ama, nagsikap siya nang walang pagod, nagtamo ng mga ari-arian at lupain, at nagbigay para sa pamilya. Pinakasal niya ang dalawa niyang kapatid na babae. Nag-asawa rin ang kanyang mga nakababatang kapatid na lalaki at kinuha nila para sa kanilang sarili ang lahat ng magagandang lupang sakahan, taniman ng olibo, at iba pa, iniwan siya na may mga lupang tigang, hindi mataba, at mabuhangin. Sa kalaunan, nag-asawa rin siya at nagkaroon ng tatlong anak. Hindi na siya binata at naisip na kapag lumaki na ang kanyang mga anak, baka mapagtanto nilang hindi sila pinakitunguhan nang patas at magrereklamo. 'Hindi ako naiinis sa kawalang-katarungang ito,' sabi niya sa akin, 'dahil binabasa ko ang Salmo. Isang kathisma sa gabi at dalawa bago sumapit ang madaling-araw. Halos natutunan ko na ang Awit nang kabanata, at wala ni isang awit ang nagsasabing umuunlad ang mga taong hindi matuwid, kundi sinasabi nito na inaalagaan ng Diyos ang mga matuwid. Ako, ama ko, ay hindi nagdadalamhati sa lupang nawala sa akin — nagdadalamhati ako para sa mga kapatid kong sinisira ang kanilang kaluluwa." Umalis ang pinagpalang lalaki. Muling bumisita siya sa akin mga sampung taon ang nakalipas. Masigla siyang dumating at nagtanong: 'Naalala mo pa ba ako, Ama, naalala mo ba?' — 'Oo,' ang sagot ko, at tinanong ko kung kamusta na siya. "Ngayon," sabi niya, "mayaman na ako!" — "Paano 'yan, kapatid, naging mayaman ka?" — "Ganito: ang mga walang kwentang lupang mabuhangin na pag-aari ko ay tumaas nang husto ang halaga, dahil nasa tabing-dagat pala ang mga iyon. Ngayon, marami na akong pera, at dumating

ako sa iyo para itanong kung ano ang dapat kong gawin dito." — "Magpatayo ka," sabi ko, "ng munting bahay para sa iyong mga anak at magtabi ka ng pera para sa kanilang edukasyon — hanggang sa makatayo na sila sa sarili nilang mga paa." — "Para sa mga anak," wika niya, "may nakalaan na ako, pero marami pa rin ang natitira." — "Kung ganoon, tulungan mo ang mga mahihirap — una ang mga kamag-anak mo, at pagkatapos ay ang iba." — "Tinulungan ko na sila, Ama, pero marami pa rin ang natitira!" — "I-donate mo ang pera para sa pagtatayo ng simbahan at mga kapilya sa iyong nayon." — "Nag-ambag na rin ako diyan, pero marami pa ring natitira!" Pagkatapos ay sinabi ko sa kanya na ipagdarasal ko na liwanagan siya ni Cristo upang gumawa ng mabuti kung saan ito pinakakailangan. Pagkatapos ay tinanong ko: "Kamusta na ang mga kapatid mo? Saan sila?" Bigla siyang humagulgol at sa pagitan ng kanyang mga luha ay sinabi: "Ewan ko, Ama, nawala na pati ang bakas nila. Pinagbili nila ang mga lote sa baryo, ang mga taniman ng olibo at ang mga sakahan. Kung nasaan sila ngayon — ewan ko. Una silang pumunta sa Alemanya, tapos sa Australia, at ngayon ay wala nang balita tungkol sa kanila." Hindi ko alam na ganoon siya kalulungkot para sa kanyang mga kapatid, at pinagsisihan kong tinanong ko siya tungkol dito. Pagkatapos noon, pinagaan ko ang loob niya, at umalis siya nang payapa. Sinabi ko sa kanya, "Manalangin tayo nang magkasama upang makatanggap din tayo ng magandang balita tungkol sa kanila." Pagkatapos ay sumagi sa isip ko ang sumusunod na salmo: "*Nakita ko ang masamang tao na mayabang at nagtatayog na parang mga sedro ng Lebanon; ngunit nang lumipas ako, wala na siya; hinanap ko siya, ngunit wala akong nakitang bakas niya.*"⁵⁸ Ganito mismo ang nangyari sa kanyang mga kapus-palad na kapatid.

Kaya, walang mas masahol pa kaysa sa kawalan ng katarungan. Kaya, magsikap kayong magkaroon ng pagpapala ng Diyos sa anumang inyong gagawin.

Kabanata 5. **"Pagpalain, at huwag sumpain..."⁵⁹**

May isang lalaki ang nagtanong sa akin: "Bakit tayo umaawit sa panahon ng Dakilang Kwaresma: 'Maghatid ka ng kasamaan sa kanila, O Panginoon, maghatid ka ng kasamaan sa mga mayabang sa lupa.'⁶⁰ Tiyak na ito ay isang sumpa." Sumagot ako sa kaniya: "Kapag ang mga barbaro, nang walang anumang dahilan, ay naglunsad ng digmaan laban sa isang tiyak na bayan, na nanaisin silang wasakin, at nanalangin ang bayan na sumapit sa kanila ang kasamaan — ibig sabihin, masira sana ang kanilang mga karwahe, magkasakit ang kanilang mga kabayo, may hadlang sa kanila — mabuti ba ito o masama? Ito mismo ang ibig sabihin ng Banal na Kasulatan—na dapat silang makatagpo ng hadlang sa kanilang landas. Hindi ito sumpa."

— Geronda, kailan nagkakaroon ng kapangyarihan ang isang sumpa?

— May kapangyarihan ang sumpa kapag ito ay reaksiyon sa kawalang-katarungan. Halimbawa, kung ang isang babae ay ginagawang katawa-tawa ang isa pa — na naghihirap — o sinasaktan siya, at isinumpa siya ng biktima, mapuputol ang angkan ng gumawa ng kawalang-katarungan. Sa madaling salita, kung saktan ko ang isang tao at siya ay manumpa sa akin, magkakaroon ng bisa ang kanyang sumpa. Pinapayagan ng Diyos na magkaroon ng bisa ang mga sumpa, gaya ng pagpapahintulot Niya, halimbawa, na ang isang tao ay pumatay ng iba. Gayunpaman, kung walang kawalang-katarungan, ang sumpa ay bumabalik sa nagmula rito.

— At paano malalaya ang isang tao mula sa sumpa?

⁵⁸ Awit 36:35–36.

⁵⁹ Tingnan ang Roma 12:14.

⁶⁰ Isa. 26:15.

— Sa pamamagitan ng pagsisisi at kumpisal. Marami akong alam na ganitong mga kaso. Mga taong nagdusa dahil sa sumpa, nang mapagtanto nilang sinumpa sila dahil may kasalanan sila, ay nagsisi, nagkumpisal, at naglaho ang lahat ng kanilang mga problema. Kung ang may kasalanan ay magsabi: 'Diyos ko, nagkasala ako ng ganito at ganoon. Patawarin mo ako!' — at nang may paghihirap at taos-puso ay ikumpisal ang kanyang mga kasalanan sa isang pari, pagkatapos ay papatawarin siya ng Diyos, sapagkat Siya ang Diyos.

— Ang parusa ba ay bumabagsak lamang sa taong tinutukan ng sumpa, o pati na rin sa pinagmulan nito?

— Ang taong tinuturuan ng sumpa ay naghihirap sa buhay na ito. Gayunpaman, ang taong pinagmulan ng sumpa ay naghihirap sa buhay na ito at maghihirap pa sa susunod, dahil kung hindi siya magsisisi at magkumpisal, siya ay parurusahan doon ng Diyos bilang isang kriminal. Sige, maaaring may nagmalupit sa iyo sa isang paraan. Ngunit sa pamamagitan ng pagsumpa sa taong nagmalupit sa iyo, para ka nang kumukuha ng baril at pinapatay sila. Sa anong karapatan ka kumilos nang ganito? Kahit ano pa ang ginawa sa'yo ng taong nagkasala sa'yo, wala kang karapatang pumatay sa kanya. Kapag sinumpa ng isang tao ang iba, nangangahulugan iyon na may masamang loob siya. Nagsusumpa ang isang tao sa iba kapag, nang may matinding damdamin at galit, hinihiling niya ang kapahamakan nito.

Ang sumpang binitiw ng isang taong nasa tama ay may malaking kapangyarihan. Lalo pang makapangyarihan ang sumpa ng isang biyuda. Naalala ko ang isang matandang babae na may maliit na kabayo; pinapabayaan niya itong magpastol sa gilid ng gubat, at dahil hindi mapakali ang kabayo, tinatali niya ito ng matibay na lubid. Isang araw, tatlong magkakapitbahay mula sa iisang baryo ang pumasok sa gubat para magputol ng panggatong. Ang isa ay mayaman, ang isa naman ay biyuda, at ang ikatlo ay ulila at lubos na mahirap. Nang makita nila ang nakataling kabayo, sinabi nila: 'Kunin natin ang lubid at gamitin para itali ang mga kahoy na panggatong.' Pinutol nila ang lubid sa tatlong piraso, at bawat isa ay kumuha ng bahagi para itali ang kanilang mga buntong kahoy. At ang kabayo ay basta na lang umalis. Dumating ang matandang babae, hindi niya nahanap ang kabayo, at nagsimulang mag-alala. Nagsimula siyang maghanap kahit saan—nang mahanap niya ito, lubos na siyang napagod. Sa wakas, nang nahanap na niya ito, galit niyang sinabi: "Hayaan nilang hilahin kasama ang sinumang kumuha nito gamit ang mismong lubid na iyon!" Lumipas ang ilang panahon, at isang araw ang kapatid ng isang mayamang kapitbahay ay naglalaro gamit ang baril (na iniwan ng mga Italyano) — akala niya ay hindi ito nakarga. Ngunit lumabas na ito ay may laman, pumutok ang baril, at tumama ang bala sa leeg ng mayamang babae. Kinailangang dalhin siya sa ospital. Nagpasya silang buhatin siya pababa sa kahoy na hagdan—na parang nasa stretcher—at upang hindi mahulog ang sugatan, kinailangan nilang itali siya sa hagdan. Nahanap nila ang ninakaw na lubeng iyon, ngunit hindi ito sapat ang haba. Tumakbo sila sa mga kapitbahay, bumalik na may dalang dalawang karagdang ninakaw na piraso, tinali ang mahihirap na babae sa hagdan at dinala siya sa ospital. Sa gayon, natupad ang sumpa ng matandang babae: at siya ay 'hinila kasama sa mismong lubeng iyon'. Sa huli, namatay ang mahirap na babae — nawa'y mapahinga nang payapa ang kanyang kaluluwa. Makikita mo, bumagsak ang sumpa sa mayamang babae, na walang kakulangan sa materyal na bagay. Ang dalawang babae naman ay mahirap kaya't may ilang nagpapagaan na kalagayan para sa kanila.

Mga karamdaman at aksidente na sanhi ng sumpa

Maraming karamdaman, na hindi matukoy ng mga doktor ang sanhi, ay maaaring dahil sa sumpa. At ang mga doktor ba—talaga bang kayang matukoy nila ang sumpa? Noong isang beses, dinala sa kubo ko ang isang paralisadong lalaki. Malakas at matipuno siya, ngunit hindi siya makapangupo! Hindi yumuyuko ang katawan niya; kasingtigas ito ng tabla. Isang lalaki ang nagbuhat sa kanya sa likod,

habang ang isa naman ay sumusuporta sa kanya mula sa likuran. Naglagay ako ng dalawang troso para sa kaluluwang iyon, at nagawa niyang maupo nang maayos sa mga ito. Sinabi sa akin ng kanyang mga kasama na nasa ganitong kalagayan na siya mula pa noong siya'y labinlima at labingwalong taon na siyang nagdurusa. "Pero ba'y basta na lang mangyayari ang ganito nang biglaan?" ang nasa isip ko. "Hindi iyon maaaring mangyari; tiyak na may nakatagong dahilan." Nagsimula akong magtanong at nalaman kong may nagmumungkahi sa binata. Ano ang nangyari? Ganito: minsan, papunta siya sa paaralan, sumakay sa bus at bigla na lang bumagsak sa isang upuan. Sa isang hintuan, sumakay sa bus ang isang matandang pari at isang matandang lalaki at tumayo sa tabi niya. "Tumayo ka," sabi ng isang tao sa kanya, "ibigay mo ang upuan mo sa mga nakatatanda." Ngunit hindi siya nagbigay-pansin sa sinuman at lalo pang yumuko. Pagkatapos, sinabi sa kanya ng matandang lalaking nakatayo sa tabi niya: "Manatiling nakahiga ka nang ganyan magpakailanman — hindi ka na makakalaho." At tumuloy ang sumpang iyon. Alam mo, pasaway ang binata. "Bakit ako dapat bumangon," sabi niya, "bayad na ako sa upuan ko." Oo, pero nagbayad din naman ang lalaki. Nakatayo roon ang isang matanda at kagalang-galang na lalaki, at ikaw — isang labing-limang taong gulang na binata — ay nakakalat. "Iyan nga ang dahilan kung bakit nangyari ito," sabi ko sa kanya. "Para gumaling ka, magsisi ka. Kailangan mo ng pagsisisi." At nang agad na maunawaan ng kawawang lalaki at matanto ang kanyang kasalanan, siya ay agad na gumaling.

At gaano karaming kapighatian sa ngayon ang nagmumula sa mga sumpa, sa sama ng loob! Alamin ito: kung marami sa isang pamilya ang namamatay, o ang buong pamilya ay nasisira, ang sanhi ay nasa kawalang-katarungan, o sa kulto, o sa sumpa. Isang ama ang may anak na palaging tumatakas sa bahay at naglalakbay sa hindi alam kung saan. Minsan, sa pagkairita, sinabi ng kanyang ama sa kanya: "Tama na ako sa'yo — babalik ka nang tuluyan!" At sa mismong gabing iyon, habang pauwi na ang binata, siya ay nabundol ng kotse at namatay sa mismong harap ng kanilang pintuan. Nahulog siya at nanatiling nakahiga doon, saka binuhat ng kanyang mga kaibigan ang kanyang katawan at dinala siya pauwi. Pagkatapos noon, dumating ang kanyang ama sa Banal na Bundok at binisita ako sa aking kubo. Ipinagluksa niya at sinabi: 'Napatay ang anak ko sa mismong pintuan ng aking bahay.' Nagsimula siyang ikwento ang kanyang kuwento, at saka sinabi: "May sinabi ako sa kanya noon." — "Ano'ng sinabi mo sa kanya?" — "Palagi siyang gumagala tuwing gabi, Diyos lang ang nakakaalam kung saan; nagalit ako at sinabi ko sa kanya: 'Magsusulit ka sa akin nang isang beses at tuluyan na!' Marahil iyon ang naging dahilan ng problema?" — "Kung ganoon, ano pa nga ba?" ang sagot ko. — 'Subukan mong magsisi, magkumpisal ka.' Nakikita mo naman kung paano 'yan: sasabihin niya, 'Sa pagkakataong ito, uuwi ka nang tuluyan' — at ibabalik ang anak na patay na. At saka sisimulang magbunot ng buhok ang ama at umiyak...

Napakalakas ng sumpa ng magulang

Alamin mong napakalakas ng sumpa, at pati na ng simpleng pagkadismaya ng mga magulang. At kahit hindi man sumpain ng mga magulang ang kanilang mga anak, ngunit simpleng nadismaya lang dahil sa kanila, hindi magkakaroon ng kahit isang masayang araw ang mga anak sa kanilang buhay: ang buong buhay nila ay isang tuloy-tuloy na paghihirap. Ang ganitong mga anak ay lubos na nagdurusa sa kanilang buong buhay sa lupa. Siyempre, sa susunod na buhay ay mas magiging magaan para sa kanila, sapagkat sa pamamagitan ng kanilang pagdurusa ay nababayaran nila ang ilan sa kanilang mga utang sa lupa. Ang nangyayari ay kung ano ang sinasabi ni Santo Isaac: 'Natitikman niya ang sarili niyang Gehenna' ⁽⁶¹⁾; ibig sabihin, sa pamamagitan ng pagdurusa dito, sa buhay na ito, nababawasan ng isang tao ang kanyang paghihirap sa impierno, dahil ang pagdurusa sa buhay na ito ay paunang tikim ng

⁶¹ "Ang siyang pinaparusahan dito dahil sa kanyang kahihyan ay natitikman ang sarili niyang impierno." *Ang Banal na Ama Isaac na taga-Syria*. Mga Salita ng Asketisismo. Moscow, 1993. p. 365.

paghihirap sa impyerno. Ibig sabihin, kapag nagsimulang umiral ang mga espiritwal na batas, ang isang tao ay medyo napapalaya mula sa Gehenna, mula sa paghihirap.

Ngunit kahit ang mga magulang na sa kanilang mga salita ay 'ipinapadala' ang kanilang mga anak sa diyablo, ay 'iniaalay' sila rito. Pagkatapos noon, nagkakaroon ng karapatan ang diyablo sa mga ganitong anak; sinasabi niya: 'Iniaalay ninyo sila sa akin.' Sa Faras⁶², nanirahan ang isang mag-asawa. Ang kanilang anak ay madalas umiyak, at palagiang sinasabi ng ama: 'Dalhin ka na ng marumi!' At nangyari nga: nagsalita ang ama sa sanggol, at sa pahintulot ng Diyos, nagsimulang mawala ang bata mula sa duyan. Pagkatapos, pupunta ang kalunos-lunos na ina kay Hajjefendi.⁶³ "Pagpalain mo kami, Hajjefendi! Dinakma ng mga demonyo ang anak ko." Pupunta si Hajj Efendi sa kanilang bahay, babasahin ang mga dasal sa duyan, at babalik ang sanggol. At ganoon lang ang paulit-ulit na nangyayari. "Hajj Efendi, pagpalain ninyo siya!" paulit-ulit na sasabihin ng mahirap na babae, at tatanungin: "Paano ito magwawakas?" — "Para sa akin," sagot ng santo, "hindi mahirap pumunta sa inyo. At napakahirap ba para sa inyo na pumunta at tawagin ako? Kaya, balang araw mapapagod na ang diyablo rito, at iiwan na niya ang inyong anak nang payapa." Mula noon, hindi na nawala ang bata. Ngunit nang siya'y lumaki, tinawag siyang "anak ng diyablo." Nagkalat siya ng gulo sa buong baryo—hindi niya binigyan ng kapayapaan ang sinuman. Grabe ang paghihirap ng aking ama dahil dito!⁶⁴ Una niyang pupuntahan ang isang taga-baryo at sasabihin, "Sinabi raw ni ganito at ganoon tungkol sa iyo," pagkatapos pupunta naman siya sa iba at sasabihin din ang pareho. Nag-aaway-away ang mga tao; umabot pa sa pisikal na sagupaan. Nang mapagtanto nilang pawang maling paratang ang inihain laban sa bawat isa, nagkasundo silang hulihin ang mapanirang-puri at harapin siya. Ngunit nagawa niyang baligtarin ang sitwasyon kaya sa huli pareho silang nakikiusap ng kanyang kapatawaran! Ganoon ang tagumpay niya sa panlilinlang! Isang tunay na 'sanggol ng diyablo'! Pinayagan ito ng Diyos upang, sa pagtingin nila sa kung paano naganap ang pagkawala ng sanggol, magkamalay ang mga tao, pigilin ang kanilang sarili, at maging maingat. Hindi muna natin tatalakayin kung paano hahatulan ng Diyos ang lalaking ito. Malinaw na mayroon siyang maraming mga nagpapagaan ng kaparusahan.

Ang pinakamalaking kayamanan para sa mga taong nabubuhay sa mundo ay ang pagpapala ng magulang. Tulad ng sa buhay monghe, ang pinakamalaking biyaya ay yaong ipinagkaloob sa iyo ng iyong nakatatanda. Kaya nga sinasabi nila: 'Huwag mong laktawan ang pagpapala ng magulang.' Naalala ko ang isang ina na may apat na anak. Walang isa man sa kanila ang nag-asawa. Umiyak ang ina: 'Mamamatay ako,' sabi niya, 'sa kalungkutan: wala sa mga anak ko ang nag-asawa. Ipanalangin ninyo sila.' Balo siya; mga ulila naman ang kanyang mga anak. Nanghabag ang puso ko para sa kanila. Nanalangin ako nang paulit-ulit, ngunit wala itong naging bunga. 'May hindi maganda rito,' naisip ko. 'May isang tao,' sabi ng kanyang mga anak, 'ang nagmumungkahi sa amin.' 'Hindi,' sabi ko, 'hindi ito sumpa; halata ang sumpa... Baka sinumpa kayo ng inyong ina?' "Tama po, Ama," ang sagot nila, "mabastos kami noong bata pa kami, at palagi niya kaming sinasabihan, mula umaga hanggang gabi: 'Nawa'y maputol kayo!'" "Pumunta ka," sabi ko, "sa iyong ina at sabihin mo sa kanya ang tunay na dahilan ng iyong kamalasan, upang siya'y magbago. Sabihin mong magsisi siya, magkumpisal, at mula ngayon, nang walang patid, pagpalain ka niya." At sa loob ng isang taon at kalahati, ang apat sa kanila ay nagsimula nang magkabuo ng sariling pamilya! Tila ang mahirap na babaeng ito ay hindi lamang biyuda, kundi madalas ding magkaroon ng pag-irita at kawalan ng pag-asa. Pinabaliw siya ng mga salbaheng iyon, kaya niya silang sinumpa.

⁶² Ang pinuno ng anim na nayon ng Griyego sa Caesarea ng Cappadocia. Ang lugar ng kapanganakan ng Kagalang-galang Arsenius ng Cappadocia at ng Banal na Nakatatandang Paissius.

⁶³ Ito ang pangalang ibinigay sa Kagalang-galang Arsenius ng Kapadokya ng mga naninirahan sa Pharas.

⁶⁴ Ang ama ni Nakatatandang Paissios ang punong-baryo.

— At kung ang mga magulang ay sumumpa sa kanilang mga anak at pagkatapos ay mamatay, paano malilinis ng mga anak ang kanilang sarili mula sa sumpa ng kanilang mga magulang?

— Kapag tiningnan nilang mabuti ang kanilang sarili, malamang aaminin nila na noong kanilang panahon ay nagdulot sila ng problema, pinahirapan ang kanilang mga magulang, at iyon ang dahilan kung bakit sila sinumpa ng kanilang mga magulang. Kung matutuhan nilang kilalanin ang kanilang kasalanan, taimtim na magsisi at ikumpisal ang kanilang mga kasalanan, magiging maayos ang lahat para sa kanila. Sa pamamagitan ng paglago sa espirituwal, matutulungan din nila ang kanilang mga yumaong magulang.

— At sinumpa rin ako ng mga magulang ko, Geronda, nang pumasok ako sa monasteryo...

— Ang ganitong mga sumpa — ang mga ito lamang — ay nagiging biyaya.

"Isang marangal na sumpa"

— Geronda, tama bang kapag may nakasakit sa atin, ay sabihin natin tungkol sa nakasakit: "Babayaran siya ng Diyos sa kanyang kasamaan"?

— Ang sinumang nagsasalita nang ganoon ay ginagawang katawa-tawa ng masama. Hindi namamalayan ng taong iyon na sa pagsasalita nang ganoon, 'marangal' nilang sinusumpa ang iba. May ilang tao na inilalarawan ang kanilang sarili bilang sensitibo, mapagmahal, at mabait, at sinasabi nilang tinitiiis nila ang mga kawalang-katarungang ipinapataw sa kanila ng iba. Ngunit kasabay nito, sinasabi nila tungkol sa mga nanakit sa kanila: 'Sana'y suklian sila ng Diyos sa kanilang kasamaan.' Sa buhay na ito, ang lahat ng tao ay kumu-kumukuha ng pagsusulit upang makapasok sa isa pang buhay na walang hanggan — sa Paraiso. Sinasabi sa akin ng aking budhi na ang ganitong 'marangal na sumpa' ay hindi nakakapasar sa espirituwal na pamantayan at hindi pinahihintulutan para sa isang Kristiyano. Pagkatapos ng lahat, hindi tayo tinuruan ni Cristo ng ganitong uri ng pag-ibig. *"Ama, patawarin mo sila, sapagkat hindi nila alam ang kanilang ginagawa"* ⁽⁶⁵⁾—ito ang uri ng pag-ibig na Itinuturo Niya. Higit pa rito, ang pinakadakilang pagpapala sa lahat ay kapag tayo ay pinamumungahan nang hindi makatarungan, at tinatangap natin ito nang tahimik at may kabaitan.

Kung ang mga tao ay mababaw o mapanlinlang — yaong may masamang loob at nagbaluktot sa katotohanan — at inuusig tayo o ginagamot nang hindi makatarungan, sikapin nating, kung maaari, na huwag maghanap ng katwiran para sa ating sarili kapag tayo mismo ang apektado ng kawalang-katarungan. At hindi natin sasabihin, 'Suklian sila ng Diyos', sapagkat ito rin ay isang sumpa. Mabuti kung patawarin natin mula sa puso ang mga nagkasala sa atin, hilingin sa Diyos na palakasin tayo upang pasanin ang pasanin ng paninirang-puri, at ipagpatuloy ang ating buhay-espiritwal nang hindi gaanong napapansin. At hayaan ang mga ang nakasanayan ay humatol at pumuna sa iba na tratuhin tayo nang hindi makatarungan—dahil sa ganitong paraan ay walang kapagurang inihahanda nila para sa atin ang mga koronang ginto para sa tunay na buhay. Siyempre, ang mga taong nakikipamuhay sa Diyos ay hindi kailanman sumusumpa sa iba, sapagkat wala silang masamang loob, puro kabutihan lamang. Ang kasamaan na itinapon ng iba sa mga banal na taong ito ay pinapabanal— anumang anyo man ito. At ang mga nakikipamuhay sa Diyos ay nakararanas ng isang dakilang kagalakan na hindi nakikita ng iba.

Ang masamang mata

Ang inggit na hinaluan ng malisya ay maaaring makasakit sa iba. Ito ang masamang mata—isang gawaing demonyo.

— Geronda, kinikilala ba ng Simbahan ang masamang mata?

⁶⁵ Lucas 23:34.

— Oo, mayroon pa ngang espesyal na panalangin, 'Mula sa Masamang Mata' (⁶⁶). Ang 'masamang mata' ay nakakasakit sa iba kapag ang isang tao ay nagsasalita nang may inggit.

— Geronda, maraming tao ang humihingi sa amin ng amulet laban sa masamang mata para sa mga sanggol. Pinapayagan bang magsuot ng ganoong amulet?

— Hindi, hindi mo maaaring gawin iyon. Sabihin mo sa mga ina na maglagay ng krus sa kanilang mga munting anak.

— Geronda, kung may gumawa ng isang kahanga-hangang bagay, pinuri siya ng iba, tinanggap ng unang tao ang papuri nang may kapalaluan, at pagkatapos ay nasira ang bagay na iyon sa anumang paraan, iyon ba ang masamang mata?

— Hindi, hindi iyon masamang tingin. Sa kasong ito, pumapasok ang mga espirital na batas. Inaalang ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa tao, at iyon ang dahilan kung bakit nagkakaroon ng pinsala. Nangyayari ang masamang tingin sa mga bihirang pagkakataon. Lalo na ang mga taong may selos na may halong malisya — at iilan lamang ang ganitong uri ng tao — ay maaaring magbigay ng masamang tingin sa iba. Halimbawa, isang selosang babae ang nakakita sa isang ina na may kaakit-akit na munting sanggol at masasamang sabihing: 'Bakit wala akong ganoong anak? Bakit binigyan siya ng Diyos niyan?' Sa ganitong kaso, maaaring magdusa ang sanggol: hindi ito makakatulog, magsisimulang umiyak, magiging balisa, dahil masama ang kanyang sinabi. At kung sakaling magkasakit at mamatay ang batang iyon, ikatutuwa ng ganoong masama at mapanibugong babae. Halimbawa, may nakakita ng baka ng iba at labis na hinangad na maging kanya ito, at hindi nagtagal ay namatay ang hayop.

Gayunpaman, madalas ang ina mismo ang may kasalanan sa pagdurusa ng kanyang anak. Halimbawa, nakikita ng isang ina ang payat na sanggol ng iba at sinasabi: "Grabe, ang payat naman niya! Balat at buto na lang!" Hinahangaan niya ang sarili niyang anak, ngunit hinamak ang kay ng iba. Ngunit ang mga salitang may masamang hangarin tungkol sa anak ng iba ay tumatama sa sarili niyang supling. At ang bata, kahit walang kasalanan, ay nagdurusa dahil sa ina. Ang kawawang munting iyon ay unti-unting lumiit sa ating paningin — bilang parusa sa ina, upang maunawaan niya ang kanyang kasalanan. Ngunit, siyempre, ang bata mismo ay itinuturing na isa sa mga martir sa kasong ito. Ang mga hatol ng Diyos ay isang kalalalaman.

Ang biyayang nagmumula sa puso ay isang banal na biyaya

...Bueno, at ngayon ako naman ang 'mumungkahi sa inyo!' Narito ito: "Nawa'y punuin ng Diyos ang inyong mga puso ng Kanyang kabutihan at ng Kanyang saganang pag-ibig hanggang sa kayo'y mabaliw, upang ang inyong isipan ay matanggal sa lupa at manirahan na sa Kanya sa Langit. Kaya't magpakabaliw kayo sa banal na pagkabaliw ng pag-ibig ng Diyos! Sunugin ng Diyos ang inyong mga puso ng Kanyang pag-ibig!.." Ito ang uri ng "sumpa" na inilalapag ko sa inyo, at huwag ninyo akong pilitin na ulitin ito — sapagkat ang mabait kong "sumpa" ay nagmumula sa aking puso at dahil dito ay may kapangyarihan. Kahit noong nasa sanatorium pa ako,⁶⁷ naawa ako sa inyo. Ang ilan sa inyo ay naghintay nang walong taon, sinasabi: "Magtatayo kami ng isang monasteryo," ngunit wala pa ring bakas ng monasteryo. Lubos na kayong napagod, mga kaluluwang aba! Pagkatapos ay sinabi ko sa inyo: "Sa sandaling makalabas ako sa ospital, sisibol ang monasteryo, kasing bilis ng mga kabute pagkatapos ng ulan. Sa loob lamang ng isang taon, makakapasok ka na sa monasteryo!" At tunay nga: sa loob ng isang taon ay naitayo ang monasteryo. Noon sa sanatorium, nagsalita ako mula sa puso, at mabuti ang inyong kaisipan, kaya hindi ka pinabayaan ng Diyos. Wala akong ibang paliwanag para rito.

⁶⁶ Tingnan ang Euchologion A. Agiasmatarion. Bundok Athos. 2001. p. 161. Paulit-ulit na binigyang-diin ng Matanda na ang panalangin na "Mula sa Masamang Mata" ay maaari lamang bigkasin ng isang pari.

⁶⁷ Noong 1966

Kung makaramdam ka ng habag sa isang taong mapagkumbaba at taimtim na humihingi sa iyo na ipagdasal siya, halimbawa, upang mapalaya siya sa isang pagnanasa na nagpapahirap sa kanya, at sasabihin mo sa kanya: "Huwag kang matakot, gagaling ka," kung gayon [sa paggawa nito] ay ibibigay mo sa kanya ang pagpapala ng Diyos. Maraming pag-ibig at maraming sakit ang nasa mabuting hangaring ito, at iyan ang dahilan kung bakit ito ay may kapangyarihan. Kaaya-aya ito sa Diyos, at Tinatupad Niya ang biyaya. Kaya, ang mismong sakit na nararamdaman ng isang tao para sa iba ay, sa kanyang sarili, ay isang biyaya na.

Noong isang beses, nang ako ay sundalo, pinadala ako ng aming kumander upang tuparin ang pangakong ginawa namin kay San Juan na Tagapanguna matapos niya kaming tulungan sa digmaan. Nangako kaming bibili ng dalawang malalaking kandelabro para sa isang maliit na simbahan na inialay kay San Juan Bautista. Kaya, kinailangan kong bilhin ang mga kandelabro, at kasabay nito ay i-eskort ang isa sa aming mga kasama papuntang bayan ng Nafpaktos⁶⁸ upang siya ay iharap sa hukuman militar. Naalala ko ang sinabi ng ibang mga opisyal sa kumander: "Naku, ang galing ng escort na nakuha mo para sa kanya!" Ang kaluluwang lalaking aking sasamahan ay taga-Epirus,⁶⁹ isang musikero ang hanapbuhay, mahirap, may asawa at mga anak. Siya ay inakusahan ng pagpapasakit sa sarili, ibig sabihin, sinaktan niya ang sarili upang siya ay mapadala sa likuran. "Mas mabuti," ang rason niya, "ang mabuhay nang may isang paa kaysa mapatay." Unang dumating kami sa Agrinio,⁷⁰ kung saan may mga kakilala siya. "Halika," sabi niya, "puntahan natin sila." — "Sige," ang sagot ko, "tara na." "Tara rito, tara roon"—ano'ng magagawa ko? Kailangan kong sumama sa kanya kahit saan. Ay, ang hirap ng dinanas ko! Bukod pa rito, ayaw niyang ipasa ako sa hukuman militar. Pero naawa ako sa kawawang lalaki; labis akong naantig sa kanya, at sinabi ko sa kanya: "Makikita mo — maaayos ang lahat para sa iyo at mas magiging masagana ka kaysa sa sinuman! Magpapadala ang ating kumander ng liham na paliwanag tungkol sa iyong kaso, at ilalagay ka nila sa isang tahimik na lugar — para matulungan mo ang iyong mga anak, at magiging ligtas ang iyong buhay." Nang sa wakas ay makarating kami sa Nafpaktos, nalaman namin na nakarating na sa hukuman ang liham mula sa kumander at nasara na ang kaso laban sa aming mamamaril. Gayunpaman, hinarap niya ang banta ng pagbitay — panahon ng digmaan iyon, isang mabagsik na panahon. Nangawa ang kumander sa kanya, bilang siya ang pinuno ng pamilya, at hinirang siyang kusinero sa Recruit Distribution Centre. Lumipat ang kanyang pamilya nang mas malapit sa sentrong ito, at nakalampas siya sa digmaan nang mas mabuti kaysa sa iba; at dahil minsan ay hindi pumupunta ang mga sundalo sa kantina para sa tanghalian, may natitirang pagkain siya, at pinakain niya ang kanyang mga anak. Pagkatapos ng digmaan, sinabi ng lahat sa kanya: 'Mas naging maswerte ka kaysa sa sinuman!' Dahil naipit kami sa mga bundok, sa niyebe. Ang hinihiling ko para sa kanya ay kaaya-aya sa Diyos, dahil sinabi ko ito nang may sakit, mula sa puso. Kaya ipinagkaloob ng Diyos ang biyayang ito.

Naalala ko ang isa pang katulad na pangyayari — noong panahon ko sa Konitsa, sa Monasteryo ng Stomion. Noong ika-8 ng Setyembre, ipinagdiwang ng monasteryo ang pista ng patron nito — ang Kapanganakan ng Pinakabanal na Theotokos. Pagkatapos ng pista, iniwan ng mga peregrino ang lahat na magulo. Tahimik akong nagsimulang maglinis. Napansin kong naiwan ang kapatid kong babae at isang dalaga pa upang tumulong sa akin. Ang ikalawang dalaga ay may dalawang kapatid—isa na mas matanda, at isa na mas bata. Pareho nang kasal ang dalawang kapatid niya, ngunit siya ay nananatiling dalaga. Napakabukas-palad niyang tao! Nanatili siya upang tumulong, at nang nalinis at naayos na namin ang lahat, sinabi niya: "Ama, kung may iba pang kailangang gawin, mananatili kami at gagawin namin ang anumang kailangan." — "Napakagandang diwa ng paglilingkod!" — ang naisip ko. Pumasok

⁶⁸ Isang lungsod at pantalan sa timog-kanlurang Gresya – *Tala ng Tagasalin*.

⁶⁹ Epirus – isang rehiyon sa kanlurang Gresya – *Tala ng tagasalin*.

⁷⁰ Isang bayan sa timog-kanlurang Gresya – *Tala ng tagasalin*.

ako sa simbahan at sinabi mula sa kaibuturan ng aking puso: "Pinakabanal na Ina ng Diyos, inyong alagaan siya. Wala akong maibibigay sa kanya." Ngunit kahit pa mayroon akong maibibigay, hindi rin naman siya kumuha ng kahit ano. At ito ang nangyari pagkatapos: umuwi siya, at doon ay naghihintay sa kanya ang isang dating katrabaho ko — hindi lang basta binata, kundi isang tunay na hiyas, isang napakabuting lalaki mula sa mabuting pamilya. Nagpakasal sila at namuhay nang masaya magpakailanman. Tingnan mo kung paano siya ginawaran ng gantimpala ng Pinakabanal na Ina ng Diyos!

Kabanata 6.

Tungkol sa kung paano nagdudulot ng kapahamakan ang kasalanan

— Pinulbos mo ba ng lason ang mga puno laban sa mga uod?

— Ginawa ko, Geronda.

— Ang dami ninyong madre, pero hindi niyo man lang kayang patayin ang ilang uod! Nang salakayin ng tipaklong ang mga bukid noong pananakop, dito sa Chalkidiki,⁷¹ dinala nila ang Banal na Belong ng Pinakabanal na Ina ng Diyos⁷² mula sa Monasteryo ng Vatopedi — at ang mga tipaklong ay bumagsak sa dagat nang buo-buo. At sa Epirus, naaalala ko, tinakpan nila ang mga bukid na parang niyebe. Lahat kami ay lumabas sa mga bukid noon — tinipon namin ang mga tipaklong gamit ang mga punda at dinala palayo. At ang taggutom noon! Ayaw mong itanong... Nabawi ang trigo matapos ang mga tipaklong, pero napakahina na nito noon.

Salot ng tipaklong, digmaan, tagtuyot, sakit — mga ito ay parusa. At hindi naman nais ng Diyos na parusahan ang sangkatauhan sa ganitong paraan; hindi, ang mga kapus-palad na ito ay bunga ng paglayo ng sangkatauhan sa Diyos. Nangyayari ang lahat ng ito dahil ang mga tao ay lumalayo sa Diyos. At dumarating ang poot ng Diyos — upang maalala ng mga tao ang Diyos at humingi ng Kanyang tulong. Hindi na iniaayos ng Diyos ang lahat ng ito at nag-uutos na may isang kapahamakan o iba pa na dumating sa mga tao. Hindi, kundi ang Diyos, sa pagtingin Niya kung gaano kalayo ang mararating ng kasamaan ng tao at sa kaalaman Niya na hindi sila magbabago, ay pinapayagan Niyang mangyari ang kapahamakan — upang magising sila. Hindi nito ibig sabihin na ang Diyos mismo ang nag-aayos ng lahat ng ito.

Inutusan ni Dios si Josue (⁷³) na huwag lubusang lipulin ang isang paganong tribo—ang mga Filisteo—upang, kapag nakalimot ang mga Hudyo kay Dios, magsilbing parusa sa kanila ang mga Filisteo. Kaya, nang lumihis ang mga Hudyo sa Diyos, iginiit ng diyablo ang kanyang kapangyarihan, pinukaw ang kanyang mga 'kapatid'—ang mga Filisteo—at nakipagdigma sila laban sa mga Hudyo. Kinuha nila ang mga sanggol na Hudyo at pinukpok sa mga bato upang pawiin [lahat sila]. Ngunit kapag inatake ng mga kaaway ang Israel nang walang kasalanan ng mga Hudyo, ang Diyos Mismo ang lumaban sa panig ng mga Hudyo. Pinatamaan ng Diyos ang mga pagano ng granisong bato⁷⁴ at winala Niya sila, sapagkat sa kasong ito ay may karapatan ang mga Israelita sa Banal na pakikialam.

Ilang pangako ang ginawa ng Diyos tungkol sa Templo ni Solomon! Ngunit ilang ulit ding nasunog at winasak ang Templong iyon! Sa tuwing lumalayo ang bayan ng Israel sa Diyos, sumisigaw sa kanila ang mga propeta at hinihikayat silang magbalik-loob, ngunit walang saysay ang kanilang pagsisikap:

⁷¹ Chalkidiki – isang peninsula at yunit administratibo sa hilagang-silangang Gresya. Isa sa mga dulo ng Chalkidiki ay ang Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

⁷² Ang Pambanda ng Pinakabanal na Theotokos – isa sa pinakadakilang Kristiyanong relikyo, na itinatago sa Monasteryo ng Vatopedi sa Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

⁷³ Tingnan ang Josue 13:1–2 at Hukom 3:1–4.

⁷⁴ Tingnan ang Jos. 10:11.

parang pagtapon ng gisantes sa pader. Pinapatibay ng mga tao ang kanilang sarili sa ganitong kaisipan: "Nang itinayo ni Solomon ang templo, ipinagkaloob ng Diyos ang maraming biyaya at sinabi na mula sa lugar na ito ay pagpapalain at papabalanin ang lahat ng tao."⁷⁵ Kaya, mananatiling hindi masisira ang lahat ng ito — pati ang aming mga pader at ang aming templo. Nagbigay ang Diyos ng ganoong pangako." Oo, nagbigay nga ang Diyos ng ganoong pangako, ngunit sa kundisyong mamumuhay nang matuwid ang mga Israelita. Ipinagkaloob ng Diyos ang Kanyang biyaya sa Templo ni Solomon, ngunit nang tumigil ang mga Israelita sa pagsunod sa mga utos, sa Kanyang pahintulot ay sinunog o winasak ang Templo. Ngunit nang magsisi, muling itinayo ng mga Israelita ang templo. Halimbawa, nang lumihis sila sa Diyos sa panahon ni Haring Sedekias, dumating si Nebuchednezer, sinunog ang templo, winasak ang mga pader ng Jerusalem, at dinala ang mga Hudyo sa Babilonya bilang bihag.⁷⁶ Siyempre, ang mga inosente ay dinala rin sa pagkabihag, ngunit ang mga taong ito ay tumanggap ng makatarungang parusa. Ang mga may malaking kasalanan ay nagbayad-sala para rito. At ang mga nagdurusa na hindi gaanong malaki ang kasalanan ay tumanggap ng mas magaan na parusa. Kapag may nag-uudyok ng galit ng Diyos at ang mga inosente ay nagdurusa rin, sa kabila ng katotohanang makakatanggap ng gantimpala ang mga inosenteng nagdurusa, ang may sala sa kanilang pagdurusa ay nananatiling kriminal, dahil ang mga inosenteng tao ay sana'y nagmana ng Kaharian ng Langit nang hindi nagdurusa, samantalang ngayon ay naghihirap sila.

Dapat nating malaman na ang mga mananampalataya na sumusunod sa mga utos ng Diyos ay tumanggap ng biyaya ng Diyos, at ang Diyos — paano nga ba ito ipapahayag — 'walang palya' na tumutulong sa kanila sa mga mahihirap na panahong ito. Nabalitaan ko na may lumitaw na bagong sakit sa Amerika.⁷⁷ Marami sa mga namumuhay nang hindi likas at makasalanan ang nagkakasakit nito at namamatay. At ngayon ay nalaman ko na lumitaw din ang sakit na ito rito. Nakikita mo, hindi Diyos ang sumisira sa mga tao — ang mga tao mismo ang nagwawasak sa kanilang sariling lahi, sinisira ang kanilang sarili. Ibig sabihin, hindi Diyos ang nagpaparusahan sa kanila, kundi sa pamamagitan ng kanilang makasalananang pamumuhay ay sila mismo ang nagdudulot ng kanilang sariling kaparusahan. At malinaw na ang mga taong walang kahulugan ang buhay ay unti-unting nawawala.

— Geronda, bakit hindi nila matagpuan ang lunas para sa kanser? Hindi ba pinapayagan ito ng Diyos, o ang mga tao mismo ang hindi humihingi ng Banal na tulong?

— Ang problema ay kahit makahanap ng lunas sa kanser, lilitaw naman ang ibang sakit. Noong una, nandiyan ang tuberculosis — nakahanap sila ng lunas para rito — saka lumitaw ang kanser. At kung tutulungan tayo ng Diyos na talunin ang kanser, lilitaw naman ang ibang sakit. Ang mga tao mismo ang magiging sanhi ng paglitaw ng mga bagong sakit, at walang katapusan ito.

Ang lahat ng pinapayagan ng Diyos ay para sa kabutihan ng sangkatauhan

— Geronda, bakit pinapayagan ng Diyos na maganap ang ilang kapahamakan?

— Maaaring maraming dahilan para dito. Sa isang pagkakataon, pinapayagan ng Diyos ang kapahamakan upang may mas mabuti pang lumabas dito; sa ibang pagkakataon, para sa layuning 'pampagturo'. Ang iba ay tumanggap ng kanilang gantimpala, ang iba naman ay nagbabayad para sa kanilang mga kasalanan — walang nawawala. Alamin mong ang lahat ng pinapayagan ng Diyos ay dahil sa pagmamahal para sa sangkatauhan, maging, halimbawa, ang kamatayan ng mga tao. Sapagkat ang Diyos ay 'maawain.' Naalala mo ba kung ilan ang pinatay ng propeta Elias?⁷⁸ Tatlong daang pari ni Baal! Sinabi niya sa kanila: 'Manalangin kayo, at manalangin din ako.' Ang apoy na kusang-loob na

⁷⁵ Tingnan 3 Hari 9:1–9.

⁷⁶ Tingnan ang 2 Hari 24 at sumunod.

⁷⁷ Ang tinutukoy ng Matanda ay ang AIDS (sinabi noong Nobyembre 1984)

⁷⁸ Tingnan ang 3 Hari 18:17–40.

nag-aalab, siya ang tunay na Diyos." Nang magsimulang sumigaw ang mga pari ni Baal: "*Pakinggan mo kami, Diyos naming si Baal, pakinggan mo kami!*" Walang kahit isang salita ang sumagot. "Ang inyong diyos," sabi ng propeta Elias sa kanila, "ay abala sa isang bagay at hindi kayo naririnig. "Sige, sumigaw nang mas malakas!" Patuloy silang sumigaw at, ayon sa kanilang kaugalian, sinugatan nila ang kanilang mga katawan gamit ang mga kutsilyo upang ang sakit ay magpabigla sa kanilang mga sigaw at marinig sila ni Baal. Sa huli, nang wala silang nakamit, sinabi ng propeta Elias, "Basain ninyo ng tubig ang aking kahoy," at sinabi sa kanila, "*Ibuhos ninyo ito.*" Binuhos nila ang tubig sa kahoy at sa handog—muli, at muling muli! Sobrang dami ang binuhos nila kaya nabasa nang husto ang kahoy at umapaw ang tubig sa paligid ng altar. Nang magdasal si propeta Elias, bumagsak ang apoy mula sa langit at sinunog ang lahat ng inihandog sa altar—kasama na ang mismong altar! "Huliin ninyo ang mga pari," sabi ng propeta sa mga tao, "sapagkat inililigaw nila ang bayan sa idolatriya." At saka pinatay niya ang lahat ng mga huwad na propeta.

Marami ang nagsasabi: "Patawarin ninyo ako, ngunit paano nga ba nakapatay ang propetang Elias ng napakaraming tao?" Walang kalupitan sa Diyos, at wala rin ito sa propeta. Gayunpaman, noong panahong iyon ay nailigaw na ng mga pari ng idolo ang buong bayan. Nasa puntong napilitan ang propeta na sabihin na siya na lamang ang natira! Isipin ninyo nga! Ngunit, higit pa rito, mas labis na nagdusa ang mga pari ng idolatriya sa kanilang sariling mga sugat kaysa sa tabak ni propeta Elias, na siyang nagtapos sa kanilang pagdurusa. Mas matindi ang kanilang sakit mula sa pagpapahirap sa sarili. Nakikita ninyo: ang lahat ng pinapayagan ng Diyos ay may habag, samantalang ang mga sugat na kanilang ipinataw sa sarili ay lubhang nakapanghihirap para sa kanila.

— At bakit, Geronda, napakabilis ba ng parusa ng Diyos sa Lumang Tipan?

— Nauunawaan ng mga tao noong Lumang Tipan ang wikang iyon, ang batas na iyon. Pareho ang Diyos noon at ngayon, ngunit ang batas ng Lumang Tipan ay para sa mga tao ng panahong iyon, sapagkat hindi nila ito maiintindihan sa ibang paraan. Huwag mong isipin na malupit o iba sa Ebanghelyo ang batas ng Lumang Tipan. Para sa panahong iyon, nakabubuti ang batas na iyon. Hindi ang batas ang malupit; ang henerasyong iyon ang malupit. Ang mga tao ngayon ay, siyempre, makagagawa ng mas malalaking kalupitan, ngunit ngayon ay kaya na nilang maunawaan ito. Sa ngayon, kapag kumurap ang isang lampara, napupuno ng matinding pagkamangha ang mga tao! Ngunit noong mga araw na iyon, ano ba ang hindi ginawa ng Diyos! Isipin ito: Pinahirapan Niya si Paraon ng sampung salot upang ilabas ang mga Israelita mula sa Ehipto, at hinati Niya ang Dagat Pula upang makatawid sila. Sa araw, binigyan Niya sila ng ulap na sumisilong sa kanila mula sa araw, at sa gabi ng haliging apoy na gumagabay sa kanila. At pagkatapos ng lahat ng mga himalang ito, umabot pa sila sa puntong humiling na gumawa ng gintong guya para sa kanila at sinimulang sambahin ito bilang Diyos!⁷⁹ Hindi kailanman sasabihin ng mga tao ngayon na ang anumang guya ay maaaring magdala sa kanila sa Lupang Pangako.

Ngayon, itinutulak ang Diyos sa huling lugar

Ang Mabuting Diyos ay nagkakaloob sa atin ng Kaniyang saganang biyaya. Huwag tayong maging walang-pasasalamat o pukawin ang Kaniyang poot, sapagkat "*ang poot ng Diyos ay dumarating sa mga anak ng pagsuway.*"⁸⁰ Huwag tayong maging ganitong mga anak. Ang mga tao sa ating panahon ay hindi nakaranas ng digmaan o taggutom. "At hindi rin naman natin kailangan ang Diyos," ang sabi nila. Mayroon silang lahat at dahil dito, wala silang pinahalagahan. Gayunpaman, kung dumating ang mahihirap na panahon, gaya ng taggutom o katulad nito, at wala na silang pagkain, saka nila tunay na mauunawaan ang halaga ng isang simpleng tinapay, ng payak na jam, at ng lahat ng kanilang

⁷⁹ Mga Ex. 32:1–6.

⁸⁰ Efe. 5:6.

mawawalan. Kung hindi natin pinupuri ang Diyos, pinapahintulutan Niya na dumating ang isang pagsubok—upang pahalagahan natin ang ating mga mayroon. Ngunit kung pinahahalagahan natin ang ating mga mayroon, hindi pinapahintulutan ng Diyos na may masamang mangyari sa atin.

Noong mga nakaraang panahon, nang wala pa ang napakaraming kaginhawahan, nang hindi pa gaanong umuunlad ang agham, kinailangang lumapit ang mga tao sa Diyos sa lahat ng kanilang mga paghihirap, at tinulungan sila ng Diyos. Ngunit ngayon ay nagtamo na ng malalaking tagumpay ang agham, kaya itinulak ang Diyos sa huling puwesto. Ngayon, ang mga tao ay namumuhay nang walang Diyos, nagpaplano ng kung ano-ano, umaasa sa bumpero, o mga balon, o kung ano pa man... Ngunit ano ang magagawa ng mga tao kung wala ang Diyos? Magdudulot lamang sila ng galit ng Diyos sa kanilang sarili. Nakikita mo kung paano ito: kapag walang ulan, hindi sinasabi ng mga tao, 'Manalangin tayo sa Diyos,' kundi sinasabi, 'Maghukay tayo ng mga balon.' Ang problema ay, dahil sa lahat ng mga teknikal na paraan na ito, hindi lamang ang mga hindi mananampalataya ang nag-iisip nang ganito, kundi pati na rin ang mga mananampalataya — at tahimik na nilang sinisimulang kalimutan ang kapangyarihan ng Diyos. Sa kabutihang-palad, matiisin ang Diyos sa atin. Ngunit hindi man lang napagtatanto ng mga tao na inaalagaan sila ng Diyos.

Noong isang araw, may ilang tao na lumapit sa akin at nagsimulang magsabi: "Hindi na natin kailangan ang Diyos: mayroon tayong artesianong balon." At ito ay sa panahong higit kailanman na kailangan nating humiling sa Diyos na gumawa ng isang espesyal na himala — dahil winasak na ng mga tao ang kalikasan sa pamamagitan ng mga gawa ng kanilang sariling mga kamay. Noong isang araw, pinagmamasdan ko ang mga ulap—hinahatak sila ng hangin dito't doon; nagsasama-sama sila sa isang lugar, saka lumilipat sa iba, saka tumataas, saka bumababa... Umihip ang hangin at sinisimulang kalatain ang mga ulap ng ulan, at ang mga tao, sa halip na sabihin, 'Ngayon ay kailangang gumawa ng isang espesyal na himala ang Diyos upang pigilin sila,' ay nagsasabi, 'Hindi natin kailangan ang Diyos.' Sa kabutihang-palad, hindi pinapansin ng Diyos ang ating mga salita; kung hindi, tayo ay nasa kalunos-lunos na kalagayan.

Sa kanilang paghahanap ng tubig, naghuhukay ang mga tao ng mga artesyong balon hanggang sa lalim na 100–150 metro, ngunit wala silang nakikitang tubig. Sa Nafplio⁸¹, hinukay ang isang balon hanggang sa lalim na 180 metro — at sa halip na tubig-tabang, tubig-dagat ang kanilang natagpuan. Ang iba naman ay nagpasya na ilihis ang Ilog Elenos⁸² patungong Athens. At para mailihis ito patungong Athens, kakailanganin ng sampung taong trabaho at malaking gastos, ngunit mauubos din naman ang tubig na ito. Hindi sinasabi ng mga tao ang '*Nakasala ako*.' Kamakailan, noong panahon ng tagtuyot, dumating⁸³, isang politiko, sa isang liblib na nayon at sinabi sa mga residente na magkakabit ng sistema ng paggamot ng maruming tubig sa kanilang nayon — upang magkaroon sila ng maiinom na tubig. At itinuring nila ang planong ito bilang isang pambihirang bagay! Ngunit nakahihiya ngang isipin pa lamang ang ganitong mga bagay! Tingnan ninyo kung ano na ang kalagayan ng mga tao — umiinom, pasensya na sa aking pananalita, ng kanilang sariling ihi! Kung mangyari ito sa isang malaking lungsod, kung saan ang mga tao ay naligaw mula sa [tunay] na landas, aba, may bahagyang dahilan pa, dahil sa lungsod ay nadala sila ng makalupang diwa. Ngunit kapag iniaalok sa mga naninirahan sa isang liblib na nayon, bilang solusyon sa kanilang problema, na linisin at inumin ang sarili nilang ihi, at sila (sa halip na ituon ang kanilang paningin sa Diyos, sabihin ang isang salita, '*Nakasala ako*', at tumanggap ng tubig mula sa Kanya) ay itinuturing ang panukala bilang isang seryosong gawain — nakakatakot iyon.

⁸¹ Nafplion – isang bayan at pantalan sa Peloponneso (timog Gresya). – *Tala ng tagasalin*.

⁸² Elenos – isang ilog sa Gitnang Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

⁸³ Ibinigay noong Nobyembre 1990.

At sa isang monasteryo sa Banal na Bundok, naisip nilang magtanim ng mga punong pino at pagkatapos ay ibenta ang mga ito sa industriya ng papel. At pinarusahan sila ng Diyos — lahat ng punong kanilang itinanim ay nalanta. Ano ba naman, kapatid, ang Banal na Bundok ay magiging tagagawa ng mga panyo at papel de banyo? Nauunawaan mo ba kung ano ang nangyayari? At gayon nga, nagsumikap sila, nagtanim ng mga puno, at ang lahat ng kanilang itinanim ay nalanta. Ang galit ng Diyos!..

— Geronda, naunawaan ba nila ang kanilang pagkakamali?

— Ah, iyan nga ang punto: hindi nila iyon naintindihan! Pagkatapos noon, nagdala sila ng mga drilling rig mula sa Alemanya para mag-pump ng tubig mula sa malalim sa ilalim ng lupa. Bilang resulta, nawala pati ang tubig na dati nang naroon. Nakikita mo kung saan hahantong ang makasariling pamamaraan kung mawawala ang espirituwal na pagiging sensitibo! Kaya unti-unti nang nawawala ang paggalang sa buhay monghe. Hindi nila nauunawaan na kung walang ulan, wala nang makakatulong — pati ang tubig na naiwan sa mga imbakan ay mawawala. Umaasa lamang ang mga tao sa lohika, habang itinutulak ang Diyos sa pinakamalayong sulok ng kanilang isipan.

Inilalarawan ng Lumang Tipan ang ganitong pangyayari.⁸⁴ Sa pag-uupa ng Samaria ng mga Siryano, nauubos pa nga ang tubig sa lungsod. Nagsimula ang isang kakila-kilabot na salot, nagkaroon ng taggutom, namatay ang mga hayop, at umabot pa sa puntong kinain ng mga ina ang kanilang sariling mga anak. Pumunta ang propetang Eliseo sa katiwala ni Haring Joram at sinabi sa kaniya: "Nawala na ang mga hayop, namamatay sa gutom ang mga tao, ngunit susugo sa atin ng kaniyang tulong ang Diyos." Tinuturing ng katiwala ang lahat mula sa makatuwirang pananaw. "Paano Niya tayo tutulungan?" tanong niya sa propeta. "Magpapadala ba Siya nito mula sa langit, marahil?" "Bukas," ang sagot ng propeta, "magpapadala ang Diyos ng tulong sa atin, ngunit hindi ka ang magagalak dito." At nga nga: kinabukasan mismo, nagpadala ang Diyos ng matinding pangamba sa kampo ng kaaway. Narinig ng mga Siryano ang pag-uga ng mga kuko ng kabayo at ang kalampag ng mga karwahe; naniningo ang kanilang mga tenga, at inakala nilang dumating ang mga Ehipsiyo upang tumulong sa mga Israelita. Tumakas sila, iniwan ang lahat ng kanilang pag-aari—mga tolda, mga suplay, mga sandata—sa kampo. At nang makarating sila sa kanilang sariling bansa, nagdulot sa kanila ang tagapag-udyok ng napakatinding kalituhan kaya't isang daan walumpung libong lalaki ang nagpatayan. Samantala, sinabi ng apat na ketongin na nakaupo sa mga pintuan ng Samaria sa isa't isa: "Hindi ba't papasok tayo sa kampo ng kaaway—baka makakita tayo ng pagkain? Pagkatapos ng lahat, mamamatay din naman tayo sa alinmang paraan." Pumunta sila sa isang tolda—walang tao roon. Pumunta sila sa isa pa—walang tao roon! Walang kahit isang kaaway na makita! Nangalap sila ng pagkain at mga suplay—pinuno nila ang buong mga sako. Pagkatapos ay bumalik sila sa lungsod at sinabi sa mga Israelita na iniwan na ng mga kaaway ang pag-uupa. Ngunit nagpasya ang mga Israelita na ito ay isang patibong ng militar. "Nagtago ang mga kaaway," sabi nila, "upang lokohin tayo at buksan ang mga tarangkahan para makapasok sila sa lungsod." Pagkatapos ay iminungkahi ng isa sa mga kumander: "May limang kabayo pa tayo. Marahil dapat tayong magpadala ng ilang sundalo para magsagawa ng misyon ng pagsisiyasat at alamin kung ano ang nangyayari?" Umalis ang mga sundalo sa magkakaibang direksyon at, nang sila'y bumalik, iniulat nila: "Tumakas nang magkandarapa ang mga kaaway, iniwan ang lahat ng kanilang mga pag-aari." Pagkatapos, nagmadali ang lahat ng mga Israelita sa mga pintuan ng lungsod upang lisanin ito at mangalap ng pagkain at iba't ibang bagay mula sa kampo ng kaaway. At ang mismong opisyal na iyon ay nakatayo sa mga pintuan ng lungsod, sinusubukang maibalik ang kaayusan doon. At bigla, tinapakan siya ng napakaraming taong dumadagsa sa mga tarangkahan. Tinigil ang lahat ng nangyari ayon sa ipinahayag ng propetang Eliseo: nakita ng gobernador ang tulong ng Diyos, ngunit

⁸⁴ Tingnan ang 4 Hari 7.

wala siyang dahilan upang magalak dito. Nakikita mo ba kung paano inayos ng Diyos ang lahat sa kani-kanilang tamang kinalalagyan?

Nawa'y magkaroon ng awa ang Diyos sa mundo at magpadala sa atin ng ulan

Kahanga-hanga kung paanong inayos ng Diyos ang lahat ng bagay! Natutunaw ang niyebe — napupuno ang mga bukal. Ngunit ngayon, wala nang⁸⁵ — ni niyebe ni ulan. Ano ang magiging bunga nito? Ano ang iinumang ng mga tao? Nawa'y magkaroon ng awa ang Diyos sa mundo, nawa'y mapawi ang Kaniyang galit sa atin at magpadala ng ulan. Sapagkat kung magpapatuloy ang tagtuyot, kahit ang mga dahon sa mga puno ay unti-unting malalanta. Sa mga puno ng oliba, hindi lamang walang makikitang berdeng bunga, kundi pati na isang berdeng dahon. Anumang itanim ng tao, kung hindi budburan ng banal na tubig mula sa itaas—ibig sabihin, ulan—ang lahat ng itanim ay malalanta. Ang ulan ay banal na tubig.

Ang mga mahihirap, ano ang gagawin nila kapag nagkaroon ng kakulangan sa tubig, samantalang sanay sila sa kasaganaan nito? Hindi pinipigilan ng Diyos ang tubig dahil sa mga kasalanan, ngunit maaari lamang mag-isip sa paraang pantao: paano magkakaroon ng sapat na tubig kung sinasayang ito nang labis ng mga tao? Maiisip ko na lamang kung ano ang mangyayari sa mga lungsod! Pagkatapos ng lahat, ang isang tangke ng inidoro lamang ay nangangailangan ng isang buong lata ng tubig. Sasakupin ng mikrobyo ang mga lungsod; magkakaroon ng kolera. Mamamatay ang mga tao, hindi mahuhukayan, at ang kanilang mga bangkay ay babudburan ng isang uri ng pulbos na panlinis. Sa kabutihang-palad para sa atin, hindi pa tuluyang iniwan ng Diyos ang mundo at inaalagaan pa rin Niya ito.

Nabubuhay tayo sa mga panahong apokaliptiko. Sa palagay mo, ano ang mga tagtuyot at kakulangan sa ulan na dinaranas natin taon-taon? Mayroon na bang naganap na tagtuyot na katulad ng kasalukuyan? Dito rin sa Chalkidiki, natuyo ang ilog, namatay ang mga isda, at kumalat ang mabahong amoy sa buong lugar. At sa Thessaloniki, naging matindi ang problema sa tubig. Sa Lawa ng Marathon⁸⁶, malaki ang ibinaba ng antas ng tubig, at makikita na ang mga tuyong bahagi ng lupa. Sa Peneus⁸⁷, bumaba rin ang antas ng tubig. Sa Evros⁸⁸ dati'y may kahit kaunting tubig, ngunit sa itaas pa ng agos ay pinundok ito ng mga Bulgarians, at tuluyan nang natuyo. Kung may magkakagulong, madaling makatawid ang mga tangke sa ilog. At sa Cyprus — kung hindi muling umulan ngayong taon, lalala nang husto ang problema sa tubig. At iyon lang ba? Marami pang iba... Ang mga puno — ang ilan ay nanghihina, ang iba ay tinatablan ng sakit... Ang mga tao ay nagkakasakit at namamatay. Kung hindi magsisisi ang mga tao, anong ulan ang maaaring bumagsak? Ipagkakaloob ba ito ng Diyos? Ngunit alam mo ba kung paano nagbabago ang lahat kapag nagtitiwala ka sa Diyos? Ang pagkakaroon ng Diyos bilang kakampi—maaari ba itong ipagwalang-bahala? Para sa Diyos, walang mahihirap na sitwasyon; hindi Siya nahihirapang makahanap ng paraan palabas ng anumang sitwasyon. Para sa Diyos, simple ang lahat. Hindi Siya gumagamit ng mas malaking kapangyarihan para sa supernatural at mas maliit na kapangyarihan para sa natural; iisang kapangyarihan ang ginagamit Niya sa lahat. Hangga't ang isang tao ay nakakapit sa Kanya—iyan ang pinakamahalaga.

Nananalangin ka ba para sa ulan, o hindi ka ba nababahala sa bagay na ito? Ngayon ang tamang panahon para araruhin ng mga tao ang lupa at magsimulang maghasik. Dapat ay nahasik na ang mga bukid, ngunit hindi man lang nila nagagawang mag-araro.⁸⁹ Ang tagtuyot na ito ay isang pagsubok mula

⁸⁵ Ibinigay noong Nobyembre 1990 sa panahon ng matinding tagtuyot.

⁸⁶ Isang lawa sa timog-kanlurang Gresya – pinagkukunan ng tubig ng Athens. – *Tala ng tagasalin*.

⁸⁷ Isang ilog sa Tesalia. – *Tala ng tagasalin*.

⁸⁸ Ang Evros ay isang ilog sa Hilagang Gresya (kilala bilang Maritsa sa Bulgaria). – *Tala ng tagasalin*.

⁸⁹ Dahil ang lupa ay napakapatuyo. – *Tala ng tagasalin*.

sa Diyos. At ang manalangin sa harap ng ganitong pagsubok ay tungkulin ng monghe. Hindi ko itatago na hindi ako nasisiyahan sa iyo. Noong nakaraang tagtuyot, nang napilitan ang mga tao na gupitin ang trigo para gawing dayami dahil sa kakulangan ng ulan, hindi ka man lang gumalaw para manalangin. Bakit? Dahil ba kayo mismo ang nagdidilig sa inyong mga hardin ng gulay gamit ang hose? Huwag nang maulit pa — dapat ninyong maramdaman ang hirap ng mga tao. Kapag narinig ninyo ang nangyayari, magdasal kayo para rito. At sumulat ka sa akin tungkol sa mga nangyayari. Malapit na ang iyong mga pagsusulit. Kung makapasa ka rito — ibig sabihin, kung umulan — gagawain kitang kapwa ko sa panalangin. At ano man ang ipagkaloob sa atin ng Banal na Probisyon ng Diyos, paghahatian natin iyon.

Kapag, habang nananalangin para sa ulan, nakikita kong kahit isang ulap man lang ang lumitaw sa langit, pinupuri ko ang Diyos sa pagpapadala nito — kahit hindi bumuhos ang ulan. At pinapagalitan ako ng aking konsensya na sa loob ko ay may maraming espiritwal na ulap na nagpapalayo sa mga ulap ng Diyos. Kung mapagkumbaba tayong hihingi ng awa ng Diyos, tutulong ang Diyos. Sa panahon ng tagtuyot, ang panalangin ng isang mapagkumbabang tao ay nagtitipon ng mga ulap ng ulan. Palagi nating ipanalangin na ang ulan na ipinadala ng Diyos ay magkaroon din ng espiritwal na epekto, upang mapawi ang espiritwal na apoy na, dahil sa kasamaan ng diyablo, ay nag-aalab sa mundo at sinusunog ang mga kaluluwa ng tao.

Natuwa ako nang marinig ang sinasabi ng ilang tao: 'Hindi kami karapat-dapat, ngunit naawa na naman sa amin ang Diyos: Binigyan Niya kami ng kaunting ulan at niyebe.' Kung mayroon tayong ganitong mapagkumbabang pag-iisip, bibigyan tayo pa ng Diyos. Sa pinakamaliit, ang pagkilala sa sariling kakulangan ay pagsisisi na. Sa kabutihang-palad, may natitira pang kaunting lebadura. Hilingin ninyo sa Diyos na kunin ang screwdriver at paikutin ang mga turnilyo sa ulo ng mga tao. Nakikita ko na ang ilan sa mga nasa mataas na posisyon ay may mabuting loob. Nauunawaan nila kung saan tayo patutungo.

Hilingin natin sa Diyos na ipagkaloob sa mundo ang pagsisisi

Oh, sana'y maunawaan natin ang mahabang pagtitiis ng Diyos! Inabot ng isang daang taon ang paggawa ng arka ni Noah.⁹⁰ Akala mo ba hindi agad nakagawa ang Diyos ng arka? Siyempre kaya Niya, pero pinayagan Niya si Noah na magdusa ng isang daang taon upang maunawaan din ng iba ang naghihintay sa kanila at magsisi. "Tingnan ninyo," sasabihin ni Noah sa mga tao, "magkakaroon ng baha! Magsisi kayo!" Ngunit pinagtawanan siya nila. "Anong klaseng kahon ang ginagawa niya?" ininsulto ng mga kapanahunan ni Noah, at nagpatuloy sila sa dati. At ngayon, kayang yugyugin ng Diyos ang buong mundo sa loob ng dalawang minuto at pilitin itong magbago — upang lahat ay maging mananampalataya, at maging 'super-mananampalataya.' Paano? Ganito: kung i-flip Niya ang switch sa 'pagkilos ng lupa' at dahan-dahang paikutin ang dial ng amplifier: una sa '5 sa Richter scale,' tapos sa '6,' tapos sa '7'... Sa 'walo', magsisimulang mag-alog ang mga matataas na gusali na parang mga lasing at magbangaan. Sa 'sampu', sasabihin ng lahat: 'Nakasala kami! Pakiusap, iligtas Mo kami!' At marahil mangangako pa nga ang mga tao na magiging monghe — bawat isa sa kanila! Ngunit sa sandaling matapos ang lindol — kahit na medyo nanginginig-nginig pa ang mga tao, makakaya pa nilang tumayo — agad silang babalik sa mga bar at diskoteka! Dahil sa ganoong pagbabalik-loob sa Diyos, walang tunay na pagsisisi; sasambitin nila ang mga salita ng pagsisisi nang mababaw, para lamang mailigtas ang kanilang sarili sa kasamaan.

— Geronda, paano kung, halimbawa, dumating ang isang natural na sakuna bilang tanda ng galit ng Diyos, at ang mga matuwid ay nananalangin sa Diyos para sa awa—dininig ba ng Diyos ang kanilang mga panalangin?

⁹⁰ Tingnan ang Genesis 5:32 at mga sumunod.

— Alam mo ba kung ano ang problema rito? Wala nang pagsisisi ang mga tao, at iyan ang dahilan kung bakit hindi pinapakinggan ng Diyos ang mga panalangin ng mga matuwid. Kung, matapos tayong magpagalit sa Diyos, ay aaminin natin ang ating kasalanan, ibang usapin na iyon — doon ay napapawi ang galit ng Diyos sa atin at tinutulungan Niya tayo. Ngunit kung hindi inaamin ng isang tao na siya ay nagpagalit sa Diyos at nagpapatuloy na parang walang nangyari, paano makakarinig ang Diyos sa mga panalangin ng mga matuwid? Upang mapatawad ng Diyos ang isang taong nagkasala, dapat malaman ng taong iyon ang kanyang pagkakasala. Higit pa rito, kung ang mga taong espirituwal ay gumawa ng mga paglabag, wala silang mga nagpapagaan ng kaparusahan. "*Tungkol sa ating mga kasalanan at sa kamangmangan ng tao*"⁹¹ — gaya ng sinasabi sa isang panalangin. Kung ang mga paglabag ng mga kaluluwang kawawa sa mundo ay "kamangmangan," kung gayon ang mga paglabag ng mga taong espirituwal ay "mga kasalanan" na. Samakatuwid, kung ang mga taong espirituwal ay gumawa ng paglabag, hindi ito bagay na pagtawanan. May mga nagpapagaan na kalagayan para sa mga taong nasa mundo.

Ngayong taon,⁹² nang sumiklab ang apoy sa Banal na Bundok habang isinasagawa ang Pag-aayuno ng Pagpapahinga, may isang kakila-kilabot na nangyayari. Pinagsama ang lahat ng pinakamahasag sa bumbero sa Athos, ngunit wala sa kanila ang makagawang anuman; ang tanging nagawa nila ay panoorin ang nag-aalab na apoy. Ang eroplano ng serbisyo ng bumbero ay tila lalo lamang nagpapalakas at nagpapalaganap ng apoy. Isang monasteryo ang napalibutan ng mga espesyal na firebreak upang hindi kumalat ang apoy sa loob nito, ngunit ang apoy — na nilalabanan ang lahat ng hadlang — ay tumalon papasok sa monasteryo — sa archondarion — kung saan walang sinuman ang nag-aasang darating ito. Sinunog ang Banal na Bundok nang labinlimang araw — at noong ika-15 ng Agosto⁹³, kusang-loob na namatay ang apoy. May ilan na nagsabi: "Bakit hindi ito patayin ng Ina ng Diyos?" Ibig sabihin, narating na natin ang punto na nagsisimula na tayong maghamak sa pangalan ng Diyos. Ngunit nang, anim na araw pagkatapos, muling sumiklab ang apoy—sa ibang bahagi ng Banal na Bundok sa pagkakataong ito—agad na umulan at napawi ang lahat. Napawi ang isang apoy, ngunit hindi ang isa. Hindi ba talaga malinaw kung bakit?

May ilang tao, na hindi alam ang mga espirituwal na batas na gumagana, ay nananalangin nang may matinding paghihirap ngunit hindi pinapakinggan, sapagkat ang kapahamakan na dumarating sa kanila ay ang galit ng Diyos. Ang iba naman, gayunpaman, ay hindi manalangin kahit man lang sa harap ng anumang kalamidad—ni isang butil ng rosaryo man lang—dahil kinikilala nila ang katarungan ng galit ng Diyos, na ang layunin ay magpabawi sa mga tao. Nawa'y ipagkaloob sa amin, mga monghe, ang mas malaking kaliwanagan, sapagkat kadalasan ay mga hangal na birhen kami,⁹⁴ at ang aming mga sulo ay puno ng tubig — tanging ang pabilo lamang ang bahagyang nababad sa langis. Gayunpaman, inaasahan ng mga taong makamundo na paliwanagin namin ang kanilang landas upang hindi sila matisod!

Kaya't manalangin tayo sa Diyos na ipagkaloob Niya ang pagsisisi sa mundo, at upang makaligtas tayo sa Kaniyang makatarungang galit. Ang darating na galit ng Diyos ay hindi maiiwasan maliban sa pamamagitan ng pagsisisi at pagsunod sa mga utos ng Diyos.

⁹¹ Ang Panalangin ng Paghahain sa Dakilang Pasinaya sa Banal na Liturhiya ni San Juan ng Chrysostom.

⁹² Ibinigay noong Nobyembre 1990.

⁹³ Ayon sa lumang kalendaryo, ibig sabihin ay sa mismong araw ng Pagpapahinga ng Pinakabanal na Theotokos. — *Tala ng tagasalin*.

⁹⁴ Tingnan ang Mateo 25:1–13.

Bahagi 2. Tungkol sa makabagong kultura

"Ang kultura ay isang mabuting bagay, ngunit upang ito ay magkaroon ng benepisyong, ang kaluluwa ay dapat ding 'paunlarin'"

Kabanata 1. Tungkol sa Karunungan ng Diyos at sa Kapaligiran

"Sa buong karunungan ay nilikha Mo..."⁹⁵

— Geronda, maaari ba naming sirain ang mga pugad ng lawin? Kumakalat ng dumi ang mga lawin, at doon nagkakatipon ang mga garapata.

— Kaya mo bang buuin kahit isang pugad ng lawin? Ah, anong ganda ang nilikha ng Diyos sa pamamagitan ng isang salita lamang! Anong pagkakasundo, anong pagkakaiba-iba! Kahit saan ka tumingin, kitang-kita ang karunungan at kadakilaan ng Diyos sa lahat ng bagay. Tingnan mo ang mga katawan sa kalangitan, ang mga bituin—kung gaano kasimple ang pagkakat ng Kanyang banal na kamay! Hindi Niya ginamit ang plumb line o spirit level na ginagamit ng mga manggagawa. At kung paanong nakakapagpahinga ang isang tao habang nakatitig sa kalangitang puno ng mga bituin! Samantalang napapagod ang isang tao sa mga ilaw ng mundo na nakaayos nang maayos sa hanay. Sa anong pagkakasundo inayos ng Diyos ang lahat ng bagay! Tingnan mo lamang ang mga gubat na itinanim ng tao: ang mga puno ay nakatayo sa hanay na parang militar — na parang mga kumpanya ng sundalo. At kung paanong ang tunay na gubat, hindi ang artipisyal, ang nagpapanumbalik ng lakas ng isang tao! Ang ilang puno ay mas maliit, ang iba naman ay mas malaki; bawat puno ay naiiba sa susunod kahit sa kulay. Ang isang munting bulaklak ng biyaya ng Diyos ay may higit na biyaya kaysa sa isang buong braso ng mga artipisyal na bulaklak na papel. Nagkakaiba-iba sila sa isa't isa gaya ng pagkakaiba ng Espiritu sa mga espiritu.⁹⁶

Kamangha-mangha ang lahat ng nilikha ng Diyos. Kunan ng halimbawa ang katawan ng tao — isang buong imperyo ito. Matalinong inilagay ng Diyos ang bawat bahagi sa tamang lugar — ang puso, ang atay, ang бага. At ang mga halaman — gaano nga ba Siya kabihasa sa pag-aayos sa mga ito! Noong panahon ng okupasyon⁹⁷ nagtanim kami ng limang hanay⁹⁸ ng melon at dinilig namin ng tubig. Isang araw, inakala kong tama ang ginagawa ko at sinusubukang pagandahin ang mga melon, pinutol ko ang malalaking dahon malapit sa ugat. Ngunit lumabas na ang malalaking dahon na ito ay parang 'filter' o 'bato' para sa mga halaman, at sinisipsip nila ang lahat ng kapaitan. Ay, ang sarap ng mga melon noon! Parang sinisilab nila ang dila mo!..

— Talaga namang napapansin mo ang lahat, Geronda!

— Nahanap ko ang Diyos sa lahat ng bagay! Sa mga halaman, sa mga hayop — sa lahat ng bagay. At paano ka hindi mamangha! Isang napakaliit na ibon ang naglalakbay, nakarating sa Aprika, tapos — nang walang kompas — bumabalik at natatagpuan ang maliit nitong pugad! At ang mga tao — sa kanilang mga mapa at karatula — ay naliligaw. Ngunit ang mga ibon ay bumibiyaha sa kalangitan, hindi

⁹⁵ Awit 103:24.

⁹⁶ Ang tekstong Griyego ay naglalaman ng isang kahanga-hangang paglalaro ng mga salita: διαφέρουν ὅσο διαφέρει καὶ τὸ ἄλλον ἀπὸ τὸ νόλον (salita-sa-salita – nagkakaiba sila sa isa't isa gaya ng pagkakaiba ng di-materyal sa polyethylene). – *Tala ng tagasalin*

⁹⁷ Ang pagsakop sa Gresya noong 1941–44 ng Alemanya, Italya at Bulgaria. – *Tala ng tagasalin*.

⁹⁸ Stremma – isang yunit ng lawak na katumbas ng 1,000 m². – *Tala ng tagasalin*.

sa ibabaw ng lupa — ibig sabihin, hindi sila nag-iiwan ng bakas. Lumilipad sila nang mataas sa ibabaw ng dagat! Sige, sabihin mo nga sa akin, saan ka mag-iiwan ng bakas mo? At may mas maliliit pang ibon; sila'y pumupwesto sa likod ng mga uwak—parang nasa eroplano! Tunay na pasahero sa himpapawid! Ang mga ibong lumilipad sa dagat ay lumalapag sa isang isla at nagpapahinga. Noong isang beses, habang nakatira ako sa nayon ng Banal na Krus, nakita ko ang mga ibong lumilipad mula sa silangan, na kahawig ng mga maya, ngunit mas malaki at mas maganda. May isang buong kawan nila. Ngunit apat o lima sa kanila ay malamang na napagod na at hindi na makapaglipad pa nang mas malayo. Pagkatapos, humiwalay ang humigit-kumulang labinlimang ibon mula sa kawan — nagpatuloy sa paglipad ang iba — at lumapag sa isang puno sa tabi ng mga pagod na ibon, naupo roon, nagpahinga nang kaunti, at pagkatapos ay sabay-sabay silang lumipad pataas sa langit at ipinagpatuloy ang kanilang paglipad. At ang unang ginawa nila ay lumipad nang napakataas upang malaman ang kanilang kinaroroonan at makahabol sa iba. Namangha ako sa katotohanang hindi iniwan ng kawan ang mga pagod na ibon, kundi binigyan pa sila ng labinlimang kasama—isang 'support group'.

Kahanga-hanga kung paanong nilikha ng Diyos ang lahat! Tingnan mo nga ang mga kuting: ang makukulay nila! At ang ganda ng kanilang mga balahibo! Dapat tayong mga tao ay mainggit sa mga balahibo ng hayop! Ni ang reyna mismo ay hindi nakasuot ng ganoong balahibo! Kahit saan ka tumingin, makikita mo ang karunungan ng Diyos sa lahat ng bagay. At gaano nga ba kaganda noon, noong likas pa ang lahat! Tingnan mo ang tandang na iyon—umaga siya kahit ano pa ang panahon. Nakatalon siya sa isang paa, at sa sandaling manhid na ito, siya'y kumakaw: 'Kok-a-kuro-kuro!'—'Maraming oras na ang lumipas,' wika niya. Pagkatapos, tumatalon siya sa kabilang paa, at kapag nanumbay na rin iyon—muli: 'Kukuruku!' At tingnan mo, kumukukuk siya sa hatinggabi, sa alas tres at alas sais ng umaga. Palagi, tuwing tatlong oras. Ngunit ang tandang ay walang alarm clock o baterya. At hindi na rin kailangang i-wind up...

Gamitin mo ang lahat ng nakikita at naririnig mo bilang paraan ng pakikipag-ugnayan sa Diyos sa Langit. Dapat lahat ay magdala sa iyo sa Langit. Kaya, mula sa nilikha, unti-unting umaakyat ang tao patungo sa Maylalang. Ang mga Amerikano, nang lumipad sa Buwan, ay nag-iwan man lang ng plaka roon na may nakasulat na mga salitang: *'Ipinapahayag ng langit ang kaluwalhatian ng Diyos.'*⁹⁹ Nakapasok na rin sa kalawakan ang mga Ruso, pero sinabi ni Gagarin na hindi niya nakita ang Diyos. Tama nga, pero paano mo Siya makikita? Pagkatapos ng lahat, hindi ka naman lumipad na nakataas ang mga kamay patungo sa langit, kundi nakaturo pataas ang mga paa mo... At mula rito, sinasabi nila: 'Ang sansinukob ay nilikha ng kalikasan.' Ang buong sansinukob... Ano sa tingin mo? Kung may lumang kotse na masira rito, magtitipon ang maraming mekaniko at espesyalista para ayusin ito. Nag-iisip sila, nagsusumikap—at iyan pa lang para sa isang lumang kotse. Samantalang si Diyos, nang walang kahit kaunting kuryente, ay pinapaikot ang buong mundo, at hindi nauubos ang baterya ni humihinto ang makina. Sa anong bilis Niya ito pinapadurut—at hindi man lang ito nararamdaman ng tao! Nakakatakot isipin! Kung mas mabagal pa ang pag-ikot ng Daigdig, magugulagulag ang tao. Umiikot ang Daigdig nang napakabilis, ngunit hindi bumubuhos ang tubig mula sa dagat, kahit na napakarami nito. At ang mga bituin, na napakalaki, ay gumagalaw nang nakapapaikot ang bilis, ngunit hindi sila nagkakadikit, at hindi rin nila pinapayagang lumapit ang ibang bituin mula sa malayo. At ang tao, nang makalikha ng isang uri ng eroplano, ay namamangha rito at ipinagmamalaki ito. Ngunit sa sandaling bahagyang maulap ang kanyang isipan, nagsisimulang maglabas ng sari-saring kalokohan nang hindi man lang niya namamalayan.

⁹⁹ Awit 18:2.

Ano na ang nagawa ng mga tao ngayong araw?

Ang kultura ay isang mabuting bagay, ngunit upang ito ay magdulot ng kapakinabangan, kailangang 'linangin' din ang kaluluwa. Kung hindi, magwawakas ang kultura sa kapahamakan. 'Ang kasamaan,' ayon kay San Cosmas ng Aetolia, 'ay magmumula sa mga taong may edukasyon.'¹⁰⁰ Sa kabila ng malayong pag-unlad ng agham at ng mga dakilang tagumpay na nakamit nito, ang mga tao, sa kanilang hangaring tumulong sa mundo, ay gumagawa nito sa paraang sumisira rito, nang hindi nila namamalayan. Pinayagan ng Diyos ang tao na gawin ang lahat ayon sa kanyang sariling pagkaunawa, ngunit sa hindi pakikinig sa Diyos, sinisira ng tao ang kanyang sarili. Sinisira ng tao ang kanyang sarili sa pamamagitan ng kanyang mga nilikha.

Ang mga tao ng ika-20 siglo — ano nga ba ang kanilang naabot sa kanilang kultura at sibilisasyon! Pinabaliw nila ang mundo, pinadumi nila ang atmospera, winasak nila ang lahat sa ilalim ng araw. Kung ang isang gulong ay matanggal sa kanyang aksis, patuloy itong umiikot nang walang patutunguhan. Ganoon din ang mga tao — nang maligaw sila mula sa aksis ng pagkakasundo ng Diyos, sila'y nagdurusa. Noong unang panahon, naghihirap ang mga tao dahil sa digmaan; ngayon naghihirap sila dahil sa sibilisasyon. Noon, dahil sa digmaan, lumipat ang mga tao mula sa mga lungsod patungo sa mga nayon at namuhay sa isang maliit na taniman ng gulay. Ngunit ngayon, hindi na makakapamuhay ang mga tao sa mga lungsod at aalis sila rito dahil sa pagsalakay ng sibilisasyon. Noon, nagdala ang digmaan ng kamatayan sa mga tao; ngayon, nagdudulot naman ang sibilisasyon ng karamdaman sa kanila.

— Geronda, bakit naging napakalaganap ang kanser?

— Chernobyl at ang lahat ng ganoong mga bagay—akala mo ba'y lumipas na lang iyon nang walang bakas? Doon nagmumula ang lahat. Tingnan mo ang mga tao—bunga ng kanilang mga gawa ang lahat ng ito... Nakakasindak ang pangit ng itsura ng mga tao. Saang panahon may napakaraming maysakit? Dati, hindi ganyan ang mga tao. Pero ngayon, kahit anong liham ang buksan ko sa mga ipinapadala sa akin, tiyak na may mababasa akong tungkol sa kanser, sakit sa pag-iisip, stroke, o pagkasira ng pamilya. Bihira noon ang kanser. Natural kasi ang pamumuhay. Hindi naman natin pinaguusapan ngayon kung ano ang pinahintulutan ng Diyos. Kumakain ang mga tao ng natural na pagkain at malusog ang pangangatawan. Lahat ay puro: prutas, sibuyas, kamatis. Ngunit ngayon, pati ang natural na pagkain ay nagpapahina sa mga tao. Ang mga kumakain lamang ng prutas at gulay ay mas malaking pinsala ang tinatamo, dahil kontaminado ang lahat. Kung ganito na noon, namatay na sana ako nang bata pa, dahil sa buhay monghe kinakain ko ang ibinibigay ng hardin: leeks, letsugas, e¹⁰¹ karaniwang sibuyas, repolyo at iba pa — at maayos naman ang pakiramdam ko. Ngunit ngayon — gumagamit sila ng mga pataba, nagsaspray sila... Isipin mo lang — ano ang kinakain ng mga tao ngayon! Kaguluhan sa isip, mga pamalit sa pagkain — lahat ng ito ay nagdudulot ng karamdaman sa isang tao. Sa paggamit ng agham nang walang katwiran, sinisira ng mga tao ang kanilang sarili.

— Geronda, bakit mas matatag ang mga tao noon sa kanilang pag-aascetismo at mas malakas ang kanilang kalusugan kaysa sa atin? May kaibahan ba ang kinakain nila?

— Oo, dahil noong mga panahong iyon ay puro ang pagkain. Sa tingin ko, maliwanag iyan. Lahat ng kinakain ng mga tao ay ganap nang hinog. Ngunit ngayon, para hindi masira ang mga prutas at gulay, pinuputol ang mga ito nang hindi pa hinog at iniimbak sa refrigerator. Pinupulot nila ang hindi pa hinog na berdeng prutas mula sa puno at iniwan ito para huminog sa mga kahon. Noong nakaraan, kapag hinog na, kusang nahuhulog ang prutas mula sa puno o nababali sa sanga kapag hinawakan mo ito. Dati, kumakain ang mga bata ng tinapay na may mantikilya o gatas, at nananatiling malusog sila. Ngunit ang

¹⁰⁰ Ang propesiya ni San Cosmas ay tumutukoy sa mga taong may pinag-aralan na kulang sa takot sa Diyos. Tingnan: Ang Buhay at mga Propesiya ni Cosmas ng Aetolia. – Moscow, Holy Mountain, 2007.

¹⁰¹ Lettuce – isang uri ng salad na maaaring kainin. – *Tala ng tagasalin*.

mga tao, bukod sa pagkain ng masustansiyang pagkain, ay gumagamit din ng kanilang isip, at kapag nagkasakit sila, alam nila kung ito ay dahil sa kanilang pagkain o hindi. Sa ngayon, hindi natural ang pagkain at hindi gumagamit ng kanilang isip ang mga tao.

Tingnan mo nga ang lahat ng mga pangit at mababang-kalidad na produktong ginagawa ng mga tao ngayon! Unti-unti nang tinatanggal ang lana. Ang makahanap ng vest na lana na sumisipsip ng pawis ay isang tunay na hamon. Pag sinuot ko agad kong mararamdaman kung may halong sintetiko ito. Kung mayroon, hindi ako makahinga, nai-stress ako, at sobrang hirap ang dinaranas ko! At gayon pa man, iniisip nila na mas matibay ang mga vest na ganoon, mas maganda kaysa sa mga natural. Tinatawag nila itong pag-unlad! Pero mabuti nga ba ito para sa iyong kalusugan? Hindi, sa kabaligtaran, sa paggawa ng mga ganitong bagay, sinasaktan ng mga tao ang sarili nilang kalusugan. At nilalagyan nila ng label: 'Gawa sa virgin wool!' Oo, siguro maghahanap din sila ng iba pang magagarang salita para sa mga patalastas — mas magara pa! Nagtatanim na lang kami ng tupa para sa karne ngayon, dahil ginagawa namin ang lana mula sa langis. At ang mga uod ng seda ay nagsasabi: 'Kung gusto ninyo ng sedang mas maganda kaysa sa amin, kayo na mismo ang gumawa!'

Nawalan ng pasensya ang mga tao

— Geronda, bakit tayo kulang sa pasensya ngayon?

— Lahat ng nangyayari ngayon ay hindi para sa ikabubuti ng tao. Noong nakaraan, payapa ang buhay at ang mga tao mismo ay payapa, napakatatag — kayang magtiis. Ngayon, ang lahat ng pagmamadali na pumasok sa mundo ay naging dahilan upang mawalan ng pasensya ang mga tao. Noong araw, alam ng isang tao na magsisimula silang kumain ng kamatis sa katapusan ng Hunyo. Hindi man lang nila naisip na kumain ng kamatis bago ang takdang panahon. Naghihintay ang mga tao hanggang Agosto para kumain ng pakwan; alam nila kung kailan ang panahon para kumain ng igos, at kung kailan naman para sa melon. At ano ang nangyayari ngayon? Pupunta ang mga mangangalakal sa Ehipto at bibili doon ng kamatis bago ang tamang panahon, kahit na habang hindi pa hinog ang mga kamatis, may mga dalandan sa Gresya — na may eksaktong parehong bitamina. Hindi, nakikita mo, ayaw nila ng dalandan! Sige na, kaibigan, magtiyaga ka sandali at kumain ka muna ng iba! Hindi — ano man ang mangyari, pupunta sila sa Ehipto at magdadala ng kamatis pabalik. Sa Crete, tiningnan nila ang sitwasyong ito at nagsimulang magtayo ng mga greenhouse para mas maagang maghinog din ang kanilang mga kamatis. At nauwi ito sa pagtatayo ng mga greenhouse sa buong Gresya para makakain din sila ng kamatis sa taglamig. Pinagsusumikap nila ang kanilang sarili hanggang sa buto sa pagtatayo ng mga greenhouse para sa iba't ibang uri ng gulay, para magkaroon sila ng anumang nais ng kanilang puso sa hapag-kainan sa anumang oras ng taon, nang hindi na kailangang maghintay sa natural na panahon.

Ayos lang iyon, maganda at maayos. Ngunit mas lalo pa silang sumusulong. Ang mga kamatis ay berde pa sa gabi, at pagdating ng umaga ay idineliver na sa mga tindahan, pula at mataba! Nagkaroon pa nga ako ng ilang matitinding salita para sabihin sa isang ministro tungkol dito. "Ang mga greenhouse," sabi ko, "ay isang bagay. Pero ang prutas, kamatis, at iba pang mga ani ay pinalalago gamit ang hormones! Ang prutas ay hinog nang magdamag, pero hindi ba nila iniisip ang mga kaluluwang iyon na sobrang sensitibo sa mga gamot na may hormone? Hayaan silang magkasakit, 'no...?' Sinira rin nila ang mga hayop. Kumuha ka ng manok, halimbawa, o mga baka. Ang mga sisiw na apatnapung araw pa lang ay pinupuno ng hormone hanggang umabot sa timbang ng anim na buwang gulang. Kinakain ng mga tao ang karne nila, pero anong benepisyo ang nakukuha nila rito? Para mas maraming gatas ang makuha sa mga baka, pinapakain din sila ng hormones. Mas maraming gatas ang nalilikha, pero hindi na ito nabebenta ng mga prodyuser! Nagkakaroon ng welga, bumabagsak ang presyo ng gatas, ibinubuhos nila ito sa kalsada, at umiinom ang mga tao ng gatas na puno ng hormones!

Ngunit kung hinayaan lang nila ang mga bagay ayon sa kalooban ng Diyos, magiging maayos ang takbo ng lahat at uminom sana ang mga tao ng purong, malinis na gatas! At bukod pa rito, pinapawalang-lasa ng lahat ng ito ang lahat ng bagay. Walang-lasang pagkain, walang-lasang mga tao — naging walang lasa ang lahat. Nawalan na nga ng sarap ang buhay mismo para sa mga tao. Tanungin mo ang mga kabataang lalaki: 'Ano ang gusto ninyo?' — 'Wala,' ang sagot nila. At matatipuno pa silang mga binata! 'Sige, sabihin ninyo naman kung ano ang gusto ninyong gawin?' — 'Wala.' Ganyan na ang kinalabasan ng mga tao! Sa pamamagitan ng paggawa ng kanilang sariling mga kamay, inakala nilang kayang 'itama ang mga pagkakamali ng Diyos'. Para mag-itlog ang mga manok, ginagawa nilang araw ang gabi. Nakita mo na ba ang mga itlog na iniluluto ng ganoong mga manok? Pagkatapos ng lahat, kung ginawa ng Diyos na kumislap ang buwan na parang araw, baka nabaliw na ang mga tao. Nilikha ng Diyos ang gabi upang makapahinga ang mga tao, pero tingnan mo kung nasaan na sila ngayon!

Nawalan ng kapayapaan ng isip ang mga tao. Dahil sa lahat ng mga greenhouse, iniksyon sa gulay at iba pa, naging padalus-dalos din ang mga tao. Noong araw, alam ng mga tao na aabutin ng ilang oras ang paglalakad mula sa isang lugar papunta sa iba. Kung mas malakas ang binti ng isang tao, makakarating siya nang mas maaga nang kaunti. Pagkatapos ay imbento nila ang karwahe, saka kotse, saka eroplano, at iba pa. Palagi silang naghahanap ng mas bago at mas mabilis na paraan ng transportasyon. Nakagawa na sila ng eroplano na kayang lumipad mula Pransya papuntang Amerika sa loob ng tatlong oras.¹⁰² Ngunit kung ang isang tao ay lilipad mula sa isang klima papunta sa iba sa napakabilis na bilis, ang biglaang pagbabago ng klima ay makakasama sa kanila. Parang lahat ay nagmamadali, nagmamadali... Hindi magtatagal, darating na sa puntong sasakay ang isang tao sa makinang lumilipad, tapos — isang pagsabog, isang lipad, isang banggaan, isang pagsabog — at lilitaw sa mata ng publiko ang isang manlalakbay na nalilito. Ano ba ang inaasahan mo? Ganyan talaga ang mangyayari. Talagang parang baliw-balihan!

Dinumihan nila ang buong atmospera – ayos lang iyon, pero nakasagabal ang mga buto nila

— Geronda, narinig kong balak nilang sunugin ang mga patay — gaya ng sabi nila, 'para sa kadalisayan at para makatipid ng espasyo.'

— Dahil sa kadalisayan? Pakinggan mo nga iyan! Hindi ba sila nahiya magsalita ng ganun? Isa nga ang sinira nila ang buong atmospera, pero ang mga buto, nakikita mo, ang nakasagabal sa kanila! Pero ang mga labi, bukod pa sa iba pang bagay, ay hinuhugasan nang malinis. At tungkol sa 'pag-iingat ng lupa' — tiyak na, sa buong Gresya, kasama ang lahat ng kagubatan nito, makakahanap sila ng lugar para sa mga sementeryo? Nagbigay ako ng ilang magagandang salita sa isang propesor ng unibersidad tungkol sa lahat ng ito. Paano nga ba: nakakahanap sila ng napakaraming espasyo para sa basura, pero wala para sa mga banal na labi. May kakulangan ba sa lupa, o ano? At ilang relikyang mga santo ba ang posibleng mayroon sa mga sementeryo? Hindi ba nila iyon naisip?

Sa Europa, sinusunog nila ang mga patay hindi dahil wala nang mapaglibingan, kundi dahil itinuturing na isang progresibong gawain ang kremasyon. Sa halip na putulin ang isang maliit na gubat para gawing lugar ng mga patay, mas gusto nilang linisin ang lugar ng mga patay mismo, sa pamamagitan ng pagsunog sa kanila at pag-aalis ng abo. Pagkatapos ay inilalagay nila ang abong ito sa isang napakaliit na kahon at itinuturing ang buong bagay bilang isang progresibong gawa. Sinusunog ang mga patay dahil gusto ng mga nihilista na wasakin ang lahat — kasama na ang mga tao. Gusto nilang tiyakin na wala nang matitira na magpapaalala sa isang tao ng kanilang mga magulang, mga lola at lola, o ng buhay ng kanilang mga ninuno. Gusto nilang putulin ang ugnayan ng mga tao sa Tradisyon; gusto nilang pilitin silang kalimutan ang buhay na darating at itali sila sa buhay na ito.

¹⁰² Ang tinutukoy ng Elder ay mga supersonikong pangmatagalang eroplano para sa pasahero gaya ng 'Concorde'.

— Gayunpaman, Geronda, sinasabi nila na sa ilang munisipalidad sa Athens ay talagang may problema—wala nang mapaglibingan sa mga patay.

— Ngunit napakaraming bakanteng lupa! Siguradong makakahanap sila ng kaunting lupain? Maraming bakanteng lote sa paligid ng Athens na pag-aari ng lungsod. At kilala ko ang mga tao sa gobyerno na may maraming lupa sa mga suburb ng Athens. Ano, hindi ba nila puwedeng magtayo ng sementeryo doon? Bukod pa rito, karamihan sa mga residente ng Athens ay nagmula sa mga probinsya. Bakit hindi na lang ilipat ang mga yumao pabalik sa kanilang mga bayan at nayon para doon sila ilibing? Hayaan nilang dalhin ang bawat isa sa kanilang sariling bayan at doon sila ilibing. Sa mga probinsya, hindi ganoon kamahal ang libing; bayaran mo lang ang transportasyon ng bangkay. Ipahayag nila na ang mga lumipat sa Athens nitong mga nakaraang taon ay, sa kanilang pagkamatay, ay dapat ilibing sa kanilang pinanggalingan. Iyon ang pinakamabuti. Para naman sa mga pamilyang nanirahan sa kabisera nang hindi bababa sa tatlong henerasyon, dapat silang bigyan ng lugar sa lungsod. Kapag, tatlong taon matapos ang libing, hinukay ang mga labi, ilagay ang mga ito sa mas malalim na komunal na hukay-panglibingan.¹⁰³ Talaga bang napakahirap noon? Tingnan mo kung gaano kalalim ang paghuhukay ng mga tao sa lupa para makuha ang karbon. Magtayo sila ng isang malaking imbakan para sa mga labi at pagsamahin silang lahat doon.

Lubos nang nawala ang paggalang. Tingnan mo kung ano ang nangyayari ngayon! Inilalagay ng mga anak ang kanilang sariling magulang sa mga nursing home! At noong araw, inaalagaan pa nga nila ang mga tumatandang baka; hindi nila ito pinapatay, kundi sinasabi: 'Pagkatapos ng lahat, sila ang nagpapanustos sa atin.' At kung paano nila pinaparangalan ang mga patay!.. Naalala ko ang digmaan: ang mga panganib na tinakbo namin para ilibing ang mga nasawi! Ang pari, siyempre, ay obligado ring sumama. Ngunit sumama rin ang mga sundalo—para buhatin ang mga bangkay ng kanilang mga nasawing kasama—sa gitna ng mga buntong niyebe, sa nagyeyelong lamig, at sa ilalim ng pag-ulan ng bala. Noong Digmaang Sibil noong 1945, bago pa man ako tawagin para sa serbisyo militar, tinulungan ko ang tagapag-alaga ng simbahan namin na tipunin at ilibing ang mga patay. Nanguna ang pari na may dalang insensaryo. Pagkarinig namin ng pag-huy-huy ng kanyon, naghulog kami sa lupa. Pagkatapos, bumangon kami. Isa pang umihip na bala — bumabagsak kami sa lupa. Pagkatapos, nang ako'y sundalo na at nakaupo kaming nakayapak sa niyebe, sinabi sa amin na sinumang may nais ay maaaring pumunta at kunin ang sapatos ng mga patay. Walang sinumang gumalaw sa kinaroroonan nila. Ah, ang mga magagandang araw noon ay nawala na!

Ang problema ay nanahimik ang mga nasa kapangyarihan, at pumapayag sa mga nangyayari. Mula nang lumitaw ang problemang ito tungkol sa mga yumao, dapat sana ay nagkaroon at naghayag na ng malinaw na paninindigan ang Simbahan upang malutas ang problema, dahil [sa kanyang katahimikan] binibigyan ng Simbahan ang mga tao sa mundong ito ng pagkakataong manghimasok sa mga usaping espirital at sabihin ang anumang pumasok sa kanilang isipan. Ngunit kasamaan ito. At paano matatanggap ng kasalukuyang mundo ang pagpapala ng Diyos? Ano na ba ang nangyayari! Unti-unti nilang sinusubukang agawin sa tao ang kanyang dangal. Ah, kaya nga ngayon ay napakaraming lugar para sa mga patay, halos sobra pa...

Polusyon at pagkawasak ng kapaligiran

Tumatama nang matindi ang araw na parang sa Bundok Sinai — kahit taglamig pa, dahil may mga butas sa ozone layer. Kung walang simoy ng hangin mula sa hilaga, hindi ka makatayo sa sikat ng araw.

— Geronda, paano magwawakas ang problemang ozone na ito?

¹⁰³ Sa Bundok Athos at sa Greece sa pangkalahatan, hinuhukay ang mga labi ng yumao mula sa libingan 3–4 na taon matapos ang kamatayan, hinuhugasan, at inilalagay sa mga espesyal na silid-imbakan ng libingan. Kung hindi nabulok ang katawan ng yumao, muling inihuhukay ito sa libingan at pinapalakas ang mga panalangin para sa kapayapaan ng mga yumao. – *Tala ng tagasalin.*

— Kailangan lang nating magtiis nang kaunti, hanggang kumuha ang mga siyentipiko ng limang kilo ng pampuno at takpan ang butas! Oo, oo, hayaan silang pumunta at selyohan ang mga butas sa ozone sa atmospera. Makikita nila na nilikha ng Diyos ang lahat nang may karunungan, sa perpektong pagkakasundo, at sasabihin nila: 'Humihingi kami ng paumanhin sa pagkakalat ng mga bagay.' Tungkol naman sa butas na ito sa atmospera — ipagdasal mong magsara ito. Nakikita mo, isa sa mga 'bowl'¹⁰⁴ ay nabuksan din doon. Namamatay-tuyot ang mga puno at halaman. Ngunit maibabalik ng Diyos sa ayos ang lahat muli.

At tingnan kung gaano kalikot ang ilan sa mga mandaraya, niloloko ang mga mayayaman na wala nang ibang mapag-gasta ng kanilang pera. 'May butas sa ozone,' sabi nila, 'na nabuksan sa atmospera. Mapapahamak ang mundo. Paano natin maililigtas ang mundo? Ganito: ang agham ay bumubuo ng mga plano para sa malalalim na minahan at paglilipat ng mga tao sa ilalim ng lupa upang protektahan sila mula sa araw." Sa wakas, nang maging malinaw na imposible ang "paglipat sa ilalim ng lupa," nagsimula silang magsabi ng iba: "Magsisimula ang pagtatayo ng pabahay sa Buwan; itatayo ang mga restawran, hotel, at mga tahanan, at lilipat doon ang mga tao. "Ang mga nagnanais na pumunta sa Buwan nang may garantiya ay hinihikayat na mag-ambag!" Ngunit sa lahat ng ito, wala namang kahit isang pirasong katotohanan! Anong 'pabahay' ang pinag-uusapan, kung hindi naman talaga kayang manirahan doon ang mga tao! Aba, may ilang tao lang ang sumakay sa mga 'lata', lumipad pataas, at bumaba ulit. At may ilan namang nananampalataya sa lahat ng mga kuwentong ito at ibinibigay pa ang kanilang pera.

— Geronda, maraming tao ang nag-aalala tungkol sa usok ng tambutso at mga emisyon ng industriya.

— Dapat pilitin ang ilang direktor ng pabrika na maglagay ng mga filter para sa paglilinis ng usok sa mga tambutso, upang ang mga taong nahihirapang huminga dahil sa usok ng industriya ay makahinga nang mas maluwag. Sa halip na suholin ang mga mambabatas at asikasuhin ang sarili nilang interes, hayaan ang bawat direktor ng pabrika na gumastos ng kaunting dagdag na pera at bumili ng sistema para sa paglilinis ng hangin. Noong araw, wala namang ganitong mikrobyo, wala namang ganitong usok. Ngunit ngayon, sinira na nila ang lahat at tinatawag pa ring pag-unlad. At saan patungo ang ganitong pag-unlad? Sinisira nito ang mga tao. Lumalabas ka sa kalye, at ang hangin ay mabaho ng usok. Nakaupo ka sa bahay, at sa sandaling bahagyang buksan mo ang bintana, sumusulod ang uling mula sa kalye. At kapag naghuhugas ka ng kamay, hindi natatanggal ang uling na ito; sa madaling salita, hindi ito walang panganib. Ang uling mula sa kalan ay walang langis, kaya sa sandaling ubo ka, lumalabas ito nang diretso mula sa iyong baga. Ngunit ang uling na pang-industriya na ito ay hindi lumalabas mula sa iyong baga—nananatili ito rito.

Sa mga mataas na gusali, siksikan ang mga tao na parang sardinas sa lata — isa sa ibabaw ng isa pa. May isang tao na pinapalo ang alpombra sa balkonahe, at ang lahat ng alikabok ay lumilipad papunta sa balkonahe ng kapitbahay sa ibaba. Ang hirap ng dinaranas ng mga kaluluwang iyon sa mababang palapag! Lahat ng alikabok at basura mula sa itaas ay bumabagsak sa kanila. May naglalaba sa balkonahe o nagbubukas ng bintana, at mula sa itaas ay nagsisimulang mamalo ng alpombra nang hindi iniisip ang kapwa. Noong araw, itinatayo nila ang mga bilangguan sa ganitong matataas na gusali — Iendi-Kule.¹⁰⁵ Nakakabagabag talaga! Pagkatapos ng lahat, noong mga panahong iyon ay may bakuran ang mga bahay kung saan nag-iigib ang mga hayop, at malapit dito ay may maliit na hardin na may mga puno kung saan nagtitipon ang mga kawan ng ibon...

— At ngayon, Geronda, hindi na nga nakikita ng mga tao ang mga lawin.

¹⁰⁴ Tingnan ang Pahayag 15:7.

¹⁰⁵ Ang mga bilangguan ay matatagpuan sa mga pader ng lumang kuta ng Thessaloniki.

— Ano'ng ibig mong sabihin, layang-layang? Nabaliw na ba sila, lumilipad papasok sa mga mataas na gusali? Malapit na, darating sa puntong hindi na malalaman ng mga tao kung ano ang layang-layang. Sa Amerika, sa isang unibersidad, may departamento kung saan pinag-aaralan ang Banal na Kasulatan ng Lumang Tipan at Bagong Tipan mula sa makasaysayang pananaw. Kaya, para matulungan ang mga estudyante na maunawaan kung ano ang 'trigo', nagtanim sila ng trigo sa isang bukid. At para matulungan silang maunawaan kung ano ang isang 'pastol' at kung ano ang mga 'tupa', mayroon silang maliit na kawan ng mga tupa at isang pastol na may pamalo. At ito ay nagaganap sa isang unibersidad!

Napadumihan na ng tao ang buong atmospera. Taglamig sa labas, ngunit mabaho ang hangin dahil sa basura. Isipin mo na lang kung ano ang itsura nito tuwing tag-init! Gayunpaman, hindi naman sila nagpapadala ng eroplano para i-spray ng anumang uri ng disinfectant ang mga tambakan ng basura. Sa kabutihang-palad para sa atin, nilikha ng Diyos ang mga mabangong bulaklak. Lahat ng napakaraming bulaklak na ito, malaki man o maliit, ang sari-saring uri ng bulaklak ay pinapawi ang baho ng basura. At ano kaya ang mangyayari kung ang bango ng mga bulaklak na ito ay hindi kumakalat sa buong atmospera? Kapag may bangkay na nakahiga kahit saan, kumakalat nang malayo ang mabahong amoy. Napakabuti ng Diyos sa atin! At gaano tayo kalungkot kung hindi Niya tayo inaalagaan! Isipin mo: kung walang mga bulaklak, walang mga halaman... Sa katunayan, ang kanilang bango ang sumasakop at nagpapalayas sa ating mabahong amoy.

Noong isang beses, may isang karaniwang tao na dumating sa kubo ko at nagtanong: "Makinig ka, ano'ng ginagawa mo rito? Ano'ng ginagawa mo buong araw at buong gabi?" At sa mismong sandaling iyon, namumulaklak ang maliliit na palumpong sa paligid, at ang gilid ng burol sa tabi ng kubo ay puno ng mga ligaw na bulaklak. May bango ang lahat. "Ganito," sabi ko, "hindi ko nga nagkakaroon ng oras para mag-unat! buong araw akong nagdidilig at inaalagaan ang lahat ng mga bulaklak at halamang nakikita mo. At sa gabi—nakita mo ba kung ilan karaming maliliit na lampara ang nagniningning sa langit? Subukan mong sindihan silang lahat!" Nagtaka siya sa akin, pero ipinagpatuloy ko ang paliwanag: "Ano'ng nangyayari? Hindi mo ba nakita kung paano nagniningning ang maliliit na lampara sa langit tuwing gabi? Ako ang nagpapailaw sa kanila! Subukan mong gawin iyan nang mag-isa! Akala mo ba madaling ayusin ang mga float at wick sa napakaraming lampara, at punuin muli ng langis...?" Lubos na nalito ang kawawang lalaki sa mga salitang iyon.

At lason din ang pag-spray. Hindi lang mga peste ang namamatay sa mga spray, pati na rin ang mga kawawang ibon. Para magamot ang mga puno sa kanilang mga sakit, sinispray sila ng mga nakalalasang kemikal, at pagkatapos ay nagkakasakit ang mga tao. Lahat ay tinatamaan ng lason. Hindi ba mas matalino na gumamit ng mas kaunting kemikal at itapon ang mga bulok na halaman sa lupa — sa halip na itapon ang magagandang prutas, gaya ng ginagawa nila ngayon [para hindi bumaba ang presyo]? Isang buong ulap ng mga nakalalasang kemikal — tiyak na hindi iyon walang panganib sa tao? Lalo na sa maliliit na bata — para sa kanila, ang lahat ng nakalalasang kemikal na ito ay kamatayan. Kaya't ipinapanganak nang may sakit ang mga bata. Sinabi ko sa isang agronomista: "Ano ba talaga ang nangyayari! Pinatay ninyo ang mga insekto, at ngayon ay namamatay na ang mga tao." Para patayin ang mga insekto, sinusprayan nila ang mga bulaklak, at pagkatapos ay nagkakasakit ang mga tao. At saka mag-iimbento pa sila ng mas maraming nakalalasang kemikal — mas malakas kaysa sa mga kasalukuyan — pero ano ang pakinabang natin doon?

Napatunayan na ang ilan sa mga insekto na pinatay sa pag-spray ay nanghuhuli ng ibang insekto. Ngayon, para mawala ang iba, kailangan nating artipisyal na palaguin ang mismong mga insekto na pinatay natin dati. Kay talino ng pagkaayos ng lahat ng ito ng Diyos! Kung saan may kuliglig, walang lamok. Noong isang beses, may isang lalaki na dumating sa kubo ko at ipinakita sa akin ang isang maliit na aparato na pumapatay ng lamok gamit ang tunog na kahawig ng kuliglig, pero mas magaspang. Pinapatay ng mga tao ang mga kuliglig na nagpapaligaya sa atin sa kanilang tugtugin, tapos gusto pa

nilang gayahin gamit ang baterya ang nilikha ng Diyos. Pinatay na nila silang lahat — parehong kuliglig at kalapati... Bihira na ring makakita ng uwak ngayon. Malapit na, huhuliin na natin ang mga uwak at ikukulong sa hawla.

At ikaw, kapag sinispray mo ang mga puno, mag-iwan ka rin ng bahagi para sa Diyos, upang tulungan ka Niya. At kung hindi tumama ang kemikal sa kahit isang dahon, ayos lang iyon. Hindi nakakatulong sa pananampalataya ng tao ang lahat ng makabagong teknikal na paraan. Noong minsan, habang bumibisita ako, narinig kong sinasabi ng mga tao: "Talaga bang may lumabas nang bagong kemikal para sa ganito't ganoong peste? At saan? Sa ibang bansa?" At agad-agad silang tumatawag at nag-o-order nito. Unti-unti, parehong itinutulak ng mga layko at monghe ang Diyos sa huling puwesto. Hindi binibigyan ng mga tao ng pangunahing kahalagahan ang espirituwal na pag-unlad — upang ang lahat ay mapabanal. Ang problema ay kahit kami, ang mga monghe, ay hindi nangunguna sa espirituwal na pag-unlad kaysa sa mga layko.

— Geronda, pero talagang sinisira ng langaw ng prutas ng oliba ang mga puno ng oliba.

— Manalangin ka gamit ang iyong rosaryo upang umalis ang mga daco. Huwag mong labanan ang mga peste sa pamamagitan lamang ng pag-spray; humingi ka rin ng tulong kay Kristo. Higit pa rito, nais nating gawin ang lahat nang kasing husay ng mga nasa mundo. Nakakalimutan nating ang mga monghe ay para sa ibang uri ng kapayapaan. Hindi kailangang magsikap na gawin ang kapareho ng mga tao sa mundo, o higit pa kaysa sa kanila. Nakalimutan ba natin si Cristo? Hindi ko sinasabing huwag nang ispray ang mga puno, ngunit may ilang tao na nagsasagawa ng tunay na eksperimento gamit ang mga nakalalasang kemikal na ito. At kapag talagang kailangan nang ispray ang mga puno, magsuot ng respirator.

Mas mabuting kumain ng prutas na bahagyang kinagat ng insekto kaysa [prutas na maganda ang itsura ngunit] binudburan ng lason. Huwag magpadala sa pag-spray — bawasan mo na lang ito. Manalangin nang may paggalang — basahin ang unang salmo¹⁰⁶ at budburan ng banal na tubig ang mga puno. Kung mamumuhay ka nang matuwid, mamamasa ang ulan, at mamamatay ang mga uod¹⁰⁷. Magbibigay ang Diyos para sa iyo — dapat kang magkaroon ng paggalang at tiwala sa Kanya.

Kabanata 2.

Tungkol sa kung paano ang isang panahon ng maraming kaginhawaan ay katumbas ng isang panahon ng maraming problema¹⁰⁸

Ang puso ng mga tao ay naging bakal din

Ang mga kaginhawahan ng tao ay lumampas na sa lahat ng hangganan at dahil dito ay naging mga kahirapan. Habang dumarami ang mga makina, ganoon din ang mga suliranin. Ngayon, ang mga makina at kagamitang elektroniko ang nag-uutos sa tao, na siya mismo ay naginging makina. Kaya't ang puso ng

¹⁰⁶ Inulit-ulit ng Kagalang-galang na Arsenius ng Kapadokya ang unang salmo habang nagtatanim ng mga puno at halaman – upang ang itinanim ay magbunga ng mabuting bunga.

¹⁰⁷ Sinabi noong matinding tagtuyot noong Nobyembre 1990. Noong Hunyo ng parehong taon, maraming uod sa Gresya.

¹⁰⁸ Ang pamilyaridad sa nilalaman ng kabanatang ito ay nagpapahintulot sa isang tao na maramdaman ang lubos na asetikong diwa na siyang katangian ni Nanakang Paisios mismo, at ang pagkabahala na naramdaman niya na ang asetikong diwa ng buong monastikong komunidad ay maaaring magbago. Ang Matanda ay hindi tutol sa kultura, ngunit nais niyang bigyang-diin na hindi ang kultura ang dapat mamahala sa tao, kundi ang tao ang dapat mamahala sa kultura. Sinabi ng Matanda na ang mga monghe, lalo na, ay hindi dapat maging umaasa sa makabagong teknolohiya at dapat itong gamitin nang may pag-iingat, upang mailaan ang kanilang enerhiya sa espirituwal na pakikibaka.

mga tao ay naging matigas. Sa kabila ng lahat ng teknikal na paraan na magagamit, nananatiling hindi napagyayaman ang budhi ng tao. Noong nakaraan, ang mga tao ay nagtatrabaho sa tulong ng mga hayop at kilala sila sa habag. Kung ipapasan mo sa isang mahinang hayop ang pasanin na masyadong mabigat para sa kanya, luluhod ito, at maaawa ka rito. Kung ito ay nagugutom at titingin sa iyo nang may awa, sasakit ang iyong puso. Naalala ko kung paano kami naghirap nang magkasakit ang baka namin — itinuturing namin siyang miyembro ng pamilya. Ngunit ngayon, nakikitungo ang mga tao sa mga piraso ng metal, at kasingtigas din ang kanilang mga puso. Naputok ba ang isang piraso ng metal? Sa welder na lang. Nasira ba ang kotse? Sa garahe na lang. Hindi na maaayos? Dala sa scrapyard, walang sama ng loob. "Bakal," sabi nila, "bakal lang." Hindi tumibok ang puso ng mga tao, at gayon pa man, dito nagsisimulang umusbong ang pagmamahal sa sarili at kasakiman sa isang tao.

Sa ngayon, hindi na iniisip ng mga tao ang isa't isa. Noong araw, [nang wala pang mga refrigerator], kapag may tira pang pagkain para sa kinabukasan, ito ay nasisira. Kaya inisip ng mga tao ang mga mahihirap at sinabi, 'Masisira na rin lang, mas mabuti pang dalhin ko ito sa isang pulubi.' At ang mga espiritwal na nakahihigit ay nagsasabi: 'Pabustan munang kumain ang mahirap, saka ako.' Sa ngayon, ang tira-tirang pagkain ay inilalagay sa refrigerator, at hindi na iniisip ng mga tao ang kanilang kapitbahay na nangangailangan. Naalala ko noong mga araw na iyon, kapag maganda ang ani namin ng gulay at iba pang mga produkto, binibigyan namin ng gulay ang aming mga kapitbahay — ipinamamahagi namin ito. Ano pa ba ang gagawin namin sa napakarami? Masasayang lang naman ang sobra. Ngayon, may mga refrigerator na ang mga tao, at sinasabi nila: "Bakit ibibigay pa sa iba ang sobra? Ilalagay na lang namin ito sa refrigerator at kakainin namin mamaya." Hindi ko na nga babanggitin na toneladang pagkain ang itinatapon o inililibing sa lupa — habang milyong-milyong tao ang nagugutom sa ibang lugar.

Nabaliw na ang mga tao dahil sa mga makina

Patuloy at patuloy na umuunlad ang makabagong teknolohiya — walang katapusan. Mas mabilis itong umuunlad kaysa sa isip ng tao, dahil tinutulungan ito ng demonyo sa pag-unlad. Noong araw, nang wala ang lahat ng mga kagamitang ito, ang lahat ng mga telepono, fax, at ang tambak ng mga aparatong ito, ang mga tao ay may kapayapaan at kasimplehan.

— Geronda, namumuhay sila nang masaya!

— Oo, pero ngayon, dahil sa mga kotse, nabaliw na ang mga tao. Pinahihirapan sila ng maraming kaginhawaan; sinasakal sila ng pagkabahala. Naalala ko ang mga Beduino na nakilala ko noong panahon ko sa Sinai,¹⁰⁹ — gaano sila kasaya! Mayroon lang silang isang tolda, at namumuhay sila nang payak. Hindi sila puwedeng mabuhay sa Alexandria o Cairo — ang buhay sa tolda sa disyerto ang perpektong bagay para sa kanila. Kapag may kaunting tsaa sila, tuwang-tuwa sila at pinupuri ang Diyos. Ngunit ngayon, naabot na rin sila ng sibilisasyon, at nagsimula na rin silang kalimutan ang Diyos. Kahit ang mga Bedouin ay napailalim na rin sa impluwensya ng diwang Europeo! Una, nagtayo ang mga Hudyo ng kubo para sa mga Bedouino, pagkatapos ay ibinenta sa kanila ang mga lumang kotse mula sa buong Israel.¹¹⁰ Ay, ang mga Hudyo... Ngayon, bawat Bedouino ay may kubo, isang sira-sirang kotse sa bakuran, at isang puso na puno ng pagkabahala at pangamba. Nasasira ang mga kotse, at nahihirapan ang mga Bedouino na ayusin ang mga ito. At kung iisipin mong mabuti, ano nga ba ang nakuha nila sa lahat ng ito? Sakit ng ulo at wala nang iba pa.

Noong araw, matibay ang mga bagay; tumatagal nang matagal. Pero ngayon — nagbabayad ka ng malaki at bumibili ka ng mga bagay na agad nasisira. At bagay na bagay iyon sa mga kumpanya — pinapataas nila ang produksyon at kumikita nang malaki rito. At pagkatapos ay nauubos ang pera ng

¹⁰⁹ Noong 1962–1964

¹¹⁰ Ang Bundok Sinai, na kasalukuyang bahagi ng Ehipto, ay nasa ilalim ng kontrol ng Israel noong panahong iyon.

mga tao, at sa pagsisikap na kumita pa, pinapagod nila ang sarili hanggang sa buto. Ang lahat ng mga makinang at mekanismong ito ay sakop ng mga Europeo, na nakaupo lang buong araw na may distornilyador sa kamay. Una, gumagawa sila ng, sabihin nating, isang uri ng takip. Pagkatapos, ginagawa nila itong may tornilyo, tapos may pindutan — patuloy nilang pinapabuti ang kahabag-habag na takip nang paulit-ulit... Sa madaling salita, patuloy na lumilitaw ang mga bagong makina at gadget, at ang mga mahihirap na taong ito ay palaging nagnanais ng mas sopistikadong bagay. Bago pa man nilang mabayaran ang luma, bumibili na sila ng bago, kaya naman sila ay may utang at pagod na pagod. Halimbawa, ang isang mahirap na tao: gusto rin niya ng kotse, kaya bumibili siya ng isa sa pinakamurang modelo. At para mabili ito, ipinagbibili niya ang kanyang mga baka, ang kanyang mga kabayo — ipinagbibili niya ang kanyang huling pag-aari. Papunta na ito sa isang sitwasyon na malapit na, ilalagay na nila sa mga bintana ng tindahan ang mga asno at sisingilin pa ang mga tao para lang makatingin! Kaya heto na: bumibili ang mahirap ng murang munting kotse. Nasira ang kotse. "At para sa mga kotse na ganyan," sasabihin nila sa kanya, "wala nang piyesa." Napipilitan ang mahirap na lalaki na bumili ng panibagong kotse. Gayunpaman, ang pinakabagong modelo ay lampas sa kaya ng mahirap na lalaki, kaya bumibili siya ng isa na bahagyang mas maganda kaysa sa dati niyang kotse, at itinatabi ang luma. Pagkatapos, nasisira rin ang bago, at paulit-ulit... Dapat tayong mag-ingat na huwag madala sa uso ng paghahabol sa mas perpektong bagay.

Malaki ang nagawa ng telebisyon na pinsala sa mga tao

— Geronda, sa ngayon ay may mga paraan ng komunikasyon sa telebisyon na maaaring masaksihan ng isang tao ang nangyayari sa kabilang panig ng mundo sa parehong sandali.

— Nakikita ng mga tao ang buong mundo, ngunit hindi nila nakikita ang kanilang sarili. Hindi Diyos ang sumisira sa mga tao; hindi, sa mga panahong ito ay sinisira ng mga tao ang kanilang sarili sa pamamagitan ng kanilang sariling isipan.

— Geronda, nagdadala ng maraming kasamaan ang telebisyon.

— "Labis na kasamaan!.." Ano ba ang pinag-uusapan mo!.. May isang tao na nagsabi sa akin: "Ang telebisyon, Ama, ay isang mabuting bagay." — "Ang mga itlog," ang sagot ko sa kanya, "ay mabuting bagay din, ngunit kung ihalo mo sa dumi ng manok, hindi na ito magagamit." Ganito nga ang nangyayari sa telebisyon at radyo. Ngayon, kapag binuksan mo ang radyo para makinig sa balita, kailangan mong tanggapin na bukod sa balita, kailangan mo ring makinig sa isang kanta o iba pa. Magsisimula ang balita kapag natapos na ang kanta. Dati, iba iyon. Noong nakaraan, alam ng mga tao kung anong oras ipinapalabas ang balita sa radyo. Pinapapatugtog ng mga tao ang radyo sa isang tiyak na oras at nakikinig sa pinakabagong balita. Ngunit ngayon pinipilit kang makinig din sa isang kanta, dahil kung patayin mo ang radyo nang ayaw mong pakinggan ito, hindi mo rin maririnig ang balita.

Malaki ang naging pinsala ng telebisyon sa mga tao. Lalo itong nakasisira sa mga batang paslit. Noong isang beses, may pitong taong gulang na batang lalaki na dumating sa kubo ko kasama ang kanyang ama. Nakita ko ang demonyo ng telebisyon na nagsasalita sa pamamagitan ng bibig ng bata, gaya ng pagsasalita ng demonyo sa bibig ng mga sinapupunan. Parang ipinanganak na may ngipin ang isang sanggol. Bihira nang makakita ng normal na bata ngayon — naging mga halimaw na ang mga bata. Hindi nag-iisip ang mga bata para sa kanilang sarili; inuulit lang nila ang nakikita at naririnig nila. Sa ganitong paraan, sa pamamagitan ng telebisyon, nais ng ilang tao na hugasan ang utak ng buong mundo. Ibig sabihin, [ayon sa kanilang mga plano], dapat maniwala ang lahat sa narinig nila [sa telebisyon] at kumilos nang naaayon.

— Geronda, tinatanong kami ng mga ina: paano namin mapapalayas ang mga bata sa telebisyon?

— Hayaan silang ipaliwanag sa kanilang mga anak na ang panonood ng telebisyon ay magpapalabo ng kanilang isipan at magkakait sa kanila ng kakayahang mag-isip. Hindi ko pa nga babanggitin na

sinisira ng telebisyon ang kanilang paningin. Ang telebisyong pinag-uusapan natin ngayon ay likha ng tao. Ngunit may isa pang uri — espirituwal na telebisyon. Kapag nalinis ang mga mata ng kaluluwa ng isang Kristiyano sa pamamagitan ng paghubad ng lumang tao, makikita niya ang malayo nang hindi nangangailangan ng anumang teknikal na kagamitan. Hindi ba sinabi ng mga ina sa kanilang mga anak ang tungkol sa ganitong uri ng telebisyon? Ito ang kailangan maunawaan ng mga bata—ang espirituwal na telebisyon na ito. Ngunit sa pag-upo sa harap ng 'kahon', nagiging manhid ang isip ng mga bata. Ang unang mga tao ay nagkaroon ng kaloob ng paghihiwalay, na nawala sa kanila matapos ang Pagbagsak. Ngunit kung pinananatili ng mga bata ang Biyayang natanggap sa Banal na Binyag, magkakaroon din sila ng kaloob ng paghuhusga—ang espirituwal na telebisyon. Dapat maging mapagmasid at magsikap nang espirituwal. Sinisira ng mga ina ngayon ang kanilang sarili sa mga walang-kwentang gawain, at saka nagsisimulang maghinagpis: 'Ano ang gagawin ko, Ama? Nawawala ang aking anak!..'

Ang monghe at ang makabagong teknolohiya

— Geronda, paano dapat gamitin ng isang monghe ang makabagong teknolohiya?

— Dapat magsikap ang isang monghe na tiyaking ang mga paraan na ginagamit niya ay palaging mas payak kaysa sa ginagamit ng mga tao sa sekular na mundo. Ako, halimbawa, ay mahilig sa panggatong: para painitin ang kalan, magluto ng pagkain, at sindihan ang apoy na kailangan para sa mga gawaing-kamay. Gayunpaman, kung magpapatuloy nang ganoon ang kalakalan ng kahoy sa Athos sa loob ng ilang panahon, at mauubos ang panggatong, na magiging mahirap hanapin, gagamit ako ng mas payak na paraan kaysa sa ginagamit ng mga tao sa sekular na mundo. Para sa pag-init — kalan na de-kerosina o iba pang mas mura at mas payak; para sa mga gawaing-kamay — kalan na Primus, at iba pa.

— At paano matutukoy kung gaano kalaki ang kailangan ng isang bagay sa isang komunal na monasteryo?

— Kung mag-iisip ka bilang isang monghe, matutukoy mo ito. Kung hindi ka mag-iisip bilang isang monghe, anumang kunin mo ay magiging pangangailangan, at saka ang monghe mismo ay magiging karaniwang tao, o mas masahol pa. Dapat kaming mga monghe ay mabuhay nang mas payak kahit kaunti kaysa sa mga nasa mundo, o — sa pinakamaliit — gaya ng pamumuhay namin bago pumasok sa monasteryo. Hindi tayo dapat magmay-ari ng mas magagandang bagay kaysa sa mga dati nating pag-aari sa bahay. Dapat mas mahirap ang monasteryo kaysa sa mundanong tahanan na pinanggalingan ko. Nakakatulong ito nang panloob sa monghe at sa mundo.

Inihanda ng Diyos ang lahat ng bagay upang hindi makahanap ng kapayapaan ang tao sa mga panandaliang bagay. Kung ang mundanong pag-unlad na ito ay nagpapahirap kahit sa mga layko, ano pa kaya sa mga monghe! Kung ako'y mapunta sa isang mayamang bahay at itanong sa akin ng may-ari: 'Saan ko gagawin ang iyong tulugan? 'Maaari kitang bigyan ng higaan sa marangyang silid-pangtanggap o sa kulungan ng mga kambing, kung saan ko inilalagay ang mga kambing tuwing gabi. Alin ang mas gusto mo?' — Pinapangako ko sa iyo, mas magiging payapa ang aking kaluluwa sa kulungan ng kambing. Pagkatapos ng lahat, nang maging monghe ako, iniwan ko ang mundo hindi para maghanap ng mas magandang bahay o palasyo para sa aking sarili. Naging monghe ako upang makahanap ng mas matipid na pamumuhay kaysa sa mayroon ako noong namumuhay pa ako sa mundo. Kung hindi, wala akong nagagawa para kay Kristo. Ngunit ang mga taong namumuhay ayon sa batas ng makabagong lohika ay sasabihin sa akin: 'Makinig ka, paano makakasama sa kaluluwa mo ang buhay sa isang palasyo? Pagkatapos ng lahat, napakabaho ng amoy sa kamalig na iyon, samantalang sa palasyo ay kaaya-aya ang amoy, at maaari kang magkaroon ng mga humahanga sa iyo.' Dapat tayong magkaroon ng organo ng espirituwal na pakiramdam. Tulad ng kompas—magnetisado ang parehong karayom, kaya't

ang isa ay nagtuturo sa hilaga. Si Kristo ay 'magnetisado', ngunit upang makalapit sa Kanya, tayo rin ay dapat maging kaunting 'magnetisado'.

At anong mga kahirapan ang dati nang nararanasan sa mga komunal na monasteryo! Naalala ko na may isang napakalaking palayok sa kusina, na itinaas gamit ang isang espesyal na lever. Pinapaga ang apoy para sa pagluluto gamit ang kahoy. Minsan ay sumisiklab nang malakas ang apoy at sa susunod ay humihina, kaya nasusunog ang pagkain. Kapag nasunog ang isda, nililinis ang mga tray gamit ang metal na brush. Pagkatapos ay kinukuha namin ang abo mula sa pugon, pinupuno ito sa isang malaking palayok na luwad na may butas sa ilalim, at binubuhusan namin ng tubig ang abo. Umaagos palabas mula sa butas sa ilalim ang lye, na ginamit namin sa paghuhugas ng mga pinggan. Kinakalawang ng lye ang aming mga kamay. At hinahatak namin ang tubig papunta sa arkhondarik gamit ang lubid at pulley.

Ang ilan sa mga nangyayari sa mga monasteryo ngayon ay hindi maaaring ipagtwiran. Nakita ko kung paano, sa isang monasteryo, naghiwa sila ng tinapay gamit ang de-kuryenteng pantadtad ng tinapay. Para saan ba 'yan? Kung ang panadero ay maysakit o mahina at hindi makaputol ng tinapay gamit ang kutsilyo, at walang makakapalit sa kanya, saka lang—makatuwiran pa ang paggamit ng electric bread slicer. Pero ngayon makikita mo ang isang malakas na binata na nagpuputol ng tinapay gamit ang circular saw! Mas mabuting magtrabaho na lang siya bilang compressor, pero gumagamit pa siya ng makina para maghiwa ng tinapay at itinuturing pa niyang tagumpay iyon!

Pagsikapan ang pag-unlad sa espirituwal. Huwag magsaya sa lahat ng mga makinang ito, kaginhawahan at iba pa. Kung aalisin ang diwa ng pag-aascetiko sa buhay monghe, mawawalan ng kahulugan ang kanilang pamumuhay. Hindi tayo magtatagumpay kung inuuna natin ang kaginhawahan kaysa sa buhay monghe. Iiwasan ng isang monghe ang mga kaginhawahan dahil, sa espirituwal na pananaw, hindi ito nakakatulong sa kanya. Kahit sa buhay ng karaniwang tao, nabibigatan ang mga tao ng kasaganaan ng mga kaginhawahan. Para sa isang monghe—kahit pa man makahanap ng kapayapaan ang kanyang kaluluwa sa mga bagay na pang-mundo—lalo pang hindi angkop ang kaginhawahan. Kaya huwag natin itong hanapin. Noong panahon ni San Arsenio ang Dakila, wala pang 'marangyang' lamparang krudo,¹¹¹ o anumang iba pang kagamitang pang-ilaw. Sa mga palasyo, ginagamit ang mga lamparang pinapagana ng napakalinis na langis. Hindi kaya kumuha si Arsenius na Dakila ng ganoong lampara para sa kanyang paglalakbay sa disyerto? Maaari naman sana, ngunit hindi niya ginawa. Sa disyerto, gumamit siya ng pabilo o piraso ng bulak na binabad sa karaniwang langis-pampalasa, at sapat na iyon para sa kanyang pag-iilaw.¹¹²

Sa pagkakaroon ng iba't ibang aparato, teknikal na kagamitan at iba pang kaginhawahan sa ating pagtatapon, madalas nating ipagtanggol ang ating sarili sa pagsasabing lahat ng ito ay kinakailangan upang mabilis nating matapos ang gawain, at diumano'y gagamitin natin ang oras na nailigtas para sa mga espirituwal na gawain. Ngunit sa huli, namumuhay tayo nang puno ng pag-aalala at kaguluhan sa isip, hindi bilang mga monghe, kundi bilang mga tao ng mundong ito. Nang dumating ang isang bagong komunidad ng mga batang monghe sa isang monasteryo, ang unang ginawa nila ay bumili ng mga pressure cooker — upang magkaroon sila ng dagdag na oras para sa pagsunod sa mga patakaran ng kanilang orden. Pagkatapos noon, ang mga mongheng ito ay uupo nang ilang oras na walang ginagawa, at mag-uusap tungkol sa iba't ibang bagay. Kaya, ang paggamit ng iba't ibang kaginhawahan upang makatipid ng oras at ituon ito sa espirituwal na gawain ay hindi gumagana. Sa ngayon, sa tulong ng

¹¹¹ Isang espesyal na dinisenyong lamparang kerosina na nagbibigay ng napakaliwanag na ilaw. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹² Si Arsenius na Dakila ay ipinanganak sa Roma noong mga taong 354. Siya ay kilala sa kanyang karunungan at kabutihan. Tinawag siyang 'ama ng mga hari' dahil inatasan siya ni Emperador Theodosius sa pagpapalaki ng kanyang dalawang anak na lalaki. Noong 394, kasunod ng kanyang banal na tawag, umurong siya sa disyertong Ehipsiyo. Sa kabila ng dati niyang buhay sa mga palasyo, bilang isang monghe ay namumukod-tangi siya sa pambihirang higpit at pag-a-ascetismo.

mga kaginhawaan, nakakakuha ng oras ang mga monghe, ngunit wala na silang natitirang oras para sa panalangin.

— Geronda, narinig ko na kahit ang Kagalang-galang na Athanasius ng Bundok Athos¹¹³ ay tinatawag na taong may progresibong pananaw!

— Oo, napaka-progresibo! Kasing-progresibo ng mga 'progresibo' ngayon!... Sana'y mabasa nila kahit kaunti lang ang tungkol sa buhay ng Kagalang-galang na Athanasius! Umabot sa walong daan, o kahit isang libo, ang bilang ng mga monghe sa kanyang monasteryo, at napakaraming iba pang tao ang lumapit sa kanya para humingi ng tulong! Ilan nga ba ang mga pulubi, ilang nagugutom ang dumating sa Lavra para sa isang piraso ng tinapay at naghahanap ng kanlungan! Kaya naman, ang Kagalang-galang, sa pagsisikap na tulungan ang lahat, ay bumili ng dalawang baka para sa gilingan ng monasteryo. Magsimula na rin sana ang mga 'pioneers' ngayon at bumili ng ilang baka para sa kanilang sarili! Upang mapakain ng tinapay ang mga tao, napilitan si San Atanasio na magtayo ng panaderya sa Lavra — isang makabago ayon sa pamantayan ng panahong iyon. Binigyan ng mga emperador ng Byzantium ang mga monasteryo ng mga ari-arian at lupain, dahil noong panahong iyon ay nagsisilbi rin ang mga monasteryo bilang mga institusyong kawanggawa. Itinatag ang mga monasteryo upang tulungan ang mga tao kapwa sa espiritwal at materyal na paraan. Kaya naman nagbigay ang mga emperador ng mga handog sa kanila.

Kailangan nating maunawaan na ang lahat ay lilipas, at tayo ay magtatalakad sa harap ng Diyos bilang mga may utang. Dapat ay hindi natin dapat gamitin ang mga bagay na itinatapon ng mga tao ngayon, kundi ang mga dati nang itinapon ng mga mayayaman sa tapunan ng basura bilang walang silbi. Alalahanin ang dalawang bagay: una, na tayo ay mamamatay, at pangalawa, na maaari tayong mamatay nang hindi dahil sa natural na sangkan. Dapat kang maging handa sa marahas na kamatayan. Kung tatandaan mo ang dalawang bagay na ito, magiging maayos ang lahat ng iba pang usapin—kapwa sa mga bagay na espiritwal at sa anumang iba pang aspeto—at ang lahat ay magiging ayon sa natural na takbo.

Malaking tulong sa tao ang kawalan ng mga bagay

— Geronda, bakit labis na nagdurusa ang mga tao ngayon?

— Dahil iniwasan nila ang pagsusumikap. Ang ginhawa — iyon ang nagdudulot sa mga tao ng karamdaman at pagdurusa. Sa ating panahon ng kaginhawahan, naging manhid ang isipan ng mga tao. At ang lambot, ang pagloloob, ay nagdulot ng napakaraming karamdaman. Noon, pinaghihirapan ng mga tao ang pagbubunot ng trigo! Ang hirap ng paggawa noon—ngunit ang tinapay, kay sarap noon! Nakakita ka na ba ng piraso ng tinapay na itinapon kahit saan? Kapag may nahulog na piraso ng tinapay, hihilahin ito ng mga tao at hahalikan. Ang mga nakaligtas sa okupasyon ay nakakakita ng kahit isang pirasong tinapay at maingat itong inilalaan. Ngunit ang iba ay itinapon ang sobrang tinapay — hindi nila nauunawaan kung gaano kalaki ang halaga ng pagkakamit nito. Hindi nila pinahahalagahan ang tinapay — itinatapon nila ito nang buo sa basurahan. Binibigyan ng Diyos ang tao ng Kanyang mga biyaya, ngunit karamihan sa mga tao ay hindi man lang nagsasabi, 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos,' para rito. Sa ngayon, madali na lang ang lahat para sa mga tao, nang walang pagsisikap.

Napakahalaga ng kawalan sa mga tao. Sa pamamagitan ng karanasan ng kakulangan sa isang bagay, sa pamamagitan ng pagkaagaw ng isang bagay, nagiging kakayahang kilalanin ng mga tao ang halaga ng kanilang nawala. At ang mga kusang-loob, may dahilan at may kababaang-loob, na nagkakait sa kanilang sarili ng isang bagay alang sa pag-ibig ni Kristo, ay nakararanas ng espirituwal na kagalakan. Halimbawa, kung may magsabi: "May maysakit si ganito't ganoon, kaya ngayon ay hindi ako iinom ng

¹¹³ Ang Kagalang-galang na Athanasius ng Athos (†1000) – tagapagtatag ng Dakilang Lavra sa Banal na Bundok ng Athos, ama ng komunal na monastisismo ng Banal na Bundok, isang pinagpalang asketiko na ipinagkalooban ng kaloob na gumawa ng mga himala kapwa noong siya'y nabubuhay at pagkatapos ng kanyang kamatayan. – *Tala ng tagasalin*.

kahit tubig. Wala na akong magagawa pa kundi ito, aking Diyos." At kung gagawin ito ng isang tao, papawiin ng Diyos ang kanilang uhaw hindi ng tubig, kundi ng isang matamis at nakapreskong inumin — ang banal na aliw.

Ang mga nagdurusa ay nakararamdam ng malalim na pasasalamat kahit sa pinakaliit na tulong na ibinibigay sa kanila. Ngunit ang pasaway na anak ng mayayamang magulang ay hindi kailanman nasisiyahan—kahit pa tuparin ng kanyang ina at ama ang bawat pagnanasa niya. Maaaring mayroon siyang lahat ng bagay, ngunit maaari pa rin siyang pahirapan, mawalan ng pasensya, at umakyat sa pader. Samantala, ang ilang kapus-palad na bata ay nakararamdam ng labis na pasasalamat kahit sa kaunting tulong na kanilang matanggap. Kung may mabait na taong magbabayad para sa kanilang paglalakbay patungong Athos, gaano nila pinasasalamat ang taong iyon at si Kristo! Ngunit mula sa maraming mayamang bata ay maririnig mo: "Nasa amin na ang lahat, bakit nasa amin na ang lahat?" Dahil wala silang kulang, nagrereklamo na lang sila sa halip na magpasalamat sa Diyos at tumulong sa mga mahihirap. Ito ang pinakamalaking kawalang-pagpapasalamat. Wala silang kulang sa materyal na bagay, at iyan ang dahilan kung bakit nakararamdam sila ng kawalan sa kanilang kalooban. Ibinibigay ng mga magulang sa kanilang mga anak ang lahat nang handa na, at dahil dito, naghihimagsik ang mga anak laban sa kanila, umaalis sa bahay na may dalang bagahe lamang sa likod at naglilibot sa mundo. Binibigyan pa nga sila ng pera ng kanilang mga magulang para makatawag sila sa bahay at sabihing ayos lang sila, pero hindi nila pinapansin ang mga hiling ng kanilang mga magulang. Pagkatapos, nagsisimula nang maghanap ang mga magulang sa kanila. Isang binata ang mayroon ng lahat, pero wala ni isa man ang nakapagbigay sa kanya ng ligaya. Kaya naman, para lang magpakasaya, iniwan niya ang bahay at natulog sa mga tren, kahit na galing siya sa mabuting pamilya. Samantalang kung nagkaroon siya ng trabaho at kumita sa pawis ng kanyang noo, magkakaroon ng kahulugan ang kanyang paggawa, at siya mismo ay makakahanap ng kapayapaan at pupuri sa Diyos.

Sa ngayon, karamihan sa mga tao ay hindi nakakaranas ng kahirapan. Iyan mismo ang dahilan kung bakit sila kulang sa pagmamahal. Kung ang isang tao ay hindi pinagpapawisan ang sarili, hindi niya maappreciate ang pagsisikap ng iba. Hindi naman malaking bagay ang makahanap ng trabaho; kumita ng pera at pagkatapos ay maghanap ng kahirapan – ano ang silbi niyan? Halimbawa, ang mga Swede, na tumatanggap ng benepisyong mula sa estado para sa lahat ng kanilang pangangailangan sa buhay at dahil dito ay hindi nagtatrabaho — [dahil sa katamaran] ay naglilibot-libot sa mga kalye. Ang lahat ng kanilang paggawa ay nasasayang; sila'y walang kapayapaan sa loob, sapagkat naligaw sila sa espirituwal na landas. Nagugulong sila nang walang patutunguhan [sa buhay], gaya ng isang gulong na nahihwalay sa aksis nito na nagugulong sa kalsada — hanggang sa mahulog ito sa bangin.

Ang labis na kaluwagan ay ginagawang walang silbi ang isang tao

Sa ngayon, nagsusumikap ang mga tao para sa kagandahan at nabibighani rito. Pinapakinabangan ito ng mga Europeo¹¹⁴ — patuloy silang nag-aayos gamit ang kanilang mga screwdriver, gumagawa ng bago — maganda at diumano'y mas praktikal — upang hindi na kailangang gumalaw ng kahit isang daliri ng mga tao. Noong araw, sa paggamit ng tradisyonal na kasangkapan, ang mga tao mismo ang lumalakas. Ngunit pagkatapos magtrabaho gamit ang mga makina at gadget ngayon, kailangan nang sumailalim sa physiotherapy at masahe. Isipin mo nga, nagma-masahe na ngayon ang mga doktor! Ngayon makikita mo ang isang karpintero na nakalawit ang tiyan! Pero nakakita ka na ba noon ng karpintero na malaki ang tiyan? Maaari bang magkaroon ng malaking tiyan ang karpintero na buong araw na nagpapakinis ng kahoy gamit ang plano?

¹¹⁴ Sa pagsasalita tungkol sa mga Europeo at sa Kanluran, hindi binababaan ng Matanda ang mga tao ng Amerika at Kanlurang Europa, kundi hinahangad niyang batikusin ang di-mapanampalataya at rasyonalistikong diwa na nangingibabaw sa mga bansang iyon.

Ang labis na kasaganaan ng kaginhawaan, kapag sinobrahan, ay ginagawang walang silbi ang isang tao. Nagiging tamad ang isang tao. Maaaring kaya pa niyang baliktarin ang isang bagay gamit ang kanyang kamay, pero sasabihin niya: 'Hindi, mas mabuti pang pindutin ko na lang ang buton at hayaang magbaliktad nang kusa!' Kapag nasanay ang isang tao sa madaling paraan ng paggawa ng mga bagay, gusto niyang maging madali ang lahat. Ang mga tao ngayon ay gusto ng kaunting trabaho at malaking kita. At kung maiiwasan nilang magtrabaho nang tuluyan, mas maganda pa! Pumasok na rin ang ganitong diwa sa buhay espirituwal — gusto nating maging banal nang walang pagsisikap.

At ito nga ang dahilan kung bakit naging napakahina ng karamihan sa mga tao — dahil sa madaling buhay. Kung magkakaroon ng digmaan, paano kaya itong titiisin ng mga tao, na sobrang malalambing? Noong nakaraan, ang mga tao ay, sa pinakamababa, matitibay at kayang tiisin ang kahirapan — hindi sila basta-basta mga bata. Ngunit ngayon— puro bitamina B, C, D at mga limusina ng 'Mercedes'— hindi na mabubuhay ang mga tao nang wala ang mga iyon. Kunan mo man ang anumang mahina na bata— pagkatapos ng lahat, kung magtatrabaho sila, lalakas ang kanilang mga kalamnan. Maraming magulang ang lumalapit at humihingi sa akin na ipanalangin ko ang kanilang mga anak, na sinasabing sila ay paralitiko. Ngunit sa katotohanan, hindi naman sila paralisado, may kahinaan lang sa kanilang mga binti. Patuloy lang pinapakain ng mga magulang ang ganitong bata, at siya ay nakaupo na lang nang nakaupo. Ngunit habang mas lalo siyang nakaupo, mas lalo namang nanghihina ang kanyang mga binti. At saka inilalagay ng mga magulang ang bata sa wheelchair at tinatanong ako: 'Manalangin ka, paralisado ang anak ko.' Ngunit sino nga ba ang tunay na paralisado—ang bata o ang mga magulang? Pinapayuhan ko ang mga ganitong magulang na pakainin ang bata ng magaan pagkain na hindi nakataba, at paikutin siya nang dahan-dahan. Unti-unti, bumababa ang timbang ng mga ganitong bata, nagiging mas natural ang kanilang mga galaw, at saka, bago mo pa man mapansin, nagsisimula na silang maglaro ng football! Ngunit para sa mga batang tunay na paralisado, na hindi natin matutulungan sa makataong paraan, tutulungan sila ng Diyos. May isang batang lalaki sa Konitsa na napaka-aktibo at natapakan ang landmine. Ang kanyang binti ay sobrang baluktot kaya hindi niya ito matuwid. Gayunpaman, hindi siya naging mas kalmado dahil sa pinsalang ito. Dahil sa kanyang pagiging masigla, patuloy niyang ginagalaw ang kanyang pilay na binti; lumuwag ang mga litid, at naging malusog ang kanyang binti. At pagkatapos ay sumali pa siya sa mga partisano sa yunit ni Zervas.¹¹⁵

At nang ikulot ng iskiyatika ang aking binti,¹¹⁶ nagdasal ako gamit ang aking rosaryo, dahan-dahang naglalakad pasulong at paatras, at tumibay ang aking binti. Madalas na nakabubuti ang paggalaw. Kung magkasakit ako at makalipas ang dalawa o tatlong araw ay hindi pa rin mawala ang sakit, kaya hindi na ako makagalaw, saka ko hinihiling sa Diyos: "Diyos ko, tulungan mo lang akong makabangon nang kaunti at makagalaw mula sa kinaroroonan ko, at saka ako makakayanan ko na. Pupunta ako't maghihiwa ng kahoy." Kung mananatili akong nakahiga, lalo lang akong gagalingan. Kaya tinitipon ko ang lakas ko at, kahit na sipon lang, pinipilit kong bumangon at magpunta't maghihiwa ng kahoy. Bumabalot ako nang makakapal, pinapawisan, at nawawala ang sipon ko. Akala mo ba hindi ko alam na mas komportable ang nakahiga sa kama! Pero pinipilit kong bumangon at—wala na, nawawala lahat! Kapag may dinadala akong bisita, alam ko nang maaga na kapag umupo ako sa tuhod ng puno, manhid ang buong katawan ko. Siyempre, puwede naman akong maglatag ng banig sa burol, pero kailangan ko rin namang ilatag iyon para sa iba, at saan ko kukuha ng ganon karaming banig? Kaya tuwing gabi naglalakad ako nang isang oras at nananalangin gamit ang aking rosaryo. Pagkatapos, iniinat ko ang aking mga binti nang sandali para hindi mamuo ang dugo sa mga iyon — may problema rin ako diyan. Kung hahayaan ko ang sarili ko sa sariling kagustuhan, kakailanganin akong alagaan.

¹¹⁵ Napoleon Zervas (1891–1957) – pinuno ng kilusang anti-pasistang 'National Greek Democratic Union', na lumaban sa mga Nazi sa Epirus at sa ilang iba pang rehiyon ng Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁶ Pamamaga ng ugat ng sciatic. – *Tala ng tagasalin*.

Samantalang ngayon [sa kabaligtaran] ay naglilingkod ako sa mga tao. Nauunawaan mo ba ito? Kaya huwag magalak ang tao sa paghiga sa kama; walang kapakinabangan dito.

— Geronda, nakasasama ba sa isang tao ang mga kaginawan at pisikal na pahinga sa anumang pagkakataon?

— Minsan kailangan ang mga ito. Halimbawa, kung may sumasakit—huwag kang umupo sa sahi, kundi sa isang bagay na malambot. Pero ang 'malambot' ay hindi nangangahulugang velvet. Maglatag ka ng simpleng tela. Kung may tapang ka, huwag kang maglatag ng kahit ano.

— Geronda, may mga taong sinasabing: 'Matigas na matandang ibon.'

— Oo, may ganoong mga tao. Sa Athos, hindi kalayuan sa aking kaliva, nakatira ang isang mongheng taga-Cyprus — si Matandang Joseph, na orihinal na mula sa Karpasia.¹¹⁷ Si Matanda ay isang daan at anim na taong gulang,¹¹⁸ at siya ang nag-aalaga sa sarili. Makakakita ka ba ng ganoong bagay sa mundo ngayon? Ang ilan sa mga retirado ngayon ay hindi na nga makalakad; humihina ang kanilang mga binti, at dahil sa palagiang pag-upo ay nagiging maluwag ang kanilang katawan at wala nang silbi. Ngunit kung mapapanatiling abala sila sa anumang uri ng gawain, makakakuha sila ng napakalaking benepisyong mula rito. Noong isang beses, dinala si Nakatatandang Joseph sa Monasteryo ng Vatopedi. Hinugasan nila lahat ng kanyang damit, hinugasan din siya, at inalagaan siya nang mabuti. Ngunit sinabi niya sa kanila: "Pagkarating ko rito, nagkasakit ako. At dahil lahat ito sa inyo. Ibalik ninyo ako sa aking hermitage para mamatay." Wala nang magawa; kinailangan nilang ibalik siya. Minsan ay napuntahan ko siya. "Sige," sabi ko, "narinig kong lumipat ka raw sa monasteryo." "Oo," sagot niya, "ganito iyon. Dumating sila nang sasakyan, dinala ako sa Vatopedi, hinugasan, nilinis, inalagaan, pero nagkasakit ako at sinabi ko sa kanila: 'Ibalik ninyo ako.'" Pagbalik ko pa lang, gumaling na agad ako!" Hindi na niya makita ang sarili niya, pero gumagawa siya ng mga rosaryo. Noong isang beses, pinadalaan ko siya ng bihon, at nagalit pa nga siya: "Talaga bang inakala ni Elder Paisios na malala na ang sakit ko para padalhan pa ako ng bihon?" Isipin mo nga — kumakain siya ng beans, lentehas, at mga malalaking gisantes — napakaganda ng kanyang kalusugan na akala mo'y binata pa siya. Naglalakad siya gamit ang dalawang tungkod, ngunit nakakalikom pa rin siya ng mga halamang-gamot na kanyang pinakukuluan at kinakain. Nagtatanim siya ng sibuyas sa kanyang gulayan! Siya mismo ang nagdadala ng tubig para labhan ang kanyang mga damit at banlawan ang kanyang buhok! At saka siya rin ang nagdaraos ng banal na paglilingkod, siya mismo ang nagbabasa ng Awtarang Aklat, sinusunod ang kanyang panuntunang monastiko, at nananalangin ng Panalangin kay Hesus. Kumuha siya ng dalawang bubonis para muling takpan ang bubong at, may dalang mga patpat sa kanyang mga kamay, umakyat sa hagdan para tingnan kung paano sila nagtatrabaho. "Bumaba ka," sabi ng mga trabahador sa kanya. "Hindi puwede," ang sagot niya, "akyat ako para silipin kung paano ninyo ito tinatapat." Siyempre, labis siyang naghihirap. Pero alam mo ba kung anong tuwang nararamdaman niya? Ang puso niya ay lumilipad na parang ibon! Lihim namang kinukuha ng ibang monghe ang mga damit niya at hinuhugasan. Minsan tinanong ko siya: "Ano ang ginagawa ninyo sa mga damit ninyo?" — "Kadalasan," sabi niya, "dinadala nila ito para labhan — nang hindi ko nalalaman. Pero nilalabhan ko rin ang sarili ko: inilalagay ko ang mga ito sa palanggana, binubuhusan ko ng tubig, at saka pinapalo nang malakas gamit ang 'wedge' sa ibabaw!"¹¹⁹ Pagkalipas ng ilang araw, lumalabas itong parang bago!" Tingnan mo ang pagtitiwala sa Diyos! Ang iba ay mayroon sa lahat ng kanilang ninanais, ngunit kasabay nito ay may takot at iba pa. Ngunit siya ay nagkasakit dahil sa pag-aalala; subalit nang siya'y pabayaang nang payapa, siya'y gumaling.

¹¹⁷ Isang bayan sa Cyprus. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁸ Noong Nobyembre 1990

¹¹⁹ Si Elder Joseph ay tumutukoy sa sabon-panghugas na 'CLEAN'.

Hindi mabuti sa isang tao ang madaling buhay. Hindi para sa monghe ang ginhawa; ang kaginhawahan ay nagdadala ng disrepeto sa disyerto. Maaaring nasira ka ng dati mong buhay, ngunit kung malusog ka, kailangan mong patibayin ang sarili. Kung hindi, hindi ka tunay na monghe.

Kabanata 3.

Tungkol sa pangangailangang pasimplehin ang sariling buhay upang matanggal ang pagkabahala sa isip

Ang tagumpay sa mundo ay nagdudulot ng pang-mundong pagkabahala sa kaluluwa

Habang lalo pang lumalayo ang mga tao sa natural at payak na pamumuhay at nalululong sa karangyaan, lalo ring lumalaki ang pagkabalisa sa kanilang mga kaluluwa.

At dahil lalo silang lumalayo sa Diyos, hindi sila makakita ng kapayapaan kahit saan. Kaya't umiikot ang mga tao nang walang tigil—tulad ng sinturon ng makina sa paligid ng 'baliw na gulong.'¹²⁰ Umikot na sila sa paligid ng Buwan, dahil hindi na kayang pigilan ng buong Daigdig ang kanilang matinding pagkabagabag.

Ang kaginhawahan at tagumpay sa mundo ay nagdudulot ng pang-mundong pagkabalisa sa kaluluwa. Ang panlabas na edukasyon, kasabay ng panloob na pagkabalisa, ay humahantong sa daan-daang tao (kabilang ang maliliit na bata na nawalan ng kapayapaan ng isip) sa psychoanalysis at sa mga psychiatrist araw-araw. Patuloy na dumarami ang mga ospital na pangkaisipan na itinatayo, at mas maraming kurso sa karagdagang pagsasanay ang binubuksan para sa mga psychiatrist, samantalang marami sa kanila ang hindi naniniwala sa Diyos at hindi kinikilala ang pag-iral ng kaluluwa. Paano nga ba matutulungan ng mga taong ito—na punong-puno ng panloob na pagkabalisa—ang ibang kaluluwa? Paano nga ba tunay na makakatagpo ng kaaliwan ang isang taong hindi naniniwala sa Diyos at sa tunay, walang hanggang buhay pagkatapos ng kamatayan? Kung mauunawaan ng isang tao ang pinakamalalim na kahulugan ng tunay na buhay, mawawala ang lahat ng pagkabahala sa kanyang kaluluwa, darating sa kanya ang banal na kaaliwan, at siya ay gagaling. Kung babasahin nang malakas sa mga pasyente sa isang ospital pangkaisipan ang mga sinulat ni Abba Isaac na taga-Syria, ang mga naniniwala sa Diyos ay gagaling, sapagkat ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay ay mabubunyag sa kanila.

Sa anumang halaga — sa tulong ng mga sedatibo at iba't ibang gawi tulad ng yoga — nagsusumikap ang mga tao na makahanap ng kapayapaan, ngunit hindi nila hinahanap ang tunay na kapayapaan na dumarating sa isang taong nagpapakumbaba sa sarili at nagdadala sa kanila ng banal na aliw. Isipin mo nga kung paanong ang lahat ng turistang ito, na nandito mula sa ibang bansa, ay pinahihirapan ng matinding sikat ng araw, sa init at alikabok, na naglilibot sa mga kalye sa gitna ng ingay at gulo! Anong pasanin, anong panloob na agam-agam ang nagpapahirap at nagpapahagkis sa kanilang kaluluwa, kung itinuturing nilang kapahingahan ang lahat ng kanilang kailangang tiisin! Gaano kaya kabigat ang kanilang sariling 'ako' sa kaluluwa ng mga taong ito, dahil inakala nilang nagpapahinga sila habang dinaranas ang ganoong pagdurusa!

¹²¹Kung makakita tayo ng isang taong naghihirap sa matinding pagkabagabag ng isip, paghihirap at kalungkutan, sa kabila ng pagkakaroon ng lahat ng inaasam ng kanilang puso — dapat nating malaman na wala silang Diyos. Pagkatapos ng lahat, naghihirap din ang mga tao dahil sa kayamanan.

¹²⁰ Noong unang panahon sa pagawaan, ang 'mad wheel' ay isang gulong na hindi gumagana na nilalagyan ng sinturon pang-drive upang ihinto ang makina nang hindi pinapatay ang motor.

¹²¹ Ang Mga Oras (Unang, Ikatlo, Ika-anim, Iksiyam) – isang hiwalay na maikling serbisyong liturhikal na bahagi ng pang-araw-araw na siklo ng liturhiya. – *Tala ng tagasalin*.

Sapagkat iniwan sila ng mga materyal na pag-aari na hungkag sa loob, at nagdodoble ang kanilang paghihirap. Nakakakilala ako ng ganitong mga tao — na mayroon nang lahat, ngunit walang anak at pinahihirapan. Pabigat para sa kanila ang matulog, pabigat ang lumakad; ano man ang gawin nila ay isang pagpapahirap para sa kanila. "Kung ganoon," sabi ko sa isa sa kanila, "dahil may libreng oras ka, ialay mo ang sarili mo sa buhay na espiritwal. Magdasal ka, basahin mo ang Ebanghelyo." — "Hindi ko kaya." — "Kung ganoon, gumawa ka ng mabuti — pumunta ka sa ospital, dalawin mo ang may sakit." — "Bakit ako pupunta roon," sabi niya, "at anong magiging silbi nito?" — "Kung ganoon, tumulong ka na lang sa isang dukhang kaluluwa sa kapitbahayan." — "Hindi, — hindi rin iyon para sa akin." Ang magkaroon ng libreng oras, ilang bahay, lahat ng kaluwagan sa buhay, at gayon pa man ay pahirapan! At alam mo ba kung ilan ang katulad niya? Nariyan sila, pinahihirapan ang sarili—hanggang sa sila'y mabaliw. Nakakatakot iyan! At ang pinakabagbag at hindi masaya sa lahat ay yaong hindi nagtatrabaho, kundi nabubuhay sa kita ng kanilang ari-arian. Sapagkat sa mga nagtatrabaho man lang, mas magaan pa rin ang buhay.

Ang makabagong buhay, kasama ang walang tigil na karera, ay isang buhay na impyerno

Palaging nagmamadali ang mga tao at tumatakbo patungo sa kung saan. Sa ganitong oras kailangan silang nasa isang lugar, sa ibang oras sa iba, tapos sa pangatlo... Para masiguro na hindi nila makalimutan ang mga kailangang gawin, napipilitan silang isulat lahat ito. Buti na lang, sa gitna ng lahat ng pagtakbuhan na ito, hindi pa nila nakakalimutan ang sarili nilang pangalan! Hindi nga nila kilala ang kanilang sarili. At paano nga ba nila makikilala ang kanilang sarili — makikita mo ba ang sarili mo na parang sa salamin sa maruming tubig? Patawarin sana ako ng Diyos, ngunit ang mundo ay naging isang tunay na kulungan ng mga baliw. Hindi iniisip ng mga tao ang ibang buhay — hinahanap-hanap nila ang mas maraming materyal na bagay para sa kanilang sarili. Kaya hindi sila makahanap ng kapayapaan at palagi silang nagmamadaling makarating sa kung saan.

Sa kabutihang-palad, mayroon pang ibang buhay. Ginawa ng mga tao ang kanilang buhay sa lupa nang sa paraang kung manirahan sila rito magpakailanman, ay wala nang mas malaking paghihirap pa. Kung, dala ang pagkabahalang ito sa kanilang kaluluwa, mabuhay sila nang walong o siyam na raang taon — gaya ng sa mga araw ni Noah,¹²² — magiging isang mahabang impiyernong paghihirap ang kanilang buhay. Noong mga araw na iyon, namumuhay nang payak ang mga tao. At napakahaba ng kanilang buhay upang mapangalagaan ang Tradisyon. Ngunit ngayon, ang nangyayari ay kung ano ang nakasulat sa Salmo: *'Ang bilang ng aming mga araw ay pitumpung taon, o kung dahil sa lakas ay walumpung taon; gayunpaman, ang kanilang pagod at karamdaman ay kaunti lamang.'*¹²³ At ang pitumpung taon ay sapat na lamang para palakihin ang mga anak hanggang sa maging malaya — akmang-akma.

Noong isang beses, pumasok sa kubo ko ang isang doktor mula sa Amerika. Ikinuwento niya sa akin ang buhay doon. Ang mga tao roon ay naging parang makina—binubuhos nila ang buong araw nila sa trabaho. Kailangang magkaroon ng sariling kotse ang bawat miyembro ng pamilya. Bukod pa rito, para maging komportable ang lahat, dapat may apat na telebisyon sa bahay. Kaya sige, magtrabaho ka, pagodin mo ang sarili mo, kumita ka ng maraming pera, para sa huli ay masasabi mong mayaman ka at masaya. Pero ano ba ang kinalaman nito sa kaligayahan? Ang ganoong buhay, na puno ng pagkabahala at walang tigil na karera, ay hindi kaligayahan, kundi impiyernong paghihirap. Bakit mo naman gugustuhin ang buhay na puno ng ganoong pagkabahala? Hindi ko nais ang ganoong buhay, kahit pa ang buong mundo ang mabuhay nang ganoon. Kung sasabihin ng Diyos sa mga taong ito:

¹²² Tingnan Gen. 5.

¹²³ Awit 89:10.

'Hindi ko kayo parurusahan sa buhay na pinamumuhay ninyo, ngunit hahayaan ko kayong mabuhay nang ganito magpakailanman,' magiging malaking paghihirap iyon para sa akin.

Kaya marami, na hindi na matiis ang buhay sa ganoong kalagayan, ang umaalis sa mga lungsod, naglilibot nang walang patutunguhan at layunin — para lang makatakas. Nagkukumpulan sila, namumuhay sa gubat — ang iba ay nakatuon sa pisikal na pag-eehersisyo, ang iba naman sa iba pang bagay. Sinabihan ako na ang ilan sa kanila ay tumatakbo, ang iba naman ay pumupunta sa mga bundok at umaakyat hanggang sa taas na 6,000 metro. Una, pinipigil nila ang hininga, pagkatapos ay humihinga nang normal sandali, saka muling bumabasa nang malalim... Ganoon ang kalokohan nila! Ipinapakita nito na isang mabigat na pasanin ng pagkabalisa ang nakapatong sa kanilang mga puso, at ang kanilang mga puso ay naghahanap ng anumang uri ng pagtakas. Sa isang ganoong tao ay sinabi ko: "Nagtutukod ka ng hukay, pinapalalim mo pa ito nang paulit-ulit, pagkatapos ay namamangha ka sa hukay na ito at sa lalim nito, at pagkatapos ay... bumabagsak ka rito at tuluyang nahuhulog. Samantalang tayo [ay hindi basta-basta naghuhukay ng butas, kundi] nagmimina ng lagusan at naghahanap ng mga mineral. May kahulugan ang ating pag-aascetismo, sapagkat ito ay isinasagawa para sa isang mas mataas na layunin."

Ang pagkabahala sa isip ay nagmumula sa diyablo

— Geronda, ang mga karaniwang tao na namumuhay nang espiritwal ay napapagod sa trabaho at, pag-uwi sa gabi, ay wala nang lakas para gampanan ang panalangin sa gabi. At ito ay nagdudulot sa kanila ng pagkabahala.

— Kung makakauwi sila nang hatinggabi at pagod na, hindi nila dapat pilitin ang sarili sa pamamagitan ng pagkabahala sa isip. Dapat laging sabihin sa sarili nang may pagmamahal: "Kung hindi mo mabasa nang buo ang panalangin sa gabi, basahin mo ang kalahati o isang katlo." At sa susunod, dapat subukan na huwag masyadong pagodin ang sarili sa araw. Dapat magsikap nang buong makakaya nang may pag-ibig at umasa sa Diyos sa lahat ng bagay. At gagawin ng Diyos ang Kanyang gawain. Dapat laging malapit sa Diyos ang isipan. Ito ang pinakamainam na gawa sa lahat.

— Geronda, anong halaga ang mayroon ang labis na pag-aascetismo sa paningin ng Diyos?

— Kung ito ay ginagawa nang may pag-ibig, ang tao at ang Diyos ay pareho nang nagagalak — ang Diyos sa Kanyang mapagmahal na anak. Kung pinapasanay ng isang tao ang sarili niya dahil sa pag-ibig, nagbubuhos ito ng pulot sa kanyang puso. Ngunit kung pinapasanay niya ang sarili niya dahil sa makasarili, nagdudulot ito sa kanya ng paghihirap. Isang tao, na nagsagawa ng pag-aascetismo dahil sa makasarili at pinahirapan ang sarili ng panloob na kaguluhan, ay minsang nagsabi: 'O Kristong akin! Ang pintuang ginawa Mo ay masyadong makitid! Hindi ako makadaan sa mga ito.' Ngunit kung nagsikap siya nang may kababaang-loob, hindi sana naging makipot ang mga pintuang ito para sa kanya. Ang mga nagsusumikap nang makasarili sa pag-aayuno, panalangin sa gabi, at iba pang gawaing pagtitimpi ay pinahirapan ang sarili nang walang espiritwal na pakinabang, sapagkat pinapalo nila ang hangin, hindi ang mga demonyo. Sa halip na itaboy ang mga tukso ng demonyo, tinatanggap pa nila ang mga ito nang mas marami at—bunga nito—nakararanas sila ng maraming kahirapan sa kanilang pag-aascetismo, na nararamdaman nilang nabubugbog ang kanilang kaluluwa ng panloob na kaguluhan. Samantalang para sa mga nagsusumikap nang taimtim na may malaking kababaang-loob at matinding tiwala sa Diyos, ang puso ay nagagalak at ang kaluluwa ay napapataas.

Ang buhay-espiritwal ay nangangailangan ng pansin. Kapag ang mga taong espiritwal ay gumagawa ng anumang bagay dahil sa kayabangan, naiwan silang may kawalan sa kanilang mga kaluluwa. Hindi napupuno ang kanilang mga puso, ni hindi rin napapataas ang kanilang mga espiritu. Habang lalo nilang pinapadami ang kanilang kayabangan, lalo ring lumalaki ang kanilang panloob na kawalan, at lalo silang nagdurusa. Kung saan may pagkabahala sa isip at kawalan ng pag-asa, doon may demonyong buhay-espiritwal. Huwag mong hayaang magulo ang iyong kaluluwa ng anumang bagay.

Ang pagkabahala sa isip ay nagmumula sa diyablo. Kapag nakikita mo ang pagkabahala sa isip, alamin mong ginugulo ito ng buntot ng diyablo. Ang diyablo ay hindi pumipigil sa atin. Kung ang isang tao ay may hilig sa isang bagay, itutulak siya ng diyablo sa parehong direksyon, upang siya ay mapagod at mailigaw. Halimbawa, ginagawang labis na sensitibo ang isang sensitibong tao. Kung ang isang asketiko ay may hilig na magpababa, itutulak din siya ng diyablo patungo sa mga pagyuko na lampas sa kanyang makakaya. At kung limitado ang iyong lakas, unang lumilitaw ang isang pagkabahala, dahil nakikita mong hindi sapat ang iyong lakas. Pagkatapos ay dinadala ka ng diyablo sa isang kalagayan ng pagkabagabag ng isip, na may bahagyang—sa simula—pakiramdam ng paghihikayat sa pag-asa, pagkatapos ay lalo niyang pinapalakas ang kalagayang ito nang paunti-unti... Naalala ko ang simula ng aking buhay monghe. Sa isang panahon, sa sandaling nahiga ako para matulog, sinasabi sa akin ng tukso: "Ano, matutulog ka na? Bumangon ka! Maraming tao ang naghihirap, marami ang nangangailangan ng tulong!.." Babangon ako at luluhod—hangga't makakaya ko. Pagkahiga ko uli, uulitin na naman niya: "Naghihirap ang mga tao, at ikaw ay natutulog? Tumayo ka!" — at bumabangon ako muli. Umabot sa puntong minsan kong sinabi: "Ah, kay bait sana kung matanggal ang mga paa ko! Doon magkakaroon ako ng wastong dahilan para hindi magpatirapa." Noong isang Kwaresma, habang dinaranas ko ang ganitong tukso, halos hindi ko na matiis, dahil gusto kong pahirapan ang sarili nang higit pa sa aking makakaya.

Kung, habang nagsusumikap, tayo ay nakararamdam ng espirituwal na paghihirap, dapat nating mapagtanto na hindi tayo nagsusumikap ayon sa paraan ng Diyos. Ang Diyos ay hindi isang tirano na magpapakalunod sa atin. Ang bawat isa ay dapat magsikap nang may pag-ibig, ayon sa kani-kanilang sariling lakas. Dapat nating linangin ang pag-ibig sa ating sarili upang lumago ang ating pag-ibig sa Diyos. Kung gayon, ang isang tao ay hihikayatin ng pag-ibig sa espirituwal na pakikibaka, at ang kanyang pag-aascetismo mismo—ibig sabihin, ang mga pagyuko, pag-aayuno at iba pa—ay hindi magiging iba kundi isang pagbuhos ng kanyang pag-ibig. At saka siya ay susulong nang may espirituwal na tapang.

Kaya naman, hindi kailangang magsikap gamit ang isang mayamang eskolastisismo, upang sa huli, habang pinipigilan ang mga kaisipan, ay mabulunan ng espirituwal na pagkabahala. Dapat gawing simple ang pakikibaka at ilagay ang pag-asa sa Kristo, hindi sa sarili. Ang Kristo ang buong pag-ibig, buong kabutihan, buong kaaliwan. Hindi niya kailanman pinapahirapan ang isang tao. Siya ay may saganang espirituwal na oksiheno—ang Banal na aliw. Ang banayad na espirituwal na gawain ay isang bagay, ngunit ang masakit na eskolastisismo, na sa pamamagitan ng hindi matalinong pagpipilit sa sarili na gumawa ng mga panlabas na kabayanihan, ay pinapahirapan ang isang tao ng mental na pagkabahala at pinaghiwa-hiwalay ang kanyang isipan sa pamamagitan ng sakit—iyon ay ibang usapin na.

— Geronda, kung ang isang tao ay likas na madaling mag-overthink at ang isip niya ay nabibigatan ng napakaraming kaisipan, paano niya dapat lapitan ang isang partikular na problema upang hindi siya mapagod?

— Kung pinapanatili ng isang tao ang mga bagay na simple, hindi siya mapapagod. Ngunit kung kahit kaunting makasarili ang makalusot, matatakot siyang baka magkamali, kaya pinipilit niya ang sarili at napapagod. Kahit magkamali siya — aba, mapapagalitan siya nang kaunti, pero walang masama doon. Ang kalagayan ng pag-iisip na tinatanong mo ay maaaring may katwiran, halimbawa, sa kaso ng isang hukom na patuloy na humaharap sa mga komplikadong kaso, natatakot siyang baka maglabas ng hindi makatarungang hatol at magdulot ng parusa sa mga inosenteng tao. Sa buhay-espirituwal naman, sumasakit ang ulo kapag ang isang tao na may katungkulan ay hindi alam kung paano kikilos, dahil kailangan niyang gumawa ng desisyon na makakasama sa iba sa anumang paraan, ngunit kung hindi niya ito gagawin, magiging hindi makatarungan ito sa iba. Ang budhi ng ganitong tao ay laging nasa tensiyon. Ganyan talaga, kapatid. At dapat kang mag-ingat na magsikap sa espirituwal — hindi sa iyong

isip, kundi sa iyong puso. At huwag mong simulan ang gawaing espiritwal nang walang mapagkumbabang tiwala sa Diyos. Kung hindi, mag-aalala ka, mapapagod ka, at hindi ka magiging mabuti sa iyong kaluluwa. Ang pagkabahala sa isip ay karaniwang nagmumula sa kawalan ng pananampalataya, ngunit maaari ring maranasan ang ganitong kalagayan dahil sa kayabangan.

Malaking tulong ang pagiging payak sa buhay monghe

— ...Nakikita mo ba kung gaano ka-komportable ang iyong sala dahil sa mga simpleng kulay-abo na kumot na iyon? Ngayon, medyo kamukha na ito ng isang monasteryo.

— Geronda, paano malalaman ng isang monghe kung ano ang angkop para sa isang monasteryo at kung ano ang hindi?

— Dapat munang simulan sa pagtatanong sa sarili ng sumusunod na tanong: 'Sino ako, at ano ang aking mga tungkulin sa buhay na aking tinatahak?' Ang khaki ay angkop sa hukbo. Ang itim ay angkop sa monasteryo. Kung ang hukbo ay magbibihis ng itim, at ang mga monasteryo ay magbibihis ng camouflage, hindi ito babagay sa alinman sa hukbo o sa buhay monghe. Maiisip mo ba kung magpapalit kayo ng puting amerikana ngayon, gaya ng mga nars? Nars ba kayo o hindi? Ay, ganoon pala... At magsuot naman ng itim na kasuotan ang mga nars, para lang magdulot ng paghihikayat sa mga pasyente sa kanilang mismong anyo! "Malinaw," sasabihin noon ng mga pasyente, "bilang na ang aming mga araw, pero ayaw lang nilang sabihin iyon nang direkta." Nakikita mo, hindi angkop ang ganoong pagpapalit ng kasuotan. Gagawin ba talaga natin ang ganoong bagay? Maaaring tunay na maganda ang isang bagay, ngunit hindi ito angkop sa buhay monghe. Halimbawa, ang velvet ay isang magandang tela, ngunit kung susulud ako ng kasok na gawa sa velvet, magiging insulto ito sa halip na karangalan. Huwag gumamit ng anumang pula o makulay sa monasteryo. Hindi ito angkop.

— Kaya nga, Geronda, tila dapat walang kulay at walang lasa ang lahat.

— Doon nga lalabas ang tunay na panlasa sa espirituwal! Gayunpaman, kailangang maunawaan ito. Hindi pa natutuklasan ng mga tao ang tuwang hatid ng pagiging payak. Sa selda ko, binabasa ko ng tubig ang walis at pinapawi ko ang mga sapot ng gagamba na itim sa uling sa mga sulok. At isang beses ko lang ito ginagawa sa isang taon. Hindi mo aakalain kung gaano kaganda ang mga guhit na itim at puti na iniwan ng basang walis sa kisame! Tunay na disenyo! Kapag nakikita ng mga tao ang kisame ko, inakala nilang sinadya kong pinturahan nang ganoon! At alam mo kung gaano ako kasaya dahil doon!

May kilala akong mga monghe na hindi ang buhay na espiritwal kundi ang mundanong diwa ang nagdala ng kagalakan sa kanila. Hindi nila naranasan ang tuwang hatid ng pagiging payak. Ang pagiging payak ay malaking tulong sa buhay ng isang monghe. Dapat ang isang monghe ay mayroon lamang ng mga bagay na kinakailangan niya at angkop sa kanya. Hayaan niyang limitahan ang sarili sa mga bagay na magpapagaan lamang ng kaunti sa kanyang buhay, at huwag magsikap para sa iba pa — para sa mga bagay na makamundo. Halimbawa, sapat na ang kumot ng isang sundalo para labanan ang lamig — hindi talaga kailangan ang kumot na may puntas o makulay. Sa ganitong paraan nagkakaroon ng kasimplehan at espirituwal na tapang.

Sa pamamagitan ng pagdadala ng maraming bagay sa isang monghe, sinisira mo siya. Samantalang kung ang isang tao ay nagpapalaya sa sarili mula sa [sobrang] mga bagay, ibinabalik nito ang kanyang lakas. At kung ang isang monghe ay siyang nangongolekta ng mga bagay, sinisira niya ang sarili. Kapag may nagpapadala sa akin ng mga bagay, nararamdaman kong parang pasanin ang mga ito at gusto ko nang mawala sa akin. Kapag may sobra-sobrang bagay sa selda ko, pakiramdam ko'y nakasuot ako ng kamisetang masyadong maliit para sa akin. At kung wala akong mapapautang ng mga ito, sa tingin ko'y mas mabuting itapon na lang. Ngunit sa sandaling maipamigay ko na ang mga iyon, nararamdaman ko ang ginhawa at kalayaan. Noong isang beses, may isang kakilala na lumapit sa akin at nagsabi:

'Geronda, binigay sa akin ni ganito-ganito ang mga ito para ipasa sa iyo. At pinakiusapan din niya akong ipanalangin na mawala sa kanya ang kanyang pagkabalisa." — "Para iiwan siya nito at darating sa akin?" ang sagot ko. "Mas mabuti pang ibalik mo na lang ang mga ito at umalis ka na. Matanda na ako ngayon: ang maglibot sa mga tao at mamigay ng regalo ay lampas na sa aking makakaya."¹²⁴

Ang lahat ng mga kaginhawahan na tinatamasa ng mga tao ay walang silbi sa isang monghe; sa kabaligtaran, pinapailalim nila siya. Dapat magsikap ang isang monghe na bawasan ang kanyang mga pangangailangan at gawing simple ang kanyang buhay, kung hindi, hindi siya kailanman magiging malaya. Ang kalinisan ay isang bagay, ngunit ang labis na pampaganda ay ibang usapin. Kung isang bagay lang ang ginagamit para sa maraming gamit, malaking tulong ito sa pagpigil sa mga pagnanasa. Sa Bundok Sinai, mayroon lang akong isang lata ng gatas na kondensada — ginamit ko ito para gumawa ng tsaang porridge. At ano, sa tingin mo, ang tunay na kailangan ng tao para mabuhay? Noong mga unang panahon, ang mga tao sa disyerto ay nabubuhay lang sa mga dates. Hindi sila nag-iilaw ng apoy o nangangailangan ng panggatong. Kamakailan lang, kinuha ko ang isang lata ng gatas na kondensada, pinutol ko ito at nilagyan ng parang hawakan. Mas masarap magtimpla ng kape o tsaang ganoong lata kaysa sa lahat ng mga pitsil! Ilalagay mo lang ito sa burner na de-sprits at agad na kumukulo ang tubig. Pagkatapos ng lahat, habang napapainit pa ang takure ng kape, gaano karaming sprits ang nasayang? Pero ilalagay mo lang ang pad na bulak na binabad sa sprits sa ilalim ng lata at ayos na: handa na ang kape. Wala rin akong lampara. Ginugugol ko ang aking mga gabi sa liwanag ng kandila nang mag-isa.

At sa pangkalahatan, malaking tulong ang mga simpleng bagay. Panatilihin simple at matibay ang iyong mga gamit. Kahit ang mga sekular na tao ay iginagalang ang lahat ng payak at simpleng bagay. At malaking tulong ito sa isang monghe. Tinutulungan ng mga bagay na ito ang isang tao na maalala ang kahirapan, pagdurusa, at ang buhay monghe. Nang bumisita si Haring George sa Great Lavra sa Bundok Athos,¹²⁵ nakakita ang mga ama ng isang pilak na bandeha at inihain nila rito ang kanyang meryenda. Ngunit ang hari, nang makita niya ang bandehang ito, ay nagsabi: "Inaasahan ko ang iba pa mula sa inyo, isang bandehang gawa sa kahoy. Sawá na ako sa mga ganoong mamahaling bandeha."

Hindi mo pa natitikman ang tamis ng pagiging payak. Ang pagiging payak ay nagbabalik ng lakas ng isang tao. Tingnan mo kung anong kamangha-manghang kawit para sa amerikana ang maaari mong gawin mula sa isang bobbin ng sinulid. Napakapraktikal na bagay. At nahihirapan ka, isinasabit mo ang iyong kasóko sa munting pinasang pang-pako. Kapag nagsimulang bumalát ang palitada, sa tuwing tatanggalin mo ang kasóko sa pako, kailangan mo pa itong yugyugin at punasan. Bakit hindi ka na lang magpako ng ilang malalaking pako sa pader? Mas magiging maginhawa iyon para sa iyo.

Isang pader na ganoon — at wala ni isang pako! O kaya naman ay maglalagay ka ng kahoy na coat rack. Pero kailangan mo pa itong kuskusin at hipan para matanggal ang alikabok. Kailangan mong gawing simple ang mga bagay at magtipid ng oras, pero sa halip ay sinasayang mo ito. Nagsusumikap kang maging perpekto at pinahihirapan mo ang sarili mo. Pagsikapan ang kasakdalan sa buhay na espiritwal. Ilaan ang buong potensyal mo hindi sa panlabas na sining, kundi sa sining ng paglinang ng kaluluwa. Ilaan ang iyong mga araw at gabi sa pagpapaunlad ng kaluluwa. Sa pamamagitan ng pagtuon ng iyong pagmamahal sa kagandahan para sa kapakinabangan ng pagsisikap na espiritwal, ikatutuwa mo ang kagandahan ng iyong sariling maliit na santuwaryong espiritwal.

— Geronda, may nagsasabi na ang mga pinakamagagarbong bagay ay iningatan sa mga monasteryo at dahil sa kanila, napangalagaan ang kultura sa mundo.

— Marahil tinutukoy nila ang mga mamahaling sisidlan, alahas at iba pa. Ngunit alam mo ba kung kailan unang naipon sa mga monasteryo ang karamihan ng mga ganitong kayamanan? Pagkatapos ng

¹²⁴ Pinamimigay ni Nakatatandang Paisios ang mga bagay na dinadala sa kanya sa ibang mga monghe na nangangailangan nito.

¹²⁵ Si George II (1890–1947) – Hari ng Gresya mula 1922 hanggang 1929 at mula 1935 hanggang 1947.

pagbagsak ng Constantinople.¹²⁶ Dati, lahat ng kayamananang ito ay iniingatan sa mga palasyo, ngunit pagkatapos ay sinimulan na silang ipasa sa mga monasteryo para sa ligtas na pangangalaga. Halimbawa, unti-unti nina Reyna Maro¹²⁷ na inalis ang iba't ibang kayamanan mula sa sultan at ibinigay ang mga ito sa mga monasteryo. O kaya naman, kapag nasa huling hininga na ang mga tao at ayaw nilang mawala ang kanilang mga kayamanan, iniaalay nila ang mga ito sa mga monasteryo. Hindi ang mga monasteryo ang naghahangad makuha ang mga kayamanan, kundi ang mga may-ari mismo, nang mapagtanto nilang ligtas ang mga ito sa isang monasteryo, ang nagbigay sa mga ito doon. At ang mga mayayaman ay nagbigay ng iba't ibang donasyon sa mga monasteryo ng Banal na Bundok upang magkaroon ng sapat na pagkain para sa mga tao. Pagkatapos ng lahat, wala pang mga tahanan para sa matatanda, mga ampunan, mga ospital para sa may sakit sa pag-iisip, o iba't ibang institusyong pangkawanggawa noong mga panahong iyon. Maraming lupa rin ang naipagkaloob sa mga monasteryo upang matulungan nila ang mga karaniwang taong nangangailangan. Sa madaling salita, sa mga mahihirap na taong iyon, alam nilang mag-isip para sa hinaharap: tinulungan nila ang mga kapos sa materyal na paraan upang sa huli ay matulungan din nila sila sa espirituwal. Nang dumarating ang mga mahihirap sa mga monasteryo, binibigyan sila ng tulong pinansyal bilang pagpapala, at ang mga kapos ay nakakapagpakasal ng kanilang anak na lalaki o babae. Sa madaling salita, nakamit ng mga monasteryo ang kanilang kayamanan upang tulungan ang mga mahihirap. At itinayo ang malalaking gusali para sa iisang layuning iyon. Alam mo ba kung ilang tao ang natulungan ng mga monasteryo noong panahon ng okupasyon? Napakarami. Maraming karaniwang tao ang may palayaw na 'Caracalla' noon, dahil kapag magiliw ang tahanan ng isang tao, sinasabi nilang para itong monasteryo ng Caracalla.¹²⁸ At ang mga maringal na pista ng patron na pag-iibigan sa mga santo ay inorganisa sa mga monasteryo upang makakain ng isda ang mga mahihirap, magsaya, at sabay na makatanggap ng espirituwal na tulong. At bakit ginaganap ang mga pagdiriwang sa pista ng patron ngayon? Ang mga taong wala nang kakulangan ay nagsasama-sama at kumakain ng isda. At para saan?

Ang marangyang pagkamundano ay sumisira sa mga monghe

— Geronda, hanggang saan pinapayagan ang pagdekorasyon ng simbahan?

— Sa mga panahong ito, mas mabuti para sa atin ang mga mas simpleng bagay—kahit sa simbahan—dahil hindi na tayo naninirahan sa Byzantium.

— Halimbawa, kunin natin ang ikonostasiya — anong uri ng palamuti ang dapat nating piliin para rito?

— Monastiko, siyempre! Ano pa? Gawing kasing-modesto at kasing-simple hangga't maaari ang lahat. Pinilipit ni Pachomius na Kagalang-galang¹²⁹ ang isang haligi sa simbahan upang hindi humanga ang mga tao sa gawa ng kanyang mga kamay. Naalala mo ba ang kuwentong iyon? Sa kanyang monasteryo, maingat na itinayo ng Kagalang-galang ang isang simbahan na may mga haliging ladrilyo.

¹²⁶ Noong 1453

¹²⁷ Reina Maro (1418–1487) – anak ng Serbian despot na si George Branković (1375–1456), na siya ang ikalawang ktitor ng Monasteryo ni San Pablo sa Bundok Athos. Si Maro ay ikinasal kay Sultan Murat – ang ama ni Sultan Mehmed, ang tagapanakop ng Constantinople. Pagkatapos ng pagbagsak ng Constantinople, nagbigay si Reyna Maro sa Monasteryo ni San Pablo ng mahahalagang handog ng mga Mago, maraming banal na relikya at ang mga labi ng mga santo ng Diyos.

¹²⁸ Isa sa dalawampung komunal na monasteryo ng Bundok Athos.

¹²⁹ Ang Kagalang-galang na Pachomius na Dakila ay ipinanganak noong mga 280 AD sa Thebaid (Upper Egypt). Matapos makumpleto ang kanyang serbisyo militar, nanirahan siya sa isang inabandunang paganong templo at sinimulan ang isang asetikong pamumuhay. Naramdaman niya ang pangangailangan para sa isang espirituwal na gabay, kaya lumapit siya sa eremita ng Thebaean na si Venerable Palamon, at tinanggap siya nito bilang isang alagad. Mga taong 320 AD, kasunod ng isang banal na pangitain, itinatag ni Venerable Pachomius ang kauna-unahang monasteryo ng mga Tabenisiotes sa Itaas na Thebaid. Sa kabuuan, nagtatag ang Reverendo ng 9 na panlalaking at 2 na pambabaeng komunal na monasteryo, na may kabuuang humigit-kumulang 7,000 monghe. Pinagkalooban siya ng mga banal na kaloob. Siya ay sumapit sa kapahingahan sa Panginoon noong 346.

Nang makita kung gaano kaganda ang simbahan, natuwa ang Reverend, ngunit naisip niya na ang pag-eejoy sa magandang likha ng kanyang sariling mga kamay ay hindi naaayon sa kalooban ng Diyos. Kaya tinali niya ng lubid ang mga haligi at, matapos magdasal, inutusan ang mga kapatid na sumandal dito at hila—upang baluktutin ang mga haligi.

Sa silid ko sa Bundok Athos, bawat taon ay naghihiwa ako ng metal na tanso at tinatatakan ang bubong at mga bintana. Pareho silang tumutulo, at dumadaan ang hangin sa mga puwang. Kaya patuloy akong naglalagay ng mas marami pang patse—gawa sa metal na tanso, mga tabla, at polyethylene. Maaaring itanong mo sa akin: "Bakit hindi ka na lang naglalagay ng dobleng salamin na bintana?" Akala mo ba hindi ko alam na posible iyon? Karpintero naman ako, at kung gusto ko, makagagawa ako ng bintanang may tatlong frame. Pero mawawala ang diwa ng pagiging monghe. Ang pader ng silid ay sira-sira. Pwede naman akong humingi ng tulong sa iba para sa pagkukumpuni, pero kuntento na ako sa kalagayan ng mga bagay. Paano ko mangangahas na gumastos ng ganoong halaga para ayusin ang isang pader samantalang may iba namang tao na lubos ang pangangailangan? Wala itong maidudulot na kabutihang-loob sa akin. Kung sakaling magkaroon ako ng limang daang drachma na sobra, mas gugustuhin kong bumili ng mga krus at mga ikon at ibigay ito sa isang naghihirap, upang makahanap siya ng ginhawa mula rito. Naramdaman ko ang kagalakan kapag nagbibigay ako. At kahit pa kailanganin ko ang perang iyon para sa sarili ko, hindi ko ito gagastusin para sa sarili ko.

¹³⁰Kapag sinimulan ng isang tao ang pamumuhay nang espiritwal, hindi siya kailanman nasisiyahan. Ganoon din, hindi kailanman nasisiyahan ang isang tao kung sisimulan niyang habulin ang kagandahan. Alam mo ba kung paano tayo dapat mabuhay ngayon? Dapat nating isantabi ang mga alalahanin para sa magagandang gusali, limitahan ang ating sarili sa mga pangangailangan lamang, at ialay ang ating sarili sa mga kapighatian ng iba — tulungan sila sa pamamagitan ng panalangin kung wala ka nang ibang maibibigay, at sa pamamagitan ng limos kung kaya mong tulungan sila nang materyal. Kaya lumapit ka sa panalangin, at pagdating sa trabaho, gawin mo lamang ang lubos na kinakailangan. Lahat ng ginagawa natin dito ay panandalian lamang. At sulit bang ialay ang buong buhay sa lahat ng ito, samantalang ang iba ay hirap na makaraos at namamatay sa gutom? Ang payak na mga gusali at mapagkumbabang mga bagay ay parang nagdadala sa isipan ng mga monghe sa mga kweba at simpleng hermitage¹³¹ ng mga banal na ama, kung saan sila nakakakuha ng espirituwal na benepisyo. Samantalang ang lahat ng makamundong bagay ay nagpapaalala sa mga monghe tungkol sa mundo at ginagawang makalupa ang kanilang puso. Kamakailan, isinagawa ang mga paghuhukay sa Nitria¹³² at natagpuan ang mga unang selda ng mga monghe — tunay na asketiko. Pagkatapos, natagpuan ang mga selda ng mga monghe mula sa mas huling panahon — ang hitsura nila ay medyo makalupa na. Sa wakas, natagpuan ang pinakabagong tirahan ng mga monghe, na kahawig ng mga salon ng mga mayayaman noong panahong iyon — ang mga pader ay pinalamutian ng iba't ibang naka-frame na larawan, mga disenyo, at iba pa. Dahil dito, nag-alab ang galit ng Diyos sa mga monghe, at ang kanilang mga tirahan ay nilusob at winasak ng mga salbahis.

Ipinanganak si Cristo sa sabsaban. Kung ang mga makamundong bagay ay nagbibigay sa atin ng ginhawa, madali tayong itataboy ni Cristo, na hindi tumataggi sa sinuman. Sasabihin Niya: 'Wala akong naging bahagi. May sinasabi ba ang Ebanghelyo kahit saan tungkol sa lahat ng ito [na mga bagay sa mundo]? Nakakita ka na ba ng ganito sa Akin? Hindi kayo makamundo at hindi rin kayo mga monghe. Ano ang gagawin ko sa inyo, saan ko kayo ilalagay?..'"

¹³⁰ Ibinigay noong 1986

¹³¹ Asceticon (Griyego: Ασκητήριον) – isang liblib na panirahan ng mga monghe, isang lugar ng mga gawaing asketiko. – *Tala ng tagasalin*.

¹³² Nitria – isang bundok at ang katabing disyerto sa hilagang-kanlurang bahagi ng Ehipto. Mula pa noong panahon ni San Macarius na Dakila (ika-4 na siglo) – isang paboritong lugar para sa monastikong asetikismo. – *Tala ng tagasalin*.

Ang mga bagay na maganda at perpekto ay makamundo. Hindi sila nag-aalok ng espiritwal na aliw sa mga tao. Sapagkat ang lahat ng pader ay guguho at magiging alikabok. Ngunit ang kaluluwa... Ang isang kaluluwa ay mas mahalaga kaysa sa buong mundo. At ano ang ginagawa natin para sa kaluluwa? Magsimula tayo sa gawaing espiritwal, magpakita tayo ng mabuting malasakit. Hihingin ni Kristo ang kasagutan mula sa atin kung paano natin tinulungan ang mga tao sa espiritwal at kung anong espirituwal na gawain ang ating nagawa. Hindi Niya man lang itatanong kung anong mga pader ang ating itinayo. Panagutin tayo sa ating espirituwal na pag-unlad.

Nais kong maunawaan ninyo ang punto ko: Hindi ko sinasabing hindi tayo dapat makilahok sa pagtatayo at iba pang katulad na gawain, o na ang mga gusali ay dapat itayo nang pabirong-biro. Hindi. Ngunit ang espirituwal ang dapat na unahin, at saka, kasama ang espirituwal na paghuhusga, ang lahat ng iba pa.

Pasisimplehin mo ang iyong buhay

"Kailanma'y mapalad ang mga naninirahan sa mga palasyo at nasisiyahan sa lahat ng mabubuting bagay sa buhay," sabi ng mga tao sa mundong ito. Gayunpaman, mapalad ang mga taong nagawang pasimplehin ang kanilang buhay, na palayain ang kanilang sarili mula sa mahigpit na pagkakahawak ng mundanong 'pag-unlad' na ito—mula sa napakaraming kaginhawaan na katumbas ng napakaraming kahirapan—at upang alisin sa kanilang sarili ang kakila-kilabot na paghihirap ng pag-iisip ng kasalukuyang panahon. Kung hindi pinapasimple ng isang tao ang kanyang buhay, magdurusa siya. Samantalang, sa pagpapasimple nito, matatanggal din nila sa kanilang sarili ang matinding paghihirap ng isip.

Noong isang beses, sa Bundok Sinai, sinabi ng isang Aleman na bisita sa isang napakatalinong batang Bedouin: 'Matalinong bata ka at kaya mong mag-aral.' — 'At ano pa?' — tanong ng bata sa kanya. "Pagkatapos, magiging inhinyero ka." — "At pagkatapos?" — "Pagkatapos, magbubukas ka ng talyer para sa pag-aayos ng kotse." — "At pagkatapos?" — "Pagkatapos, palalawakin mo ito." — "At ano pa?" — "Pagkatapos, kukuha ka ng ibang mekaniko — magtatayo ka ng malaking pwersa-paggawa." — "Kaya ano ngayon," sabi ng batang lalaki, "una, magkakaroon ako ng isang sakit ng ulo, tapos dadagdagan ko pa ito ng isa, at pagkatapos ay isa pa? Hindi ba mas mabuti ang ngayon — na may payapang isipan?" Ang pananakit ng ulo, sa karamihan, ay nagmumula mismo sa ganitong mga iniisip: "Gagawa tayo ng isang bagay, tapos ng isa pa." Ngunit kung ang mga iniisip ay espiritwal, mararanasan ng isang tao ang espiritwal na kapanatagan at hindi siya pahihirapan ng pananakit ng ulo.

Ngayon, sa mga pag-uusap ko sa mga taong makalupa, binibigyang-diin ko rin ang kahalagahan ng pagiging payak. Dahil karamihan sa kanilang ginagawa ay hindi naman kailangan, at sila'y nababalot ng pagkabahala. Pinag-uusapan ko ang pagiging payak at pag-iwas sa luho; hindi ako nagsasawa sa paghimok: 'Pagyamanin ninyo ang inyong pamumuhay upang mawala ang pagkabahala sa isip.' At karamihan sa mga diborsyo ay nagsisimula nga dito. Marami ang trabaho ng mga tao; napakarami nilang kailangang gawin kaya't umiikot ang kanilang mga ulo. Pareho nang nagtatrabaho ang ama at ina, habang ang mga bata ay naiwan nang walang nagbabantay. Pagkapagod, pagkasira ng mga nerbiyos — kahit ang pinakamaliit na bagay ay nagdudulot ng malaking pagtatalo, at kusang-loob na sinundan ito ng diborsyo. Naabot na ng mga tao ang puntong ito. Gayunpaman, sa pamamagitan ng pagpapasimple ng kanilang buhay, mapupuno sila ng lakas at kagalakan. Oo, ang pagkabahala sa isip ay ganap na pagkawasak.

Minsan, napunta ako sa isang napakamarangyang bahay. Habang kami'y nag-uusap, sinabi sa akin ng mga may-ari: 'Nakatira kami sa isang tunay na paraiso, samantalang ang ibang tao ay lubos na nangangailangan.' 'Nakatira kayo sa impyerno,' ang sagot ko. '*Tunay ngang sa gabing ito'y hihingin na*

ang kaluluwa mo,¹³³ — ang sabi ng Panginoon sa hangal na mayaman. Kung tatanungin ako ni Cristo: 'Saan kita papadala — sa isang dungeon o sa isang bahay na katulad nito?' — sasagot ako: 'Sa isang malungkot na dungeon.' Sapagkat makabubuti sa akin ang isang dungeon. Ipapaalala nito sa akin si Cristo, ang mga banal na martir, ang mga asketiko na nagtago sa "*lalim ng lupa*,"¹³⁴ ipapaalala nito sa akin ang buhay monghe. Ang dungeon ay parang selda ko, at ikatutuwa ko iyon. At ano naman ang ipapaalala sa akin ng iyong bahay, at anong kapakinabangan ang aking makukuha rito? Iyan ang dahilan kung bakit mas nagpapalubag-loob sa akin ang mga dungeon kaysa hindi lamang sa ilang makamundong sala, kundi pati na rin sa isang selda ng monghe na maganda ang pagkakagawa. Libong beses na mas mabuting mabuhay sa bilangguan kaysa sa isang bahay na katulad nito."

Sa ibang pagkakataon, nanatili ako sa isang kaibigan ko sa Athens, at hiniling niya na makipagkita ako sa isang ama na maraming anak, ngunit hanggang madaling-araw lamang, dahil sa ibang oras ay masyado siyang abala. Dumating ang lalaking ito—masigla at walang tigil sa pagpuri sa Diyos. Siya ay punong-puno ng kababaang-loob at pagiging payak, at hiniling niya na ipagdasal ko ang kanyang pamilya. Ang kapatid na ito ay tatlumpu't walong taong gulang at may pitong anak. Kasama ang mga anak, siya at ang kanyang asawa, pati na ang kanyang mga magulang—labing-isang kaluluwa sa kabuuan. Sila'y nagkakasiksikan sa isang kuwarto. Sa kanyang karaniwang pagiging payak, sinabi niya: 'Kasya kaming lahat sa kuwarto nang nakatayo, pero kapag nahihiga kami para matulog, hindi sapat ang espasyo—medyo masikip. Ngunit ngayon, salamat sa Diyos, nakapagtayo kami ng maliit na kubo para sa kusina at medyo naging mas magaan ang lahat. Pagkatapos ng lahat, Ama, may bubong kami sa aming mga ulo — ang iba, nakikita ninyo, ay nakatira sa labas.' Nagtatrabaho siya bilang maninistis sa Piraeus,¹³⁵ ngunit nakatira sa Athens, at para makarating sa trabaho nang nasa oras, umaalis siya sa bahay bago sumikat ang araw. Dahil sa matagal na pagtayo at overtime na trabaho, nagkaroon siya ng varicose veins na nagdulot ng kirot sa kanyang mga binti. Ngunit ang labis niyang pagmamahal sa kanyang pamilya ang nagpalingid sa kanya sa kanyang mga kirot at pananakit. Bukod pa rito, palagi niyang pinapagalitan ang sarili, sinasabing kulang siya sa pag-ibig, na hindi niya nagagawa ang mga mabubuting gawa na nararapat sa isang Kristiyano, at hindi niya lubos na mapupuri ang kanyang asawa sa mga mabubuting gawa nito, na nag-aalaga hindi lamang sa mga anak kundi pati na rin sa kanyang biyenan at biyenanang babae, at inaalagaan ang mga matatandang kapitbahay, inaayos ang kanilang mga bahay at pati na rin ang 'pagluluto ng sopas para sa kanila!' Ang mukha ng mabuting lalaking ito na nagmamahal sa pamilya ay nagniningning sa Grasya ng Diyos. Nasa loob niya si Cristo at siya ay napuno ng kagalakan. At ang maliit na silid na kanilang tinitirhan ay napuno rin ng kagalakang panglangit. Ang mga walang Kristo sa kanilang kalooban ay mapupuno ng kaguluhang panloob. Hindi sila magkasya sa labing-isang silid kahit mag-asawa pa, samantalang dito, labing-isang kaluluwa na may Kristo—magkasya sa isa.

Hindi alintana kung gaano karaming espasyo ang mayroon ang mga tao—kahit ang mga taong espirital—magkukulang pa rin sila sa espasyo, dahil hindi sapat ang puwang sa kanila para kay Cristo, dahil hindi Siya lubusang nagkasya sa kanilang kalooban. Kung nakita ng mga babaeng naninirahan sa Faras ang karangyaan na mayroon ngayon kahit sa maraming monasteryo, sumigaw sana sila: "Magpapadala ang Diyos ng apoy mula sa langit at susunugin tayo! Tinalikuran na tayo ng Diyos!" Natapos agad ng mga babae sa Faras ang kanilang gawain. Maaga pa sa umaga, inilalabas nila ang mga kambing, pagkatapos ay inaayos ang bahay, saka sila pupunta sa kapilya o magtitipon sa mga kweba, at ang may kaunting alam sa pagbasa ay babasa ng buhay ng santo ng araw na iyon. Pagkatapos ay nagsisimula silang yumuko sa panalangin kay Hesus. Ngunit bukod doon, nagtrabaho rin sila at

¹³³ Lucas 12:20.

¹³⁴ Heb. 11:38.

¹³⁵ Pangunahing pantalan ng Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

napapagod. Kailangang marunong magtahi ang isang babae para sa buong sambahayan. At nagtatahi sila nang kamay. Bihira ang makinang panahi na de-kamay kahit sa lungsod, at sa nayon ay halos wala. Isang malaking bagay kung may isang makinang panahi para sa buong Farasy. At nagtatahi rin sila ng damit para sa mga lalaki — napakakomportable nito — at nagsusukat ng medyas. Ginawa nila ang lahat nang may panlasa at pagmamahal, ngunit may natitirang oras pa rin sila, dahil payak ang kanilang pamumuhay. Hindi nag-aalala ang mga tao ng Farasy sa mga maliliit na bagay. Naranasan nila ang isang monastikong kagalakan. At kung, sabihin nating, napansin mong hindi pantay ang pagkakahiga ng kumot sa kama at sinabi mong, 'Ayusin mo ang kumot,' maririnig mong sasagot sila, 'Pinipigilan ka ba niyan sa pagdarasal?'

Ngayon, hindi na pamilyar ang mga tao sa ligayang monastiko. Naniniwala ang mga tao na hindi nila kailangang magtiis ng kahirapan o magdusa. Ngunit kung mag-iisip ang mga tao nang parang mga monghe, kung mamumuhay sila nang mas payak, makakahanap sila ng kapayapaan. Ngayon ay pinahihirapan sila. Ang kanilang mga kaluluwa ay puno ng pagkabahala at kawalan ng pag-asa: 'Nakabuo si ganito-ganito ng dalawang mataas na gusali!' — o 'Nakabuo si ganoon-ganoon ng limang banyagang wika!' — o katulad pa niyan. 'At ako,' sabi nila, 'wala pa nga akong sariling apartment, at wala akong alam na kahit isang banyagang wika! 'Ay, tapos na ako!' O ang isang may-ari ng kotse ay nagsisimulang mag-alala: 'Mas maganda ang kotse ng iba kaysa sa akin. Kailangan kong bumili ng kapareho.' Bumili siya ng bagong kotse, ngunit hindi ito nagdala ng kasiyahan sa kanya—dahil may iba pa na mas maganda pa. Bumili rin siya ng ganoon para sa sarili niya, at saka niya nalaman na ang iba ay may sarili nang eroplano, at muling nagdurusa. Walang katapusan ito. Samantalang ang isang tao, na wala ring kotse, ay pumupuri sa Diyos at nagagalak. "Purihin ang Diyos!" sabi niya. "Ano ngayon kung wala akong kotse. Pagkatapos ng lahat, malakas ang aking mga binti at makalakad ako. At ilan na ba ang pinutulan ng paa, at hindi na makapag-alaga sa sarili, hindi makalakad, at nangangailangan ng pangangalaga ng iba!... Ngunit ako ay may sariling mga paa!" Sa kabilang banda, ang isang pilay ay nagsasabi: "At paano naman ang iba na wala nang paa?" — at siya rin ay nagagalak.

Ang kawalang-pasasalamat at kasakiman ay isang malaking kasamaan. Ang taong alipin ng materyal na bagay ay laging alipin ng pagkabahala at paghihirap ng isip, sapagkat nanginginig siya sa takot na baka agawin ang kanyang kayamanan, o natatakot naman siya para sa kanyang buhay. Minsan, isang mayamang lalaki mula sa Athens ang lumapit sa akin at nagsabi: "Ama, hindi ko na nakakasama ang mga anak ko. Nawala sa akin ang mga anak ko." — "Ilan ang anak mo?" — tanong ko. "Dalawa," ang sagot niya. 'Pinalaki ko sila sa pinakamahusay na pagkain. Mayroon silang lahat ng gusto nila. Bumili pa nga ako ng kotse para sa kanila.' Doon ko naunawaan sa aming pag-uusap na may kotse siya, ang kanyang asawa ay may sarili rin, at bawat isa sa kanyang mga anak ay may kanya-kanya rin. 'Kakaiba kang tao,' sabi ko sa kanya, 'sa halip na lutasin ang iyong mga problema, lalo mo lamang silang pinalala. Ngayon kailangan mo ng malaking garahe para sa mga kotse, kailangan mong magbayad nang apat na beses na mas mahal para ipaayos ang mga ito, hindi pa kasama ang katotohanang ikaw, ang iyong asawa, at ang iyong mga anak ay lahat nanganganib na mabangga anumang sandali. Pero kung pinasimple mo sana ang iyong buhay, mas magkakapit-bisig sana ang iyong pamilya, magkakaintindihan kayong lahat, at wala kayong ganoong mga problema. Ang sisi sa nangyayari sa iyo ay hindi nasa iyong mga anak, kundi nasa iyong sarili. Kasalanan mo na hindi mo sila pinalaki nang iba." Isang pamilya — apat na kotse, isang garahe, sarili nilang mekaniko at iba pa! Sigurado namang puwede namang umalis ang isa sa kanila nang mas maaga, at ang isa naman nang mas huli? Lahat ng kaginhawaang ito ay nagbubunga ng mga problema.

Sa isa pang pagkakataon, isang pinuno ng pamilya—sa pagkakataong ito ay may limang miyembro—ang dumating sa kubo ko at nagsabi: "Pari, may isang kotse kami, pero iniisip kong bumili pa ng dalawa. Mas madali ang magiging buhay namin." "Naisip mo ba kung gaano pa ito kakumplikado

para sa inyo?" tanong ko sa kanya. "Iniwan mo ang isang kotse sa isang eskinita, pero saan mo ipaparada ang tatlo? Kakailanganin mo ng garahe at ng imbakan para sa gasolina. Sa halip na isang panganib, tatlo na ang haharapin mo. Mas mabuti pang magtipid ka na lang sa isang kotse at panatilihin mababa ang iyong gastos. Magkakaroon ka ng oras na alagaan ang mga bata, at magiging payapa rin kayo. Ang kasimplehan ang saligan ng lahat." — "Oo," sabi niya, "pero hindi ko nga iyon naisip."

— Geronda, ikinuwento sa amin ng isang lalaki kung paano niya dalawang beses nabigong patahimikin ang anti-theft alarm ng kanyang sasakyan. Minsan dahil may langaw na pumasok sa loob, at sa isa pa ay dahil siya mismo ang lumabag sa mga tagubilin sa pagpapatakbo ng anti-theft system nang pumasok siya sa sarili niyang sasakyan.

— Ang mga taong ito ay namumuhay nang parang martir dahil hindi nila pinapasimple ang kanilang buhay. Karamihan sa mga kaginhawahan ay may kaakibat na abala. Ang mga taong makamundo ay nabibigatan ng napakaraming bagay. Pinuno nila ng napakaraming kaginhawahan ang kanilang buhay at ginawang mahirap ito. Kung hindi mo papasimplehin ang iyong buhay, kahit isang kaginhawahan ay maaaring magdulot ng tambak ng mga problema.

Noong bata pa tayo, pinuputol namin ang dulo ng makina ng sinulid, tinutusok namin ng patpat ang gitna nito, at gumagawa kami ng isang kamangha-manghang laro na nagdala sa amin ng tunay na ligaya. Mas malaking tuwa ang nararanasan ng maliliit na bata sa laruan na kotse kaysa sa ama nila sa isang bagong-bagong 'Mercedes'. Tanungin mo ang kahit sinong batang babae: 'Ano ang gusto mong regalo — isang manika o isang napakalaking bahay na maraming palapag?' Makikita mo, ang sagot niya: 'Isang manika.' Kahit ang maliliit na bata ay sa huli'y napagtatanto rin ang pagkasinsin ng mundo.

— Geronda, ano ang pinakakatulong upang maunawaan ang kagalakang dulot ng pagiging payak at hindi mapagkunwari?

— Ang kamalayan sa pinakamalalim na kahulugan ng buhay. "*Hangad muna ang Kaharian ng Diyos...*"¹³⁶ Magsisimula rito ang pagiging payak at ang bawat wastong saloobin sa mga bagay.

Kabanata 4.

Tungkol sa panlabas na ingay at panloob na katahimikan

Ginulo ng mga tao ang payapang kalikasan

Karamihan sa mga teknikal na aparato na ginagamit ng mga tao ngayon para sa kanilang kaginhawahan ay naglalabas ng ingay. Naku, sa ingay nila, pinabaliw ng mga tao ang payapang kalikasan; sa lahat ng teknolohiyang ito, binago at winasak nila ito. At ang katahimikan noon! Gaano nga ba nagbabago ang tao at gaano niya binabago ang lahat ng nasa paligid niya — nang hindi man lang niya namamalayan.

Ngayon, nakasanayan na ng lahat ang mabuhay na may ingay. Maraming batang moderno ang mahilig magbasa habang nakikinig ng rock music. Ibig sabihin, mas gusto nilang magbasa nang may tugtugin kaysa sa katahimikan. Pinakalma nito ang kanilang kawalang-kapayapaan, dahil ang kawalang-kapayapaang iyon ay nasa loob nila. Naririnig ang ingay kahit saan. Pakinggan mo lang!... Naririnig mo ba ang tuloy-tuloy na 'woo-oo... woo-oo!?' Nagwawakas sila ng mga tabla — 'woo-oo...', pinipihit nila ito — 'woo-oo...' din, sinispray nila ang mga puno gamit ang spray — 'woo-oo' muli. At saka mag-iimbento sila ng iba pang sprayers — gaya ng eroplano, para gumawa pa ng mas malakas na ingay, at sasabihin nila: "Mas maganda ang mga sprayers na ito, dahil ina-spray nila ang mga puno mula sa itaas kaysa sa ibaba, at wala ni isang usbong ang hindi na-spray." Hahanapin nila ang ganoong mga

¹³⁶ Mat. 6:33.

sprayers at matutuwa sila rito. Gusto ng isang lalaki na mag-drill ng isang butas para sa pako at muling pinapatayong muli ang isang uri ng 'woo-woo machine.' Bakit? Para magbato ng tubig sa mortero? At masaya pa siya rito at, nakakagulat, halos ipinagmamalaki pa nga niya ito! Para makahinga ng sariwang hangin, bumibili sila ng electric fan at pinakikinggan ang ugong nito. Noong nakaraan, kapag mainit, pinapawayan nila ang sarili gamit ang kamay, pero ngayon sinisira nila ang sarili nilang tenga para lang makahinga ng sariwang hangin. At sa dagat, malakas din ang ingay na ginagawa nila ngayon. Noong araw, tahimik na lumalayag ang mga barko sa dagat gamit ang layag, ngunit ngayon kahit ang pinakamaliit na motorboat ay maingay na tumatakbo. Malapit na, karamihan sa mga tao ay lilipad na sa buong mundo sakay ng eroplano! At alam mo ba kung ano ang magiging bunga nito? Nasisipsip pa rin ng mundo ang ilan sa ingay, ngunit sa himpapawid ay magkakaroon ng ganoong kalakas na ingay na naku!

Sinira pa nga ng mga tao ang mga banal na disyertong lugar

Ang walang-kapayapang makalupang diwa ng ating panahon, kasama ang tinatawag nitong sibilisasyon, ay winasak pati ang mga banal na disyertong lugar na nagpapakalma at nagpapabanal sa mga kaluluwa. Ang isang taong walang kapayapaan ay hindi kailanman makakahanap ng katahimikan. Wala nang iniwang tahimik na lugar ang mga tao kahit saan. Pati ang Banal na Lupain — ano na ang ginawa nila rito ngayon! At sa buhay ng eremita na si Photini¹³⁷, nabanggit na sa disyertong dati niyang tinitirhan, maraming kiosk ang naitayo at nagbukas ng mga snack bar. Sa mga kuweba at selda kung saan dati nanirahan ang napakaraming monghe at santo, nagbukas ang mga Ingles ng mga tindahan na nagbebenta ng mga soft drinks. Wala nang disyerto! Napuno na ito ng mga bahay, radyo, tindahan, hotel, paliparan!.. Nabuhay tayo upang masaksihan ang panahon na sinabi ni San Cosmas ng Aetolia.¹³⁸ "Darating ang panahon na, sa kinaritan noon ng mga kabataang lalaki ng kanilang mga baril, doon naman isasabit ng mga Gypsy ang kanilang mga instrumentong pangmusika." Ibig kong sabihin, nakita rin natin ito: kung saan dati nagsisikap ang mga monghe, kung saan dati nakasabit ang kanilang mga rosaryo — ngayon ay malakas ang tugtog ng radyo at kumikislap ang bula ng soft drinks! Oo, tila sa loob ng ilang taon pa, hindi na kakailanganin ang alinman sa mga ito. Sa pangkalahatan, mula sa mga nangyayari, maaaring tapusin: papalapit na sa wakas ang buhay. Papalapit na ang katapusan ng buhay at ang katapusan ng mundong ito.

— Geronda, may natitira pa bang lugar sa Banal na Bundok na tahimik pa?

— Anong tahimik na lugar pa ang mayroon ngayon, kahit sa Banal na Bundok! Pagkatapos ng lahat, sa mga gubat ng Athos, patuloy silang nagtatayo ng mas marami pang mga kalsada. Umaalingawngaw ang ugong ng mga sasakyan saanman. Kahit yaong mga naninirahan sa pinakatahimik at liblib na mga lugar ay bumili na rin ng sasakyan. Hindi ko maintindihan — ano ba talaga ang hinahanap ng mga taong ito sa disyerto? Si Arsenius ang Dakila, nang marinig niya ang paghuni ng mga tuod sa disyerto sa banayad na simoy ng hangin, ay nagtanong: "Ano ang ingay na iyan? Lindol ba

¹³⁷ Ang eremitang si Photini ay ipinanganak noong 1860 sa Damascus (Syria) sa isang pamilyang Griyego. Mga bandang 1884, siya ay umurong sa Disyertong Transjordanian. Noong 1915, dahil sa Unang Digmaang Pandaigdig, napilitan siyang lumipat sa Jerusalem, kung saan siya nanatili hanggang maibalik ang kapayapaan. Pagkatapos ay nanirahan siya sa disyerto sa kanluran ng Dagat-dagatan, kung saan siya namuhay bilang isang mongheng nag-iisa hanggang sa kanyang kamatayan. Ang buhay ng asketiko ay inilalarawan sa aklat: Archim. Ioakeim Spetsieris. *Ang Eremita na si Photini*. H. Kalyvi Ag. Anargyron, Nea Skiti, Bundok Athos, 1994.

¹³⁸ Ang Banal na Martir at Katumbas-ng-mga-Apostol na si Cosmas ng Aetolia (1779; paggunita ng kanyang pagkamartir noong ika-24 ng Agosto). Naglingkod siya nang matagal sa Banal na Bundok ng Athos. Pagkatapos ng kanyang banal na tawag, lumabas siya sa mundo at naglakbay sa mga bayan at nayon ng Gresya, na nasa ilalim ng pamumuno ng mga Turko, na ipinangangaral ang Ebanghelyo. Itinuro niya ang Ebanghelyo, nagbukas ng mga paaralan, at tinutulan ang Islamisasyon ng mga Griyego. Gumawa siya ng maraming himala at nag-iwan ng napakaraming hula tungkol sa hinaharap ng buong sangkatauhan. Karapat-dapat siyang itinuturing na isang dakilang propeta ng makabagong panahon. Inintriga siya ng mga Hudyo sa harap ng pasha ng Turko at namatay siya bilang isang martir. Tingnan: *Ang Buhay at mga Hula ni Cosmas ng Aetolia*. – Moscow, Holy Mountain, 2007. – *Tala ng tagasalin*.

iyang?"¹³⁹ Sana makita ng mga Banal na Ama ang nangyayari ngayon! Noong nakaraan, sa mga komunal na monasteryo, ang mga monghe ay napapagod nang husto sa kanilang mga tungkulin. Lalo na ang tagapaglingkod sa kainan at ang tagapangasiwa ng mga bisita. Kinakailangan nilang hugasan ang mga plato at polisín ang mga gamit na tanso. Ngunit ngayon madali na ang lahat ng iyon, sapagkat ang mga monghe ay may sari-saring makabagong kagamitan — karamihan ay maingay. Naalala ko noong nasa monasteryo kami, dinadala namin ang tubig mula sa bukal at, gamit ang winch, tahimik naming itinaas ito hanggang sa ika-apat na palapag sa mga espesyal na lalagyan. Ngayon, pinapump nila ang tubig, at palagi mo itong naririnig na kumakalampag. Nanginginig ang mga pader, kumakalampag ang mga bintana. Sana naglagay man lang sila ng silencer. Noong nasa hukbo ako noong Digmaang Sibil, gumamit ako ng silencer kapagini-charge ko ang baterya ng radyo para walang marinig ang kaaway sa kabilang panig.

Noong isang beses, may ilang monghe mula sa isang monasteryo ang dumating sa selda ko. Malakas ang boses nila. "Tahimik," sabi ko sa isa sa kanila, "maririnig kayo kahit malayo." Nagpatuloy siya sa pagsigaw. "Pakitahimik," muli kong hiling sa kanya. "Patawarin ninyo ako, Geronda," ang sagot niya, "sanay kaming sumigaw nang ganito sa aming monasteryo. May tumatakpong generator kami, kaya malakas kami magsalita—kung hindi, hindi kami magkakaunawaan." Naiintindihan ninyo ba ang punto ko? Sa halip na bigkasin ang Panalangin kay Hesus at magsalita nang mahinahon, pinapatakbo pa nila ang generator at sumisigaw! May ilang kabataan na tinatanggal ang silencer ng kanilang motorsiklo para makapag-ingay na maririnig ng buong kapitbahayan... Nakakalungkot na ang parehong diwa ay unti-unting pumapasok sa buhay monghe ngayon. Oo, doon tayo patutungo – ang ingay ay nagdudulot ng kagalakan sa mga monghe.

Ngayong umaga pinapanood ko ang isang madre. Mukha siyang eksaktong astronauta. May malapad na sumbrerong dayami sa ulo, respirator sa mukha, at hawak ang isang makinang pangputol ng dayami na de-gasolina, naglalakad siya pababa sa dalisdis habang humahanga sa sarili. Hindi ganoon ka-proud ang mga astronaut nang bumalik sila mula sa Buwan! Lumipas ang ilang sandali at bigla kong narinig: "Tra-ta-ta-ta!.." Tumingin ako at nakita kong sinimulan na niyang gupitin ang damo gamit ang makinang panggupit, at napakalakas ng ingay na wala nang matataguan. Hindi pa man siya natatapos nang dumating ang isang manggagawa ng monasteryo na may dalang makina na mas malakas pa ang ingay — para araruhin ang lupa. Tumakbo-takbo siya, nagkikiskis — pa-urong pa-abante, pa-urong pa-abante! Pagkatapos ay iniwan niya ang kanyang arador na de-gasolina at kumuha ng isa pang makina — para gisahin ang lupa. Ang mapait ng kapalaran na ipinagkaloob sa atin!

— At gayon pa man, Geronda, kung ang lahat ng kagamitang ito ay nandito para gawing mas madali ang mga bagay...

— Ah, alam mo naman kung gaano karaming makinarya ang nandito para gawing mas madali ang mga bagay!... Iwasan, hangga't maaari, ang lahat ng umuungal, lahat ng kumakalampag; iwasan ang ingay. Lahat ng ingay na ito ay nagtutulak sa amin palabas ng monasteryo. Bakit nga ba may karatulang nakasabit sa tarangkahan sa ibaba na may nakasulat na 'Isiastirion'?¹⁴⁰ Mas mabuting isulat mo na lang ang 'Noisestirion' o 'Restlessness-tion'! Ano ang silbi ng isang monasteryo kung walang katahimikan dito? Tingnan mo, subukan mong limitahan hangga't maaari ang lahat ng pinag-uusapan natin ngayon. Hindi mo pa nararanasan kung gaano kasarap ang katahimikan. Kung nauunawaan mo ito, mas mauunawaan mo ang sinasabi ko at ang iba pang mga bagay. Kung natikman mo na ang matatamis na espirituwal na bunga ng katahimikan, tiyak na magiging mabait kang mapagmalasakit at mas sisikaping makamit ang banal na katahimikan ng buhay espirituwal.

¹³⁹ Tingnan ang *The Ancient Paterikon*. Moscow, 1899. p. 21.

¹⁴⁰ Hesyhasterion (Griyego: Ἡσυχαστήριον) – isang monasteryo ng isang espesyal na uri. Ang pangalan ay nagmula sa salitang ἡσυχία – katahimikan. – *Tala ng tagasalin*.

Ang katahimikan ay isang misteryosong panalangin

Sa lahat ng maingay na teknolohiyang ito, itinatoboy ng monghe sa kanyang sarili ang mga kinakailangan para sa panalangin at sa buhay monghe. Kaya naman, dapat hangga't maaari, sikaping huwag gumamit ng maingay na teknolohiya ang isang monghe. Halos lahat ng itinuturing ng mga tao na maginhawa ay hindi nakakatulong sa monghe sa pag-abot ng kanyang layunin. Sa ganitong kalagayan, hindi makamtan ng monghe ang kanyang hinangad na layunin.

Ang katahimikan ay isang dakilang bagay. Sa pamamagitan ng pananatili sa katahimikan, ang isang tao ay nananalangin na — halos hindi na kailangang manalangin. Ang katahimikan ay isang misteryosong panalangin, at malaking tulong ito sa panalangin, katulad ng bawat hininga na nakabubuti sa tao.¹⁴¹ Ang sinumang nakatuon sa espirituwal na gawain sa katahimikan ay kalaunan ay lubusang nalubog sa panalangin. Alam mo ba kung ano ang ibig sabihin ng malubog? Ang isang sanggol na tumahimik sa bisig ng kanyang ina ay hindi nagsasalita. Nasa pagkakaisa na siya, nakikipag-isa sa kanya. Kaya, kung ang isang monasteryo ay matatagpuan nang malayo sa mga arkeolohikal na lugar, sa isang ng mundo at sa dami ng tao, napakalaking benepisyo nito.

Ang panlabas na katahimikan, na layo sa mundo, kasabay ng maingat na pag-aascetismo at walang patid na panalangin, ay mabilis na nagdudulot sa monghe ng panloob na katahimikan—kapayapaan ng isip. Ang panloob na katahimikan na ito ay isang kinakailangang paunang kundisyon para sa banayad na espirituwal na gawain. At saka, ang mga panlabas na istorbo ay hindi na nakaaabala sa isang tao, sapagkat, sa diwa, tanging ang kanyang katawan na lamang ang nananatili sa lupa, habang ang kanyang isipan ay naninirahan sa Langit.

Nakasalalay sa mismong tao kung naririnig niya ang ingay o hindi

— Geronda, ano ang dapat gawin kung maingay habang nagtatrabaho, o kung kailangan ng makina na maingay para sa mga gawaing-kamay?

— Kapag maingay ang mga gawaing-kamay, malaking tulong ang tahimik na pag-awit ng mga salmo. Kung hindi mo mabigkas ang Panalangin kay Hesus, umawit ka ng isang awit mula sa simbahan. Kinakailangan ang pasensya. Sa barko, kapag naglalayag ako mula sa Athos o bumabalik, maaaring napakamaingay. Umiupo ako sa isang sulok para hindi ako istorbohin, nagpapanggap na natutulog, pinipikit ko ang mga mata — at nagsisimula akong kumanta. Ang dami kong kinakanta! Napakaraming iba't ibang bersyon ng 'It is truly meet,' napakaraming 'Holy God.' At ang makina ng barko, kasama ang hum nito, ay napakabagay sa pag-awit ng mga salmo. Pinananatili ng makina ang kumpas¹⁴² — perpektong nakaayon sa 'It is truly meet' ni Papanikolaou at sa 'Holy God' ni Nilevs.¹⁴³ Napakagaling

¹⁴¹ Ang pagiging angkop ng halimbawa na ibinigay ng Banal na Nakatatandang Paissios ay pinatutunayan ng mga datos na pisyolohikal. Ang hindi napapansing, tuloy-tuloy na pagpapawis at paghinga ng balat ang mga paraan kung paano nire-regulate ang temperatura ng katawan ng tao. Kung takpan ng anumang materyal na panharang ang buong ibabaw ng katawan ng isang tao, na siyang magkakait sa kanya ng paghinga ng balat, hindi agad-agad na makikita ang mga bunga; gayunpaman, makalipas ang ilang sandali, ang pagkagambala sa balanse ng init ay magdudulot ng malulubhang aberya sa mahahalagang tungkulin ng katawan. Direktang ang pagkakatulad nito sa panalangin at katahimikan. Ang misteryoso, hindi nasasambitang panalangin – katahimikan – ay hindi napapansin ngunit patuloy na tumutulong sa isang tao na manatiling malusog ang kalagayang espirituwal. Ang kakulangan sa katahimikan ay humahantong sa isang Kristiyano – at lalo na sa isang monghe – sa mga espirituwal na kahihinatnan na hindi agad napapansin sa unang tingin, ngunit gayon pa man ay mapaminsala. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁴² Isos (mula sa Griyegong ἴσος – pantay, katumbas, katulad) – ang mas mababang, 'pangunahing' tinig sa kantong simbahan ng Byzantine. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁴³ Papanikolaou Charalambos – isang mang-aawit at kompositor ng musikang Byzantine mula sa huling bahagi ng ika-19 hanggang unang bahagi ng ika-20 siglo, mula sa Griyegong lungsod ng Kavala. Nilevs Kamarados – isang Constantinopolitanong mang-aawit noong kalagitnaan ng ika-19 na siglo, kompositor at teoretiko ng musikang Byzantine. – *Tala ng tagasalin*

ng ugong nito kaya bagay ito sa kahit ano mang maisip mo! Kumakanta ako sa isip ko, ngunit nakikisabay din ang puso ko sa pagkanta.

At gayon pa man, sa tingin ko ang nagdudulot sa atin ng pagkabalisa ay hindi gaanong ingay sa labas kundi ang [panloob] na pagkaabala sa isang bagay. Kung maririnig mo man ang ingay sa labas o hindi ay nakasalalay sa iyo, samantalang ang [panloob] na pagkaabala ay hindi madaling iwasan. Ang pundasyon ay ang isip. Maaaring tumingin ang mga mata at hindi makita. Kapag nananalangin ako, maaari akong tumingin sa isang bagay ngunit hindi ko ito makita. Maaari akong pumunta sa isang lugar ngunit wala akong napapansin. Kung nahihirapan ang isang tao na sabihin ang Panalangin kay Hesus—¹⁴⁴—sa gitna ng ingay, ibig sabihin ay hindi pa sumuko ang kanyang isipan sa Diyos. Dapat maabot ng isang tao ang isang estado ng banal na paglayo upang mabuhay siya sa panloob na katahimikan, at hindi siya maaabala ng ingay habang nananalangin. [Pagkatapos] ay naaabot ng isang tao ang kalagayang iyon ng banal na paglayo, kung saan hindi na nila naririnig ang ingay, o naririnig lamang ito kapag nais nila, o mas tiyak — kapag ang kanilang isipan ay bumababa mula sa Langit. Kung ang isang tao ay nagsusumikap sa espiritwal at nagsisikap, makakamtan niya ang estadong ito. Pagkatapos, makakarinig siya ng isang bagay o hindi makarinig nito, kailanman niya pinili.

Noong minsan, habang naglilingkod ako sa hukbo, inayos kong makipagkita sa isa sa aking mga kasama sa hukbo—isang taong deboto—sa isang tiyak na lugar. "Ngunit," pagtutol niya, "may loudspeaker sa mismong tabi ng tenga ko." "Kung naririnig mo man ang loudspeaker o hindi," sagot ko, "depende iyon sa taong mismo." Naririnig ba talaga natin ang nangyayari sa paligid natin kung abala ang isip natin sa ibang bagay? Naalala ko noong nasa Bundok Athos, sa tapat ng aking kalyva, pinuputol nila ang mga puno gamit ang chainsaw—tinanggal nila ang lahat ng puno sa isang burol. Kaya noong nagbabasa o nananalangin ako at lubos na nakatuon dito, wala akong naririnig. Ngunit nang itigil ko ang aking mga espiritwal na gawain, muling narinig ko ang lahat.

Igalang natin ang katahimikan ng iba

Kung hindi tayo mismo ang sanhi ng ingay, hindi ito malaking bagay — nakikita ng Diyos ang lahat. Ngunit masama kung tayo ang nagiging sanhi ng ingay. Kaya, dapat tayong maging palaging maingat upang hindi makasagabal sa iba. Kung ayaw ng isang tao na manalangin para sa sarili, sana'y huwag na lang siyang magdulot ng istorbo sa iba. Kapag napagtanto mo kung gaano kalaking pinsala ang naidudulot ng ingay mo sa isang taong nananalangin, magiging napakamaingat ka. Dahil kung hindi mo mapagtatanto na ang katahimikan ay kinakailangan para sa iyo mismo, nakakatulong sa lahat sa pangkalahatan, at dapat panatilihin mula sa puso, dahil sa pag-ibig, at hindi sa pamamagitan ng sapilitan o pamimilit, hindi magbubunga ng mabuti ang katahimikan. Kung ang isang tao ay nananahimik habang tensiyonado, sumusunod sa mga patakaran ng disiplina, at sinasabi sa sarili: 'Ngayon kailangan kong maglakad nang ganito para hindi makasagabal sa iba, at ngayon kailangan kong mag-ingat sa pagdaan...!', kung gayon ay tunay na paghihirap ito. Ang layunin ay kumilos mula sa puso, nang may kagalakan, upang manatili sa katahimikan dahil may isang taong nananalangin, may isang taong nakikipag-isa sa Diyos. Napakalaking kaibahan ng pagmamasid sa katahimikan sa unang at ikalawang

¹⁴⁴ Sa terminolohiyang monastiko, ang salitang 'εὐχή' ay tumutukoy sa isang maikling panalangin na binubuo ng ilang salita, na inuulit nang maraming beses habang nananalangin gamit ang rosaryo. Karaniwan itong Panalangin kay Hesus: "Panginoong Hesukristo, Anak ng Diyos, maawa ka sa akin," ngunit bukod dito, ang "εὐχή" ay maaari ring tumukoy sa panalangin sa Pinakabanal na Theotokos: "Pinakabanal na Ina ng Diyos, iligtas mo ako, isang makasalanan," sa mga Santo: "Santa (pangalan), ipanalangin mo ako sa Diyos," sa Banal na Krus, sa mga Anghel, o isang panalangin na iniaalay sa katulad na paraan para sa kapayapaan ng mga yumao, para sa paggaling ng mga maysakit, at iba pa. Ang salitang ito ay maaaring isalin bilang "Panalangin kay Hesus," "panalangin gamit ang rosaryo," "panalangin," "pagsasagawa ng panalangin," atbp. – depende sa konteksto. Ang "maghandog ng panalangin" sa kasalukuyang teksto ay nangangahulugang magsagawa ng panalangin na ganito. – *Tala ng tagasalin*.

kaso! Ang ginagawa ng isang tao mula sa puso ay nagdudulot sa kaniya ng kagalakan at tumutulong sa kaniya. Kapag napagtanto ng isang tao na ang katahimikan ay isang pangangailangan at tinatrato nang may paggalang ang mga taong nagdarasal sa sandaling iyon, sinasabayan ito ng pakiramdam ng pagkamangha. At sa paggalang sa iba, iginagalang ng isang tao ang sarili, at hindi niya inuuna ang sarili, dahil wala siyang pagmamahal sa sarili, kundi pagmamahal para sa iba. Dapat ilagay ng isang tao ang sarili sa sapatos ng iba; dapat magmunimuni nang ganito: 'Kung ako ang nasa kalagayan ng taong ito, anong uri ng pakikitungo ang nais ko para sa akin? Sapagkat kung ako ay pagod o nananalangin, magugustuhan ko bang isara nang ganoon ang pinto?' Kung inilalagay ng isang tao ang sarili sa sapatos ng iba, maraming nagbabago.

At gaano kasarap noon sa mga komunal na monasteryo! Katahimikan! Tumutunog ang orasan tuwing bawat labing-limang minuto upang maalala ng lahat ng monghe ang pangangailangang sabihin ang Panalangin kay Hesus. Kung ang sinuman ay maaliw sa pagdarasal, ang pagdinig sa tunog ng orasan tuwing labing-limang minuto ay magbabalik sa kanila rito. Malaking tulong ang pagtunog ng orasan. Nanalangin ang mga ama, at namayani ang katahimikan, isang malalim na katahimikan, sa monasteryo. Sa Svyatogorsk na komunal na monasteryo na tinirahan ko nang ilang panahon, may animnapung miyembro ng kapatiran. Ngunit ang pakiramdam ay iisa lamang Hesychast ang nakatira sa monasteryo. Lahat ay nagsasanay ng Panalangin ni Hesus. At sa simbahan, karamihan ay nagsasanay ng panalangin sa isip — iilan lamang ang kumakanta. At ganoon din sa pagganap ng mga tungkulin. Namamayani ang katahimikan saan man. Walang malakas magsalita, walang sumisigaw; bawat isa ay ginagawa ang kanilang tungkulin. Bawat galaw ay walang ingay — na parang maliliit na kordero. Anumang gawin sa monasteryo ay palaging walang ingay. Wala ang mga inimbento ngayon sa mga monasteryo: 'oras para sa tungkulin', 'oras ng katahimikan'... Baka magpakilala pa sila ng 'oras ng katahimikan'! Noong nakaraan, inayos ng bawat isa ang kanilang oras ayon sa tungkuling ipinagkaloob sa kanila.

Kung nais nating tulungan tayo ng pinagpalang disyerto—sa banal nitong kawalan at matamis na kapayapaan—upang tayo rin ay makahanap ng kapayapaan, malinis mula sa mga pagnanasa, at lumapit sa Diyos, kung gayon, dapat din nating mahal in ito at igalang. Dapat tayong mag-ingat na huwag iangkop ang banal na disyerto sa ating mapusok na sarili. Ito ay isang malaking kasamaan—kapareho ng pagpunta upang sambahin ang Banal na Gólgota habang kumakanta ng mga kantang pop.

Ang panlunas sa ingay ay mabubuting kaisipan

Sa kasamaang palad, sa ngayon ay madalas gumagamit ang mga tao ng maingay na makinarya kahit sa mga simpleng gawain. Kaya kung makikita mong nasa maingay na kapaligiran ka nang matagal, dapat mong alagaan ang positibong pag-iisip sa iyong sarili. Hindi mo mapipilit ang iba na huwag paganahin ang makina na iyon o ang isa pa. Sa halip, agad mong isabuhay ang isang positibong kaisipan. Halimbawa, naririnig mo ang isang sprayer na gumagana, at naaalala mo ang tunog ng helikopter na lumilipad sa itaas. Isipin mo sa sarili: "Maaaring may seryosong karamdaman ang isa sa mga kapatid at dumating ang helikopter para dalhin siya sa ospital. Isipin mo kung gaano ka kaligalig noon!" Ngunit ngayon, salamat sa Diyos, malusog tayong lahat." Nangangailangan ito ng karunungan at pagiging malikhain, ang sining ng pagsasama ng isang mabuting kaisipan. Halimbawa, naririnig mo ang ugong ng panghalo ng semento, ang pag-andar ng hoist, at iba pang mga ingay. Sabihin: "Purihin Ka, Diyos, na walang bomba, na hindi gumuho ang mga gusali! Sa kabaligtaran — namumuhay nang payapa ang mga tao at nagtatayo ng mga tahanan."

— Ngunit Geronda, paano kung nanghihina ang nerbiyos ng isang tao?

— Napupusok ang iyong mga nerbiyos? Ano nga ba ang ibig sabihin noon? Marahil ay napupusok ang iyong mga iniisip? Walang mas mabuti kaysa sa isang mabuting kaisipan. Ang isang taong makamundo ay nagtayo ng bahay sa isang tahimik na lugar. Lumipas ang panahon, at sa isang gilid ng

bahay niya ay nagtayo sila ng garahe, sa isa pa ay naglatag sila ng motorway, at sa ikatlo ay nagbukas sila ng bar na may diskoteka. Pakinggan mo ang ugong ng mga tambol hanggang hatinggabi. Nawalan ng tulog ang kawawang tao, natutulog siyang may earplugs, at nagsimula pa siyang uminom ng mga tableta. Kung ganoon pa katagal, mawawala na siya sa sarili. Dumating siya sa Banal na Bundok, hinanap ako at sinimulang sabihin sa akin: 'Ganito kasi, Geronda, wala kaming kapayapaan. Ano ang gagawin ko? Iniisip kong magtayo ng ibang bahay.' 'Magkaroon ka ng mabuting iniisip tungkol dito,' sabi ko sa kanya. "Isipin mo lang: kung may digmaan at inaayos ang mga tangke sa garahe, at dinadala ng mga ambulansya ang mga sugatan sa kalapit na ospital, at sinabi sa iyo: 'Manatili ka lang. Ipinapangako namin ang iyong buhay; hindi ka namin gagalawin. Maaari kang lumabas ng iyong bahay nang payapa, ngunit dapat kang manatili sa loob ng saklaw ng mga gusaling ito, dahil hindi aabot rito ang mga bala." O maaari nilang sabihin: "Huwag mong ilabas ang iyong ulo mula sa bahay, at walang sinuman ang makakasakit sa iyo." Hindi ba sapat na iyon para sa iyo? Hindi mo ba ituturing na tunay na biyaya ang ganitong mga kalagayan? Ngayon sabihin mo sa iyong sarili: "Purihin Ka, Diyos, na walang digmaan, na buhay at malusog ang mga tao at nagpapatuloy sa kanilang mga gawain. Walang tangke sa garahe; inaayos ng mga tao ang kanilang mga kotse doon. Purihin Ka, Diyos, na walang ospital, walang sugatan, at wala sa iba pang pagdurusa na dulot ng digmaan. Walang hanay ng mga tangke na umaabot sa kahabaan ng highway, kundi agos ng mga sasakyang dumaraan — mga taong nagmamadali papuntang trabaho." Kung isasabuhay mo ang isang mabuting kaisipan sa ganitong paraan, susunod ang pagpupuri sa Diyos." Nauunawaan ng dukhang lalaki na ang pinakamahalaga ay ang tamang saloobin sa mga pangyayari, at umalis siyang payapa ang loob. Unti-unti, sinimulan niyang labanan ang mga tukso sa kanyang paligid sa pamamagitan ng mabubuting kaisipan, itinaon ang kanyang mga gamot at nakatulog nang walang problema. Nakikita mo ba kung paano kayang itama ng isang mabuting kaisipan ang isang tao?

At minsan, naglalakbay ako papunta sa isang lugar sakay ng bus. Malakas ang tunog ng radyo ng konduktor. Kabilang sa aming mga kapwa pasahero ang ilang kabataang mananampalataya. Sinabi nila sa konduktor na may monghe sa bus at paulit-ulit nilang ipinaalam na patayin na ang radyo. Tinanong nila nang minsan, tinanong nila nang paulit-ulit — pero hindi siya natinag; sa halip, lalo pa niyang pinatindi ang boses. "Hayaan niyo na," sabi ko sa mga binata, "hindi naman ako naaabala. Nagsasabay ako sa mga himno ng simbahan, at ang radyo ay kasabay kong kumakanta — sumusunod sa tono."¹⁴⁵ At sa isip ko sinabi ko sa sarili: "Kung, Diyos ko, may aksidente sa daan at inilulan sa bus namin ang mga nasugatan — ang isa'y may nabaling binti, ang isa'y may sugat sa ulo — paano ko matitiis ang ganoong tanawin? Luwalhati sa Iyo, Diyos, na buhay at malusog ang mga tao! Tingnan mo, kumakanta pa nga sila ng mga himno!" Kaya nagpatuloy ako sa paglalakbay nang ganoon—humihimig ng mga espirital na himno. Isang kamangha-manghang paglalakbay iyon!

Magbibigay ako ng isa pang halimbawa para makita mo kung paano kayang ayusin ng isang mabuting kaisipan ang isang tao— anumang mangyari. Nasa Jerusalem ako kasama ang isang kakilala ko. Nagkataon na may lokal na pista habang naroon kami. Pinagdiriwang ng mga tao at walang tigil ang kanilang sigaw: "Alala... ah!" Isang tanawing kahanga-hanga — Diyos ko! Ingay, gulong-gulo, mga sigaw! Nagdiriwang sila ayon sa nararapat — "na may mga sigaw ng kagalakan!"¹⁴⁶ Tanging ang mga salita ang hindi matukoy. Patuloy silang nag-usap buong magdamag. Nabagabag ang kaibigan ko, umupo sa gilid ng bintana, at hindi nakatulog kahit saglit buong gabi. Ngunit ako, nang maisakatuparan ko ang isang mabuting kaisipan, natulog nang mahimbing na parang sanggol: naalala ko ang Exodo ng mga Hudyo mula sa Ehipto,¹⁴⁷ at dahil dito, naramdaman ko pa nga ang isang banayad na lambing.

¹⁴⁵ Tingnan ang tala 142.

¹⁴⁶ Tingnan ang Awit 150:5.

¹⁴⁷ Tingnan ang Exodo 13–15.

Kaya ikaw din — labanan ang bawat tukso ng mabubuting kaisipan. Halimbawa, may nagsara nang malakas ng pinto. Sabihin sa sarili: 'Paano kung, Diyos ko, may nangyaring masama sa isa sa mga madre, paano kung nahulog siya at nabali ang binti niya, makakatulog pa kaya talaga ako? Ngunit ngayon ay nagsara nang malakas ang pinto — aba, mukhang may dapat gawin ang kapatid.' Gayunpaman, kung magsisimulang humusga ang madre at sasabihin: "Tingnan mo kung gaano siya kapabayaang! Nagsasara nang malakas ng pinto, nakikita mo! Nakakahiya!" — magiging payapa pa kaya siya? Sa sandaling magkaroon siya ng ganitong mga iniisip, magugulo ang kanyang isipan. O, halimbawa, maaaring marinig ng isang madre ang alarm clock ng iba na tumutunog nang matagal sa gabi. Tumutunog ito — saka tumitigil, tumutunog — saka tumitigil muli. Kung ang madre, na nagising dahil sa alarm clock ng isang estranghero, ay mag-iisip: "Mukhang lubos na pagod ang kapatid na ito; halos hindi na niya kayang bumangon. Mas mabuting bumangon siya at simulan ang kanyang panuntunan sa selda makalipas ang kalahating oras," hindi siya makakaranas ng pagkabahala o paghihirap mula sa hindi inaasahang paggising na ito. Gayunpaman, kung iisipin niya ang sarili, na nag-iisip, 'Nandito ako na ginigising ng alarm clock ng iba't ibang tao!' — maaaring sabihin niya: 'Ano ba ito?! Hindi nila ako binibigyan ng kahit sandaling kapayapaan!' Samakatuwid, ang isang mabuting kaisipan ay nakakatulong sa isang tao nang higit pa kaysa sa anumang ibang nagawa.

Dapat nating maabot ang panloob na katahimikan

Ang tungkulin ng isang tao ay makinabang sa lahat ng bagay para sa ikabubuti ng espirituwal na pakikibaka. Dapat nating sikaping makamit ang panloob na katahimikan. Sa pamamagitan ng pagsasama ng matuwid na pag-iisip sa ating gawain, dapat tayong makinabang kahit pa sa ingay. Ang pinakamahalaga ay ang tamang saloobin sa mga nangyayari. Dapat nating salubungin ang lahat ng mabubuting pag-iisip. Kung ang isang tao ay makakamit ang panloob na katahimikan sa gitna ng ingay, ito ay lubos na mahalaga. At kung ang isang tao ay hindi nakamit ang panloob na katahimikan habang nasa gitna ng panlabas na kaguluhan, hindi siya makakahanap ng kapayapaan kahit pa nasa isang tahimik na kapaligiran. Kapag dumating sa isang tao ang panloob na katahimikan, tumitahimik ang lahat sa loob niya at wala nang nakakasagabal sa kanya. Ngunit, kung para makamit ang katahimikan sa labas ay naghahanap ang isang tao ng tahimik na lugar, pagpasok niya rito, kukuha siya ng tungkod at papalayasin ang mga kuliglig sa araw at mga jackal sa gabi, upang hindi sila istorbo. Ibig sabihin, papalayasin nila ang pinagsama-sama ng diyablo para sa kanila. Ano pa nga ba ang inaasahan mo? Ano sa palagay mo ang ginagawa ng diyablo?

Sinisikap niyang hadlangan tayo sa lahat ng posibleng paraan — hanggang sa tuluyang mapagtagumpayan tayo.

Sa isang eremiteryo ay naninirahan ang dalawang matatandang monghe. Bumili sila ng isang asno na may kampanilya sa leeg. At isang batang monghe na nakatira sa malapit ay may hilig sa tahimik na pamumuhay. Naiinis siya sa pagtunog ng kampanilya, sinasabing ipinagbabawal sa mga monghe sa skete ang mag-alaga ng asno, at upang patunayan ang kanyang punto ay binanggit niya ang bawat kanonikong patakaran na kanyang nahanap! Sinabi ng ibang monghe sa eremiteryo na hindi sila naaabala ng kampanilya. "Makinig ka," sabi ko sa batang Hesyachast, "pagkatapos ng lahat, hindi naman kayo binabaha ng matandang mga mongheng ito ng iba't ibang kahilingan, kundi inaalagaan nila ang kanilang sarili sa tulong ng asno. Hindi ba sapat na iyon para sa atin? Maiisip mo ba kung ang asno ay walang kampanilya at mawala? Kailangan pa nating hanapin siya noon! At gayon pa man, nagrereklamo pa rin ba tayo?" Kung walang mabubuting hangarin, kung hindi tayo nakakakuha ng espirituwal na benepisyong mula sa lahat ng ito, hindi tayo uunlad, kahit na nakatira tayo sa tabi ng mga santo. Halimbawa, napunta ako sa isang yunit militar. Kung gayon, ang tunog ng bugle ng mga sundalo ang magiging katunog para sa akin sa halip na kampana ng monasteryo, at ang riple ay magpapaalala sa

akin ng espiritwal na sandata laban sa diyablo. Ngunit kung hindi tayo kukuha ng espiritwal na benepisyong mula sa lahat ng bagay, magdudulot pa nga ng pagkabahala sa atin kahit ang kampana. Alinman ay makikinabang tayo sa lahat ng bagay, o sasamantalain ito ng diyablo. Ang isang taong walang kapayapaan ay dadalhin ang kanyang magulong sarili kahit sa disyerto. Una, kailangang makamit ng kaluluwa ang panloob na katahimikan habang nasa gitna ng panlabas na kaguluhan. Kapag nakamit na ito, magagawa nitong manatiling tahimik kahit na lisanin na nito ang mundo para sa katahimikan.

Kabanata 5.

Tungkol sa kung paano pinapalayo ng labis na pag-aalala ang isang tao sa Diyos

Huwag tayong kumapit sa maraming bagay

Hindi simple ang pamumuhay ng mga tao ngayon. Kaya madali silang matitinag. Nakakapit sila sa maraming bagay at nalunod sa napakaraming alalahanin. Ngunit una kong tinatapos ang isa o dalawang gawain — at saka ko iniisip ang iba. Hindi ako sabay-sabay na gumagawa ng maraming gawain. Sa ngayon, isang bagay lang ang iniisip ko. Pagkatapos kong matapos ang una, saka ko iniisip ang pangalawa. Dahil hindi ako magkakaroon ng kapayapaan kung sisimulan ko ang pangalawa bago matapos ang una. Sa pagkapit sa maraming gawain, nawawala ang ulirat ng isang tao. Kahit ang simpleng pag-iisip sa lahat ng mga gawaing ito nang sabay-sabay ay magdudulot ng schizophrenia.

Noong isang beses, may isang binatang nasa kalagayang pagkabagabag ng isip ang dumating sa kubo ko. Pinasiguro niya sa akin na siya ay naghihirap dahil namana niya ang isang uri ng pagiging sensitibo mula sa kanyang mga magulang. "Ano ba itong pinag-uusapan mong pagmamana?" sabi ko sa kanya. "Una sa lahat, kailangan mong magpahinga. Pagkatapos, tapusin mo ang iyong pag-aaral. Pagkatapos noon, sumailalim ka sa serbisyo militar, at saka maghanap ng trabaho." Pinakinggan ng kawawang binata at natagpuan niya ang kanyang landas. Sa parehong paraan, natatagpuan ng mga tao ang kanilang sarili.

— Geronda, ako rin ay mabilis mapagod sa trabaho. At hindi ko maintindihan ang dahilan.

"Ang kulang sa iyo ay pasensya. At ang dahilan ng iyong kawalang-pasensya ay sobra ang inaako mo. Pinaghahati-hati mo ang sarili mo at napapagod ka. At ito ay humahantong sa pagka-nerbiyoso, dahil ambisyoso ka at malalim ang pagmamalasakit mo sa iyong trabaho."

Nang nanirahan ako sa isang komunal na monasteryo, naglingkod ako sa pagawaan ng karpintero. Ang nakatatandang karpintero na namumuno ay isa pang karpintero — isang matandang monghe, si Ama Isidor. Ang kawawang tao ay walang kahit kaunting pasensya. Magsisimula siyang gumawa ng bintana, tapos maguguluhan, iiwan ang bintana — magmamadaling gumawa ng pinto, tapos maguguluhan uli, iiwan ang pinto — susubukang magtayo ng bubong — at iiwan niya ang lahat nang kalahating tapos, hindi kailanman tinatapos ang kahit ano. May mawawala siyang ilang tabla, mali ang pagkakapilas niya sa iba... Ganito ang isang taong pinapagal ang sarili hanggang buto at wala namang naaabot.

Mayroon namang mga taong limitado ang enerhiya; hindi nila kayang gawin nang higit sa isa o dalawang gawain. Gayunpaman, kumukuha sila ng masyadong marami, nakikisangkot sa napakaraming usapin, at sa huli ay wala silang nagagawa nang maayos, hinihila pa ang iba sa kanilang mga gawain at pag-aalala. Dapat subukan, hangga't maaari, na huwag mag-ukol ng higit sa isa o dalawang gawain, tapusin ang mga ito nang maayos, at saka lamang, na may malinaw at sariwang isipan, magsimula sa

iba pa. Sapagkat kung nagkakalat ang iyong isipan, paano ka mamumuhay nang espiritwal? Paano mo maaala si Cristo?

Huwag mong ibigay ang puso mo sa mga materyal na bagay

— Geronda, ano ang ibig mong sabihin nang sinabi mo: 'Lukol ang iyong mga kamay at mga paa sa paggawa, ngunit huwag mong ibigay ang iyong puso rito'?

— Ang ibig kong sabihin ay hindi mo dapat ibigay ang iyong puso sa mga materyal na bagay. May mga taong lubos na iniaalay ang kanilang sarili sa mga materyal na bagay. Ang buong araw nila ay ginugugol sa pag-aalala kung paano gagawin ang isang gawain, samantalang hindi nila iniisip ang Diyos kahit man lang sandali. Huwag nating hayaang mangyari ito sa ating mga sarili. Magtrabaho ka gamit ang iyong mga kamay, magtrabaho ka gamit ang iyong mga paa, ngunit huwag mong hayaang lumihis ang iyong isip mula sa Diyos; huwag mong ibuhos ang buong pagkatao mo, ang lahat ng iyong panloob na potensyal at ang iyong puso sa mga bagay na materyal. Kung hindi, nagiging idólatra ang isang tao. Hangga't maaari, huwag mong ibigay sa trabaho ang iyong puso. Ibigay mo ito sa iyong mga kamay, ibigay mo ito sa iyong isip. Huwag mong ibigay ang iyong puso sa mga walang kabuluhan. Kung hindi, paano nga ba ito magagalak kay Cristo? Kapag ang puso ay kay Cristo, ang gawain ay nagiging banal. At ang tao mismo ay nagkakaroon ng panloob na espirituwal na kasiglahan at lakas at nakararanas ng tunay na kagalakan. Gamitin mo nang wasto ang iyong puso; huwag mo itong sayangin sa wala.

Kung ang puso ay nasayang sa napakaraming maliliit na bagay, mamaya ay mawawalan ito ng lakas na tiisin ang sakit ng mga bagay na tunay na karapat-dapat ikalungkot. Ibibigay ko ang puso ko sa mga naghihirap dahil sa kanser, sa mga nasa sakit; mag-aalala ako para sa mga batang nanganganib. Gumagawa ako ng tanda ng krus at hinihiling ko sa Diyos na liwanagan sila. At kapag may mga bisita ako, nakatuon ang pansin ko sa sakit ng ibang tao, sa pagmamahal para sa kanila. Hindi ko napapansin ang sarili kong sakit. Sa ganitong paraan, nakakalimutan ang lahat ng [mga bagay na hindi gaanong mahalaga]; ibig sabihin, ang isipan ay napupunta sa ibang direksyon.

— Geronda, posible bang huwag ibigay ang isip at puso sa anumang uri ng gawain?

— Kung simple ang gawain, nakatutulong ito upang hindi malunod ang isip dito. Kung kumplikado ang gawain, ibig sabihin, maraming aspeto, nararapat lamang ang isang antas ng pag-iisip na nakatuon dito. Gayunpaman, hindi dapat hawakan ng gawain ang puso.

— At sa anong paraan hinuhuli ng gawain ang puso?

— Sa pamamagitan ng ano? Sa pamamagitan ng isang gamot. Pinapatulog ng tagatukso ang puso at sinasakop ito sa pamamagitan ng makasarili. Ngunit kung ang puso ay ibinigay sa Diyos, naninirahan ang isip sa Diyos, habang ang utak ay abala sa gawain.

— At ano nga ba ang ibig sabihin ng salitang 'walang pakialam'?

— Kapag nagtatrabaho ka, huwag mong kalimutan si Cristo. Magtrabaho ka nang may kagalakan, ngunit hayaan mong ang iyong isip at puso ay nasa Diyos. Hindi ka magsasawa, at matutupad mo ang iyong mga espiritwal na tungkulin.

Ang gawaing ginagawa nang may kapayapaan at panalangin ay pinapabanal

— Geronda, hindi ba mas mabuti kung mas mabagal ang paggawa — upang manatili ang tao sa mapayapang kalagayan?

— Mas mabuti. Sapagkat kung ang isang tao ay nagtatrabaho nang payapa, pinananatili niya ang kapayapaang iyon at pinapabanal ang buong araw. Sa kasamaang palad, hindi pa natin napagtatanto na sa pagmamadali sa anumang gawain, tayo ay nagiging nerbyoso. At ang gawaing ginagawa nang nerbyoso ay hindi pinapabanal. Hindi dapat itakda ng isang tao ang layunin na makagawa ng marami, kung sa huli ay ang pagkabalisa ang mangingibabaw sa kaniya. Iyon ay isang demonyong kalagayan.

Ang mga gawang-kamay na ginagawa nang may kapanatagan ng isip at panalangin ay pinapabanal sa kanilang sarili at pinapabanal ang mga taong gumagamit nito. Kaya naman makatuwiran na ang mga monghe, sa kahilingan ng mga layko, ay magbigay sa kanila ng ilang gawang-kamay bilang pagpapala. Sa kabaligtaran, ang mga gawang-kamay na ginawa nang padalus-dalos at may kaguluhan ay ipinapasa ang demonyong kalagayang ito sa iba. Ang pagtrabaho nang padalus-dalos, na may pagkabahala, ay katangi-tanging katangian ng mga taong lubos na makalupa. Ang magulong kaluluwa ng mga monghe na gumagawa ng gawang-kamay ay hindi biyaya, kundi kaguluhan, ang naipapasa sa iba. Napakalaki ng epekto ng kalagayan ng isip ng isang tao sa mga gawang-kamay na kanyang nililikha! Pati na ang mga piraso ng kahoy. Nakakatakot na bagay! Ang kinalabasan ng gawain ay nakasalalay sa kalagayan ng isip ng tao habang ito ay ginagawa. Kung ang isang tao ay nerbiyoso, galit, at gumagamit ng bastos na pananalita, ang bunga ng kanilang paggawa ay nananatiling hindi pinagpala. Samantalang, kung habang nagtatrabaho sila ay kumakanta sila ng isang awit mula sa simbahan o nag-aalay ng panalangin, ang kanilang trabaho ay pinapabanal. Ang isa ay nagiging demonyo, at ang isa naman — banal.

Sa pamamagitan ng pag-iingat sa pag-uugali at paggawa nang may panalangin, palagi ninyong pinapabanal ang inyong sarili at ang lahat ng inyong ginagawa ay napapabanal. Kapag nakatuon ang isipan sa Diyos, pinapabanal ng isang tao ang kanyang gawain, ang kanyang likha. Halimbawa, nagdudugtong ako ng kahon gamit ang pandikit at binibigkas ang Panalangin ng Panginoon — nananalangin ako at kasabay nito ay nagtatrabaho para sa kaluwalhatian ng Diyos. Ang layunin ko ay hindi ang magmadali sa trabaho, gumawa ng napakaraming kahon, at pagkatapos ay pahiritin ang sarili ko ng pagkabahala. Iyon ay isang demonyong kalagayan. Hindi tayo dumating sa monasteryo para diyan, kundi upang gawing banal ang ating sarili at gawing banal ang ating ginagawa. Minsan, dahil nakakalimutan ito, pakiramdam mo ay isang masigasig na empleyado ka ng isang sekular na institusyon — dahil, sa pagmamadali mong matapos ang mga gawain, nakakalimutan mong isama si Kristo. Sa kabaligtaran, kapag sinimulan mo ang iyong gawain na may panalangin, pakiramdam mo ay lingkod ka ni Cristo. Kaya gamitin mo ang Panalangin kay Hesus sa iyong gawain, upang ikaw at ang iyong ginagawa ay mapabanal. Alam mo ba kung paano pinagpapala ng Diyos ang isang tao? Alam mo ba kung ilan at kung anong mga biyaya ang ipinagkakaloob Niya sa atin?

— Geronda, paano kung ang isang tao ay nasa intelektwal na gawain, tulad ng pagsasalin? Paano siya makapagdadasal upang ang kanyang ginagawa ay mapabanal?

— Kung ang iyong isipan ay nasa Diyos, ang iyong gawain ay nagiging banal, kahit na ito ay intelektwal, dahil namumuhay ka sa isang banal na kapaligiran — kahit na hindi ka makapanalangin habang nagtatrabaho. Kapag ang isang tao ay nasa espiritwal na kalagayan, malaking tulong ito sa kaniya. Hindi niya sinisikap hanapin ang kahulugan sa pamamagitan ng pangangatwiran, kundi, sa pagiging liwanagan, nauunawaan niya ito sa pamamagitan ng Banal na kaliwanagan.

— Ngunit ano ang gagawin ko kung hindi ako nasa ganoong kalagayang espiritwal, ngunit kailangan kong magsagawa ng ganitong uri ng gawain?

— Kung ganoon, ipagpatuloy mo lang ito, ngunit sabay na manalangin, humihiling sa Diyos na liwanagan ka. Hangga't maaari, subukang tiyakin na ang mga banal na kahulugan ng mga librong isinasalin mo ay nakakatulong sa iyo nang personal. At magtrabaho nang may paggalang. At tuwing isang oras o dalawa, magpahinga ng ilang minuto at sabihin ang Panalangin kay Hesus.

— Geronda, ang paggawa ng mga pagsasalin ay nakakaabala talaga. Kailangan mong palaging magbabad sa diksyunaryo, magbasa ng mga komentaryo...

— Ngunit nasabi ko na sa iyo dati: ang pinakamalaking tulong sa pagsasalin ay ang personal na karanasang espiritwal at mga pinadalisay na kaisipan, na ginagawang sisidlan ng Biyaya ang isang tao. Kung gayon, ang pagsasalin ng mga banal na kahulugan ay magiging tumpak at magmumula sa banal na kaliwanagan, hindi sa pangangatwiran, diksyunaryo, o panulat. Ang ibig kong sabihin ay dapat itatag

ng isang tao ang sarili sa pangunahing bagay — ibig sabihin, sa Banal — sa halip na sa pangalawang bagay — ibig sabihin, sa makatao.

Sa labis na pag-aalala, nakakalimutan ng tao ang Diyos

— Geronda, ang pag-aalala ba ay laging nagpapalayo sa isang tao sa Diyos?

— Pakinggan ninyo ang sasabihin ko sa inyo: kapag lumapit ang isang ama sa batang abala sa paglalaro at mahinahong hinaplos ito, ang bata, na nakatuon sa kanyang mga laruan, ay hindi man lang napapansin. Mapapansin niya ang pagmamahal ng kanyang ama kung sandaling maalis ang kanyang isip sa paglalaro. Ganoon din, kapag tayo ay abala sa anumang uri ng pag-aalala, hindi natin mararamdaman ang pagmamahal ng Diyos. Hindi natin nararamdaman ang ibinibigay sa atin ng Diyos. Mag-ingat ka: huwag mong sayangin ang iyong mahalagang lakas sa mga hindi kailangang problema at hungkag na pag-aalala, na balang araw ay magiging alikabok. Sa pamamagitan ng pag-aalala at pagkabahala sa mga walang kabuluhan at hungkag na bagay, napapagod ang iyong katawan at nagkakatapang ang iyong isipan nang walang patutunguhan, at pagkatapos, sa oras ng panalangin, iniaalay mo sa Diyos ang iyong pagkapagod at pag-uungol—tulad ng sakripisyo na inialay ni Cain.¹⁴⁸ At mula rito, sumusunod na ang iyong panloob na kalagayan ay magiging 'kauri ni Cain', puno ng pagkabahala sa isip at mga buntong-hininga, na idudulot ng tangalashka na malapit sa iyo.

Huwag nating sayangin nang walang patutunguhan ang mismong diwa ng ating lakas, baka balat at mga sisidlan na lamang ang maiiwan para sa Diyos. Ang pagkaabala sa anumang bagay ay sumisipsip sa puso ng lahat ng panloob nitong lakas at hindi nag-iiwan ng anuman para kay Kristo. Kung mapapansin mong ang iyong isipan ay palaging naaabala at nalilihis sa mga pag-aalala, mga alalahanin at iba pa, dapat mong maunawaan na naligaw ka mula sa dapat mong kinaroroonan, at magmalasakit ka na ikaw ay lumayo sa Diyos. Maunawaan mong mas napalapit ka sa mga bagay na pangmundo kaysa sa Diyos, sa nilikha kaysa sa Lumikha.

Sa kasamaang palad, hindi bihira na linlangin ng makamundong kasiyahan na nagmumula sa maayos na gawa ang kahit isang monghe. Siyempre, nilikha ang tao upang gumawa ng mabuti, sapagkat mabuti ang kanyang Lumikha. Ngunit nagsusumikap ang isang monghe na baguhin ang kanyang sarili mula sa isang tao tungo sa isang anghel. Kaya, upang makapagpagal sa espirituwal na paraan, kailangang limitahan niya ang kanyang gawain para sa materyal na layunin sa kung ano lamang ang lubos na kinakailangan. Doon, magmumula ang kanyang kagalakan sa mga espirituwal na bunga na kanyang pinagyayaman; magiging espirituwal ito, at hindi lamang niya papakainin ang sarili, kundi pati ang iba nang sagana.

Sa pamamagitan ng maraming alalahanin at pagkabahala, nakakalimot ang tao sa Diyos. Sinabi ni Ama Tikhon¹⁴⁹, sa kanyang natatanging paraan: "Binigyan ni Paraon ang mga Israelita ng maraming gawain at maraming pagkain upang makalimot sila sa Diyos."¹⁵⁰ Sa ating panahon, ganap nang nahuhumaling ang mga tao sa mga materyal na bagay at mga alalahanin sa lupa. [Ipinagtuturo niya sa mga tao] na magtrabaho nang mabigat at kumain nang marami — upang makalimot sila sa Diyos at, sa ganitong paraan, hindi makapaggamit, o mas tama, ay ayaw gamitin ang kalayaang ipinagkaloob sa kanila para sa pagpapabanal ng kaluluwa. Ngunit, sa kabutihang-palad—salamat sa kalooban ng Diyos at laban sa kagustuhan ng diyablo—may mabuting bunga rin mula sa kaguluhang ito: hindi nakakahanap ang mga tao ng kasingdaming oras para magkasala gaya ng inaasahan nila.

¹⁴⁸ Tingnan ang Gen. 4:3–7.

¹⁴⁹ Tingnan si *Elder Paisios*. *The Holy Mountain Fathers and Holy Mountain Stories*. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. pp. 13–39.

¹⁵⁰ Ihambing sa Exod. 1:13–14.

Maraming gawain at maraming pang-mundong alalahanin ang isang monghe

Mabuti para sa isang taong nagnanais mabuhay nang espiritwal, at lalo na sa isang monghe, na lumayo sa ilang uri ng gawain, trabaho, at pananagutan — ibig sabihin, yaong mga naglilihis sa kanya mula sa kanyang espiritwal na layunin. Hindi dapat mag-ukol ng napakaraming walang katapusang gawain, sapagkat hindi nauubos ang mga ito. At kung hindi matutong magsagawa ng panloob na gawain sa sarili ang isang monghe, patuloy siyang liliko sa panlabas na gawain. Ang mga taong nagsusumikap tapusin ang walang katapusang mga gawain ay nagtatapos ng kanilang buhay na may mga kakulangan sa espirituwal. Sa pagtatapos ng kanilang buhay ay nagsisisi sila, ngunit sa panahong iyon ay wala na itong silbi sa kanila, sapagkat naipasa na sa kanila ang kanilang 'passport'. Sa anumang kaso, kinakailangan kahit isang saglit na pahinga mula sa mga gawain.

Kapag nabawasan ang maraming gawain, natural na lilitaw ang kasiglahan ng pisikal na lakas at ang uhaw sa panloob na gawain — isang gawain na hindi nakakapagod, kundi nagbabalik ng lakas ng isang tao. Doon, makakahinga nang malalim ang kaluluwa ng espirituwal na oksiheno nang sagana. Ang pagod mula sa espirituwal na gawain ay hindi sumisipsip ng lakas, kundi nagbabalik nito, sapagkat itinataas ng gawaing ito ang isang tao at inilalapit siya sa mapagmahal na Ama, kaya't nagagalak ang kanyang kaluluwa.

Ang pisikal na pagkapagod, na walang kaluluob-luobang espiritwal o, mas tama, nangyayari nang walang espiritwal na pangangailangan—na siyang maaaring magbigay-katwiran dito—ay nagpapatigas ng puso ng isang tao. Kahit ang pinakamabait na munting kabayo, kung pinapagod nang husto, ay nagsisimulang sumipa, ibig sabihin, nakakakuha ito ng masamang gawi, kahit na wala pa ito dati at maaaring naging mas maunawain habang tumatanda.

Upang unahin ang espirituwal, maaaring itabi muna ang ilang gawain. Ang labis na trabaho at maraming alalahanin ay ginagawang makalupa ang isip ng monghe, at ang kanyang kakayahang makaramdam ng espirituwal ay nagiging makalupa rin. Namumuhay na siya bilang isang tao ng mundong ito—na may kasamang lahat ng kaguluhan ng isip at pang-mundong pagkabahala. Sa madaling salita, sa pamamagitan ng patuloy na pag-aalaga, pagkabahala, at kapighatian, nararanasan na niya sa buhay na ito ang tikim ng impyernong paghihirap. Ngunit kapag ang isang monghe ay hindi nababahala sa mga materyal na bagay, kundi sa kanyang sariling kaligtasan at sa kaligtasan ng lahat ng tao, ginagawang panginoon ang Diyos at ang mga tao ang kanyang mga lingkod.

Naalala mo ba ang kuwento ni Kagalang-galang Gerontius at ng kanyang baguhan?¹⁵¹ Hiningi ni Kagalang-galang Gerontius sa Pinakabanal na Ina ng Diyos ang kaunting tubig — sapat para sa kanya at sa kanyang baguhan na inumin. Ang Ina ng Diyos, tulad ng isang Mabuting Ina, ay gumawa ng butas sa bato malapit sa kanilang kubo at naglabas ng tubig mula roon—isang banal na bukal—upang magkaroon sila ng maiinom. Lumipas ang panahon, at sinimulan ng baguhan ng Kagalang-galang na magtayo ng mga terasa, pagkatapos ay nagdala ng lupa, nagtanim ng mga taniman ng prutas at gulay, at dahil sa pag-aasikaso sa napakaraming bagay, nakalimutan niya ang kanyang mga espiritwal na tungkulin. At dahil hindi sapat ang tubig, kumuha siya ng pahilis at sinimulang palawakin ang butas sa bato—upang mas maraming tubig ang lumabas mula sa bukal. Nangyari noon na inalis ng Ina ng Diyos ang tubig at pinatulo ito sa ibang lugar, na mas mababa kaysa sa silid, at sinabi sa kaniya: "Kung nais mong alagaan ang mga hardin ng gulay at maaliw, kumuha ka ng tubig mula sa malayo."

Kung saan maraming problema, doon maraming espiritwal na pakikialam

— Geronda, hindi ka ba nagsisi na iniwan ang selda, na ang pag-aayos ay nagpagal ka nang husto, at lumipat sa ibang lugar?

¹⁵¹ Tingnan si *Elder Paisios*. *The Fathers of Mount Athos and Stories from Mount Athos*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 140–141.

— Mula nang umalis ako roon, nangangahulugan iyon na may seryosong dahilan para rito.

— At sa lahat ng lugar ba ay nilimitahan mo lamang ang iyong sarili sa mga pangunahing pangangailangan?

— Oo, nilimitahan ko ang sarili ko sa mga pangunahing pangangailangan para sa buhay dito, upang magawa ko ang kinakailangan para sa Langit. Kapag nalunod sa makamundong bagay, ang isang tao ay nalilihis sa landas na patungo sa Langit. Una, gagawin mo ang isang bagay, tapos gusto mong gumawa ng iba pa... Kapag naabala ka sa mga paikot-ikot na ito, ayun na — nawala ka na. Kapag naliligaw ang tao sa mga bagay na panglupa, nawawala sa kanya ang pambuhay. At kung paanong walang katapusan ang pambuhay, ganoon din walang katapusan ang panglupa. Maliligaw ka rito, o 'maliligaw' ka roon. At alam mo ba kung ano ang ibig sabihin ng 'maliligaw' roon, sa Banal na Kaharian! Oh, dati ay inuulit-ulit ko ang Panalangin ni Hesus at nilubog ko ang aking sarili rito! Hindi ka pa ba kailanman nalunod sa panalangin?

Ang pagiging abala sa trabaho, sa pagod at pag-aalala, at lalo na sa pagmamadali, ay hindi nakakatulong sa atin. Lahat ng ito ay nagtutulak sa pagkamalay-tao sa likuran at pinatitigas ang kaluluwa. Hindi na makapagdalangin ang isang tao, at hindi na rin makapag-isip.

Hindi sila makapaggawa nang may pag-iisip at nauwi sa paggawa ng mga maling bagay.

Kaya, mag-ingat: huwag sayangin ang iyong oras nang walang patutunguhan, na walang kapakinabangan sa iyong buhay-espiritwal. Kung hindi, aabot ka sa puntong lubos kang mapait at hindi mo na matutupad ang iyong mga tungkuling espiritwal. Gusto mong magtrabaho o makipag-usap — o, para maging 'abala' ka, gagawa ka ng sariling problema. Kapag iniwan natin ang Panalangin kay Hesus at ang ating mga espiritual na tungkulin, sinasakop ng kaaway ang ating mga espiritual na katayuan at nakikipagdigma laban sa atin sa pamamagitan ng laman at ng ating mga kaisipan. Ginagawang walang silbi niya ang lahat ng ating mga kapangyarihan—pangkaisipan man o pangkatawan; pinuputol niya ang ating pakikipag-isa sa Diyos, na ang bunga ay ang pagkaalipin ng ating kaluluwa sa pamamagitan ng mga pagnanasa.

Sinabi ni Ama Tikhon sa mga monghe na dapat mamuhay nang asketiko upang mapalaya mula sa mga alalahanin ng mundo, at huwag magtrabaho na parang mga manggagawa o kumain na parang mga taong nasa mundo. Sapagkat ang tungkulin ng isang monghe ay ang pagyuko, pag-aayuno, at panalangin—hindi lamang para sa kanyang sarili, kundi para sa buong mundo—ang mga nabubuhay at ang mga yumao. At ang gawain ay dapat minimal at ginagawa lamang upang matustusan ang sariling pangangailangan at hindi maging pabigat sa sinuman.

— Geronda, ang mga alalahanin sa mundo ba ay palaging humahadlang sa buhay-espiritwal?

— Kung ikaw ay gumagawa ng kinakailangan dahil sa pagsunod,¹⁵² hindi ka nito sasaktan. Kung ang iyong sipag sa pagsunod na ipinagkatiwala sa iyo o sa pagtulong sa isang kapatid na babae ay hindi lumalampas sa mga hangganan [ng pagsunod], sasabik kang manalangin, at ang iyong pagtulong sa iba ay magbubunga. Ngunit kung ang isang tao ay lumalampas sa hangganan [ng pagsunod] nang kusang-loob, nagdaragdag ng dagdag na pasanin sa tungkuling ipinagkatiwala sa kanila, at nag-aalala tungkol sa mga bagay na hindi naman kinakailangan, ang kanilang isipan ay nagiging alanganin at lumalayo sa Diyos. At kung ang isipan ng isang tao ay hindi nakatuon sa Diyos, paano nila mararanasan ang banal na kagalakan? Madaling lumamig ang puso. Kung gugugulin ko ang buong araw sa pagtanggap ng mga tao, kahit na ito ay isang espiritual na gawain, sa gabi, kapag bumangon ako upang manalangin, ibang-iba ang kalagayan ng aking puso—hindi tulad ng kapag nananalangin ako buong araw. Puno ang isip ko sa lahat ng mga bagay na narinig ko mula sa mga tao, at hindi madaling itabi ang lahat ng iyon.

¹⁵² Sa makabagong leksikon ng mga monghe sa Rusya, ang salitang 'pagkakasunod', bukod sa 'pagpapailalim ng sariling kalooban' (Griyego: ὑπακοή), ay maaari ring mangahulugang isang partikular na serbisyo na inatas sa isang monghe (Griyego: διακόνημα). Sa pagkakataong ito, ginagamit ang termino sa unang kahulugan. — *Tala ng tagasalin*.

Hangga't maaari, sabihin ang Panalangin kay Hesus sa araw at tahimik na humuning ng isang himno ng simbahan.

Napakahalaga rin ng maikling pagbabasa ng mga espirituwal na akda—lalo na bago manalangin. Pinapainit nito nang malalim ang kaluluwa at tinatangal ang mga pagkabahala na bumabagabag sa isipan sa buong araw. At kapag ang kaluluwa ay napalaya at nadala sa espirituwal at banal na kapaligiran, hindi naaabala ang isipan sa kanyang gawain. Mula sa siping binasa mula sa Ebanghelyo o mula sa Aklat ng Ama (ang Aklat ng Ama ay naglalaman ng maikli ngunit makapangyarihang mga kabanata), ang isipan ay nadadala sa espirituwal na kaharian at hindi na lumilihis mula roon. Sapagkat ang isipan ay parang isang batang walang kapayapaan na hindi makapaghimasik sa isang lugar — ito'y tumatakbo rito't roon. Ngunit bigyan mo ito ng matamis na karamelo, at hindi na ito aalis.

Ang kalayaan mula sa mga alalahanin at pagkabahala ay nagdudulot ng panloob na katahimikan at espirituwal na pag-unlad. Ang mga pagkabahala ay nagpapalayo sa monghe mula sa Diyos. Kung saan maraming alalahanin, doon maraming espirituwal na sagabal na sumisira sa mga senyales ng mga istasyong espirituwal. Wala nang dahilan ang isang monghe kung hindi siya mamumuhay nang espirituwal. Tingnan mo ang mga kaluluwang kawawa, na pabigat ng napakaraming alalahanin, ngunit nagsusumikap pa rin sila. Ang isang monghe ay walang ganoong mga alalahanin. Hindi niya kailangang mag-isip tungkol sa renta, utang, o kung may trabaho siya o wala. Nasa tabi niya ang kanyang tagapakinig ng kumpisal, ang simbahan ay nasa mismong monasteryo: mga panalangin, pag-hip ng langis, mga serbisyo, mga liturhiya... Malaya siya sa mga alalahanin at ang tanging iniisip niya ay maging isang Anghel — wala nang ibang layunin sa kanyang harapan. Samantalang ang isang layko ay napakarami ng alalahanin! Iniisip niya ang pagpapalaki ng kanyang mga anak, ang iba pang mga bagay — at kasabay nito ay nakikipaglaban siya para sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa. Tulad ng sinasabi noon ni Nakatatandang Trifon:¹⁵³ "Nais bang mag-panalangin nang gising ang isang monghe? Magagawa niya iyon. Nais ba niyang mag-ayuno? Magagawa rin niya iyon. Wala siyang asawa o anak. Ngunit hindi magagawa ng isang layko ang lahat ng ito. Pagkatapos ng lahat, mayroon siyang mga anak. Kailangan ng isa ang sapatos, ng isa ang damit, at ng isa pa ang iba pa."

Dapat nating hanapin ang mabuti

Higit sa lahat, dapat nating hanapin ang Kaharian ng Langit. Ito ang dapat nating pagtuunan ng pansin, at ang lahat ng iba pa ay idaragdag sa atin.¹⁵⁴ Kung ang isang tao ay nawawala sa sarili sa buhay na ito, sinasayang niya ang ipinagkaloob na oras sa kanya, ginugugol ito nang walang kabuluhan. Kung hindi niya nawawala ang kanyang sarili at naghahanda para sa buhay na darating, may kahulugan ang kanyang buhay sa lupa. Kung iisipin ng isang tao ang buhay na darating, maraming nagbabago. Ngunit sa pag-iisip kung paano maging mas komportable rito, ang tao ay napapagod, napapahirap ang sarili, at napupunta sa walang hanggang paghihirap.

Mag-ingat kang huwag mahawa sa walang-tigil na pagkabahala at matinding pagkahumaling sa mga bagay-bagay sa mundo: "Ngayon kailangan nating gawin ito, pagkatapos ay iyon...", sapagkat sa ganoong kalagayan sasapit sa iyo ang Armageddon.¹⁵⁵ Ang walang-tigil na pagkabahala lamang tungkol sa mga proyektong pang-konstruksyon, renovasyon, at iba pang katulad na usapin ay isa nang gawa ng diyablo. Ituon ang dial kay Cristo, sapagkat kung hindi, magkakaroon ka lamang ng anyo ng buhay kasama si Cristo, habang sa iyong kalooban ay mananatili ang lahat ng karunungan makamundo — at

¹⁵³ Para kay Nakatatandang Trifon, tingnan: *Nakatatandang Paisius*. The Holy Mountain Fathers and Holy Mountain Stories. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 120–125.

¹⁵⁴ Tingnan ang Mat. 6:33 at Luc. 12:13.

¹⁵⁵ Tingnan ang Pahayag 16:16.

natatakot ako na ang kaparehong kapahamakan ay dumapo rin sa iyo gaya ng nangyari sa mga banal na birhen.

Ang mga matalinong birhen¹⁵⁶ ay hindi lamang gumawa ng mabubuting gawa, kundi nagpakita rin ng maingat na pag-aalaga — hindi nila pinikit ang kanilang mga mata; hindi sila naging walang pakialam. Ang mga hangal na birhen ay walang pakialam at hindi nagsumikap na manatiling gising. Kaya sinabi ng Panginoon: "*Magbantay.*"¹⁵⁷ Sila ay mga birhen — ngunit hangal at walang katwiran. Kung ang dalaga ay walang katwiran mula sa pagsilang, para sa kanya ito ay biyaya mula sa Diyos. Siya ay pumapasok sa susunod na buhay nang walang pagsubok. Ngunit kung taglay niya ang katwiran ngunit namumuhay nang hangal, sa Araw ng Paghuhukom ay wala siyang magiging depensa.

At paano naman ang kuwento nina Marta at Maria, ayon sa Ebanghelyo? Nakikita mo ba kung paano ang pagka-abalang isip ni Marta ang naging dahilan upang kumilos siya, sa isang diwa, nang walang hiya? Tila tinulungan siya ni Maria sa simula, ngunit nang makita niyang wala talagang balak si Marta na tapusin ang kanyang mga paghahanda, iniwan niya siya at umalis. "Paano," naisip ni Maria, "ako'y matatanggal sa piling ni Cristo dahil lamang sa mga salad at keyk?" Maaaring isipin ng ilan na dumating si Cristo para lang tikman ang mga masasarap na luto ni Marta! At ito nga ang tumusok kay Marta, at sinabi niya: "*Panginoon, hindi mo ba pinapansin na iniwan ako ng kapatid kong babae para mag-isa akong maglingkod?*"¹⁵⁸

Kaya't mag-ingat tayo na huwag mangyari sa atin ang nangyari kay Marta. Manalangin tayo upang maging mabubuting Maria.

Bahagi 3. Tungkol sa Espiritu ng Diyos at sa espiritu ng mundong ito

"Ang panloob na kadalisan ng isang tunay na tao ang nagpapaganda sa kanyang panlabas na anyo"

Kabanata 1. Tungkol sa makalupang edukasyon at kaalaman

Ang matalinong tao ay isang taong naglinis sa kanyang sarili

Sa pamamagitan ng pagpapatalas ng kanyang isip hindi sa banal kundi sa katusuhan, ipinagkakanulo ng tao ang kanyang sarili sa diyablo. Ngunit mas mabuti pang mawala nang tuluyan ang kanyang katwiran, upang sa Araw ng Paghuhukom ay magkaroon siya ng mga nagpapagaan ng kaparusahan.

— Geronda, iba ba ang pagiging payak sa katusuhan?

¹⁵⁶ Tingnan ang Mateo 25:1–13.

¹⁵⁷ Mat. 25:13.

¹⁵⁸ Lucas 10:40.

— Oo, gaya ng pagkakaiba ng zorro sa jackal. Ang jackal, na gustong magnakaw ng isang bagay, ay matapang na pupunta at kukunin ang kanyang ninanais. Ang zorro naman, susubukang makuha ang kanyang ninanais sa pamamagitan ng katusuhan.

— At maaaring malito ang isang tao, Geronda, at isipin na ang katusuhan ay talas ng isip?

— Oo, maaari, ngunit — sa pagtingin nila sa kanilang sarili — mauunawaan nila kung ano ang katusuhan at kung ano ang talas ng isip. Pagkatapos ng lahat, mayroon silang gabay sa paghuhusga. Ano ang mga kaloob ng Banal na Espiritu? Pag-ibig, kagalakan, kapayapaan at iba pa.¹⁵⁹ Mayroon bang alinman sa mga biyayang ito sa loob niya? Kung wala siyang mga katangiang ito, maglalaman ang isang tao ng isang bagay na satánico sa loob niya, ang natatanging katangian ng isang tangalashka.

Ang matalinong tao ay yaong naglinis sa sarili at nakalaya sa mga pagnanasa. Tunay na matalino ang siyang nagbanal ng kaniyang isipan. Kung hindi nabanal ang isipan, walang pakinabang sa talas nito. Tingnan mo ang mga mamamahayag at mga politiko—matalino naman sila, ngunit marami sa kanila, dahil wala silang banal na isipan, ay nagsasalita ng kalokohan kasabay ng mga matalinong bagay. Nagsasalita sila ng kakila-kilabot na kalokohan dahil sa sobrang talino! Kung hindi magamit nang mabuti ng isang tao ang sariling isip, gagamitin ito ng diyablo. Kung hindi gamitin ng isang tao ang talas ng kanyang isip para sa kabutihan, gagamitin ito ng diyablo para sa kasamaan.

— Kaya, sa hindi paggamit ng talas ng isip para sa kabutihan, ibinibigay ba ng tao sa diyablo ang karapatang kumilos?

— Kung hindi ginamit ng isang tao ang matalas niyang isip para sa mabubuting gawa, kusang-loob na nabibigyan ng kapangyarihan ang diyablo. Sa hindi paggawa nang espiritwal, pinapalyo ng isang tao ang kabutihan. At hindi na ang diyablo ang gumagawa ng masama, kundi ang taong iyon mismo. Halimbawa, may isang taong matalino ngunit hindi ginagamit ang kanyang isip; tamad siya. Ngunit dahil hindi niya ginagamit ang kanyang isip, ano ang silbi ng kanyang pagiging matalino?

— Kaya ba ng isang matalinong tao na pinamumunuan ng mga pagnanasa na magkaroon ng kakayahang humusga nang tama?

— Una sa lahat, dapat silang mag-ingat na huwag magtiwala sa sarili nilang katuwiran. Sa pagtiwala sa sarili nilang katuwiran, ang isang taong espiritwal ay nahuhulog sa ilusyon, at ang isang taong makamundo ay nababaliw. Hindi dapat pagkatiwalaan ang sariling kaisipan. Dapat magtanong at humingi ng payo; dapat gawing banal ang isipan. Sa katunayan, dapat gawing banal ng isang tao ang lahat ng pag-aari niya. Ang banal at matalas na isipan ay nakatutulong sa pagkamit ng matibay na paghuhusga. Ang taong matalino ngunit hindi banal ay kulang sa espiritwal na paghuhusga. At ang isang taong likas na madaling maniniwala ay maaaring ipagkamali ang isang taong nalilihis bilang isang santo, at ipagkamali ang malambing at pambabaeng pag-uugali ng iba bilang kabanalan. Samantalang ang isang taong nilinis at matalino ay nagiging napaka-matalas magpili.

— Geronda, paano nililinis ang matalas na isip?

— Upang mapalinis ito, hindi dapat tanggapin ng isang tao ang 'mga telegrama' ng masama at hindi dapat mag-imbak ng masasamang iniisip, kundi dapat kumilos nang may kabaitan at kasimplehan sa lahat ng bagay. Sa ganitong paraan, dumarating ang espirituwal na kalinawan at banal na kaliwanagan. Pagkatapos, nakikita ng isang tao ang nasa puso ng iba at hindi bumubuo ng mga konklusyong pantao.

— Geronda, kaugnay ba ang paghuhusga sa kaalaman?

— Ang paghuhusga ay nagmumula sa Banal na kaliwanagan. Maaaring basahin ng isang tao ang mga Banal na Ama, magkaroon ng wastong kaalaman sa ilang bagay, magsikap sa buhay espirituwal at manalangin; subalit ang paghuhusga ay nagmumula sa Banal na kaliwanagan. Ito ay isang penomenon ng ibang uri.

¹⁵⁹ Tingnan ang Galacia 5:22–23.

— Geronda, mas mabuti ba ang mga tao noong araw?

— Hindi na sila mas mabuti; ang mga tao noon ay may kasimplehan at mabubuting hangarin. Ngayon, tinitingnan ng mga tao ang lahat nang may katusuhan, dahil sinusukat nila ang lahat sa pamamagitan ng katwiran. Ang diwang Europeo ay nagdulot ng malaking pinsala. Ito mismo ang espiritung ito ang nagpalala sa mga tao. Kung hindi dahil dito, magiging kahanga-hanga ang kalagayang espiritwal ng mga tao ngayon, sapagkat, mabuti man o masama, lahat ay may edukasyon na at magiging posible ang magkaroon ng pagkakasundo sa kanila. Ngunit itinuro sa mga makabagong tao ang kawalang-diyos at ang lahat ng mga teoryang satanic, at sa ganitong paraan ay naging walang silbi sila, kaya't hindi na posible ang magkaroon ng pagkakasundo sa kanila. Noong unang panahon, hindi mo makakamtan ang pagkakasundo sa isang tao kung wala siyang debosyon o edukasyon. Naalala ko noong minsan, isang monghe, nang marinig ang mga salitang "*At sa Banal na Ama nating si Gregorio, Papa ng Roma*"⁽¹⁶⁰⁾ sa Liturhiya ng mga Presanctified na Regalo, ay nagpasya na ang Papa ng Roma ang ginugunita at naligaw. "Hindi ko inasahan," wika niya, 'talagang hindi ko inasahan na kayo'y magiging Papista!' Nang masabi niya ito, umalis siya sa simbahan. Nakikita mo kung saan humahantong ang kamangmangan! Ang kamangmangan ay isang kakila-kilabot na bagay. At ang pinakamalaking kasamaan ay ginagawa ng mga taong ang kabanalan ay sinamahan ng kalituhan sa isipan. Kung hindi nila nauunawaan ang diwa ng usapin, lumilikha sila ng mga problema.

Ang kaalaman nang walang Banal na kaliwanagan ay isang sakuna

Kung papabagalin ng mga tao ang kanilang pag-iisip, hindi lamang magiging malinaw ang kanilang isipan, kundi madali ring makalalapit sa kanila ang Banal na Grasya. Ang kaalaman nang walang kaliwanagan ay isang sakuna. Ang isang tao ay pinapaliwanag ng Diyos sa pamamagitan ng espirituwal na pagpapaunlad ng sarili at pagsusumikap. Taglay nila ang Banal na kaliwanagan at ang karanasan ng buhay sa Diyos, sa halip na ang sarili nilang mga iniisip. Kaya, nakikita nila nang malinaw ang malayo. Ang taong malapit-tanaw ay malinaw na nakakakita sa malapit, ngunit hindi makita ang mga bagay na malayo. At kahit para sa isang hindi malapit-tanaw, ang makita ang mga bagay na medyo malayo ay hindi naman malaking tagumpay. Ang tao ay may dalawang pisikal na mata lamang, samantalang marami siyang espirituwal na mata.

Ang mga lumalayo kay Kristo ay pinipili ang hindi matanggap ang Banal na kaliwanagan, sapagkat, gaya ng mga hangal, lumalayo sila sa sinag ng araw at pumupunta sa lugar na hindi naaabot ng sinag nito. Dahil dito, sila ay nagiging malamig at maysakit sa espiritu. Kung hindi nililinis ng isang tao ang kanyang sarili, kung hindi dumarating sa kanila ang Banal na kaliwanagan, kung gayon ang kanilang [pantaong] kaalaman, gaano man ito katama, ay hindi hihigit sa rasionalismo at wala nang iba pa. Ito ang konklusyong aking naabot. At kung mawawala ang Banal na kaliwanagan, walang kapakinabangan sa anumang maaaring sabihin o isulat ng mga tao. Ang Awit ay isinulat sa tulong ng Banal na inspirasyon, at tingnan mo kung gaano kalalim ang mga kahulugan nito! Tipunin ninyo ang lahat ng mga [kasalukuyang] teologo at lingguwista, at makikita ninyo: hindi nila kayang bumuo ng kahit isang salmo na may ganoong kalaliman. Si Haring David ay hindi isang taong marunong, ngunit malinaw na makikita kung paano siya ginabayan ng Espiritu ng Diyos.

At ang Simbahan ngayon ay nagkakagulo dahil wala nang Banal na inspirasyon, at ang bawat isa ay humuhusga at kumikilos ayon sa kanilang gusto. At saka sumisingit ang 'salik ng tao', sumisiklab ang mga pagnanasa, at dito nagkakaroon ng puwang ang diyablo para kumilos. Kaya naman ang mga nasa ilalim ng kapangyarihan ng kanilang sariling mga pagnanasa ay hindi dapat maghangad ng kapangyarihan.

¹⁶⁰ Si San Gregorio I ang Dakila, Papa ng Roma (540–604) – isang santo ng Simbahang Ortodokso. Ipinagdiriwang ang kaniyang pista tuwing ika-12 ng Marso.

— Kaya, Geronda, dapat bang patuloy na humingi ang mga tao ng banal na kaliwanagan?

— Oo, dahil kung hindi, ang mga solusyong kanilang iminumungkahi ay bunga ng sarili nilang pangangatwiran. At doon nagsisimula ang kalituhan. Mga kumperensya, pagpupulong... At nakalulungkot na ang mga sangkot dito ay hindi muna nakilala ang kanilang sarili. Sapagkat ang pagkakilala sa sarili lamang ay higit na mahalaga kaysa sa lahat ng kaalaman sa mundo. Ang taong mapagkumbabang nakilala ang sarili ay kinikilala ng iba. Kung ang ilan [mga mahilig magsalita] ay nakilala sana ang kanilang sarili, kung gayon, sa pagtingin nila sa kanilang kahabag-habag na kalagayan, hindi na sila mangahas na magbukas ng kanilang mga bibig.

Noong isang beses, may isang lalaki ang nagreklamo na, ayon sa kanya, wala ni isang Orthodox na Kristiyano ang kumakatawan sa Orthodoxy sa ibang bansa sa iba't ibang kumperensya at iba pang kaganapan. Patuloy siya nang patuloy — naglarawan ng napakadilim na sitwasyon na sapat na para gusto mong humiga at mamatay. "Nang tanungin ng Diyos," sabi ko sa kanya, "ang propeta Elias: 'Ano ang hinahanap mo, Elias, sa Horeb?'"¹⁶¹ — sumagot ang propeta na siya lamang ang natira. Pagkatapos ay sinabi ng Diyos sa kanya: 'May pitong libong lalaki na hindi yumuko sa Baal.' Pitong libong lalaki ang nanatiling tapat sa pananampalataya, subalit sinabi pa rin ng propeta Elias: 'Ako na lamang ang natira!' At ngayon ay naglalarawan ka ng isang madilim na larawan sa panahong napakarami ng mga mananampalataya! Tiyak na ang ating Makapangyarihan ay hindi tulad ng Makapangyarihang inilalarawan sa kupula ng simbahan, na maaaring mabitak dahil sa lindol, at saka tayo magtatanong kung ano ang gagawin dito upang hindi ito gumuho, at inaanyayahan ang mga tagapagpanumbalik na patatagin ito?" — "Doon sa Amerika," ang sagot niya sa akin, "puwede kang magpagulong ng bola at walang kahit isang taong makikita." — "Pero paano 'yan," ang pagtutol ko, "eh marami akong kilalang mananampalataya mula sa Amerika!" — "Oo," wika niya, "ganun talaga. Ngunit ang mga Katoliko ay napakatalinong hayop! Palagi silang sumusubok na malampasan tayo sa katusuhan!" — "Ngunit ang mga Katoliko," sagot ko, "ay nagsimulang magkaroon ng pagkasuklam sa papalidad at ngayon ay bumabalik na sa Ortodoksiya. Nang dumating si Patriarka Dimitrios¹⁶² sa Amerika, hindi ba't ang mga Katoliko mismo ang sumigaw: 'Ang Patriarka ay tunay na Kristiyano, ngunit ang Papa ay negosyante'? Hindi ba't sinabi ito ng mga Katoliko nang may matinding sama ng loob? At gayon pa man, patuloy ninyong iginiit na sinisikap ng mga Katoliko na palihim na makapasok sa Ortodoksiya sa pamamagitan ng mapanlinlang na paraan upang ito'y sirain, at iba pang mga ganoong bagay. Kung gayon, nasaan, sa inyong pananaw, ang Diyos? Talaga bang maaaring gawin ng diyablo ang anumang nais niya?"

Sa kasamaang palad, naimpluwensyahan din ng Kanluraning rasyonalismo ang mga hierarkang Ortodoks sa Silangan. Kaya naman, nasa Katawan ni Kristo sa Simbahang Ortodoks sa Silangan lamang sila, habang ang buong pagkatao nila ay nanananatili sa Kanluran, na sa kanilang pananaw ay naghahari sa mundo. Ngunit kung titignan nila ang Kanluran nang espirituwal, sa liwanag ng Silangan, ang liwanag ni Cristo, makikita nila ang espirituwal na pagbagsak ng Kanluran, na dahan-dahang nawawalan ng liwanag ng Araw ng Karunungan—si Cristo—at lumulubog sa malalim na kadiliman. Ngunit sa halip, nagtitipon sila sa mga kumperensya at walang katapusang pinag-uusapan ang mga paksang hindi naman karapat-dapat pag-usapan, mga paksang hindi man lang tinalakay ng mga Banal na Ama sa loob ng napakaraming taon.¹⁶³ Ang lahat ng mga gawaing ito ay mula sa masama. Nilalayon nitong guluhin ang isipan ng mga mananampalataya at iligaw sila, itulak ang ilan sa erehiya at ang iba sa pagkakahiwalay. Sa ganitong paraan, nakakakuha ang diyablo ng mga bagong paninindigan. Naku, pinahihirapan ng mga taong ito ang mga tao at ginuguluhan ang kanilang isipan.

¹⁶¹ Tingnan ang 3 Hari 19:13–18.

¹⁶² Demetrio – Ekumenikal na Patriarka mula 1972 hanggang 1991 – *Tala ng tagasalin*.

¹⁶³ Tinutukoy ni Elder Paisios ang mga teolohikal na kumperensya kung saan tinatalakay ang mga isyung may tiyak na patristikong opinyon ang Simbahan, pati na rin ang mga isyung hindi kailangang talakayin.

At saan nagsisimula ang lahat? Nagsisimula ito kapag ang isang tao, na hindi nagsusumikap sa espirituwal, ay iniisip na siya ay isang taong espirituwal, at saka nagsasalita ng kalokohan. Ang isang bata, na may likas na kalinisan ng isipan at kaunting kaalaman, ay magsasabi sa iyo ng mga makatuwirang bagay. Sa kabaligtaran, ang isang taong may mataas na pinag-aralan ngunit ang isipan ay nababalot ng impluwensiyang demonyo na kanyang tinanggap ay magbibigkas ng pinakamaruming mga panlalait.

Ang taong patuloy na pinapatalas ang isip sa pamamagitan ng kaalaman habang namumuhay nang hiwalay sa Diyos ay sa huli ay ginagawang tabak na may dalawang talim ang kanyang isip. At saka, sa isang talim, tinatamaan niya ang sarili, at sa kabila—sa pamamagitan ng kanyang makatuwiran at hindi pinagdudahan na mga desisyong pantao—nasasaktan niya ang iba. Kapaki-pakinabang ang kaalaman ng tao kapag ito'y pinabanal, kapag ito'y naging Banal. Kung hindi, ito ay katusuhan ng tao, rasunalidad, at lohikang makamundo. Ang isip na walang biyaya ay katulad ng isang bakal na hindi magnetiko na tumatama sa mga metal na bagay, na inaasahang didikit sa kanya. Ngunit hindi sila didikit; nababaluktot lamang sila sa mga hampas nito.

Ganito ang mga tao ngayon. Tinitingnan nila ang lahat mula sa pananaw ng tuyong rasunalidad. Ang rasunalidad na ito ay isang tunay na sakuna, sapagkat sinasabing '*nagmamalaki ang isip*' (¹⁶⁴). Kung ang isang tao ay walang Banal na kaliwanagan, walang silbi ang kaalaman; nagdudulot ito ng pagkawasak.

Ang agham ay dapat ilapat sa buhay espirituwal

Lahat ng kasamaan ay nagsisimula sa isip kapag ito'y umiikot lamang sa agham at lubos na hiwalay sa Diyos. Kaya't hindi makakamit ng ganitong mga tao ang panloob na kapayapaan at katatagan. Samantalang kung ang isipan ng mga tao ay umiikot sa Diyos, gagamitin nila ang agham para sa panloob na pagsusumikap sa kanilang sarili at para sa kabutihan ng mundo, sapagkat sa ganoong pagkakataon ay pinapabanal ang kanilang isip.

— Kaya, Geronda, masasabi bang walang pakinabang ang agham sa tao?

— Nagdudulot ng maraming benepisyong agham, ngunit nagdudulot din ito ng maraming kalituhan. May kilala akong mga tao na, bagaman hindi gaanong edukado, ay may mas malinaw na pag-iisip kaysa sa mga taong may pinag-aralan. Ang mga naglilinis ng kanilang isipan mula sa kalituhang idinulot ng agham, sa pamamagitan ng Grasya ng Diyos, ay magkakaroon ng mas maraming kasangkapan na magagamit. At kung ang mga kasangkapang ito—ang kaalaman—ay hindi pinabanal, magagamit lamang ang mga ito para sa makamundong gawain, ngunit hindi para sa espirituwal. Mabilis na pinabanal ang kaalaman kung ang isang tao ay nagkakaroon ng mabuting pagmamalasakit. Ang mga taong inuuna ang kanilang panloob na edukasyon—ang edukasyon ng kaluluwa—at ginagamit din ang panlabas na edukasyon para rito, ay mabilis na nagbabago sa espirituwal. At kung hindi lamang sila mga teoretiko kundi praktisyoner din—sa mga bagay na espirituwal—malaki ang naitutulong nila sa mundo, sapagkat inilalabas nila ang mga tao mula sa pagkalunod sa impiyernong paghihirap tungo sa kaligayahan sa langit. Ang ganitong mga taong may Diyos ay maaaring mas kakaunti ang diploma kaysa sa ibang mga taong marunong, ngunit ang kanilang naitutulong sa mundo ay lubhang mas malaki. Ang ganitong tao ay pinagpala ng maraming biyaya, hindi ng bunton ng mga walang silbing papel (ibig sabihin, mga degree). Ang mundo ay puno ng kasalanan, at kailangan ng maraming panalangin at personal na karanasang espirituwal. Maraming sulatin ay parang perang papel, na ang halaga ay nakasalalay sa kung ano ang sumusuporta rito. Dahil dito, ang bawat isa ay dapat magpagal sa minahan ng kanilang sariling kaluluwa.

¹⁶⁴ 1 Cor. 8:1.

¹⁶⁵Naalala ko kung paano, sa Monasteryo ng Esfigmen, may isang matandang monghe na napakasimple ng kanyang pagkatao kaya itinuring pa niyang santo ang Pag-aakyat. Mananalangin siya sa Pag-aakyat gamit ang kanyang rosaryo at sasabihin: "Banal na lingkod ng Diyos, ipanalangin mo kami sa Diyos!" Minsan, nagkasakit ang isa sa mga monghe sa bahay-pangkaluluwa ng monasteryo, at wala nang maibibigay ang taong may pusong-bata para pakainin siya. Kaya agad siyang bumaba sa hagdan patungo sa unang palapag, binuksan ang isang bintanang nakaharap sa dagat, inilabas ang kanyang mga kamay rito at nanalangin: "Banal na alipin ng Diyos, ipanalangin mo kami sa Diyos!" At bigla nga! Agad na agad, isang napakalaking isda ang tumalon nang tuwid mula sa dagat patungo sa kanyang mga kamay! Ang lahat ng nakakita rito ay nanlalamang sa pagkamangha. At tinitigan ng payak na lalaki ang mga ito nang nakangiti, na para bang sinasabi: "Ano ba ang nakakagulat dito?" Gayunpaman, alam natin kung kailan ginugunita ang isang santo, kung kailan nagdusa ang isa pa, kung kailan, saan, at paano naganap ang Pag-akyat, at sa kabila ng lahat ng ating kaalaman, hindi tayo makapangadi kahit para sa isang maliit na isda! Ganito ang mga 'kakatwang bagay' ng buhay na espiritwal, at sa lohika ng bahaging iyon ng intelligentsia na ang taglay ay hindi ang Diyos kundi ang sarili nitong 'ako', ang mga 'kakatwang bagay' na ito ay lampas sa pagkaunawa. Lampas ang mga ito sa pagkaunawa dahil ang ganitong intelligentsia ay may taglay na malabong kaalamang makamundo, dahil ito ay tinatablan ng makamundong sakit na espiritwal at kulang sa Banal na Espiritu.

Ang Banal na Espiritu ay hindi bumababa sa pamamagitan ng teknolohiya

Ang salitang binibigkas mula sa isip ay hindi nagbabago ng kaluluwa, sapagkat ito ay laman. Ang kaluluwa ay nababago ng salita ng Diyos, na ipinanganak ng Banal na Espiritu, na taglay ang banal na enerhiya. Ang Banal na Espiritu ay hindi bumababa sa pamamagitan ng teknolohiya; kaya naman, ang teolohiya ay walang kaugnayan sa isang baog na siyentipikong diwa. Ang Banal na Espiritu ay bumababa ayon sa Kanyang sariling kalooban — kung Siya ay makakita sa isang tao ng mga espiritwal na kinakailangan para rito. At ang espiritwal na kinakailangan ay ang paglilinis ng isang tao sa kanilang mga espiritwal na kable mula sa kalawang at maging isang mabuting konduktor — upang matanggap ang espiritwal na kuryente ng Banal na kaliwanagan. Sa ganitong paraan, ang isang tao ay nagiging isang espiritwal na iskolar, isang teologo. Sa pamamagitan ng 'teologo', ibig kong sabihin ay yaong ang teolohiya ay nakasalig sa matibay na pundasyon ng kaalamang teolohikal at ang antas teolohikal ay tunay na may halaga, hindi yaong may hawak ng walang kwentang piraso ng papel — isang antas teolohikal na katulad ng murang perang papel noong panahon ng okupasyon na walang silbi sa sinuman.

Madalas, ginugugol ng isang tao ang maraming taon sa paggamit ng lakas ng kanyang isip upang matutunan ang isa o dalawang banyagang wika. Sa ating panahon, halos lahat ay marunong ng banyagang wika, ngunit dahil ang mga wikang ito ay walang kaugnayan sa mga wika ng Banal na Pentekostes, nararanasan natin ang pinakamalaking suliranin ng Tore ng Babel. Ang pinakamalaking kasamaan ay ang katotohanang sa pamamagitan ng pagsasagawa ng tuyong, rasyonal na teolohiya, ipinapalit natin ang ating katwiran bilang Banal na Espiritu. At ito ay tinatawag na 'brainology', kung saan umusbong ang Torre ng Babel. Samantalang sa teolohiya ay maraming wika at napakaraming biyayang kaloob, ang lahat ng mga wika ay magkakasundo, sapagkat iisa ang kanilang Guro—ang Banal na Espiritu ng Pentekostes—at ang mga wikang ito ay nag-aalab.

— Geronda, isa sa mga stichera para sa Pentekostes ay nagsasabi: "*Ang Banal na Espiritu ay nagkakaloob ng lahat ng bagay...*"

— Oo, nagkakaloob Siya, ngunit sa mga may kakayahang tumanggap lamang. Paano Niya ito ibibigay sa isang taong hindi kayang tumanggap? Ang mga salita ng isang mapagkumbabang tao, na batay sa kanilang personal na karanasan at ipinanganak sa pamamagitan ng sakit mula sa kalaliman ng

¹⁶⁵ Sa Griyego, ang salitang 'Ascension' (Ανάληψη) ay pambabae. – *Tala ng tagasalin.*

kanilang puso, ay may mas malaking halaga kaysa sa isang bunton ng magagandang salita na madaling lumabas sa dila ng isang edukadong tao, na pinakinis ng kaalaman. Hindi nito pinapaliwanag ang kaluluwa ng tao, sapagkat laman ito, hindi ang nag-aalab na dila ng Banal na Espiritu.

Dapat nating gawing banal ang kaalaman

Ang kaalaman ay mabuti, gayundin ang edukasyon. Ngunit kung ang kaalaman at edukasyon ay hindi pinabanal, magiging walang silbi ang mga ito at hahantong sa kapahamakan. Noong isang beses, ilang estudyante na may dalang mga libro ang dumating sa aking silid at nagsabi: "Geronda, dumating kami upang pag-usapan ang Lumang Tipan. Hindi ba pinapayagan ng Diyos ang kaalaman?" "Anong uri ng kaalaman?" tanong ko. "Ang uri na nakukuha sa pamamagitan ng pangangatwiran?" "Oo," sagot nila. "Ngunit ang kaalamang ito," sabi ko, "dadalhin ka lamang nito hanggang sa buwan. Hindi ito humahantong sa Diyos." Ang kapangyarihan ng talino, na sa halagang bilyon-bilyon ay nagdadala sa tao sa buwan, ay isang mabuting bagay, ngunit mas higit na mabuti kaysa rito ang mga espirital na kapangyarihan na, sa napakaliit na 'sustansiya'—isang pirasong tuyong tinapay—ay nag-aangat sa tao patungo sa Diyos—ang layunin ng kanyang kapalaran. Noong minsan tinanong ko ang isang Amerikano na dumating sa aking hermitage: "Ano na ang naabot ninyo, bilang isang dakilang bansa?" — "Kami," ang tugon niya, "ay lumipad sa Buwan." — "At malayo ba iyon," tanong ko, "dito?" — "Sabihin na nating kalahating milyong kilometro," ang sagot niya. "At ilang milyon," tanong ko, "ang ginastos ninyo para makalipad roon?" — "Mula 1950 hanggang ngayon, napakarami na ang nagastos namin dito na para bang buong ilog ng dolyar ang dumaloy," sagot ng Amerikano. "At paano naman ang Diyos," tanong ko, "hindi niyo pa ba Siya nararating? Malayo ba ang Diyos o hindi?" — "Ang Diyos," sabi niya, "ay napakalayo!" — "O, nakikita mo," sagot ko, "at nararating natin Siya sa isang mumong tinapay lang!.."

Ang kaalamang likas ay nakatutulong sa pagkamit ng kaalamang espirital. Gayunpaman, kung hindi lalampas sa kaalamang likas, hindi nalalampasan ng isang tao ang kalikasan at hindi umaakyat sa Langit. Ibig sabihin, hindi niya iniwan ang paraisong lupa, ang harding dinidilig ng Eufrates at Tigris; nagalak siya sa magandang kalikasan at sa mga hayop, ngunit hindi siya umaakyat sa makalangit na Paraiso upang magalak kasama ang mga Anghel at ang mga santo. Upang makapasok sa makalangit na Hardin ng Paraiso, dapat magkaroon ng pananampalataya sa Panginoon ng Harding iyon; upang mahalin Siya, dapat kilalanin ang sariling kasalanan at magpakumbaba; upang makilala Siya, makipag-usap sa Kanya sa panalangin at luwalhatiin Siya—kapag tinutulungan Niya tayo at kapag sinusubukan Niya tayo.

— Geronda, kinakailangan bang mag-aral ng mga aklat na dogmatiko at teolohikal ang isang taong naaakit sa mga pagyuko, pag-aayuno, ascesis at iba pa?

— Kung ang isang tao ay may batayang edukasyon, ang dogmatikong kaalaman ay isang kasangkapang nakakatulong sa kaniya. Gayunpaman, hindi dapat maghangad ng kaalaman upang makatulong sa iba o upang makapagsabi ng isang matalinong bagay. Hindi, ang kaalaman [sa larangan ng teolohiya] ay dapat matamo upang matulungan ang sarili. Kung nagsusumikap ang isang tao na gawing banal ang mga talentong ipinagkaloob sa kaniya ng Diyos, dumarating ang Biyaya, na siyang nagpapabanal sa mismong tao. At doon, sa Biyaya, naroroon ang dogmatika at teolohiya, sapagkat sa ganitong pagkakataon, nararanasan ng isang tao ang mga Sakramento ng Diyos sa pamamagitan ng personal na karanasan. At maaaring isang payak na tao ang isang tao at, nasisiyahan sa ibinigay ng Diyos sa kaniya, ay walang pagnanais na matuto pa.

— At kung, habang naninirahan sa isang monasteryo, ninanais pa rin natin ang kaalamang pang-mundo, ano ang ibig sabihin noon?

— Ibig sabihin, kulang tayo sa pag-unawa. "*Mababatid ninyo ang katotohanan, at ang katotohanan ang magpapalaya sa inyo.*"¹⁶⁶ Kapag nagpapakumbaba ang isang tao at nagiging liwanag ang kanyang isipan, napapabanal ang kanyang mga kakayahang pangkaisipan at pati na ang mismong kapangyarihan ng kanyang pangangatwiran. Ang enerhiya ng pangangatwiran, bago ito mapabanal, ay makamunduhan. Kung, bilang isang hindi edukado, ang isang tao ay makasariling nag-iinterpreta ng mga dogma at nagbabasa ng Apocalipsis, ng mga Banal na Ama at iba pang katulad na aklat, siya ay naguguluhan at sa huli ay bumabagsak sa kawalang-paniwala. Lapitan niya ito nang makasarili, at dahil dito ay umaalis sa kanya ang Grasya ng Diyos. Nakikita mo: ang kababaang-loob ay nakatutulong sa lahat; kababaang-loob ang nagbibigay ng lakas. Ang pinakamatalinong plano ko o ang pinakamatalinong solusyon na aking natagpuan ay ang pinakamalaking kamangmangan kung may kasamang makasarili. Samantalang ang kababaang-loob ang tunay na karunungan. Kaya naman, ang mga pagsisikap na ginagawa ay dapat sinamahan ng pag-ibig at ng maraming kababaang-loob. Kung hindi, sa halip na maging kapaki-pakinabang, magdudulot ito ng kabaligtaran. Nagiging malabo ang isip ng isang tao, at pagkatapos ay nakapagsalita siya ng mga kalapastanganan, dahil inaparaan niya ang gawain nang makasarili. Ang kanyang pinagtangkaan ay lampas sa kanyang kakayahan. Kahit para sa isang edukadong tao, kung nais niyang bigyang-kahulugan ang mga dogma, may panganib na masaktan siya. Kaya't gaano pa nga ba kalaki ang panganib na ito para sa isang taong walang pinag-aralan kung nais niyang tuklasin ang diwa ng mga Banal na Ama nang hindi siya nasa angkop na kalagayang espirituwal! Sapagkat kung siya ay nasa ganitong kalagayan kahit kaunti, hindi niya ilalagay ang sarili sa panganib na ito; sasabihin niya: 'Kung kailangan ko ng anumang bagay, liliwanagan ako ng Diyos. Gagawin ko ang aking nauunawaan. Sapagkat sobra pa nga iyon!'

— Kaya, Geronda, kung may isang tao na mali ang pag-unawa sa Ebanghelyo, ibig bang sabihin ay kulang siya sa kababaang-loob at paggalang?

— Oo. Sapagkat kung walang kababaang-loob, ang mga interpretasyong iniaalok niya ay interpretasyon ng isip, ng katuwiran. Walang banal na kaliwanagan sa ganitong mga interpretasyon.

— Kung hindi maintindihan ng isang tao ang isang partikular na doktrina o talata mula sa Banal na Kasulatan, mas mabuti bang pansamantala muna niyang iwan ito?

— Oo, dapat sabihin ng isang tao sa sarili: 'May malalim na kahulugan na nakatago rito, ngunit hindi ko ito nauunawaan.' Iyan mismo ang ginawa ko sa mga ganitong pagkakataon. Nang binabasa ko ang Ebanghelyo noong aking kabataan at may talata rito na hindi ko maintindihan, hindi ko ito sinubukang ipakahulugan. Naisip ko: 'May malalim na kahulugan na nakatago rito, pero hindi ko ito nauunawaan.' At pagdating ng tamang panahon, nakita kong kusang lumitaw ang interpretasyon. Ngunit sasabihin ko pa rin: "Tatanungin ko pa rin ang iba kung paano inihuhudyat ang talatang ito." At lumabas na eksaktong tulad ng karaniwang tinatanggap na interpretasyong patristiko ang pagkaunawa ko sa talatang ito. Sapagkat kung susubukan ng isang tao na ihudyat ang Ebanghelyo [sa sarili niya], at lalo na kung hindi niya ito nauunawaan, ay kahihyan iyon. Kaya, sa pagbabasa ng Banal na Kasulatan at ng mga Banal na Ama, huwag ipakahulugan ang iyong binasa gamit ang pangangatwiran, kundi gamitin ang mabubuting kaisipan — hanggang sa dumating ang pagkilala sa banal na kaliwanagan, at doon ay magiging malinaw nang kusa ang mahirap na talata.

— At maaari bang maunawaan ng isang tao, na nakamit na ang mas mataas na kalagayang espirituwal, ang isang partikular na talata nang mas malalim?

— Hindi ito gaanong usapin ng lalim. Sa loob ng isang banal na kahulugan ay may maraming banal na kahulugan. Ang ilan dito ay maaaring agad niyang maunawaan, samantalang ang iba ay sa kalaunan lamang. Maaaring maraming mabasa at marami ring matutunan ang isang tao, ngunit lubos

¹⁶⁶ Juan 8:32.

siyang hindi makapasok sa kahulugan ng Ebanghelyo. Ang isa naman, marahil, ay kakaunti lang ang binabasa, ngunit taglay niya ang kababaang-loob at diwa ng pag-aascetismo, kaya't pinapaliwanag siya ng Diyos, at nauunawaan niya ang kahulugan ng Ebanghelyo. Ang nagnanais na magbasa nang higit pa ay maaaring hangad ito dahil sa kayabangan o simpleng para sa sariling kasiyahan. Parang isang taong nanonood ng paligsahan sa wrestling na hindi pinapansin kung paano sila naglalaban—upang makatulong sa kanya na maging isang wrestler—ay patuloy na tumitingin sa kanyang relo, para hindi siya mahuli sa susunod at sa mga susunod pang paligsahan. At sa ganitong paraan, hindi siya naging isang wrestler, kundi nanatili bilang manonood.

— Geronda, madalas sinasabi ng mga tao tungkol sa isang edukadong tao: 'Ito ay isang liwanag na tao.' Talaga bang palagi itong ganoon?

— Kapag sinasabi natin ang 'isang taong may kaliwanagan', ibig nating sabihin ay isang taong may kaliwanagan sa espirituwal, espirituwal na hinog. Napansin ko na kung paanong ang isang taong walang edukasyon ay maaaring maging lubos na mayabang at lubos na mapagkumbaba, gayundin naman ang isang taong may edukasyon ay maaaring maging lubos na mayabang at lubos na mapagkumbaba. Ibig sabihin, ang buong pundasyon ay nakasalalay sa panloob na kaliwanagan. Ito ang sinasabi ni Basil na Dakila: "Ang pinakamahalaga ay humawak ng mataas na posisyon at magkaroon ng mapagkumbabang pag-iisip." Ang isang taong humahawak ng isang makabuluhang posisyon at may kaunting kayabangan ay, sa isang diwa, may dahilan para rito. Ngunit walang dahilan para sa isang taong mayabang nang hindi humahawak ng mataas na posisyon. Ang buong pundasyon ay nakasalalay sa sariling kaliwanagan, sa panloob na kaliwanagan. Kung ang isang tao ay may kaliwanagan, may edukasyon, at sabay na taglay ang mapagkumbabang karunungan, iyon ang pinakamabuti sa lahat. Gayunpaman, walang kahit kaunting dahilan para sa isang taong, bagaman kakaunti ang natamong edukasyon, ay puno ng kayabangan.

"Namamaga ang isip sa kapaluan"

Sa karamihan ng mga kaso, nakasasama ang panlabas na edukasyon — dahil pinapalago nito ang labis na pagmamataas sa isang tao, isang 'marangyang ideya' tungkol sa sarili. At saka ang ideyang ito ay nagiging hadlang na pumipigil sa Biyaya ng Diyos na lumapit sa kanya. Samantalang kung itakwil ng isang tao ang kayabangan—ising maling ideya tungkol sa kanyang sarili—pagpapalain siya ng ating Mabuti at Mapagbigay na Ama sa pamamagitan ng Kanyang mga maliwanag na Banal na kaisipan. Gayunpaman, kung ang isang taong malas ay may dakilang ideya tungkol sa sarili at kumapit sa ideyang ito sa kanyang isipan, nananatili siyang isang palos, simpleng laman lamang, at nananatiling ignorante sa Grasya ng Diyos — ang Banal na Espiritu. Ibig sabihin, may panganib na ang labis na kaalaman ay 'papalobo' sa kanyang ulo, na gagawing lobo ito. At doon, nahaharap ang tao sa panganib na pumutok, gaya ng lobo sa himpapawid (dahil sa schizophrenia), o bumagsak sa lupa (dahil sa kayabangan) — at mabuwal na parang pancake. Kaya't ang kaalaman ay dapat sumunod sa takot sa Diyos at sabay na maglakad kasama ang gawa — upang mapanatili ang balanse. Mapanganib ang kaalaman kung mag-isa.

Kapag, dahil sa makasarili, nagsalita ako ng isang bagay para lang humanga, dahil nakaisip ako ng mas mabuti kaysa sa iba, pumapasok ang mga espirituwal na batas — upang magbigay sa akin ng babala. Gayunpaman, ang ganoong makasariling pagpapalaki sa sarili ay nakasasama sa isang tao. Ang isang pilikmata, kapag napunta sa mata, ay bahagyang nakakairita. Ngunit kung palagi itong napupunta sa mata, nagdudulot ito ng matinding pamamaga. Ganoon din dito — nagkakaroon ng espirituwal na pamamaga. Kung ang isang tao ay hindi kulang sa katalinuhan at madaling nakakayanan ang isang partikular na gawain, dapat siyang lumuhod sa harap ng Diyos, araw at gabi, na nagpapasalamat sa

Kanya na binigyan Siya siya ng isipan at dahil dito, nang hindi napapagod, kayang-kaya niya ang kanyang gawain. Hindi magpasalamat sa Diyos — paano nga ba iyon posible?!

— Geronda, paano kung iniisip ng isang tao na hindi niya kayang harapin ang anumang bagay?

— Pagkatapos, tinutukso siya ng diyablo mula sa kabaligtarang 'panig.' Noong isang beses, tinanong nila ang isang kamelyo: 'Alin ang mas gusto mong daan — pataas o pababa?' 'O, saan na napunta ang patag na lupa?' ang sagot ng kamelyo.

Mas malaking kalamangan ang wala kang dahilan. Tayo naman, binigyan ng dahilan upang tayo, ang mga makatwiran, ay mapabuti ang kalagayan, ngunit narito ang tanong: paano natin ito gagamitin? Panagutin tayo rito. Kay bait ng pagkaayos ng lahat ng bagay ng Diyos! Ang mga walang dahilan ay masigla at mas mabuti ang kanilang kalagayan sa buhay na darating, samantalang ang mga may labis na dahilan ay nagdurusa.

— Geronda, magiging dehado ba sa susunod na buhay ang mga taong may kapansanan sa pag-iisip?

— Sa huli, pareho ang 'napaka-matalino' at ang 'hindi gaanong matalino' na magiging alabok. Ang isipan ang maninirahan sa Langit. Sa Langit, ang mga banal na teologo ay hindi magkakaroon ng mas kalamangan sa kaalaman tungkol sa Diyos kaysa sa mga kulang sa isip sa buhay na ito. Posible rin na ang Matuwid na Diyos ay magkaloob sa huli ng higit pa, sapagkat sa buhay na ito ay maraming bagay ang hindi nila nagamit.

Gamitin natin nang wasto ang ating isipan

— Geronda, bakit nga ba madalas mong sinasabi na ang edukasyon ay isang magandang paunang kinakailangan para sa buhay monghe?

— Tingnan: ang isang edukadong tao ay maaaring magbasa ng isang bagay mula sa mga Banal na Ama at, sa kaunting pagsisikap — dahil naunawaan nila ang kanilang binasa — ay mabilis na umunlad. Samantalang para sa isang taong walang edukasyon, kung kulang sila sa debosyon, hindi madaling umunlad. Ang taong walang pinag-aralan ay kailangan maranasan mismo ang mga banal na pangyayari at mga himala, at saka lamang niya mauunawaan ang binabasa niya batay sa kanyang naranasan. Samantalang para sa taong may pinag-aralan, sapat na ang kaunting pagsisikap upang makamit ang mabilis na pag-unlad — basta gamitin niya ang kanyang isip, at huwag masangkot sa purong teorya hanggang sa makawalan siya ng pag-unlad. Hindi ko naman sinasabing kailangan niyang pag-igihan ang pag-unawa sa mga Misteryo ng Diyos gamit ang kanyang talino.

— Kaya, Geronda, kailangan bang gamitin ng tao ang kanyang talino sa pakikibaka laban sa mga pagnanasa?

— Hindi lang doon, kundi higit pa rito. Nakikita ng isang tao ang mga biyaya ng Diyos, nakikita ang buong sansinukob, at pinupuri at pinasasalamat ang Diyos. Isipin: sa katunayan, si Abraham mismo ang unang naghanap sa Diyos. Pagkatapos ay hinanap ng Diyos si Abraham.

— Ano ang ibig mong sabihin?

— Ang ama ni Abraham ay isang idolatra — sumamba siya sa mga diyus-diyosan. Ngunit pinagmasdan ni Abraham ang sansinukob, at naguluhan siya sa katotohanang sumasamba ang mga tao sa mga diyus-diyosan na walang kaluluwa. Nagsimulang pag-isipan niya ito at sinabi: 'Hindi maaaring ang mga diyus-diyosang ito, ang mga piraso ng kahoy, ay mga diyos at lumikha sa mundong ito. Kaya sino nga ba ang lumikha nito? Sino ang lumikha ng langit, ng mga bituin, ng araw at ng lahat ng iba pa? Kailangan kong hanapin ang tunay na Diyos. Sa Kanya ako maniniwala, at Siya ang aking sasambanin.' Noon nga ay nagpakita sa kanya ang Diyos at sinabi: *Lumabas ka sa iyong bansa at sa iyong mga*

kamag-anak.¹⁶⁷ Dinala ng Diyos si Abraham sa Hebron, at si Abraham ay naging minamahal na anak ng Diyos.

Maaaring kulang sa debosyon ang isang edukadong tao, ngunit dahil madali niyang maiintindihan ang mga bagay, sa kaunting pagpapakumbaba at pagsisikap, magtatagumpay siya. Halimbawa, noong nasa kompanya ng mga signal ako habang naglilingkod sa militar, sinimulan kaming sanayin bilang mga radio operator, at ang ilang call sign ay nasa Ingles. Ang mga may pinag-aralan at marunong ng Ingles ay natutunan agad ang mga ito. Ngunit para sa amin, hindi ito naging madali. At kahit sa mga araling teorya, na hindi naman ganoon kahirap, mas madali para sa mga may kahit kaunting kaalaman kaysa sa amin.

Dapat maunawaan ng isang tao ang mga biyaya ng Diyos at intindihin kung ano ang ipinagkaloob sa kaniya. Bakit tayo binigyan ng Diyos ng isipan? Upang tayo ay magsaliksik, mag-aral, at bantayan ang ating sarili. Hindi binigyan ng Diyos ang tao ng isip upang patuloy nilang pagpilitin ang kanilang utak kung paano makahanap ng mas mabilis na paraan ng transportasyon mula sa isang bansa papunta sa iba. Binigyan Niya tayo ng isip upang masigasig nating magamit ito sa pinakamahalaga — kung paano maabot ang layunin ng ating kapalaran: ang Diyos, ang tunay na himalang-bayan.

Anong mga biyaya ang ipinagkaloob ng Diyos sa mga tao ng Israel! Anong mga tanda, gaano karaming mga himala! At gayon pa man, nang si Moises, na may dalang mga tapak na nakasulat ang Sampung Utos ng Diyos, ay naantala sa Bundok Sinai at hindi agad bumaba, ibinigay ng mga tao kay Aaron ang kanilang mga gintong palamuti upang siya ay gumawa ng gintong guya mula rito at kanilang pagsamba.¹⁶⁸ Ngunit sa ating panahon, ang isipan ng mga tao... ay hindi katulad ng isang guya! Kaya, walang dahilan para sa isang taong may pinag-aralan na hindi maunawaan kung ano ang tama at kung ano ang mali. Binigyan tayo ng Diyos ng katwiran upang matagpuan ng tao ang kanyang Lumikha. Ngunit lumabis na ang mga Europeo sa paggamit ng kanilang katwiran. Nang alisin nila ang Diyos sa kanilang buhay, sila ay naguluhan at papalapit na sa bangin.

At ang ilan, sa kabila ng pagkakaroon ng talino, mabilis na pag-iisip at iba pa — lahat ng kinakailangan para sa tagumpay — ay hindi pinapansin ang sinasabi mo sa kanila.

Hindi ka pa man nagsisimulang magsalita nang bigla na lang silang sumigaw, "Naintindihan ko na, naintindihan ko na!" — at pinuputol ka nila, nagmamadali silang tapusin ang iyong sasabihin. Napakatalinong kabataan ang dumarating sa Banal na Bundok. Kapag may sinabi ka sa kanila, pakiramdam mo'y agad nilang naintindihan. Gayunpaman, dahil hindi sila mapagmasid, iniangat nila ang kanilang mga ilong, at ang kanilang "agarang pagkaunawa" ay basta na lang lumilipad palayo. Ang iba naman, sa kabilang banda, kahit hindi kasing talas ng isip, nakikinig nang may paggalang sa sinasabi sa kanila, hindi nakikialam, pinapakinggan hanggang wakas, at ang kanilang narinig ay nananatili sa kanila. Ang mga una ay maraming naintindihan, nangongolekta ng kaalaman mula sa lahat ng panig, pinupuno nila ang kanilang sarili nito — at wala silang ginagawa. Ginagawang walang silbi ang talinong ibinigay sa kanila ng Diyos; ang kanilang mga ulo ay nagiging parang pinuno ng dayami. Dahil mayabang sila, hindi nila hinahayaan na mamayani sa kanila ang Biyaya ng Diyos. Samantalang ang huli, bagaman hindi masyadong matalino, ay napakapakumbaba. "Alam mo," sabi ng ganitong uri ng tao, "sobrang tanga ko!" — at muling nagtatanong: "Paano mo nga ba sinabi iyon?" At sinisikap ng mga taong ito na isabuhay ang kanilang narinig. Sa ganitong paraan, napupuno sila ng Biyaya at umuunlad. Ang isang mapagkumbabang tao ay karaniwang marami ang nalalaman, samantalang ang mayabang ay walang kaalaman — dahil hindi siya nagpapakumbaba at hindi nagtatanong. Ang Kagalang-galang na Arsenius ang Pinakamarunong na tao sa Imperyong Byzantine. Hinirang siya ni Emperador Theodosius the Great bilang guro ng kanyang dalawang anak na lalaki, sina Arcadius at Honorius. Gayunpaman,

¹⁶⁷ Gen. 12:1.

¹⁶⁸ Tingnan Ex. 32:1–6.

nang maging monghe siya at manirahan sa disyerto, uupo siya sa paanan ng di-nag-aral na si Abba Macarius at sasabihin: "Hindi ko nga alam ang alpabeto ng taong ito [karaniwang tao]."¹⁶⁹

— Geronda, paano maiiwasan ng isang tao ang pagsisiyasat sa mga bagay gamit lamang ang katwiran?

— Dapat gamitin ng tao nang wasto ang kanyang katwiran. Sa tulong ng katwiran, dapat siyang magsikap na tuklasin ang kadakilaan ng Diyos upang matagpuan Siya, at huwag gawing diyos ang kanyang katwiran. Ang mga matatalinong tao ay dapat na espiritwal na makabuo. Sapat na para sa kanila ang isang sulyap lamang sa isang bagay upang maunawaan kung ano ang nangyayari. Sa pamamagitan ng kanilang katwiran, matutulungan ng isang tao ang kanyang kapuwa — kung hindi, maaari niyang guluhin sila. Alam ko ang mga ganitong kaso mula sa buhay ng mga karaniwang tao. Kilala ko ang isang batang lalaki. Nang mamatay ang kanyang ama, apat na anak na lang ang naiwan. Nag-asawa muli ang kanyang ina, at hindi nakatanggap ng pagmamahal ang mga bata mula sa kanya o sa kanilang madrasta. Nang lumaki ang batang ito na puno ng kapighatian, nagbukas siya ng isang general store at nagtrabaho. Isang araw, narinig niya na may namatay na lalaki na nag-iwan ng tatlong ulilang anak. Nanghabag siya para sa mga batang ito, at inalok niya ang biyuda ng yumao: "Kung nais mo, magpakasal tayo, manirahan bilang magkapatid, at palakihin ang mga batang ito." Pumayag siya. Ngayon ay namumuhay sila nang espiritwal, nagbabasa ng Mga Buhay ng mga Santo at Ang Pag-ibig ng Kabutihan, bumibisita sa mga monasteryo, at may espirituwal na ama. Maingat na pinag-isipan ng lalaking ito ang lahat, kumilos nang tama, at tumanggap ng Banal na Grasya. Kung hindi, bumulong sana sa kanya ang diyablo: "Pinahirapan ka noong bata ka pa, kaya ngayon dapat mong pahirapan ang mga batang ito." Gayunpaman, ang taong ito ay "naghiganti" para sa sarili hindi sa pamamagitan ng kasamaan, kundi sa kabutihan. Ang iba ay ginagamit ang kanilang isip para sa mabuti at nagbabalak ng mabuti. Ang iba naman ay ginagamit ito para sa pagkawasak, at tinutulungan din sila ng diyablo rito.

Sa kaso nina Abel at Cain, nakikita rin natin ang parehong bagay.¹⁷⁰ Nilikha ba ng Diyos si Abel mula sa isang uri ng masa at si Cain mula sa iba? Hindi. Ngunit ginamit nang Abel nang tama ang isip na ibinigay sa kanya ng Diyos. "Ang Diyos," iniisip niya, "ay nagbigay sa akin ng buong kawan ng mga tupa — kaya tiyak na maaari akong magbigay sa Kanya ng isang korderong?" Pinili niya ang pinakamagandang korderong, pinatay ito, at inihain bilang isang sakripisyo sa Diyos. At inihain ni Cain sa Diyos ang trigo kasama ang dayami at balat ng butil. Ang isa ay nag-alay ng piniling kordero, samantalang ang isa naman ay nag-alay ng walang-kwentang tira-tira ng mais, mga tangkay, at iba pang basura mula sa pag-aani. Kung gayon, kung ayaw mong mag-alay ng korderong tupa, kahit papaano ay kumuha ka ng kaunting malinis na trigo! Ngunit, sa kasamaang palad, kumuha si Cain ng trigo na hinaluan ng sari-saring basura at sinindihan ito sa dambana. Ang inialay ng isa, at ang inialay ng isa pa! Ang handog ni Abel ay kaaya-aya sa Diyos, at pagkatapos ay nainggit si Cain kay Abel at pinatay siya. Sa gayon, ginantimpalaan ng Diyos si Abel para sa kanyang pagtitiis, habang ang kanyang nakatatandang kapatid ay nag-iikot sa gubat na parang isang mabangis na hayop. Malinaw na binigyan ng Diyos ang bawat tao ng kalayaan, ngunit si Abel ang gumamit ng kalayaang iyon para sa kabutihan.

Kabanata 2.

Tungkol sa Rasyonalismo ng ating Panahon

¹⁶⁹ Tingnan ang Mga Kapanapanabik na Kwento ng Pag-aascetismo ng mga Banal at Pinagpalang Ama. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1993. p. 18.

¹⁷⁰ Tingnan ang Gen. 4:2–15.

Karaniwang pag-iisip sa buhay espirituwal

— Geronda, ano ang lugar ng karaniwang pag-iisip sa buhay espirituwal?

— Anong karaniwang pag-iisip? Pag-iisip ba ng mundo? Ang ganitong pag-iisip ay walang puwang sa buhay-espiritwal.¹⁷¹ Sa buhay-espiritwal, ang mga anghel at mga santo ay pumapasok sa iyo sa pamamagitan ng bintana; nakikita mo sila, nakikipag-usap ka sa kanila, at pagkatapos ay umaalis sila sa iyo. Kung, gayunpaman, nais mong suriin ang mga ganitong pangyayari sa pamamagitan ng pananaw ng karaniwang pag-iisip, wala kang makakamtan. Sa kasamaang-palad, sa ating panahon ng lumalaganap na kaalaman, ang pag-asa lamang sa karaniwang pang-unawa ay yumanig sa pananampalataya mula sa pundasyon nito at pinuno ang kaluluwa ng mga tao ng pag-aalinlangan at mga tandang-patanong. At dahil dito, pinagkait natin sa ating sarili ang mga himala—sapagkat ang himala ay nararanasan, hindi ipinaliwanag ng karaniwang pang-unawa. Sa kabaligtaran, ang pananampalataya sa Diyos ay naghihikayat ng banal na kapangyarihan sa lupa at pinabulaanan ang lahat ng pangrason ng tao. Ang pananampalataya ay gumagawa ng mga himala, nagbuhay ng mga patay, at iniwan ang agham na nakalanga sa pagkamangha. Kung titingnan mula sa labas, ang lahat ng penomenon ng buhay espirituwal ay tila walang katuturan. Maliban kung itatabi ng isang tao ang kanyang makalupang pangangatwiran at magiging isang taong espiritwal, imposible para sa kanya na maunawaan ang mga Misteryo ng Diyos, na tila kakaiba at hindi makatuwiran. Ang sinumang naniniwalang kayang maunawaan ang mga Misteryo ng Diyos sa pamamagitan ng panlabas na siyentipikong teorya ay parang hangal na nais makita ang Paraiso sa pamamagitan ng teleskopyo.

Ang karaniwang pang-unawa ay nagdudulot ng malaking pinsala kung susubukin itong gamitin upang imbestigahan ang mga bagay na may kinalaman sa banal na kaharian—ang mga Misteryo, ang mga himala. Ang mga Katoliko, sa kanilang 'karaniwang pag-iisip', ay umabot na sa puntong inilagay nila ang Banal na Eukaristiya sa pagsusuri sa isang laboratoryong kimika — upang tingnan kung ito nga ba talaga ang Katawan at Dugo ni Kristo, samantalang ang mga santo, sa pamamagitan lamang ng pananampalataya, ay madalas na nakikita ang Laman at Dugo sa banal na hostiya. Hindi magtatagal, ipapa-X-ray pa nila ang mga santo para patunayan ang kanilang kabanalan! Itinakwil ng mga Katoliko ang Banal na Espiritu, pinalitan Siya ng kanilang sariling karaniwang pag-iisip, at umabot pa sa puntong nagsasagawa sila ng puting mahika. Sa isang Katolikong mabuti ang loob (umiyak ang mahirap na lalaki), sinabi ko ito: "Sa mga pagkakaiba natin, ito ang isang mahalagang punto: kayo ay nakasandal sa rason — at kami sa pananampalataya. Naunlad ninyo ang rasyonalismo at, sa pangkalahatan, ang 'salik ng tao.' Sa pamamagitan ng inyong karaniwang pang-unawa, nililimitahan ninyo ang Makapangyarihang kapangyarihan, dahil inilalagay ninyo ang Grasya ng Diyos sa huling puwesto. Nilalagyan ninyo ng kemikal na pampreserba ang banal na tubig upang hindi ito masira. Nilalagyan namin ng banal na tubig ang tubig na sira, at nagiging mabuti ang tubig na sira. Naniniwala kami sa Grasya ng Pagpapabanal, at ang banal na tubig ay maaaring itago nang dalawang daang o limang daang taon; hindi ito kailanman nasisira."

— Kaya, Geronda, mas pinipili ba ng tao ang lohika at karaniwang pang-unawa kaysa sa Diyos?

— Marahil mas mabuting sabihin hindi lohika, kundi kayabangan? Sapagkat, sa esensya, ang karaniwang pag-iisip na tinutukoy natin ngayon ay sa katunayan isang hindi malusog, bulok na pag-iisip. Ang kayabangan ay tiwaling lohika; ito ay karaniwang pang-unawa na kung saan nakapagtago ang makasarili at ginawang pugad ng kaaway—ang diyablo. Kapag ang ganitong uri ng karaniwang

¹⁷¹ Kapag pinag-uusapan ang 'karaniwang katwiran' at kinikritika ito, hindi tinutukoy ni Nanak na Paisios ang biyayang kaloob na ipinagkaloob ng Diyos sa tao, kundi ang rasyonalismo, o, ayon sa mismong sinabi ng Nanak, ang 'di-malusog na katwiran', ibig sabihin, 'katwiran' na walang pananampalataya sa Diyos, na hindi tinatanggap ang Banal na Paggabay at hindi pinapayagan ang posibilidad ng isang himala. — *Tala ng tagasalin*.

pang-unawa ay nahahalo sa ating mga gawa, binibigyan natin ang diyablo ng kapangyarihan [sa ating sarili].

— Geronda, ngunit kung ang isang taong espiritwal ay kailangang malampan ang ilang tukso, hindi pa rin ba dapat may puwang para sa karaniwang pag-iisip?

— Sa ganoong kaso, dapat gawin ang makakaya ng tao, at ipaubaya sa Diyos ang hindi kayang gawin ng tao. May mga taong nagsusumikap na 'sapuin' ang lahat gamit ang kanilang isip. Tulad ng mga gustong manalangin nang matalino gamit ang kanilang ulo. Upang makapagpokus, pinipilit nila ang kanilang isip, at saka sumakit ang kanilang ulo. Kung susuriin ko ang mga problemang kinahaharap ko araw-araw sa ganitong paraan, kakayanin ko nga ba talaga silang harapin? Ngunit ginagawa ko ang kayang gawin sa pamamagitan ng tao, at ang natitira ay inilalagay ko sa Diyos. "Diyos," ang sabi ko, "ang magpapakita ng daan palabas at magbibigay-liwanag sa akin kung ano ang kailangang gawin." Marami ang nagsisimulang magreklamo: "Paano haharapin ang bagay na ito, ano ang gagawin tungkol doon, ano ang gagawin sa ikatlo?" — at kahit ang pinakamaliit na bagay ay nagpapasakit ng ulo sa kanila. Sa pagsubok na ayusin ang mga bagay gamit lamang ang dahilan, nalilito lang ang isang tao sa sarili. Bago ang bawat kilos, dapat hayaang kumilos ang Diyos. Hindi dapat gumawa ng anuman nang hindi nagtitiwala sa Diyos, dahil sa ganoong pagkakataon ang isang tao ay nag-aalala, napapagod ang isip, at hindi kumportable ang kanyang kaluluwa.

— Geronda, sinasabi mong hindi ka kailanman napapagod nang husto. Paano mo nagagawa iyon?

— Oo, hindi ko pinapagod nang sobra ang sarili ko, dahil hindi ko hinaharap ang mga bagay na kailangang gawin gamit ang aking isip. Kung sumasakit ang ulo ko, ito ay dahil sa sipon o sa mababang presyon ng dugo. At napakaraming problema ang kailangang harapin ko! Araw-araw may mga taong lumalapit sa akin na may mga tanong, na may sakit, at bumabalik ang aking isipan sa mga lumapit sa akin na may iba't ibang problema, sa mga maysakit, sa mga nangangailangan. At gayon pa man: kung ang isang maysakit na lumapit sa akin ay gumaling, sa hindi ko alam na dahilan, hindi nila sinasabi sa akin, para kahit man lang konti ay matuwa ako. At patuloy ko rin siyang pinananatili sa aking alaala.

— Geronda, paano maaayos ng isang monghe ang kanyang mga iniisip upang hindi siya mapagod sa sobrang pag-iisip?

— Dapat ayusin ng isang tao ang kanyang mga iniisip gamit ang espiritwal na karaniwang pang-unawa, hindi ang makamundong pangangatwiran. Dapat i-set ang dial sa espirituwal na dalas. Dapat mag-isip nang espirituwal ang isang monghe at ihanda ang sarili sa espirituwal na kalagayan. Kahit sa isang layko — kung siya ay isang taong espirituwal — wala nang puwang ang karaniwang pang-unawang makamundo. Ang karaniwang pang-unawang makamundo ay angkop para sa isang mabuti ngunit hindi maniniwalang tao.

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng mga salitang 'magtuon ng isip sa mga espiritwal na bagay'?

— Ang paglagay sa sarili sa tamang espirituwal na pag-iisip ay nangangahulugang huwag magsaya sa mga ikinagagalak ng mga taong makamundo, kundi sa kabaligtaran. Halimbawa, ang magsaya na hindi ka pinahahalagahan. Maggagalaw lamang tayo sa espirituwal na kaharian kung ang ating mga hangarin ay kabaligtaran ng mga makamundo. Gusto mo ba ng pera? Ibigay mo na rin ang pitaka mo. Nais mo bang maging obispo? Ilagay mo ang sarili mo sa hukuman.

— At anong porsyento ng karaniwang katwiran ang mayroon tayo, Geronda?

— Kailangan mong pakawalan ang ilang 'turnilyo'. Nananalangin ako na maabot mo ang ekstasis ng pag-ibig na isang banal na pagkabaliw. Kung hindi, ang mga dinala sa Lembeti,¹⁷² ay nasa mas mabuting kalagayan kaysa sa mga Kristiyanong may rasyonalismo, ibig sabihin, may mayabang na karaniwang katwiran.

¹⁷² Ang ospital pangkaisipan sa Thessaloniki.

Ang makalupang rasunalidad ay pinahihirapan ang isang tao

— Geronda, pakiramdam ko'y ang puso ko'y kasingtigas ng bato. Ano ang gagawin ko sa katigasan ng puso ko?

— Hindi ka may matigas na puso, kundi isang 'puso-sa-ulo.' Ang buong puso mo ay nagtipon sa iyong ulo, at ngayon iyon na lamang ang gumagana. Ngunit may pagkakataon ka pang magtama — maaaring bumalik ang puso sa kanyang tamang kinalalagyan.

— Paano?

— Basahin mo araw-araw ang isang kanon mula sa Theotokarion.¹⁷³ Ito ang pinakamabisang lunas para muling mag-andar ang iyong puso. May puso ka nga, ngunit natatakpan ito ng rasunalidad. Inampon mo ang isang European tipikon, isang European na kaisipan. Sa lahat ng bagay, nagsusumikap kang maging pormal na walang kapintasan. Kung ikaw ay empleyado ng isang sekular na institusyong Europeo, ituturing ka ng lahat na huwaran. Dumatang ka sa trabaho nang eksaktong oras, at ginagampanan mo nang walang kapintasan ang mga inatasang gawain. Ikaw ay magiging huwaran ng lahat. Kung iaaplay mo ang parehong pagiging pare-pareho sa iyong buhay espirituwal, uunlad ka nang mabilis sa espirituwal na pagtalon at agad na mararating ang Paraiso. Ngunit nakikita mo, ang diwa ng Europa, kasama ang rasunalidad nito, ay hindi hinihila ang isang tao patungo sa Diyos, kundi patungo sa kung saan, sa buwan. Sa kasalukuyan, kumikilos ka na parang nasa isang sekular na institusyon. Gayunpaman, sa buhay-espirituwal, iba ang lahat. Kinakailangan ang pagiging payak. Kumilos nang payak at magtiwala sa Diyos.

— Geronda, paano nga ba nakakamit ang pagiging payak na ito?

— Kailangan mong linisin ang iyong isipan at punuin ito ng karunungan ng nakaraang panahon! Ilubog mo ang sarili sa kasimplehan ng mga Ama at ng Paterikon, upang makilala mo ang espirituwal na pagtuturo na nag-aangat sa kaluluwa pataas at nagbabalik ng lakas nito. Pagkatapos ay hindi na magdurusa ang tao. Pinahihirapan ng rasunalidad ang tao. Halimbawa, sinasabi ko: 'Dapat gawin ito' — at ginagawa ko ito, dahil dapat itong gawin. Ibig sabihin, ginagawa ko ito hindi mula sa puso, kundi dahil sinasabi sa akin ng aking isip na gawin. At hindi lang isip, pati ang mabuting asal ay nagsasabing: 'Dapat mong ibigay ang iyong upuan sa iba.' Gayunpaman, hindi ito sinasabi ng puso. Ngunit kung kumilos ang puso ko at ibinigay ko ang aking upuan dahil sa pag-ibig, ibang usapin na iyon. Doon ay mararamdaman ko ang kagalakan.

Hindi dapat naroroon ang ating 'sarili' sa ating mga gawa. Hindi natin dapat hanapin ang kapayapaan para sa ating sarili. Pinipigilan nito ang pagdating ni Cristo. Dapat nating pagsikapan ang magdala ng kapayapaan sa kapwa. Ang tunay na kapayapaan ay nagmumula sa pagbibigay ng kapayapaan sa iba. Nangyayari rito na ang Diyos ay nagpapahinga sa loob ng tao, at ang tao ay hindi na basta-basta tao lamang, kundi nagkakamit ng pagkadiyos. Kung hindi, ang dahilan lamang ang gumagana, at ang lahat ay nananatiling makamunduhan at pantao.

Ang karaniwang pang-unawa sa mundo ay nakakapagod sa isip at nakakapagpahina sa lakas ng katawan: pinipigilan at nililimitahan nito ang puso, samantalang ang espirituwal na karaniwang pang-unawa ay pinalalawak ang puso. Kung magagamit nang matalino ang isip, maaabot nito ang puso at matutulungan ito. Kapag pumasok ang isip sa puso at naging katuwang nito, ang bawat kilos natin ay hindi na lamang makatuwiran. Ang karaniwang pag-iisip ay biyaya mula sa Diyos. Gayunpaman, kailangan nating gawing banal ang karaniwang pag-iisip na ito.

— Ngunit ako, Geronda, ay walang puso...

¹⁷³ Ang Theotokarion (Griyego: Θεοτοκάριον) ay isang koleksyon ng mga kanon na pang-liturhiya bilang parangal sa Pinakabanal na Theotokos, na inipon ng Kagalang-galang Nicodemus ng Bundok Athos at unang inilathala noong 1796. Naglalaman ito ng animnapu't dalawang kanon na isinulat ng dalawampu't dalawang himnografo mula sa iba't ibang panahon. — *Tala ng tagasalin*.

— May puso ka nga! Ngunit sa sandaling gustong kumilos ng puso mo, pinapatahimik mo ito. Subukang magkaroon ng puspos na karaniwang pag-iisip, upang magkaroon ng pananampalataya at pag-ibig.

— At paano ko iyon magagawa?

— Para mawala ang iyong katwiran, simulan mo ito: maglakad kang nakayapak sa Thessaloniki sa isang martsa ng protesta! Hayaan mong sabihin ng mga tao na nabaliw ka na! Ikaw, mahal ko, ay gusto mong kalkulahan ang lahat nang may eksaktong katumpakan sa matematika. Astronomo ka ba? Para pagtrabahuhan ang sarili mo, tumigil ka sa pag-iisip nang makatuwiran.

— Geronda, anong mga aklat ang makakatulong sa akin na palayain ang sarili ko mula sa makalupang pangangatwiran?

— Una sa lahat, basahin mo ang 'Aklat ng Ama', 'Ang Kasaysayan ng mga Nagmamahal sa Diyos', 'Ang Evergetinos', at ¹⁷⁴ '—ibig sabihin, hindi mga teoretikal kundi praktikal na aklat, upang ang makalupang rasunalidad ay mawala sa payak, amaing diwa ng kabanalan. At [pagkatapos lamang noon], simulan mong basahin si Abba Isaac — upang hindi mo maling ituring ang manunulat na ito, na pinaliwanagan ng Diyos, bilang isang pilosopo.

Ang makalupang karaniwang pang-unawa ay nagpapaligoy sa kakayahan ng espiritwal na persepsyon

Ang mga Banal na Ama ay tumingin sa lahat sa pamamagitan ng isang espiritwal, banal na pananaw. Ang mga akdang patristiko ay isinulat ng Espiritu ng Diyos, at sa pamamagitan ng iyan ding Espiritu ng Diyos ay inihayag ng mga Banal na Ama ang Banal na Kasulatan. Sa kasalukuyan, bihira nang masumpungan ang Espiritung ito ng Diyos, at iyan ang dahilan kung bakit hindi nauunawaan ng mga tao ang mga gawa ng mga Banal na Ama. Tinitingnan nila ang lahat sa pamamagitan ng makalupang pananaw; hindi sila tumitingin lampas sa ibabaw; kulang sila sa lawak ng pananaw na ibinibigay ng pananampalataya at pag-ibig. Hindi kailanman pinalitan ni Kagalang-galang Arsenius ang Dakila ang tubig na pinagbabad niya sa mga sanga ng palma, at ito ay napakabaho.¹⁷⁵ Ngunit paano natin mauunawaan ang kamangha-manghang bukhal na dumaloy mula sa bangkang iyon ng bulok na tubig! "Hindi ko talaga iyon mauunawaan!" — maaaring sabihing ganoon. Ang taong nagsasalita nang ganito ay ayaw magpakita ng pasensya at masusing tingnan ang tubig na ito upang makita kung may iba pa rito, kundi itinakwil ito dahil hindi nila ito nauunawaan.

Kapag nakialam ang katwiran, nabibigo ang isang tao na maunawaan ang Ebanghelyo o ang mga Banal na Ama. Nababaluktot ang kakayahan ng espiritwal na persepsyon, at ang tao, sa paggamit ng kanyang katwiran upang pababain ang halaga ng parehong Ebanghelyo at ng mga Banal na Ama, ay umaabot pa sa puntong sinasabi: 'Ilang taon na nga ba ang ginugugol ng mga tao sa walang kabuluhang pagpapahirap sa sarili sa pamamagitan ng ascesis, pag-aayuno at iba pang mga paghihirap!' Ngunit ang pagsasalita nang ganoon ay blasphemy. Minsan, isang monghe mula sa Keliot ang dumating sa aking selda sakay ng kotse. 'Anak ko,' sabi ko, 'bakit ka nga ba nangangailangan ng kotse? Hindi ba't hindi ito angkop sa iyong pamumuhay!' 'Bakit hindi, Geronda?' tanong niya nang nagulat. "Hindi ba't nakasulat sa Ebanghelyo: '*Tatanggap siya ng daang beses at magmamana ng buhay na walang hanggan?*'"¹⁷⁶ "Sa

¹⁷⁴ "Kasaysayan ng mga Nagmamahal sa Diyos" – mga talambuhay ng mga asketikong Siryano, isang aklat na inipon ni Blesadong Theodoret ng Cyrus. "Evergetinos" – isang sistematikong koleksyon ng mga katuruang patristiko sa apat na tomo, na inipon noong panahon ng Byzantine ni Paul, isang monghe mula sa Monasteryo ng Evergetis sa Constantinople, at unang inilathala sa katapusan ng ika-18 siglo ni Venerable Nicodemus ng Banal na Bundok. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷⁵ Tinanong ng mga nakatatanda si Abba Arsenius, na nagsasabi: 'Bakit hindi mo pinapalitan ang tubig kasama ang mga sanga – mabaho ito?' Sumagot siya: 'Dahil sa insenso at mga pahid na aking ikinatuwa sa mundo, kailangan kong tiisin ang bahong ito.' Ang Sinaunang Paterikon, Moscow, 1899. p. 45.

¹⁷⁶ Mat. 19:29.

pagsasabing *'tatanggap siya ng daang beses,'* sagot ko, "ang ibig sabihin ng Ebanghelyo ay ang mga kinakailangan para sa isang tao. Ngunit para sa isang monghe, bukod pa rito, angkop na mabuhay ayon sa sinasabi ni Apostol Pablo: *'Walang anuman, subalit taglay ang lahat.'*¹⁷⁷ Ibig sabihin, ang isang monghe ay wala namang pag-aari, ngunit dahil sa kanyang birtud, ipinagkakatiwala ng mga tao sa kanya ang kanilang kayamanan, at maaari niya itong pamahalaan. "Hindi ibig sabihin ng Kasulatan na dapat tayong mga monghe ay mag-ipon ng kayamanan para sa ating sarili!" Nakikita mo ba kung anong mga maling interpretasyon ang maaaring marating ng isang tao sa pamamagitan lamang ng pangangatwiran? Laging tandaan na kung hindi nililinis ng isang tao ang kanyang sarili, kung hindi dumarating sa kanya ang banal na kaliwanagan, ang mga interpretasyong inihahandog niya ay magiging ganap na kalituhan.

Minsan tinanong ako: "Bakit hindi gumawa ng himala ang Ina ng Diyos sa isla ng Tinos, at bakit pinatalsik ng mga Italyano ang cruiser na 'Elli' sa Kapistahan ng Pagpapasya?"¹⁷⁸ Ngunit sa pagpapahintulot na mangyari ang kasamaan na ito, gumawa ang Ina ng Diyos ng mas dakilang himala. Puno ng pagkondena ang mga Griyego sa pagsabog ng 'Elli'. Napagtanto ng mga Griyego na walang banal para sa mga Italyano, kaya't sumigaw sila ng "Hurrah!" at pinalayas sila sa kanilang lupain. At kung hindi ginawa ng mga Italyano ang karumal-dumal na ito, at dahil hindi nila nauunawaan ang kasamaan ng mga Italyano, maaaring sinabi ng mga Griyego: "Pagkatapos ng lahat, naniniwala rin naman sila; mga kaibigan natin sila." At ngayon, dumarating ang mga taong may makatuwirang pag-iisip at nagsasabi: 'Bakit nga ba hindi gumawa ng himala ang Ina ng Diyos, ha?' Ano'ng masasabi mo diyan? At may iba pang nagtatanong: 'Bakit sinasabi sa Bibliya na ang apoy ng pugon ng Babilonia, kung saan itinapon ang tatlong kabataan, ay umabot sa apatnapu't siyam na siko ang taas? Sinukat ba nila iyon ng panukat o kung ano pa man?' Ngunit sa simula, umakyat ng pitong kubito ang taas ng apoy. Pagkatapos, nang hindi tumitigil, inihagis ang iba't ibang nasusunog na sangkap sa pugon upang magliyab ito nang pitong beses. Pitong beses na pito ay apatnapu't siyam, hindi ba? Ngunit paano kung ang mga nagtatanong ng ganitong mga katanungan ay sila mismo ang ihahagis sa pugong iyon? Sa mga taong ito makikita ang rasionalismo, isang pangangatwiran na walang kahulugan, na lubos na nasa labas ng realidad. Ang ilan sa mga teologo ngayon ay nababahala sa mga 'problema' na katulad ng sa itaas. Halimbawa, tinatanong nila: 'Ano ang nangyari sa mga demonyo na pumasok sa kawan ng mga baboy at nalunod sa dagat?'¹⁷⁹ Nakaligtas ba sila o nalunod?" Ngunit ang mahalaga ay lumabas ang mga demonyong ito sa lalaki. Ano'ng pakialam mo kung ano ang nangyari sa kanila pagkatapos! Mas mabuting tiyak mong hindi ka rin sinasapian, at huwag mong pagpilitan ang isip mo kung nasaan na ang mga demonyong ito ngayon.

— At may ilan, Geronda, na sinisikap pagkaisahin ang Ebanghelyo sa karaniwang pang-unawa ng tao. Gamit ang karaniwang pang-unawang ito, sinusuri nila ang Ebanghelyo at hindi nila maintindihan kung ano ang sinasabi nito.

— Imposibleng pagkaisahin ang Ebanghelyo at ang karaniwang pang-unawa ng tao. Ang pag-ibig ang nasa puso ng Ebanghelyo. Ang pansariling interes ang nasa puso ng karaniwang pang-unawa. Sinasabi ng Ebanghelyo: "Kung may magpilit sa iyo na maglakad ng isang milya, maglakad ka pa ng dalawa."¹⁸⁰ May katuturan ba iyon sa karaniwang pag-iisip? Sa halip, ipinapakita nito ang kabaliwan.

¹⁷⁷ 2 Cor. 6:10.

¹⁷⁸ Noong ika-15 ng Agosto 1940 (ang Kapistahan ng Pagpapasya ng Pinakabanal na Theotokos ayon sa kalendaryong Bagong Estilo), ang kruser ng Hukbong Dagat ng Gresya na 'Elli', na naka-angkla sa daungan ng pantalan sa griyegong pulo ng Tinos, ay sinunog ng isang Italyanong submarino. Pinabagsak ng mga Italyano ang 'Elli' habang ang mga mandaragat na Griyego ay nagbaba sa barko upang lumahok sa mga pagdiriwang na inialay sa Pinakabanal na Ina ng Diyos (ang Tinos ang tahanan ng isa sa mga pinakagalang na himalang larawan ng Ina ng Diyos sa Gresya). Ang malagim na akto na ito ay naganap dalawang buwan at kalahati bago ideklara ng Italya ang digmaan sa Gresya. Matapos lumubog ang 'Elli', nang mapagtanto na hindi maiiwasan ang digmaan sa Italya, nagsimulang maghanda nang masigasig ang mga Griyego upang ipagtanggol ang kanilang tinubuang-bayan. — *Tala ng tagasalin.*

¹⁷⁹ Tingnan ang Mateo 8:32.

¹⁸⁰ Tingnan ang Mat. 5:41.

Kaya naman ang mga nagnanais na pagkaisahin ang Ebanghelyo at ang karaniwang pag-iisip ay nauubos ang daan. Halimbawa, may iba't ibang organisasyon na gumagawa ng gawaing kawanggawa. Kapag nalaman nila na may isang tao na nagkalugi, napauwi sa kahirapan at nangangailangan ng pera, sinasabi nila: "Tutulungan namin ang taong ito, pero una naming sisiguraduhin na siya ay tunay na nangangailangan." At kaya dalawa o tatlong kinatawan mula sa organisasyong ito ang pumupunta sa bahay ng lalaking nagkalugi upang makita kung siya nga ay tunay na nangangailangan. Dumating sila at nakita, halimbawa, ang isang marangyang sala na puno ng kasangkapan. Pagkatapos ay sinabi nila: 'Naku, ang ganda ng mga armchair, ang magagarang kasangkapan! Dahil may ganoong muwebles siya, hindi siya nangangailangan.' At iniwan nila ang lalaki nang walang tulong. Gayunpaman, hindi nila nauunawaan na ang kawawang lalaki ay wala nang pagkain. Hindi nila napagtatanto na kapag naghirap ang isang tao, hindi ibig sabihin na kailangan niyang agad na palitan ang kanyang damit ng basahan ng pulubi. At paano natin malalaman—baka ang muwebles na ito ay matagal nang nasa bahay niya mula pa noong unang panahon at hindi pa niya nagkaroon ng pagkakataong ipagbili ito? O baka naman may isang tao, nang malaman ang pangangailangan ng kanyang pamilya, ang nagbigay sa kanila ng mga armchair at upuan bilang regalo? Humuhusga at kumikilos ang mga tao batay sa dahilan at karaniwang pang-unawa, kaya naguguluhan sila, at hindi nakakapasok ang Ebanghelyo sa kanilang buhay. Tinitingnan ng mga tao ang mga bagay nang mababaw kaya iniintindi nila ang lahat ayon sa kanilang sariling paraan.

"Huwag maghatol batay sa panlabas na anyo"¹⁸¹

— Geronda, pakiramdam ko'y ang aking kakayahan sa paghatol, ang aking katwiran at makataong katarungan ay humahadlang sa aking espirituwal na pag-unlad.

— Oo, siyempre. Pinipigilan nila ang espirituwal na pag-unlad dahil [dahil sa kanila] umaalis ang Biyaya ng Diyos. At pagkatapos noon, naiwan ang tao nang walang Banal na tulong, bumabagsak, at nakararanas ng ganap na kabiguan. Ang paghuhusga at katarungan ng tao ay, karaniwan, hindi makatarungan. Ang katotohanan ng Diyos ay pag-ibig, pagtitiis, at pagpupursige. At sinusuri mo ang lahat sa pamamagitan ng pang-unawang pantao. Mula sa mikrobyong ito mismo nagsisimula ang iyong espirituwal na karamdaman. Ang gamot na nagpapagaling sa karamdaman na ito ay mabubuting kaisipan. Kapag ang isang tao ay nag-iisip nang mabuti, ibig sabihin ay may mabubuti — 'matuwid' — na kaisipan, lumalawak ang kapasidad ng kanyang puso. Gumagamit ka ng labis na pangangatwiran, kaya't dapat kang maging maingat sa iyong mga iniisip, sapagkat ang mga konklusyong naaabot mo sa pamamagitan ng iyong pangangatwiran ay mga konklusyong pantao lamang. Hindi ito espirituwal o banal.

— Geronda, bakit madalas akong nahuhulog sa paghatol?

— Ang iyong personal na dahilan ay ang iyong edukasyong legal. Kaya ka humuhusga nang ganito. Ang ilang kaalaman o propesyon ay madalas na nagpapalago ng tuyong rasunalidad sa mga tao. Ang rasunalidad ay isang sakit ng mga intelektuwal. Tinamaan nito ang kanilang buto-butuan. Kaya, kahit na may puso ka, nanaig ang iyong rasunalidad.

May ilang tao na napaka-rasyonal, at ang paghuhusga nila ay makasarili — wala silang kinikilalang mas mataas kaysa sa kanilang sarili. Hinahangad nila ang kasakdalan — ngunit hindi para sa kanilang sarili, kundi para sa iba. Kontento sila sa kanilang sariling kahinaan, ngunit kinokondena nila ang iba. Isang kakaiba! Ang ganitong mga tao ay bumuo ng sarili nilang imahe sa publiko; ibig sabihin, naglikha sila ng isang partikular na panlabas na pagkatao — na lubos na mapagkunwari sa loob. Wala ni bakas ng pagiging payak sa kanila. Ang pagkakaiba ng mga Europeo at mga Griyego (ang tinutukoy kong Griyego ay ang may diwang Orthodox) ay nakasalalay mismo rito. Hindi mo maunawaan ang isang

¹⁸¹ Juan 7:24.

Europeo — kung kailan at paano mo siya lalapitan. Palaging "maligayang pagdating!" — at isang pekeng munting ngiti. Ngunit tingnan mo ang isang Griyego, at agad na nagiging malinaw ang lahat. Kung masaya siya sa puso, hindi niya ito itinatago. Kung may ikinainis siya, kitang-kita rin iyon. At kapag nakita mo na ang kalagayan ng isip ng isang tao, madali kang makakabuo ng relasyon sa kanya.

— Geronda, ano ang dahilan kung bakit ang ilang tao ay humuhusga sa iba, sa kanilang mga gawa, at sa lahat ng nangyayari sa mundo — at ginagawa nila ito nang padalus-dalos?

— Sa kasong ito, ang isang tao ay ginagabayan lamang ng rasunalidad; ibig sabihin, ang kanilang utak lamang ang gumagana, at ang bunga ng gawaing iyon ay paghuhusga. Magiging mabuti kung kukuha si Diyos ng screwdriver at bahagyang 'papaluwagin' ang utak ng mga taong sobra ang rasunalidad. Kapag mas napalaya ang isip, mas napupuno ang tao ng Biyaya. Sa 'isip,' ibig kong sabihin ay ang paghuhusga ng tao, pagkamakasariili, at tiwala sa sarili. Gayunpaman, kung ang isang tao, na napagtatanto na mali ang kanyang mga paghuhusga, ay nagsasabi: 'Ang kakayahan kong humusga ay makamundo; kulang ito sa Banal na kaliwanagan, at dahil dito magkakamali ako; samakatuwid, hindi ko dapat gamitin ang kakayahang ito,' kung gayon agad siyang liliwanagan ng Diyos; magkakaroon siya ng paghuhusga at magagawa niyang pag-ibahin ang tama at mali.

Pinapahamak ng manunukso ang mga matatalinong tao sa pamamagitan ng panlabas na paghuhusga. Kung ang isang tao ay may likas na pagkatao, huhusga siya sa paraang pantao at gagawa ng mga krimen. Upang maging Banal ang paghuhusga, kailangang mawala ang likas na pagkatao. Ang paghuhusga sa mundo ay maling paghuhusga. Ilang kawalang-katarungan ang nagaganap! Madalas na nahuhulog sa kasalanan ang isang tao! Kaya, upang mapangalagaan ang kaluluwa, palaging isama ang mabubuting kaisipan sa iyong gawain.

Ang bawat tao ay isang hiwaga, at paano mo malalaman kung anong klaseng tao sila! Noong isang beses, ipinagdiwang namin ang Maluwalhating Pagkabuhay na Muli ni Cristo sa isang maliit na kubo sa Banal na Bundok. Pagkatapos ng Banal na Liturhiya, naupo kami sa mesa upang buksan ang aming pag-aayuno gamit ang keso at isang itlog ng Pagkabuhay. May isang monghe na nakaupo sa tabi ko— isang karitero; ginagamit niya ang mga multo para magdala ng panggatong. Nakita kong itinulak niya ang keso at itlog sa isang gilid. "Tikman mo," sabi ko. "Sige na, sige na," ang sagot niya, "bubuksan ko na ang aking pag-aayuno." Pinanood ko siya—hindi siya kumakain. "Sige na, kumain ka," sabi ko ulit, "Araw ng Pasko ng Pagkabuhay ngayon, eh!" — "Patawarin ninyo ako, Geronda," ang sagot niya, "hindi ako kumakain sa araw na tumatanggap ako ng Komunyong. Bubuksan ko ang aking pag-aayuno sa alas dos ng hapon." Nag-aayuno siya mula pa noong isang araw, at sa mismong araw ng Komunyong ay kumain siya sa hapon! Nakikita mo ba kung ano ang ginawa niya dahil sa paggalang? At maaaring inakala ng iba na isa lamang siyang simpleng karterong multo.

Ang tao ay isang misteryo! At kung mapipilitan kang humatol sa iba, tanungin mo ang iyong sarili: 'Banal ba ang aking paghuhusga, o may kinikilingan ba ito?' Sa madaling salita, malaya ba ito sa pansariling interes, o puno ba ito nito? Huwag mong pagkatiwalaan ang iyong sarili kahit sa iyong sariling paghuhusga. Kapag ang isang tao ay humuhusga, maraming makasariling interes sa loob niya. Napipilitan akong magbigay ng hatol sa iba't ibang usapin, at kailangan kong gawin ito kahit ayaw ko. Humuhusga ako nang walang pansariling interes o pagkiling, ngunit gayon pa man, kapag bumangon ako pagkatapos upang manalangin, hindi ko nararamdaman ang, sabihin nating, tamis na nararamdaman ko sa mga araw na hindi ako humuhusga. At hindi ito dahil inaakusahan ako ng aking budhi ng anumang bagay — hindi, [kundi] dahil humatol ako bilang isang tao. At ano ang masasabi kung ang hatol ay nagkamali, o kung ang mga nasasakdal ay may mga nagpapagaan ng parusa, o kung ang hukom ay gumamit ng pamantayang pantao sa paghuhusga sa nangyayari? Hindi biro ang paghuhusga. Pag-aari ng Diyos ang paghuhusga. Nakakatakot iyan! At ang katotohanang mabuti ang loob ng taong nakaupo sa

upuan ng hukom ay walang pinagkaiba sa kasong ito. Ang mahalaga ay ang kinalabasan na idinulot ng hatol na kanilang ipinasa.

Kailangan ng maraming pangangatwiran. Siyempre, bawat tao ay may kahit kaunting kakayahan sa pangangatwiran, ngunit sa kasamaang palad, karamihan sa atin ay hindi ito inilalapat sa ating sarili, kundi sa ating mga kapwa (baka sakaling mas magmukha silang mas mabuti kaysa sa atin sa paningin ng iba). Sa gayon, dinudumihan natin ang ating pag-iisip — sa pamamagitan ng paghatol, paghuhusga, at mga kahilingan sa iba na magbuti. Dapat nating ituon ang ating mga kahilingan sa ating sariling 'ako', na kulang sa determinasyon na buong sigasig na pumasok sa isang espirituwal na gawain at putulin ang mga pagnanasa nito, upang ang ating kaluluwa ay mapalaya at lumipad patungong Langit.

Kabanata 3. **Isang Bagong Henerasyon**

Ang Pagkawalang-bisa ng Diwa ng Sakripisyo

Sa ngayon, karamihan sa mga tao ay hindi alam ang ligayang hatid ng sakripisyo. Ayaw ng mga tao ng pagsusumikap. Ang katamaran, ang pagnanais sa isang maginhawang buhay, at ang labis na pahinga ay nakalusot sa kanilang pamumuhay. Ang diwa ng pagsakripisyo ay humina. Kapag nakakamit ng mga tao ang isang bagay nang walang pagsisikap, at nakapagtatag ng isang komportableng buhay, itinuturing nila itong isang tagumpay. Nawawalan sila ng pag-asa kung hindi nila makamtan ang isang maginhawang buhay. Ngunit kung titignan nila ang lahat nang espirituwal, ikatutuwa nila ang mismong bagay na ito, sapagkat sa ganitong pagkakataon ay nabibigyan sila ng paborableng oportunidad para sa isang kabayanihan.

Ngayon, lahat — bata man o matanda — ay naghahangad ng maginhawang buhay. Ang mga taong espirituwal ay nagsusumikap na maging banal nang may mas kaunting pagsisikap. Ang mga taong makalupa ay nagsusumikap na kumita ng pinakamaraming pera nang hindi nagtatrabaho. Ang mga kabataan ay nagsusumikap na pumasa sa mga pagsusulit nang hindi nag-aaral, na makakuha ng degree nang hindi umaalis sa café. At kung maaari, habang nakaupo sa isang café, tawagan ang unibersidad at alamin ang kanilang resulta ng eksamen, magiging napakasaya sila roon. Oo, oo, narating na nila ang puntong iyon! Maraming kabataang lalaki ang pumupunta sa akin sa kaliva at humihingi: 'Ipagdasal mong makapasok ako sa unibersidad.' Hindi sila naghahanda para sa mga eksamen, ngunit sinasabi pa rin nila: 'Matutulungan ako ng Diyos.' — 'Maghanda ka,' ang payo ko, 'at humingi ka ng tulong sa Diyos sa pamamagitan ng panalangin.' — 'Pero bakit?' tanong nila nang may gulat, 'hindi ba puwedeng tulungan ako ng Diyos kahit hindi ako maghahanda?' Ano ang mangyayari noon, pagpapalain ba ng Diyos ang katamaran mo? Hindi ganoon ang takbo nito. Tutulungan ng Diyos ang isang kabataan kung nagbabasa siya at nagsusumikap nang husto, ngunit hindi niya matandaan ang kanyang binasa. May ilang kabataang hindi matandaan o maunawaan ang kanilang binabasa, ngunit nagsusumikap pa rin sila at nagsisikap nang husto. Tutulungan ng Diyos ang mga masisipag na mag-aaral na ito upang maging napakatalino.

Sa kabutihang-palad, may mga eksepsiyon. Isang binata mula sa Chalkidiki ang kumuha ng entrance exam para sa tatlong fakultad nang sabay at nakapasok sa lahat ng ito!¹⁸² Sa katunayan, sa isang fakultad siya ang may pinakamahusay na resulta sa entrance exam, habang sa isa naman ay pumangalawa siya. Ngunit sa kabila nito, nagpasya ang binata na mas mabuting lumabas at magtrabaho

¹⁸² Dati, sa mga unibersidad sa Griyego, maaaring kumuha ang mga aplikante ng pagsusulit sa pagpasok para sa ilang fakultad nang sabay-sabay. Ngayon, para sa isa lamang.

upang mabawasan ang pasanin ng kanyang ama, na nagtatrabaho sa minahan para matustusan ang pamilya. Kaya hindi siya nag-unibersidad, kundi naghanap ng trabaho at nagsimulang magdala ng pera sa bahay. Ang taong ito ay balsamo sa aking kaluluwa. Para sa ikabubuti ng mga kabataang tulad nila, handa akong mamatay, maging alikabok. Gayunpaman, karamihan sa mga kabataan ay napasailalim sa impluwensya ng mundong ito at nadungisan at nasira dahil dito. Nauwi na lang sila sa pag-iintindi sa sarili at pag-iisip para sa sarili lamang — hindi na nila iniisip ang kapwa. At habang mas tinutulungan mo sila, mas lalo silang nagiging tamad.

Nakikita kong ang kabataan ngayon ay magulo ang isipan. Hinuhusgahan nila ang isang bagay, ginagawa naman ang iba, at sa ikatlo ay sawang-sawa na sila. Ngunit ang puso ng tao ay hindi kailanman napapagod o tumatanda. At sila... Napakahirap para sa kanila ang maging monghe. Nakakatakot ang magpakasal. May mga matitibay na binata na pumupunta sa Banal na Bundok, umaalis, at bumabalik muli. "Ah," sabi nila, "ngunit napakahirap maging monghe. Gumising tuwing gabi bago sumapit ang madaling-araw. Hindi lang para sa isa o dalawang araw, kundi palagi!" Bumabalik sila sa mundo, ngunit hindi rin sila kumportable doon. "Ano," sabi nila, "ang gagawin ko sa lipunang ito? Anong klaseng tao ang pipiliin kong makasama habang-buhay kung mag-aasawa ako? puro problema at pag-aalala lang." Bumabalik sila sa Banal na Bundok muli, ngunit matapos mamalagi roon nang ilang sandali, muli nilang sinasabi: "Mahirap!"

Ang mga kabataan ngayon ay parang bagong kotse, na ang langis sa makina ay naging malapot dahil sa lamig. Para makapagsimula ang mga kotse, kailangang uminit ang langis — kung hindi, wala itong gagana. Kahabag-habag na kabataang lalaki! Dumarating sila sa akin sa kaliva — hindi isa o dalawa, kundi marami — at nagtatanong: 'Ano ang dapat kong gawin, Ama? Paano ko mapupuno ang oras ko? Nabibigatan ako ng kalungkutan.' — "kapatid, maghanap ka ng trabaho," sabi ko, at ang sagot ko'y: "Hindi iyan ang punto. May pera ako. Bakit ko kailangan ng trabahong ito?" — "Ngunit si Apostol Pablo," muli kong sinasabi, "ay nagsusulat: *'Kung sino ang ayaw magtrabaho, huwag ding magpakain.'*¹⁸³ Kahit wala kang problema sa pera — para kumain, kailangan kang magtrabaho. Ang trabaho ay nakakatulong sa isang tao na mapainit ang langis sa makina niya. Ang trabaho ay pagkamalikhain. Nagbibigay ito ng kagalakan sa tao at tinatangal ang kabigatan ng isip at kalungkutan. 'Yan na 'yan, kaibigan! Maghanap ka ng trabahong kahit kaunti lang ay magugustuhan mo, at magsimulang magtrabaho. Subukan mo lang at makikita mo [kung paano magbabago ang lahat]!"

At ang ilang binata ay napapagod, pero ang pagkapagod ang nagpapabawi ng kanilang lakas. May mga batang lalaki na pumupunta sa kubo ko, nauupo sa bakuran at napapagod sa pag-upo. Ang iba naman, nang may labis na kabaitan, ay paulit-ulit na nagtatanong: "Paano kita matutulungan? Ano ang idala ko sa iyo?" Hindi ako kailanman humihingi ng tulong. Sa gabi, pagkatapos umalis ng mga bisita, sinindihan ko ang sulo at ako na ang gumagawa ng lahat: kumukuha ako ng panggatong, pinapailawan ko ang dalawang kalan tuwing taglamig, at inaayos ko ang bahay at ang bakuran. Maraming bisita ang nag-iiwan ng kalat: pumapasok sila na may putik sa paa, at ihahagis nila ang kanilang maruruming medyas sa bakuran. Pinapadala ng mga tao sa akin ang manipis na medyas, ipinamimigay ko ito sa mga bisita — isinusuot nila ito, at itinapon nila ang kanilang maruruming medyas kahit saan. Binibigyan ko pa nga sila ng napkin para balutan ito, pero mas gusto nilang iwanang ganoon lang ang lahat.

Makatatlo lang akong humiling ng pabor sa buong buhay ko. Minsan sinabi ko sa isang binata: "Kailangan ko ng dalawang kahon ng posporo mula sa tindahan sa Karyes."¹⁸⁴ May apat akong lighter, pero sinabi ko ito sa kanya para mapasaya siya. Tumakbo siya nang may kasiyahan at hingal, dinala sa akin ang mga posporo, at ang pagod niya ang nagbigay muli ng lakas sa kanya, dahil natikman niya ang

¹⁸³ 2 Tes. 3:10.

¹⁸⁴ Karyes – ang administratibong sentro ng Bundok Athos, kung saan matatagpuan ang Banal na Kinot, ang tanggapan ng gobernador, ang istasyon ng pulisya, ang tanggapan ng koreo, ang mga tindahan, atbp. – *Tala ng tagasalin.*

tuwang sumusunod sa sakripisyo. Samantala, ang isa naman ay nakaupo lang sa isang lugar at napagod sa pag-upo. Nagsusumikap ang mga tao na maranasan ang kagalakan, ngunit upang dumating ang kagalakan, kailangang isakripisyo ng isang tao ang sarili. Ang kagalakan ay ipinapanganak mula sa sakripisyo. Ang tunay na kagalakan ay nagmumula sa kawalang-sasarili. At kapag napagyayaman ang kawalang-sasarili, nagdiriwang at nagagalak ang isang tao. Ang pagkamakasariili, pag-ibig sa sarili — ito ay mga paghihirap para sa isang tao; dito sila eksaktong natitisd.

Noong isang beses, may dalawang batang opisyal na dumating sa Banal na Bundok at nagsabi sa akin: "Gusto naming maging monghe." — "At bakit ninyo iyan gusto?" tanong ko. "Kailan nagsimula ang pagnanasa ninyo rito?" — "Ah," sagot nila, "kakabuo pa lang ng pagnanasang ito sa amin. "Pumunta kami sa Banal na Bundok para maglibot at ngayon iniisip na naming manatili rito nang permanente. Doon sa mundo, sino ang nakakaalam — baka sumiklab uli ang digmaan!" — "Walang hiya kayo!" sabi ko. "Baka sumiklab uli ang digmaan!" At paano ninyo makakaya na umalis sa hukbo?" — "Makakahanap kami," sagot nila, 'ng anumang dahilan.' Ano ang makikita nila doon? Magkunwaring baliw o mag-isip ng ibang paraan... Aba, ano pa'ng masasabi ko, tiyak na makakahanap sila ng paraan... 'Kung,' sabi ko sa kanila, 'nagiging monghe kayo dahil sa ganoong makasariling dahilan, nabigo na kayo mula pa sa simula." Ngunit para sa ibang tao, matagal nang walang humadlang sa kanila na magpakasal at magsimulang magkabuo ng pamilya. Ngunit lumalapit sila sa akin at nagsasabi: "Bakit ako magpapakasal? Talaga bang maaari kang magsimulang magkabuo ng pamilya at magpalaki ng mga anak sa ganitong mahihirap na panahon?" — "Sige," sabi ko, "tumigil ba ang buhay noong panahon ng pag-uusig? Walang nagtrabaho o nagpakasal? Marahil ay tamad ka lang magsimulang magkabuhayan?" — "Ako," ang tugon niya, "ay gustong maging monghe." — "Ngunit ang dahilan ay katamaran mo! Magiging mabuting monghe ka ba?" Naiintindihan mo ba ito? Kung ang isang babae ay gustong maging madre, na iniisip: "Bakit ako mananatili sa mundo, mag-aasawa, magkakaroon ng anak? Abala iyon, nakakaabala. Mas mabuti pang pumunta ako sa kumbento. Susundin ko lang ang utos, walang pananagutan, at kung ako'y mapagalitan, ibababa ko na lang ang ulo ko. Subukan mo lang magtayo ng sarili mong tahanan sa mundo! Samantalang sa monasteryo, ibibigay sa'yo ang lahat ng kailangan mo: sariling selda, lutong pagkain, at iba pa..." — kaya, kung ganoon ang iniisip ng isang dalaga, ipaalam sa kanya na nabigo na siya mula pa sa simula. Nakakatuwa ba ito sa'yo? Huwag kang magtaka; talagang may mga taong ganito. Alamin mo ito: ang masipag na tao ay magtatagumpay kahit saan. Ang masipag na lalaking may pamilya ay magtatagumpay sa buhay monghe, at ang masipag na monghe — kung pinili niya ang landas ng buhay-pamilya — ay magtatagumpay din.

Isang binata ang pumasok sa isang monasteryo bilang baguhan, ngunit tumangging magpagupit para sa orden. 'Bakit, anak, ayaw mo ba ng buhay monghe?' tanong ko sa kanya. 'Dahil,' sagot niya, 'ang kapa ng monghe ay nagpapaalala sa akin ng helmet ng sundalo!' Pakinggan mo nga iyan! Ayaw niyang maging monghe para hindi na kailangang magsuot ng kupa ng monghe! Pinapaalala raw nito sa kanya ang helmet! At nasuot na ba niya ang helmet na iyon? Kung nasuot man, ilang beses lang iyon noong nasa hukbo habang nagte-training — at kahit iyon ay hindi pa tiyak! At saan naman siya makasingaw ng pulbura sa digmaan! Isang helmet, nakikita mo, iyon ang naalala niya! Naririnig mo ba kung ano ang nangyayari? Pero ano ang nakalimutan niya tungkol sa buhay monghe? Sabihin mo sa akin, pakisabi, anong klaseng monghe ang magiging isang lalaki kung sisimulan niya ang kanyang buhay monghe sa ganitong paraan? Sa huli, ang kawawang nilalang na iyon ay tinuli ang buhok sa isang lugar, pero hindi niya kailanman suot ang makapal na sumbrerong pang-monghe.

Sa ibang pagkakataon, dalawang binata ang dumating sa selda ko, pareho halos hanggang baywang ang buhok. Gusto kong gupitan ang kanilang buhok, pero hindi nila ako pinayagan. Nagmamadali ako noon na makarating sa isang lugar, kaya hindi ako nakapagkwentuhan nang matagal sa kanila — binigyan ko na lang sila ng meryenda. At may pusang nag-iikot sa bakuran ko. Napansin ito ng isa sa

mga binatang may mahabang buhok at nagtanong, 'Pwede ko bang kunin ang pusa?' 'Sige, kunin mo,' sabi ko. Kinuha niya ang pusa, at mula doon ay pumunta sila sa Monasteryo ng Iversky — isang oras na lakad ang layo. Bumuhos ang ulan, pero dumating siya sa monasteryo na mahigpit na nakahawak sa pusa, pumasok sa silid-pagtaggap at humiling na makapagsilbi roon magdamag. "Bawal ang pusa," sabi nila sa kanya, kaya naiwan siyang nakaupo sa labas sa ulan! Magdamag! Kung pinadala siya nila para magbantay ng isang oras sa hukbo, sasabihin niya, "Ay hindi, hindi ko kaya!" Pero ang umupo lang sa labas magdamag kasama ang pusa—syempre, kaya niya 'yon!

At isa pa ay na-draft sa hukbo, pero tumakas siya at dumating sa Banal na Bundok. Pumunta siya sa silid-kumbento ko at sinabi, 'Gusto kong maging monghe.' 'Bumalik ka,' sabi ko, 'sa hukbo at tuparin mo ang iyong termino!' 'Ang hukbo!' ang tugon niya. "Hindi ka bagay sa hukbo, hindi tulad ng sariling bahay mo!" "Maraming salamet," sabi ko, "matalino kang bata sa pagsasabi niyan sa akin. Ganoon pala! Hindi ko pa iyon napagtanto dati! Ngayon, ikukwento ko rin ito sa iba!" Samantala, hinahanap siya ng pamilya ng binata sa buong panahong iyon. Ilang araw ang lumipas, muling dumalaw siya sa akin sa silid-kuwarta ko. Linggo ng Fomina noon, maaga pa sa umaga. "Kailangan kita," sabi niya. "Ano'ng gusto mo?" tanong ko. "Saan ka nandoon noong Misa?" "Wala," sagot niya. "Ngayon," sabi ko, "Linggo ng Fomina; nagkaroon ng buong-gabi na pagbabantay sa mga monasteryo, at hindi ka pumunta kahit saan? At gusto mong maging monghe! Saan ka ba talaga nagpalipas-gabi?" "Ako," sabi niya, "nagpalipas-gabi ako sa isang hotel. "Payapa at tahimik doon; sa mga monasteryo naman, ingay nang ingay buong gabi!" "Kung ganoon," tanong ko, "ano ang balak mong gawin ngayon?" "Ako," sabi niya, "sa tingin ko pupunta ako sa Sinai, dahil naakit ako sa isang mabagsik at mahigpit na pamumuhay." — "Sandali," sabi ko, "pakisabayan mo muna ako." Pumasok ako sa silid-kumbento ko, kinuha ko ang keyk ng Pagkabuhay na dinala sa akin ng isang tao, at bumalik ako sa kanya. "O," sabi ko, "tanggapin mo ito! Malambot ang keyk na ito, bagay na bagay para sa mabagsik at matipid na pamumuhay na hinahangad mo. Kunin mo na at umalis ka na!" Ganyan ang mga kabataang meron tayo ngayon. Hindi nila alam kung ano talaga ang gusto nila. Hindi nila matiis ang kahit kaunting abala. Paano nga ba sila makakapagsakripisyo pagkatapos noon?

Naalala ko, noong nasa hukbo ako, kapag kailangan ng mapanganib na misyon, ang maririnig mo lang ay: 'Sir, ako na lang ang pumalit sa kanya! Pagkatapos ng lahat, may pamilya siya — kung mamatay siya, mawawalan ng tahanan ang mga anak niya!' Hihilingin ng mga sundalo sa kumander na sila na lang ang papalit sa iba sa mapanganib na misyon, sa harapan ng labanan. Masaya silang mamatay, pero mananatiling buhay ang ulo ng pamilya, at hindi magiging ulila ang kanyang mga anak. At ngayon? Makakasalubong mo ba ang isang taong handang gumawa ng ganoong sakripisyo? Kung makakasalubong mo man, napakabihira nito. Naalala kong minsan ay nauubusan kami ng tubig. Nakakita ang kumander sa mapa ng isang lugar malapit kung saan may tubig. Ngunit may mga rebelde nang nakapuwesto doon. Pagkatapos ay sinabi niya: "May tubig malapit dito, pero napakadelikado pumunta roon at hindi tayo dapat magsindi ng anumang lampara. Sino ang mag-voluntaryong pumunta at kumuha ng ilang kantina ng tubig?" Tumalon ang isang sundalo: "Ako na, Komandante!" May isa pang tumalon: "Ako!" Sinundan ng pangatlo. Sa madaling salita, lahat sila ay nagboluntaryong pumunta! Napakadilim sa labas; walang kahit anong liwanag, nakakatakot, na nakakapangilabot. Kahit ang komandante ay namangha: "Hindi kayo lahat puwedeng pumunta!" Ang ibig kong sabihin, walang sinuman ang iniisip ang sarili. Wala sa amin ang nagtangkang maghanap ng dahilan, gaya ng: 'Sir, sumasakit ang paa ko,' o 'Masakit ang ulo ko,' o 'Pagod ako.' Lahat kami ay gustong pumunta at kumuha ng tubig, at hindi namin inintindi na nanganganib ang aming mga buhay.

Ang diwa ng kasalukuyan ay katamaran. Ganap na nawawala ang tapang at paghahain ng sarili. Sa baluktot na lohika ngayon, inilipat ng mga tao ang lahat sa ibang sistema ng pagsukat. At tingnan mo ito nang ganito: noon, nagboluntaryo ang mga tao sa hukbo, pero ngayon, dahil ayaw nilang

maglingkod, kumukuha sila ng medical certificate na nagsasabing may sakit sila sa pag-iisip. Ginagawa nila ang lahat ng kanilang makakaya para maiwasang sumapi sa hukbo. May nangyari na ba noon na ganito? Mayroon kaming isang batang teniente sa aming hukbo, dalawampu't tatlong taong gulang pa lamang, ngunit gaano siya kagaling na binata! Isang araw, tinawagan siya ng kanyang ama, isang retiradong opisyal, at sinabi na balak niyang kausapin ang iba para mailipat ang binata mula sa harapan ng labanan papunta sa likuran. Ay, ang lakas ng sigaw ng teniente nang marinig niya iyon mula sa kanyang ama! "Paano ka nangahas, Ama, na sabihin ang ganoong bagay? Ang mga walang silbi ang nananatili sa likuran!" Mayroon siyang pambihirang katapatan, pagiging tapat, at tapang na halos lumagpas na sa hinihingi—nagmamadali siyang sumasalakay sa unahan kaysa sa iba. Puno ng bala ang buong amerikana niya, ngunit sa kabila nito, nakaligtas siya. At nang siya ay ma-discharge sa reserba, dinala niya ang amerikana na iyon bilang alaalang-pag-alala.

Ang hindi matalinong pagmamahal ng magulang ay ginagawang walang silbi ang mga anak

Napansin ko na ang mga kabataan ngayon, lalo na yaong nagko-kolehiyo, ay nasisira na habang nasa bahay ng kanilang mga magulang. Nagsimula sila bilang mabubuting anak, ngunit kalaunan ay nagiging walang silbi. Hindi nila binibigyan ng pangalawang pag-iisip ang anumang bagay; tila medyo walang pakiramdam sila. Sila ay nasisira, sinisira ng kanilang sariling mga magulang, na sila mismo ay nakaranas ng mahihirap na taon at ngayon ay ayaw nang maranasan ng kanilang mga anak ang anumang kakulangan. Hindi pinapalago ng mga magulang sa kanilang mga anak ang pagmamahal sa paghihirap, upang sila ay makahanap ng kagalakan sa kakulangan. Malinaw na ginagawa ito ng mga magulang nang may mabuting hangarin. Oo, ang pagpapailalim sa mga bata sa walang-katuturang kakulangan ay mabangis. Ngunit ang pagtulong sa mga bata na magkaroon ng konsensyang monghe—upang sila mismo ay makahanap ng kagalakan sa karanasan ng ilang kakulangan—ay isang napakabuting bagay. Samantalang ngayon, sa pamamagitan ng kanilang kabutihan, ng kanilang hindi matalinong kabutihan, ang mga magulang mismo ang nagtutulak sa kanilang mga munting anak tungo sa kamangmangan. Ihain ng mga magulang ang lahat sa kanilang mga anak nang nakahanda, diretso sa kanilang mga kamay; pati tubig ay isinusubo pa nila. Sanayin nila sila rito. Ginagawa nila ito upang makapag-aral ang mga bata nang hindi naaabala ng kahit ano, ngunit sa ganitong paraan ay ginagawang walang silbi ang mga ito — kapwa lalaki at babae. Dahil gusto ng mga bata na laging may handa nang luto, hindi lang kapag nag-aaral sila. At nagsisimula ang kasamaan na ito sa mga nanay: "Mag-aral ka, anak, mag-aral ka! At dadalhan kita ng medyas mo, huhugasan ko ang paa mo! Uminom ka ng matamis, uminom ka ng kape!" Hindi nag-iigig ng mga bata kaya hindi nila maintindihan kung gaano pagod ang kanilang ina, ang nag-aalaga sa kanila. At doon nagsisimula ang lahat: mga disposable na plato, mga disposable na damit, [mga pizzeria, McDonald's] — hindi na nila kayang balutin ng papel ang isang hiwa ng pizza! At dahil dito, ang mga bata ay nagiging mga taong lubos na walang silbi. Pagkatapos, ang buhay mismo ang nagiging pasanin para sa kanila. Kapag nabuksan ang sintas ng sapatos: "Mama, itali mo ang sintas ko!" At hangga't hindi ito tinatali ng Mama para sa kanila, lalakad ang bata na nakabukas ang sintas at matatapak niya ito. Anong tagumpay ang aasahan mo sa ganitong mga bata? Hindi sila angkop sa buhay-pamilya o sa buhay monghe. Kaya pinapayo ko sa mga ina: "Huwag ninyong hayaang magbasa ang inyong mga anak buong araw. Pagkatapos ng lahat, nagbabasa sila nang nagbabasa at sobra silang nag-iisip. Hayaan ninyong magpahinga sila mula sa pagbabasa ng labing limang minuto, ng kalahating oras — at gumawa ng gawaing-bahay. Sa ganoong paraan, kahit papaano'y magiging sariwa ang kanilang isipan, at babalik ito sa normal."

Ang masamang ugali na ito ng kabataan ngayon ay nakalusot pa nga sa buhay monghe. At ngayon makikita mo ang pitong sekretaryong monghe na nakaupo sa mga opisina ng monasteryo—lahat ay bata at may edukasyon—at kasama nilang nakaupo ang isang matandang monghe na dati ring humahawak

sa tungkuling ito. Noong nakaraan, iisa lamang ang sekretaryo sa mga monasteryo. Ang kanyang edukasyon ay madalas na hanggang dalawang taon lamang sa sekondarya, ngunit nagawa niyang asikasuhin nang mag-isa ang lahat ng gawain. Ngunit ngayon, pito na sila, at sobrang dami ng trabaho nila kaya wala na silang oras para tuparin ang patakaran ng kumbento! Gayunpaman, hindi rin nila pinapauwi ang matandang sekretaryo; kailangan siyang nakaupo kasama nila at tumutulong!..

Ang mga puwersang madilim ay ginagabayan ang mga kabataan patungo sa kasamaan

Ngayon, ang mga kaluluwang kawawang ito ay nadudungisan ng iba't ibang teorya. Kaya naman sila'y sobra ang pagkabalisa, labis ang kalituhan. Nais ng isang bata na gawin ang isang bagay, ngunit iba ang kanyang nagagawa. Nais niyang pumunta sa isang direksyon, ngunit dinadala siya ng diwa ng ating panahon sa iba. Naglabas ang mga puwersang madilim ng isang kakila-kilabot na kampanyang propaganda; sila ang gumagabay sa mga kabataang kulang sa matibay na paghuhusga patungo sa kasamaan. May ilang guro sa mga paaralan na nagsasabi sa mga bata: 'Upang maging maagap na indibidwal, huwag igalang ang inyong mga magulang, huwag silang sundin.' Sa ganitong paraan, dinudumihan nila ang kaluluwa ng mga bata. Pagkatapos, sumusuway ang mga bata sa kanilang mga magulang at sa kanilang mga guro. At hindi sila ang dapat sisihin, dahil naniniwala sila na dapat silang kumilos sa eksaktong ganitong paraan. Sinusuportahan sila ng estado rito; itinutulak sila patungo rito. At ginagamit ng mga hindi nagmamalasakit sa Bayan at sa pamilya, na para kanila ay walang banal, ang mga kabataang iyon upang isakatuparan ang kanilang mga plano. Lahat ng ito ay nagdulot ng maraming kasamaan sa kabataang ngayon. Napakaraming kasamaan! Nasa puntong tinuturing na ng mga kabataan ang demonyong may sungay bilang kanilang pinuno. Naging laganap na ang pagsamba kay Satanas. Sa ilang mga diskoteka, umaawit sila buong gabi: "Satanas, sinasamba ka namin! "Hindi namin gusto si Kristo, ibigay mo sa amin ang lahat!" Nakakatakot! Napagtatanto ba ninyo kung ano ang ibinibigay niya sa inyo, kayong mga dukhang kabataan, at kung ano ang inaagaw niya sa inyo!..

Kahit ang maliliit na bata ay mapait na — dahil sa kape, sigarilyo. Nakikita mo ba ang maningning na anyo sa kanilang mga mukha, ang Grasya ng Diyos? Oh, napaka-tama ng arkitektong iyon nang sinabi niya sa isang grupo ng mga binatang dinala niya sa Banal na Bundok: 'Ang mga mata natin ay parang mata ng patay na isda.' Ang arkitektong ito ay dumating sa Athos kasama ang isang grupo ng mga binata na may edad labing-walo hanggang dalawampu't lima — mga sampu sila. Siya mismo ay lumapit sa Diyos noon pa man, kaya naawa siya sa mga kabataang nabubuhay sa kalaswaan. Inilapit niya ang ilan sa mga kaluluwang ito sa kanya, pinakiusapan silang pumunta sa Banal na Bundok, at siya mismo ang nagbayad sa kanilang paglalakbay. Papunta sila sa aking kaliva, at nagkataon na papunta rin ako sa isang lugar, kaya nagkita kami sa daan. Sinabi ko sa kanila na aalis na ako, ngunit iminungkahi kong umupo muna kami sandali sa mismong lugar kung saan kami nagkita. Pagkaupo pa lang namin, agad na lumitaw ang isa pang grupo ng mga bata na papunta sa kaliva ko. Mga mag-aaral sila mula sa Afonia School.¹⁸⁵ "Upo kayo," sabi ko, "at samahan ninyo kami." Umupo rin sila. Doon sinabi ng arkitekto sa kanyang mga tauhan: "Wala ba kayong napapansin?" Nagulat sila. "Sige," sabi niya sa kanila, "unang tingnan ninyo ang mukha ng isa't isa, at pagkatapos ay tingnan ninyo ang mukha ng mga batang ito. Tingnan ninyo kung paano kumikislap ang kanilang mga mata! At tingnan ninyo ang sarili nating mga mata — parang mga mata ng patay na isda lang." At totoo nga! Nang masusing tiningnan ko, napagtanto kong tama siya: parang mga mata ng patay na isda ang mga mata nila. Mawulaw, hindi natural... Ngunit kumikislap ang mga mata ng mga bata mula sa Afoniada! Pagkatapos ng lahat, sa Afoniada ay yumuyuko ang mga mag-aaral at nakikilahok sa banal na paglilingkod. Ang mga mata ang salamin ng kaluluwa. Kaya sinabi ni Kristo, '*Ang mata ang sulo ng katawan.*'¹⁸⁶ Ilang kabataan ang

¹⁸⁵ Tingnan ang paunawa sa ibaba 57.

¹⁸⁶ Lucas 11:34.

pumupunta sa Banal na Bundok o sa ibang mga monasteryo, nagiging monghe, at sa kabila ng katotohanang ang buhay monghe ay, masasabi natin, hindi biro, sila ay napupuno ng napakalaking kagalakan na ang kanilang mga mukha ay nagliliwanag. Samantalang sa sekular na mundo, ang mga kabataan ay mayroon sa lahat ng kanilang gusto, ngunit sila ay pinahihirapan, nagdurusa ng impiyernong paghihirap.

Iba't ibang hangin ang humahampas sa atin mula sa lahat ng direksyon. Mula sa Silangan — Hinduismo at iba pang okultong relihiyon; mula sa Hilaga — komunismo; mula sa Kanluran — napakaraming iba't ibang katuruan; mula sa Timog, mula sa mga Aprikano — kulto, mahika at napakaraming iba pang nakapipinsalang hangin. Noong isang beses, isang batang lalaki na binugbog ng mga hangin na ito ang dumating sa silid-kumbento ko. Nalaman kong ang mga panalangin ng kanyang ina ang nagdala sa kanya sa akin. Nag-usap kami nang matagal, at sa pagtatapos ng aming pag-uusap sinabi ko sa kanya: "Ganito 'yan, anak, maghanap ka ng isang kumpesor at magkumpisal ka. Pagkatapos, hayaan mong pahiran ka niya ng banal na langis. Makakatulong ito sa iyo ngayon, habang ginagawa mo ang iyong mga unang hakbang sa iyong buhay espirituwal. Dapat kang pahiran ng banal na langis, dahil itinakwil mo si Cristo." Habang sinasabi ko ito sa kanya, umiiyak ang kawawang bata. "Manalangin ka para sa akin, Ama," pakiusap niya sa akin, "dahil hindi ko makawala sa putikan na ito. "Ako ay na-brainwash. Nauunawaan kong ang mga panalangin ng aking ina ang nagdala sa akin dito." Kay makapangyarihan nga ng panalangin ng isang ina! Mga kawawang bata! Nabibitag sila ng lahat ng mga aral na ito at nagiging inutil. Pagkatapos ay napapailalim sila sa takot at pagkabahala, at naghahanap sila ng ginhawa sa droga at iba pa. Mula sa isang bangin patungo sa isa pa. Nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay [at itigil ang kasamaan na ito].

— Geronda, may benepisyong bang sabihin sa mga kaluluwang ito na ang mga ganoong katuruan ay satanic?

— Siyempre mayroon! Tiyak. Ngunit dapat nating pag-usapan ito nang mahinahon.

— At paano malalaman ng mga kabataang ganoon si Kristo?

— Paano nila makikilala si Cristo kung, nang hindi muna nakilala ang Ortodoksiya, naglakbay sila sa India sa iba't ibang gurong doon, nanirahan kasama nila ng dalawa o tatlong taon, naging baliw dahil sa iba't ibang makapangyarihang impluwensiya, at saka, habang naninirahan doon, natutunan nilang may isang misteryoso, mistikal na buhay sa Orthodoxy, at pumunta rito, na nagnanais makita ang Hindi Nilikhang Liwanag, maranasan ang pinakamataas na kalagayang espirituwal at iba pa? At kung tatanungin mo sila: "Ilang taon na ang nakalipas mula nang huli kang nakipagkomunyon?" — sasagutin nila: "Hindi ko na eksaktong matandaan, marahil pinakomunyon ako ng nanay ko noong bata pa ako." — "Nakumpisal ka na ba?" — "Hindi ako interesado sa tanong na iyan." Ngunit maaari bang asahan ang anumang mabuti pagkatapos noon? Wala silang alam tungkol sa Ortodoksiya.

— Geronda, pero paano natin sila matutulungan?

— Ano ang makakatulong sa kanila pagkatapos nilang sabihin na "lipas na ang panahon ng Simbahan"? Sa sandaling makarinig ka ng ganoong bagay mula sa isang tao, agad mong malalaman kung anong uri ng pag-unawa ang maaari mong maabot sa kanila! Gayunpaman, ang mga kabataang may mabuting loob ay tumatanggap ng tulong at lumalapit sa Simbahan.

"Huwag mong galawin ang mga bata!"

— Geronda, ano ang mangyayari sa mga batang lumalaki nang walang disiplina?

— May mga nagpapagaan na kalagayan sa kanilang kaso. Hindi naunawaan ng kanilang mga magulang noong kanilang pagkabata kung bakit kailangan ang disiplina, kaya ngayon ay binibigyan nila ng kalayaan ang kanilang mga anak, at sa gayon ay ginagawang tunay na maliliit na tulisan. Sabihin mo ang isang salita sa kanila — babalikan ka nila ng lima, at nang buong kahihyan! Ang ganitong mga

bata ay maaaring maging kriminal. Sa ngayon, tuluyan nang pinababayaan ang mga bata. "Kalayaan!" "Huwag mong galawin ang mga bata!" At tuwang-tuwa ang mga bata: "Saan ka pa makakakita ng ganitong sistema ng pamahalaan?" Sa madaling salita, may ilang tao na nagsusumikap gawing mga rebelde ang mga bata na ayaw nang umasa sa kanilang mga magulang o guro, o makinig sa kahit sino. Angkop ito sa ilang tao; tutulungan sila ng mga batang rebelde na ito sa pagsasakatuparan ng kanilang mga pakana. Pagkatapos ng lahat, kung hindi gawing mga rebelde ang mga bata ngayon, paano mo sila pipilitin mamaya na wasakin ang lahat? At ngayon nakikita mo kung paano ang mga kawawang batang ito ay halos naging baliw na.

Kung hindi magamit nang tama ang kalayaan sa buhay-espirtwal, paano pa kaya sa buhay sa mundo? Ano ang gagawin mo sa ganoong kalayaan? Ang ganoong kalayaan ay isang sakuna. Kaya naman ang nakikita nating nangyayari ngayon sa estado. Nagagamit ba nang maayos ng mga tao ngayon ang kalayaang ibinigay sa kanila? Ang kalayaan, kung hindi ito magagamit ng mga tao para sa positibong pag-unlad, ay isang sakuna. Ang ebolusyon sa mundo, kasabay ng makasalanang kalayaang ito, ay nagdulot ng espirtuwal na pagkaalipin sa tao. Ang kalayaang espirtwal ay pagsunod sa kalooban ng Diyos. Ngunit tingnan mo kung paano ito nangyayari: ang pagsunod ay kalayaan, subalit ang kaaway, sa kanyang kasamaan, ay ipinapakita ito bilang pagkaalipin, at ang mga anak—lalo na yaong lason ng mapanghimagsik na diwa ng ating panahon—ay nagsisimulang maghimagsik. Nauunawaan ito, sapagkat sila rin ay napapagod na sa iba't ibang sistema ng ika-20 siglo, na, sa kasamaang palad, ay lalong nagpapasira sa kapwa kalikasan—ang kamangha-manghang mundo ng Diyos—at sa mga tao—ang mga nilikha ng Diyos. Pinupuno ng mga sistemang ito ang kaluluwa ng mga tao ng pagkabahala at inilalayo sila sa kagalakan, na nagpapalayo sa kanila sa Diyos.

Alam mo ba kung ano ang pinagdaanan namin nang kami ay ma-discharge mula sa hukbo papunta sa reserba? Kung ang mga kabataan ngayon ang nasa sapatos namin, pinilas-pilas na sana nila ang lahat! Noon ay 1950 pa lang. Kakatapos lang ng Digmaang Sibil. Kami, mga sundalo mula sa iba't ibang batch ng konskripsyon, ay sabay na pinalaya sa reserba. Ang isa ay nakipaglaban ng apat at kalahating taon, ang isa naman ng apat, at ang isa pa ng tatlo at kalahati. At isipin mo: matapos ang lahat ng pagdurusa sa digmaan, nang dumating kami sa Larisa¹⁸⁷, at pumunta sa mga sentro ng demobilisasyon, nalaman naming puno na ito ng iba pang mga sundalo mula sa harapan ng labanan. Sinubukan naming suwertehin sa mga hotel, pero tinanggihan din kami doon. "Mga sundalo," sabi nila, "paano naming kayo papasok! Madudumihan ninyo lahat ng kumot." Pero inalok naming bayaran sila para sa pananatili sa gabi. Marso noon, at malamig sa labas. Sa kabutihang-palad para sa amin, may isang opisyal na tumulong sa amin—pagkalooban siya ng Diyos ng mabuting kalusugan! Pumunta siya sa istasyon ng tren, alamin kung kailan darating ang mga tren, kung kailan sila aalis, at kung kailan sila nagsi-shunting, nakipagkasundo sa mga awtoridad ng riles, at pinayagan kaming magpalipas ng gabi sa mga bakanteng bagon. "Sa gabi," binalaan kami ng opisyal, "gagalaw-galaw nang kaunti ang mga bagon, mag-aayos-ayos sa likuran, pero huwag kayong mag-alala, hindi sila aalis hanggang sa ganitong oras bukas ng umaga." Kaya ginugol namin ang buong gabi na inaayos-ayos sa likuran.

Sa wakas, nakarating kami sa Thessaloniki. Umuwi na ang mga nakatira sa malapit. Pero bumalik kami sa mga sentro ng pamamahagi, kahit na punô na punô na ito. Bumalik uli kami sa mga hotel — at muli, wala pa ring nagawa. Naalala kong nagtanong ako sa isang hotel: "Bigyan niyo na lang ako ng upuan para maupo buong gabi, at babayaran ko kayo ng doble ng halaga ng isang kama!" — "Hindi," ang sagot nila, "hindi namin pwede." Natatakot sila na baka may makakita ng sundalong nakaupo sa upuan sa hotel sa gabi at i-report sila. Kaya, nakatayo buong gabi sa kalye at nakasandal sa pader! At ganoon nga, ang mga kawawang sundalo ay nakatayo sa mga kalye malapit sa mga hotel, sa bangketa, nakasandal sa mga pader. Mga sundalo sa bawat bangketa, na para bang nasa parada. Naiintindihan mo

¹⁸⁷ Isang bayan sa Gitnang Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

ba? Kung kabataan ngayon iyon, sinunog na sana nila nang todo ang Larissa, pati na ang Tesalia at Macedonia!¹⁸⁸ Pagkatapos ng lahat, kahit ngayon, nang walang kahirap-hirap, tingnan mo kung ano ang ginagawa nila! Nagra-riot sila, sinasakop ang mga paaralan at unibersidad. Ngunit hindi man lang iyon pumasok sa isipan ng mga kaluluwang iyon noon. Siyempre, mapait sila, pero wala silang naiisip na paghihiganti o paggawa ng anumang kasamaan. At gayon pa man, sa digmaan, sa niyebe, tiniis nila ang napakalaking pagdurusa! Ang mga kaluluwang iyon ay napinsala ng digmaan — anong sakripisyo! — at sa huli ay 'ginantimpalaan' sila ng isang gabing ginugol sa ilalim ng maluwang na kalangitan. Isang huling 'salamat!' Kaya ikinukumpara ko kung ano ang kalagayan ng mga kabataan noon at kung nasaan na sila ngayon. Hindi pa nga lumilipas ang limampung taon, at ang laki na ng pagbabago ng mga tao!..

Ang kabataan ngayon ay parang isang masiglang batang baka na nakatali at nagngangain sa parang. Palagi niyang hinihila ang lubid, saka hinuhugot ang tulos na kinakabitan nito, tumatakbo siya, ngunit nahuhuli sa isang bagay, tuluyang nabubungkal, at sa huli ay nilalamon ng mga mababangis na hayop. Kailangan mong pigilin at kontrolin ang bata habang maliit pa siya. Halimbawa, nakikita mong umaakyat ang isang maliit na bata sa bakod at napagtatanto mong baka mahulog siya at mabali ang kanyang mga buto. Sumisigaw ka sa kanila: "Hindi, hindi!" — at pinapapalo mo pa sila sa likod ng ulo. Sa susunod, hindi iisipin ng bata ang posibilidad na mapahamak siya, pero maalala niya na baka mapalo ulit siya sa likod ng ulo, kaya mag-iingat siya sa kanyang kilos. Ngunit sa ngayon, hindi na gumagamit ng parusang pisikal ang mga paaralan, gayundin hindi na pinupukol ng batuta ng hukbo ang mga tao. Kaya naman pinahihirapan ng mga kabataan ang kanilang mga magulang at ang publiko. Noong araw, kapag mas mahigpit ang mga kumander sa pagsasanay, mas malaki ang tapang na ipinapakita ng mga sundalo sa labanan.

Kailangan ng isang kabataan ang isang espirituwal na gabay. Dapat siyang kumonsulta at sumunod sa kaniya — upang siya ay makausad nang may espirituwal na kumpiyansa, na iniwasan ang mga panganib, takot, at mga patibong. Habang tumatanda ang isang tao, habang mas matagal siyang nabubuhay, mas yumayaman siya sa karanasan — sa sarili niyang karanasan at sa karanasan ng iba. Kulang sa karanasang ito ang isang binata. Ginagamit ng isang matanda ang sarili niyang karanasan at ang hiniram mula sa iba upang matulungan ang isang batang walang karanasan na maiwasan ang ilang pagkakamali. Kung hindi makinig ang binata sa mga may karanasan, isinasagawa niya ang mga eksperimento sa kanyang sarili; ngunit sa pakikinig sa kanyang mga tagapayo, siya ay napagyayaman.

Noong isang beses, may ilang binata mula sa isang Kristiyanong kapatiran ang dumating sa kubo ko.¹⁸⁹ Sa labis na kumpiyansa sa sarili, sumigaw sila hanggang sa boses nila ay nauubos: "Hindi namin kailangan ang sinuman! Kami na ang bahala sa sarili naming landas!" Sino ang nakakaalam kung bakit sila naging ganito? Tila labis silang nasa ilalim ng presyon, kaya't nagrebelde sila. Habang papalabas na sila, tinanong nila ako kung paano makarating sa pangunahing daan patungo sa Monasteryo ng Iversky. "Saan kami dapat pumunta?" tanong nila. "Sige, mga kapatid," sagot ko, "sinabi ninyo na kayo mismo ang hahanap ng daan, na hindi ninyo kailangan ang sinuman. Hindi ba iyan ang kakarating ninyo lang? Aba, ayos lang ang daan na ito: kung mawala kayo rito, pagkatapos ng kaunting pakikipaglaban ay makakasalubong ninyo ang iba pa sa unahan, at sasabihin nila sa inyo kung paano makabalik dito. Ngunit paano ninyo mismo, nang walang gabay, matatagpuan ang ibang landas, yaong patungo sa Itaas na Daigdig, na umaakyat sa Langit?" Pagkatapos ay sinabi ng isa sa kanila: "Mga kapatid, mukhang tama nga ang pari?"

¹⁸⁸ Mga Rehiyon ng Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁸⁹ Sa ikalawang kalahati ng ika-20 siglo, pinangibabawan ang Simbahang Griyego ng ideolohiya ng tinatawag na mga organisasyong ekstra-eklesiastikal o kapatiran. Ayon sa ideolohiyang ito na sa esensya ay Protestante, itinuturing ang monastisismo bilang isang penomenong dayuhan sa Simbahan. Ang mga Banal na Ama, lalo na yaong sumulat tungkol sa kalaliman ng buhay-espiritwal, ay naipagwalang-bahala. Sa kalagitnaan ng dekada 1960 at 1970, nagsimulang maubos ang bisa ng ideolohiyang ito at nagsimula ang pagbabalik sa tradisyong patristiko. — *Tala ng tagasalin*.

Kailangang malampasan ng mga kabataan ang pagsubok ng kabanalan

Ngayon, may ilang babaeng estudyante ang lumapit at nagtanong sa akin: "Manalangin ka para sa amin, Geronda, na makapasa kami sa aming mga pagsusulit." At sinagot ko sila: "Mananalangin ako na makapasa kayo sa pagsusulit sa kabanalan. Iyon ang pinakamahalaga. Pagkatapos noon, mauuwi na sa ayos ang lahat ng iba pa." Tama ba akong sinabi iyon sa kanila, o hindi? Oo, kung makikita ang kahinhinan at kalinisan sa mukha ng mga kabataan ngayon, isang dakilang bagay iyon. Isang napakalaking bagay nga!

Anong mga kalulungkot-lungkot at wasak na kabataang babae ang minsan ay lumalapit sa akin! Nabubuhay sila sa magulong kasalanan kasama ang mga binata, na hindi nila namamalayan na marumi ang mga layuning hinahabol ng mga lalaking iyon. At sa ganitong paraan, ang mga kawawa ay nagiging pilay. 'Ano ang gagawin ko, Ama?' tanong nila sa akin. "Ang may-ari ng inn," ang sagot ko sa kanila, "kahit pa makisama siya sa isang lasing, hindi niya ipapakasal ang kanyang anak na babae sa kanya. Tigilan ninyo ang mga makasalang relasyong ito. Kung tunay kayong mahal na mahal ng mga kasama ninyong nagkakasala, pahahalagahan nila ito gaya ng nararapat. Ngunit kung iiwan ka nila, mangangahulugan iyon na hindi ka nila mahal, at hindi mo nasayang ang iyong oras."

Sinamantala ng Masama ang kabataan, kapag ang laman ay naghihimagsik din, at hinahangad nitong sirain ang kabataan sa mahirap na panahong ito na kanilang dinaranas. Ang kanilang isipan ay hindi pa hinog, sila ay lubhang walang karanasan at wala silang anumang espiritwal na reserba. Kaya, ang isang kabataan sa kritikal na gulang na ito ay dapat maunawaan na palagi nilang kailangan ang payo ng kanilang mga nakatatanda. Kailangan nila ang payong ito upang hindi madulas sa madulas na dalisdis ng pagbagsak sa makamundong bagay, na nagbabantang punuin ang kanilang kaluluwa ng pagkabahala at ilayo ito sa Diyos magpakailanman.

Naiintindihan ko na hindi madaling para sa isang pisikal na malusog na binata o dalaga na maging nasa ganitong espiritwal na kalagayan sa kanilang kabataan na hindi itinuturing *ang 'lalaking kasarian bilang mas mababa kaysa sa babae.*¹⁹⁰ Kaya't pinapayuhan ng mga espiritwal na ama na huwag magkaibigan ang mga lalaki at babae, gaano man sila kaspiritwal, dahil ang edad mismo ay nagdudulot ng mga kahirapan at sinasamantala ng manunukso ang kanilang kabataan. Kaya mas mabuti para sa isang binata na, alang-alang sa kanyang espiritwal na pag-iingat at kadalisan, ituring siya ng mga babae na hangal (o para sa isang dalaga na ituring siyang hangal ng mga binata), at sa gayon ay pasanin niya ang mabigat na krus na ito. Sapagkat sa mabigat na krus na ito nakapaloob ang buong lakas at karunungan ng Diyos, at ang binata ay magiging mas malakas kaysa kay Samson¹⁹¹ at mas matalino kaysa sa Pinakamatalinong Solomon.¹⁹² Kapag naglalakad sa daan, mas mabuting manalangin ang binata at huwag lumingon-lingon, kahit na may ilang kamag-anak o kakilala na hindi ito maintindihan at magdamdam, iniisip na minamaliit niya sila kaya hindi siya nakipagsalita sa kanila. Mas mabuti ito kaysa maglibot-libot nang may kuryosidad at ma-misinterpret kahit ng mga taong makalupa, na lahat ng bagay ay tinitingnan nang may panlilinlang. Pagkatapos ng serbisyo sa simbahan, libong beses na mas mabuti para sa isang binata na lumayo sa mga tao upang mapanatili ang kanyang espirituwal na pag-iingat at ang biyayang natanggap niya sa simbahan, kaysa umupo at pabayaang humanga sa mga balahibong kwelyo ng kababaihan (o, para sa isang dalaga, sa mga kurbata ng kalalakihan), at mapaitan sa espiritu dahil sa kaaway na kumakamot sa kanyang puso.

Ang katotohanan ay, sa kasamaang palad, ang mundo ay lumala na. At ang isang taong nagsusumikap na panatilihing malinis ang kanyang sarili ay madudumihan, kahit saan man siya

¹⁹⁰ Gal. 3:8.

¹⁹¹ Tingnan Hukom 15:14 at sumunod.

¹⁹² Tingnan ang 1 Mga Hari 3:9–12.

mapunta. Gayunpaman, ang pagkakaiba ay hindi hahatulan ng Diyos ang makabagong tao sa parehong pamantayan tulad ng ginawa Niya noong sinaunang panahon sa isang Kristiyanong nagnanais panatilihing malinis ang kanyang sarili. Dapat manatiling kalmado; gawin ng isang binata ang kanyang makakaya: magsikap, at iwasan ang mga pagkakataon ng kasalanan. Sa lahat ng iba pa, tutulungan tayo ng ating Kristo. Ang banal na sigasig na nagliliyab sa kaluluwa ay napakainit na taglay nito ang kapangyarihang sunugin ang bawat ibang pagnanasa at bawat maruming imahe. Kapag nagliyab ang apoy na ito sa loob ng isang tao, mararamdaman niya ang mga banal na ligayang hindi matatawaran ng anumang ibang kaluguran. Para sa sinumang nakatikim ng manang ito mula sa langit, ang tamis ng mga ligaw na bunga ng puno ng carob ay hindi na niya pinapansin. Kaya, dapat matatag na hawakan ng binata ang manibela sa kanyang mga kamay, gumawa ng tanda ng krus, at huwag matakot. Pagkatapos ng maikling pakikibaka, matatanggap niya ang langitnang kagalakan. Sa oras ng tukso, kailangan ang tapang, at tutulungan siya ng Diyos sa isang himalang paraan.

Ikinuwento sa akin ni Kapatid na Augustine¹⁹³ kung paano, noong siya ay baguhan pa, pumasok siya sa isa sa mga monasteryo sa kanyang tinubuang-bayan sa Russia. Halos lahat ng monghe sa monasteryo ay matatanda, kaya siya ay ipinadala upang tulungan ang mangingisda ng monasteryo na manghuli ng isda, dahil ang monasteryo ay nabubuhay sa kita mula sa pangingisda. Isang araw, dumating ang anak na babae ng mangingisda sa pampang ng ilog kung saan sila nagtatrabaho at sinabihan ang kanyang ama na umuwi agad dahil sa isang kagyat na bagay. Siya mismo ang nanatili upang tulungan ang baguhan. Gayunpaman, tinukso ng demonyo ang kawawang dalaga, at, nang hindi niya namamalayan ang kanyang ginagawa, sinugod niya ito na may masamang hangarin. Sa una, nagulat si Anthony — sapagkat iyon ang pangalan ni Augustine sa mundo — dahil biglaang nangyari ang lahat. Ngunit saka siya gumawa ng tanda ng krus at sumigaw: "Mas mabuti pang malunod ako kaysa magkasala!" — at tumalon mula sa pampang papunta sa malalim na ilog. Ngunit ang Mabuting Panginoon, nang makita ang dakilang sigasig ng dalisay na binata na, sa pagsisikap na panatilihin ang kanyang pagkabirhen, ay inulit ang gawa ni San Martiniano,¹⁹⁴ ay pinanatili siyang lumutang sa ibabaw ng tubig, kaya hindi siya nabasa. "Sumabak ako nang buong lakas sa tubig," sabi sa akin ng matanda, "ngunit, sa kabila nito, hindi ko namalayan kung paano ako nakatayo nang tuwid sa tubig! Hindi man lang nabasa ang aking mga damit!" Sa sandaling iyon, naramdaman niya ang panloob na katahimikan at isang hindi mailarawang tamis, na tuluyang nagpawi sa lahat ng makasalalang kaisipan at makamundong pagnanasa na unang nag-ugat sa kanyang loob dahil sa malaswang pag-uugali ng dalaga. Ang dalaga, nang makita si Anthony na nakatayo sa ibabaw ng tubig at namangha sa dakilang himalang ito, ay biglang humagulgol ng iyak, na nagsisisi sa kanyang kasalanan.

Hindi humihingi si Kristo ng anumang dakila mula sa atin upang tulungan tayo sa ating pagsisikap. Kaunti lamang ang inaasahan Niya mula sa atin. Isang binata ang nagsabi sa akin na noong siya ay nasa peregrinasyon sa Patmos,¹⁹⁵ ay naglatag ng bitag para sa kanya ang diyablo. Habang naglalakad siya sa isla, isang babaeng turista ang sumugod sa kanya at sinimulang yakapin siya. Itinulak siya nang malakas ng binata at sumigaw: "Kristong akin, narito ako upang sambahin ang banal na lugar, hindi upang makisangkot sa ganitong karumihan!" Pagkatapos noon, tumakbo siya palayo. Noong gabing iyon, habang nananalangin siya sa kanyang silid sa hotel, nakita niya si Cristo sa Hindi Nilikhang Liwanag. Nakikita mo ba kung ano ang ipinagkaloob sa kanya dahil lang itinaboy niya ang tukso? May ilang tao na nagsusumikap nang maraming taon, gumagawa ng hindi maliit na kabayanihan, at gayun pa man ay hindi pa rin tiyak kung mabibigyan sila ng ganoong biyaya. Ngunit ang isang birheng binata ay nakita

¹⁹³ Tungkol sa Nakatatandang Augustine, tingnan: *Nakatatandang Paisius*. The Holy Mountain Fathers and Holy Mountain Stories. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. pp. 76–83.

¹⁹⁴ Tingnan ang Mga Buhay ng mga Santo. Pebrero, ika-13 araw. Ang Buhay ng Kagalang-galang Martinian at ng mga Banal na Asawang sina Zoe at Photinia.

¹⁹⁵ Isang isla sa Dagat Aegeo. — *Tala ng tagasalin*.

ang Kristo dahil lamang sa pagtanggap sa tukso. Siyempre, ang pangyayaring ito ay lubos na nagpalakas sa kanya sa espirital. Pagkatapos noon, nakita niya ang mga santo nang dalawa o tatlong beses pa: San Marcellus, San Rafael, at San Jorge. Minsan ay dumating siya sa akin at humiling: "Manalangin ka para sa akin, Ama, upang makita ko muli si San Jorge. Kailangan ko ng kaunting aliw — wala sa mundong ito ang nakakapagbigay sa akin ng ginhawa."

At ngayon tingnan mo ang ilan sa kanyang mga kapanahunan—ang layo ng kanilang nararating! Minsan, isang binata ang dumating sa aking selda kasama ang kanyang tiyuhin at nagtanong: "Manalangin ka para sa isang dalaga. Nabali ang kanyang gulugod sa aksidente sa sasakyan. Ang ama niya ang nagmamaneho; nakatulog siya at nabangga sa isang bagay — namatay siya, at siya ay naputol ang gulugod. Sandali, ibibigay ko sa iyo ang litrato niya." — "Hindi, huwag," sabi ko. Pero talagang gusto niyang ipakita ko siya. Sa huli, dahil sa pagpilit niya, kinuha ko ang litrato at nakita ko ang isang babae na nakahandusay sa sahig, sa pagitan ng dalawang binatang hawak siya sa magkabilang gilid! "Sino siya para sa kanya?" tanong ko sa binata, habang itinuturo ko ang isa sa kanila. "Kasintahan," ang sagot niya. "At yung isa? Plano ba niyang pakasalan siya?" — "Hindi," sagot niya, "nagkaka-date lang sila." — "Huwag kang magalit sa mga bata," sabi ng tiyuhin niya sa akin, "ano'ng magagawa mo sa kanila? Ganyan na talaga ang kabataan ngayon." "Manalangin ako," sa isip ko, "hindi para gumaling ang gulugod niya, kundi para gumaling ang ulo niya, pati na rin ang sa'yo, hawak-hawak na lalaki!" Saan na napunta ang kahinhinan? Dapat sinermunan nang mabuti ng tiyo ang pamangkin niya! "Espirital" na kabataan!.. Na may spiritual father pa, tapos ganito ang kalalabasan! Kahit pa nga isa sa mga lalaking nasa litrato ay balak pakasalan ang kawawang babaeng ito, hindi pa rin katanggap-tanggap na nakabukaka ang babae sa dalawang lalaki nang ganoon! At bakit ba niya ipinakita sa akin ang litratong ito? Hindi man lang naisip ng binatang ito na mali iyon. Hindi naman ako mapapahamak nito, pero mali pa rin ito! Anong klaseng pamilya ang bubuuin ng mga kabataang ito? Nawa'y liwanagan sila ng Diyos upang magkamalay sila.

At gaano kalaki ang sakripisyo ng mga dalaga noon para mapanatili ang kanilang pagkabirhen! Naalala ko noong digmaan, pinagsama-sama ng aming hukbo ang mga sibilyan kasama ang mga mulas mula sa iba't ibang nayon at pinilit silang magdala ng mga suplay para sa hukbo. Bumagsak ang mabigat na niyebe, at na-stranded ang mga taong ito sa mataas na lugar. Nangalap ang mga lalaki ng mga sanga ng fir at sa ilalim ng mga sangang puno ng fir na may mabigat na niyebe, gumawa sila ng parang mga silungan upang maprotektahan ang kanilang sarili mula sa lamig sa abot ng kanilang makakaya. Napilitan ding maghanap ng kanlungan sa ilalim ng mga silungang ito ang mga babaeng naroroon, na humihingi ng proteksyon mula sa kanilang mga kabaryuan, mula sa mga taong kilala nila. May isang dalagang babae at isang matandang babae mula sa isang malayong nayon. Kinailangan din nilang maghanap ng kanlungan sa ilalim ng isa sa mga kubong ito na gawa sa sanga ng fir. Ngunit ang problema ay may mga taong hindi maniniwala at duwag na hindi man lang mapag-isipan ng digmaan ang kanilang isipan. Wala silang pakiramdam ng awa para sa kanilang mga kapitbahay na nasusugatan o napatay, ngunit sa unang pagkakataon ay naghahanap pa nga sila ng pagkakataong magkasala, sa takot na mamatay sila at hindi magkakaroon ng panahon para maghanap ng kasiyahan sa buhay, gayong dapat sana'y magsisi sila — lalo na sa panahon ng panganib. At dahil dito, isa sa mga walang-paniwalang duwag na ito, na hindi iniisip kung paano magsisisi kundi kung paano magkasala, ay napadpad sa silong kung saan nagkukubli ang dalaga at ang matandang babae. Nagsimula niyang guluhin ang dalaga nang labis na nakakadiri, kaya napilitan itong tumakas. Mas pinili niyang magyeyelo at mamatay pa nga sa niyebe kaysa isuko ang kanyang dangal bilang dalaga. Ang kawawang matandang babae, nang makita na umalis ang dalaga at hindi na bumalik, ay sinundan ang bakas nito at nahanap siya sa ilalim ng bubong ng kapilya ni San Juan na Mapanimula, kalahating oras na lakad ang layo. Iniligtas ng Kagalang-galang na Nanguna ang dalagang pinangalagaan ang kanyang dangal, at dinala siya sa maliit niyang kapilya na hindi man lang niya alam ang pag-iral nito. At ano ang ginawa ng Kagalang-galang

na Nanguna pagkatapos noon? Pagkatapos noon, siya ay nagpakita sa isang sundalo sa isang panaginip¹⁹⁶ at inutusan siyang magmadali papunta sa kanyang kapilya nang pinakamabilis. Biglang bumangon ang sundalo at nagmadali patungo sa kapilya. Maliwanag ang gabi dahil sa niyebe, at may magaspang siyang ideya kung saan pupunta. Aba, anong tanawing sinalubong ng kanyang mga mata! Ang matandang babae at ang dalaga, hanggang tuhod sa niyebe, ay nagsisimulang maging bughaw at naninigas dahil sa lamig. Nagawang buksan ng sundalo ang pinto ng maliit na simbahan; pumasok ang mga kalulung babae at sa paanuman ay nagkamalay sila. Wala siyang sariling mainit na damit, maliban sa isang panyo na ibinigay niya sa matandang babae, at dalawang guwantes na ibinigay niya sa kanila, na inutusan niyang magpalitan ng kamay nang sunud-sunod. Pagkatapos ay ikinuwento sa kanya ng magkasamang malas ang tukso na nag-udyok sa kanila na pumunta sa kapilya na ito. "Bueno," tanong ng sundalo sa dalaga, "paano mo nagawang magpasiyang tumakas sa gabi, sa gitna ng mga burol ng niyebe, patungo sa kung saan man?" "Iyon," sagot niya, "ang tanging magagawa ko. Naniniwala ako na tutulungan ako ni Kristo sa iba pa." Pagkatapos ay hindi sinasadyang nagsalita ang sundalo: "Iyon na iyon, tapos na ang paghihirap mo. Makakauwi ka na bukas." Ang mga salitang iyon ay kusang lumabas sa kanya, dahil sa sakit, at hindi lang para aliwin ang malas na magkasintahan. Oh, ang tuwa nila nang marinig iyon! Napakainit pa nga ng pakiramdam nila dahil sa mga salitang iyon. At nga, pagsapit ng umaga ng sumunod na araw, nalinis na ng kumpanya ng transportasyon sa bundok ang daan at nakarating na sila sa lugar kasama ang kanilang mga mulo. Pagkatapos, pinauwi na ang mga kawawa. Ang ganitong mga dalaga ng Hellas—hindi pinagkaitang may Banal na Grasya, kundi nakasuot nito—ay dapat hangaan at ipagmalaki! Ngunit ang salbaheng iyon — patawarin sana ako ng Diyos — ay lumapit sa kumander at iniulat na, kunwari, 'ang ganitong-ganitong sundalo ay pumasok nang walang pahintulot sa kapilya at nagdala ng mga sasakyan dito,' ibig sabihin, mga mulo! "Hindi," sagot ng kumander, "hindi ako naniniwala; hindi niya kayang gawin ang ganoong bagay!" Sa huli, napunta ang taong iyon sa bilangguan.

Ang tunay na pag-ibig ay nagpapahayag ng sarili sa mga kabataan

— Geronda, ang mga nagnanais na wasakin ang lipunan ay sinimulan sa mga pundasyon nito, sa mga ugat nito — ang mga bata. Dinungisan nila sila.

— Hindi magtatagal ang alinman dito. Winasak ng kasamaan ang sarili. Sa Russia, winasak nila ang lahat, ngunit tingnan mo kung ano ang nangyayari doon ngayon, makalipas ang tatlong salinlahi! Hindi iniiwan ng Diyos ang tao sa kanilang kapalaran. At huhusgahan Niya ang mga kasalanan ng kabataan ng kasalukuyang panahon nang iba kaysa sa mga kasalanan ng kabataan noon, ng ating panahon.

— Geronda, nangyayari na ang mga kabataang namumuhay sa makamundong buhay, kapag napag-usapan ang pananampalataya, ay nakakapagbigay ng napakatarong na mga sagot. Bakit nga ba?

— Ang mga kabataang ito ay may mabuting disposisyon, ngunit hindi nila mapigil ang kanilang sarili; sila ay nadala ng buhay sa mundo. Dahil sa mabuting disposisyong ito kaya sila nakapagbibigay ng mga tamang sagot tungkol sa pananampalataya. Ang ibig kong sabihin ay ganito: halimbawa, maaaring may hangarin ang isang tao na sundan ang isang tiyak na landas, ngunit hindi niya magawa. Gayunpaman, iginagalang niya ang mga taong sumusunod sa landas na iyon. Hindi pababayaang ng Diyos ang mga taong tulad nito, sapagkat walang masamang loob sa kanila. Darating ang panahon na makikita nila ang lakas upang magpatuloy.

— Geronda, paano maaabot ng isang tao ang mga kabataang naligaw?

¹⁹⁶ Ang sundalong ito ay si Arsenios Eznipedis – ang magiging Banal na Nakatatandang Paisios. Ang insidenteng inilarawan ay naganap noong Digmaang Sibil ng 1944–1948. – *Tala ng tagasalin*.

— Dapat mong lapitan sila nang may pag-ibig. Kung may tunay at marangal na pag-ibig, agad itong nakikilala ng mga kabataan at napapawi ang kanilang pag-aalinlangan. Dumarating ang mga kabataan sa aking selda — na parang mga bunga mula sa isang libong magkakaibang bukid, bawat isa'y may kanya-kanyang suliranin. Binibati ko sila ng magiliw na salita, inihahain ko sa kanila ang pagkain, kinakausap ko sila, at agad kaming nagiging magkaibigan. Binubuksan nila ang kanilang mga puso at, bilang kapalit, tinatanggap nila ang pagmamahal ko sa kanila. Ang ilan sa mga kaluluwang ito ay tunay na kapos! Sabik sila sa pagmamahal. Kitang-kita agad na hindi sila nakaranas ng pagmamahal mula sa kanilang ina o ama. Hindi sila nasisiyahan sa pagmamahal. At kung mararamdaman mo ang habag para sa kanila, kung mamahalin mo sila, nakakalimutan nila ang kanilang mga problema, nakakalimutan pa nga ang droga, nagpapagaling sila sa kanilang mga karamdaman at tumitigil sa paggawa ng gulo, at kalaunan ay pumupunta sila sa Banal na Bundok bilang mga taimtim na peregrino. Ito ay dahil, sa isang paraan, natatanggap nila ang isang rebelasyon ng pag-ibig ng Diyos. At makikita mong taglay nila ang isang karangalan na tumatagos sa iyong puso. Nangangailangan sila sa materyal na bagay, ngunit sa kabila nito, hindi sila tumatanggap ng pinansyal na tulong mula sa iba, mas pinipili nilang maghanap ng trabaho, kumita ng kanilang ikabubuhay, at mag-aral tuwing gabi. Ang mga kabataang tulad nito ay karapat-dapat tulungan. Sa Thessaloniki, malapit sa istasyon ng tren, may mga bahay kung saan maraming kabataan ang magkakasamang nakatira — kapwa lalaki at babae. Labinlima sa kanila ang nakatira sa isang kuwartong may tatlong kama. Lahat sila ay nagmula sa mga sirang tahanan. Ang ilan ay nagnanakaw, habang ang iba ay hindi nila magawa iyon dahil mayroon silang dangal. Sa loob ng maraming taon, hinihiling ko nang maabot ang mga batang ito, na tulungan sila! Namanhik ako na magtayo ng isang kapilya upang doon ay makapagtipon ang mga kaluluwang ito na kapos sa kapalaran. Ngayon, isang maliit na simbahan ang binuksan sa istasyon bilang parangal kay San Felipe na Diakono, ang patron ng mga manggagawa sa riles.

Sa anumang kaso, napagtanto ko na kung ang isang tao ay hindi ginagamit ang mga paborableng pagkakataon na ibinibigay sa kanila mula sa murang edad, sinasamantala ito ng diyablo. Bakit nga ba sinasabi sa kasabihan: 'Paluin habang mainit ang bakal'? Dahil noong nakaraan, hindi hinahdutan ng mga panday ang bakal gaya ng ngayon: wala pang tinatawag na oxygen welding o anumang katulad nito. Inilalagay ng mga panday ang bakal sa apoy, binubuhusan ito ng mainit na tubig na hinaluan ng borax,¹⁹⁷ at pinagdikit agad ang mga piraso ng bakal nang ilabas nila ito mula sa apoy—namumula-mula at nagkakalat ng mga kislap. Agad na nagsasanib ang mga pirasong bakal; subalit kung nagkaroon pa ito ng oras na lumamig, wala nang mangyayari. Ang ibig kong sabihin ay kung ang isang kabataan ay tinatrato nang walang pakialam ang mga paborableng pagkakataong ibinibigay sa kanya, at saka siya magsimulang mag-alala sa ibang bagay, humuhusga at nagkukondena—kaya't ang Grasya ng Diyos ay umaalis sa kanya—kung gayon ay mangyayari rin sa kanya ang kaparehong nangyari sa bakal na lumamig. Habang may banal na init, siya—basta't nakatutok naman—ay uunlad. Kaya't, dapat tulungan ng mga magulang ang kanilang mga anak hangga't maaari habang sila'y bata pa. Ang mga bata ay parang blangkong kaset. Kung si Cristo ang mairekord sa kanila, makakasama nila Siya magpakailanman. Kung hindi, mas madali para sa mga bata na maligaw patungo sa kasamaan kapag sila'y lumaki na. Kung ang isang tao ay nakatanggap ng espirituwal na tulong noong pagkabata, babalik siya sa kanyang mga pandama, kahit na maligaw siya sa tamang landas sa kalaunan. Kung ang isang puno ay binabad sa langis ng lino, hindi ito nabubulok. Kung ang mga bata ay 'binabad' nang kaunti sa paggalang at takot sa Diyos, makakatulong ito sa kanila sa buong buhay nila.

¹⁹⁷ Sodium borate. – *Tala ng tagasalin.*

Kabanata 4.

Tungkol sa Kawalang-hiya at Kawalang-galang

Ang impormal na pag-uugali ay nagpapalayas sa paggalang

— Geronda, saan nanggagaling ang magaan na pag-uugali?

— Mula sa Paris...¹⁹⁸ Ang magaspang na pag-uugali ay kawalang-hiya. Itinataboy nito ang takot sa Diyos nang malayo — tulad ng usok na ginagamit natin para usukin ang mga bubuyog upang lumipad sila palayo sa pugad.

— Geronda, paano maiiwasan ang magaspang na pag-uugali?

— Isipin mong ikaw ang pinakamababa sa lahat. Kinakailangan ang labis na kababaang-loob. Bilang bunsong miyembro, magpakita ka ng paggalang at reverensiya sa lahat ng mga kapatid. Ipahayag mo nang may kababaang-loob ang iyong mga saloobin, at huwag magkunwaring alam mo na ang lahat. Pagkatapos, ibubuhos sa iyo ng Diyos ang Kanyang Biyaya, at magtatagumpay ka. Ang kayabangan ang pinakamasamang kaaway ng baguhan, sapagkat tinataboy nito ang paggalang. Karaniwan, sinundan ang kayabangan ng pagsuway, pagkatapos ay kawalang-pakialam — una sa maliliit na kasalanan; habang unti-unting nasasanay dito, sinisimulan ng isang tao na ituring ang mga ito bilang natural. Ngunit sa kaibuturan, wala siyang kapayapaan — puro pagkabahala lamang. At hindi rin niya maintindihan kung ano ang nangyayari sa kanya, dahil sa panlabas ay nagiging 'matigas' ang kanyang puso at hindi na niya nararamdaman na siya ay naliligaw.

— Geronda, ano ang kaugnayan ng pamilyaridad at kasimplihan?

— Ang pagiging payak ay isang bagay, at ang pagiging pamilyar ay iba. Sa pagiging payak ay may parangal at mayroong katangiang pambata. Sa pagiging pamilyar ay may kapalastangan.

Madalas, ang kawalang-hiya ay maaaring matago rin sa pagiging prangka. Kung ang isang tao ay pabaya, madalas na natatago ang kawalang-hiya sa kanyang pagiging prangka at pagiging payak. "Prangka ang ugali ko" o "Payak akong tao," ang sabi nila nang may kawalang-hiya, nang hindi nila namamalayan. Gayunpaman, ang pagiging payak ay isang bagay, at ang kawalang-hiya ay ibang-iba.

— Geronda, ano ang espirituwal na kababaang-loob?

— Ang espirituwal na kababaang-loob ay ang takot sa Diyos, sa pinakamainam na kahulugan ng salitang iyon. Ang takot na ito, ang pagpipigil na ito, ay nagdudulot ng kagalakan sa isang tao; pinupuno nila ng pulot ang kanyang puso. Espirituwal na pulot! Tingnan mo ang anumang mahiyain na batang lalaki — iginagalang niya ang kanyang ama, maayos ang kanyang kilos, at dahil sa labis na kahihyan, hindi niya man lang natapang na titigan siya. Kapag gusto niyang magtanong sa kanya, namumula siya. Maaari mong ilagay ang batang ganoon sa iconostasis. Ngunit ang isa namang bata ay iniisip: 'Pero ama ko lang siya' — at malaya, nang may bastos na asal, nagpapalapad sa harap niya. At kapag may gusto siya, hinihingi niya ito nang may utos — 'Ibigay mo rito, ibigay mo roon' — tumatapak-tapak ng paa, nagbabanta.

¹⁹⁹Sa isang mabuting pamilya, malaya ang kilos ng mga bata. Sa ganitong pamilya, may paggalang sa mga magulang; walang disiplinang parang sa kampo o pagmamartsa sa iisang kumpas. Nagsasaya ang mga bata kapag tinitingnan nila ang kanilang ama at ina, at nagsasaya rin ang mga magulang kapag tinitingnan nila ang kanilang mga anak. 'Walang hiya ang pag-ibig,' sabi ni Abba Isaac. Sa pag-ibig ay may katapangan, sa pinakamagandang kahulugan ng salitang iyon. Sa ganitong uri ng pag-ibig ay may paggalang, paggalang sa iba; ibig sabihin, nalalampasan nito ang takot. Ang ilang tao ay may kahinhinan

¹⁹⁸ Gumawa ang Matanda ng isang kahanga-hangang paglalaro ng salita: *παρρησία* – pagiging prangka, katapangan; *Παρίσι* – Paris sa transliterasyong Griyego. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁹⁹ Tingnan ang Mga Gawa ng ating Banal na Ama Abba Isaac na taga-Syria. Mga Salita ng Asketismo. Sergiev Posad, 1911. p. 528.

at pag-aalinlangan, ngunit kasabay nito ay may takot, dahil kulang sila sa tunay na kahinhinan. Ang isa namang tao ay may kahinhinan ngunit walang takot, dahil ang kanyang kahinhinan ay tunay, espiritwal. Kapag ang kahinhinan ay espiritwal, nararamdaman ng isang tao ang kagalakan. Halimbawa, ang isang maliit na bata ay matapang na mahal ang kanyang ama at ina, at hindi natatakot na mapagalitan sila. Maaaring opisyal pa nga ang kanyang ama, ngunit hinahatak niya ang sumbrero nito, itinatapon ito sa lupa at nagagalak. May isang uri ng pagiging payak sa kanya; wala siyang kahihyan. Maglagay tayo ng hangganan sa pagitan ng pagiging payak at kawalang-hiya. Kung mawawala ang paggalang at kahinhinan, mauuwi tayo sa kakulangan ng pagpipigil sa sarili, sa kawalang-hiya. At saka maaaring may makarinig ng isang dalaga na nakahiga sa kanyang kama na nag-uutos: "Mama, dalhan mo ako ng baso ng tubig! At siguraduhin mong malamig ito!.. Ugh, maligamgam... Sinabi ko sa'yo: dalhin mo nang malamig!" Nagsisimula sila rito at saka umaabot pa sa pagtatanong: "Bakit dapat matakot ang asawa sa kanyang asawa?"²⁰⁰ Ngunit may paggalang sa takot, at sa paggalang ay may pag-ibig. Kung iginagalang ko ang isang bagay, mahal ko na ito, at ang minamahal ko ay iginagalang ko. Dapat magkaroon ng paggalang ang isang asawang babae sa kanyang asawang lalaki. Dapat mahal in ng isang asawang lalaki ang kanyang asawa. Ngunit ngayon, ganap na baliktad ang pagkakaintindi ng mga tao sa Ebanghelyo kaya tinatrato nilang pantay ang lahat, at dahil dito nagkakawatak-watak ang mga pamilya. "Dapat masunurin ang asawang babae," sabi ng asawang lalaki. Ngunit kung wala kang pag-ibig, hindi mo nga mapapasunod ang isang pusa. Kung wala kang pag-ibig, nananatiling walang pakialam ang isang tao, at hindi mo man lang siya mapapakiusapan na magdala ng baso ng tubig para sa iyo. Sa paggalang sa kapwa, iginagalang ng isang tao ang sarili, ngunit hindi niya iniisip ang sarili. Sa paggalang sa iba ay may pagkamapagkawanggawa; subalit kung nakatuon ang pag-aalala ng isang tao sa sarili, wala nang pagkamapagkawanggawa rito.

Paggalang sa matatanda

— Geronda, minsan ay magaspang ako sa aking mga nakatatanda. Napagtatanto kong mali ang aking pag-uugali at ipinagkakumpisal ko ang kasalanang ito.

— Dahil nauunawaan mo ito at inaamin mo, unti-unti mong kamuhian ang iyong sarili, sa positibong kahulugan ng salita, at pagpapakumbaba mo ang iyong sarili. Pagkatapos ay darating ang Grasya ng Diyos, at matatanggal sa iyo ang masamang gawi na ito.

— Pero ako, Geronda, paminsan-minsan ay nagbibiro sa aking mga kapatid na babae at, dahil sa pagmamahal, madalas silang binubulastog. Gayunpaman, natatakot akong lumabis.

— Hindi iyon tama, ikaw pa ang bunsong anak! Sa pamilya, karaniwan ang mga matatanda ang nagbibiro at naglalaro sa mga bata, hindi kabaliktaran. Sa ganitong paraan, masaya ang lahat—matatanda at mga bata. Ngunit hindi wasto na ang isang munting bata ay mang-uyam sa kanyang lolo o lola. Isipin mo kung biglang tatalon ang isang bata sa kanyang ama, hahatakin siya sa kwelyo at sisimulang kulbitin! Ngunit kapag ang isang matanda ay pilyang kinakagat ang bata—iba na iyon. Doon, ang bata ay kumikilos nang malaya; ang matanda ay nagiging bata, at pareho silang tuwang-tuwa.

— Geronda, ganito ang nangyayari: may sinasabi sa akin ang isang kaisipan na may mali sa ginagawa, ipinapahayag ko ang aking opinyon sa aking mga nakatatanda, at hindi nila ito tinatanggap. Dapat ba akong sumang-ayon sa kanila?

— Hindi, huwag kang sumang-ayon sa kasamaan. Magsalita nang mabait at tama, ngunit gawin ito nang tama at mabait: 'Baka ganito natin gawin? Ibinabahagi ko lang ito sa iyo bilang isang kaisipan.' O sabihin mo: 'May ganitong kaisipan ako.' Sa ganitong paraan, nagiging magnet ka at naaakit mo ang

²⁰⁰ Ihambing sa Ef. 5:33.

Biyaya ng Diyos sa iyong sarili. May ilan na nagsasalita nang malaya dahil sa nakasanayan, hindi dahil nais nilang ipahayag ang kanilang opinyon. Gayunpaman, nararapat na magpakita ng paggalang ang nakabababa sa nakatatanda. Ngunit ang nakatatanda mismo, kung maaari kong sabihin, ay kailangang igalang din. At kahit na may mga kapintasan siya, mayroon pa rin siyang mabubuting katangian — ilang karanasan at iba pa. Kapag tinanong ka, ipahayag mo nang may kababaang-loob at may paggalang ang iyong mga saloobin, ngunit sa parehong oras huwag kang maging lubos na tiyak sa iyong isipan na ang mga bagay ay eksaktong gaya ng iniisip mo. Pagkatapos ng lahat, maaaring may alam ang iba na hindi mo alam, o isang bagay na hindi mo naisip. Kung may marinig ang isang tao na pinag-uusapan at, kaugnay nito, may pumasok sa kaniyang isipan na sa kaniyang palagay ay mas tama, dapat niyang sabihin: 'May pumasok na isipan sa akin,' kung kapantay niya ang kinakausap. Ngunit kung nakikipag-usap sila sa isang nakatatanda, dapat nilang sabihin: 'Isang mapangahas na kaisipan ang dumating sa akin.' Sapagkat walang hiya ang pakikialam sa mga gawain ng iba, kahit na tama ang opinyong ipinahayag.

— At kapag sinasabi mong 'paggalang sa nakatatanda', ibig mo bang sabihin ay yaong mas matanda sa taon o sa espirital na kapanahunan?

— Karamihan ay batay sa edad. Pagkatapos ng lahat, isaalang-alang ito: ang isang taong espirital na mas advanced ay tinatrato ang mga mas matanda sa kanya nang may paggalang at pagdadakila.

— Geronda, natural bang igalang ang isang taong mas bata sa edad ngunit mas advanced sa espirital kaysa sa isang mas matanda sa taon ngunit hindi gaanong advanced sa espirital?

— Hindi, hindi iyon ang tamang paraan ng pagbabalangkas ng tanong. Anuman ang kalagayan ng nakatatanda, dapat mo silang tratuhin nang may paggalang dahil sa kanilang edad. Tratuhan ang mga tao nang may paggalang: ang nakatatanda dahil sa kanilang taon, at ang nakababatang dahil sa kanilang kabanalan. Kung may paggalang, ang nakababata ay dapat magpakita ng paggalang sa nakatatanda, at ang nakatatanda ay dapat magpakita ng paggalang sa nakababata. Nananahan ang pag-ibig sa paggalang. "*Sa sinumang nararapat na parangalan, parangalan; sa sinumang nararapat na igalang, igalang,*" sabi ni Apostol Pablo (²⁰¹).

— At kung ang mga nakabababa ay magbigay ng puna sa mga nakatatanda — mali ba iyon?

— Karaniwan iyan sa bagong henerasyon. Ngunit nakasulat sa Banal na Kasulatan: "*Sawayin mo ang iyong kapatid.*"²⁰² Hindi sinasabi roon na "Sawayin mo ang iyong ama." Ang kabataan ngayon ay nakikipagtalo at nagrerebelde nang hindi man lang nila namamalayan. Itinuturing nilang natural ang kanilang pag-uugali. Sinasalita nila nang walang hiya, at saka sasabihin: "Basta lang sinabi ko 'yan nang biglaan." Ang mga kabataan ay napasailalim sa impluwensya ng diwa ng mundong ito — isang maluwag, huligang diwa na walang pinapahalagahan o nire respeto. Ang mga kabataan ay kumikilos nang walang galang sa kanilang mga nakatatanda at hindi nila namamalayan kung gaano ito kamali. Anong kabutihang aasahan kung ang isang kabataan, na diumano'y nagnanais maging isang 'natatanging indibidwal', ay nagsasabing ang paggalang sa matatanda ay bagay na ng nakaraan? Kailangan ng lubos na pag-iingat. Ang makabagong makalupang espiritu ay nagtatanim sa isipan ng mga kabataan: 'Huwag makinig sa inyong mga magulang o guro.' Iyan ang dahilan kung bakit ang mga bata ngayon ay lalo pang lumalala mula sa napakabatang edad. At ang mga batang lubos na nalilihis ay yaong ang mga magulang, na hindi alam ang perwisyong idinudulot nila sa mga anak, ay hinahangaan ang kanilang mga supling at itinuturing silang parang mga batang henyo kapag nagsalita nang walang hiya.

Noong isang beses, may isang ama na dumating sa kubo ko kasama ang kanyang anak na lalaki, walong o siyam na taong gulang, at ang pamangkin nito na kasing-edad. Pinaupo ko ang isang batang lalaki sa kanan ko at ang isa naman sa kaliwa. Hindi naglaon, may isang kilala kong pintor na dumalaw

²⁰¹ Rom. 13:7.

²⁰² Mat. 18:15.

sa akin—isang napakabuting tao at bihasa sa kanyang sining, na kayang gumuhit ng portrait mula sa buhay sa loob lamang ng isang minuto. "Dionysius," tanong ko sa kanya, "bakit hindi mo iguhit ang mga bata, katulad ng pagkakalukluk namin ngayon kasama sila?" "Susubukan ko," sagot niya, "pero hindi ko alam kung kakayanin ko, dahil hindi sila tumitigil sa kilot-kilot." Hindi pa man siya nakakakuha ng papel at nakakapagsimula ng pagguhit nang biglang tumalon ang isa sa mga bata at 'pinarangalan' siya: 'Tingnan natin ngayon, tanga, kung ano ang iguguhit mo diyan!' At napakaraming tao ang nakapaligid! Ngunit hindi man lang nataranta ang binata. 'Ganun talaga ang mga bata ngayon, Ama,' sabi niya sa akin at nagpatuloy sa pagguhit. Nangalit ang dugo ko! At kumilos ang ama ng bata na para bang walang nangyari! Ang bastos ng mga anak niya sa isang tatlumpung taong gulang na lalaki na nagdi-drawing pa sa kanila sa itaas ng lahat ng iyon! Ang kapal ng mukha at kawalang-galang nito! At marami pang iba! Nakakatakot isipin! Ngayon, isipin mo kung ang isa sa mga batang ito ay gustong maging monghe. Para sa ganitong batang maging tunay na monghe, kailangan ng napakaraming pagsisikap. Ang mga ina, sa hindi nila pagbantay sa kanilang mga anak, ay sinisira sila. Nakasalalay sa mga ina ang lahat. Sa Russia, kung may nagbago man, ito ay dahil lamang sa lihim na pagkapirmi ng mga ina sa kanilang pananampalataya at kabanalan at pagtulong nila sa kanilang mga anak. Sa kabutihang-palad para sa atin, may napreserbang kaunting lebadura sa mga pamilyang Kristiyano. Kung hindi, tayo ay napahamak na.

— Geronda, magkakaroon ba ng kakayahang magbago o maging monghe ang mga batang lumalaki sa ganitong paraan kung nais nila iyon sa hinaharap?

— Kung mapagtatanto nila na nagkamali sila, tutulungan sila ni Kristo. Ibig sabihin, kung ang isang tao ay tinamaan ng taos-pusong pagsisisi, maaari nang ituring na ayos na ang lahat. Ngunit paano magbabago ang ganitong mga bata kung, pagkatapos maging monghe, iniisip pa rin nilang sila ang tama at sinasabi tungkol sa abbot o abbess: 'Anong klaseng diktador ito?' Saan mo ba nakita ang ganitong mga bagay na nangyayari sa ating panahon?!" May ilang monghe pa nga ang umaabot sa puntong nagsasabi sa akin ng ganitong kalokohan.

Unti-unti, tuluyang naglalaho ang paggalang. Dumarating ang mga batang lalaki sa silid ko, at karamihan sa kanila ay nauupo nang nakataas ang mga paa, samantalang wala namang upuan para sa matatanda. At ang iba, kapag nakakita ng ilang bakanteng puno ng puno sa medyo kalayuan, ay tamad pang lumakad ng ilang hakbang para ilapit ito at maupo. Kailangan ko pang ilipat ang mga tuhod ng puno para sa kanila. At kahit nakikita nilang binubuhat ko na ang mga iyon, hindi sila lumalapit para kunin sa akin. Gusto nilang uminom ng tubig, pero ayaw nilang maglakad ng ilang metro para kumuha nito. Kailangan ko pang magdala sa kanila ng pangalawang tasa. Hindi, talaga namang namamangha ako: dumarating ang mga grupo ng tatlumpung malalakas na binata, pinapanood akong nag-iigib habang bitbit ang malaking kahon ng Turkish delight, isang lalagyan ng tubig, at mga tasa para painumin sila, ngunit wala ni isa sa kanila ang gumagalaw para tumulong sa akin. Ngunit ang major-general na mabaho pulbura na nakaupo sa tabi nila ay bumabangon at agad na tumatakbo para tumulong sa akin! Akala ng mga batang lalaki na sa isang Athonite kaliva ay may magsisilbing waiter sa kanila — gaya ng sa restawran o hotel. Limang o anim na beses, nagpakitang-gilas pa ako: Kukunin ko ang timba ng tubig, mag-iigip na nahihirapan, dadalhin ko ito sa kanila at ibubuhos ko sa lupa sa mismong harap ng kanilang mga ilong! "Maaari kitang dalhan ng tubig, mga binata," sasabihin ko sa kanila, "pero wala itong silbi sa inyo!"

Sa pampublikong sasakyan, makikita mong nakaupo ang mga bata habang nakatayo ang mga matatanda. Nakaupo ang mga kabataan na nakataas ang mga paa, samantalang tumatayo naman ang mga matatanda para i-aalok ang kanilang upuan sa mga nakatatanda. Hindi binibigay ng mga kabataan ang kanilang upuan. "Bayad ko ang upuan na ito," sabi nila. Uupo sila roon at hindi pinapansin ang sinuman. At ang tibay ng loob noon! Uupo ang mga babae sa magkabilang gilid ng makitid na kalye, at

kapag may dumaraang pari o matandang tao, tatayo sila. At tinuruan nila ang kanilang mga anak na gawin din iyon.

Madalas akong mainis! Kailangan kong panoorin ang mga matatanda, marangal at kagalang-galang, na nag-uusap, habang ang mga batang hambog ay walang hiya na sumisingit sa usapan, pinuputol ito, nagbubuhay ng kung anu-anong kalokohan, at itinuturing pa itong isang tagumpay. Sinisignal ko silang tumigil, ngunit hindi sila nagbibigay ng kahit kaunting pansin. Para mapigilan sila, kailangan silang pahiya—kung hindi, ipagpapatuloy nila ang gusto nila. Wala kahit saan man sa mga tekstong 'Otechnik' o 'Paterik' na nakasulat na dapat nakikipag-usap ang mga kabataan sa kanilang nakatatanda nang ganoong paraan. Sinasabi sa 'Otechnik': *'Ang nakatatanda ang nagsasalita,'* hindi *'Ang binata ang nagsasalita.'* Noong mga nakaraang panahon, nananahimik ang mga nakabababa sa harap ng kanilang mga nakatatanda at ikinagagalak pa nila ito. Hindi sila umuupo sa kinauupuan ng mga nakatatanda. Ang mga kabataan noong panahong iyon ay kilala sa kanilang kahihiyan, kababaang-loob, at paggalang; namumula sila kapag kinakausap ang kanilang mga nakatatanda. At kung ang sinumang bata noon ay naging bastos sa kanilang mga magulang, hindi na nila nangahas na ipakita ang kanilang mukha sa palengke dahil sa hiya! At sa Banal na Bundok, hindi nakikilahok ang isang monghe sa maringal na pag-awit ng koro kung hindi pa kulay-abo ang kanyang balbas. Ngunit ngayon nakikita mo ang mga nobisyo at mga nagnanais maging nobisyo na nagtitipon sa mga koro... Ano nga ba ang magagawa—basta matutuhan muna nilang magpakita ng paggalang sa kanilang mga nakatatanda at may pag-iingat.

Maaaring marinig mo pa nga ang ganito: isang estudyante sa Afonia Academy ang nagsabi sa rektor, na may ranggong obispo: "Kanyang Grasya ang Rektor, mag-uusap tayo bilang magkapantay." Oo, oo, umabot na sila roon! At ang pinakamalala, hindi namamalayan ng binatang ito kung ano ang mali rito; ipinipilit pa niya: "Ano nga ba ang sinabi ko? "Hindi ko maintindihan." Sa halip na tanungin si Kanyang Grasya ang Rektor: "Patawad po, pahintulutan ninyo akong magpahayag ng isang kaisipan; ngunit marahil ay magiging hangal ang aking sasabihin," ipinahayag ng binata na parang walang mali: "May opinyon ka, at may opinyon ako." Naiintindihan mo ba? Sa kasamaang-palad, nakalusot na rin ang espiritung ito sa buhay espirituwal at sa monastisismo. Naririnig mo ba kung paano nagrereklamo ang mga baguhan: 'Nakausap ko na ang Matanda tungkol dito, pero hindi niya ako naintindihan. Kahit pa paulit-ulit ko na siyang pinaaalalahanan tungkol dito!' — "Makinig ka," sabi ko, "paano mo nagagawang sabihin ang 'paulit-ulit'? Pagkatapos ng lahat, sa pagsasabi mo niyan, epektibo mong sinasabi: 'Hindi nagbago ang ugali ng Matanda.' — "Eh, ano'ng problema," ang sagot niya, "hindi ba ako pwedeng magpahayag ng opinyon?" Pag naririnig mo ang ganoong bagay, gusto ka nang sumabog. At sa huli, tatanungin ka pa niya: "Ano, naiinis ka? Sige, patawarin mo ako." Kaya dapat akong magpatawad sa kanya hindi dahil sa sinabi niya, kundi dahil nawalan ako ng pasensya!

May mga taong umabot na sa puntong hinuhusgahan ang Diyos

— Geronda, ang tendensiyang husgahan ang lahat at bawat bagay na ito ba ay matagal nang nasa tao, o lumitaw lamang ba ito sa kasalukuyang henerasyon ng kabataan?

— Hindi ganoon dati; ito ang diwa ng kasalukuyang panahon. Ngayon hinuhusgahan nila ang mga karaniwang tao, hinuhusgahan nila ang lahat ng mga pulitiko at mga opisyal ng simbahan, ngunit hindi iyon sapat — hinuhusgahan pa nila ang mga santo at umabot na sa puntong hinuhusgahan na nila ang Diyos. "Diyos," sabi ng mga taong ganoon, "hindi dapat ginawa ang ganito't ganoon. Dapat sana ay ginawa Niya ang ganito at ganoon, pero mali ang ginawa Niya." Naririnig mo ba kung ano ang sinasabi nila? 'Kapatid, sasabihan mo ba Siya kung ano ang gagawin?' — 'Bakit hindi? Opinyon ko lang ito,' ang tugon niya, nang hindi namamalayan kung gaano ito kabastos. Ang makalupang espiritu ay sumira ng maraming mabuti. Ang kasamaan ay lumalago at umabot sa isang karumal-dumal at kasuklam-suklam

na kalagayan, hanggang sa puntong ito ay naging blasphemya. Hinuhusgahan ng mga tao ang Diyos, at hindi man lang sila nababahala sa isipang ito ay blasphemya laban sa Kanya. At ang ilan sa mga 'mahuhusay' sa hanay ng mga hindi pinagkulang ng Diyos sa tangkad, kung mayroon man silang kahit kaunting pag-iisip, ay nagsisimulang mangusap tungkol sa iba: 'Anong klaseng duwag ito? At anong klaseng nilalang na may tiklop iyon? At tingnan mo nga itong isa!' — at wala silang pakialam sa kahit sino.

Noong isang beses, may isang lalaki na dumating sa kubo ko at ipinahayag: 'Sa ganoong usapin, hindi dapat kumilos ang Diyos nang ganoon.' 'At kaya mo bang,' tanong ko sa kanya, 'itapat kahit isang munting batong-bato sa hangin? Ang mga bituin na nakikita mo sa langit ay hindi lang mga makinang na laruan na bola. Mga kalangitanang bagay ang mga ito na napakalaki, bumibilis nang nakapapa-ilaloy, ngunit hindi sila nagbabangga o lumilihis sa kanilang landas.' "'Ngunit sa aking palagay,' sabi niya muli sa akin, 'dapat sana ay iba ang pagkakaayos nito.' Pakinggan mo nga iyan! Talaga bang huhusgahan natin ang Diyos? Napakaraming lohika na, at nawala na ang tiwala sa Diyos. At kung sasabihin mo sa mga taong iyon na mali sila, sasagot sila: 'Pasensya na, pero naipahayag ko lang ang aking opinyon. Wala ba akong karapatang gawin iyon?' Ang mga bagay na kinakailangan tiisin ng Diyos mula sa atin! Sa kabutihang-palad, hindi niya tayo sineseryoso.

Sinasabi sa Lumang Tipan na inutusan ng Diyos ang mga Israelita na palayasin ang lahat ng mga Cananeo mula sa lupain nang walang iwanan kahit isa.²⁰³ Kung nagbigay ang Diyos ng ganoong mga utos, ibig sabihin ay nauna Niya nang nakita ang magiging kinalabasan. Ngunit sinabi ng mga Israelita: "Hindi iyon makatao. Hayaan na lang natin ang mga Cananeo; huwag silang lubusang puksain." Gayunpaman, lumipas ang panahon, at dahil sa impluwensiya ng mga Cananeo, nadala sila sa imoralidad at idolatriya, at inihain nila ang kanilang sariling mga anak sa mga diyus-diyosan, gaya ng nasusulat sa salmo.²⁰⁴ Alam ng Diyos ang Kanyang ginagawa. Ngunit may ilan na walang hiya na nagtatanong: 'Bakit nilikha ng Diyos ang mga paghihirap ng impiyerno?' Nagsisimula ang isang tao na humatol at mula sa sandaling iyon nawawala ang kanyang mabuting kalagayang espiritwal. Wala silang kahit kaunting biyaya ng Diyos upang maunawaan nang mas malalim ang anumang bagay, iyon ay, upang maunawaan kung bakit nilikha ng Diyos ito o iyon. Paghuhusga, kayabangan, makasarili — iyan ang kahulugan ng lahat ng mga 'bakit?' at 'paano nga ba?'

— Geronda, may ilang kabataang nagtatanong: "Bakit kailangang ipako si Kristo sa krus? Hindi ba Niya maililigtas ang mundo sa ibang paraan, nang hindi ipinako sa krus?"

— Ngunit iniligtas Niya ito sa pamamagitan ng Pagpapako sa Krus, at hindi naaantig ang mga tao rito! Ano ang masasabi natin kung iniligtas Niya ang mundo sa ibang paraan? At may ilan na nagsasabi: 'Ang Diyos Ama ay hindi nagdusa sa anumang paraan. Ang Anak ang nag-alay sa Kanyang sarili bilang sakripisyo.' Ngunit, sa aking pananaw, mas pipiliin ng sinumang ama na siya ang mag-alay kaysa sa kanyang anak. Mas labis na pagdurusa ang nararanasan ng isang ama kapag nakikita niyang ang kanyang anak ang nag-aalay sa sarili kaysa siya mismo ang mag-alay. Ngunit ano ang masasabi mo sa mga tao kung hindi nila nauunawaan kung ano ang ibig sabihin ng pag-ibig?

At sinabi naman sa akin ng isang tao ang ganito: "May dalawang anak si Adan — sina Abel at Cain. Kaya saan nanggaling ang asawa ni Cain?" Gayunpaman, kapag nabasa mo ang Lumang Tipan, malalaman mong pagkatapos ipanganak si Seth, *nagkaanak* si Adan *ng mga lalaki at babae*.²⁰⁵ At si Cain, matapos patayin ang kapatid niya, ay tumakas sa mga bundok.²⁰⁶ Hindi niya alam na ang babaeng kinuha niyang asawa ay kapatid pala niya. Inihanda ng Diyos na maging iisa ang lahi at tribo ng tao,

²⁰³ Tingnan ang Deuteronomio 7:2 at sumunod.

²⁰⁴ Tingnan ang Awit 105:37: "At inihain nila ang kanilang mga anak na lalaki at mga anak na babae sa diyablo."

²⁰⁵ Gen. 5:4.

²⁰⁶ Tingnan Genesis 4:14–15.

upang walang masamang loob o krimen sa kanilang pagitan, at upang masabi nila: "Mga anak tayo ng iisang magulang—Adan at Eva," at pipigilin nito ang masamang loob ng tao. Ngunit, sa kabila nito—tingnan mo ang kasamaan na umiiral sa mga tao ngayon!

Ang hirap ko sa ilang tao kapag pumupunta sila sa kubo ko! Sa huli [nang makita kong walang silbi nang ipagpatuloy ang pag-uusap sa kanila], sinasabi ko: 'Masakit ang ulo ko, at wala akong aspirin.' At habang papalabas na sila, lalo pa silang naiinis at nai-offend. "Nandito pa kami nang ganoon kalayo, tapos sasabihin niyang masakit ang ulo niya," reklamo nila, hindi nila maintindihan kung bakit ako nagrereklamo ng sakit ng ulo. At may ilan pang nagsasabi: "Siguro dapat dalhan ka namin ng aspirin?"

Ang kawalang-hiya ay nagpapalayas sa Banal na Grasya

Kinakailangan ng lubos na pansin. Ang walang-galang at pabaya na pag-uugali ay hadlang sa Banal na Grasya. Ang kakulangan ng paggalang sa kapwa ang pinakamalaking hadlang para lumapit ang Banal na Grasya sa isang tao. Mas malaki ang paggalang ng mga anak sa kanilang mga magulang, guro, at mga nakatatanda sa pangkalahatan, mas marami silang natatanggap na Banal na Grasya. Kapag mas magulo at masuway sila, mas lalo pang lumalayo sa kanila ang Banal na Grasya. Pinalayas ng kalayaang makamundo hindi lamang ang paggalang, kundi pati na ang pangunahing magalang na asal sa mundo. May ilang kabataang walang pag-aalinlangan na sumigaw sa kanilang ama: "Hoy, Tatay! May sigarilyo ka ba? Naubusan na ako." Narinig na ba ng sinuman ang ganoong bagay noon? Kahit na naninigarilyo ang isang binatilyo, lihim niya itong ginagawa. Ngunit ngayon — parang walang mali! Paano nga ba hindi tuluyang mawawalan ng Banal na Grasya ang mga bata? Sa ngayon, ang mga batang babae, sa harap ng kanilang ama at ina, ay gumagamit ng pinakamarok na pananalita para batikusin ang kanilang mga kapatid na lalaki dahil pumupunta sila sa simbahan, habang ang kanilang ama ay nanahimik na lang. Nanindig ang buhok ko nang marinig ko ito. Pagkatapos, nang ako'y naiwan mag-isa, nagsimula pa nga akong makipag-usap sa sarili.

Ang makalupang kapaligiran at makalupang mga magulang ang sumisira sa mga bata. Malakas ang impluwensya ng kapaligiran sa mga bata. Iilan lamang ang mga batang may taglay na kahinhinan at kabaitan. Karamihan sa mga mapait at matigas na bata ay nagiging ganoon dahil sa kanilang walang-hiya na pag-uugali. Maraming magulang ang dinadala ang kanilang mga anak sa akin at sinasabi: "Ama, may demonyo sa anak ko." Ngunit nakikita kong walang demonyo sa mga batang ito. Huwag sana! Hindi ganoon karami ang mga batang may demonyo sa loob nila. Ang lahat ng iba pa ay napapailalim sa impluwensiyang demonyo mula sa labas. Ibig sabihin, walang demonyo sa loob mismo ng mga bata; kinokontrol sila nito mula sa labas. Ngunit kahit kumikilos ito mula sa labas, nagagawa pa rin nito ang gawain nito. At saan nagsisimula ang lahat ng ito? Sa kawalang-hiya. Sa pamamagitan ng walang-hiya nilang pakikipag-usap sa kanilang mga nakatatanda, itinataboy ng mga bata ang Biyaya ng Diyos sa kanilang sarili. At kapag umalis na ang Biyaya ng Diyos, dumarating ang mga demonyo at ang mga bata ay nagiging mapait at nagwawala. Sa kabaligtaran, ang mga batang may paggalang at pagkilala, na sumusunod sa kanilang mga magulang, guro, at nakatatanda, ay patuloy na tumatanggap ng Biyaya ng Diyos. Ang pagpapala ng Diyos ay nasa mga ganitong bata. Sila ay napapabanal ng Biyaya ng Diyos. Ang malaking paggalang sa Diyos, kasabay ng malalim na paggalang sa kanilang mga nakatatanda, ay humihikayat ng saganang Biyayang Banal sa kaluluwa ng mga bata at pinupuno sila ng Biyaya nang husto na ang banal na ningning nito ay sumisikat mula sa kanila patungo sa iba. Ang biyaya ng Diyos ay hindi napupunta sa maliliit na rebelde at masasamang bata; napupunta ito sa mga mapagmahal, matalino, at marangal na bata. Madaling makilala ang mga batang magalang at may paggalang. Nagniningning ang kanilang mga mata. At habang mas marami silang paggalang sa kanilang mga magulang at sa mga nakatatanda sa pangkalahatan, mas malaki ang Grasya ng Diyos na kanilang

tinatanggap. Habang mas magulo at masuway sila, mas lalo namang umaalis sa kanila ang Grasya ng Diyos.

Ang batang may sama ng loob sa iba, ang batang walang nagpapaligaya sa kanya — 'hindi ito maganda, hindi iyon maganda' — ay magiging rebelde, magiging demonyo. Sapagkat nais pa nga ni Lucifer na itaas ang kanyang trono nang higit pa sa Trono ng Diyos. Tingnan mo, sa katunayan, ang lahat ng mga batang pinapayagan ng kanilang mga magulang sa kanilang mga kapritso ay nagiging maliliit na rebelde. At kung hindi magsisi ang mga bata upang iligtas ang kanilang sarili mula sa masamang agos na ito na bumabaha sa kanila, kung patuloy silang magpapakawalang-hiya, kung gayon — Diyos ko, huwag mangyari! —dobleng iniwan sila ng biyaya ng Diyos. At umaabot pa sila sa puntong nagsasalita nang walang galang tungkol sa Diyos, na pagkatapos noon ay pinamumunuan na sila ng masasamang espiritu.

"Igalang mo ang iyong ama at ang iyong ina"²⁰⁷

Ano na ba ang nangyayari sa mga kabataan ngayon! Hindi nila matiis ang kahit isang salita. At pagdating sa pagtanggap ng birch porridge! Ang mga bata ay walang galang, makasarili, at nerotik. Sinusamantala nila ang kanilang kalayaan. Sinasabi ng anak sa kanyang mga magulang: "Ire-report ko kayo sa pulis." Hindi matagal ang nakalipas, may isang labinlimang taong gulang na binata na gumawa ng ganoong kalokohan kaya pinapalo siya ng kanyang ama. Pagkatapos, nagtungo ang binata sa pulis, nagsampa ng reklamo laban sa sariling ama, at nahatulan ang lalaki! Sa paglilitis, sinabi ng ama: "Ipinapataw ninyo sa akin ang isang hindi makatarungang hatol. Pagkatapos ng lahat, kung hindi ko pinapalo ang anak ko, siya ang mapupunta sa bilangguan. At hindi ikaw ang makaramdam ng sakit para sa kanya, kundi ako." Matapos itong sabihin, hinawakan niya ang batang "nagre-reklamo", pinakislap niya ito nang dalawang beses at sinabi: "Hatulan mo ako para sa mga pakislap na ito, hindi para doon. Ikulong mo na ako ngayon, dahil pinakislap ko siya nang walang anumang dahilan."

Gusto kong sabihin kung gaano na kalayo ang narating ng mga bata. Iyan ang kanilang kasalukuyang 'mindset'. Noong araw, pinagsasabihan kami ng aming mga magulang, minsan pinapalo pa kami ng sinturon, pero hindi kami nagkaroon ng masamang loob. Tinanggap pa nga namin ang sinturon bilang isang anyo ng pagmamahal, nang hindi nakikipagtalo, nang hindi iniisip kung seryoso ba talaga kaming nagkamali o hindi. Naniniwala rin kami na mabuti para sa amin ang sintas. Alam namin na mahal kami ng aming mga magulang at kung minsan ay hinahaplos kami, kung minsan ay hinalikan, kung minsan ay pinapapalo kami sa likod ng ulo, dahil ang palo ng magulang, ang haplos ng magulang, at ang halik ng magulang — lahat ng ito, paano nga ba sabihin — ay nagmumula sa pag-ibig. Kapag pinapalo ng magulang ang kanilang mga anak, ang puso ng magulang mismo ang sumasakit, ngunit kapag pinapalo ng magulang ang kanilang mga anak, ang pisngi lamang nila ang sumasakit. Kaya naman, mas matindi ang kirot ng puso kaysa sa sakit ng isang sampal. Anumang gawin ng isang ina sa kanyang mga anak—mapa-away man niya sila, bugbugin, o lambingin—lahat ng iyon ay dahil sa pagmamahal; lahat ng iyon ay nagmumula sa iisang mapagmahal na puso ng ina. Gayunpaman, kapag ang mga anak, sa hindi pag-unawa nito, ay nagsalita nang walang galang, sumalungat at naghimagsik, itinataboy nila ang Banal na Grasya mula sa kanilang sarili. At pagkatapos noon, natural lamang na sila ay mapasailalim sa katumbas na impluwensiyang demonyo.

— Geronda, ngunit hindi ba mayroon ding masasamang magulang?

— Oo, mayroon. Gayunpaman, tinutulungan ng Diyos ang mga batang may ganitong mga magulang. Hindi di-makatarungan ang Diyos. At kahit ang mga ligaw na puno ng peras ay madalas na mabigat sa bunga. Sa Athos, sa tabi ng daan papunta sa aking kaliva, may isang punong ligaw na seresa. Sobrang dami ng bunga nito na hindi mo na makita ang mga dahon. Yumuyuko ang mga sanga sa bigat

²⁰⁷ Ex. 20:12.

ng mga bunga. Ngunit ang mga tanim na puno, kahit na binubudburan ng pestisidyo, ay [madalas] hindi namumunga.

Pagkakahati ng mga henerasyon

Ang mundo ay naging parang kulungan ng mga baliw. Ang mga batang paslit ay natutulog sa hatinggabi, samantalang dapat ay matulog sila agad paglubog ng araw. Nakakulong sila sa mga matataas na gusali, nakapaloob sa kongkreto, at nabubuhay ayon sa iskedyul ng mga matatanda. Ano ang dapat gawin ng mga bata, at ano ang dapat gawin ng mga matatanda? Dumarating sa akin ang mga bata at nagsasabi: 'Hindi kami nauunawaan ng aming mga magulang.' Dumarating naman sa akin ang mga magulang at nagsasabi: 'Hindi kami nauunawaan ng aming mga anak.' May nabuo na bangis sa pagitan ng mga magulang at mga anak, at upang mawala ito, kailangang ilagay ng mga magulang ang kanilang sarili sa sapatos ng kanilang mga anak, at ng mga anak sa sapatos ng kanilang mga magulang. Kung hindi pinahihirapan ng mga anak ang kanilang mga magulang ngayon, mamaya, kapag sila na ang naging matatanda, hindi rin sila pahihirapan ng kanilang sariling mga anak. At kabaliktaran: ang mga hindi sumusunod at nagpapahirap sa kanilang mga magulang ngayon ay mamaya ay pahihirapan ng kanilang sariling mga anak, dahil magkakabisa ang mga espiritwal na batas.

— Ngunit may ilang anak, Geronda, ang nagsasabing nasira sila ng labis na pagmamahal ng kanilang mga magulang.

— Mali sila. Kapag ang isang bata ay may mapagmahal na kalikasan, hindi siya nasisira ng pagmamahal ng kanyang mga magulang. Ngunit sa pagsasamantala sa pagmamahal ng kanyang mga magulang para sa sariling kapakinabangan, ang bata ay masisira at mapapahamak. Kung ang isang anak ay naliligaw dahil sa pagmamahal ng kanyang mga magulang, sa totoo lang, likas nang pasaway siya. Dapat sana'y magpasalamat sila sa Diyos para sa kanilang mga magulang at sa pagmamahal nila, ngunit sa halip ay hindi sila nasisiyahan dahil mabuti ang pagtrato sa kanila. Pagkatapos ng lahat, may ilang mga bata na walang magulang! At ano ang masasabi rito? Kapag hindi kinikilala ng isang bata ang kanyang mga magulang bilang kanyang mga tagapagkaloob ng kabutihan at hindi sila minamahal — kahit na ang kanyang mga magulang ay may takot sa Diyos — paano niya mamahalin at igagalang ang Diyos, ang kanyang Dakilang Tagapagkaloob ng Kabutihan at Ama ng lahat ng tao? Pagkatapos ng lahat, napakahirap maunawaan ang dakilang biyaya ng Diyos sa pagkabata.

Kabanata 5.

Tungkol sa panloob na kaguluhan ng mga tao at sa kanilang panlabas na anyo

Ang mga malungkot na tao sa mundo ay nakasuot ayon sa kanilang panloob na kalagayan

— Geronda, pagbigyan mo ang isang hiling ko.

— Nais kong maging espiritwal kang nakasuot, tulad ng banal na hangal na si San Isidora,²⁰⁸ upang makamit mo ang mabuting pagpapanggap. Tingnan: ipinagdiriwang ng mga kahabag-habag na taong

²⁰⁸ Ang Banal na Isidora ay namuhay bilang madre sa Kumbento ng Tabenisiot, na itinatag ni San Pachomius ang Dakila noong unang bahagi ng ika-4 na siglo sa pampang ng Ilog Nile sa Itaas na Thebaid. Sa pagsasagawa ng ascesis ng banal na kabaliwan para sa kapakanan ni Cristo, nagkunwari ang pinagpala na siya ay baliw at sinapiang ng mga demonyo, pinapababa at pinapahamak ang sarili. Sa halip na monastikong sumbrero, tinakpan niya ang kanyang ulo ng mga punit-punit na damit, naglalakad nang nakayapak, at tinanggap ang mga pang-iinsulto at pananakit mula sa iba nang walang reklamo at may kababaang-loob. Ang kabanalan ng pinagpala ay nahayag sa isang anghel na pangitain kay Abba Pitirim na eremita, na siya namang nagsabi tungkol sa kaniya sa lahat ng mga madre ng monasteryo. Pagkatapos nito, upang iwasan ang luwalhati ng tao, lihim na iniwan ng pinagpala ang monasteryo at namuhay sa

makamundo ang kanilang makamundong pagpapanggap at nagsusuot ayon sa kanilang panloob na kalagayan. Noong mga nakaraang panahon, ang mga tao ay nagsusuot ng kasuotan nang isang beses lang sa isang taon — tuwing Shrovetide. Ngayon, halos lahat ay nakasuot ng magarbong kasuotan buong oras. Noong araw, makikita mo lang ang mga tao na nakasuot ng magarbong kasuotan sa loob ng pitong araw sa isang taon — tuwing Shrovetide — pero ngayon nakikita mo na sila araw-araw. Ang lahat ay nakasuot ayon sa iniutos ng kanilang mga iniisip! Ang mga tao ay naging lubhang kakaiba. Sila'y nabaliw na! Iilan na lang ang may pagpipigil o kabaayan — lalaki man, babae, o bata. Lalo na ang mga babae—sobrang sobra na talaga sila. Ngayon, papunta ako sa bayan, nakita ko ang isang ganoong babae, nakabalot sa isang malapad na laso—parang bendahe, nakasuot ng hindi masukat kataas na bota at napakaikling palda. 'uso kasi,' paliwanag nila sa akin. Ang ibang babae naman ay nagkukunwaring magagala sa sobrang nipis na takong. Kapag nadapa sila sa kahit kaunting lubak, tiyak na pupunta sila sa siruhano ng buto. At tungkol naman sa mga ayos ng buhok, mas mabuting huwag na lang itong banggitin... Nakita ko pa ang isang 'ganda'—patawarin mo ako Diyos ko—anong klaseng tao ba iyon! Medyo magulo ang itsura ng mukha. May sigarilyo siyang hinihithit sa pagitan ng kanyang mga ngipin!... Namumula ang mga mata niya! Sabi nila ngayon, naging panuntunan na ng mga tao na huwag manigarilyo sa bahay kapag maliliit pa ang mga anak. Pero ang mga kawawang bata, ipinapanganak na silang parang pinausukong herring! At nakasasama rin ang kape; pagkatapos ay nakakunot ang mga mukha nila na parang hindi ko alam kung kanino. Umalis na ang biyaya ng Diyos; tuluyan na Niya silang pinabayaan.

Naalala ko, noong nasa Bundok Sinai ako, dumarating ang mga tao na nakasuot nang para bang wala akong masabi. Sobrang sakit sa akin ng tignan ang mga babaeng turista na dumarating sa monasteryo! Ang pangit nila tingnan! Parang nakikita mo ang magagandang Byzantine icon na itinaon sa tapunan ng basura, ang tanging pinagkaiba, itinaon ng mga tao—ang mga icon ng Diyos—ang kanilang sarili sa tapunan ng basura. Noong isang beses, nakita ko ang isang babae na nakasuot ng tila feloni,²⁰⁹ , at sinabi ko: "Salamat sa Diyos, kahit papaano ay may nakasuot nang medyo disentang kasuotan. "Bahala na, hayaan mo siyang magsuot ng feloni o melon, basta't siya'y namumukod-tangi sa iba." Ngunit biglang humarap sa akin ang "babae sa feloni"... Ano ang nakita ko! Buong harapan niya ay lubos na nakalantad!

Naku, ano na ba ang nangyayari sa mga tao! Pinadalaan ako ng larawan ng isang nobya na may kahilingang ipagdasal na maging masaya ang kanyang kasal. Ang kanyang damit-pangkasal ay lampas na sa anumang kahinhinan. Ang magdamit nang ganoon ay paglabag sa Sakramento at sa banal na lugar ng Simbahan. Kahit ang mga taong espiritwal ay hindi iniisip ito, kaya ano pa ang aasahan natin sa iba? Kaya sinasabi ko na kung kahit ang mga monasteryo ay hindi magiging puwersang pumipigil, wala nang ibang preno na matatagpuan. Sa ngayon, ang mga tao ay walang pigil; wala silang preno.

Noong araw, noong may mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo, kakaunti lamang ang mga baliw sa mundo. Kaya marahil dapat nating hingin sa mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo na pagalingin ang mga baliw sa kalikasan at muling lumitaw sa mundo bilang mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo? Ano'ng silbi ng pag-uusap pa tungkol dito: ngayon nakikita at naririnig mo ang mga bagay na hindi mo maisip. May isang lalaki ang nagsabi sa akin na ang mga uso ngayong tamad ay kinukuha ang kanilang mga damit, sinasadyang hinahagod at pinapaspas ito sa iba't ibang bahagi, tapos pinuputol-putol at tinatapatan ng malalaking tupi gamit ang makapal na karayom. Nang marinig ko iyon, nag-signo pa nga ako. Sige, natural lang naman sa isang manggagawa na magdamit nang ganoon. Pero para sa isang tamad!.. At saka may sinabi pa sa akin ang lalaking ito.

pagiging hindi kilala hanggang sa mismong araw ng kaniyang kamatayan. Ang paggunita kay Isidora na Mapuri ay ipinagdiriwang tuwing ika-10 ng Mayo. Tingnan ang Mga Buhay ng mga Santo, buwan ng Mayo, ika-sampung araw.

²⁰⁹ Phelon – kasuotang pang-pari. – *Tala ng tagasalin*.

"Sasabihin ko sa'yo," sabi niya, "Geronda, may mas nakakagulat pa. Noong isang beses, nakasalamuha ng asawa ko ang isang binatang anak ng mga kaibigan namin sa Soglasia Square²¹⁰. Nakita niya na ang pantalon ng binata ay punit sa mismong simula ng mga hita nito. 'Mahal kong anak,' sabi ng asawa ko, 'baka takip-takip mo man lang ang likod mo gamit ang kamay mo...' 'Pabayaang mo ako!' ang sagot ng batang pasaway. 'Iyan ang uso ngayon!' Kawawang mga bata!...

— Geronda, may ilang tao na nagsusuot ng blusa at kamiseta na may larawan ng mga santo. Pinapayagan ba ito?

— Kung mga santo ang inilalarawan sa blusa o dyaket, hayaan mo sila; walang masama rito. Mas mabuti pang magsuot sila ng larawan ng mga santo kaysa larawan ng demonyo. Ngunit hindi angkop na ilarawan ang mga santo sa pantalon. Ito ay walang-galang. May ilang debotong tao na mahilig magdekorasyon ng kanilang mga damit ng iba't ibang Kristiyanong disenyo. Halimbawa, noong nasa Amerika si Patriarka Dimitrios, gumawa sila ng mga blusa at T-shirt na may larawan ng Patriarka at ng Simbahan ni Santa Sofia sa Constantinople.

— Ginawa ba nila iyon dahil sa debosyon?

— Aba, hindi mga Hudyo ang gumawa niyan, kundi mga Kristiyano. Pagkatapos ng lahat, may mga taong gumagawa ng mabubuting bagay, gaya ng pagkakaroon ng mabubuting doktor kasabay ng mga manlilinlang.

— Geronda, ang labis sa pananamit ba ay nagmumula rin sa impluwensiyang dayuhan?

— Aba, saan pa? Kaya noong aking kabataan sinasabi nila: 'Aba, mga taga-Smyrna ito...' Ang Smyrna ay isang lungsod sa baybayin at maraming dayuhan ang dumadagsa doon. Napakahigpit ni San Arsenius pagdating sa pananamit. Isang dalaga mula sa Faras ang nagpakasal at nagsuot ng makulay na panyo na dinala mula sa Smyrna. Paulit-ulit siyang pinagsabihan ni San Arsenio, sinabihan siyang itapon ang sapot na iyon at magdamit nang mahinhin, tulad ng lahat ng kababaihan sa Faras. Hindi pinansin ng batang mapanligaw ang kanyang payo. Isang araw, nakita siyang muli ni San Arsenio na nakasuot ng makulay na sapot at mahigpit niyang sinabi: 'Hindi ko kailangan ang mga karamdaman ng Kanluran sa Faras. Alamin mo ito: kung hindi ka magbabalik-loob, mamamatay ang mga anak na iyong ipapanganak pagkatapos ng kanilang binyag. Pupunta sila sa Diyos na parang mga anghel, ngunit wala kang magiging dahilan upang magalak sa alin man sa kanila.' Ngunit kahit pagkatapos noon ay hindi siya nagbago, at namatay ang dalawa niyang sanggol. Doon na lamang siya nagpakatino, itinaon ang makulay niyang panyo, lumapit kay San Arsenio, at humingi ng kapatawaran sa kanya.

— Geronda, nakakatulong ba ang pagsusuot ng madilim na damit sa buhay-espirtwal ng isang taong nagnanais maging monghe?

— Oo, malaking tulong ang madilim na kasuotan. Tinutulungan nito ang isang tao na makatakas sa mundo, samantalang ang maliwanag at makukulay na kasuotan ay nagpapadikit sa isang tao sa mundo. Kung ang isang taong nagbabalak maging monghe ay magsasabi, 'Pagpunta ko sa monasteryo, saka ako magbibihis ng itim, saka ako susunod sa patakaran ng pagkamonghe,' kaniyang gagawing... itim ang kaniyang buhay kahit doon pa sa monasteryo. Ngunit kung, habang nasa mundo pa, tuwang-tuwa ang isang tao sa paggawa ng mga dapat gawin ng mga monghe, at inaabangan ito nang may sigasig, magagalak siya sa espirtuwal kahit na nasa mundo pa, at mamaya, sa buhay monghe, aakyat siya, na tumatalon ng dalawa o tatlong baitang nang sabay.

— Geronda, minsan ang mga batang pumupunta sa simbahan at nakasuot nang mahinhin ay binabatikos nang mabigat ng kanilang mga nakatatanda.

— Sa paggawa nito nang may panampalataya at mula sa puso, inilalagay nila kahit ang mga nakatatanda sa kanilang lugar. Kilala ko ang isang dalagita na nakasuot ng itim na damit na may

²¹⁰ Ang pangunahing plaza sa Athens. – *Tala ng tagasalin*.

mahahabang manggas. Napakagalang niya! Minsan, isang napakabonggang matandang babae ang nagsimulang mangutya sa kanya: "Hindi ka ba nahihiya, batang babae, na magsuot ng itim at mahahabang manggas?" — "Dahil hindi naman kayo, mga matatanda, ang nagbibigay ng ganoong halimbawa sa amin," ang sagot ng dalaga, "kaya naman kami, mga kabataan, ang magsuot ng itim." At sa ganoong paraan, napababa niya sa kinauukulan ang matandang mahilig sa moda.

Nakikita mo kung paano ito: may ilang babae na inililibing ang asawa at agad na nagsusuot ng matingkad na damit. Ano'ng masasabi mo roon? Ngunit ang kapatid kong babae, nang siya'y naging biyuda sa edad na dalawampu't tatlo, ay hindi kailanman naghubad ng kanyang itim na damit hanggang sa mismong araw ng kanyang kamatayan. Para sa akin, hindi ang mga salbaheng nakasuot ng makukulay na damit na namumuhay nang makasalanan—'mapang-akit'—ang pinagpala, kundi ang mga balo na, sa buhay na ito, kahit hindi man ayon sa kanilang sariling kalooban, ay nagsuot ng itim na damit, namumuhay nang dalisay at maliwanag, at nang walang pagrereklamo, niluluwalhati ang Diyos.

Sa ngayon, imposibleng matukoy kung lalaki o babae ang isang tao

Minsan, upang subukan siya, dinala sa matalinong si Solomon ang mga batang lalaki at babae na magkapareho ang kasuotan—upang matukoy niya kung sino ang lalaki at kung sino ang babae. Dinala ni Solomon ang mga bata sa isang bukal at sinabi sa kanila na hugasan ang kanilang mga mukha. Habang pinagmamasdan niya ang mga bata na naghuhugas, pinaghiwalay niya sila. Maingat at mahiyaing pinilas ng mga batang babae ang tubig sa kanilang mga mata, samantalang matapang na pinilas ng mga batang lalaki ang tubig sa kanilang mga mukha at pinatpat ito gamit ang kanilang mga palad.

Ngayon, ang mga lalaki ay naging napaka-pambabae na kaya madalas imposibleng makilala sila mula sa mga babae. Noong araw, makikilala mo ang lalaki mula sa babae kahit limang daang metro pa ang layo. Sa ngayon, minsan hindi mo na sila makilala kahit na malapitan. Hindi mo matukoy: lalaki ba ang taong nasa harap mo? Babae? Kaya nga sinasabi sa propesiya na darating ang panahon na hindi na matutukoy ang lalaki sa babae. Minsan ay tinanong ni Nakatatandang Arseny na Tagapuno ang isang binatang may mahabang buhok: "Kaya sino ka? Lalaki ka o babae?" Hindi nga matukoy ng nakatatanda mismo. Noong araw sa Banal na Bundok, ginupitan nila ang buhok. Ngayon, dumarating na lang ang mga tao kung ano man ang itsura nila... Pero ginugupitan ko ang buhok nila: gamit ang gunting na ginagamit ko para gupitan ang lana kapag gumagawa ako ng rosaryo. Alam mo ba kung ilan na ang nagupitan ko! Ginugupitan ko sila sa bakuran sa likod ng pader ng altar. Pagdating ng mga mahahaba ang buhok na ito, sinasabi ko sa kanila: 'Ayos 'yan! Alam mo, may ilang kalbo akong kakilala at nangako akong lagyan sila ng mga pilipit. Magpakita kayo ng pagmamahal, hayaan ninyong gupitan ko ang buhok ninyo! Ano'ng magagawa ko, binigyan ko na ng salita ang mga tao.'

— Pumapayag ba sila, Geronda?

— Depende kung paano mo ito ihahatid sa kanila. Hindi ako basta-basta lumalapit sa kanila na sumisigaw: 'Nakakahiya! Wala ba kayong hiya! Hindi ninyo pinapahalagahan ang banal na lugar na ito!' — kundi sinasabi ko: 'Makinig kayo, mga kaibigan, sa buhok na iyon inaalipusta ninyo ang inyong pagkalalaki. Kung makakita ka ng isang guwardiya mula sa Honour Guard na nagmamartsa sa Harmony Square na may dalang retikulong pambabae, ano ang mararamdaman mo tungkol doon? Sige, sabihin mo sa akin, bagay ba sa isang guwardiya ang retikulong pambabae? Gupitan natin ang buhok mo!' At ginupitan ko nga. Alam mo ba kung gaano karaming buhok ang nakokolekta ko! Minsan, kapag may isa sa kanila na nagmamartigas at nagsimulang magtanong ng kung anu-anong 'bakit' at 'bakit ganoon', sumasagot ako: 'Ano itong usaping "bakit"? Hindi ba't isang monghe ako? Kaya naman nagsasagawa ako ng "tonsura". Pagkatapos ng lahat, trabaho ko 'yon.' Lahat naman ay nakasalalay sa kung paano mo ito ihahain. Tumatawa ang mga bata, at iyan na nga ang kailangan ko. Pagkatapos noon, gupitan ko ang buhok nila. Hindi, hindi ko binabago ang mga pangalan nila sa panahon ng 'tonsura'. Isang munting

batang lalaki lang ang pinangalanan kong *'It Is Truly Meet'*, dahil nang isinasagawa ko ang kanyang 'tonsura', may dumadaang prusisyon na may ikonang *'It Is Truly Meet!'* sa malapit. At ang tuwa ng mga magulang ng aking mga 'tinonsuradong'! Alam mo ba kung ilang nagpapasalamat na liham mula sa mga magulang at ina ang natatanggap ko? Oh! Mapapatawad ako ng Diyos sa iyan lang!

Ngayon, uso na ang magpagupit nang ganoon para maiksi ang buhok sa itaas ng ulo at mag-iwan ng ponytail sa likod. "Hoy, kayo!" tanong ko, "ano ba ang silbi ng mga ponytail na iyan?" "Kami," sagot ng mga binata, "iniiwan namin ang ponytail para mapansin kami ng mga tao." — "Kayo ay isang grupo ng mga kakaiba, mga kakaiba," sabi ko sa kanila, "marami ang problema ng mga tao ngayon kaya hindi nila kayo papansinin, kahit bayaran niyo pa sila!" At ang iba naman, mga binata, ay nagsusuot ng hikaw. Ilan na ba sa mga hikaw na iyon ang nahubad ko sa kanila!

— At ang iba, Geronda, ay nagsusuot lamang ng isang hikaw.

— Ang mga anarkista ay nagsusuot ng isang hikaw. Ang isang hikaw ay simbolo ng anarkiya. Hindi nila ito sinusuwat para magpaganda, gaya ng mga babae. Tinutusok nila ang kanilang tainga at sinusuwat ang hikaw bilang tanda ng protesta. Noong isang beses, may isang ama na dumating sa selda ko kasama ang kanyang dalawampu't dalawang taong gulang na anak na lalaki — isang binatang mahaba ang buhok, may balbas, at may hikaw sa tenga. "Hindi angkop sa mga binata ang magsuwat ng hikaw," sabi ko sa kanya. "Maraming tao ang maling akala sa inyo. Hindi ko na kailangang ipaliwanag ito sa iyo, pero hindi alam ng mga tao na anarkista kayo, at mali ang pagkakaintindi nila." Pagkatapos noon, tinanggal niya ang hikaw at ibinigay sa akin. Ginto ito. "Dalhin mo ito," sabi ko, "sa isang alahero para gawaan ka niya ng krus na isusuot mo sa leeg."

"Ang iba, Geronda, ay nakasuot pa nga ng hikaw sa ilong."

— Ibig sabihin, inilagay ng diyablo ang singsing sa kanilang ilong. Ang bit lang ang hindi nakikita. At may ilan namang nagsusuot ng malapad na gintong kadena sa kanilang leeg — sa ilang hanay. Pinagalitan ko nang mabuti ang isa sa kanila, tinanggal ko lahat ng palamuti at sinabi: 'Ibigay mo ang ginto na ito sa isang ulila. O ibigay mo sa nanay mo, para maipasa niya ito sa isang dukha.' Nang maibalik ko siya sa medyo disentang ayos, tinanong niya ako: "Ano ang gagawin ko?" — "Magsimula ka," sabi ko, "sa pagsusuot ng krus na may payak na kadena." Isipin mo nga — mga lalaki, nakasuot pa ng alahas na ginto! Nakatayo siya roon, kumikinang sa ginto, may dalawa o tatlong makakapal na kwintas na ginto sa leeg — hindi nga kahit prinsesa ang nakasuot ng ganoon — at nakatayo lang siya roon na nagrereklamo tungkol sa kanyang mga problema! At iyan nga ang eksaktong problema! Ang kanyang mga problema ang penansang kanyang dinadala. Sa iba, ako mismo ang nag-aalis ng mga palamuting ito; sa iba naman, sinasabi kong gawin nila ito sa sarili nilang mga kamay. Nawalan na ng tamang paghusga ang mga tao. Talagang wala na silang silbi. May ilan na nagsusuot ng zodiac sign sa kanilang mga leeg. "Ano iyan?" tanong ko sa isa. 'Unang beses kong nakakita ng ganito.' 'Ito,' sagot niya, 'isang maliit na hayop, ang zodiac sign ko.' At sa una inakala kong ito ay isang imahe ng Ina ng Diyos. "Kung ganoon," sabi ko, "maliit ba kayong mga hayop mula sa zoo, dahil suot ninyo ang mga zodiac sign na ito?" Oh, kakaiba... Nauubos na ang kaguluhan sa loob nila. Manalangin tayo na liwanagan ng Diyos ang mga kabataan at mapanatili ang kaunting lebadura.

Nananabik ang mga tao sa kasimplehan

Mabuti na lang na hinahangad ng mga tao ang kasimplehan. Umabot na sila sa puntong ginawang uso ang kasimplehan, kahit na wala man lang bahid nito sa kanilang pagkatao. May ilan na dumarating sa Banal na Bundok na nakasuot ng kupas at sira-sirang damit, at tinatanong ko sa sarili ko: "Bakit sila nakasuot nang ganyan? Pagkatapos ng lahat, hindi naman sila nagtatrabaho sa bukid, hindi ba?" May nagsasalita sa payak na diyalekto ng baryo dahil natural lang ito sa kanya, at ikinagagalak mong marinig ang bulong ng diyalektong baryo. Ang iba naman ay sinusubukang gayahin ang isang 'magsasaka' sa

kanyang pananalita, ngunit ang kanyang 'baryohan accent' ay nakakaramdam sa'yo ng pagkasuka. At may ilan namang dumarating sa Banal na Bundok na nakasuot ng kurbata... Mula sa kawali, sa apoy... Isang ganitong 'pilgrimo' ang nagdala ng anim o pitong kurbata nang dumating siya sa Athos. Noong umaga, habang naghahanda siyang pumunta sa akin, nagsuot siya ng kurbata at amerikana — nakasuot na para bang para sa parada. "Ano'ng ginagawa mo't nag-aayos-ayos diyan?" tanong ng isang tao sa kanya. "Papunta ako kay Ama Paissios," sagot niya. "Bakit ka nakasuot nang pormal nang ganoon?" "Para," sagot niya, "maipakita ko ang paggalang sa kanya." Ay, ano na ba ang nangyayari!

Nawala na sa mga tao ang anumang pakiramdam ng pagiging payak. Kaya naman nagsimulang magpaligoy-ligoy ang mga kabataan, na hindi matagpuan ang kanilang lugar. At ang mga taong espirituwal, na hindi marunong mabuhay nang payak, na 'nakabutones hanggang leeg', ay hindi tumutulong sa mga kabataan. Ang kabataan ngayon ay walang hinahangaan, kaya nagsisimula silang mamuhay bilang mga palaboy. Dahil kapag nakikita ng mga kabataan ang mga Kristiyano bilang mga taong 'nakabutones hanggang leeg', may mahigpit na kurbata, mayabang at puno sa sarili, hindi nila nakikita ang kaibahan nila sa mga tao sa mundong ito, kaya't sila'y tumututol. Kung nakita sana nila ang pagiging payak sa mga taong espirituwal, hindi sana sila napunta sa ganitong kalagayan. Ngunit ang mga kabataan ngayon ay nailalarawan ng makalupang espiritu, samantalang ang mga Kristiyano ay nailalarawan ng makalupang asal. "Dapat tayong mga Kristiyano ay lumakad nang ganito, gawin iyon, at ito sa ganitong paraan..." Ang pag-uugali ng mga Kristiyano ay hindi mula sa puso, hindi dahil sa paggalang, kundi dahil "ganyan dapat ang pag-uugali." At ang mga kabataan, nakikita ito, ay nagsasabi: "Ano ito? Pumupunta sa simbahan na parang nakatigas ang leeg? Tara na, umalis na tayo rito!" Itinatabi nila ang lahat at naglilibot nang walang suot. Napupunta sila sa kabilang sukduhan. Naiintindihan mo ba? Ginagawa ito ng mga kabataan upang ipahayag ang kanilang protesta. May mga ideal ang mga kabataan, ngunit wala silang hinahangaan. Nakakaawa sila. Kaya kailangan may makahipo sa kanilang mga puso, na makapukaw sa kanila sa pamamagitan ng kanilang pagiging simple. Nagagalit ang mga kabataan kapag nakikita nilang kahit ang mga taong espirituwal, pati na ang mga pari, ay sinusubukang pigilan sila gamit ang mga makamundong paraan. Gayunpaman, kapag nakatagpo sila ng kahinhinan, pati na rin ng kasimplehan at katapatan, humihinto ang mga kabataan upang magmuni-muni. Dahil kung ang isang tao ay tapat at hindi inuuna ang sarili, siya ay payak at mapagkumbaba. Lahat ng ito ay nagdudulot ng kapayapaan sa mismong tao, at kitang-kita rin ito ng iba. Mararamdaman ng isang tao kung tunay mo silang pinapahalagahan o puro ka lang pakunwari. Mas mabuti pa ang isang pulubi kaysa sa isang mapagkunwaring Kristiyano. Kaya naman, ang kailangan ay hindi ang mapagkunwaring 'ngiti ng pag-ibig', kundi natural na pag-uugali; hindi kasamaan at pagpapanggap, kundi pag-ibig at katapatan. Mas naantig ako kapag ang isang tao ay maayos ang panloob na pagkatao, ibig sabihin, kapag mayroon silang paggalang at tunay na pagmamahal para sa iba, kapag kumikilos sila nang payak sa halip na ayon sa mga itinakdang 'hugis ng pag-uugali'. Sapagkat kung hindi, ang isang tao ay natitisod sa panlabas na anyo lamang at nagiging panlabas na tao, ibig sabihin, isa na namang maskara ng karnabal.

Ang panloob na kadalisayan ng magandang kaluluwa ng isang tunay na tao ay nagpapaganda pa rin sa kanyang panlabas na anyo, samantalang ang banal na tamis ng pag-ibig ng Diyos ay nagpapatamis pa rin sa kanyang mukha. Ang panloob na espirituwal na kagandahan ay espirituwal na nagpapaganda at nagpapabanal sa isang tao kahit sa panlabas; sa pamamagitan ng banal na biyaya, ipinahahayag siya nito sa iba. Bukod pa rito, pinapaganda at pinapabanal nito kahit ang payak na kasuotang suot ng isang taong puno ng biyaya ng Diyos. Dati, si Ama Tikhon (²¹¹) ay nagtatahi ng mga takip-ulo mula sa mga tira ng kanyang kasuklay gamit ang makapal na karayom. Ang mga takip-ulo ay parang maliliit na bola, ngunit isinusuot niya ang mga ito at nagliliwanag ng dakilang biyaya. Anumang damit ang isuot ng

²¹¹ Para kay Elder Tikhon, tingnan: *Elder Paisius*. The Holy Mountain Fathers and Holy Mountain Stories. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. pp. 13–39.

Matanda—lumang-luma man o maluwang—hindi ito nagmumukhang pangit, dahil sa kanyang panloob na espirituwal na kagandahan, ginagawang maganda rin niya ang mga ito. Minsan, may isang bisita na kinuhanan ng larawan ang Matanda ayon sa pagkakita sa kanya — na may maliit na bola sa ulo sa halip na skufia at nakasuot ng pambahay na isinukbit niya sa balikat nang mapansin niyang nanlamig ang Matanda. At ngayon, ang mga nakakakita sa larawang ito ay inakala na nakasuot ang Nanak ng kasuotan ng obispo, samantalang sa katotohanan ay isang lumang piyamang may butas-butang lamang iyon! Tinatrato pa nga ng mga tao nang may paggalang ang mga punit-punit na damit ni Ama Tikhon at itinuturing itong biyaya. Ang ganoong pinagpalang tao, na nagbago sa kanyang kalooban at naging banal, ay may higit na dangal sa panlabas kaysa sa lahat ng taong walang tigil na binabago ang kanilang panlabas na anyo (ibig sabihin, ang kanilang mga damit), samantalang sa kalooban ay nananatili ang kanilang dating sarili na may dalang 'mga kasalanang prehistoriko.'

"Ang lalaki ay hindi dapat magsuot ng damit ng babae, at ang babae naman ay hindi dapat magsuot ng damit ng lalaki"²¹²

— Geronda, paano natin dapat tratuhin ang mga babaeng pumupunta sa monasteryo na nakasuot ng pantalon? Madalas nilang sinasabi na ang pantalon ay hindi lamang mas komportable kundi mas mahinhin kaysa sa maiikling palda.

— Ang mga babae ngayon ay nagsusuot ng miniskirt o pantalon! Pinipili nila ang isa sa dalawa! Samantalang ang Lumang Tipan ay tinalakay ito nang napakalinaw, at sa napakadetalyadong paraan! "Hindi dapat magsuot ang lalaki ng damit pambabae, at hindi rin ang babae ng damit panglalaki." Iyan ang batas. Ngunit kahit itabi pa ang batas, hindi marangal ang pagsusuot ng damit ng kabaligtaran. Mas kakaunti ang lalaking nagsusuot ng palda kaysa sa babaeng nagsusuot ng pantalon.

— Gayunpaman, sinasabi ng mga babaeng nagtatrabaho sa bukid na malaya lamang silang makagalaw habang nagtatrabaho kung nakasuot sila ng pantalon.

— Lahat ng ito ay mga dahilan lamang.

— Geronda, pero sinasabi ng mga ina na nagsusuot ng pantalon ang mga batang babae para hindi sila sipunin.

— Wala na ba silang maisip pang iba? Ano, wala bang mainit na tights? Suotin na lang nila ang mainit na tights para hindi sila sipunin. May paraan para makalagpas sa anumang kahirapan — basta't may kagustuhan.

— Geronda, ano ang gagawin natin kapag may opisyal na dumarating sa monasteryo na sinamahan ng babaeng nakasuot ng pantalon?

— Ipaliwanag mo sa kanila. Itanong mo kung gusto nilang magbigay ka ng konsesyon para sa kanila, lumabag sa mga nakasanayang patakaran, at hayaang maghari ang kaguluhan sa monasteryo?

— Noong isang beses, Geronda, dumating ang tatlung babaeng guro na nakasuot ng pantalon, at pinapasok namin sila sa monasteryo.

— Mali iyon; hindi ninyo iyon dapat ginawa. Dapat sinabi mo sa kanila: 'Pasensya na, pero may patakaran kami rito sa monasteryo: bawal pumasok ang mga babaeng nakasotang pantalon.' Kung hindi, pupunta sila sa ibang mga monasteryo at sasabihin na pinapasok sila ng ganito't ganoong monasteryo kahit nakasotang pantalon. Ikaw, na ayaw mong siraan sila, ay nagpakita ng habag, pero sila ang magwawakas na sisira sa iyo. Maglagay ng karatula sa tarangkahan na may kaugnay na talata mula sa Lumang Tipan. Magtahi ng limampung palda at mahinahon at mabait na ialok ito sa mga babaeng

²¹² Sa salin sa wikang Ruso: "Ang babae ay hindi dapat magsuot ng pananamit ng lalaki, at ang lalaki naman ay hindi dapat magsuot ng pananamit ng babae; sapagkat karumaldumal sa Panginoon mong Diyos ang sinumang gumagawa ng mga bagay na ito" (Deut. 22:5) — *Tala ng tagasalin*.

nakasuot ng pantalon o maiikling damit na, hindi alam ang mga patakaran ng monasteryo, ay unang beses na bumibisita sa inyo.

— Geronda, ano ang dapat nating gawin kapag dumating ang mga mag-aaral sa mataas na paaralan at lahat ng babae ay nakasuot ng pantalon?

— Dalhin ninyo ang meryenda sa kanila sa labas ng tarangkahan.²¹³ Magpapaisip ito sa kanila. O, kung ipapaalam nila nang maaga ang kanilang pagbisita, babalaan ninyo sila sa telepono: 'Pakisiguro na ang mga guro at mag-aaral ay hindi magsuot ng pantalon.' Sa ganoong paraan, mauunawaan nila na dapat nilang igalang ang monasteryo. Hindi ito parokya. Sa parokya, dapat turuan ng pari ang mga kababaihan upang maunawaan nila kung bakit hindi sila dapat magsuot ng pantalon at upang magpakita sila ng marangal na anyo. At kung, paminsan-minsan, may kababaihan mula sa ibang parokya na dumarating sa kanyang simbahan na nakasuot ng pantalon, kailangan niyang maghanap ng solusyon. Ang Simbahan ay isang ina, hindi isang madrasta.

— Geronda, gayunpaman, marami ang nagsasabi: 'Sa pamamagitan ng ganoong higpit na pag-uugali, itinataboy ninyo ang mga tao mula sa Simbahan.'

— Ngunit dahil may utos mula sa Diyos sa Lumang Tipan na nagbabawal sa mga babae na magsuot ng pananamit ng lalaki, ano pa ang kailangan nila? Pero sila, nakikita mo, ay nagre-reason: 'Bakit hindi maaaring magsuot ng pantalon ang babae? Bakit hindi maaaring umupo ang mga ateista sa mga konseho ng parokya — pagkatapos ng lahat, iisa ang Simbahan at ang mga tao?' Ngunit sa ganoong paraan, ang kapalaran ng Simbahan ay nakasalalay sa mga desisyon ng mga taong walang Diyos! Gagawin nilang mga aklatan, bodega, at iba pa ang mga simbahan, dahil tinatanong nila ang lahat gamit ang kanilang "bakit." At ano ang masasabi mo doon?

Hindi rin kailangang tiisin ng mga monasteryo ang mga turistang halos hubad. Hindi kailangang ipagtanggol ito sa pamamagitan ng pagsasabing ang perang nakokolekta mula sa mga turista ay gagamitin ng monasteryo para magdamit sa mga mahihirap — isang daya ito ng masama, na naglalalayong ihiwalay ang monghe sa mga biyaya ng Diyos at gawing makalupa. Sa kabaligtaran, ang tunay na paglayo ng isang monghe sa mundo, na isinagawa alang-alang kay Kristo, ay nagpapayaman sa kanya ng mga birtud.

— Geronda, pinilit ka bang maglagay ng angkop na mga paunawa para sa mga turista sa Monasteryo ng Stomion?

— Oo, naglagay ako ng ilang karatula. Ang isa na may nakasulat na 'Maligayang pagdating' ay nasa pasukan ng monasteryo. Dalawa pa ang nakasabit sa mas malayo, mga dalawampung minutong lakad mula sa monasteryo. Ang isa ay may nakasulat na: 'Sa hindi disenteng kasuotan — sa ilog' at may pana na nakaturo patungo sa ilog. Ang isa naman ay nakasulat: "Kung naka-modest ang iyong kasuotan, patungo ka sa banal na monasteryo," na may pana na nakaturo patungo sa monasteryo. Maayos ko ba itong naisulat?

— Geronda, ano ang dapat naming gawin tuwing tag-init? Sa panahong ito ng taon, maraming babae ang pumupunta sa monasteryo na nakalantad ang kanilang mga likod.

— Ah, tahiin ng ilang shawl — para takpan ang kanilang likod. Sa ganoong paraan, mauunawaan nila na dapat nilang igalang ang lugar na kanilang pinuntahan.

Kosmetiko — mga mantsa sa larawan ng Diyos

Nakakahiya na talaga ang kalagayan ng mga tao ngayon! Ang mga babae sa panahon ngayon ay nagpapagawa ng kung anu-anong chemical perm, at nakatayo ang buhok nila — na para bang naka-

²¹³ Alinsunod sa tradisyon ng pag-aasikaso sa bisita, sa mga monasteryo sa Gresya ay tinatanggap ang bawat dumarating na peregrino ng meryenda – loukoum o iba pang matamis at isang baso ng malamig na tubig. – *Tala ng tagasalin*.

alisin. At ang amoy pa nila! Sapat na para magka-allergy ka. Kapag nakikita ko ang isang makamundong babae, na nakadamit nang makamundo, na mabango ng makamundong bagay, nakararamdam ako ng matinding pagkasuklam.

Noong isang beses, sinabihan ako na may isang ginang na pumunta sa Alemanya para mag-aral ng kosmetolohiya. 'At ano nga ba ang kosmetolohiya?' tanong ko. 'Ang mga kosmetolohista,' paliwanag nila sa akin, 'ginagawang kabataang babae ang matatandang babae!' Doon ko naalala na minsan nakakita ako ng isang matandang 'dalaga' na may pahabang peklat sa noo. 'Ano'ng nangyari sa kanya, kawawa naman?' tanong ko sa isa niyang kakilala pagkatapos. 'Wala namang dapat ikabahala,' sagot niya. "Nagpa-plastic surgery siya para higgitan ang balat ng mukha niya at alisin ang mga kulubot." At inakala ko namang ang kawawang matandang ginang ay naaksidente at sumailalim sa seryosong operasyon. Ang layo na ng mararating ng mga tao ngayon!

"Sa panahon ngayon, Geronda, hindi na itinuturing ng mga tao na kasalanan ang make-up."

"Oo, napagtanto ko iyon. Kamakailan lang ay nakilala ko ang isang babaeng dati kong kakilala. Dati, mukha siyang anghel, pero ngayon, puro make-up, hindi ko nga siya nakilala." "Ang Diyos," sabi ko sa kanya, "lumikha ng lahat nang may dakilang karunungan, pero nagkamali Siya nang malaki sa'yo." — "Bakit po, Ama?" tanong niya nang nagulat. "Dahil," sabi ko, "hindi Niya kayo 'dinisenyo' na may madilim na bilog sa ilalim ng inyong mga mata! Iyon ang pagkakamali Niya! Nilikha Niya ang ibang tao na maganda, pero nagkamali Siya sa iyo! Hindi mo ba ito naiintindihan sa sarili mo, kawawa ka? Pagkatapos ng lahat, sa dami ng make-up na ito, sinisira mo ang itsura mo! Para ka lang kumuha ng isang Byzantine icon at pinapahiran mo ng pintura sa iba't ibang bahagi, gumuguhit ka rito, sinisira mo ito. Kaya, ipapahid ba natin ang pintura sa larawan ng Diyos [— sa ating mga sarili]? Isipin mong may isang pintor na gumuhit ng isang magandang larawan, saka dumating ang isang lalaking walang alam sa pagpipinta, kinuha ang brush at pinahiran ng kung anu-anong magaspang na galaw ang larawan, sa madaling salita, sinira ang likhang-sining. Ganoon din mismo ang ginagawa ninyo. Sa paggamit ng make-up na ito, epektibo ninyong sinasabi sa Diyos: 'Ikaw, Diyos ko, ay nagkamali sa paglikha sa akin. Itatama ko ang pagkakamali Mo.'

Naalala ko ang isa pang babae. Dumating siya sa akin na may pulang kuko—kasinghaba ng kuko ng lawin—at nagsimulang manghingi: "Malubha ang karamdaman ng anak ko. Ipanalangin mo siya, Ama. Nananalangin din ako, pero..." "Anong klaseng panalangin ang ginagawa mo!" pinutol ko siya. "Sa mga kuko mong iyon, sinasaktan mo si Kristo! Para gumaling ang anak mo, putulin mo muna ang mga kuko mo. Para sa kalusugan ng anak mo, gawin mo man lang ito: putulin mo ang mga kuko mo at hugasan mo ang polish." "Pwede ko ba silang pinturahan ng puting polish, Ama?" "Sinasabi ko sa'yo: tanggalin mo ang polish sa kuko mo at gupitan mo sila. Mag-alay ka man lang ng kahit anong sakripisyo para sa kalusugan ng anak mo. Ano ba itong ginagawa mo, ha? Tatal, kung kinakailangan iyon, ginawa ka sana ng Diyos na may pulang kuko mula pa sa simula..." — "Kaya, ibig bang sabihin nun ay pipinturahan ko sila ng puting nail varnish, Ama?" Grabe, ang tigas ng ulo. "Oo," naisip ko sa sarili, "makakamit mo ang kalusugan—ikaw at pati na ang iyong anak..." Higit sa lahat, ang ina ang espiritwal na 'nakakahawa ng sipon' sa kanyang mga anak kapag siya mismo ay hindi nakasuot ng kahinhinan at, bukod pa rito, sinisikap pang 'kunin' at agawin ang kahinhinan ng kanyang sariling mga anak.

Maaaring hindi kaakit-akit ang isang tao o maaaring may kapansanan siya. Alam ng Diyos na nakakatulong ito sa kanila sa espiritwal.

Pagkatapos ng lahat, mas inaalagaan ng Diyos ang kaluluwa kaysa sa katawan. Tayong lahat ay may mga birtud, ngunit mayroon din tayong maliliit na kapintasan at kakulangan. Hindi nga ito mga krus, kundi maliliit na krus. Ang mga maliliit na krus na ito ay tumutulong sa atin sa kaligtasan ng ating mga kaluluwa.

Ika-Apat na Bahagi.

Tungkol sa Simbahan sa ating panahon

"Ang Simbahan ay Simbahan ni Cristo, at Siya ang namamahala rito. Ang Simbahan ay hindi isang templo na itinayo ng mga taong deboto mula sa bato, buhangin, at apog, at sinisira ng mga barbaro sa pamamagitan ng apoy. Ang Simbahan ay si Cristo Mismo"

Kabanata 1.

Tungkol sa edukasyon

Ang Wikang Griyego

— Geronda, bakit inalis ang mga diakritiko sa gramatikang Griyego?²¹⁴

— Gaya ng mga tao ngayon na hindi makapagtimpi sa kahit ano at sumasabog sa lahat ng bagay, gayon din naman ang mga titik na hindi makapagtimpi sa kahit ano — ni sa acute accent man o sa circumflex accent! Ang mga titik ay naging parang tao: nagwawala nang walang pakundangan at hindi man lang naglalagay ng tuldok pagkatapos nila.

Anong klaseng wika ang sinusulat ng iba! Sa isang makabagong salin ng Bagong Tipan na nabasa ko: 'Tinawag ko ang aking anak mula sa Ehipto.'²¹⁵ Kapatid ko, tiyak na hindi iyon tama! Hindi dapat paghiwalayin ang banal mula sa karaniwan. Sinusulat nila ito diumano upang 'i-standardisa' ang wika, upang gawing magkakatulad. Ngunit anong tao, kahit pa mula sa pinakamalayang nayon, ang hindi makaintindi sa ibig sabihin ng "*Tinawag Ko ang Aking Anak mula sa Ehipto*"? At minsan sa Banal na Bundok, habang binabasa sa refektoryo ang isang banal na ama sa makabagong salin ng Griyego, narinig ko ang mga salitang "tinapay," "alak," Ang 'Banal na Komunyon' ay napalitan ng mga makabago, pangkaraniwang munting salita na ginagamit sa pang-araw-araw na pagsasalita. Ngunit ang mga salitang iyon ay hindi angkop [para iparating ang mga banal na konsepto]! Paano naman? Anong Griyego ang hindi nakakaalam kung ano ang ibig sabihin ng 'artos' at 'ino'?²¹⁶

— Geronda, sabi nila balak nilang palitan ang alpabetong Griyego ng alpabetong Latin.

— Huwag kang mag-alala, hindi iyon mangyayari. Hindi nila iyon magagawa. Sa kabutihang-palad, nagdudulot ang Diyos ng kabutihan kahit pa sa mga baluktot at masamang bagay. Kung hindi, tayo'y maliligaw. Hindi nga nawala ang tradisyon at wika kahit noong araw na lahat ng nakasulat na tala ay mano-mano, noong wala pang mga photocopier o iba pang teknikal na kagamitan. Kaya paano nga ba ito mawawala ngayon, na napakaraming teknikal na paraan ang lumitaw? Hindi, hindi mawawala ang tradisyon at wika — gaano man nila subukang sirain ang mga ito. Tingnan ang mga imigranteng Griyego mula sa Russia — kung paanong napanatili nila ang kanilang mga kaugalian! Alam nila ang wikang Pontic, at nakatulong iyon sa kanila. Sa ganitong paraan, napanatili nila ang kanilang mga tradisyon. Ngunit iniwan nila ang Russia upang maghanap ng kalayaan, kahit na binigyan na sila noon

²¹⁴ Sa wikang Griyego, may tatlong uri ng diakritiko: acute, grave, at circumflex. Noong 1982, ipinakilala sa Gresya ang mga bagong patakarang sa pagbabaybay, kung saan iisang uri ng diakritiko na lamang ang pinanatili sa Makabagong Griyego. Kasabay nito, gumawarin ng ilang iba pang artipisyal na pagpapasimple, na lubos na nagpababa sa gramatikal na pamantayan ng makabagong wikang Griyego. Tingnan din ang *paunang* tala 221. — *Tala ng tagasalin*.

²¹⁵ Ihambing sa Mateo 2:15.

²¹⁶ Ἀποτὸς (Ancient Greek) – tinapay, οἶνος (Ancient Greek) – alak mula sa ubas – *Tala ng tagasalin*

ng kaunting kalayaan doon, sa Russia. Kung hindi sila umalis, mabubuhay sila na parang ibong pinalaya mula sa hawla at pinayagang lumipad nang malaya sa silid. Hindi kaya magkaroon ng lungkot sa pag-aalala sa tahanan ang ibong iyon sa loob ng silid? At isipin kung ano ang naramdaman ng mga kawawang Pontian noon!

Mayroon ding mga nagnanais lumikha ng bagong wika. Gayunpaman, ang wikang Griyego ay nagmula sa mga dila ng apoy ng Banal na Pentekostes.²¹⁷ Walang ibang wika ang makapagpapahayag ng mga dogma ng ating pananampalataya. At dahil sa probidensya ng Diyos, isinalin sa Griyego ng Pitumpu ang Lumang Tipan, at ang Ebanghelyo ay isinulat din sa Griyego. Kung ang isang tao, nang hindi nakakaalam ng Sinaunang Griyego, ay hahawak ng dogmatika, maaaring mahulog siya sa pagkakamali. At inalis pa natin ang Sinaunang Griyego sa kurikulum ng paaralan! Makaraan ng kaunting panahon, magsisimulang dumating sa ating mga unibersidad ang mga Aleman upang turuan tayo ng Sinaunang Griyego. Pagkatapos, matapos munang maging katawa-tawa, tunay na pahahalagahan ng ating mga intelektuwal ang kahalagahan ng wikang Sinaunang Griyego at sasabihin: "Tingnan ninyo, hindi ito naging walang kabuluhan na pinangalagaan ng Simbahan ang Sinaunang Griyego!"

Sinasikap nilang wasakin ang ating mga Ortodoksong tao. Naiintindihan mo ba kung ano ang ibig sabihin niyan? Ang pagiging isang Ortodoksong tao ngayon ay isang dakilang bagay. Dati, mayroon tayong pilosopiya. Pinatahimik ni Santa Caterina ang mga pilosopo, na ang kanyang mga argumento ay nakabatay sa pilosopiya.²¹⁸ Ang mga pilosopo ang naglatag ng daan para sa Kristiyanismo. Ang Ebanghelyo ay isinulat sa Griyego at kumalat sa buong mundo. Pagkatapos, pinasigla ng mga Griyego ang mga Slav. Ang mismong pag-iral ng Hellas ay isang tinik sa tagiliran ng ilan. "Ito," sabi ng mga taong ito, "ay nakakasakit sa atin. Dapat itong wasakin."

Mga Problema sa Edukasyon

— Geronda, madalas mong sinasabi na ngayon ay sinusubukan ng lahat na gibain ang lahat. Kasama ba rito ang sistema ng edukasyon?

— Oo. Hindi mo ba nakikita kung ano ang nangyayari? Mga paaralan nga ba talaga ito? Ang tinuturo nila sa mga bata ngayon ba ay ang ating wika? Ito ba ang ating kasaysayan? At sa teolohiya, maisip mo, mas maganda pa nga ba ang kalagayan? Isang ateista na may degree sa teolohiya ay pinapayagang magturo ng Batas ng Diyos.

Ngunit hindi nila sinusuri kung ano ang itinuturo niya sa mga bata — ang Batas ng Diyos o kawalang-Diyos. "Hindi namin siya maaaring tanggalin," sabi ng mga may pananagutan. Ngunit kung ang isang lingguwista ay gustong magturo ng matematika, papayagan ba nila siyang gawin iyon?

At ang isa pang nagtapos sa Fakultad ng Teolohiya ay tumatangging payagan ang mga tao na kumomunyon, baka sila'y magka-AIDS. Ang 'teologong' ito ay isa sa mga pumasok sa Fakultad ng Teolohiya hindi dahil sa bokasyon, kundi 'sa pamamagitan ng computer allocation'. Ang ganitong kaalaman ay hindi kaalaman tungkol sa Diyos. 'Isang anak ng banal na agham ang ipinanganak,' — ganoon ang sinasabi noon, dahil ang pag-aaral ay isang banal na gawain noon. Ngunit ngayon nakikita mo kung paano ang isang propesor ng teolohiya ay hindi naniniwala sa Diyos, nagmumura laban sa mga propeta sa harap ng kanyang mga estudyante, ngunit hindi siya tinatanggal sa pagtuturo. Ngunit, ginoo, ano ang nakalimutan ninyo sa Fakultad ng Teolohiya? Anong klaseng mga teologo ang inyong ilalabas?

At anong impluwensiya ang nagawa sa atin ng mga Protestante at Katoliko? Gaano kalalim ang pagtagos ng diwang walang Diyos sa Katolisismo! unti-unti, nais ng mga Katoliko na pababain ang mga

²¹⁷ Ihambing sa Gawa 2:3.

²¹⁸ Tingnan ang Buhay at Pagkamartir ni Santa Catalina na Dakilang Martir. Mga Buhay ng mga Santo, Nobyembre, ika-24 na araw.

santo. 'Si Santa Catalina,' sabi nila, 'ay hindi isang dakilang santo: ang kanyang ama ay, masasabi nating, isang maliit na hari. Si San Nicolas ay isang hindi mahalagang santo. Si San Jorge na Dakilang Martir ay isang mito; hindi kailanman umiral si Arkanghel Michael—isa lamang itong pagpapakita ng Diyos. Ganoon din sa Arkanghel Gabriel." Pagkatapos ay sasabihin nila na si Kristo ay hindi Diyos, na Siya ay isang dakilang Guro lamang. Pagkatapos ay aabot sila sa puntong tatawagin ang Diyos na isang puwersa, at sasabihin na ang Diyos ay ang kalikasan. Napakaraming halatang pang-sobrenatural na pangyayari, napakaraming propeta at mga propesiya, napakaraming buhay na himala, ngunit sa kabila ng lahat ng ito, may ilang Ortodoksong Kristiyano na umaabot sa paniniwala sa ganitong kalokohan.

Minsan, may isang binata na lumapit sa akin upang humingi ng basbas para sa kanyang pag-aaral sa Italya. Plano niyang pag-aralan doon ang liturhiya at magsulat ng tesis. "Nasa tamang pag-iisip ka ba?" tanong ko sa kanya. "Plano mong pumunta sa mga Heswita para magsulat ng tesis, at sa akin ka pa humihingi ng basbas? Hindi nga nila alam ang nangyayari sa kanilang hanay! Pagkatapos ng lahat, itinuturo ito ng mga Uniate, mga Heswita at hindi ko alam kung sino pa!" Pagdating sa ating mga kabataang nag-aaral sa ibang bansa, dapat tayong maging mapagmatyag sa lahat ng paraan. Dahil ganito ang nangyayari: ang ating mga estudyante ay nag-aaral sa Inglatera, Pransya at iba pang mga bansang Kanluranin, nahuhumaling sa kulturang Europeo, at pagkatapos ay nagsusulat ng isang uri ng tesis. Halimbawa, pinag-aaralan nila ang mga Ama ng Simbahang Griyego sa mga salin sa mga wika ng Kanlurang Europa. Ngunit ang mga tagasalin sa Kanluran—mabuti man dahil hindi nila maiparating nang tama ang kahulugan ng orihinal, o dahil sa masamang hangarin—ay nagdagdag ng sarili nilang maling opinyon sa mga sinulat ng mga Banal na Ama. At kaya naman, ang ating mga iskolar na Orthodox, matapos matuto ng mga banyagang wika, ay nakukuha ang mga banyagang mikrobyong ito sa Kanluran at dinadala pabalik dito. At saka nila nahahawa ang iba sa mga sakit na ito. Siyempre, kung ang isang tao ay mapagmasid, madali niyang matutukoy ang ginto mula sa peke.

— Geronda, ang ilang kabataang deboto, nang hindi makapasok sa unibersidad dito sa Gresya, ay pumupunta sa ibang bansa para mag-aral at nawawala ang kanilang pananampalataya.

— Sige, sasabihin ko ito sa ilang kakilala ko. Hihilingin kong magbukas pa sila ng ilang unibersidad sa Gresya para hindi na pumunta sa ibang bansa ang ating mga kabataan. Hayaan silang mag-aral dito. Kung hindi, naliligaw ang mga bata, nagagastos ang mga magulang, at napupunta sa bulsa ng hindi kilala ang napakaraming pera.

Sa mga kabataang nag-aaral sa ibang bansa, lagi kong sinasabi ito: "Pumunta kayo, kung iyan ang gusto ninyo. Pero mag-ingat kayong huwag mawalan ng inyong pananampalataya. Mag-aral kayo ng kaalaman lamang habang nasa ibang bansa. At ang pinakamahalaga: huwag ninyong kalimutang bumalik sa inyong sariling bansa pagkatapos. Naghihintay sa inyo ang Hellas.

Tungkulin mong tulungan siya. Narito ang iyong lugar — kasabay ng iyong mga kababayan, upang hindi sila mapilit na magdusa, na naghahanap sa ibang bansa ng doktor o espesyalista sa anumang larangan ng agham. Mag-ingat na huwag lumamig ang iyong puso. Ang mga Europeo ay malamig na tao. At sa Amerika rin — doon ay maaari kang yumaman sa materyal na bagay, ngunit masira sa espirituwal."

— Geronda, anong pinsala ang idudulot ng welga ng mga guro! Hindi nakakapag-aral ang mga bata nang isang buong buwan at puro gala na lang sa kalye.

— Sinasabi ko sa mga guro na huwag kailanman magwelga, maliban kung kinakailangan, halimbawa, upang magprotesta laban sa mga plano na alisin ang Batas ng Diyos, kanselahin ang panalangin bago ang mga aralin,²¹⁹, alisin ang krus sa bandila ng Griyego, o gumawa ng katulad na

²¹⁹ Sa mga paaralang Griyego, isang panalangin ng Orthodox ang binabasa nang malakas sa mga silid-aralan sa simula at pagtatapos ng mga aralin. Sa simula ng linggo ng pag-aaral, ang pambansang watawat ng Griyego ay maringal na itinataas sa bakuran ng paaralan sa harap ng lahat ng mga mag-aaral, at sa pagtatapos ng linggo ay ibinababa ito. — *Tala ng tagasalin.*

bagay. Sa ganitong mga kaso, dapat magprotesta ang mga guro. Ngunit hindi sa ibang mga kaso; kung hindi, ano ang nagawa ng mga bata na mali para sila'y maiiwan nang walang aralin?

— Kaya, Geronda, magdudulot ba ng malaking pinsala ang itinatag na sistema ng edukasyon?

— Ngayon, ang mga kaluluwa ng maraming bata ay mapipinsala ng sistemang ito, ngunit hindi sila mahigpit na huhusgahan ng Mabuting Diyos. Isasaalang-alang Niya kung anong kalagayan sana ang kanilang kinaroroonan kung hindi sila nahulog sa ilalim ng masamang impluwensiyang ito, kung hindi sila nasaktan. Gayunpaman, tayo rin ay dapat manalangin nang taimtim para sa mga kaluluwang ito, na sana'y humawak ang Diyos at tulungan sila, upang hindi sila masugatan sa espirituwal, kundi magkaroon ng matatag na kalusugang pang-espiritu at makamtan ang mga birtud.

Ang teorya ng ebolusyon

Ang kalokohan na ikinukwento nila sa mga bata sa paaralan ngayon! Ang teorya ni Darwin at iba pang katulad na kalokohan... Ang mga nagtuturo ng lahat ng kalokohan na ito sa mga bata ay hindi naman talaga naniniwala rito. Gayunpaman, pinupuno nila ang isipan ng mga bata nito upang mahawahan sila ng lason at ilayo sila sa Simbahan. Noong isang beses, may isang ganoong 'siyentipiko' na nagsimulang ikwento sa akin ang kanyang mga malalaking kwento: 'Sabihin nating ang mundo ay may iba't ibang sangkap at mikroorganismo, na ginamit ng Diyos para likhain ang tao...' — 'Kaya,' sabi ko, 'kung wala sa mga iyon, hindi sana nilikha ng Diyos ang tao? Isipin mo nga kung gaano kasalimuot na bagay iyon!' — "Pero sabihin nating," ipinagpatuloy niya ang kanyang pangangatwiran, "kumuha Siya ng unggoy at pinaperpekto ito?" — "Sige, — ang sagot ko, — hindi ba't nilikha ng Diyos nang direkta ang Kanyang perpektong nilikha — ang tao — nang walang unggoy? Pagkatapos ng lahat, inilaan Niya ang isang buong araw ng paglikha para sa paglikha ng tao! O kailangan pa bang tipunin muna Niya ang mga kinakailangang bahagi? Basahin ang tungkol sa paglikha ng tao sa hula ni Job, na naririnig natin sa simbahan sa Matins tuwing Dakilang Huwebes.²²⁰ Kahit ang agham ngayon ay hindi tinatanggap ang lahat ng mga kuwentong ito tungkol sa mga unggoy. Ilang taon na ang lumipas mula nang lumipad ang tao papuntang buwan? Ha? At ang mga unggoy, sa lahat ng taon ng kanilang 'ebolusyon', ay hindi man lang nakapag-skate nang kahit isang beses. Hindi ko pa nga pinag-uusapan ang isang unggoy na nag-imbento ng bisikleta at sumakay dito. Nakakita ka na ba ng unggoy na nakasakey? Iba ang usapin kung ikaw, bilang tao, ang kukuha ng unggoy, dadalhin ito sa rink ng yelo at, sa pamamagitan ng pagsasanay, tuturuan itong mag-skate." — "Oo," hindi matigil ang kausap ko, "pero kung ipapalagay natin ang sumusunod na haka-haka, na..." — "Huwag kang gumawa ng mga haka-haka," sabi ko, "tumahimik ka na lang. 'Yun ang pinakaseguradong gawin."

Ang mismong teorya ng ebolusyon ay itinuro ng isang propesor sa unibersidad. Minsan sinabi ko sa kanya: "Kung aalagaan mo ang isang buto, unti-unti itong magiging mas mahusay na buto. Ang talong, kung aalagaan, ay magiging mas mahusay na talong. Ang unggoy, kung pakakainin mo at aalagaan, ay magiging mas mahusay na unggoy. Hindi ito maaaring maging tao. Kung ang isang itim na tao ay manirahan sa mga malamig na bansa at hindi kailanman lumabas sa araw, bahagyang magbabago ang kulay ng balat niya. Ngunit hindi siya titigil sa pagiging itim." At kung isasaalang-alang din natin na si Kristo ay ipinanganak mula sa isang tao, mula sa ating Pinakabanal na Ina ng Diyos! Ano ang ibig sabihin niyan: ayon sa teorya ng ebolusyon, ibig bang sabihin nito na ang ninuno ni Kristo ay isang unggoy? Anong kalapastanganan! Ngunit hindi namamalayan ng mga tagapagtaguyod ng teoryang ito na sila ay naglalapastangan. Hahagis sila ng bato at, nang hindi pinapansin kung ilang ulo ang mabubuwag ng batong iyon, ipagmamalaki nila: 'Mas malayo kong nahagis ang bato kaysa sa iba.' Iyan mismo ang ginagawa nila ngayon — hinahangaan ang mga nahahagis ng bato nang mas malayo

²²⁰ "O kinuha mo ba ang alabok ng lupa, at bumuo ng isang buhay na nilalang, at inilagay mo ang nilalang na ito na nagsasalita sa lupa?" (Job 38:14)

kaysa sa iba. Ngunit hindi iniisip ng ganitong mga tao kung ilang ulo ang mabubuwag sa mga mapapabagsak nito.

— Geronda, may ilan na naniniwala na magagamit ang ganitong mga teorya upang mapalapit ang mga Marxista sa Simbahan.

— Sa simula, maaaring lumapit nga ang mga Marxista sa Simbahan, ngunit pagkatapos ay 'sasali sila sa hanay nito alinsunod sa disiplina ng partido.' At saka sila ang magpapasya kung kailan pupunta sa simbahan at kung kailan hindi, kung kailan gagawin ang isang bagay at kung kailan ang iba. Magsisimula silang kontrolin ang lahat, at sa huli ay sasabihin nila: 'Sino ang nagsabi sa inyo na may Diyos? Walang Diyos. Niloloko kayo ng mga pari.' Sa ganitong paraan, ginagamit ng mga Marxista ang mga tagasuporta ng teorya ng ebolusyon upang makamit ang kanilang layunin. At hindi ito nauunawaan ng mga taong iyon. Ang mga Marxistang may mabuting loob ay pumupunta sa Simbahan kahit walang teorya ng ebolusyon; sila'y nagsisisi at kumukumpisal. Ngunit ang mga hindi mabuti ang loob ay hindi rin magbabago.

Ang mga bata ay inilalayo sa Simbahan

Nang bata pa ako, napakalaking tulong sa akin ang pagpunta sa simbahan! Nang nasa elementarya ako, mayroon kaming napakagaling na guro. Tinulungan din niya kami, tinuruan kami ng mga katutubong awit ng Griyego at mga himno sa simbahan. Tuwing Linggo, inaawit namin sa simbahan ang Dakilang Doxolohiya, '*Ang mga Panalangin ng Ina ng Diyos...*', '*Banal na Diyos*', at ang Himno ng mga Kerubin.

— At kumanta rin ba ang mga babae?

— Oo, sabay-sabay na kumanta ang lahat ng mga bata. Dati, malapit ang simbahan sa paaralan, at naglalaro kami sa paligid nito sa bakuran ng simbahan. Tuwing pista, dinadala kami ng mga guro sa simbahan, kahit na may klase pa. Mas pinipili ng guro na laktawan ang klase para makapanalangin ang mga bata sa serbisyo. Ganito nila natutunan, naging banal, at naging 'kordero'. Ang isa sa aming mga guro ay Hudyo, ngunit hindi niya kami tinuruan ng Batas ng Diyos; ang isa pang guro ang dumating upang turuan kami ng Batas ng Diyos. Gayunpaman, kahit na siya ay Hudyo, dinala kami ng gurong ito sa simbahan. At pagkatapos, ang lahat ng mga bata ay nakatayo nang mahinahon at tahimik sa buong serbisyo.

At ngayon, ang mga bata ay inilalayo sa Simbahan, at nakikita ko kung gaano sila kapait. Pagkatapos ng lahat, sa Simbahan sila ay nagiging tahimik at mabubuting bata, dahil sa Simbahan ang isang bata ay tumatanggap ng pagpapala ng Diyos at pinapabanal. Ngayon, hindi na pinapayagang pumunta sa simbahan ang mga bata, baka 'mapailalim sila sa espiritwal na impluwensya,' subalit hindi naman sila pinoprotektahan mula sa lahat ng uri ng kalokohan. At hindi lang sila hindi pinoprotektahan, tinuturuan pa sila ng lahat ng uri ng kalokohan. Tiyak na hindi mahirap intindihin na kung ang mga bata ay tunay na mapapasailalim sa 'espiritwal na impluwensya', sa huli ay ititigil nila ang kanilang masamang asal, at magiging maunawain at masisipag na mag-aaral, sa halip na maging mga ligaw na bata ngayon. At habang sila'y lumalaki, ang mga batang lumalaki sa Simbahan ay magiging masisipag at may konsensyang mamamayan ng kanilang Inang-Bayan. Hindi sila makikisama sa masasamang barkada o sasangkot sa droga, at hindi rin sila magiging tamad. Hindi ba sapat ang lahat ng nabanggit upang matiyak na lumaki silang maging disenteng tao? Matatawaran pa nga ba ng mga nag-aakay sa kanila palayo sa Simbahan ang katotohanang ito? Wala nga ba talaga silang pakialam?

Ngunit ngayon, ang layunin nila ay ilayo ang mga bata sa Simbahan. Ang mga bata ay tinatamaan ng lason, nahahawa sa iba't ibang teorya, at ang kanilang pananampalataya ay sinisira. Sinasagka sila sa paggawa ng mabuti, upang gawing walang silbi. Sinisira sila mula pa sa murang edad. At siyempre, ang mga bata ay nagiging parang batang kambing. Pagkatapos ay sinisimulan nilang takutin ang

kanilang mga magulang, guro, at pati na ang mga pinapagawa sa kanila ng ganitong asal sa pamamagitan ng kanilang mga kalokohan. Pinapabaliktad ng mga bata ang lahat — nagdaraos sila ng mga rally, sinasakop ang mga paaralan, at tumatangging dumalo sa mga klase. Ngunit sa huli, kahit yaong nagtutulak sa mga bata tungo sa kasamaan ay magsisipag-isip din — kapag ang mga batang kanilang napasama ay umabot na sa puntong sisimulang hiwain ang mga lalamunan ng kanilang masasamang guro.

Pinapabigatan ang mga bata ng napakarami

Napapansin ko na hindi bihira na hindi lamang sa mga nagtapos ng sekondarya, kundi pati na rin sa mga nagtapos sa unibersidad, ang magsulat ng kalokohan at magkamali sa pagbabaybay. Tayo, nang matapos ang elementarya, ay hindi gumagawa ng ganitong mga pagkakamali. Sa ngayon, tanging mga estudyante ng fakultad ng pilolohiya at batas ang medyo marunong bumasa at sumulat.²²¹ Sa ibang fakultad, hindi nila maisulat nang walang pagkakamali. At noong araw, ang walong-taong paaralan ay halos parang...

— Parang unibersidad, Geronda!

— Sa totoo lang, kung nakakuha na ng napakaraming kaalaman ang mga bata sa elementarya, bakit pa kailangan ng walong taong pag-aaral! Ngunit ngayon, napupuno at nabubuhusan ang mga bata ng napakaraming basura. Sila'y pinapakabusog sa mga akademikong asignatura, ngunit ang kabilang panig ng timbangan—ang espiritwal na bahagi—ay naiwan na walang laman. Sa mga paaralan, dapat unang-una turuan ang mga bata ng takot sa Diyos. Natututo ang mga batang paslit ng Ingles, Pranses, Aleman — pero hindi nila natututuhan ang Sinaunang Griyego. Nag-aaral sila ng musika, at iba pang mga bagay, ito't iyon... Ngunit ano ang dapat unang-unang matutunan? Sa ngayon, natututo lamang sila ng mga letra at numero, ngunit ang kailangan nilang malaman tungkol sa kanilang sariling bayan — ang pinakamahalagang bagay — ay hindi nila natututuhan. Wala ring mga makabayang kanta, o anumang katulad nito.

Pigilin mo ang sinumang batang makabago at tanungin: "Saang rehiyon ang nayon mo? Ilan ang naninirahan doon?" Hindi ka niya masusagot. "Ako," iisipin niya, "pupunta ako sa istasyon ng bus, sasakay ako ng bus, at dadalhin ako nito sa nayon ko. At kung tungkol naman sa kinaroroonan ng baryo ko, dapat alam iyon ng konduktor. Sasabihin ko sa kanya na pupunta ako sa ganitong-baryo, babayaran ko ang tiket, at dadalhin na lang ako ng bus doon." Noong elementarya, kabisado namin ang buong mapa ng mundo na parang palad ng kamay namin. Inaasahan sa isang mag-aaral sa elementarya na kabisado ang mga pangalan ng mga lungsod sa bawat bansang may populasyong higit sa limang daang libo. Bukod pa rito, kailangan naming kabisaduhin kung alin sa mga ilog sa mga bansang iyon ang pinakamahaba, alin ang pinakamalapad, alin ang pangalawa, ang mga pangalan ng pinakamataas na bundok sa mundo, at marami pang iba. At pagdating naman sa Gresya, hindi na kailangang banggitin pa! Pero ngayon! Nakakasalamuha ko hindi lang mga batang maliit, kundi pati na rin mga matatanda—mga estudyante—na hindi alam kung ilang tao ang nakatira sa lungsod kung saan sila nag-aaral. Tinanong ko ang isang estudyante kung ano ang pinakamataas na bundok sa Gresya. Hindi siya makasagot. Ano ang pinakamalaking ilog? Tahimik. Ano ang pinakamaliit? Tahimik. Isang

²²¹ Sa makabagong Griyego, may dalawang istilo ng wika: Dimotika (na ang literal na kahulugan ay 'wika ng mga tao') at Katharevousa ('dalise' wika). Sa usapin ng balarila at bokabularyo, ang Katharevousa ay mas malapit sa Lumang Griyego, kung saan parehong makasaysayang umunlad ang dalawang istilo. Hanggang 1974, ang pagtuturo sa mga unibersidad sa Griyego ay isinasagawa sa panitikang wika – ang Katharevousa. Sa kasalukuyan, sa karamihan ng mga institusyong pangmataas na edukasyon sa Griyego, ang pagtuturo ay isinasagawa sa Dimotiki, na orihinal na isang kolokyal na estilo. Kapag pinagsama sa artipisyal na pagpapasimple ng baybay (tingnan ang paunang tala 214), sa malawakang pagdagsa ng banyagang bokabularyo sa Modernong Griyego, at iba pa, ang pag-aalis sa Katharevousa bilang wika ng paaralan ay nagdulot ng makabuluhang pagbaba sa pamantayan ng edukasyon ng mga modernong Griyego. – *Tala ng tagasalin*

estudyante—at wala siyang alam tungkol sa sariling bayan niya! At pagkatapos, kapag dumating ang ating mga 'kaibigan', ang ating mga 'mabubuting kapitbahay', at sasabihin: 'Hindi ito ang bayan ninyo, sa amin ito,' sasagot siya: 'Oo, tama kayo, ganoon nga talaga.' Naiintindihan mo ba ito? Papunta tayo sa ganoong direksyon. Gayunpaman, kung tatanungin mo ang mga batang makabago tungkol sa football o telebisyon, makikita mong alam nila ang lahat hanggang sa pinakamaliit na detalye.

Sa kabilang banda, ang mga batang nagmula sa Albania – Hilagang Epirus – ay marunong magbasa at magsulat. Tatanuhin mo sila: 'Kailan ka pa natutong magbasa at magsulat?' – at sasagutin nila: 'Sa bilangguan.' Ang mga kaluluwang ito ay ginawang paaralan ang mga bilangguan. Ngunit ang ating mga batang Griyego ay ginawang bilangguan ang mga paaralan. Sinakop nila ang mga paaralan at ikinandado ang kanilang mga sarili mula sa loob. Ang mga bata ngayon, lalo na ang mga tinedyer, ay naitulak sa bingit ng pagkabalihw — lalo na sa gitnang at mataas na baitang. Sa unibersidad, mas matatanda na ang mga kabataan, at bukod pa rito, dumadalo sila sa mga lektura sa unibersidad kailanman nila gusto.

Ngunit sa halip na gawin ang mga kinakailangang hakbang tungkol sa sistema ng edukasyon, lalo pa nilang sinisira ito. At ang lalong binabaluktot ay ang espiritwal na aspeto. Pakinggan ninyo ang panalangin mula sa antolohiyang pambasa ng elementarya: 'O Birheng Maria, ang Inyong Maliit na Anak ang pinakamaganda sa buong mundo!' Ay, ano na ba ang nangyayari! Ang itinuturo noon sa mga bata sa paaralan at ang itinuturo sa kanila ngayon:

*Maliit kong kambing,
Huwag kang sumungab, munting kambing.
Pakainin ang iyong maliliit na anak,
Ang mga munting demonyong sumisipsip...
... para magbigay sila ng gatas
Para sa maliliit mong apo na babae,
mga maliliit na may sungay,
Mga munting demonyong bata.²²²*

Maiisip bang turuan ang maliliit na bata ng ganitong nakakadiring kalaswaan! Ngunit ginagawa nila ito nang sinasadya — upang masanay ang mga bata sa diyablo, upang mas madali para sa mga Satanista ang kanilang gawain. Nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay, sapagkat ngayon ay walang natatanggap na tulong ang mga bata upang magbago tungo sa kabutihan, kundi napapasukan sila ng demonyo.

Natututo ang mga bata sa paraang hindi nila natututong gumamit ng kanilang isip. Kaya hindi nila ginagamit ang kanilang utak. Ngunit kapag hindi nagagamit ang utak, napupuno ito ng malabong ulap. Tingnan ang mga imbentor — ginamit nila ang kanilang utak. Nangaharap sila sa isang problema, inisip nila kung paano ito lutasin. Ngunit ngayon, karamihan sa mga tao ay tinitingnan na lang ang nakasulat sa mga tagubilin. Nanatili ang mga tao sa antas na ito: puro numero at kodigo, at wala nang iba pa. "Ito ang turnilyo numero uno, ito ang bolt numero dos."... At kung may munting turnilyo na hindi kasya sa butas at hindi gagana ang makina, agad silang tumatawag ng inhinyero. Hindi nila napagtatanto na kailangan lang nilang kumuha ng file, palakihin nang kaunti ang butas, at sasakto na ang turnilyo. At kung masyadong malaki naman ang butas, kailangan mo lang kumuha ng kaunting insulation, balutan

²²² Humihingi kami ng paumanhin sa aming mga mambabasa sa hindi pagbabago ng bersong binanggit ng Nakatatanda sa pagsalin — sa kabila ng sukdulang karumal-dumal nito. Gayunpaman, ang espiritwal na diwa ng suliranin ay lubhang nakakatakot kaysa sa grotesk na estetika nito. Ang siping ito ay mula sa isang aklat-aralin sa sariling wika na opisyal na inirekomenda ng Kagawaran ng Edukasyon ng Gresya para sa ikalawang taon ng paaralang primarya; kaya't malinaw na ang parehong nakatuong espirituwal na digmaan ay isinasagawa laban sa mga bata sa Gresya gaya ng sa kanilang mga katapat na Ruso. Kaya naman, ang mga pamamaraan ng espiritwal na pagtatanggol na iminungkahi ni Banal na Nakatatandang Paisios sa kabanatang ito ay maaaring isabuhay ng mga magulang at guro sa Rusya. — *Tala ng tagasalin.*

ito sa turnilyo, at hindi na ito uuga. Hindi, sa kahit kaunting problema, agad nilang sinasabi: 'Tawagan natin ang inhinyero.' Ano'ng masasabi mo roon? Ang telebisyon at iba pang makabagong teknikal na kagamitang elektroniko ay ginawang mga awtomatikong nilalang ang mga tao na walang sariling isip. Kahit ang mga matatalinong tao ay nauubos na parang mga kaset [nag-re-replay lang sila sa anumang naitala sa kanila]. Sa madaling salita, nais kong bigyang-diin na dapat gamitin ng isang tao ang kanyang isip. Iyan ang buong pundasyon. Pagkatapos ng lahat, kung hindi nila gagamitin ang kanilang isip, maaaring may matutunan sila ngayon, ngunit bukas ay mai-ihalo nila ito sa iba pang bagay. Samakatuwid, ang tungkulin ng utak ng tao ay lumikha ng sarili nitong bagay, maghanap ng mga solusyon nang mag-isa. Ang utak na hindi lumilikha ng sarili nitong bagay ay isang hindi pa gaanong umuunlad na utak.

Banal ang gawain ng guro

— Geronda, minsan hindi ang mga mag-aaral kundi ang kanilang mga kasamahang guro ang nagdudulot ng pinakamalaking suliranin sa mga guro sa paaralan.

— Sa ating panahon, ang isang taong nagnanais na kumilos nang maayos sa gitna ng kanyang mga kasamahan ay nangangailangan ng malaking paghuhusga at kaliwanagan. Malaking karunungan at banal na kaliwanagan ang kailangan sa bawat indibidwal na kaso. Minsan, hindi nga kailangan ipakita sa iba na ikaw ay isang mananampalataya, kundi kumilos nang tahimik at ibahagi sa iyong mga katrabaho ang iyong pananampalataya hindi sa pamamagitan ng salita kundi sa pamamagitan ng halimbawa ng iyong tunay na Ortodoksong pamumuhay. Sa ganitong paraan, matutulungan ng isang tao ang iba nang hindi sila naiinis. At lalo itong totoo sa isang kapaligirang pang-edukasyon: doon, ang ilang problema ay parang bukol — minsan hindi maligno, at minsan maligno. Kapag nilalapitan natin ang isang problema batay sa lohika, nagdudulot tayo ng maraming pinsala sa halip na kabutihan. Kung ang bukol ay maligno, magsisimula ang metastasis pagkatapos ng operasyon. Kaya mas mabuting maingat na cauterisahin ang ganoong bukol.

— Geronda, hindi laging madali para sa mga guro na nagnanais gumawa ng mabuti, dahil sila ay napipigilan at limitado ang mga pagpipilian.

— Kung gusto ng isang tao, palagi siyang makakahanap ng paraan para gumawa ng mabuti. Ang mga nagnanais ay nakahanap ng ganoong pagkakataon kahit sa ilalim ng mga rehimen na walang Diyos. Kaya bakit hindi nila ito mahanap dito? Isang Griyegong lalaki ang minsang naglakbay sa Bulgaria (na nasa ilalim pa rin ng isang rehimen na walang Diyos) at nagsimulang mamigay ng mga krus sa mga bata malapit sa isang paaralan. Gayunpaman, napansin siya ng isang komunista na nakatayo sa malapit. Ang guro, nang makita niyang binabantayan sila ng komunista, ay kinuha ang mga krus mula sa mga bata at pinagalitan sila dahil kinuha nila ito. Ngunit nang umalis na ang komunista, siya mismo ang namigay ng mga krus sa mga bata. Nakikita mo ba kung paano naiwasan ng guro ang tunggalian sa batas at sa Diyos? At paano naman ang mga guro na Griyego sa Asia Minor? Gaano karami ang naibigay nila sa mga tao sa mga mahihirap na taong iyon! At lahat ng ito ay dahil nagtrabaho sila mula sa puso, masigasig sa kanilang adhikain, deboto, at naghandog ng kanilang sarili. At gaano kabihasa ang kilos ni San Arsenio ng Kapadokya sa Faras!²²³ Matapos ihanda ang isang silid para sa paaralan, sa halip na maglagay ng mga mesa, inilatag niya sa sahig ang mga mabalahibong balat ng kambing at tupa. Lumuhod ang mga bata sa mga balat na iyon at nakinig sa aralin. Sa pamamagitan ng ganoong karunungan kilos, hindi pinukaw ni San Arsenio ang mga Turko. Kahit nang mahuli nila ang mga bata habang nag-aaral, inakala ng mga Turko na nagdarasal sila. At kapag nais ni San Arsenio na dalhin ang kanyang mga mag-aaral sa bukid upang magpahinga, dinadala niya sila sa kanyang lupain na parang

²²³ Tingnan si *Nakatatandang Paisios ng Bundok Athos*. Ang Kagalang-galang na Arsenius ng Kapadokya. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1997. mga pahina 30, 33–34.

hardin, na kunwari ay para magtrabaho — at sinasabi: "Kung makakita kayo ng Turko, magsimula kayong magtrabaho, gumawa kayo ng isang bagay. Pumitas kayo ng mga sanga ng puno para akala niya ay inaayos ninyo ang hardin." Kaya ginawa nga iyon ng mga mahihirap na bata. Sapagkat kung nalaman ng mga Turko na dinala ng santo ang mga bata sa kanayunan, mapapahamak siya. Isang tunay na lihim na paaralan! At kapag umalis na ang Turko, maglalaro na uli ang mga bata. At tuwing tag-init, sa panahon ng bakasyon, tinitipon din ni Santo Arsenius ang mga bata sa kanyang lugar — upang hindi mawala sa kanila ang nakasanayang mag-aral at hindi nila makalimutan ang itinuro niya sa kanila.

— Geronda, bakit si San Arsenius ay sumusulat sa Turko sa mga aralin, ngunit ginagamit ang mga titik na Griyego?

— Upang matutuhan din ng mga bata ang wikang Turko at makapamuhay sa piling ng mga Turko. At saka, kung nahuli ng mga Turko ang santo na nagtuturo sa mga bata ng pagbabasa at nakita ang mga letrang Griyego, at nang marinig siyang nagbabasa sa wikang Turko, magiging kampante sila. Kaya't natuto ang mga bata, at wala nang ibang dahilan para mag-alala ang mga Turko. Lahat ng katangitanging katangian ni Santo Arsenius—ang matatag na paninindigan sa Ortodoksiya, ang paggalang—ay ipinamana niya sa kanyang mga mag-aaral.

Kaya sinasabi ko na kung nais ng isang tao, maaari siyang gumawa ng mabuti para sa mga bata—kahit nasaan man sila. Minsan ay nakatagpo ako ng isang kahanga-hangang aklat tungkol sa Hilagang Epirus, na isinulat ng isang guro na nakarating na roon. Ang isang gurong katulad niya ay katumbas ng limang daang lalaki! Napakahusay ng kanyang paghawak sa mga ideolohistang Albanian! Lubos niyang pinagsabunot sila. Magaling!

Ang pagiging tunay na guro ay isang marangal na bokasyon, lalo na sa ating panahon. Ang mga bata ay parang blangkong kaset. Maaari silang i-record ng malaswang kanta o ng magagandang himig ng Byzantine. Ang bokasyon ng guro ay banal. Isang malaking responsibilidad ang nakasalalay sa guro, at kung siya ay magiging maingat, maaari siyang makatanggap ng dakilang gantimpala mula sa Diyos. Tungkulin nila na magsikap na ituro sa mga bata ang takot sa Diyos. Dapat humanap ang mga guro ng mga paraan upang maiparating sa mga bata ang kaalaman tungkol sa Diyos at sa Inang-Bayan. Itanim nila ang buto. Hindi ba nila nakikitang tumutubo ito? Huwag pansinin. Walang bagay na lumilipas nang walang bakas: darating ang panahon at tutubo ang buto.

At dapat nilang palaging tratuhin ang mga bata nang mabait, may pagtitiis, at may pagmamahal. Pagsikapan nilang gisingin ang diwa ng pagmamahal sa mga bata. Nangangailangan ang bata ng pagmamahal at init ng pagmamahal. Maraming bata ang ganap na hindi nakakaranas nito sa kanilang tahanan. Kung mamahalin ng mga guro ang mga bata, mamahalin din sila ng mga bata. At doon, mas magiging madali para sa mga guro ang kanilang gawain. Ang aming guro, noong kami ay pasaway, ay maaari sana kaming pinukpukan ng tungkod. Ngunit mahal niya ang mga bata, at mahal din siya ng mga bata. Ang taong ito ay walang sariling anak, at labis niyang minahal ang mga bata.

Kaya naman, ang mga magulang na nagiging magulang ng maraming anak ay karapat-dapat sa papuri; ngunit mas higit na papuri ang nararapat sa mga tunay na tagapagturo na nagpapalaki ng napakaraming mga bata at nagiging 'mga magulang ng marami'. Binibigyan nila ang lipunan ng bagong henerasyon ng mga tao, at sa ganitong paraan ay gumaganda ang lipunan.

Kabanata 2. **Tungkol sa mga Pari at sa Simbahan**

— Geronda, bakit hindi ka naging pari?

— Ang layunin natin ay maligtas. Ang pagka-pari ay hindi paraan ng kaligtasan [para sa taong kumukuha nito].

— Hindi ka ba kailanman inalokang maging pari?

— Maraming beses akong pinilit. Nang nakatira ako sa isang komunal na monasteryo, pinilit akong maging pari at kumuha ng dakilang eskemang monastiko. Ngunit ang tungkulin ay maging monghe mula sa loob. Iyon mismo ang ikinabahala ko — wala nang ibang nasa isip ko. Kahit noong bata pa ako, isang layko, naranasan ko na ang ilang himalang pangyayari, kaya nang makarating ako sa monasteryo, sinabi ko: 'Sapat na para sa akin na mabuhay nang buhay monghe.' Iyon ang aking pinagtutuunan ng pansin, at hindi ako nag-alala sa tanong kung kailan ako matatapos sa Dakilang Eskema o kung magiging pari ako. At kamakailan lamang, may isang lalaki na dumating sa selda ng Panaguda, kung saan ako nakatira, na mariing iginiit na ako'y dapat ma-ordena. Naglakbay pa nga siya hanggang sa Ekumenikal na Patriarkado para sa usaping ito, at nang dumating ang Eksarkado mula Constantinople sa Banal na Bundok, lumapit siya sa kanila na may parehong tanong. Ngunit sumagot sa kanya ang mga obispo: "Sabihin mo mismo kay Ama Paissios ang tungkol dito. Baka gumawa kami ng desisyon tungkol sa kanyang ordinasyon, at tumakas siya sa amin." Kaya't lumapit siya sa akin. Nang marinig ko ito, sumigaw pa ako sa kanya. Pagkatapos ay sinabi niya sa akin: "Maging pari ka na lang, para mabasa mo ang panalangin ng kapatawaran para sa mga taong lumalapit sa iyo. Pagkatapos ng lahat, ikinukwento nila sa iyo hindi lamang ang kanilang mga kahirapan, kundi pati na rin ang kanilang mga kasalanan. Hindi ka ba nagreklamo sa akin tungkol sa kalituhan na dulot ng iba't ibang tao na nagsasabi ng iba't ibang bagay tungkol sa kanilang mga suliraning espiritwal sa iba't ibang espiritwal na pinuno? At hindi ba nangyayari na sinasabi mo sa kanila na sabihin ang isang bagay sa kanilang kumpesor o obispo, ngunit kalahati lang ang kanilang sinasabi? Kaya't dapat ikaw mismo ang maging espiritwal na ama: pakinggan ang kanilang mga kasalanan at basahin sa kanila ang panalangin ng kapatawaran, upang mapatawad ang kanilang mga kasalanan at malutas din ang kanilang mga suliraning espiritwal." Siya, kawawa naman, ay sinabi ang lahat ng ito nang may mabuting hangarin, ngunit ang kanyang iminumungkahi ay hindi para sa akin.

— Kaya, Geronda, ano ang dapat gawin ng isang lalaki na nararamdaman niyang masyado siyang mahina para sa pagka-paring, ngunit itutulak siya ng iba patungo rito?

— Sabihin niya sa kanila ang kanyang iniisip. Walang sinuman ang maaaring pilitin sa pagka-paring o sa dakilang eskemang monastiko. Gayunpaman, kung tinatanggap ng isang tao ang iniaalok sa kanya dahil sa pagsunod at kababaang-loob, kung nilalagyan niya ito ng kaunting sigasig at kaunting pag-ibig, sasagutin na ng Diyos ang lahat. Bukod pa rito, ang mga tao mismo ay may di-mapanlinlang na pamantayan: nakikita nila ang mga naging pari dahil sa pag-ibig sa Diyos at upang paglingkuran ang Kaniyang Simbahan. Sapagkat mayroon ding mga nagnanais maging pari dahil sa pagnanasa sa kaluwalhatian. Kung ang mga ganitong pari ay makatagpo ng kahirapan, magdurusa sila, sapagkat hindi sila tutulungan ni Cristo — maliban kung magpapakumbaba sila at magsisi. Gayunpaman, kung ang isang tao ay nagnanais maging pari nang hindi naghahangad ng anumang makamundong layunin, tutulungan siya ni Cristo sa oras ng panganib. Ngunit sa pangkalahatan, ayon sa [espiritwal] na batas, dapat kang mapilit sa pagka-paring; dapat itong hangarin ng iba, at dapat itong hangarin ng Simbahan. Kung gayon, poprotektahan ka ni Kristo, at kung ikaw ay mapunta sa isang mahirap na sitwasyon, sasagipin ka ng iba, at tutulungan ka rin mismo ni Kristo.

Siyempre, bihira ito, at kakaunti lamang ang nagiging pari dahil sa mga hindi espiritwal na dahilan. Hindi ko nga pinag-uusapan ang mga taong iyon. Karamihan ay nagiging pari nang may mabubuting hangarin. Ngunit pagkatapos ay sinisimulan ng diyablo ang kanyang gawain, at makikita mo kung paano nabubuo sa pari ang pagmamahal sa kaluwalhatian, isang matinding pagnanais na makamit ang mas mataas na ranggo, at nakakalimutan niya ang lahat ng iba pa. May ilan pa nga na umaabot sa puntong

ginagamit ang mga tao, koneksyon, at tagapamagitan upang itinalaga bilang rektor ng isang simbahan, mahalal bilang obispo, o mailagay sa anumang opisina ng simbahan...Nagsisimula sila para sa kapakanan ni Kristo, ngunit nagtatapos para sa kapakanan ng gintong krus... Mga gintong krus, gintong mitra, mga krus na pektoral na may hiyas na diamante... Anumang bagay maliban sa tunay na kinakailangan. Napakatalino ng diyablo na linlangin tayo kung tayo ay hindi mag-iingat!

— Geronda, ano ang gusto ng Diyos sa isang pari, at ano ang gusto ng mga tao sa kanya?

— Napakalaki ng gusto ng Diyos; mas mabuting huwag mo nang pakialaman iyon. Tungkol naman sa gusto ng mga tao... Noong mga nakaraang panahon, nagsusumikap nang husto ang mga pari, sila ay may birtud at banal, at iginagalang sila ng mga tao. Ngunit ngayon, may dalawang bagay ang gusto ng mga tao mula sa isang pari: na siya ay malaya sa kasakiman at puno ng pag-ibig. Kung makita ng mga tao ang dalawang bagay na ito sa isang pari, itinuturing nila siyang santo at nagmamadali silang pumunta sa simbahan. At dahil nagmamadali silang pumunta sa simbahan, sila'y naliligtas. Pagkatapos, sa Kanyang awa, ililigtas din ng Diyos ang paring iyon. Ngunit gayon pa man, ang isang pari ay dapat taglayin ang lubos na kadalisayan.

Sinusubukan ng demonyo na pahinain ang isang monghe sa pamamagitan ng pagkabagot at pagrereklamo, upang hindi na siya makagalaw at upang agawin ang lahat ng espiritwal na kapangyarihan ng kanyang panalangin. Upang magkaroon ang isang monghe ng Biyaya ng Espiritu Santo, dapat siyang maging isang tunay na monghe. Doon lamang niya taglay ang awtoridad na ibinigay ng Diyos at, sa pamamagitan ng kanyang panalangin, epektibong natutulungan ang mga tao. Ngunit ang isang pari, kahit na hindi siya nasa isang espiritwal na mataas na kalagayan, ay tumutulong pa rin sa mga tao — sa pamamagitan ng awtoridad ng pagkapari na ibinigay sa kanya. Tinutulungan niya sila sa pamamagitan ng pagsasagawa ng mga Sakramento, pagsasagawa ng mga paglilingkod sa panalangin at mga liturhiya, at pagtupad sa iba pang mga tungkuling pang-pari. Kahit na patayin ng isang pari ang isang tao, mananatiling balido pa rin ang mga Sakramentong ipinagkakaloob niya hanggang sa siya ay masuspinde sa ministeryo. Gayunpaman, kung ang isang pari ay nasa mataas na kalagayang espiritwal, siya ay isang tunay na pari at mas nakakatulong siya sa iba.

Kapag sinasagot ko ang mga pari na nagtatanong kung paano nila matutulungan ang kanilang mga paroklyano, at gayundin kapag nakikipag-usap sa sinumang may pananagutang pastoral, binibigyang-diin ko ang mga sumusunod: dapat magsikap na pagtrabahuhin ang sarili. Dapat tuparin ng isang tao ang itinakdang panuntunan ng panalangin, ngunit huwag magpatalo rito lamang; dapat magpursige sa espiritwal na gawain nang 'higit pa sa karaniwan' upang laging magkaroon ng reserbang espiritwal. Ang espiritwal na pagsusumikap sa sarili ay kasabay na tahimik na pagsusumikap para sa kapwa, sapagkat ang mabuting halimbawa ay nagsasalita para sa sarili. At saka ina-a-akma ng mga tao ang kabutihang nakikita nila at natutuwid sila. Kung hindi tayo nakapagtipon ng kinakailangang espirituwal na kayamanan upang mabuhay sa 'espirituwal na interes' sa mga pagkakataong kailangan nating magtrabaho para sa iba [espirituwal] nang 'walang bayad', tayo ang magiging pinakakaluluwa at kaawa-awang tao. Kaya, hindi dapat ituring na sayang ang pagpapabuti ng sarili — anuman ang anyo ng gawaing ito: maikli, mahaba, o tuloy-tuloy — habang-buhay. Sapagkat ang hiwaga ng gawaing ito ay may kapangyarihang magsagawa ng isang hiwaga ng pangangaral ng Salita ng Diyos sa kaluluwa ng mga tao. Ang isang taong pinagpala ng Diyos ay nagpapasa ng Banal na Grasya sa iba at binabago ang mga makalupa. Sa pamamagitan ng pagpapalaya sa kanila mula sa pagkaalipin sa mga pagnanasa, hinihikayat niya silang lumapit sa Diyos, at sila ay naliligtas.

Ang isang pari ay may dalang malaking pananagutan

Hindi kailanman maaaring isara ng isang pari ang pinto ng kanyang tahanan sa iba. May dalang malaking pananagutan ang isang pari. Ang iba ay narating na ang punto ng paghihikayat, ang iba ay

may sakit at nangangailangan ng tulong, ang iba ay nasa kanilang mga higaan bago mamatay... Ang iba ay dapat tanggapin ng pari, ang iba naman ay dapat niyang bisitahin nang personal. Hindi maaaring tumanggi ang isang pari. Nasa panganib ang kaluluwa ng mga tao, at kailangan niyang tulungan sila. Kung hindi niya tutulungan ang mga kaluluwang ito at kukunin sila ng Diyos nang hindi handa, sino ang magpapasan ng pananagutan para rito? Hindi ba't ang pari? Bilang isang monghe, maaari kong isara ang pinto ko at umalis. Maaari akong maglaho sa paningin ng tao at tulungan ang mundo nang hindi napapansin sa pamamagitan ng panalangin. Dahil ang paglutas sa mga gusot ng problema ng tao ay hindi ang aking gawain. Ang aking gawain ay maghandog ng panalangin para sa mundo. Hindi ako naging pari o kumpesor upang matulungan ang mga tao sa ibang paraan, sa paraang monastiko.

Kung ako ay isang pari sa sekular na mundo, hindi ko kailanman maisara ang pinto ng aking tahanan. Kailangan kong laging bigyan ang lahat ng kanilang kailangan, nang hindi pinipili kung sino. Una, aalagaan ko ang aking mga parokyano, at ang sobra [ng oras, lakas, at yaman] ibibigay ko sa iba—sa mga humihingi ng tulong sa akin. Magmamalasakit ako hindi lamang sa mga mananampalataya, kundi pati na rin sa mga hindi naniniwala at ateista, at maging sa mga kaaway ng Simbahan. O kung ako ay isang espirituwal na ama at may isang taong nagreklamo sa akin tungkol sa iba, tatawagin ko rin ang taong iyon upang ayusin ang kanilang relasyon. Tatawagan ko ang mga tao upang malaman kung kumusta na ang isang taong dati ay hinarap ang tukso, o kung kumusta ang isang taong nakaranas ng kahirapan. Posible kayang mamuhay ako nang tahimik at payapa sa gitna ng lahat ng ito?

Ang isang pari ay dapat manguna upang siya ay masundan ng mga mananampalataya. Katulad ito ng sa isang kawan: ang pinuno ang nangunguna, at ang iba pang mga tupa ay sumusunod sa likod niya. Inaikot ng pinuno ang kanyang mga sungay sa kanan, at lahat ng tupa ay lumiliko rin sa kanan. Lahat ng tupa ay sumusunod sa ulo ng kawan—ang kanilang pinuno. Kaya hindi nalilihis ang mga tupa mula sa kawan—ang isang tupa ay sumusunod sa isa pa. Ang pinuno ang nagtatakda ng direksyon; ang mga tupa ang sumusunod sa kanya.

— Geronda, kung ang isang pastol ay mas mahal ang isa niyang tupa—isang mabait at masunurin—kaysa sa isa na masyadong mapanghamon, makatarungan ba iyon?

— Tingnan mo rito: sabihin nating ikaw ay isang pastol. Marami kang mga tupa sa iyong kawan. Ang ilan ay nag-iigib nang payapa at nag-iingay nang may kagalakan, samantalang ang iba — ang mahihina o may sakit — ay nagtitipon sa isang sulok. Alin sa kanila ang mas aalagaan mo? Tiyak na ang mga maysakit? At kung may jackal na umatake sa ilang tupa at nagsimulang mag-iyak nang kalunos-lunos, kanino ka agad tutuloy upang tumulong? Sa mga nagngangain at nag-iimik nang masaya at payapa, o sa mga nagwawangis nang nakakabagbag-damdamin, na humihingi ng proteksyon mula sa mandaragit? Mas masidhi ang pakiramdam ng pastol para sa isang sugatang tupa, at inaalagaan niya ito nang may pagmamahal hanggang muling gumaling. Pareho ang dapat nating pagmamahal at malasakit sa ating puso: sa mga gumagawa ng mga himala at sa mga sugatan ng kaaway—ang diyablo. Hindi natin dapat ipagkait sa kanila ang ating panloob na paggalang. Para sa mga minsang namuhay sa kasalanan ngunit ngayo'y nagsusumikap na supilin ang kanilang mga pagnanasa, nararamdaman ko ang mas malalim na pag-ibig at mas matinding kirot kaysa sa mga hindi pinahihirapan ng mga pagnanasa. Palagi kong naiisip ang mga nauna. Kung may panloob na pag-ibig ang isang tao, malalaman ito ng kanyang kapwa, sapagkat pinatatamis ng pag-ibig na ito ang buong panlabas na pagkatao—ginagawang mas maganda siya sa pamamagitan ng Banal na Grasya, na hindi maaaring itago, sapagkat ito'y nagningning.

Mabuting alalahanin din ng mga pastor, maging pari man o obispo, si Moises, at kung paano siya nakipaglaban sa isang matigas-leeg na bayan na may dalawang milyong kaluluwa. Gaano niya kalambing na ipinanalangin ang kanyang bayan, gaano karaming kalungkutan ang kanyang pinamahaginan sa kanila sa mahabang mga taon ng paglalakbay sa ilang, hanggang sa dinala niya sila

sa Lupang Pangako. Sa pag-iisip sa lahat ng ito, ang mga Kristiyanong pastor ay magkakaroon ng hindi mauubos na lakas at hindi kailanman magreklamo tungkol sa kanilang sariling pagdurusa—na walang kabuluhan kumpara sa tiniis ni Moises.

Sekularisasyon ng mga Pari

— Geronda, kailangang magsuot ba talaga ng kasóko ang isang sakristan kahit tag-init, sa init? Nabababad lang ako sa pawis kapag mainit at nakasuot ng kasóko.

— Aba, aba... Ganyan na talaga ang monastisismo ngayon! Ano'ng masasabi... Ang Kagalang-galang na Athanasius ng Athos, habang nagsusumikap sa pag-aascetismo, ay nagsuot ng makakapal na balabal at mabigat, napakabigat na krus, at tayo... Ano na ba ang nangyayari ngayon! Nang nasa Australia ako, nakita ko ang isang sakristan na naka-shorts sa simbahan. 'Ang mga tao ay nagsusuot ng ganyan,' sabi ko sa kanya, 'para pumunta sa tabing-dagat at lumangoy sa dagat.' 'Pero para sa akin,' sagot niya, 'mas komportable itong ganito.'

Nagsisimula sila rito, unti-unting sumusulong, at sa huli ay napupunta sa pagsasabing: 'Hubarin natin ang ating mga kasuotan para hindi tayo matamaan ng init ng araw.' Nakasagabal ba ang kapa? Hubarin mo! Nakasagabal ba ang pambalot sa ulo o ang estola apostoliko, sobrang pawis ka ba? Hubarin mo rin 'yan, naku! Oo, oo, doon tayo papunta. Kapatid ko, pero kung mainit, dapat mag-isip ang bawat monghe para sa sarili niya. Pabawasan niya ang suot na damit sa ilalim ng kanyang kasóko.

— Geronda, pinapayagan bang maghubad ng kasóko ang isang monghe at magsuot na lang ng mantong?

— At hayaan ba natin ang mga pari na tanggalin ang kanilang kasak at manatili na lang sa kanilang salawal? Ano ang masasabi ko rito... Ang manto ay kasuotan ng monghe. Ang isang monghe na kumukuha ng mas mababa o mas mataas na eskemang monastiko ay sinasakpan nito. Sa panahon ng tonsura, ang tagapagtaguyod ng bagong monghe ay sinasakpan ng manto. Matapos isuot sa bagong magpaputol ng buhok ang kasóko, tinatanggal ng ninong ang mantel sa sarili at isinusuot ito sa kaniya. Nang nasa Alexandria ako, namangha ako sa katotohanang ang ilang lokal na kababaihan ay nakasuot ng itim mula ulo hanggang paa. Iyon ang kanilang tradisyon. At sa init pa niyan! At tayo naman — hindi ba natin matiis ang kasokeng tinanggap natin mula sa ating mga ninuno?

— Geronda, may ilang tao ang nagtatanong: 'Ang kasok ba ang ginagawang pari sa isang lalaki?'

— Tingnan mo, halimbawa, ang dalawang puno ng oliba — isa ay may dahon, ang isa ay wala. Alin sa dalawa ang mas gusto mo? May dahon o wala? Nang naninirahan ako sa skete ng Banal na Krus, minsan kong binalatan ang katawan ng isang puno ng oliba na tumutubo sa bakuran at isinulat ko: "Natanggal na ang palamuti ng mga puno — tingnan natin kung gaano karami ang mabunga nila!" at sa tabi nito: "Isang pari na walang kasuklam — tiyak na walang moralidad." Noong panahong iyon, may mainit na debate tungkol sa pag-aalis ng pagsusuot ng kasuklam ng mga pari, at may ilan na dumating na umaasang makuha ang aking pagpapala para rito!

— Geronda, may isang lalaki na nagdala ng isang Orthodox na pari na nakasuot ng pantalon sa aming monasteryo. Dapat ba naming hingin ang kanyang pagpapala?

— Anong pagpapala pa ang pinag-uusapan! Sino man ang nagdala ng pari na ito sa iyo, dapat ay sinabi mo sa kanya: "Pasensya na po, ngunit panuntunan namin rito sa monasteryo na magbigay ng kasuotang pang-klero sa mga klero. Tunay bang katanggap-tanggap na pumunta ang isang pari sa isang monasteryo ng mga babae na nakasuot ng pantalon? Hindi ito angkop." Kung hindi nahihiya ang taong nagdala sa kanya sa inyo o ang pari mismo, bakit ka pa mahihiya na bigyan siya ng kasok? Noong isang beses, sa paliparan, nakilala ko ang isang batang arkhimandrita na nakasuot ng pangkaraniwang damit na lilipad papuntang ibang bansa. "Ako si Pari So-at-so," pakilala niya ang sarili sa akin. "Ah, nasaan ang iyong kasóko?" tanong ko sa kanya at, siyempre, hindi ko tinanggap ang kanyang pagpapala.

— At may ilan, Geronda, na nagsasabing sa pamamagitan ng pagiging mas makabago, mas makakatulong ang mga klero.

— Nang si Patriarka Dimitrios, habang nasa Amerika, ay bumisita sa Holy Cross Theological School, ilang masigasig na Amerikanong estudyante ang lumapit sa kanya at nagsabi: 'Kabanal-banalan, sa ating panahon ay dapat maging mas makabago ang mga klero!' At sumagot sa kanila ang Patriarka: 'Sinasabi ni San Cosmas ng Aetolia na kapag ang mga klero ay naging layko, ang mga layko ay magiging demonyo!' Hindi ba't maganda ang kanyang sagot? Naghanda sila ng isang marangyang silid para sa kanya, na may magarbong kama at magagarbong kasangkapan, ngunit nang makita niya ang lahat ng ito, sinabi niya: 'Saan ninyo ako ipatutulog? Dito sa silid na ito? Mas mabuti pang dalhan ninyo ako ng payang kama. Sa pamamagitan ng pagiging makamundo, ang isang klero ay nagiging kandidato ng diyablo.'

— Geronda, dapat ba kaming tumahi ng mas payak na kasuotang pang-liturhiya? Marahil ang mga kasuotang maraming burda ay hindi nakabubuti para sa mga pari?

— Mapupunta sa kredito ninyo kung sasabihin ninyo sa inyong mga kustomer: 'Ganito ang uri ng payak na kasuotang pang-rito ang tinatahi namin. Kaya naming magtahi ng mga kasuotang maraming burda, pero hindi namin ginagawa, dahil nababahala kami sa isipang baka napapahimok namin ang mga tao.' At saka, ginagamit din naman ito ng mga hindi mananampalataya. Naririnig natin ang mga tao na nagsasabi: 'Hindi nga namin kayang bumili ng tinapay, pero ang mga pari ay may napakaraming kasuotan.' Kung gagawa kayo ng mga kasuotan na may payak na burda, bibilhin ito sa inyo ng mga seryosong pari. Ngunit ang mga paring maalam sa mundo, kung bibili sila ng mga kasuotang may masaganang burda, ay magmumukhang payaso kapag suot nila ito, at ikatapon ka nila sa masamang tingin. Gayunpaman, ang mga kasuotan para sa banal na altar at mga takip para sa mga banal na sisidlan ay maaaring palamutian ng mas mayamang burda. At huwag mong burdahan ng krus o larawan ng mga santo ang mga ibabang bahagi ng kasóko, estola, at pektoral na krus. Maglagay ka ng ilang simpleng simbolo na hindi sagrado sa mga bahaging iyon ng kasuotan. Kung hindi, uupo nang direkta ang mga pari sa ibabaw ng mga santo, sa mga krus... Ito ay kawalang-galang.

"Sino ang maghahain ng kaso laban sa akin tungkol dito?"

— Geronda, kung ang isang klero ay mahuhulog sa isang mortal na kasalanan, nawawala ba niya ang Banal na Grasya na taglay niya?

— Hindi, paano ito mawawala? Ang Banal na Grasya ay hindi maaaring mawala, ngunit maaari itong umatras. Ang isang pari na sinuspinde sa ministryo ay hindi nawawalan ng pagkapari, ngunit ang mga Sakramentong kanyang ipinagkakaloob ay hindi balido. Ang ganoong pari ay wala nang kapangyarihan. Ang pinakamahalaga ay ang Biyaya. Kung, gayunpaman, maalís ang suspensiyon sa pari, balido na ang mga Sakramentong kanyang ipinagkakaloob.

Kinakailangan ang malaking paghuhusga kaugnay ng mga pari na may kanonikong hadlang sa pagkapari. Kailangan ng espesyal na pag-iingat upang ang hindi nararapat na kabagsikan ay hindi magdulot ng tukso sa mga tao; upang ang pamilya ng paring ito ay hindi magsimulang pahirapan ng mga pagdududa. Dapat niyang itigil nang may pag-iingat ang pagdaraos ng Misa, upang sa halip na mabuti, hindi ito magdulot ng pinsala sa mga mananampalataya. Sapagkat ang Diyos at ang pari ay may kamalayan sa mga kanonikong hadlang, at kung biglaang ititigil niya ang kanyang ministryo bilang pari, agad na magsisimulang guluhin ng pagdududa ang mga mananampalataya at ang kanyang pamilya, at magiging mas malaki ang pinsala.

Minsan nakikita kong pinapayagan ng Diyos na magkaroon ng ilang pisikal na karamdaman—tulad ng pagdurugo ng ilong, sakit sa tiyan, o katulad nito—ang mga debotong klero na may kanonikong hadlang. Natutuwa ang mga paring ito dahil sa ganitong kinalabasan, kailangan nilang itigil ang

pagdaraos ng Misa. Minsan may isang pari na may ilang hadlang kanonikal ang dumarating sa silid ko, at nakikita kong kailangan nang lisanin ng kawawang tao ang pagkapari. Ngunit paminsan-minsan ay iba ang opinyon ng kanyang obispo tungkol dito. Ano ang masasabi? Ang natitira na lang ay manalangin na manghimasok ang Diyos. Naalala ko ang isang partikular na kaso. Pinayuhan ko ang isang pari na talikuran ang pagkapari at inihanda ko siya para sa hakbang na ito. Ngunit nang ikuwento niya ito sa kanyang espirituwal na ama at sa kanyang obispo, hindi sila pumayag. Kaya nagpatuloy siya sa pagkapari, sa kabila ng pagkakaroon ng kanonikong hadlang. Makaraan ng ilang sandali, nabangga siya ng kotse. Nahagis ang kotse mula sa kalsada papunta sa bangketa kung saan siya naglalakad, at natapakan siya nito hanggang sa siya ay mamatay. "*Kakila-kilabot na mahulog sa mga kamay ng buhay na Diyos!*"²²⁴

Ang ating Simbahang Orthodox ay walang kahit isang kapintasan. Ang nag-iisang kapintasan na nagpapahamak sa Simbahan ay nagmumula sa ating mga sarili, kapag tayo—mula sa pinuno ng hirarkiya hanggang sa karaniwang mananampalataya—ay kumakatawan sa Simbahan sa paraang hindi angkop. Maaaring kakaunti ang mga hinirang, ngunit hindi ito dapat ikabahala. Ang Simbahan ay Simbahan ni Cristo, at Siya ang namamahala rito. Ang Simbahan ay hindi isang templo na itinayo ng mga debotong tao mula sa bato, buhangin, at apog, at winasak ng mga barbaro gamit ang apoy. Ang Simbahan ay si Kristo Mismo — "*at ang sinumang mahuhulog sa Batong ito ay mababali-bali, at ang sinumang mahuhulugan nito ay malalaglag.*"²²⁵

Ngayon, tinitiiis ni Cristo ang mga nangyayari. Siya ay nagtitiis, at ang Banal na Grasya ay kumikilos para sa ikabubuti ng mga tao. Dumaraan tayo sa isang bagyo, ngunit liliwanag ang sitwasyon. Ang nangyayari ngayon ay hindi magtatagal. Tandaan ang nakasulat sa Ebanghelyo: "Hindi ko pupatayin ang nanliliyab na sulo, ni babasagin ang nabaling tubo."²²⁶ Sinabi ito ni Kristo upang sa Araw ng Paghuhukom ay wala tayong magiging dahilan. Alam mo, kapag naubos na ang langis sa reserposo ng lampara at kaunting langis na lang ang natitira sa wick, malapit nang mapatay ang lampara, kahit na ang apoy nito ay 'kumikislap'—minsan ay nagniningning nang maliwanag, minsan ay halos hindi na makita. Ang ganitong sulo ay parang isang taong nakahiga sa highaan ng kamatayan, kung saan makikita ang huling sulyap ng buhay. Gayunpaman, ayaw ni Cristo na hipuin ito, na patayin ang sulong ito, sapagkat sasabihin ng patay na sulo: 'Patuloy pa sana akong susunog, ngunit Hipo Mo ako at pinatay Mo ang aking apoy!' At ano nga ba ang hihipan? Pagkatapos ng lahat, wala namang langis sa iyong sulo! At ayaw ding hipuin ng Cristo ang isang nabasag na tubo, sapagkat kapag tuluyan nang nabasag, tututol ang tubo: 'Ikaw ang humipo sa akin, at iyon ang dahilan kung bakit ako nabasag!' Ngunit dahil ikaw ay sira na, halos hindi na nakakayanan ang sarili at malapit nang masira nang kusa, bakit mo sinisisi si Cristo sa paghipo at pagwasak sa iyo?

Sa pamamagitan ng hindi pamumuhay ayon sa Ebanghelyo, tayo—mga monghe, at gayundin ang mga klero—ay nagkakalat ng kawalang-diyos. Kailangan ng mga tao ang ating mga birtud, hindi ang ating mga kasalanan. At ang halimbawang ipinapakita ng mga monghe para sa mga layko ay may partikular at napakalaking kahalagahan. Ang mga layko ay naghahanap ng dahilan upang ipagtanggol ang kanilang mga kasalanan, kaya't kailangan ng pag-iingat. Isipin ito: hindi natin maaaring ulitin kay Cristo ang mga salitang, '*Sino ang maghahain ng kaso laban sa akin tungkol sa kasalanan?*' (²²⁷) — ngunit maaari nating sabihin, '*Sino ang maghahain ng kaso laban sa akin tungkol sa tukso?*' Sinabi ni Cristo ang mga salitang ito *tungkol* sa kasalanan dahil Siya ang Perpektong Diyos at ang Perpektong

²²⁴ Heb. 10:31.

²²⁵ Mat. 21:44.

²²⁶ Ihambing ang Isa. 42:3 at Mat. 12:20.

²²⁷ Tingnan ang Juan 8:46.

Tao. Ngunit tayo ay mga tao lamang. May mga kapintasan tayo, tayo'y natitiosod — ano ang magagawa natin tungkol dito? Ngunit hindi tayo dapat maging sanhi ng pagsubok para sa sinuman.

Sinabi sa akin ng isang heneral na kung hindi niya namana ang kanyang pananampalataya mula sa kanyang ina, mawawala sana ito sa kanya habang nasa Cyprus dahil sa mga pangyayari noon.²²⁸ May utos na inatasan kaming tratuhin nang makatao ang mapayapang populasyong Turko, ngunit narinig mismo ng heneral na ito sa kanyang sariling mga tenga ang isang pari na sumisigaw sa telepono: "Patayin ang mga Turko!" — ganoon lang, walang kahit anong dahilan. At ang mga Pharasioi, na lumipat sa Gresya mula sa Asia Minor, ay naligaw dahil sa mga sekta na nagsimulang kumalat dito noong mga panahong iyon, sapagkat nakita nila ang mga obispo at pari na walang paggalang. Nang makita nila sa Simbahan ang mga taong kakaiba—yaong hindi namumuhay nang espiritwal—naligaw ang mga refugee mula sa Asia Minor, sapagkat sa kanilang sariling bayan ay nakilala nila ang ibang uri ng mga klero. At agad-agad, ganoon na lang, lumitaw ang mga erehe na 'ebanghelista', na nag-aangking inilalapat nila sa kanilang buhay ang Ebanghelyo, at ang mga kawawang tao ay naligaw tungo sa sektaryanismo.

Ngunit kung ang obispo, pari, o monghe ang may kasalanan, hindi si Cristo ang may kasalanan. Gayunpaman, hindi ganoon kalalim ang pag-iisip ng mga tao. "Hindi ba ito," sabi nila, "isang kinatawan ni Cristo?" Oo, ngunit ang tanong ay, nagbibigay ba ng aliw ang kinatawan ito sa Kanya na kanyang kinakatawan? O hindi ba iniisip ng mga tao kung ano ang naghihintay sa ganoong kinatawan ni Cristo sa buhay na darating? Kaya naman, ang iba, dahil naliligaw ng ilang hindi kanais-nais na pangyayari sa buhay ng mga klero, ay umabot pa sa puntong nawawalan ng pananampalataya. Hindi nauunawaan ng mga kaluluwang ito na kung may kasalanan ang isang pulis, hindi dapat sisihin ang kanyang mga kababayan, at kung may kasalanan ang isang pari, hindi dapat sisihin ang Simbahan. Gayunpaman, ang mga naliligaw ngunit may mabuting disposisyon ay kayang maunawaan ito kung ipapaliwanag sa kanila. Ang mga taong ito ay may mga nagpapagaan din na kalagayan, sapagkat maaaring naudyukan sila sa kasamaan, at may ilang bagay na hindi talaga nila maiintindihan.

— Geronda, bakit walang hayagang nagpapahayag ng kanilang paninindigan tungkol sa napakaraming tukso na nagaganap sa Simbahan?

— Tungkol sa mga nangyayari sa Simbahan, hindi posible na hayagang ipahayag ang posisyon sa bawat isyu. Maaari mo lamang tiisin ang nangyayari, magtiyaga, hanggang ipakita ng Diyos kung ano ang kailangang gawin. Ang pagtitiis sa nangyayari ay isang bagay, ngunit ang pagsang-ayon dito, gayong hindi dapat, ay ibang usapin. Sa mga pagkakataong kailangang may masabi, dapat itong gawin nang may paggalang at tapang — hindi sa pamamagitan ng pagbubuga ng lason dahil sa galit o paggawa sa problema bilang pampublikong palabas. Dapat sabihin ang kinakailangan, nang pribado, sa taong kinaukulan. Dapat magsalita nang may sakit sa puso, dahil sa pagmamahal, upang mas maging maingat sila sa ilang mga bagay. Hindi ang taong isinisingaw ang katotohanan sa mukha ng iba, o ang nagpapabigkas nito sa buong mundo, ang taos-puso at tapat, kundi ang taong may pag-ibig at namumuhay ayon sa katotohanan, na nagsasalita nang may katwiran ng kung ano ang kailangan at kailan ito kailangan, sa takdang oras para rito.

Ang mga nanunumbat sa iba nang walang dahilan ay nasa kalagayan ng espirituwal na kadiliman at, sa kasamaang palad, tinitingnan ang mga tao bilang mga tuod o troso. Ang mga taong walang pakundangan na ito ay walang-awang sinisira ang iba na naghahirap at nagdurusa. Ngunit nagagalak ang mga nalilingong 'master ng kubismo' na mula sa lagari ng kanilang paghatol ay lumilitaw ang makinis, tuwid na anggulong mga tuod ng tao. Para lamang sa taong sinasapian ng matataas na demonyo ay may dahilan para ilantad ang mga tao at ihayag ang kanilang nakaraan, upang guluhin ang mga

²²⁸ Noong 20 Hulyo 1974, sinakop ng mga tropang Turko ang Cyprus at inokupa ang hilagang bahagi nito. — *Tala ng tagasalin*.

mahihinang kaluluwa. Siyempre, ang huli ay nalalapat lamang sa mga taong may karapatan ang demonyo sa kanila. Malinaw na ang maruming espiritu ay hindi inilalantad sa publiko ang mga birtud ng tao, kundi ang kanilang mga kahinaan. At kabaliktaran: ang mga taong nakalaya sa kanilang mga pagnanasa ay walang masamang hangarin at dahil dito ay binabayaran ang kasamaan ng kabutihan. Kapag nakakita sila ng dumi sa isang lugar na hindi matatanggal, tinatakpan ito ng mga taong iyon ng isang bagay upang hindi ito magdulot ng pagkasuklam sa iba. Ngunit ang mga naghuhukay sa basura at dumi ng kasalanan ng iba ay parang mga manok na tuka-tuka sa alam ninyo kung ano...

Ngayon, sa aklat ng²²⁹, dinudumihan, inuutusan, at pinapahamak ng diyablo nang malaki. Nagdulot siya ng kakila-kilabot na kalituhan, ngunit sa huli ay mapahamak din siya. Lalipas ang mga taon, at liliwanag ang mga matuwid. Magiging kapansin-pansin sila, kahit maliit pa ang kanilang kabutihan, sapagkat sa panahong iyon ay maghahari ang malaking kadiliman sa mundo at lilapit ang mga tao sa kanila. At ang mga ngayon ay nagpapaligaw sa iba, kung mabubuhay pa sila upang masaksihan ang mga panahong iyon, ay mahihiya.

Ang tamang saloobin sa mga suliranin ng simbahan

— Geronda, kapag may mga kumplikadong problema na lumitaw sa Simbahan, ano ang tamang paraan ng pagharap dito?

— Dapat iwasan ang mga matinding posisyon. Hindi nalulutas ang mga problema sa pamamagitan ng matinding posisyon. Noong mga nakaraang panahon, ang isang tinderero ay kukuha ng isang kutsara ng asukal, groats o katulad nito at idaragdag ang mga ito sa timbangan nang paunti-unti. Sa ganitong paraan nakakamit niya ang katumpakan, at magkakabalanse ang timbangan. Hindi niya ibinubuhos nang maramihan sa timbangan o inaalís ang lahat nang sabay-sabay. Parehong laging pinahirapan ng dalawang sukdulan ang Inang Simbahan. At ang mga sumusunod sa mga sukdulang ito ay nagdurusa rin, sapagkat ang bawat sukdulan ay karaniwang sumasakit nang matindi sa pamamagitan ng matulis nitong gilid. Para bang, sa isang banda, isang taong sinapian— isang taong walang hiya sa espirituwal na nanghamak sa lahat—ay nakakapit sa kanyang matinding posisyon, samantalang sa kabilang banda naman, isang baliw, na ang hangal na selos ay sinamahan pa ng makitid na pag-iisip, ay nakatayo nang matatag sa kanyang sariling matinding posisyon. Ibig sabihin, ang isang taong walang hiya sa espirituwal na paraan ay hindi kailanman makikipagkasundo sa isang masigasig na taong kinahuhumalingan ng hangal na selos. Sisiranin at sasalakayin ng mga taong ito ang isa't isa, sapagkat kapwa sila pinagkaitang may Banal na Grasya. At saka — Diyos nawa'y huwag! — maaaring patuloy na magsalakay at magsugat ang magkabilang sukdulan sa isa't isa, at hindi na ito magkakaroon ng katapusan. Ngunit ang mga kayáng yumuko sa magkabilang sukdulan patungo sa isa't isa—upang magsanib—at magkaisa sa iisang pag-iisip, at magkaayos—ay koronahan ni Cristo ng dalawang dikumukupas na korona.

Dapat tayong mag-ingat na huwag lumikha ng problema sa Simbahan o palakihin ang maliliit na kahinaan ng tao, baka magdulot tayo ng mas malaking pinsala at magbigay ng dahilan sa masama upang magalak. Siya na, sa pagkitang ng kaunting kaguluhan, nagiging lubhang balisa at, sa galit, nagmamadaling itama ito, ay parang isang hangal na tagapaglingkod sa simbahan na, nang makita ang kandilang tumutulo, nagmamadaling itama ito nang buong bilis, natatapakan ang mga sumasamba, natutumba ang mga kandelabro at nagdulot ng pinakamalaking kaguluhan sa loob ng paglilingkod. Sa kasamaang palad, sa ating panahon, ang Inang Simbahan ay nababahala sa marami: ang ilan—ang mga may pinag-aralan—ay kumapit sa dogma gamit ang kanilang isipan, ngunit hindi sa diwa ng mga banal na ama. Ang iba naman—ang mga hindi pinag-aralan—ay kumapit din sa dogma, ngunit gamit ang kanilang mga ngipin. Kaya't nag-iingay sila kapag pinag-uusapan ang ilang usapin ng simbahan, at

²²⁹ Ibinigay noong 1974

sa ganitong paraan ay mas malaking pinsala ang dinaranas ng Simbahan kaysa sa mula sa mga kaaway ng ating Ortodoksiya. Mabuti na hindi masyadong mabilis ang isang ilog, sapagkat baka dalhin ng tubig ang mga puno, bato, at mga tao; at hindi rin masyadong mababaw, sapagkat baka maging isang uri ng putok na pinamumugaran ng lamok.

At mayroon ding mga taong, sa halip na maglingkod para sa kabutihang panlahat, ay nagpapapuna sa isa't isa. Mas binibigyang-pansin ng isang tao ang iba kaysa sa kanyang sarili. Naghihintay siya upang makita kung ano ang sasabihin o isusulat ng kanyang kalaban, upang maibato sa kanya ang walang-awang suntok; samantalang kung siya mismo ang magsasabi o magsulat ng kaparehong bagay, susuportahan din niya ang kanyang mga argumento ng maraming sipi mula sa Banal na Kasulatan at sa mga sinulat ng mga Banal na Ama. Ang kasamaan na nagagawa ng ganitong tao ay malaki dahil, sa isang banda, kumikilos siya nang hindi makatarungan sa kanyang kapuwa, at sa kabilang banda, dinudurog niya ito sa harap ng mga mananampalataya. Higit pa rito, madalas na pinapalihin ng ganitong tao ang mga kaluluwa ng mahihina at sa gayon ay nagtatanim ng kawalang-paniwala sa kanilang kalooban. Ang ilan, na pinagtatwiran ang kanilang masamang hangarin, ay inilalantad ang iba sa halip na ang kanilang sarili at, sa pamamagitan ng paghuhinuha sa mga salitang '*ang pamamalakad ng Simbahan*'⁽²³⁰⁾ sa Ebanghelyo, ay inilalantad ang ilang panloob na suliranin ng simbahan sa kahihyan ng buong mundo, ipinapangangawa sa bawat sulok ang mga bagay na hindi naman dapat binanggit. Magsimula muna ang mga taong ito sa kanilang maliit na simbahan—sa kanilang pamilya o monastikong komunidad—at kung iyon ay bagay sa kanila, saka nila ipahiya ang Inang Simbahan. Sa tingin ko, hindi kailanman sisihin ng mabubuting anak ang kanilang ina ng anumang bagay.

Kailangan ng Simbahan ang iba't ibang uri ng tao. Lahat—mga may banayad na ugali at mga may mahigpit na disposisyon—ay nag-aambag ng kanilang serbisyo sa Simbahan. Kailangan ng katawan ng tao ang iba't ibang pagkain—matamis at maasim, at maging ang mapait na mga dahon ng dandelion ay kailangan. Pagkatapos ng lahat, ang bawat pagkain ay may sariling natatanging sustansya at bitamina. Gayundin, ang Katawan ng Simbahan ay nangangailangan ng mga taong may iba't ibang disposisyon. Ang isang tao ay bumabawi sa katangian ng iba. Tayong bawat isa ay may tungkuling pasanin hindi lamang ang mga kakaibang katangian ng espirituwal na disposisyon ng ating kapwa, kundi pati na rin ang mga kahinaan na taglay niya bilang isang tao. Ngunit, sa kasamaang palad, ang ilan ay may hindi makatwirang inaasahan sa iba. Nais nilang ang lahat ay magkaroon ng parehong espirituwal na disposisyon gaya nila, at kapag ang ibang tao ay naiiba sa kanila—halimbawa, sa pagkakaroon ng mas mapagbigay o mas mainit ang ulo na pag-uugali—agad nilang napagkakasiyahan na siya ay isang hindi espirituwal na tao.

Tungkol sa Mataas na Katungkulan at Kaluwalhatian ng Tao

Namamangha ako na binibigyan ng ilan ng napakalaking kahalagahan ang kaluwalhatian ng tao kaysa sa kaluwalhatian ng Diyos, na naghihintay sa atin kung '*iwasan natin ang kaluwalhatian ng tao*'. Kung makamtan pa natin ang pinakamataas na ranggo sa buong mundo, at kung ang buong mundo ay handang pag-ulanin tayo ng papuri, anong kapakinabangan ang idudulot nito sa atin? Itaas ba tayo ng papuri ng mundo patungo sa Paraiso, o itutulak ba tayo nito patungo sa bangin ng impyerno? At ano ang sinabi ni Cristo? '*Hindi ako tumatanggap ng kaluwalhatian mula sa mga tao*'.²³¹ Anong kapakinabangan ang idudulot nito sa akin kung, sa halip na maging isang simpleng monghe, ay naging isang hieromonk, isang obispo, o isang patriyarka ako? Makakatulong ba sa akin ang mas mataas na ranggo upang maligtas? O magiging mabigat ba ito sa mahinang si Paissius at ihahagis siya sa mga paghihirap ng impyerno? Kung walang ibang buhay, maaaring may katwiran pa ang baliw na

²³⁰ Mat. 18:17.

²³¹ Juan 5:41.

paghahangad ng mas mataas na ranggo. Gayunpaman, ang nagsusumikap para sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa ay *'itinuturing ang lahat ng bagay na walang kabuluhan'* (²³²) at hindi naghahangad ng mas mataas na ranggo.

Si Moises ay ipinadala ng Diyos upang palayain ang bayan ng Israel. Gayunpaman, hindi siya itinuring na karapat-dapat na makapasok sa Lupang Pangako, sapagkat siya ay nagreklamo laban sa Diyos para sa kanyang bayan. Namuhay si Moises sa gitna ng kanilang patuloy na pagrereklamo at pagungol, at isang araw ay siya mismo ang nagreklamo. "Ang mga taong ito," wika niya, "ay humihingi ng tubig sa akin. Saan ko sila kukuhaan ng tubig?"²³³ Paano? Kamakailan lamang ay tinamaan mo ang bato, lumabas ang tubig at pinainom mo sila! Napakahirap ba talaga noon? Ngunit si Moises, dahil sa paglubog niya sa iba't ibang usaping administratibo at sa mga suliranin ng kanyang bayan, ay nakalimot kung gaano karaming tubig ang dati niyang nailabas mula sa bato. Hindi niya napagtanto ang kanyang pagkakamali at hindi siya humingi ng kapatawaran sa Diyos. Kung siya ay humingi ng kapatawaran, ipinatawad siya ng Diyos. Ang hindi niya pagpasok sa Lupang Pangako ay isang maliit na parusa mula sa Diyos, isang penitensiya para sa kanyang pagrereklamo. Siyempre, dinala ng Diyos si Moises sa Paraiso. Pinarangalan Siya sa pamamagitan ng pagpapadala sa kaniya, kasama ang propeta Elias, sa Bundok Tabor noong Pagbabagong-anyo ng Panginoon. Lahat ng mga pangyayaring ito mula sa Banal na Kasulatan ay tumutulong sa atin na maunawaan kung gaano kalaking hadlang sa landas patungo sa Paraiso para sa isang Kristiyano ang mataas na tungkuling ipinagkaloob sa kaniya at ang kaakibat nitong pananagutan.

At ang iba naman ay dapat makaramdam at magpakita ng tuwa lamang sa kanilang kalooban at sa kanilang kilos, sapagkat inayos ng Diyos na wala silang anumang pananagutan. Ngunit, sa halip, ang mga taong ito, kabaligtaran, ay nagsusumikap para sa pananagutan at mas mataas na tungkulin, at kapag hindi ipinagkaloob sa kanila ang ganoong tungkulin, sila ay lubos na sinisikwil ng paghihirap at sinisira ang kanilang kaluluwa, at kasabay nito ang kanilang katawan, na ayon kay Apostol Pablo, ay templo ng Diyos.²³⁴ Habang inihahanda ni Cristo ang kaluwalhatian sa langit para sa kanila, nais nilang makapasok sa Paraiso sa pamamagitan ng kaluwalhatian ng tao.

Gayunpaman, maaaring may magtanong sa akin: "Bakit ang ilan ay unang pinupuri ng tao, at saka ng Diyos?" Ngunit sa esensya, kung ang isang tao ay nagnanais ng luwalhati ng tao, hindi siya papurihan ng Diyos. Hindi dapat maghanap ang isang tao ng responsibilidad para sa kanyang sarili. At kung siya ay pinalaya mula sa responsibilidad, dapat siyang magalak. Sapagkat ayon sa [espiritwal] na mga tuntunin, ang responsibilidad na pasan ng isang tao ay dapat maging pasanin para sa kanya. Kung ang isang tao ay hindi nagagalak na pinalaya mula sa responsibilidad, ibig sabihin ay nanawri na ang kayabangan sa kanyang kalooban. Huwag nating hangarin ang mataas na ranggo, titulo o posisyon upang makamit ang kaluwalhatian sa ganitong paraan, sapagkat ang ganitong mga hangarin ay tanda ng isang malalang karamdaman. Ipinapakita nito na, sa ating karamdaman, sinusunod natin ang landas na iba sa landas ng kababaang-loob na tinahak ng mga Banal na Ama at sa pamamagitan nito ay kanilang narating ang Paraiso.

Marami tayong mga santo na iniwasan ang iba't ibang uri ng pananagutan: ang tungkulin bilang abbot, ang pagka-paring, at ang pagka-obispo. Ang ilan sa kanila ay pinutol ang sarili nilang mga kamay, ang iba naman ang kanilang mga ilong, ang iba ang kanilang mga tainga, at ang iba pa ang kanilang mga dila—upang magkaroon ng kapansanan sa katawan at maiwasan ang ordinasyon. May mga santo na ang bubong ng kubo ay nabuksan at sila ay inordinahan mula sa itaas; may mga santo tulad ni San Amphilochius — sila ay inordinahan mula sa malayo. Ang mga taong ito ay may pinag-

²³² Fil. 3:8.

²³³ Tingnan Bilang 20:10.

²³⁴ Tingnan ang 1 Cor. 3:16.

aralan; taglay nila ang kabanalan. Ngunit, nang maunawaan nila ang dakilang dangal ng kaluluwa, at ang napakalaking pasanin ng pananagutan na nagiging malaking hadlang sa kaligtasan ng isang tao, iniwasan nila ang pananagutang ito. Ang landas na natagpuan ng mga taong ito ay nakatulong sa kanila sa espiritwal.

At sa Banal na Bundok, itinuturing ng ilan ang pagkapari bilang hadlang sa buhay-espiritwal. Pagkatapos ng lahat, bukod sa iba pang mga tungkulin, kailangang maglakbay ang mga hieromonk sa ibang mga monasteryo upang makipagkita sa obispo; pinapadala sila tuwing pista... Siyempre, mga espiritwal na pista ito, ngunit kaunti pa rin ang panloob na kapayapaan na kanilang naibibigay. Nang nanirahan ako sa isang komunal na monasteryo, nakilala ko ang isang hierodeacon. Tumanda siya at pumanaw habang hawak pa rin ang ranggo ng hierodeacon. Nang siya ay isang batang monghe pa, walang diakono sa monasteryo, kaya siya ay inordinahan. Sa kalaunan, may mga nakabatang kapatid na sumali sa monasteryo. Naging diakono at pari sila, habang ang diakono na nauna sa kanila ng ordinasyon ay patuloy na inuuna ang iba at nanatili sa parehong ranggo. Nang hikayatin siyang maging hieromonk, sumagot siya: "Wala namang ganoong pangangailangan ang monasteryo sa kasalukuyan. "Salamat sa Diyos, may mga kapatid na mas bata kaysa sa akin." Pagkatapos ay inatasan siya sa isang tungkulin sa opisina ng monasteryo. Nang dumating ang mga edukadong nobisyo sa monasteryo, humiling siyang palayain siya sa kanyang mga tungkulin sa opisina at inilipat sa ibang asignasyon. At nang dumaan ang monasteryo sa mga mahihirap na panahon, ang debotong hierodeacon ay nagsimulang manghingi sa isang birtwosong hieromonk na payagan siyang mahalal bilang abbot. "Bakit ka mismo umiwas sa responsibilidad?" tanong ng hieromonk sa kanya. "Ipinasa mo ba sa akin ito? Ganito na lang: ikaw na lang ang maging miyembro ng Banal na Konseho, at ako na ang magiging abbot." Kaya ang isa ay naging abbot, at ang isa naman ay sumapi sa Banal na Konseho. Ngunit nang humupa na ang lahat at nagsimulang mamuhay nang normal ang monasteryo, umalis din ang aming diakono sa Banal na Sinodo. Malaki ang naitulong sa akin ng diakono na ito. Taglay niya ang malaking biyaya ng Diyos. Kapag pinag-uusapan ang mahihirap na usapin sa Banal na Kinot ng Banal na Bundok, iniimbitahan siya roon upang ibahagi ang kaniyang liwanag na opinyon.

— Geronda, ano nga ba ang dahilan kung bakit ang mga taong espiritwal, kahit na hindi nila mahal ang pera, ay naghahangad ng kaluwalhatian? Tila totoo ang sinabi ng mga sinaunang Griyego: 'Marami ang nagkamuhi sa kayamanan, ngunit wala ni isa man ang nagkamuhi sa kaluwalhatian?'²³⁵

— Ang dahilan ay dahil sobrang walang laman ang kanilang mga ulo na maaari kang magpagulong ng bola sa loob nito. Iyan mismo ang tinatawag na hungkag, mayabang na kaluwalhatian. Ang mga salitang 'marami ang nagkamuhi sa kayamanan...' ay sumasalamin sa makalupang pananaw sa mga bagay. Walang lugar para sa ganitong pananaw sa buhay na espiritwal. Ito ang mga salita ng mga sinaunang Griyego, na hindi nakakakilala sa Tunay na Diyos. Sa buhay na espiritwal, ang kaluwalhatian ay dapat mawala. Mayroon bang sinumang tao na nakaranas ng higit na kahihyan kaysa sa tiniis ni Cristo? Hinanap ng mga Ama ang kahihyan, at ginantimpalaan sila ng Diyos ng karangalan. Ngunit ang mga naghahanap ng karangalan para sa kanilang sarili ay nasa makalupang entablado pa rin — ibig sabihin, nasa istadyum. Sumisigaw sila sa isang laban ng football: "Kaluwalhatian kay Spartak!" Ngunit sa kaluwalhatiing binabanggit sa Ebanghelyo, mayroong pag-ibig at kababaang-loob. "*Luwalhatiin Mo ang Anak Mo,*" *sabi ni Cristo, "at luluwalhatiin ka naman ng Anak Mo... Ito ang buhay na walang hanggan, na makilala Ka nila, ang nag-iisang tunay na Diyos."*²³⁶ Ibig sabihin, hiniling ni Cristo sa Diyos Ama na makilala ng mga tao ang kanilang Tagapagligtas at sa gayon ay maligtas. Ngunit ngayon, karamihan sa mga tao ay nagsisikap makamit ang kaluwalhatian saan man nila makakaya. Karangalan sa kaliwa, karangalan sa kanan, at saka sila'y kumikiling sa kanang at kaliwang binti nang sabay. Ito

²³⁵ Isang kasabihan ni Cleobulus – tirano ng Lindos sa Rhodes – isa sa pitong sinaunang pantas (ika-6 na siglo BC). – *Tala ng tagasalin*.

²³⁶ Juan 17:1 at sumunod.

ang sinabi ni Cristo: "*Ang pagtanggap ng karangalan mula sa isa't isa,*"²³⁷ "*ang manlilinlang at nililinlang.*"²³⁸ Ang ganitong karangalan ay nakakasuka sa akin; hindi ako makakaraos kahit isang araw sa ganoong kapaligiran.

Ang pananagutan para sa iba ay isang malaking hadlang sa buhay espirituwal. Ang mga nagnanais makibahagi sa gawain espirituwal ay iniwasan ang pananagutan. Karaniwan, ang mga nagsusumikap para sa mataas na posisyon at kapangyarihan ay nagtatapos sa masamang kinalabasan. Sumisingit ang mga personal na motibo at makasariling interes, at nagsisimulang magbangayan at mag-aaway ang mga pinuno sa isa't isa. Pagkatapos ng lahat, naroroon ang makasariling interes sa parehong mga pinuno. Gayunpaman, ang mga nagsisikap nang may pag-ibig ay hindi nagpapasasa sa sarili at inaalís ang kanilang 'sarili' sa bawat kilos; epektibo silang tumutulong sa iba, sapagkat doon lamang napapawi ang mga kaluluwang nangangailangan ng tulong, at doon lamang napapawi sa kalooban ang mga kaluluwa ng mga tumutulong sa iba sa buhay na ito at sa buhay na darating.

Noong nakaraang panahon, ang mga banal na ama ay nag-iisa sa disyerto at, sa pamamagitan ng kanilang mapagsusumamong pagsisikap, pinawalang-bisa ang kanilang mga pagnanasa. Hindi gumagawa ng sarili nilang mga plano o proyekto, inilagay nila ang kanilang sarili sa mga kamay ng Diyos at iniwasan ang mataas na tungkulin at kapangyarihan — kahit na nakamit na nila ang antas ng kabanalan. Ang tanging pagbubukod ay kapag ang Inang Simbahan ay nangangailangan. Sumunod sila sa kalooban ng Diyos, at naparangal ang pangalan ng Diyos sa pamamagitan ng kanilang mga banal na buhay. Ibig sabihin, una, sa pamamagitan ng pamumuhay sa disyerto, pagpapakabusog sa sarili ng masustansiyang espirituwal na pagkain at pananatili sa maingat na pangangalaga ng kanilang mga espirituwal na ama, nakamit ng mga Banal na Ama ang matatag na kalusugang espirituwal; at pagkatapos lamang noon sila mismo ang naging mga espirituwal na gabay.

Paano pinamamahalaan ang Simbahan

Ang Simbahang Ortodokso ay palaging inayos ang kaniyang mga gawain sa pamamagitan ng mga Konseho. Ito ang diwa ng Ortodokso: sa Simbahan, ang Banal na Siynod ang dapat kumilos, at sa mga monasteryo, ang konseho ng mga nakatatanda. Ang Primate ng Simbahan at ang Siynod ay dapat magpasya nang magkakasama. Ang abbot o abbess ng isang monasteryo ay dapat magpasya kasama ang espirituwal na konseho ng monasteryo. Ang Primate ng Simbahan ay una sa hanay ng mga pantay. Ang Patriarka ay hindi Papa; siya ay may kaparehong ranggo [sa pagka-paring] tulad ng ibang mga hierark. Ngayon, ang Papa—oo—isa siyang pigura ng ibang uri. Nakaupo siya sa itaas, habang hinihimas ng iba ang kanyang mga paa. Ngunit ang Patriarka ay hindi Papa; nakaupo siya kasabay ng iba pang mga hierark at pinangangasiwaan ang kanilang mga gawain. At ang abbot o abbess ng isang monasteryo, kaugnay ng iba pang mga miyembro ng espirituwal na konseho, ay unang-una rin sa gitna ng mga kapantay.

Ang Primate ng Lokal na Simbahan o ang abbot ng isang monasteryo ay hindi maaaring gawin ang anumang nais niya. Pinapaliwanag ng Diyos ang isipan ng isang obispo o miyembro ng konseho ng mga nakatatanda tungkol sa isang usapin, at ng isa pa tungkol sa ibang usapin. Isipin nga, sa huli, na ang apat na ebanghelista ay nagtutugma sa isa't isa. Ganoon din kapag pinag-uusapan ang isang bagay sa Banal na Sinaso o sa espirituwal na konseho ng monasteryo: inilalahad ng bawat isa ang kanilang opinyon, at kung ang opinyon ng isang tao ay naiiba sa iba, itinatala ito sa katitikan ng konseho. Sapagkat kung ang pinag-uusisang desisyon ay sumasalungat sa mga utos ng Ebanghelyo at may isang tao na hindi sumasang-ayon dito, kung hindi nila ipipilit na mairekord ang kanilang opinyon sa tala ng konseho, malilikha ang impresyon na sumang-ayon sila sa mali. Kung ang isang miyembro ng Banal

²³⁷ Juan 5:44.

²³⁸ 2 Tim. 3:13.

na Sinodo o ng isang espirituwal na konseho ay hindi sumasang-ayon sa isang maling opinyon ngunit pinirmahan ang pangkalahatang desisyon nang hindi isinusulat ang kanyang opinyon sa katitikan, siya ay nagkakamali at may pananagutan. Sa kasong ito, siya ay may sala. Samantalang kung ipinahayag niya ang kanyang opinyon, kahit na hindi sumasang-ayon ang nakararami sa kanya, hindi siya nagkakasala sa harap ng Diyos. Kung ang Sinodo sa Lokal na Simbahan o ang espirituwal na konseho sa mga monasteryo ay hindi gumagana nang maayos, kung gayon, habang pinag-uusapan natin sa salita ang diwang Ortodokso, sa katotohanan ay mayroon tayong diwang papal. Ang diwa ng Ortodokso ay ito: dapat ipahayag at itala ng bawat isa ang kanilang opinyon, sa halip na manahimik dahil sa takot o pagnanais na mapanatili ang kanilang dangal—upang maging mabuti ang ugnayan sa Primate ng Simbahan o sa abbot ng monasteryo.

Ngunit kahit ang mga klero na sa murang edad ay humahawak ng ilang nangungunang posisyon sa simbahan ay hindi nakabubuti sa kanilang sarili. Sinayang nila ang kanilang potensyal nang walang kabuluhan — kahit taglay nila ang mga katangiang kinakailangan para sa kanilang tungkulin.

Napipigilan sila at naipit sa makinaryang administratibo at klerikal, at hindi sila nakakakuha ng anumang espirituwal na benepisyong, kahit na taglay nila ang kinakailangang mga paunang kinakailangan para rito. Kung hindi nila nasayang ang kanilang sarili sa walang kabuluhan, kundi sa halip ay inialay ang kanilang sarili sa pagpapabuti ng kanilang sarili, ang ilan sa kanila ay sana'y naging isang dakilang espirituwal na yaman para sa Simbahan. Sa hindi pakikipag-ugnayan, sa pinakamainam na kahulugan ng salita, sa sarili—ibig sabihin, sa hindi pagpapabuti ng sarili—ang isang tao ay nagiging parang mangangalakal na abala sa pagbili at pagbebenta, ngunit hindi alam ang mga utang na nakabitin sa kanya. At sa huli, ang ganoong mangangalakal ay nahuhulog sa kulungan para sa mga may utang.

Lubos akong nalulungkot na marinig na ang mga batang pari ay nakaupo sa mga posisyon ng awtoridad. Sana ay hindi muna nila tinanggap ang pasanin ng pamumuno nang kaunti pang panahon, dahil ang kanilang tulong sa iba ay magiging malaki sa kalaunan. Gayunpaman, madalas na hindi ang mga bihasang pari, na may kakayahang gumawa ng espirituwal na gawain para sa kanilang kawan, ang nagiging parokyanong pari, kundi ang mga batang pari. Dahil dito, lumilitaw ang isang dobleng kasamaan. Ibig sabihin, ang unang kasamaan ay nakasalalay sa katotohanang ang mga bata, na hindi muna nagsagawa ng espirituwal na gawain sa kanilang sarili, ay inaako ang pananagutan para sa iba. Dahil hindi pa nila nakamtan ang kayamanang espirituwal, humahawak sila ng posisyong nag-uutos na ipamahagi nila ang kayamanang ito sa iba. At ang ikalawang kasamaan ay ang mga nakatatandang klero, na hindi humahawak ng mga posisyong may pananagutan sa Simbahan, ay walang pagkakataong ibahagi ang kanilang mahalagang karanasan at banal na kaliwanagan sa iba.

Ang Banal na Liturhiya

— Geronda, kapag ipinagdiriwang ang Banal na Liturhiya, dapat bang laging may mga kumukomun na naroroon?

— Oo. Sapagkat ang pangunahing layunin ng Banal na Liturhiya ay para sa mga Kristiyano, kahit iilan lamang na handa para rito, na tumanggap ng Komunyong. Lahat ng panalangin sa Banal na Liturhiya ay tumutukoy sa mga mananampalataya na tatanggap ng Komunyong. Kaya, dapat may kahit isang tatanggap ng Komunyong sa Liturhiya. Siyempre, nangyayari minsan na wala sa mga nananalangin sa Banal na Liturhiya ang handa para sa Komunyong. Iba iyon na usapin, ngunit mabuti pa rin kung may kahit isang tumatanggap ng Komunyong — maaaring isang maliit na bata, o isang sanggol. Kapag walang kahit isang nakikipagkomunyong, ipinagdiriwang ang Liturhiya para lamang makatanggap ng Komunyong ang pari at para sa paggunita sa mga pangalan. Ngunit dapat itong maging eksepsyon, hindi ang panuntunan.

Sa bawat Banal na Liturhiya, muling nabubuhay ang mga pangyayari sa Bagong Tipan. Ang Banal na Altar ay ang Betlehem, ang Banal na Trono ay ang Pinakabanal na Sepulkro ng Panginoon, ang Krusipiyong nasa likod ng trono ay ang Banal na Gólgota. Sa pamamagitan ng Banal na Liturhiya, sa pamamagitan ng presensya ni Cristo, ang buong nilikha ay pinapabanal. Pinananatili ng mga Banal na Liturhiya ang mundo! Napakakabighani ng ipinagkaloob ng Diyos sa atin! Hindi tayo karapat-dapat dito. May mga pari na nararanasan ang nakakabighaning Sakramentong ito sa bawat Banal na Liturhiya. Isang klero ang nagsabi sa akin kung paano nagreklamo sa kanya ang isang napakasimple at mabait na pari: "Napakahirap para sa akin na tumanggap ng mga Banal na Regalo. Hindi ko mapigilan ang aking 'maruming' luha. Tumutulo ang mga ito nang tuwid sa Banal na Kális, at labis akong nababahala dahil dito." At siya'y umiyak nang husto! "Humingi ka kay Kristo," sabi ng kakilala ko sa kanya, "na ibigay din sa akin ang ilan sa mga 'maruming' luha na iyon."

— Geronda, bakit ka lumalabas ng stasis kapag nagdarasal ang pari ng mga panimulang dasal?

— Umaalis ako sa stasis dahil, kapag nananalangin ang pari, pinapadala ng Diyos sa kanya ang Banal na Grasya upang palayain siya mula sa kanyang mga kahinaan at bigyan siya ng lakas na isagawa ang Banal na Misteryo. Kasabay nito, ang mga mananampalataya ay dapat ding manalangin nang may paggalang upang makatanggap ng Banal na Grasya.

Nagsisimula ang Banal na Liturhiya sa Proskomedyá. Napakabuti ng Diyos sa Kanyang pag-aayos ng mga bagay-bagay upang maunawaan din natin kung ano ang mga Banal na Misteryo at maranasan ang mga ito! Nang nagsisilbi pa ako bilang sakristan, isang kamangha-manghang pangyayari ang nangyari sa akin. Noong isang beses, nang bigkasin ng pari na nagsasagawa ng Proskomedyá ang mga salitang: "*Tulad ng korderong dinadala sa katayawan,*" narinig kong nanginig ang Kordero sa banal na diskos. At nang bigkasin ng pari ang mga salitang: "*Ang Kordero ay inihahain, ang Anak ng Diyos...*,"²³⁹ narinig ko ang pag-iyak ng isang kordero na nagmumula sa banal na altar. Napakatakot nito! Iyan ang dahilan kung bakit sinasabi ko sa mga pari na hindi dapat ilabas at hiwain ang Kordero bago ang Proskomedyá, at saka lamang ito ilagay sa banal na diskos kasabay ng mga salitang: "*Ang Kordero ng Diyos ay inihahain*" at "*Tulad ng tupa na dadalhin sa katayan.*" Habang binibigkas ang mga salitang ito, at hindi bago pa man, kailangang kunin ng pari ang banal na sibat at hiwain ang prosphora. Ibig sabihin, kapag nabigkas ang mga salitang "*Ang Korderong ng Diyos ay inihahain,*" doon na dapat maganap ang "pagpapaslang" ng Kordero sa dambana.

Kapag, sa panahon ng Proskomedia, tinutunog ng pari ang kampana²⁴⁰ at tahimik mong ginugunita ang mga pangalan, ang iyong puso ay dapat makibahagi sa kirot ng bawat kaluluwang iyong ginugunita, buhay man o yumao. Isaisip mo ang lahat ng pangangailangan ng tao sa pangkalahatan at partikular na ang sa taong iyong ipinagdarasal, at manalangin: "Alalahanin, O Panginoon... Maria, Nicolás... Ikaw, aking Diyos, ay nakakaalam ng mga pagsubok na kanilang kinahaharap. Tulungan mo sila." Ang mga pangalang ibinigay sa iyo para sa pag-alala ay dapat banggitin sa ilang Banal na Liturhiya — ang ilan sa tatlo, ang ilan sa lima. Bangitin ang natitirang mga pangalan sa ikalawang pag-ikot. Kung hindi, ano ang saysay — ginugunita mo ang iba nang patuloy, samantalang ang iba, na nangangailangan ng panalangin, ay hindi mo naman ginugunita? Hindi ko ito nauunawaan. Ang mga pangalan ng mga Katoliko, Saksi ni Jehova at iba pang mga erehe ay hindi dapat gunitain sa panahon ng Proskomedyá. Hindi dapat kumuha ng bahagi para sa kanila o magsagawa ng serbisyong memorial. Ngunit maaari

²³⁹ Ayon sa aklat ng serbisyong Griyego. — *Tala ng tagasalin.*

²⁴⁰ Ayon sa tradisyon ng Banal na Bundok ng Athos, pagkatapos ng panalangin ng ikatlong oras, ang pari na nagsasagawa ng Proskomedyá ay tumutunog ng maliit na kampana na nasa dambana, at natitigil ang serbisyo. Umalis ang mga monghe sa kanilang mga puwesto at tahimik na ginugunita ang mga pangalan ng mga buhay at ng mga yumao. Sa panahong ito, kinukuha ng pari ang mga partikula, na nagsasabing: "Alalahanin Mo, O Panginoon." Pagkatapos ay nagpapatuloy ang naantala na serbisyong panalangin. Tingnan ang *The Holy Mountain Rule of Church Order. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2002. p. 33. — Tala ng tagasalin.*

tayong manalangin para sa kanilang kalusugan at kaliwanagan, at kahit magkantang kanon ng panalangin.

— Geronda, may ilang pari na nagsasabing ayaw nilang madalas na ipagdiwang ang Liturhiya, upang hindi sila masanay rito.

— Hindi dapat nagsasabi ng ganoong mga bagay ang isang pari. Mali iyon. Para bang sinasabi niya: 'Hindi ko madalas binibisita ang aking mga kamag-anak, upang mas mainam nila akong tanggapin kapag dumalaw ako.' Gayunpaman, dapat maghanda para sa Banal na Liturhiya. Ang Banal na Komunyong ay nagpapagaling at nagpapabanal sa nagsusumikap. Ngunit paano nito matutulungan ang hindi nagsusumikap? Ano ang mababago ni Kristo kung hindi binabago ng isang tao ang kanyang sarili? Noong unang panahon, sa Bundok Athos, sa kuweba ng Kagalang-galang Athanasius, nanirahan ang isang nakatatanda kasama ang dalawang baguhan, na ang isa ay isang hieromonk at ang isa naman ay isang hierodeacon. Isang araw, pumunta ang mga baguhan sa isang maliit na simbahan upang paglingkuran ang Liturhiya. Ang pari ay labis na naiinggit sa diácono, sapagkat ang huli ay mas matalino at mas may kakayahan kaysa sa kanya sa lahat ng bagay. Gayunpaman, ang diácono mismo ang nag-ambag sa inggit na ito dahil sa kanyang makasariling pag-uugali. Kaya naman, sa panlabas ay naghanda ang pari para sa Banal na Liturhiya: binasa niya ang tuntunin para sa Banal na Komunyong at ginawa ang lahat ng kinakailangan. Ngunit sa kasamaang palad, hindi niya nagawa ang pinakamahalagang bagay — hindi siya naghanda para sa Liturhiya nang panloob. Ibig sabihin, kailangan niyang mapagpakumbabang ikumpisal ang kanyang mga kasalanan upang mataboy ang inggit at selos mula sa kanyang puso. Sapagkat kahit magsuot tayo ng malinis na damit at maghugas ng ulo, hindi tayo iniwan ng mga pagnanasaing ito. Kaya, ang hieromonk ay naghanda para sa pagdiriwang ng Liturhiya sa panlabas na paraan lamang, pumasok sa santuwaryo kung saan iniaalay ang Banal na Sakripisyo, at sinimulan ang Proskomedia. Ngunit biglang may isang kakila-kilabot na dagundong ng kulog at nakita niyang umangat mula sa altar ang banal na diskos at naglaho.²⁴¹ Hindi nila nagawang ipagdiwang ang Liturhiya. Naisip ko na kung hindi humalili ang Mabuting Panginoon sa ganitong paraan, at kung ang pari, na nasa hindi karapat-dapat na kalagayang espirituwal, ay nagpatuloy sa pagdaraos ng Banal na Liturhiya, isang kakila-kilabot na kapahamakan ang sasapit sa kanya.

— Geronda, kung may mangyaring hindi inaasahan habang isinasagawa ang Banal na Liturhiya, maaari ba itong putulin?

— Kapag nagsimula na ang Banal na Liturhiya, hindi ito maaaring putulin ng pari sa kalagitnaan— anumang mangyari. Kahit sumiklab pa ang digmaan, kailangan niyang tapusin ang Liturhiya. Kailangan niyang tapusin ang Liturhiya, kahit lumapit pa ang mga kaaway sa simbahan. Ang pinakamarami na magagawa niya sa ganoong pagkakataon ay subukang tapusin ito nang mabilis hangga't maaari. Ngunit dapat magkaroon ng pananampalataya sa Diyos at huwag matakot.

Ang isang ministro ng Kataas-taasang Diyos ay dapat kilala sa matinding pagiging maingat, kadalisan, at hindi matitinag na integridad.²⁴² Mas mataas ang mga pari kaysa sa mga anghel. Sa pagdiriwang ng Sakramento ng Banal na Eukaristiya, tinatakpan ng mga banal na anghel ang kanilang mga mukha habang isinasagawa ng pari ang Sakramentong ito.

²⁴¹ Tingnan si *Elder Paisius*. *The Holy Mountain Fathers and Holy Mountain Stories*. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. pp. 102–104.

²⁴² Ang salitang 'uncompromising' dito ay pagsasalin ng salitang Griyego na 'ἀκρίβεια' (literal na – katumpakan, higpit). Sa teolohiyang Orthodox, ang akriβía ay tumutukoy sa prinsipyong patristiko ng mahigpit na saloobin tungo sa mga Banal na Kanon (at, sa pangkalahatan, tungo sa Tradisyon ng Simbahan), kung saan itinuturing na kinakailangan ang kanilang literal at tumpak na aplikasyon. – *Tala ng tagasalin*.

Kabanata 3.

Sa mga pista opisyal at araw na walang pasok

"Pagdiwangin natin ang espirituwal na handaan, O mga tapat"²⁴³

Sa pamamagitan ng pag-angat sa atin sa espirituwal na kataas-taasan sa pamamagitan ng Kanyang dakilang pag-ibig at Kanyang dakilang kagalakan, na ibinubuhos Niya sa mga kaluluwa ng mga tapat sa lahat ng Kanyang mga kapistahan, tunay na muling binubuhay tayo ni Cristo, at ibinabalik tayo sa buhay. Basta't tayo mismo ang lumahok sa mga pagdiriwang na ito at magkaroon ng espirituwal na gana upang maging isang espirituwal na pagdiriwang. Pagkatapos ay nagdiriwang tayo nang espirituwal at nabubuhay tayo sa espirituwal na kalasingan ng banal na alak na dala ng mga santo, na ibinibigay nila sa atin upang inumin.

— Geronda, paano mararanasan ng isang tao ang isang pagdiriwang nang espirituwal?

— Upang maranasan ang pista, dapat isawsaw ng isang tao ang kanyang isipan sa mga banal na araw, hindi sa mga gawaing dapat nating gampanan para sa mga banal na araw na ito. Dapat pagnilayan ng isang tao ang mga pangyayari sa bawat banal na araw, maging ito man ay Pasko, Theophany, Pasko ng Pagkabuhay o anumang iba pang pista, at bigkasin ang Panalangin kay Hesus, na nagluluwalhati sa Diyos. Sa ganitong paraan, ipagdiriwang natin ang bawat kapistahan nang may malaking paggalang. Ang mga taong sekular ay hinahangad na maunawaan ang kahulugan ng Pasko sa pamamagitan ng inihaw na baboy, ng Pasko ng Pagkabuhay sa pamamagitan ng inihaw na kordero, at ng Shrovetide sa pamamagitan ng confetti. Gayunpaman, ang mga tunay na monghe ay nararanasan araw-araw ang mga banal na pangyayari at palagiang nagagalak. Bawat linggo ay namumuhay sila na parang Mahal na Araw. Bawat Miyerkules, Huwebes, at Biyernes ay dinaranas nila ang Dakilang Miyerkules, Dakilang Huwebes, at Dakilang Biyernes — ibig sabihin, ang Paghihirap ni Cristo. At tuwing Linggo ay dinaranas nila ang Pasko ng Pagkabuhay — ang Pagkabuhay ni Cristo. Kailangan nga ba talagang maghintay ng Mahal na Araw para alalahanin ang Paghihirap ni Cristo? O, tulad ng mga taong makamundo, kailangan ba nating maghintay ng Pasko ng Pagkabuhay na may inihaw na kordero para maunawaan kung ano ang ibig sabihin ng *'Bumangon si Cristo'*? Ano ang sinabi ni Kristo? *"Maging handa"* (²⁴⁴), hindi "Magsimula na tayong maghanda ngayon." Mula sa sandaling binigkas ni Kristo ang mga salitang "maging handa," ang bawat tao, at lalo na ang isang monghe, ay dapat maging handa sa lahat ng oras. Dapat niyang patuloy na tuklasin at maranasan ang mga banal na pangyayari. Sa pamamagitan ng paggalugad sa mga pangyayari ng bawat kapistahan, natural na magigising ang kamalayan ng isang tao at mananalangin nang may paggalang. Higit pa rito, dapat malubog ang ating isipan sa mga pangyayaring ipinagdiriwang, at dapat nating sundan nang may paggalang ang mga stichera at troparia na inaawit. Kapag ang isipan ng isang tao ay naninirahan sa mga makalangit na kahulugan, nararanasan niya ang mga banal na pangyayari at sa gayon ay nagbabago. Kung, habang nasa ganitong kalagayan, magninilay tayo, halimbawa, sa isang partikular na santo, sa isa na ating lubos na iginagalang o ang alaala ay ipinagdiriwang natin, ang ating isipan ay dadalhin nang kaunti pa — ito ay pupunta sa Langit. Kapag iniisip natin ang mga santo, iniisip din tayo ng mga santo at tinutulungan tayo. Sa ganitong paraan, nakikipagkaibigan ang isang tao sa mga santo, at ang ganitong pagkakaibigan ay mas mapagkakatiwalaan kaysa sa alinman pa. Pagkatapos, ang isang tao, kahit nag-iisa, ay sabay na nabubuhay kasama ang lahat—kasama ang mga santo, ang mga Anghel, at ang buong mundo. Ang mag-isa—ngunit sa gayon ay malinaw na nararanasan ang lahat ng kaibigang pakikipag-isa na ito! Buhay

²⁴³ Tingnan ang ika-6 na ode ng ikalawang kanon para sa Pagpasok ng Pinakabanal na Theotokos sa Templo (21 Nobyembre).

²⁴⁴ Tingnan ang Mat. 24:44.

ang presensya ng mga santo. Lahat ng mga santo ay mga anak ng Diyos, at tayo ay mga anak ng Diyos na may kapansanan, at tinutulungan tayo nila.

Upang matanggap ang tulong na ito, dapat nating palaging ipagdiwang nang may paggalang ang alaala ng mga santo na nagbuhos ng dugo, pawis, at luha alang-alang sa pag-ibig ni Cristo. At pakinggan ang babasahin mula sa Synaxarion: "*Sa araw na ito ay ginugunita natin si Santo...*" — dapat tayong tumayo, gaya ng mga sundalong nakatayo nang tuwid kapag binabasa ang mga pangalan ng kanilang mga kasama na namatay nang magiting: "Noong ganitong araw at buwan, ang ganitong sundalo ay nasawi nang magiting sa ganitong harapan."

Upang tunay na maranasan ang pagdiriwang, hindi dapat magtrabaho ang isang tao sa araw ng pista. Halimbawa, kung nais ng isang tao na maramdaman at maranasan ang isang bagay sa Biyernes Santo, sa araw na iyon ay dapat siyang abala lamang sa panalangin. Sa sekular na mundo, ang mga kawawang tao ay abala sa trabaho at mga gawain sa panahon ng Mahal na Araw, at sa Biyernes Santo ay nagsisimula na silang magpalitan ng pagbati ng Pasko ng Pagkabuhay sa isa't isa: "Maraming maligayang pagbati!", "Ingat ka!", "Nawa'y magpadala sa iyo ang Diyos ng nobya!.." Hindi ito tama! Tuwing Biyernes Santo, isinara ko ang sarili ko sa aking selda. Pagkatapos ng pagka-tonsura sa paraang angheliko, ang bagong mongheng na-tonsura ay dapat manatiling tahimik nang isang linggo. Ang mga tahimik na araw na ito ay malaking tulong sa kanya, sapagkat ang Banal na Grasya ay nagpapalusog sa kanyang kaluluwa, at nauunawaan ng monghe kung ano ang nangyari sa kanya. Malaking kapakinabangan din ang katahimikan sa mga araw ng pista. Sa mga araw ng pista, nabibigyan tayo ng kanais-nais na pagkakataon na magpahinga nang kaunti, magbasa, at manalangin. Sa gayon, may mabuting kaisipan na darating sa atin, sisilipin natin ang ating kalooban, maglalaan ng oras sa Panalangin kay Hesus, at sa pamamagitan ng lahat ng ito ay madaramdam natin nang lubos ang banal na pangyayari ng araw na ipinagdiriwang.

"Mas mainam ang kaunti para sa matuwid..."

Sa kasamaang palad, ngayon ginagamit natin ang ating kalayaan hindi para sa kabutihan, hindi para sa paghahangad ng kabanalan, kundi para sa makamundong kayabangan. Noong nakaraan, ang buong linggo ay panahon ng paggawa, at ang Linggo ay araw ng pahinga. Ngayon, ginawa na rin nilang araw ng pahinga ang Sabado. Gayunpaman, namumuhay ba ngayon ang mga tao nang mas espiritwal, o mas nagkakasala pa sila? Kung gagamitin ng mga tao ang kanilang oras para sa mga espiritwal na gawain, magkakaiba ang lahat — mas magiging kalmado sila. Ngunit tayo, mga kahabag-habag na tao, ay nagnanais na magnakaw ng bahagi ng espirituwal, na agawin ang bahagi mula kay Cristo. Kung ang mga taong makamundo ay kailangang magtrabaho ng karagdagang araw, nagkakasundo sila na gawin ito tuwing Linggo. Hinahanap nila ang isang libreng Linggo para sa 'Linggong Araw ng Paggawa', ilang pista opisyal para sa 'Sabado ng Araw ng Paggawa', at pagkatapos ay bumabagsak ang galit ng Diyos sa kanila. Paano nga ba makakatulong sa kanila ang mga santo? Ang Linggo o araw ng pista ba ay para sa paggawa? At kung nais ng mga taong makamundo na tumulong sa amin, mga monghe, sa anumang paraan, huwag sana itong maging paggawa tuwing Linggo, kundi ibang anyo ng tulong.

Hindi natin hinahayaan ang Diyos na gumabay sa atin. At ang anumang ginagawa nang walang pananampalataya sa Diyos ay walang kaugnayan sa Kanya. Kaya naman, ang ating ginagawa ay kulang sa pagpapala ng Diyos, at dahil dito, walang magiging mabuting kinalabasan. At pagkatapos ay sinasabi natin: 'Ang demonyo ang may kasalanan.' Hindi ang demonyo ang may kasalanan, kundi tayo mismo ang hindi nagpapahintulot sa Diyos na tulungan tayo. Sa pamamagitan ng pagtrabaho sa mga araw na, ayon sa mga patakaran ng simbahan, hindi tayo dapat magtrabaho, binibigyan natin ang diyablo ng kapangyarihan sa atin, at siya ay nakikialam sa ating ginagawa mula pa sa simula. "*Mas mabuti ang*

kaunti para sa matuwid kaysa sa kayamanan ng maraming makasalanan,"²⁴⁵ — sabi ng salmo. Iyon ang nagdudulot ng pagpapala, at ang lahat ng iba pa ay walang kuwentang bagay, kalokohan. Gayunpaman, dapat magkaroon ng pananampalataya, pag-ibig, at paggalang; dapat ipagkatiwala ang lahat sa Diyos nang may tiwala. Kung hindi, kahit sa mga araw ng pista ay magtatrabaho ka nang walang gana, at sa ibang araw ay sasayangin mo lang ang iyong oras nang walang kabuluhan.

At tingnan mo, hindi kailanman pinababayaan ng Diyos ang [mga tapat sa Kanya]. Hindi ako nagtrabaho tuwing Linggo o pista opisyal, at hindi ako kailanman pinabayaan ng Diyos; pinagpala Niya ang aking paggawa. Naalala ko noong minsan nang dumating ang mga combine harvester sa aming baryo para anihin ang trigo. Sinabi nila sa tatay ko na sisimulan nila ang aming bukid at saka sila lilipat. Linggo iyon. 'Ano'ng gagawin natin?' tanong ng tatay ko sa akin. 'Dumating na ang mga combine harvester.' 'Ako,' sabi ko, 'hindi magtatrabaho sa Linggo. Maghihintay na lang tayo hanggang Lunes.' 'Pero kung hindi natin makuha ang pagkakataong ito,' sabi uli ng tatay ko sa akin, 'mahihirapan tayo mag-ani gamit ang mga kabayo.' 'Walang problema,' sabi ko, 'mag-aani ako hanggang Araw ng Pasko kung kailangan.' Pumunta ako sa simbahan na parang walang dumating na combine harvester. At umalis sila para sa pag-aani. Ngunit agad silang nasira, habang nasa daan pa lang! Pagkatapos, lumapit muli ang mga operator ng combine sa tatay ko at nagsabi: "Pasensya na, nasira ang mga combine namin. Pupunta kami ngayon sa Yanina para ipaayos, at pagbalik namin sa Lunes, magsisimula kami agad sa inyo." Kaya inilipat nila ang pag-aani mula Linggo patungong Lunes. Marami na akong nasaksihang ganitong mga kaso. Kung hindi namin, mga monghe, tinatrato nang tama ang mga araw ng pista, ano pa ang maiiwan para sa mga layko?

Anong diwang mayroon noon sa mga monasteryo! Naalala ko kung paano, sa sekular na mundo, ang mga tao, matapos ipagdiwang ang Pag-aangat ng Banal na Krus ayon sa bagong kalendaryo, ay nagdadala ng ubas sa Banal na Bundok. Gayunpaman, ang kanilang mga bangka ay kung minsan ay nakarating sa pampang ng Athos sa mismong araw na ipinagdiriwang namin ang Pag-aangat ayon sa lumang kalendaryo. Kung mangyari ito, hindi kailanman pupunta ang mga monghe para i-unload ang mga ubas sa araw ng pista. Ipapabalik nila ito o iiwan ang bangka na puno ng ubas sa pantalan. Kung may naihatid na langis o kahoy sa araw ng pista, ganoon din ang mangyayari. At gayon pa man, mahirap ang mga monasteryo. Ngunit ganito ang iniisip ng mga monghe ng Banal na Bundok: "Ano ang masasabi ng isang taong makamundo kapag nakita niyang nagtatrabaho ang mga monghe sa araw ng pista?" Para sa mga monghe, mas mainam nang isang libong beses na masira ng bagyo sa magdamag ang isang bargehang hindi pa na-unload, upang masira ang parehong ubas at kahoy, kaysa i-unload ang mga ito sa araw ng pista, na magresulta sa hindi pagdalo sa pista at higit pa rito, sa pagtuksu sa kaluluwa ng mga tao.

At ngayon... Sa bisperas ng isang tiyak na pista, natagpuan ko ang aking sarili sa isang monasteryo. Nagbubuhay ng isang kargada ng ubas ang mga monghe. Pagkatapos noon, pinagsama-sama nila ang buong komunidad upang yapakan ang mga ito. May nakatakdang pagbabantay sa gabing iyon, ngunit naipagpaliban ito hanggang sa sumunod na araw! Ngunit ito ay isang dakilang araw ng pista! "Dahil sa pangangailangan," sabi nila, "maaaring balewalain kahit ang batas..." Sa isa pang monasteryo, pagkatapos ng sunog, ang mga nasunog na gusali ay muling itinatayo tuwing Linggo. Aba, ano ngayon — masusunog uli naman. Ngunit nakikita ito ng mga karaniwang tao at sinasabi: "Hindi mahalaga ang lahat ng mga pagdiriwang na ito." Dapat tayong maging maingat na huwag magtrabaho tuwing pagdiriwang. Lalo itong naaangkop sa atin, ang mga monghe, dahil sa pagtrabaho tuwing pagdiriwang, hindi lamang tayo nagkakasala para sa ating sarili, kundi nagiging tukso rin tayo sa mga karaniwang tao. Sa paggawa nito, nagkakasala tayo nang doble. Ang mga layko ay naghahanap ng mga dahilan upang bigyang-katwiran ang kanilang mga kasalanan. Maaaring sila mismo ay nagtatrabaho

²⁴⁵ Awit 36:16.

nang araw at gabi, hindi pinapansin ang mga araw ng pista. Ngunit pagkatapos ay nakikita nila ang isang madre o monghe na nagtatrabaho sa isang araw ng pista dahil sa matinding pangangailangan. Pagkatapos noon, sinasabi sa kanila ng diyablo: "Tingnan mo, pati ang mga pari ay nagtatrabaho rin doon! Bakit nakaupo ka lang diyan na nakatikom ang mga kamay?" Kapag nakita nilang may madre na nag-iingat ng kumot tuwing Linggo, sasabihin ng mga tao sa mundo: "Kung nagtatrabaho ang mga madre, bakit hindi rin kami puwedeng magtrabaho?" Kaya't dapat tayong maging maingat na huwag maging pakikuwentuhan ng mga tao.

— Geronda, paano kung sa isang pista, halimbawa sa Pagsulod ng Pinakabanal na Theotokos sa Templo, may manggagawang dumating sa monasteryo para magtrabaho?

— Ang Paghahandog ng Pinakabanal na Theotokos, at may mangangalakal na magtatrabaho sa monasteryo?! Hindi iyon tama! Huwag siyang payagang magtrabaho.

— Geronda, nangyari ito dahil hindi naisip ng madre na namamahala sa gawain na sabihan siyang huwag pumunta.

— Kung ganoon, dapat siyang parusahan ayon sa kanon.

— Geronda, kung sa araw ng pista, pagkatapos ng buong-gabiang pagbabantay, mabigat ang mga mata sa pagod, maaari bang magtahi at magbigkas ng Panalangin kay Hesus?

— Hindi ba pinapayagan ang pagyuko? Upang maitaboy ang antok, mas mabuting yumuko kaysa magtahi.²⁴⁶

— At tuwing Linggo? Kung nabasa na ang patakaran ng monasteryo, hindi pa rin ba pinapayagan, halimbawa, ang paggawa ng rosaryo?

— Bakit ninyo sila hinahabi? Bakit hindi ninyo pinapalakas ang sarili sa espirituwal sa araw na ito? Sa kasamaang palad, kahit sa mga monasteryo ay unti-unting pumapasok ang isang makamundong diwa. Naririnig ko na sa ilang monasteryo, tuwing Linggo at sa mga dakilang pista, pagkatapos ng tanghali ay nagkakalas na ang mga monghe sa kanilang mga tungkulin. Akala mo'y nagugutom nang mamatay ang kanilang mga anak at inilalaro na ang kanilang bahay! Ang ganoong kalaking pangangailangan, nga pala!.. Iba naman ang arhondarichny, ang kusinero — ibang usapin iyon. Sa arhondarichny,²⁴⁷ sa kusina, may dapat gampating tungkulin tuwing Linggo at malalaking pista. Hindi maaaring iwanang walang tao ang mga lugar na ito.

Minsan, kapag may nagdadala ng isda sa silid ko, sinasabi ko sa nagdala: 'Ibalik mo na lang at umalis ka na.' Kung magsisimula silang magdala ng isda sa akin, may buhay, may patay, ano ang mangyayari rito?

At kung may magdadala rito ng isda para sa pista ng monasteryo at kailangan mo pang mag-abala at lutuin ito, anong ligaya ang makukuha mo sa pista? Naalala mo ba si Ama Mina mula sa Skete ni Santa Ana? Isang Linggo ng umaga, may isang mangingisda na nagdala ng isda para sa pista patronal ng kanyang kaliva at sinabi: 'Narito ang ilang sariwang isda, Geronda.' — 'Sandali,' sabi ng matanda nang may pagtataka, 'ngunit Linggo ngayon! Kailan mo ito nahuli, at sariwa pa?' — 'Kaninang umaga,' sagot ng mangingisda. 'Ibasura mo!' payo ni Ama Mina. 'Isang isdang pinagsususpindi!' Kung gusto mong makita mismo, ihagis mo ang isang isda sa pusa. Makikita mong hindi niya ito kakainin." At nga nga, nang ihagis ng mangingisda ang isang isda sa pusa, lumayo ito rito nang may pagkasuklam! Ganoon ang pagiging sensitibo ng ating mga ninuno!

²⁴⁶ Ayon sa tradisyon ng Banal na Bundok, hindi isinasagawa ang mga pagyukyod sa patakaran ng selda para sa mga monghe maliban tuwing Linggo at sa Liwanag na Linggo. Sa lahat ng iba pang araw ng pista, kabilang ang Labindalawang Dakilang Pista, isinasagawa ang mga pagyukyod sa selda. — *Tala ng tagasalin*.

²⁴⁷ Archondarion — isang lugar para sa pagtanggap ng mga bisita sa mga monasteryo ng Griyego. — *Tala ng tagasalin*.

Ngunit sa mga araw na ito, tuwing malalaking pista, makikita mo ang mga manggagawa at artesano sa mga monasteryo... Noong isang beses, noong Pista ng Pagpapasya, isang buong pangkat ng mga manggagawa ang nagpuputol ng mga puno gamit ang chainsaw malapit sa isang monasteryo. Sa simula, walang ulap sa langit, ngunit bigla na lang may sumulpot na ulap, sumiklab ang bagyo, at kumidlat sa mismong tabi ng mga nagpuputol ng kahoy. Pinasilab ng kidlat ang gubat, at tumakas ang mga manggagawa nang may matinding takot kaya hindi nila ito sinabi sa kahit sino. Naging napakalakas ng apoy kaya natakot pa ang mga bumbero na patayin ito. Aba, ano sa tingin mo: noong sumunod na Linggo, muling narinig sa gubat ang kaluskos at ugong ng mga chainsaw! Sa pagkakataong ito, dalawang pangkat ng mga tagaputol ng kahoy ang lumabas para magputol ng kahoy. Ngunit dahil nagpuputol kami ng kahoy tuwing Linggo at mga araw ng pista opisyal, ang mga sunog na ito ay galit din ng Diyos. At ang problema ay hindi namin ito nauunawaan. Nalampasan na namin ang hangganan ng pasensya ng Diyos.

Kapag may pangangailangan, nananalangin ang mga monghe gamit ang rosaryo—isang daang buhol—at pinapaliwanagan ng Diyos ang isang tao, na siya namang nagpapadala sa mga monghe ng isang daang libong drachma. Ang tawag ng isang monghe ay panalangin. Sino ang magtitiwala sa Diyos kung hindi man tayo, ang mga monghe? Mga layko? Kung ipinagkakatiwala ng isang monghe ang kanyang buhay sa Diyos, obligadong pakinggan siya ng Diyos. Sa komunal na monasteryo kung saan ako nanirahan sa simula ng aking paglalakbay bilang monghe, ang abbot ay may isang katulong sa selda. Kabilang sa kanyang mga tungkulin ang paghahanda ng bulwagan para sa mga pagpupulong ng mga kapatid. Kapag siya ay may sakit o abala sa ibang bagay, ipinagkatiwala sa akin ang kanyang tungkulin. Hindi naman mabilis mag-isip ang tagapaglingkod sa selda; bukod pa rito, sa Banal na Misa ay nakatayo siya hanggang sa mismong katapusan, ngunit nagagawa niya ang lahat ng kanyang gawain. Mas mabilis ako kaysa sa kanya. Para magkaroon ako ng oras na ihanda ang bulwagan bago dumating ang mga kapatid, maaga akong aalis sa Banal na Misa, ngunit nagulo ang lahat para sa akin. Minsan natutumba ang takure ng kape at natutapon ito, sa susunod naman nahuhulog ang mga tasa, saka ang mga baso ng tubig ay nakakalusot sa mga kamay ko... Lahat ay nagulo! Ngunit ang tagapaglingkod ng selda, na nanatili sa simbahan hanggang sa katapusan ng Banal na Misa, ay nagpapala at nagtitiwala na tutulungan siya ng Diyos. At kung siya ay napagalitan [dahil hindi siya umalis nang maaga upang gampanan ang kanyang tungkulin], tinanggap niya ito nang may kababaang-loob. Ang mongheng ito ay may kababaang-loob, at ang biyayang natanggap niya ay dalawa.

Gayunpaman, sa pamamagitan ng hindi pagkapit sa mga bagay na walang kabuluhan na maaaring laktawan nang walang pinsala, nakakakuha ang mga tao ng malaking kapakinabangan at nagbibigay ng espesyal na papuri sa mga banal na ipinagdiriwang. Maging tayo nang lubos na maingat upang matiyak na wala sa ating ginagawa ang makasasama sa espirituwal. Upang ang lahat ng ating mga pagsusumikap ay mapabanal, upang tayo ay magkaroon ng pagpapala ng Diyos — dapat unahin ang espirituwal. Bigyan natin ng pangunahing pansin hindi ang materyal, kundi ang buhay na espirituwal. Kung ang mga gawain at alalahanin ng isang monghe ang nauuna, habang ang panalangin ay pangalawa lamang, mas pinahahalagahan niya ang trabaho kaysa sa buhay-espirtwal. At dito ay may kapalaluan at kawalang-galang. Ang isang gawain na nagagawa ngunit espirtwal na sumisira sa gumagawa nito ay hindi pinabanal. Kung bibigyan natin ng pangunahing pansin ang espirituwal, aayusin ng Diyos ang lahat. Kung tayo, bilang mga monghe, ay hindi tinatrato nang nararapat ang mga pista, ano pa ang matitira para sa mga layko? Kung hindi natin tinutupad ang ating mga espirituwal na tungkulin, huwag tayong humingi ng tulong sa mga santo, sino pa ang hihingi sa kanila? Kaya, sa salita ay sinasabi nating naniniwala tayo sa Diyos, ngunit sa katotohanan ay wala tayong tiwala sa Kanya. Kung tayo, mga mongheng nakasuot ng ating kasuotan, ay hindi man lang iginagalang ang mga banal na kanon, tinatapakan ang lahat at dinadungisan ito, ano ang kahulugan ng ating buhay?

Ang mga tao ay nagtatrabaho tuwing Linggo at mga araw ng pista, at bumabagsak sa kanila ang mga kapahamakan

Ayon sa mga patakaran, humihinto ang lahat ng gawain bago ang Vespers sa bisperas ng isang pista o tuwing Linggo. Mas mabuti, kung maaari, na magtrabaho nang mas matagal noong nakaraang araw upang hindi na magtrabaho habang at pagkatapos ng pistang Vespers. Kung, dahil sa matinding pangangailangan, may gumagawa ng ilang simpleng gawain na papalapit na ang gabi tuwing Linggo o mismong araw ng pista, ibang usapin iyon. Ngunit kahit ang ganoong magaang gawain ay dapat gawin nang may pag-iingat. Noong nakaraang panahon, kahit ang mga magsasaka sa bukid, sa pagdinig ng kampana para sa vesper, ay nagpapako ng tanda ng krus at humihinto sa pagtrabaho. Ganoon din ang ginagawa ng mga babae na nagtitipon-tipon at nagtotohilan malapit sa kanilang mga tahanan. Tatayo sila mula sa kanilang mga bangko, magpapako ng tanda ng krus, at itatabi ang kanilang paghahabi o iba pang gawain. At pinagpala sila ng Diyos. Malusog sila at natuwa sa buhay. Ngunit ngayon, inalis na ng mga tao ang mga pista, lumayo sa Diyos at sa Simbahan, subalit sa huli ay nasasayang ang lahat ng kanilang pinaghirapang pera sa mga doktor at ospital. Noong isang beses, may isang ama na dumating sa silid-pagsalale ko at nagsabi: "Madalas magkasakit ang anak ko, at hindi matukoy ng mga doktor kung ano ang mali sa kanya." — "Tigilan mo ang pagtrabaho tuwing Linggo, at magiging maayos ang lahat," ang sagot ko. At nga nga, sinunod niya, at hindi na nagkasakit ang kanyang munting anak.

Palagi kong pinapayuhan ang mga karaniwang tao na huwag magtrabaho tuwing Linggo at mga pampublikong pista opisyal upang hindi sila tamaan ng kapahamakan. Kayang-kaya ng sinuman na ayusin ang kanilang trabaho. Ang buong saligan ay nakasalalay sa espirituwal na pagiging sensitibo. Kung taglay ng isang tao ang pagiging sensitibong ito, makakahanap siya ng paraan palabas sa anumang sitwasyon. At kung ang solusyong ito ay may kaakibat na maliit na pagkalugi, lalo pang darami ang biyayang matatanggap ng mga taong ito. Gayunpaman, marami ang hindi ito nauunawaan at hindi man lang dumadalo sa Banal na Liturhiya tuwing Linggo at mga araw ng pista opisyal. Ang Banal na Liturhiya ay nagpapabanal sa isang tao. Kung ang isang Kristiyano ay hindi pumupunta sa simbahan tuwing Linggo, paano siya mapapabanal?

Ngunit, sa kasamaang-palad, unti-unti nang papalapit ang mga tao sa isang sitwasyon kung saan wala nang matitira mula sa mga pista o sa Tradisyon. Nakikita ninyo kung paano: upang makalimutan ang mga santo, binabago pa nga nila ang mga Kristiyanong pangalan. Ang Vasilika ay naging Vika. Ang Zoe ay ginawang Zoz, at ang resulta ay hindi lang isang hayop, kundi dalawa!²⁴⁸ Nilikha nila ang Araw ng mga Ina, ika-1 ng Mayo, ika-1 ng Abril... Malapit na nilang sasabihin: "Ngayon ay Araw ng Artichoke, bukas ay Araw ng Sipres, kinabukasan ay paggunita sa imbentor ng bombang atom o sa taong nag-imbento ng football..." Ngunit, anuman ang mangyari, hindi tayo iniiwan ng Diyos.

Kabanata 4. Tungkol sa Ortodoksong Tradisyon

***Si Hesus Kristo ay pareho kahapon, ngayon, at magpakailanman.*²⁴⁹**

— Geronda, madalas marinig ang usapan tungkol sa pagbabagong-bago ng Simbahan. Parang tumatanda rin ang Simbahan at kailangan pang baguhin!

²⁴⁸ Ang Matanda ay naglalaro sa mga salita batay sa pagiging magkasing-tunog ng bagong likhang pangalang Ζωζώ (isang pagbaluktot ng Ζωή – buhay – katumbas ng pangalang Ruso na Zoya) at ng salitang "ζωο" – hayop. – *Tala ng tagasalin.*

²⁴⁹ Heb. 13:8.

— Tumatanda? Hindi naman! Kahit yaong kulang sa debosyon ngunit may kaunting katinuan sa isip ay hindi nasisiyahan sa mga bagong, makabagong likha, kundi hinahanap ang mga antigong bagay. Halimbawa, ang mga bagong pinturang ikon ay hindi nakakaantig sa ganitong mga tao — nauunawaan nila ang dangal ng isang sinaunang ikon. Kung maging ganoon ang pag-uugali ng mga taong may katamtamang pag-iisip pa lamang, ano pa kaya ang masasabi sa mga taong may tunay na debosyon! Mula sa paghahambing na ito, malinaw kung gaano kalingad ang lahat ng usaping ito tungkol sa pagbabago ng Simbahan at mga katulad na bagay.

Kung ngayon ay may isang tao na sumusubok sa anumang paraan na panatilihin ang Tradisyon—na mag-ayuno, huwag magtrabaho tuwing pista, maging deboto—sasabihin ng iba: "Hindi ba't galing siya sa buwan? Pagkatapos ng lahat, mga labi na ito ng nakaraan! Sa panahon ngayon, lipas na!" At kung susubukan mo silang kausapin nang matino, maririnig mo bilang tugon: "Anong panahon ka ba nabubuhay? Matagal nang nawala ang lahat ng iyon!" Unti-unti, tinuturing na parang mga kuwentong pambata ang Tradisyon ng Simbahan. Ngunit ano ang sinasabi ng Banal na Kasulatan? "*Si Jesucristo ay siya ring kahapon, ngayon, at magpakailanman.*" Kung hindi maipagpatuloy ng isang tao ang Tradisyon, sabihin na lang niya: "Nakasala ako, O Diyos ko!" Doon magkakaroon ng awa ang Diyos sa taong iyon. Ngunit ngayon, kapag may kahinaan ang isang tao, pilit niyang ipinapamahagi ito sa iba, dahil kung wala ang kahinaang iyon sa kapwa, mabubunyag ang makasalanan. Kunin ang isang taong sinasapian ng demonyo at ilagay siya sa anumang uri ng espirituwal na kapaligiran. Makikita mo—mag-aalbuga siya na parang tinutusok ng karayom, hindi makapayapa. Lahat ng ito ay dahil ang espirituwal na kapaligiran ay mag-uudyok ng kanyang pagkabalisa. Ganoon din, ang mga taong namumuhay sa kasalanan—ang matuwid na pamumuhay ng iba ay naglalantad sa kanila, nakakaabala sa kanila. Sinisikap nilang pigilan ang kanilang budhi kaya naman nagsasabog sila ng lahat ng kasinungalingang ito tungkol sa mga alaala ng nakaraan. Idineklara pa nga nila na lipas na ang mga [walang hanggang] pagpapahalaga at nais nilang palitan ang mga ito ng kalaswaan. May isang malaking katiwalian na nagaganap sa mundo! Ang espirituwal na kagandahan ay itinuturing na kapangitan. Ibig sabihin, sa mga tao ng mundong ito, ang espirituwal na kagandahan ay mukhang pangit sa mundong ito. Ngunit kunin mo ang sinumang monghe at gupitan mo ang kanyang buhok! Napakapangit niya! Gayunpaman, ipinagkakamali ng mga tao ng mundong ito ang kapangitang ito bilang kagandahan.

At tingnan: sa kasalukuyan ay nakikipaglaban sila laban sa Simbahan, nagsusumikap na wasakin ito. Sige, ipagpalagay natin na hindi naniniwala ang mga taong ito. Ipagpalagay natin na itinuturo nila sa iba ang kawalan ng Diyos. Ngunit paano nila hindi makikilala ang kabutihang ibinibigay ng Simbahan sa mga tao, paano sila nangahas na labanan ito? Maraming kasamaan ang nasa likod nito. Halimbawa, paano nila hindi makikilala na inaalagaan ng Simbahan ang mga bata, na tinutulungan silang maging mabubuting tao, sa halip na maging mga tulisan? Ngunit itinutulak nila ang mga bata sa kasamaan; binibigyan nila ng malayang kalayaan ang mga nagpapasama sa mga bata. Ngunit ano ang itinuturo ng Simbahan sa mga kabataan? Na maging isang matalinong anak, na igalang ang iba, na panatilihin dalisay ang sarili, upang makapasok sa lipunan bilang isang tunay na tao. Ngunit [sa kabila ng mga pagsisikap ng mga sumisira sa Simbahan] babalik ang lahat sa ayos. Sa Rusya, kahit sa ilalim ng isang rehimen na walang Diyos, isang matandang babae ang pumasok sa simbahan, lumuhod sa likod ng isang haligi at nagsimulang manalangin. Kasabay nito, may isa pang babae sa simbahan — isang dalaga. Sa kabila ng kanyang kabataan, kilala na siyang akademiko. Nang makita niya ang matandang babae na nakaluhod na nananalangin, sinabi ng dalaga: "Lahat ng iyon ay bagay na ng nakaraan." Pagkatapos ay sumagot sa kaniya ang matandang babae nang ganito: "Sa mismong haliging ito, kung saan ako'y nananalangin at umiiyak ngayon, dito ka rin darating upang umiyak sa huli. Sapagkat ang sa iyo, anak ko, ay dumating at lumipas na: nandito pa ngayon, ngunit bukas ay matutubuan na ito ng damo. Ngunit ang Kristiyanismo—hindi, hindi ito kailanman matutubuan ng damo."

Paggalang sa Tradisyon

Maraming banal na martir, na hindi alam ang mga doktrina ng pananampalataya, ang nagsasabi: "Naniniwala ako sa itinakda ng mga Banal na Ama." Sa pagsasabi nito, nagpatotoo ang isang tao kay Kristo at naging martir. Ibig sabihin, hindi makapagbigay ng patunay ang isang Kristiyano sa katotohanan ng pananampalatayang Kristiyano upang kumbinsihin ang kanyang mga tagapagtapakan, ngunit siya ay may pananampalataya sa mga Banal na Ama. "Paano ko hindi mapagkakatiwalaan ang mga Banal na Ama?" naisip niya. "Pagkatapos ng lahat, mas matalino at mas mabuti sila [kaysa sa akin], sila ay banal. Paano ako makakasang-ayon sa ganoong kalokohan at magtitiis ng panlalait laban sa mga Banal na Ama?" Dapat nating tiwalaan ang Tradisyon. Sa kasamaang palad, ngayon ay inangkin din natin ang Europeanong "political correctness," at nagsusumikap ang mga tao na ipakita ang kanilang sarili bilang mabuti. Sa kanilang pagnanais na ipakita ang kanilang "pinakamataas na kadakilaan," nauuwi sila sa pagyukyod sa diyablong may dalawang sungay. "Magkaroon na lamang ng isang relihiyon," sabi nila, at pinagsasama-sama nila ang lahat. Ilang tao na may ganitong pananaw ang dumating din sa kubo ko. "Kami—ibig sabihin, lahat ng naniniwala kay Kristo," ang sabi nila sa akin, "ay dapat magsanib-pwersa sa iisang relihiyon." "Parang sinasabi mong tipunin ko ang isang tiyak na karat ng ginto at isang tiyak na dami ng tanso na pinaghiwalay mula sa gintong iyon, para gawing iisang haluang-metal muli," ang sagot ko. "Ngunit makatuwiran bang haluin muli ang ginto sa mababang uri ng metal? Tanungin mo ang isang panday-ginto: 'Maaari bang haluin ang basura sa ginto?' Pagkatapos ng lahat, napakaraming pakikibaka para linisin ang dogma sa basura." Alam ng mga Banal na Ama ang kanilang ginagawa. Ipinagbawal nila ang komunyong sa mga erehe dahil may mabuting dahilan. Ngunit ngayon ay nananawagan sila ng pinagsamang panalangin hindi lamang kasama ang mga erehe, kundi pati na rin ang mga Budista, mga sumasamba sa apoy, at mga Satanista. 'Ang mga Ortodoksong Kristiyano,' sabi nila, 'ay dapat ding dumalo sa ekumenikal na pinagsamang panalangin at mga kumperensya. Ito raw ang 'pagsaksi'!' Anong klaseng "pagsaksi" 'yan! Nilulutas ng mga taong ito ang lahat ng problema sa pamamagitan ng lohika; naghahanap sila ng katwiran para sa hindi maaaring ipagtwiran. Naniniwala ang diwa ng Europa na kahit ang mga espiritwal na bagay ay maaaring ipagpalit sa mga puwesto ng Pamilihing Pangkalahatan.

Ang ilan sa mga Ortodoksong Kristiyanong iyon na, na may katangian ng pagiging padalos-dalos, ay nagnanais na "ipasulong ang Ortodoksiya," "maglunsad ng mga gawaing misyonaryo," mag-organisa ng mga pinagsamang kumperensya kasama ang mga hindi-Ortodoxong Kristiyano — upang magkaroon ng pinakamalaking ingay — at iniisip na sa ganitong paraan — sa pamamagitan ng pagsasama sa mga erehe sa isang pinaghalong-halong samahan — ay "ipinapasa nila ang Ortodoksiya!" Pagkatapos noon, ang mga "sobrang masigasig" ay nagsisimula nang magtrabaho. Ang iba naman ay napupunta sa kabilang sukduhan: umaabot pa nga sila sa panlalait sa mga Sakramento ng mga Lokal na Simbahan na sumusunod sa bagong kalendaryo, at iba pa, na labis na nakatutukso sa mga taong deboto at may diwang Ortodokso. At ang mga heterodox naman, dumadalo sa lahat ng mga pinagsamang kumperensiyang ito, nagpapanggap na mga guro, pinipili ang mabuting hilaw na materyal na espiritwal mula sa kanilang narinig sa mga Ortodokso, pinoproseso ito sa kanilang sariling laboratoryo, kinukulayan ng kanilang sariling kulay, nilalagyan ng kanilang sariling etiketa, at ipinapasa bilang tunay na produkto. At ang mga kakaibang makabagong tao, na nabighani sa ganitong mga kabalintunaan, ay espiritwal na napapahamak. Ngunit, pagdating ng takdang panahon, itataguyod ng Panginoon sina Mark ng Ephesus at Gregorio Palamas, na titipunin ang lahat ng ating mga kapatid na nasugatan ng tukso—para sa pagpapahayag ng pananampalataya, para sa pagpapatibay ng Tradisyon, at sa lubos na kagalakan ng ating Inang Simbahan.

Kung mamumuhay tayo ayon sa pamamaraan ng mga Ama, tayong lahat ay magkakaroon ng matatag na kalusugang espiritwal. At ang lahat ng may ibang pananampalataya, na naiinggit sa

kalusugang ito, ay talikuran ang kanilang mga malulusog na ilusyon at maliligtas nang hindi nangangaral. Sa kasalukuyan, hindi nakakaapekto sa kanila ang ating banal na tradisyong patristiko, sapagkat nais nilang makita sa atin ang mga kahalili ng mga banal na ama, upang makita ang ating tunay na pagkakaugnay sa ating mga santo. Tungkulin ng bawat Ortodoksong Kristiyano na magtanim ng malusog na pagkabahala sa mga taong may ibang pananampalataya, upang maunawaan nilang sila ay nagkakamali, at hindi mapanlinlang na pakalmahin ang kanilang sariling isipan, na sa gayon ay hindi nila ipagkakait sa kanilang sarili ang mayamang biyaya ng Ortodoksiya sa buhay na ito, at sa buhay na darating—mas higit pa, ang walang hanggang biyaya mula sa Diyos. May ilang binatang Katoliko ang pumupunta sa selda ko—sila ay mabuti ang loob at handang matuto tungkol sa Ortodoksiya. "Gusto naming may ikwento ka sa amin, upang matulungan kami sa espiritwal," tanong nila. "Gawin ninyo ito," payo ko sa kanila, "pag-aralan ninyo ang kasaysayan ng Simbahan. Makikita ninyo na dati tayong magkasama, at kung ano na ang inabot ninyo pagkatapos. Malaking tulong ito sa inyo. Gawin ninyo ito, at sa susunod ay magkakaroon tayo ng masusing pag-uusap."

Noong nakaraan, pinapahalagahan ng mga tao ang isang bagay na pag-aari ng kanilang mga lolo at iningatan ito nang mabuti bilang isang relikyang. Kilala ko ang isang mabuting tao, isang abogado. Ang kanyang tahanan ay kilala sa pagiging payak. Ang pagkapayak na ito ay nagbigay ng lakas hindi lamang sa kanya kundi pati na rin sa kanyang mga bisita.

"Ilang taon na ang nakalipas, Ama," sabi sa akin ng abogado, "tinatawanan ako ng mga kakilala ko dahil sa mga lumang kasangkapan ko. Ngunit ngayon, pumupunta sila at hinahangaan ito bilang antigong kasangkapan! Nagkakaroon ako ng kasiyahan sa paggamit ng mga lumang kasangkapan na ito. Ikinalulugod ko ito dahil pinapaalala nila sa akin ang aking ama, ang aking ina, at ang aking mga lolo at lola. Ang mga alaalaing ito ay nagpapainit sa aking kaluluwa. At ang mga kakilala ko ay nag-iipon ng sari-saring lumang kalat para sa kanilang mga apartment, ginagawang tindahan ng kalat ang kanilang sala, upang malubog sila sa pagitan ng mga bagay na ito at, kahit sandali lang, tumigil sa pag-iisip tungkol sa kanilang mga alalahanin sa buhay." Isang munting gintong barya, na tinanggap mula sa ina o lolo, ay dati'y itinuturing na isang dakilang kayamanan. Ngunit ngayon, kung ang isang tao ay may, halimbawa, isang gintong barya mula sa Gresya noong panahon ni Haring George, at ang baryang ito ay mas mababa ng isang daang drachma kaysa sa isang gintong barya mula sa Inglatera noong panahon ni Reyna Victoria, ipapalit niya ang una para sa huli. Ang ganitong tao ay hindi nire respeto o binibigyang-pansin ang kanyang ina o ama. Sumisibol ang espiritung Europeo na ito, at tahimik nitong hinahatak tayong lahat sa isang karaniwang agos.

Naalala ko nang unang dumating ako sa Banal na Bundok, nakilala ko ang isang nakatatanda mula sa isa sa mga kapatiran. Isa na siyang matandang lalaki, na kilala sa dakilang debosyon. Dahil sa debosyon, iningatan niya hindi lamang ang mga kamelavka,²⁵⁰ na suot ng mga 'lolo'—ang kanyang mga nauna—kundi pati na rin ang mga bloke ng kahoy na ginagamit sa paggawa ng mga kamelavka na ito. Iba't ibang sinaunang aklat at manuskrito na magagandang pagkakatali ang iniingatan niya sa isang maingat na nakandadong estante. Pinoprotektahan niya ang mga ito mula sa alikabok. Hindi niya ginagamit ang mga aklat na ito at inilalagay niya ang mga ito sa ilalim ng kandado at susi. 'Ako,' aniya, 'ay hindi man lang karapat-dapat na basahin ang ganitong mga aklat. Binabasa ko ang mga payak na ito — ang Aklat ng Ama, ang Hagdan." Pagkatapos, may sumamang batang monghe sa kanilang komunidad (sa huli ay hindi siya nanatili sa Banal na Bundok) at sinimulang batikusin ang nakatatanda: "Bakit ninyo pinagsasama-sama rito ang lahat ng kalat na ito?" Tinipon niya ang mga lumang bloke para sa mga kamelavka at gusto na sanang ihagis sa apoy. "Pag-aari ito ng aking espirituwal na lolo," sabi ng matanda sa kaniya, habang umiiyak, "paano ka nito napigilan? Marami naman tayong silid! Itabi mo sila sa isang sulok." Dahil sa paggalang, pinangalagaan ng matandang mongheng ito hindi

²⁵⁰ Ang pang-ulo na suot ng mga klero at monghe. – *Tala ng tagasalin.*

lamang ang mga aklat, relikyá, at kamelaúki, kundi pati na ang mga lumang bloke! Kung may paggalang sa maliliit, magkakaroon ng malaking paggalang sa mga dakila. Kung walang paggalang sa maliliit, wala ring paggalang sa mga dakila. Ganito pinangalagaan ng mga ama ang Tradisyon.

Panatilihin natin sa buhay monghe ang mga nasubok na ng karanasan

— Geronda, kung ang isang madre ay dumating sa isang bagong tungkulin at makakita ng isang nakapirming kaayusan doon, maaari bang baguhin ang anumang bahagi ng kaayusang iyon?

— Hindi, hindi kailangang baguhin ang anumang bagay sa simula, lalo na kung siya lang ang gumaganap ng tungkuling ito. Ang mga pagbabagong tinutukoy mo ay ginawa ng mga bagong komunidad ng monghe na lumipat sa mga lumang monasteryo. Hindi nila iginagalang ang karanasan ng kanilang mga nauna. Sa pagsisimula nila sa kanilang gawain nang ganitong saloobin, pagpapakilala ng sarili nilang iskedyul ng banal na paglilingkod at pang-araw-araw na gawain habang binubuwag ang sinaunang mga patakaran ng monastiko — ibig sabihin, ang dating umiiral na kaayusan na nasubukan at napatunayan ng karanasan at nakatutulong sa buhay monastiko — kulang ang mga monghe hindi lamang sa Tradisyon, kundi pati na rin sa paggalang sa Tradisyon. Sa paglaon lamang nila maiintindihan ang benepisyó ng lahat ng kanilang binago. Ang mga nagtatag ng isang tiyak na kaayusan o tuntunin sa buhay monghe ay alam ang kanilang ginagawa. Ang mga napreserba sa monastisismo mula pa noong unang panahon ay pinag-aralan at sinubok na ng karanasan. Isipin ito: sa anumang sining o gawang-kamay, kailangang sundin ang mga tuntunin. Dati akong karpintero at alam ko na ang taas ng isang karaniwang mesa ay dapat walumpung sentimetro, at ang lapad ng baitang ng hagdan ay dalawampu't pitong sentimetro. Lahat ng ito ay nasubok na ng karanasan, itinakda bilang alituntunin, at ang aprentis ay dapat basta na lang maniwala rito — hindi na kailangang ipaliwanag sa kanya kung bakit ganoon at hindi iba. Ang mga pamantayang ito ay bunga ng karanasan. Kinakailangan ng aprentis na magtiwala sa maestro at igalang ang kanyang karanasan. Ang sinumang hindi nirerespeto ang mga tuntunin ng sining ay hindi makagagawa ng magandang gawa. Magiging masyadong mababa o masyadong mataas ang mesa; tiyak na may masisira siya.

Marami na akong pinalitang kaliva sa buhay ko; naging tunay akong 'kalivahopper'!²⁵¹ Minsan, pagdating ko sa bagong lugar, nagpapalit ako—tinatakpan ng tabla ang mga hindi kailangang pinto, tinatanggal ang mga ekstrang pako... Ngunit napagtanto ko na may kahulugan ang lahat ng nagawa noon. Kaya ngayon, pagdating ko sa bagong kaliva, hindi ko muna binabago ang anumang ginawa ng mga nauna sa akin, kahit na nagdudulot ito ng abala sa akin. Hindi ako nag-aalis ng kahit isang pako sa pader. Kung, dahil sa kakulangan sa karanasan, aalisin ko ang mga pako sa pader, at pagkatapos ng mga walang-bunga kong pagtatangka na itapon ang mga ito sa ibang bahagi—na nasira pa ang palitada sa proseso—mapipilitan pa rin akong ibalik ang mga pako sa dating kinalalagyan nila. Pagkatapos ng lahat, ang sinumang nanirahan dito bago ako ang nagpako sa mga iyon, matapos itong subukan dahil sa praktikal na pangangailangan. Kapag naipako na ang pako sa pader, kailangan nga ito roon — para magbitin ng T-shirt, kasóko, o para sa iba pang gamit. Sa isang selda na tinirahan ko nang ilang sandali, may makapal at baluktot na tungkod sa bawat sulok. Dati, ibinibigay ko ang mga patpat na ito sa mga bumibisita sa akin, ngunit naunawaan ko rin kung para saan ang mga iyon. Maraming ahas sa seldang iyon, at ang nauna sa akin doon ay naglagay ng mga patpat sa bawat sulok — para hindi na kailangang magmadaling maghanap ng mga ito kung sakaling kailanganin.

²⁵¹ Ang salitang Griyego na "kavsokalivit" ay nangangahulugang 'manunupil ng mga kalivás'. Ito ang pangalang ibinigay sa banal na Athonite noong ika-14 na siglo, ang Kagalang-galang Maximus (ginugunita tuwing ika-13 ng Enero), na namuhay nang asketiko, madalas na lumilipat-lipat mula sa isang lugar patungo sa iba, nagtatayo ng maliliit na kalivás (kubong) para sa sarili at saka sinusunog ang mga ito. — *Tala ng tagasalin*.

Ang pinakamahalaga ay manatili sa napatunayan na ng karanasan. Kung hindi, mawawala ang Tradisyon at mananatili ang pagtataksil.²⁵² Ihambing ang mga salitang 'Tradisyon' at 'pagtataksil'! Gaano sila magkaiba! Maaari bang gawing Tradisyon ang pagtataksil sa Tradisyon? Ngayon, ang ilang monasteryo ay gumagawa ng gusto nila at itinuturing itong nasa loob ng hangganan ng Tradisyon. Kaya, kaugnay ng Tradisyon, ang mga monasteryong ito ay nagiging mga traidor mula sa pagiging tagapangalaga. Ngunit kung walang espirituwal na sensitibilidad, paano magkakaroon ng espirituwal na paghuhusga? Sapagkat ang buhay monastiko ay dapat sumunod sa ibang landas. Hindi ang isang hanay ng mga sundalong nagmamartsa, ni ang mga bakas ng aktibismong panlipunan, ni ang isang linya ng produksyon na parang pabrika o kooperatiba ang angkop para sa atin, ang komunidad ng mga monghe. Ang buhay monghe ay nangangailangan ng isang monghe na landas, na napatunayan ng karanasan, at may tatak ng katangian ng landas ng mga Banal na Ama. Nangyayari minsan na ang ibang landas ay tinatawag ding 'patristiko'—ang maling landas ng 'teoretikal na monastisismo', na tinawag nang ganoon dahil ang mga sumusunod dito ay malawak ang binasa sa mga Banal na Ama, ngunit wala namang panloob na ugnayan sa mga Ama o sa monastisismo sa pangkalahatan.

Ang ilang bagong monasteryo ngayon ay namumuhay at gumagana bilang mga organisasyong kawanggawa. Siyempre, may dahilan sila—hindi pa nila natagpuan ang lebadura. Ngunit maaari sana silang magtanong tungkol sa monastisismo sa mga lumang monasteryo. Nang, pagkatapos ng pananakop ng mga Turko, nagsimulang muling bumuhay ang mga unang monasteryo sa Gresya, wala ring lebadura doon. Nais ng mga Bavarian na administrador²⁵³ na sirain ang mga umiiral na monasteryo at kunin ang kanilang mga ari-arian. Sa kanilang kasigasigan na sirain ang mga monasteryo, umabot pa sila sa puntong naglabas ng kautusan na dapat magpakasal ang mga monghe! Ngunit, sa kabilang banda, ang mga mismong Griyegong Orthodox ay hindi ninais na hanapin ang lumang monastisismo upang makita kung ano ito at bumalik sa Tradisyon. Nang makita ng mga Griyego na may mga baka at guya ang mga monasteryo, sinabi nila: "Ganito pala ang monastisismo! May mga baka at guya sila!" Gayunpaman, lahat ng mga baka, guya, at mga baboy na ito ay nasa mga monasteryo dahil, sa ilalim ng pananakop ng mga Turko, ipinagkaloob ng mga kaluluwang laiko ang kanilang mga ari-arian, mga hayop, at iba pa sa mga monasteryo upang mailigtas ang mga ito mula sa mga Turko. Ang mga maysakit at may kapansanan ay pumupunta upang kumain ng tinapay ng monasteryo. Pinakain ng mga monasteryo ang mga mahihirap at mga walang magawa; lahat ng mga kapus-palad ay nagtungo roon. Wala pang mga institusyong pangkawanggawa noong mga panahong iyon, kaya naman kinailangan ng mga monghe na mag-alaga ng mga hayop — upang tulungan ang mga tao. Ngunit kalaunan, nang hindi na kinakailangan ng mga monasteryo na magsagawa ng ganoong malawakang gawaing kawanggawa, nagpatuloy pa rin silang mag-alaga ng mga guya, baka, at tupa, at ipinagpatuloy ang lahat ng pagsasaka ng mga hayop. Nang makita ito, maraming taong espirituwal noong panahong iyon ang nagsimulang manisi: "Tingnan ninyo ang uri ng monastisismo na meron tayo!" — at, sa paglingon nila sa Kanluran, sinimulan nilang gawing modelo ang istilong Kanlurang monastisismo, na nakatuon sa gawain ng misyonaryo.

Nagsimulang tularan ang lahat ng bagay na Kanluranin. Hindi sila bumalik sa sarili nating Tradisyon, upang nang makita ang nangyari at magmuni-muni rito, ay masasabi nila: "Bueno, ang lahat

²⁵² Nagpapalitan ng salita ang Nakatatanda: παράδοση – tradisyon; παράβαση – krimen, paglabag, paglapastangan. Sa pagkakataong ito, bilang isang eksepsiyon, isinalin namin ang huling salitang ito bilang "pagtataksil." – *Tala ng tagasalin*.

²⁵³ Noong 1833, hinirang bilang Hari ng napalayaang Gresya ang batang Prinsipe ng Bavaria na si Otto. Kasama niya at ng kanyang konseho ng rehensiya, dumating sa Gresya ang maraming Aleman na sinakop ang napakalaking karamihan ng mga nangungunang posisyon sa pamahalaan, hukbo, at ekonomiya ng Gresya. Dito nagsimula sa Gresya ang tinatawag na panahon ng dominasyong Bavarian, na sa maraming aspeto ay naging mas mabigat para sa mga Griyego kaysa sa pinabagsak na gapos ng mga Turko. Nagtapos ang dominasyong Bavarian noong ika-3 ng Setyembre 1843 sa pamamagitan ng pagtatanggal ng absolutong monarkiya at pag-aampon ng Konstitusyon ng Gresya. Si Haring Otto at ang karamihan sa mga Bavarian ay pinalayas mula sa bansa. – *Tala ng tagasalin*.

ng mga bakas na ito ay naiwan mula pa noong panahon ng pananakop ng mga Turko. Noon, hindi nagkaroon ng pagkakataon ang mga monasteryo na mamuhay ng buhay monghe ayon sa nararapat." Sakit ito mula pa noong mga nakaraang panahon. Ngayon, dapat tayong bumalik sa Tradisyon." Hindi, hindi sila bumalik sa ating Tradisyon, kundi sa kalagayan ng mga monghe sa Kanluran. Kinuha nila ang mga modelo mula roon, na ninais nilang ipatupad dito. Hindi sila bumalik sa Tradisyon, at doon nagmula ang kanilang pagkakamali. Pagkatapos ng lahat, kahit ang mga Turko ay naggalang sa pag-aari ng Simbahan, dahil nakasaksi rin sila ng mga himala mula sa ating mga santo sa maraming pagkakataon. At sa mga monasteryo, hindi mainit na pagtanggap ang hinanap ng mga Turko, kundi Banal na tulong.

Babalik ang mga tao sa dating kaugalian

Lilipas ang panahon, at pahahalagahan ng mga tao na pinananatili ng mga Kristiyano ngayon ang dangal, pananampalataya, at kadakilaan ng Simbahan. Makikita ninyo—babalik ang mga tao sa mga dating kaugalian. Pagkatapos ng lahat, nangyari rin ang kaparehong bagay sa paggawa ng mga icon. Noong panahon na hindi naintindihan ang sining Byzantine. Ginamit ng mga tao ang pahilis para ukitin at tanggalin ang mga lumang fresco sa mga pader upang mapalitada ito at muling pinturahan sa istilong Renaissance. Ngayon, makalipas ang napakaraming taon, kinilala na ang malaking halaga ng sining Byzantine. Kahit marami sa mga walang paggalang, pati na ang mga hindi naniniwala sa Diyos, ay tahimik na bumabalik sa mga lumang kaugalian at tinatangal ang plaster na istilong Kanluranin na sumakop sa mga sinaunang fresco na inukit. Sa parehong paraan, unti-unti ring sisimulan ng mga tao na hanapin ang mga bagay na itinatapon nila ngayon bilang hindi kailangan.

At tingnan kung paano bumabalik sa ayos ang lahat sa himig ng simbahan ng Byzantine! Sa ngayon, kahit ang maliliit na bata ay natutong kumanta sa istilong Byzantine. Dati, mahirap maghanap ng sinumang nakakaalam ng himig ng Byzantine. Ngunit ngayon, alam na ito ng mga bata, at ang mga matatanda, nang makita ito, ay binibigyang-pansin ito. At ang mga magagandang, matatamis na 'ornamento' ng himig na Byzantine! Lalo na sa mga purong gawaing Byzantine. Ang iba ay parang banayad na kulit ng isang maya, ang iba naman ay parang mahinahong pag-alon ng papalapit na alon, at ang iba pa ay nagbibigay sa himig ng isang natatanging karilagan. Lahat ng ito ay nagpapahayag at nagbibigay-diin sa mga banal na kahulugan. Ngunit hindi mo madalas maririnig ang mga magagandang 'ornamentong' ito. Karamihan sa mga mang-aawit ay tinutugtog nang hindi ganap, hindi perpekto, at ayon sa paulit-ulit na porma ang mga akda sa musika. May mga bakanteng puwang na malalaki sa pag-awit. At ang pinakamahalaga, umaawit sila nang hindi pinapansin ang diin. Namamangha ako: tiyak na walang accent sa kanilang mga aklat-kanta, gaya ng wala rin sa makabagong gramatika? Karamihan sa mga mang-aawit ay kumakanta nang lubos na mababaw at monotono — na para bang dinumaan ng road roller ang kanilang mga notasyong musikal at pinatag ang lahat. puro "pa-ni-zo" at "pa-ni-zo,"²⁵⁴ pero walang saysay. May iba namang mang-aawit na binibigyang-diin ang mga may-diin na pantig, ngunit walang pakiramdam at may matinis na tinig. Mayroon ding binibigyang-diin nang malakas ang mga pantig, pero pareho lang, magaspang—parang pagtutok ng martilyo sa pako. Oo, totoo: kumakanta sila nang walang diin, o binibigyang-diin nila ang mga pantig, pero masyadong magaspang. Ang ganitong mga mang-aawit ay hindi nagbibigay-inspirasyon, hindi ka binabago. Ngunit ang dalisay na awit ng Byzantine—ay, napakayumang! Pinapakalma at pinapalambot nito ang kaluluwa. Ang wastong pag-awit sa simbahan ay panlabas na pagpapahayag ng panloob na kalagayang espirital ng isang tao. Ito ay banal na kagalakan! Ibig sabihin, pinapasaya ni Cristo ang puso, at ang tao, sa taos-pusong kagalakan, ay nakikipag-usap sa Diyos. Kung nakikilahok ang mang-aawit sa kanyang inaawit, kung gayon, sa positibong kahulugan ng salita, pareho siyang nababago pati na rin ang mga nakikinig sa kanya.

²⁵⁴ Notasyon ng musikang Byzantine.

Maraming taon na ang nakalipas, isang matandang mang-aawit, na galing sa sekular na mundo patungong Banal na Bundok, ang namangha. Ang mga monghe ng Banal na Bundok ay kumanta sa lumang estilo. Hiningi sa kanya na sumabay sa kanila sa pagkanta, ngunit kumanta siya nang walang 'ornamento', dahil hindi niya ito alam. Ang mga monghe ng Banal na Bundok, gayunpaman, ay natutunan ang mga ito ayon sa Tradisyon. Sa paglipas ng panahon lamang, nagsimulang maguluhan ang kantanteng ito at ang ilan pa. Nagkaroon sila ng malusog na pagkabahala; nagsimula silang maghanap, magbasa ng mga literatura, at makinig sa mga matatandang mang-aawit na kumakanta ayon sa Tradisyon. Sa ganitong paraan, nagsimulang kumanta nang may 'ornamento' rin ang mga kantanteng ito mula sa sekular na mundo.

Pagkatapos ng lahat, nanghiram din ang mga Turko ng kanilang musika mula sa Byzantium nang dumating sila sa Asia Minor. Kaya naman tumatagos sa puso ng nakikinig ang mga katutubong awit ng Turko. May mga sinasabi pa nga: 'Kumanta sa wikang Turko, magsalita sa Pranses, at magsulat sa Griyego.' Hindi naman lahat ng Turko ay may magagandang boses, hindi. Ngunit kahit ang mga Turko na hindi maganda ang boses ay kumakanta nang may kaluluwa, nang may damdamin. At ang ilang Griyego, na hindi alam na nagmula sa Byzantium ang mga katutubong awit ng Turko, ay nagsasabi na hiniram daw namin ang pag-awit na Byzantine mula sa mga Turko! Ngunit nang dumating ang mga Turko sa Byzantium mula sa kailaliman ng Asya, wala silang musika o pagkanta! Wala talaga silang kahit ano noon. Kinuha nila ang kanilang mga himig mula sa mga serbisyong pang-simbahan ng Byzantine.

— Geronda, bakit mas pinipili ng mga Katoliko ang harmoniyang Europeo?

— Bakit? Sinasabi nila na mas madaling maabot ng mga tao ang ganitong musika. Naalala mo ba yung mga Katolikong madre sa Pransya na kumanta ng 'Christ is Risen' habang sumasayaw ng makabagong sayaw na may ikono? Ipinagdiriwang nila ang Pasko ng Pagkabuhay! At ang madre superiora mismo ang may hawak ng ikono sa kanyang mga kamay! Binaliktad nila ang lahat, pinalitan ang isa ng isa pa — at tingnan mo kung saan na ito nagtapos! Minsan may narinig akong mongheng kumakanta ng doxolohiya. Medyo kakaiba ang tunog ng himig. 'Ano kaya ang kinakanta niya?' ang nasa isip ko. "Doxology ni kanino ang kinakanta mo?" tanong ko sa kanya pagkatapos. "Ni Pedro ng Peloponneso, ang ²⁵⁵," sagot niya, "pero binago ko lang nang kaunti." "Binago mo ang doxology ni Pedro ng Peloponneso?!" "Bakit hindi," sabi niya, "hindi ba ako may karapatang gawin iyon?" — "Kung gusto mo, maaari kang gumawa ng sarili mong himno, pero huwag mong sirain ang likha ng iba!" Ganoon lang — binago niya ang himig ng himno ng iba, at pagkatapos, walang duda, tinawag niyang 'Svyatogorsk' ang kanyang likha. Dapat maging maingat. Hindi dapat binabago ang nilikha na dati pa. Kung nais ng isang tao, maaari siyang lumikha ng sarili niyang likha at bigyan ito ng sarili niyang pangalan. May karapatan ang isang tao na gawin iyon. Ngunit ang kunin ang luma at baguhin ito — iyon ay kawalang-galang. Parang isang taong walang alam tungkol sa paggawa ng icon ang gustong baguhin ang isang sinaunang icon. Kung iyan ang gusto niya, hayaang magpinta siya ng sarili niyang icon, ngunit huwag niyang sirain ang pag-aari ng iba.

Kung walang pananampalataya, hindi tatagal ang mundo.

²⁵⁶Naniniwala ang mga awtoridad na walang Diyos na ang pananampalataya ay nakasasama sa lipunan at sinikap nilang puksain ito. Ngayon ay unti-unti nilang napagtatanto na kung ang isang tao ay walang pananampalataya, wala siyang pagpipigil sa sarili at nagiging hayop; napagtatanto rin nila na hindi makapanatiling matatag ang isang tao nang walang mga ideyal. Noong isang beses, tinanong ng

²⁵⁵ Si Peter ng Peloponneso (namatay noong 1777) – isang natatanging kompositor ng musikang simbahan ng Byzantine sa panahong pagkatapos ng Byzantine. – *Tala ng tagasalin*.

²⁵⁶ Ipinahayag noong Hunyo 1985

isang mamamahayag ang isang matandang komunistang politiko: "Ano ang dapat pagtuunan ng pansin ng mga politiko ngayon upang maiwasan ang pagkabigo at magtagumpay?" — "Nabigo kami dahil sumalungat kami sa Simbahan," ang sagot ng matandang komunista. Sa madaling salita, napagtanto ng mga komunistang hindi naniniwala, na walang materyal na interes o espiritwal na hangarin, na hindi nila kayang labanan ang Diyos. Ngayon, sa ilang rehiyon ng Serbia, nagsimula na silang magtayo ng mga simbahan. Napagtanto ng mga awtoridad ng Yugoslavia na, ayon sa estadistika, kung saan may simbahan, mas kaunti ang mga taong may sakit sa pag-iisip, mas kaunti ang krimen at iba pa. Hindi naniniwala sa Diyos ang mga taong ito, ngunit upang hindi na kailangang punuin ng mga tableta para sa schizophrenia ang mga tao, nagtatayo sila ng mga simbahan para sa kanila. Kahit si Ceaușescu, sa kabila ng pagiging isang 'walang hiya na korporal'²⁵⁷ na tinawag ang Kristiyanismo na 'opiyum ng mga tao' at nagbigay ng iba pang ganoong kalapastanganan, ay sabay na nagsabi na mabubuting tao ang mga Kristiyano. Dahil ang mga naniniwala ay may 'pigil' at hindi nagdudulot ng kaguluhan. Ang iba, ang mga hindi mananampalataya, ay winasak ang lahat. At ilan nga ba ang mga santo na nagliliwanag sa atin mula sa Rusya! Ipinahayag na ngayon ang digmaan laban sa komunismo. Ngunit mayroon ding mga nagsisikap maghanap ng dahilan para sa lahat. "Sang-ayon si Lenin at Marx kay Kristo," sabi ng mga taong ito, "ngunit hindi nila naintindihan ang Kanyang diwa kaya nagkasala sila." Sinasabi nila ito dahil itinaas ng mga Kristiyano ang kanilang mga tinig, na ipinahayag na nais nilang bumalik sa kanilang sinaunang Tradisyon, sa kanilang pananampalataya. At dahil hindi na nila mapigilan ang mga tao sa ilalim ng lumang pabigat, ang mga komunista rin ay nananawagan sa kanila: "Bumalik tayo sa ating sinaunang Tradisyon!" Na para bang ginawa ng mga komunista ang lahat ng mga karumal-dumal na iyon noong at pagkatapos ng rebolusyon dahil hindi nila naintindihan ang diwa ni Cristo!

Darating ang panahon na hindi lamang ang mga mananampalataya, kundi pati ang mga hindi mananampalataya ay mapagtatanto na kung walang pananampalataya, hindi makatayo ang mundo. Noon, pipilitin nila ang mga tao na maniwala sa isang bagay, para lamang mapigil sila. Lalipas ang mga taon, at darating ang panahon na, kung hindi ka manalangin sa kahit anong araw, ikukulong ka. Kailangan mag-ulat ang mga tao sa pinuno kung nanalangin sila o hindi! ... Ganyan magkakabagay ang lahat.

Dapat tayong mag-iwan ng mabuting Tradisyon

— Geronda, bakit nga ba sa ilang mga rehiyon, nayon, at munting baryo ay ipinapanganak ang mabubuting tao?

— Dahil mabuti ang mga taong nanirahan doon noon. Nag-iwan sila ng mabubuting inapo, at ngayon ay nagpapatuloy ang mabuting Tradisyon. At ikaw, tila inakala mong napakabuhay ng lupa roon para sa mabubuting tao? Hindi, hindi lupa ang dahilan. Kung may Tradisyon sa isang lugar — mabuti man o masama — nagpapatuloy ito. Sa Epirus, malapit sa hangganan ng Albania, may isang nayon na ang mga naninirahan dito ay pumupunta sa simbahan para sa Vespers at sa Banal na Liturhiya — kailanman ito ay ipinagdiriwang. Dumadalo pa nga sila sa Matins. Ang mga taong ito — paano nga ba ilalarawan — ay namuhay sa paraiso kahit sa buhay na ito, at, paglipat nila sa susunod na buhay, makakapasok din sila sa Paraiso. Tinulungan nila ang kanilang sarili at ang susunod na henerasyon, dahil nag-iwan sila ng mabuting pamana. Kapag inaalagaan ng mga supling ang mabuting Tradisyon, nagpapatuloy ang mabuting Tradisyon. Hindi kalayuan roon ay may isa pang nayon. Nanakaw ang lahat doon. Isang pari lamang ang nagmula sa nayong iyon, ngunit nanakaw pa nga niya ang mga ikon sa simbahan! Hindi ang kahirapan ng lupa sa nayong iyon ang punto, kundi ang masamang ugali ng mga

²⁵⁷ Paglalarong-salita: ang apelyido ng pulitiko at Punong Kalihim ng Partido Komunista ng Romania, si Nicolae Ceaușescu (1918–1989), kapag isinulat sa Griyego, ay magkasing-tunog sa pariralang 'τσαιούσης του αἰσχούς', na literal na nangangahulugang 'walang-hiya na korporal'. – *Tala ng tagasalin*

tao roon. Kaya nag-iwan sila ng masasamang inapo, at nagpapatuloy ang masamang tradisyong ito. Kailangan ng malaking pagsisikap upang dalhin ang isang mabuting tradisyon sa nayon ng mga magnanakaw na ito. At tingnan: kung may isang malupit na tao na nakatira sa isang lugar, sinusubukan ng ibang naninirahan doon na patunayan na hindi siya katutubo, sa pamamagitan ng malalim na paghuhukay sa ugat ng kanyang puno ng pamilya. Ngunit pagdating sa isang banal na tao, lahat ay nag-uunahan na sabihing kamag-anak siya. Halimbawa si San Cosmas ng Aetolia — bagaman siya ay orihinal na mula sa gitnang Gresya — isinama siya sa pantheon ng mga santo ng Epirus dahil natunton ng kanyang ama ang kanyang angkan sa isang nayon sa Epirus. At sa ganoong paraan, basta-basta, naging taga-Epirus si San Cosmas.

Isang kakilala ko, na pinuno ng isang pamilya, ay kinikilos nang nerbyos ang kanyang hintuturo nang walang tigil habang nagsasalita. Pagkatapos, kapag nagkukwento ang kanyang mga anak, kinikilos din nila ang kanilang mga maliit na daliri. Pagkatapos ng lahat, kinukuha ng mga bata ang lahat ng ugali ng kanilang ama; ginagaya nila ito nang eksakto. Ngunit ang tungkulin ay yakapin lamang ang mabuti. Kung hindi, mananatili ang kasamaan nang matagal. Naalala ko kung paano pumasok ang isang binata sa isang monastikong komunidad bilang baguhan, ngunit hindi niya nagustuhan doon. "Sandali, anak ko," sabi ng kanyang nakatatanda, "huwag kang umalis; magbabago ang lahat." "Paano ito magbabago, Geronda?" pagtutol ng baguhan. "Ngunit ang novis ng ganoong matanda ay eksaktong kopya niya. Ang nobisyo ni Father So-and-so ay kamukha rin nang husto ng kanyang guro. Paano magbabago ang anumang bagay?" Kung may malalim na kasamaan sa isang monasteryo o pamayanang monastiko, at ang mga nobisyo, sa hindi pagpapakita ng tunay na malasakit, ay basta na lang 'kinokopya' ang nakikita nila, kung gayon ang masamang kalagayan ay nagiging pangmatagalan. Ngunit kung ang mga nobisyo ay nagpapakita ng tunay na malasakit, maaaring mabago ang masamang kalagayan tungo sa mabuti. Sa gayon, ang mabuti at ang masama ay maaaring maging walang katapusan.

Napagtanto ko ang isang bagay: ang lahat ng mayroon tayo—maging mga tradisyong patristiko o estatutoryo—ay mga tira-tira lamang [kumpara sa dati]. Ibig sabihin, ang lahat ng ito ay maihahalintulad sa iilang bungkos ng ubas na naiwan sa ubasan pagkatapos ng pag-aani. Kaya naman, dapat tayong mag-ingat na mapanatili ang kaunting lebadura. Ito ang ating Kristiyanong tungkulin. Wala tayong karapatang mag-iwan ng masamang pamana.

Ilang taon na ang nakalipas, nagpulong sa Geneva ang mga teologo, mga propesor sa unibersidad, at iba pang kilalang personalidad mula sa²⁵⁸ para sa isang 'pulong bago ang konsilyo.' Nagpasya silang alisin ang mga pag-aayuno tuwing Pasko at ng Araw ni San Pedro, at paikliin ang Dakilang Kwaresma ng ilang linggo — dahil hindi naman talaga nag-aayuno ang mga tao. Lumahok din sa pulong na ito ang ating mga propesor. Nang makabalik sila mula roon at lumapit sa akin at nagsimulang ikwento ang lahat tungkol dito, labis akong nagalit kaya sumigaw pa ako sa kanila. "Nauunawaan ninyo ba kung ano ang ginagawa ninyo?" sabi ko. "Kung may maysakit, may dahilan siya para kumain ng karne sa Kwaresma—hindi na siya sakop ng pangkalahatang tuntunin. Kung ang isang tao ay kumain ng karne sa panahon ng Kwaresma hindi dahil sa karamdaman kundi dahil sa [espiritwal] na kahinaan, kailangan niyang manalangin: 'Patawarin Mo ako, Diyos ko,' kailangan niyang magpakumbaba at sabihin: 'Nagkasala ako.' Hindi parurusahan ni Kristo ang ganitong tao. Gayunpaman, kung ang isang tao ay malusog, kailangan niyang mag-ayuno. At ang mga walang pakialam ay kumakain na lang ng gusto nila, at wala silang pakialam sa kahit ano. Tuloy-tuloy lang ang lahat gaya ng dati. Sa katunayan, hindi nag-aayuno ang nakararami, na walang wastong dahilan para gawin ito. At tayo, na nagnanais na mapasaya ang nakararami, ay nais na alisin nang tuluyan ang pag-aayuno? Ngunit paano natin malalaman kung ano ang magiging kalagayan ng susunod na henerasyon? Paano kung mas mabuti sila kaysa sa kasalukuyang henerasyon at kayang sumunod sa mga utos ng Simbahan nang walang

²⁵⁸ Ipinahayag noong 1992.

kompromiso? Sa anong karapatan natin ito ipapawalang-bisa? Pagkatapos ng lahat, napakasimple naman! Sa mga Katoliko, ang pag-aayuno bago ang Banal na Komunyon ay tumatagal ng isang oras. Ano, susuko ba tayo sa parehong espiritu? Bibigyan ba natin ng basbas ang ating mga kahinaan at pagkukulang? Ngunit alang-alang sa ating mga kahinaan, wala tayong karapatang iakma ang Kristiyanismo sa ating sukat. Kahit na iilan lamang ang makapagsunod sa itinatag na kaayusan, alang-alang sa iilan na iyon, dapat itong mapanatili. Kung ang isang maysakit ay nasa gitna ng mga estranghero, hayaang kumain siya ng karne upang hindi siya makita ng iba at hindi matukso. Bumili siya ng sour cream para sa sarili at kainin iyon sa kanyang silid." — "Hipokrisya iyon," ang sagot sa akin ng isa sa mga propesor na iyon. "Kung gayon, bakit, upang maging mas tapat, hindi ka lumalabas sa plasa at nagkakasala doon?" ang tanong ko bilang tugon. Sa anong liwanag inihaharap ng diyablo ang lahat ng ito sa kanila! Nililikha natin ang sarili nating 'Ortodoksiya' at, sa diwa ng 'Ortodoksiyang' ito, iniintindi ang mga Banal na Ama at ang Ebanghelyo. Sa ating panahon, na napakaraming edukadong Kristiyano, dapat ay nagniningning nang maliwanag ang Ortodoksiya! Tingnan mo si San Nicodemus na Hagiorite²⁵⁹ — gaano karami ang kanyang nagawa! Ilang salita ang naisulat niya, ilang aklat! Tinipon niya ang Mga Buhay ng Lahat ng mga Santo! Alam ng Reverendo ang bawat aklatan hanggang sa huling kuwit, kahit na wala siyang photocopier o kompyuter.

Dapat, hangga't maaari, maging tunay na Kristiyano ang isang tao. Doon niya matatagpuan ang pakiramdam ng espirituwal, mararamdaman ang higit o mas mababang kirot para sa Ortodoksiya at Inang-bayan, at maiintindihan ang kanyang tungkuling pag-anak sa kanila. Nasa ganitong kalagayan at kapag nakarinig ng isang pangyayari, ang isang Kristiyano ay nag-aalala, nababahala, at nananalangin. Gayunpaman, ang isang Kristiyanong kailangang palaging pahihikayatin: 'Ngayon, magpakita ka ng interes dito, at pagkatapos ay doon,' ay parang isang parisukat na gulong na, upang makausad, ay kailangang palaging itulak. Ang layunin ay ang pag-udyok ay magmula sa loob mismo ng tao. Doon, mag-uugoy sila nang maayos—tulad ng bilog na gulong. Kung ang isang tao ay magiging tunay na Kristiyano, kung ang pag-udyok ay nagmumula sa kanilang kalooban, ipinahahayag ng Diyos sa kanila nang higit pa at nang mas malawak kaysa sa isang taong nagbabasa [ng mga pahayagan]. Ang ganoong tao ay natututo hindi lamang ng nakasulat, kundi pati na rin ng malapit nang masulat. Nauunawaan mo ba ito? Ang banal na kaliwanagan ay dumarating sa isang tao, at ang lahat ng kanyang mga gawain ay nagiging maliwanag.

Walang karapatan tayong sayangin sa ating panahon ang dakilang pamana na iniwan sa atin ni Cristo. Mananagot tayo sa Diyos. Tayo, ang maliliit na taong Griyego, ay naniwala sa Mesiyas; tayo ay binigyan ng biyaya na liwanagan ang buong mundo. Isang daang taon bago ang pagdating ni Cristo sa mundo, ang Lumang Tipan ay isinalin sa Griyego. At ano ang tiniis ng mga unang Kristiyano? Palagi nilang inilalagay ang kanilang buhay sa panganib. At anong kawalang-interes ang namamayani ngayon! Paano ka magiging walang pakialam ngayon, kung kaya nating magbigay-liwanag sa mga tao nang walang pasakit, nang hindi nanganganib ang buhay? Alam mo ba kung ano ang tiniis ng ating mga ninuno para sa mundong ating ginagalawan ngayon? Alam mo ba kung ilang tao ang nag-alay ng kanilang sarili? Kung hindi nila inialay ang kanilang sarili, wala tayong magagawa ngayon. Kaya't inihahambing ko: kung paano noon, sa pag-iwas sa panganib ng kanilang buhay, pinanatili nila ang pananampalataya — at kung paano ngayon, nang walang kinakaharap na presyur, tinatrato ng mga tao ang lahat bilang pantay! Ang mga hindi kailanman nawalan ng kanilang pambansang kalayaan ay hindi

²⁵⁹ Ipinanganak noong 1749 ang Kagalang-galang Nicodemos ng Banal na Bundok. Isa siya sa mga pinaka-maalam na tao sa kanyang panahon. Pinagsama niya ang pambihirang galing sa agham at ang walang kapintasang kadalisan ng pananampalatayang Orthodox. Mula noong 1775, nanirahan siya bilang isang monghe sa Bundok Athos. Dito niya isinulat ang maraming aklat na bumubuo sa gintong pondo ng teolohiyang Orthodox at ascesis. Sa direktang pakikilahok ng Kagalang-galang Nicodemus, inedit at inihanda para ilathala ang "Dobrotolubie," "Everginos" at iba pang mga akdang patristiko. Sumakabilang-buhay siya sa Panginoon noong ika-1 ng Hulyo 1809. Karamihan sa mga akda ng Kagalang-galang Nicodemus ay hindi pa naisasalin sa wikang Ruso. — *Tala ng tagasalin.*

nauunawaan kung ano ang ibig sabihin nito. "Huwag sana'y dumating ang mga barbaro at dungisan tayo!" — sinasabi ko sa mga taong ito, at bilang tugon ay naririnig ko: "At ano ngayon, ano ba ang mawawala sa atin doon?" Pakinggan mo nga iyan! Sumpain nawa kayo, kayong walang kwentang tao! Ganyan na ang mga tao ngayon. Bigyan mo sila ng pera at sasakyan, at wala silang pakialam sa pananampalataya, dangal, o kalayaan.

Ang ating Orthodoxy ay utang natin kay Kristo at sa mga banal na martir at ama ng ating Simbahan. At ang ating kalayaan ay utang natin sa mga bayani ng ating Bayan na nagmalasakit ng kanilang dugo para sa atin. Dapat nating parangalan ang banal na pamana na ito. Dapat nating pangalagaan ito, hindi sayangin sa ating panahon. Sayang naman kung ang ganitong mga tao ay mapapawi! At ngayon ay nakikita natin kung paano tinitipon ng Diyos ang mga tao sa pamamagitan ng personal na paanyaya, gaya ng pagpapadala ng paanyaya sa mga rekrut bago magsimula ang digmaan. Ginagawa ito ng Diyos upang may mapreserba, upang ang Kanyang nilikha ay mailigtas. Hindi tayo aabandunahin ng Diyos, ngunit dapat din nating gawin ang lahat ng makakaya natin. At para sa mga bagay na hindi kayang gawin ng tao, dapat tayong manalangin na ipagkaloob ng Diyos ang Kanyang tulong.